Karl May

DVORAC RODRIGANDA

KARL MAY

DVORAC RODRIGANDA

SADRŽAJ

1. U BIJEGU PRED KOMANČIMA

Bilo je to u jesen 1847.

Niz vodu Rio Grande del Norte plovio je lagano jedan laki kanu, sagrađen od dugih komada stablove kore spojene smolom i mahovinom, na kojemu su se nalazila dva čovjeka različitih rasa. Jedan od njih je rukovao kormilom, a drugi je bezbrižno sjedio na pramcu pripremajući od papira, baruta i kugli patrone za svoju tešku dvocijevku.

Kormilar je imao oštre, odvažne crte i prodorno oko jednog Indijanca. Ali i bez ovoga čovjek bi po njegovom ruhu odmah vidio da pripada crvenoj rasi. Nosio je naime lovačku košulju od kože divljači sa resama na šavovima, leggins čiji su šavovi sa strane bili ukrašeni vlasima neprijatelja koje je ubio i mokasinke sa dvostrukim potplatama. Oko vrata visila mu je niska zuba sivog medvjeda, a kosa mu je bila ispletena u visoku punđu iz koje su stršila tri orlova pera, siguran znak da je bio poglavica. Pokraj njega u čamcu ležalo je fino uštavljeno krzno bivola, koje mu je služilo kao ogrtač. Za pojasom je imao zadjenutu blistavu bojnu sjekiru, dvorezni nož za skalpiranje i kesice za barut i kugle. Na bivoljem krznu ležala je duga dvocijevka na čijem su se kundaku mogli primijetiti zarezi koji su pokazivali broj već ubijenih neprijatelja. Na uzici sa medvjedovim zubima bila je pričvršćena lula mira, a povrh svega toga iz pojasa su virili dršci dvaju revolvera. Ovo kod Indijanaca inače neuobičajeno oružje davalo je naslutiti da je crvenokožac bio došao u dodir sa civilizacijom. Sa kormilom u desnoj ruci, on se pravio kao da promatra svog pratioca i kao da se ni za što drugo ne brine. Neki pažljiviji promatrač bi pak opazio da je uprkos duboko spuštenih očnih kapaka prikrivenim pogledom oštro motrio obale rijeke, pogledom koji je svojstven lovcu što svakog časa očekuje napad.

Njegov suputnik koji je sjedio naprijed bijaše bijelac. Bio je visoka i vitka rasta, ali neobično snažno građen, i nosio je plavu bradu koja mu je dobro pristajala. I on je imao kožne hlače koje su se gubile u visokim posuvraćenim sarama teških čizama. Plava lovačka košulja i isto takav

prsluk prekrivali su mu gornji dio tijela. Vrat mu je bio obnažen a na glavi je imao jedan od onih pustenih šešira široka oboda, ali bez prvobitne boje i oblika kakvi se na Dalekom zapadu mogu često vidjeti.

Obojica su mogla biti u istoj dobi od nekih dvadeset i osam godina. Umjesto mamuza na petama su nosili oštre bodlje, dokaz da su jahali prije nego su napravili kanu kako bi se spustili vodom Rio Grande.

Nošeni tako maticom rijeke, oni iznenada razaznaše rzanje konja. Munjevitom brzinom, još i prije nego je zanijemio taj glas, oni legoše na dno čamca tako da ih izvana nije mogao nitko opaziti.

— Sli — konj! — prošapta Indijanac narječjem Jicarilla-Apača.—

— Nalazi se malo dalje nizvodno — reče bijelac.

— On nas je osjetio. Tko li bi mogao biti njegov jahač?

— Indijanac nije, a ni bijeli lovac — reče prerijski lovac. — Jedan iskusan čovjek neće dopustiti svome konju da tako glasno zarže. Odveslajmo do obale, siđimo na kopno i prišuljajmo se!

— A da čamac ostavimo u vodi? — zapita Indijanac. — Ako su tamo neprijatelji koji žele da nas namame i ubiju?

— Pshaw, pa i mi imamo oružje!

— Onda neka bar moj bijeli brat ostane da stražari kod čamca dok ja pretražim kraj.

— U redu.

Lovci upraviše kanu prema obali. Indijanac siđe, a bijelac ostade sa puškom u ruci u čamcu da sačeka njegov povratak. Nakon nekoliko minuta on ga vidje da dolazi uspravnog hoda, siguran znak da nije bilo nikakve opasnosti.

— No? — zapita traper.

— Bijeli čovjek spava tamo iza žbunja.

— Ah! — Neki lovac?

— Ima samo nož.

— Nema nikog više u blizini?

— Nisam nikog vidio.

— Onda da pođemo obojica!

Bijelac skoči iz čamca i priveza ga uz obalu. Zatim se lati svoje teške dvocijevke i izvuče malo više oba revolvera koje je sa sobom nosio da bi bio spreman za borbu, i pođe za Indijancem. Uskoro su stigli do mjesta

gdje je usnuli lovac ležao. Pokraj njega stajao je privezan konj koji je bio osedlan na meksikanski način.

Nepoznati je nosio meksikanske hlače koje su se pri kraju sve više širile, bijelu košulju i kratku plavu jaknu koja mu je kao u husara visila preko ramena. Košulja i hlače bijahu privezane žutom tkaninom koju je bio omotao oko pasa kao pojas. U tom pojasu osim noža nije bilo nikakvog drugog oružja, žuti sombrero ležao mu je preko lica kako bi ga štitio od vrelih zraka sunca. Nepoznati je tako čvrsto spavao da uopće nije čuo drugu dvojicu kako mu se približuju.

— Hej momče, ustaj! — viljnu bijelac i prodrma ga za ruku.

Nepoznati jahač se probudi, skoči na noge i isuka nož.

— Sto mu gromova, što hoćete? — viknu on onako pospan.

— Najprije da saznamo tko si.

— A tko ste vi?

— Hm, čini mi se da se bojiš ovog crvenog čovjeka. Nemaš razloga, stari momče. Ja sam traper po imenu Unger, a ovaj ovdje je Soš-in-ljet, poglavica Jicarilla-Apača.

— Soš-in-ljet? — uzviknu nepoznati. — Oh, onda se nemam čega bojati, jer veliki ratnik Apača je prijatelj bijelaca.

Soš-in-ljet znači na našem jeziku Medvjeđe srce.

— Dobro, a ti? — zapita Unger.

— Ja sam Domenico, vaquero — odgovori stranac.

— Gdje radiš?

— S one strane rijeke, kod grofa de Rodrigande.

— A kako si došao ovamo?

— Ascuas — sto mu gromova, — recite mi radije kako da se vratim prijeko! Komanči me gone.

— Odgovor ti nije baš u rimi. Komanči te gone, a ti mirne duše ležiš i spavaš.

— I đavo bi spavao kad bi bio tako umoran!

— Gdje si naišao na Komanče?

— Ravno na sjeveru odavde prema Rio Pecosu. Bilo nas je petnaestak muškaraca i dvije žene, a njih preko šezdeset.

— Jeste li se borili?

— Da. Indijanci su nas napali, a da nismo ni slutili o njihovom prisustvu. Zato su većinu nas poubijali i žene nam zarobili. Ne znam koliko je njih, osim mene, pobjeglo.

— Otkuda ste došli i kuda ste krenuli?

Vaquero nije bio baš govorljiv, te mu je svaku riječ valjalo izmoliti; on uzvrati:

— Odjahali smo do Fort Guadalupe da dopratimo kući dvije dame koje su tamo bile u posjeti.

— Ali Rio Pecos ne leži u tom pravcu.

— Prije nego smo udarili putem prema našoj hacijendi, krenuli smo malo u lov prema Rio Pecosu. Tada su nas Komanči napali.

— Tko su te dame?

— Senjorita Emma Arbellez i Karja, Indijanka.

— Tko je senjorita Arbellez?

— Kći našeg zakupnika Pedra Arbelleza.

— A Karja?

— Indijanka je sestra Tecalta, velikog poglavice Mixteka.

Medvjeđe Srce naćuli uši.

— Sestra Tecalta? — zapita on. — On mi je prijatelj. Mi smo popušili lulu mira. Sestra njegovog srca ne smije ostati u zatočeništvu! Hoće li moji bijeli prijatelji poći sa mnom da je oslobode?

— Kako ćete bez konja — uzvrati Domenico.

Indijanac ga pogleda s omalovažavanjem.

— Medvjede Srce ima konja kad god mu zatreba. Za nepuni sat on će tim psima Komančima uzeti najboljeg.

— Ne pretjerujete li malo!

— Ne, ovo se samo po sebi razumije — uvjeri ga Unger — Kad su vas jučer napali?

— Uveče,

— A kolikosi vremena ovdje spavao?

— Vjerojatno jedva četvrt sata.

— Onda će Komanči biti ubrzo ovdje.

— Vulgarne dios — bože me sačuvaj!

— I ti si mi neki vaquero a ne znaš običaje indijanaca. Što kane učiniti

s damama po tvom mišljenju? Da li su ih zarobili kako bi tražili otkupninu?

— Sigurno ne. Oni su ih poveli sa sobom da se s njima ožene, jer su obje veoma lijepe.

— Čuo sam da su djevojke Mixteka čuvene zbog svoje ljepote. Ako dakle Komanči nisu voljni da puste na slobodu obje žene, onda će se sigurno pobrinuti da im nitko ne otkrije mjesto boravka; oni će im morati sakriti trag. Zbog toga, dakle, nikoga od vas neće pustiti da im umakne živ, te su posve izvjesno pošli u potjeru za tobom kako na hacijendu ne bi donio vijest o napadu.

— Sada mi je na žalost tek jasno — kimnu glavom mrzovoljni Meksikanac.

— Jesu li Komanči bili na konjima?

— Da.

— Onda će te na konjima i goniti. Oni će pojahati za tvojim tragom te će uskoro stići ovdje.

— Dovraga, to se može lako pretpostaviti, premda na to nisam mislio!

— Da, izgleda da nisi baš naročito oštrouman. Zar nisi pomislio da bi te mogli progoniti? Zašto si legao i zaspao?

— Bio sam premoren.

— Morao si najprije prijeći preko rijeke.

— Ova je suviše široka, a konj mi je gotovo posustao.

— Zahvali Bogu da nismo Komanči! Inače bi ovdje zaspao i probudio se u raju bez skalpa. Jesi li gladan?

— Da.

— Onda pođi s nama do čamca! Ali najprije odvedi svoga konja malo dublje u žbunje, kako ga ne bi iz daleka vidjeli!

Na kraju su razgovor vodili samo Unger i vaquero. Medvjeđe Srce se bio vratio čamcu gdje je spokojno ležao na bivoljovoj koži. Vaquero je dobio mesa, vode je bilo u rijeci, te je tako utolio glad.

Pošto se sit najeo, Unger ga zapita za prilike pod kojima živi, i sazna da je namješten na jednom od posjeda grofa Fernanda de Rodrigande, koji su ležali razasuti između Ria Grande del Norte, granične rijeke između Mexika i Texasa, i Kordiljera Coahuila.

Kad je prošlo neko vrijeme, Unger ostavi čamac te se uspe na prilično

visoku obalu da osmotri. Tek što je došao do vrha, on tiho procijedi, sav iznenađen.

— Ola-hej, dolaze! Malo je nedostajalo pa da propustimo pravi čas.

Medvjede Srce se u tren oka nađe kraj njega.

— Šest jahača! — reče on.

— Na svakog po tri! — Traper kao da nije računao s time, da bi vaguero mogao svladati nekog od neprijatelja.

— Tko će uzeti konje? — zapita Medvjeđe Srce.

— Ja — uzvrati Unger.

Indijanac kininu glavom i reče onda: — Od ovih Komanča ne smije nijedan umaći na konju!

Unger potvrdi, a zatim se obrati vaqueru: — Ti imaš samo nož? Onda nam u ovom poslu ne možeš nimalo biti od koristi. Ostani u čamcu i lezi, a ja ću ti privremeno uzeti konja.

— Ali ako ga ubiju! — reče vaquero, sav preplašen.

— Gluposti, onda ćemo za njega dobiti šest drugih.

Meksikanac se morao pokoriti ovom naređenju. On se sakri u čamac, dok se druga dvojica uputiše mjestu gdje su ga bili pronašli; tu su se pritajili kraj konja skrivenog iza žbunja kraj obale i sačekali.

Jahači, koje je Unger najprije opazio kao šest tamnih tačaka u daljini, brzo su se približavali. Mogli su im već raspoznati ruke i naoružanje.

— Da, to su psi Komanči — potvrdi Medvjeđe Srce.

— Pucat ćemo im u pleća. Dvojica posljednjih moraju u prvi mah u to povjerovati, a oni će nam prvi biti sigurni.

— Ja ću uzeti posljednje — reče Apač.

— Dobro!

Kamanči su se u međuvremenu bili približili na nekih pola kilometra. Još uvijek su jahali u najbržem galopu. Za nepuni minut morali su se naći na domaku puščanih cijevi.

— Ovi Komanči nemaju mozga, oni ne znaju da misle!

— Mogli bi bar pretpostaviti da se vaquero ovdje skriva i da ih čeka.

— Ali sigurno su pomislili da je preplivao preko rijeke.

— Uff!

Sa ovim pozivom na opreznost Apač podiže pušku. Unger učini to

isto. Odmah zatim prolomiše se dva pucnja, pa još dva, i četvorica Komanča padoše sa konja. U slijedećem trenutku traper je sjedio već na konju vaquera i prošišao s njim kroz žbunje. Dvojica preostalih Komanča ostadoše zabezeknuti. Nisu imali vremena ni da okrenu konje, kad se Unger našao kod njih. Oni podigoše svoje bojne sjekire za smrtni udarac, ali on je imao spreman revolver te opali dva puta i obojica se strovališe sa konja.

Ratnici, koji su po indijanskom shvatanju bili samo neznatno ranjeni, bijahu odmah vezani. Ova pobjeda je bila izvojevana za nepune dvije minute. Konje su bez muke pohvatali.

Onda im je prišao Domenico koji je to sve promatrao iz kanua.

— Ascuas! — reče on — ovo je bila pobjeda!

— Pih! — nasmija se Unger. — Šest Komanča, pa šta onda! A sada? Hoćemo li odmah krenuti?

— Da — uzvrati Indijanac. — Sestra moga prijatelja ne smije uzalud čekati na pomoć.

— Hoćemo li povesti i vaguera sa sobom?

Medvjede Srce ga odmjeri od glave do pete i uzvrati:

— Uradi što hoćeš!

— Poći ću s vama — reče Meksikanac.

— Ne vjerujem da ćeš nam biti potreban — reče Unger — jer junak baš nisi.

— Pa nisam imao nikakvog oružja.

— Ali i kod jučerašnjeg napada ti si pobjegao

— Samo da dozovem ljude u pomoć.

— Ah tako! Da li si kadar da nađeš mjesto gdje ste bili napadnuti!

— Da.

— Onda možeš poći s nama.

— Smijeni li uzeti malo oružja od Indijanaca?

— Svakako. Uzmi i jednog konja od njih! Tvoga ćemo pustiti, on je suviše posustao, te bi nam na putu samo smetao.

Jednome od Komanča su olabavili veze kako bi se mogao osloboditi. On se onda imao pobrinuti za ranjene drugove. Puške su im ponijeli sa sobom. Uzjahali su tri najbolja konja, a ostale razjurili, pa je tako krenula mala povorka.

Najprije su jahali prema sjeveru, ravno prema Rio Pecosu. Put je u prvo vrijeme vodio kroz otvorenu preriju a onda se pred njima pojavila sierra čija su brda bila obrasla šumom. Jahali su doljama i klisurama i pred večer dospjeli do jedne uzvišice sa koje su pred sobom ugledali malu savanu.

— Uff — viknu Apač koji je jahao na čelu. — Pogledajte!

On ispruži ruku i pokaza u daljinu.

Tamo se bila ulogorila četa Indijanaca u čijoj su sredini ugledali zarobljenike. Unger izvadi iz džepa mali dalekozor, namjesti ga, podiže do oka i pogleda kroza nj.

— Što li vidi moj bijeli brat? — zapita Medvjeđe Srce.

— Četrdeset i devet Komanča i šest zarobljenika.

— Jesu li i žene sa njima?

— Da, dvije. Mi ćemo ih osloboditi kad padne mrak.

Indijanac kimnu glavom.

— Ovih četrdeset i devet Komanča nisu u stanju da postave sto straža — nastavi traper. — Pa ipak mi ćemo se sakriti. Možda je još neki vaguero pobjegao. I njih su sigurno gonili, te bi nas goniči lako otkrili kad se budu vraćali. Pridrži konje! — obrati se on Domenicu. — Mi ćemo se najprije pobrinuti da odstranimo naše tragove.

Unger pođe sa Medvjeđim Srcem unatrag jedan dio puta kojim su došli kako bi izbrisali tragove kopita. Onda su u najgušćem cestaru na uzvišici potražili zaklon kamo su se skrili sa svojim konjima.

Sunce je zašlo i pao je mrak. Bila je mrkla noć, a iz zaklona se nitko nije pojavljivao. Najbolje vrijeme za prepad je bilo uoči ponoći.

— Pa, jesi li razmislio kako da ovo izvedemo? — zapita Unger Apača.

— Da — reče Indijanac. — Moj brat može svladati stražara, a da ovaj ne pusti ni glasa od sebe. Mi ćemo se prišuljati, uklonit ćemo straže, prerezat ćemo veze zarobljenicima i pobjeći ćemo s njima.

— Onda je vrijeme da pođemo, jer će šuljanje potrajati dugo.

— A Domenico da ostane? — zapita poglavica Apača.

— Da, neka pričuva konje.

— A gdje da nas sačeka?

— Na mjestu gdje smo najprije ugledali Komanče. Morat ćemo proći tim putem ako želimo da se vratimo Riu Grande.

Dvojica hrabrih lovaca uzeše svoje puške i krenuše, pošto su izdali vaqueru potrebne upute.

Dolje u ravnici gorjela je samo jedna vatra; unaokolo oko nje ležali su i spavali Komanči, a kraj njih svezani zarobljenici. Stražare je svakako valjalo potražiti izvan ovog kruga. Kad su se spustili u dolinu, Medvjeđe Srce prošapta:

— Ja ću poći lijevo, a ti udari desno.

— Dobro. Za svaki slučaj, najprije ćemo osloboditi obje žene.

Onda su se rastali. Unger poče da se šulja prema logoru sa desne strane. Ovo je izveo na način koji se vrlo često upotrebljava u preriji. Čovjek legne na zemlju i poput zmije vuče se lagano. Pri tome ne smije dopustiti ni da ga čuju ni da ga vide. Isto tako mora se pobrinuti da ga konji ne osjete, jer oni inače znaju da bojažljivim frktanjem odaju prisustvo neprijatelja.

Tako je postupio i Unger. Najprije je udario širokim lukom a onda se lagano približavao šatoru dok najzad nije pred sobom ugledao neku tamnu priliku koja je polako hodala gore-dolje. To je bio stražar. Unger mu se prišulja s krajnjom opreznošću. Bila je to sreća da je noć bila tako mračna i da je vatra slabo svijetlila. Tako se neopažen približio stražaru na nekih pet koraka, a onda se najednom vinuo i zgrabio ga straga za gušu i tako čvrsto stegao da ovaj nije mogao pustiti ni glasa. Stražar se skljoka, ne pisinuvši. Unger ga časkom veza i zapuši mu usta.

Nakon nekih pola sata Ungeru je pošlo za rukom da učini bezopasnim i drugog stražara. Onda je naišao na Medvjeđe Srce koji je na isti način savladao dva druga Komanča.

— A sad k ženama — šapnu Indijanac.

— Oprezno! — zamoli ga bijelac.

— Pshaw! Apač je hrabar, ali i oprezan. Naprijed! — odgovori mu on.

Oni se nečujno uputiše preko visoke trave u pravcu vatre. Djevojke su se mogle lako prepoznati po svijetloj boji svojih haljina; ležale su jedna pored druge, vezanih ruku i nogu. Unger im se prvi približi i tiho prošapta jednoj od njih na uho. Pritom je, uprkos mraka, opazio kako ga je netremice promatrala.

— Ne plašite se i budite tihi! — prošapta joj on. — Tek kad i vašoj prijateljici budem prerezao veze, vi požurite konjima!

Ona ga odmah shvati. Traper prereza remene koji su im se bili zarili

u meso.

Čim je Apač primijetio kako je bijelac oslobodio djevojke, on potraži ostale zarobljenike. Bila su to četiri vaquerosa koji su ležali u blizini. On im se lagano primače. I oni su spavali. On uze nož u ruku da im presječe remenove. Već je bio oslobodio dvojicu, kad se u blizini iznenada podiže jedan Indijanac.

U polusnu čuo je Apačeve pokrete. Medvjeđe Srce odmah zamahnu nožem i zari mu ga u grudi, ali smrtno ranjeni Indijanac imao je još vremena da glasno pozove u pomoć.

— Naprijed, konjima! Pođite za mnom! — viknu Apač oslobađajući munjevitom brzinom ostale zarobljenike.

Oni skočiše na noge i pojuriše konjima.

— Brzo, brzo, za ime Boga! — viknu i bijelac, uhvati jednom rukom jednu a drugom drugu djevojku i pojuri prema konjima. Ali zglobovi na njihovim rukama i nogama bili su toliko zasječeni vezama da su se jedva mogle kretati.

— Medvjeđe Srce! — viknu bijelac, sav prestrašen.

— Ovdje! — razliježe se Apačev glas.

— Brzo ovamo!

Istog trenutka poglavica se nađe pokraj njega. On uze za ruku jednu od žena podiže je u naručje i poleti s njom prema konjima. Unger učini to isto. Oni skočiše na konje, podigoše i žene, prerezaše lasa kojima su konji bili privezani i pojuriše u galopu.

Sve se ovo odigralo munjevitom brzinom; ali tek što su potjerali konje, za njima se prolomiše pucnji Komanča, koji nisu mislili na mogućnost takvog prepada te su bili čvrsto zaspali.

Oni skočiše na noge i latiše se oružja. Pri tom su nasumce letjeli u neredu jedan pokraj drugog i tek kad su zarobljenici već bili poodmakli, oni opaziše što se desilo. Onda su se bacili na konje i pojurili za bjeguncima.

Unger i Apač su jahali na čelu. Poznavali su put. Svatko je držao pred sobom na konju po jednu djevojku. Gore na uzvišici čekao je vaguero. Kad ih ja čuo gdje dolaze, on uzjaha i uze ostala dva konja za vodice.

— Za nama! — doviknu mu traper.

Tako je nastala bjesomučna trka po mrkoj noći prema dolini s one

strane; bjegunci su jurili, a za njima Komanči koji su neprestano pucali, a da nisu nikog pogodili. Najzad su stigli do otvorene prerije gdje se moglo pomisliti na obranu.

— Znate li da jašite, senjorita? — zapita Unger svoju damu.

— Da.

— Evo vam vodice! Jašite samo ravno!

S tim riječima on sjaha sa konja i popne se na drugog kojeg je vaguero vodio za sobom. Apač učini to isto. Oni ostadoše na začelju držeći svojim izvrsnim puškama Indijance na odstojanju. Tako je to trajalo do razdanja, dok nisu ugledali da su Komanči bili daleko zaostali, dijelom iz opreza, dijelom možda i zato što nisu htjeli svoje konje toliko da iscrpe kao bjegunci.

— Hoćemo li da pojašemo laganije? — zapita Domenico.

— Ne — uzvrati bijelac. — Samo naprijed, što možete brže kako bismo Komanče ostavili s ove strane rijeke.

Unger je mogao sada izbliza da osmotri oslobođene djevojke. Jedna od njih je bila Španjolka a druga Indijanka, obje neobično lijepe.

— Možete li još da jašite, senjorita? — zapita bijelac.

— Dokle god želite — odgovori mu ona.

— Zovem se Unger — predstavi se učtivo on.

— Unger? To mi ime zvuči pomalo njemački.

— Ja sam Nijemac. Hoćete li mi dozvoliti da vas štitim?

— Rado.

— Morali smo preko rijeke. Tamo smo naišli na vaguera Domenica i od njega saznali što se dogodilo. Oslobodili smo se njegovih gonitelja i donijeli odluku da i vas oslobodimo.

— Dvojica muškaraca protiv čitave čete?

Ungera pogodi blistavi pogled iz njenih tamnih očiju i on primijeti kako ga je onako stasitog, blagonaklono odmjerila od glave do pete. S time je međutim bio njihov razgovor završen.

Od četvorice oslobođenih zarobljenika, trojica su bili vaquerosi a jedan majordome Diego.

Kad je skupina bjegunaca stigla do Ria Grande, njihovi progonitelji su bili toliko daleko za njima da su ih izgubili iz vida.

— Šta da radimo sada? — zapita Diego. — Da li ovdje da sačekamo

Indijance i da im održimo lekciju? Imamo osam pušaka.

— Ne, ja sam neprijatelj svakog nepotrebnog prolijevanja krvi.

— Nepotrebnog? Ja ne mislim tako. Ako ih ovdje ne odvratimo, onda će oni poći za nama, te ih se nećemo nikako osloboditi.

— Mi ih se ne bi čak ni onda oslobodili ako bismo na ovom mjestu poslali neku desetinu crvenokožaca u vječna lovišta, jer to bi tek u njima pobudilo želju za osvetom. Ne, nastavit ćemo put i pojahati dalje. Nek dame sjednu u čamac!

Tako se i zbilo. Majordomo je preveslao djevojke preko rijeke dok su ostali na konjima prešli preko vode. Kad su stigli na drugu stranu, oni potopiše čamac. Onda su u galopu pojurili ravnicom s one strane. Tako su jahali nekoliko sati s nesmanjenom brzinom. Tek tada su dopustili konjima laganiji hod što je omogućilo razgovor.

Medvjeđe Srce je sada ponovno jahao pokraj lijepe Mixteka-lndijanke dok se traper držao Meksikanke.

— Već smo satima zajedno a da se nismo nimalo upoznali — reče Unger svojoj pratilici.

— Oh, naprotiv, mislim da smo se sasvim dobro upoznali — reče ona smješeći se. — Ja znam o vama da ste kadri da za druge žrtvujete svoj život i da ste odvažan i obazriv lovac.

— To svakako znači nešto, ali ne mnogo. Dopustite mi barem da ono najpotrebnije nadopunim.

— Bit ću vam veoma zahvalna, senjor.

— Ime mi je Anton Unger; moj otac ima još jednog starijeg sina. Htjeli smo da studiramo, ali budući da su nam nedostajala sredstva i da je otac umro, brat mi je postao mornar, a ja sam pošao u Ameriku gdje sam se nakon dugog lutanja konačno obreo u preriji.

— Ali kako ste stigli ovamo do Ria Grande?

— Hm, o tome ne bih htio da vam sada pričam.

— Je li to možda neka tajna?

— Možda tajna, a možda i samo jedna velika djetinjarija.

— Vi budite u meni znatiželju.

— Pa dobro, ne želim da vas time mučim — nasmija se Anton Unger. — Naime, radi se, ništa manje i ništa više, o otkriću jednog neobično velikog blaga.

— Kakvog blaga?

— Blaga od najskupocjenijeg dragog kamenja i plemenitih metala, koje potječe iz drevnih indijanskih vremena.

— A gdje to blago treba da leži?

— To još ne znam.

— Ah, malo je nezgodno. Ali gdje ste čuli da blago postoji?

— Tamo gore na sjeveru. Imao sam sreće da učinim posve bezvrijedne usluge jednom starom, bolesnom Indijancu, koji mi je iz zahvalnosti za to na samrti povjerio ovu tajnu.

— Ali vam nije rekao ono najvažnije, naime, gdje to blago leži?

— Rekao mi je da ga moram potražiti u Mexiku, u provinciji Coahuila te mi je dao kartu na kojoj se nalazi pregledni plan.

— A na koji se kraj odnosi ta karta?

— To ne znam. Na karti se doduše nalaze planinski vijenci, udoline i riječni tokovi, ali nema nikakvog imena.

— To je svakako čudno. Zna li i Soš-in-ljet, poglavica Apača, što o tome?

— Ne.

— Pa ipak čini mi se da vam je on prijatelj.

— On je to u pravom smislu riječi.

— Vi ste mi povjerili tu tajnu, premda smo se danas prvi put vidjeli!

Jahali su čitavo vrijeme prema jugu. Na jedan sat prije mraka zastali su da se malo odmore. I ljudima i konjima je taj odmor bio potreban. Nakon nekih pola sata krenuli su dalje. Unger se divio istrajnosti njegove bijele pratilice zbog usiljenog hoda te nije mogao a da je ne pohvali. Emma se nasmiješi:

— Morate znati da već od djetinjstva boravim u ovoj zemlji. Od vajkada smo živjeli napola u pustinji.

— Zar nikad niste osjetili čežnju za civilizacijom i za društvom vama ravnih?

— Baš nikada. Na hacijendi imam sve što mi je potrebno; ja više volim da se družim sa prostom djecom prirode nego sa višim društvom gdje je sve prazno i lažno. Zar mi nećete dati za pravo?

— Rekli ste ono što i ja mislim. I ja sam među takozvanim divljacima naišao na više vjernosti i privrženosti nego među obrazovanima.

Pogledajte samo Apača! On je najvaljaniji, najodvažniji i najvjerniji crvemokožac koga poznajem, i ja bih se na njega samog radije oslonio nego na desetine i stotine bijelaca čija je koža doduše svjetlija, ali srce utoliko neiskrenije.

— Dobro! Pouzdajmo se u njega i u još jednoga! U vas!

— Ah, hoćete li stvarno? — zapita on, a oči mu zablistaše radošću.

— Od sveg srca! — odgovori Emma. — Vi ste pohvalili samo Apača, a zaboravili ste da kažete da se i u vas isto tako čovjek može pouzdati.

— Vjerujete li u to zaista?

— Da. Ja sam vas promatrala. Vi niste običan bijelac, i ja sam uvjerena da ste i vi čestit čovjek kakvim vas smatraju traperi i Indijanci.

On kimnu glavom. — Pogodili ste.

— A kako vas nazivaju lovci?

— O, molim vas, zovite me uvijek Antonio.

— Zar mi nećete reći?

— Ne sada. Kada bude došlo vrijeme za to, ja ću vam ga otkriti.

— Ah, vi ste sujetni. Htjeli biste da ostanete Inkognito kao neki kraljević.

— Da — nasmija se on. — Dobar lovac mora biti malo sujetan, a svi smo mi kraljevi, naime kraljevi divljine, šume i prerije.

— Kraljevi! Sad mi pade na pamet jedno od onih čuvenih imena: Matava-se.

— Da, on je jedan od najčuvenijih. Jeste li već čuli o tom bijelom lovcu?

— Mnogo. Navodno se nalazi gore u Stjenovitim planinama.

— Naravno, stoga ga Indijanci i nazivaju Matava-se, engleski traperi Rockprince, a francuski coureurs kažu Prince du roc. Sva tri imena znače kraljević stijenja.

— Jeste li ga vidjeli?

— Ne, ali sam čuo da mi je zemljak. Navodno se zove Karl Sternau i liječnik je. Prošao je čitavu Ameriku i nekoliko mjeseci je prokrstario s hrabrim Medvjeđim Srcem najopasnije predjele Stjenovitih planina. Sad se ponovo nalazi tamo prijeko u Evropi.

— Hoćete li i vi ponovo u vaš zavičaj?

— Da, kad budem posjedovao toliko da mogu mojim ukućanima tamo prijeko pružiti udoban život.

Nakon ovih riječi uslijedila je kratka šutnja. Oboje pomisliše kako neće biti za sva vremena zajedno.

Unger prvi prekide šutnju.

— Zar nikad niste osjetili želju da pođete na put i upoznate svijet? Na primjer za Evropu?

— Još nikad! Naša hacijenda je moj zavičaj odavle još nikad nisam osjetila čežnju da ga napustim.

— Zar se u toj osami nikad ne bojite da vas crveni napadnu.

— On, hacijenda je mala utvrda.

— Poznajem tu vrstu majura. Oni su podignuti od kamena i obično okruženi jarcima ali što to koristi protiv neprijatelja koji nenadano napadne?

— Mi ćemo bdjeti, a i vi s nama. Htjela bih da se nadam da ćete nam ipak biti gost!

— Moram upitati Medvjeđe Srce što o tome misli. Od njega se ne mogu rastati.

— On će ostati!

— On strasno voli, slobodu. U zatvorenoj prostoriji nikad nije mogao dugo da izdrži.

— On — nasmiješi se Emma — vidim da će izdržati.

— Po čemu to slutite?

— Po pogledima kojima promatra Karju.

— Hm! Dobro ste opazili. I ja sam to već primijetio.

— Bilo bi mi žao Medvjeđeg Srca ako bi se u nju zaljubio.

— Eh! On je sazdan od tuča. Nikad ne bi zacvilio zbog ljubavi.

— A od čega ste vi sazdani? — dirnu ga lijepa Meksikanka.

— Možda od istog materijala.

— Onda i vi ne biste zaplakali?

— Nikad!

— Vi ste ponosni!

— Ali to je jedino ispravno. Žena koju budem volio, treba isto tako da me poštuje, Ali, molim vas, ne smijemo zaostati! Apač hita jer bi htio još

prije nego se smrkne iskoristiti vrijeme da što dalje odmakne, te mu ovo našim zaostajanjem ne smijemo otežati.

Nakon nekih pola sata pade mrak. Uprkos tomu, premda laganije, jahali su još nekih dva sata dok nisu stigli do širokog korita neke vode. Pošli su niza nj do okuke rijeke. Tu su se zaustavili.

Svi su sjahali sa konja i podigli logor. Unutar luka koji je tvorila rijeka, uz samu njenu obalu, smjestili su konje. Onda su zapalili vatru oko koje su posjedali. Strana prema šumi bila je zatvorena žbunjem gdje su postavili jednog stražara.

Unger je za Emmu namjestio mekani ležaj od grana i lišća: Medvjeđe Srce je to isto učinio za Indijanku. Što se ticalo Apača, ovo je bio neobičan potez, jer se rijetko događa da jedan Indijanac uradi ono što bi žena sama mogla uraditi. Uskoro su legli da se odmore. Prije toga su se dogovorili da se svaka tri četvrti sata mijenja straža. Medvjeđe Srce i Unger su preuzeli na sebe da budu posljednji stražari, budući da je vrijeme razdanja bilo najopasnije, jer su crvenokošci najradije onda napadali.

Ali noć je prošla bez ikakovih smetnji, te su u osvit dana okrepljeni krenuli dalje. Malo po malo ukazivali su se nastanjeni predjeli te su u kasnu popodnev stigli do cilja.

2. HACIENDA DEL ERINA

Pod hacijendom se podrazumijeva farma. Ipak ovakove se meksikanske hacijende često mogu usporediti s najvećim evropskim feudalnim imanjima.

Hacienda del Erina je bila otprilike jedan takav posjed. Zgrade su bile podignute od kamena i okružene jarcima koji su pružali dobru zaštitu protiv razbojničkih napada. Unutrašnjost zgrade gdje je zakupac stanovao bila je ukusno uređena i veoma prostrana, te je stotinu ljudi moglo u njoj stanovati.

Kuća je isto tako bila okružena velikim parkom gdje se prekrasno tropsko bilje sjalo blistavim bojama i širilo najrazličitije miomirise. Park se s jedne strane produžavao u gustu prašumu, a s druge u prostrane obradive površine. Na dvije preostale strane mogli su se vidjeti golemi pašnjaci gdje su se napasala stada čiji je broj grla prelazio nekoliko hiljada.

Dok je mala skupina jahala pokraj pašnjaka, nekoliko vaquerosa im dojaha u susret da ih glasnim klicanjem pozdravi. Međutim to klicanje se uskoro pretvori u izljev bijesa kad su saznali što se dogodilo. Oni zamoljše da odmah pođu da se osvete Komančima.

Majordome je bio odjahao na čelu skupine da najavi njen dolazak, te je tako stari Pedro Arbellez izašao do kapije, kad su konjanici stigli do haciende, da pozdravi svoju kćer i njene pratioce. U njegovim očima se zablistaše suze radosnice kad je podigao Emmu s konja.

— Dobro mi došla, dijete moje! — reče on. — Mora da si se na ovom opasnom putu mnogo napatila jer izgledaš veoma izmučena.

Ona ga zagrli, poljubi nježno i odgovori:

— Da, oče, bila sam u velikoj nevolji.

— Nevolji, u kakvoj? — zapita je on pozdravljajući se ljubazno s Indijankom.

— Komanči su nas bili napali.

— Majko božja! Jesu li još kraj Ria Grande?

— Ne, ali mi smo se usudili da odemo do Rio Pecosa. Tamo su nas napali. Ova dvojica hrabrih su nas spasili.

Emma uze bijelca i Apača za ruku i povede ih ocu.

— Don Antonio Unger i Šoš-in-ljet, poglavica Apača. Bez njih ja bih postala squaw nekog Komanča, a druge bi mučili nabivši ih na kolac.

Hrabrom zakupcu se pri samoj pomisli na to pojaviše graške znoja na čelu.

— Milostivi Bože, kakva nesreća, a u isto vrijeme i kakva sreća! — reče on. — Dobro nam došli, senjori, dobro nam došli od sveg srca! Ispričat ćete mi sve kako se zbilo, i ja ću onda vidjeti kako da vam se zahvalim. Izvolite, uđite i budite gosti ovog doma.

Ovo je bio veoma Ijubezan prijem. Općenito uzevši ovaj stari čovjek je ostavljao dojam sušte čestitosti.

Gosti uđoše kroz kapiju u dvorište, predadoše svoje konje nekolicini slugu koji su se tu našli i uđoše u kuću. Dok je majordome ostao sa vaquerosima u predvorju, haciendero povede dvojicu hrabrih spasilaca sa damama u sobu za primanje gdje su sjeli pošto je Emma u krupnim potezima ispričala ono što su doživjele.

— Bože dragi — jadao se haciendero — što ste morale sve da prepatite, sirote djevojke! Ali Bog vam je poslao ovu dvojicu senjora da vas spase. Njemu i njima neka je hvala. Što li će reći grof a što Tecalto kad to čuju!

— Tecalto? — zapita Karja. — Da li je Bivolovo Čelo ovdje?

— Da, jučer je došao.

— A grof također? — zapita Emma.

— Da, već više od tjedan dana. Ah, evo ga gdje dolazi!

Vrata prema susjednoj blagovaoni se otvoriše i grof Alfonso se pojavi. Na sebi je imao prekrasno izvezen kućni haljetak od crvene svile i širio oko sebe nimalo diskretan miomiris. Vrata koja su ostala otvorena omogućavala su pogled u blagovaonu, čija je bogata trpeza bila raskošno postavljena. Po ubrusu koji je grof držao u ruci moglo se primijetiti da je uživao u poslasticama Meksika.

— Čuh gdje me spominjete — reče on. — Ah, lijepe dame su stigle! Sretno nam došle, senjorite!

Kad ga je ugledala, Indijanka se zacrveni, što nije izmaklo oštrom Apačevom oku. Emma je međutim bila posve ravnodušna, te odgovori hladno, iako učtivo:

— Kao što vidite grofe, zamalo da se nismo vratile. Naime, Komanči su nas bili zarobili.

— Ascuas! — viknu on. — Ja ću ih već kazniti!

— To baš neće biti lako — uzvrati ona podrugljivo. — Uostalom, mi smo se iščupali iz njihovih ruku. Ovo su naši spasioci.

Grof ustuknu nekoliko koraka, osmotri oba spasioca, razvuče prezrivo lice i upita:

— Tko su ovi ljudi?

— Senjor Unger i Medvjeđe Srce, poglavica Apača.

— Ah, jedan Nijemac i jedan Apač. Dobro su se našli. Kad senjori namjeravaju da krenu? Vjerojatno odmah?

— Oni su moji gosti i ostat će ovdje dok ih bude volja — uzvrati haciendero.

— Ali, Arbellez, što hoćete time reći? — obrecnu se grof. — Pogledajte ih samo! Zar ja da budem zajedno s njima pod jednim krovom! Mirišu mi na šumu i močvaru. Ja bih odmah otputovao, ako bi oni ostali!

Arbellez se podiže. Oko mu zasja srdžbom.

— Ja vas, presvijetli, ne mogu zadržati — uzvrati on. — Ovi senjori su spasili život i sreću moga djeteta te sam im zbog toga najiskrenije poželio dobrodošlicu.

— Ah! Vi mi protuslovite? — uzviknu grof.

— Da — uzvrati Arbellez čvrsto.

— Znate li da sam ja ovdje gazda?

— To ne znam.

— Ne? — zašišta Alfonso. — A tko onda?

— Grof Fernando. Vi ste samo gost ovdje. Uostalom, čak ni grof Fernando ne bi imao pravo da se miješa u ovu stvar. Ja sam zakupio ovo imanje do kraja moga života. Tko će mi onda zapovijedati koga kod sebe da primam a koga ne?

— Ascuas, vi ste drski!

— Ne, drskost je bila samo vaša neučtivost i bezobzirnost prema mojim gostima. Ako vam nije ugodan zadah šume i močvare, koji ja uopće

ne opažam, onda ovim senjorima mora da je neugodniji vaš prodoran miomiris, koji sasvim dobro opažam. Ja ću povesti sada svoje goste u blagovaonu a vi, ako hoćete, možete da nastavite sa objedom.

S tim riječima haciendero otvori širom vrata dvorane i zamoli oba gosta najučtivijim naklonom da uđu. Indijanac je čitavo vrijeme ravnodušno stajao ne udostojivši grofa nijednim pogledom, i gotovo se činilo da nijednu njegovu riječ nije razumio. Poglavica pođe dostojanstveno i šutke u blagovaonu, dok se Unger najprije obrati grofu:

— Vi ste grof Alfonso de Rodriganda?

— Da — uzvrati upitani sav u čudu što se lovac usudio da ga oslovi.

— Tako. Senjor Arbellez je zaboravio da nam vas predstavi. Ja vas pozivam na dvoboj. Izaberite što želite: mač, pištolje ili pušku?

— Vi se hoćete sa mnom tući? — zapita grof još u većem čudu nego prije toga.

— Sasvim razumljivo. Da ste me uvrijedili vani pred haciendom, onda bih vas umlatio kao ludog derana, ali budući da se ovo desilo pod krovom moga domaćina, morao sam imati obzira prema njemu i prema damama. Sad kad čujem da vi u ovom domu niste nitko i ništa, ja vam dajem priliku da izaberete oružje.

— Za dvoboj? Sa vama? Bože, a tko ste vi? Neki lovac, neka lutalica! Pih!

— Dakle, ne? Onda ste hulja, kukavica, bijedni nitkov! Ako se s time slažete, onda ostanite takvi čitavog života. Uradite što vam je volja!

Unger pođe za Apačom. Grof ostade posve zapanjen.

— Arbellez, vi dopuštate ovo? — zapita on haciendera.

— Kad vi dopuštate! — odgovori mu ovaj. — Hajde Emma, hajde Karja! Naše je mjesto pokraj ovih čestitih ljudi.

— Ah, kakva niskost! Za ovo ćete mi platiti Arbellez!

— Pokušajte samo!

Odvažna starina uđe u blagovaonu vodeći dame za ruke. Dok je Emma prolazila pokraj grofa, ona mu reče prezrivo skupljenih usana i zasjalih očiju:

— Bilo je to podlo, bilo je to bijedno od vas!

Indijanka pođe s njom oborenih očiju. Nije željela da prezre svog dragana pa ipak ga nije mogla pogledati u lice. Grof Alfonso se nije vratio

u dvoranu. On baci ubrus na pod, udari nogom i zaškripa zubima:

— Ispaštat ćete vi za ovo i to uskoro, uskoro, uskoro!

Onaj koji bi ga sada pogledao, s ovako prijeteće sijevajućim očima i nabreklim žilama od bijesa na niskom ali širokom čelu, taj bi ga mogao s punim pravom smatrati sposobnim da učini svako zlo.

Grof Alfonso nije zapravo bio ružan čovjek koji budi odvratnost kod drugih, ne, svaka crta i svakj dio njegovog lica bili su u stanju smirenosti možda i lijepi, ali sada kad ga je spopao jed ostavljao je krajnje odbojan dojam. Naličio je na jednu od onih satanskih slika na kojima majstor nije predstavio đavola s konjskim kopitom i rogovima, već se potrudio da ono satansko u njemu istakne na taj način Što je inače lijepe crte zloduha prikazao tako da ostave sasvim suprotan dojam.

Nakon nemoćnog izliva bijesa Alfonso je potražio svoje odaje.

Ostali su se u međuvremenu založili obilnim objedom. Na trpezi je bilo golemih kriški lubenica raznolikih boja, čiji se ukusan sok biserio u rumenim kapima po srebrnim tanjurima; bilo je tu poluotvorenih lubardi, kaktusovih plodova, naranči, slatkih limunova, plodova mukokaza i svakojakih jela od mesa i tijesta, kojima obiluje meksikanska kuhinja. Za vrijeme jela pričalo se o doživljajima opširnije nego što im je dotle bilo moguće. Nakon objeda haciendero je poveo senjore da im pokaže njihove odaje.

Dvojica prijatelja dobiše sobe jednu pokraj druge. Bijelac međutim nije mogao da duže ostane u tijesnoj prostoriji te ju je napustio i pošao u vrt. Kasnije je izašao u prirodu gdje je imao prilike da promatra meksikanske jahače na pašnjaku.

Dok je lagano hodao pokraj ograde i zakretao iza ugla, najednom se pred njim ukaza neka prilika čija ga neobična spoljašnost primora da stane. Visoki, snažni čovjek bio je odjeven u uštavljenu bivolju kožu kako se obično oblače cibolerosi; na glavi je nosio gornji dio medvjeđe lubanje sa koje je padalo nekoliko bičeva krzna gotovo do zemlje. Ispod širokog kožnog pojasa ukazivali su se dršci noževa i drugog alata. Od desnog ramena pa do lijevog kuka visilo mu je peterostruko ispleteno laso. Uz ogradu je bila naslonjena jedna od onih pušaka, kakve su proizvodili prije stotinu godina u Kentucky i kojom običan čovjek nije mogao da rukuje, toliko je bila teška.

— Tko si ti? — zapita ga Unger u prvi mah sav začuđen.

— Ja sam Bivolovo Čelo, Mixteka — uzvrati upitani.

— Ti si Tecalto? Mokaši-tajis, cibolero?

— Da. Ti me poznaješ?

— Nisam te još nikad vidio, ali sam o tebi mnogo puta čuo.

— Kako se zoveš?

— Ime mi je Unger.

Ozbiljno Indijančevo, lice se ozari. Bilo mu je nekih dvadeset i pet godina i važio je kao uzor ljepote indijanskog tipa.

— Onda si ti lovac koji je Karju, moju sestru oslobodio?

— Slučaj je tako htio.

— Ne, to nije bio nikakav slučaj. Ti si oteo Komančima konje i našao im logor. Bivolovo Čelo ti je veoma zahvalno. Ti si isto onako hrabar kao i Matva-se, gospodar stijenja, kao i još neki stranci.

— Poznaješ li još neke?

— Poznajem nekolicinu. Svi su oni snažni, hrabri i pametni, iskreni i vjerni. Čuo sam za jednog od njih koga Apači i Romanci nazivaju Itinti-ka, Gromka Strijela.

— Zar ga nisi još nikad vidio? — zapita ga traper.

— Zove se Gromka Strijela jer je brz i siguran kao strijela i moćan i jak kao grom. Njegova puška nikad ne promaši svoj cilj, a oko mu nikad ne izgubi trag. Mnogo sam čuo o njemu. Još ga nikad do sada nisam vidio, ali ga danas vidim.

— Po čemu me prepoznaješ? — zapita Unger iznenađen.

— Pogledaj obraz svoj! Gromka Strijela ima na obrazu brazgotinu od noža, to zna svatko tko je za njega čuo. Takvi se osobni znaci zapamte. Jesam li pogodio?

Unger kimnu potvrdno glavom. — U pravu si. Zovu me Itinti-ka, Gromka Strijela.

— Onda neka je hvala Vahkondi što mi je dozvolio da s tobom govorim. Ti si hrabar čovjek, pruži mi svoju ruku i budi mi brat!

Oni se rukovaše, i Unger reče:

— Dokle god naše, oči budu mogle jedno drugog vidjeti neka između mene i tebe vlada prijateljstvo!

Indijanac doda:

— Moja ruka je tvoja ruka, i moja noga tvoja noga! Teško neprijatelju tvome jer je on i moj, i teško neprijatelju mome, jer je on i tvoj! Ja sam ti, a ti si ja, mi smo jedno!

Bivolovo Čelo nije bio Indijanac nalik na sjeverne crvenokošce. Bio je govorljiv. ali isto onako strašan kao šutljivi crvenokošci koji smatraju sramotnim iskazivanje riječima onoga što osjeća njihovo srce

— Ti živiš na hacijendi? — zapita ga Unger.

— Ne — uzvrati lovac na bivole. — Tko bi mogao živjeti i spavati u zraku između tijesnih zidina. Ja spavam ovdje. — On pokaza rukom na ledinu na kojoj je stajao.

— Onda si našao najbolji ležaj na hacijendi. Ni ja nisam mogao tamo u odaji da izdržim.

— I Medvjeđe Srce, tvoj prijatelj, izašao je na livadu. Govorio sam s njim i zahvalio mu se. Mi smo braća, kao ti i ja.

— A gdje je sada?

— Sjedi tamo prijeko s vaquerosima, koji pričaju o napadu Komanča.

— Pođimo k njima!

Indijanac se lati svoje teške puške, prebaci je preko ramena i povede bijelca.

Malo dalje na otvorenoj poljani, usred stada poludivljih konja koji su pasli, sjedili su na zemlji vaquerosi i pričali o doživljajima svoje mlade gospodarice, za koje je već čitava farma znala. Medvjeđe Srce je sjedio šutke kraj njih. Nije prozborio ni jedne riječi premda je bolje i tačnije znao o svemu nego ostali. Unger i lovac na bivole priđoše i sjedoše pored vaquerosa kojima nije ni malo smetalo što je njihovoj priči prisustvovao i drugi junak. Ovaj bi s vremena na vrijeme uzeo riječ te je tako tekao vrlo zanimljiv razgovor kakav se može čuti samo kraj logorske vatre u divljini.

Uto razgovor bi prekinut bijesnim frkanjem i rzanjem.

— Što li je ovo? — zapita Unger, koji se čuvši ovo, brzo okrenuo.

— Jedan ždrijebac — odgovori netko od vaquerosa. — Neka skapa od gladi kad neće da sluša!

— Da skapa od gladi? Zašto?

— Jer se ne da pripitomiti.

— Pih!

— Što? Senjor, nemojte sumnjati u to! Svi smo se mi oko njega grdno

namučili. Već smo ga tri puta držali u corralu da ga ukrotimo ali smo ga morali svaki put pustiti. On je pravi đavo. Svi smo mi dobri jahači, to nam možete vjerovati, ali sve je on zbacio sa sebe, osim jednog.

— A tko je taj?

— Bivolovo Čelo, poglavica Mixteka. Samo njega nije zbacio, pa ipak ovaj nije svladao ždrijepca.

— Nemoguće. Tko nije zbačen, taj mora da je pobjednik.

— Tako smo i mi mislili, ali taj đavo od ždrijepca poletio je s Bivolovim Čelom u vodu da ga skine sa sebe, i kad mu to nije uspjelo onda ga je odnio u najgušću šumu gdje ga je granje skinulo.

— Sto mu gromova! — viknu Unger.

— Da — kimnu potvrdno Bivolovo Čelo. — Sramota je, ali tako je. I ja se mogu pohvaliti da sam već mnogog konja ubio, koji nije htio da bude poslušan.

Vaquero nastavi:

— Bilo je ovdje na hacijendi mnogo jahača i lovaca koji su pokušali da isprobaju svoju snagu i spretnost, ali uvijek uzalud. Svi oni kažu da bi samo možda jedan bio u stanju da ždrijepca pobijedi.

— A tko bi to mogao biti?

— To je neki neobični lovac tamo gore na Red-Riveru, koji bi čak i na đavolu uletio u pakao. Priča se kako je jednom upao u stado divljih konja i jednog po jednog isprobao dok nije najboljeg izabrao.

Unger se nasmiješi veselo i reče: — Ima li kakvo ime?

— Ne znam kako se inače zove, ali ga crveni nazivaju Itinti-ka, Gromka Strijela. Mnogi lovci koji su došli sa sjevera pričali su nam o njemu.

Medvjeđe Srce i Bivolovo Čelo nisu ničim pokazali da je riječ bila o Ungeru, a ni on im se ničim ne odade kad ih je upitao:

— Gdje je konj?

— Tamo iza one uzvišice leži vezan!

— Ajme — o jada, kakva nepravda!

— Zašto? Senjor Arbellez veoma vodi računa o svojim konjima, ali ovaj put se zakleo da će vranac ili biti poslušan ili skapati od gladi.

— Jeste li mu vezali gubicu?

— Naravno.

— Pokažite mi ga!

— Onda pođite, senjor!

Upravo kad su se podigli sa zemlje, ugledaše starog Arbelleza s njegovom kćerkom i Karjom gdje im se približavaju na konjima. Bilo je to uobičajeno jahanje koje su poduzimali prije noći da vide da li je sve u redu. Vaquerosima to nije ni malo smetalo da povedu Ungera prema ždrijepcu,

Vranac je ležao na zemlji vezan za sve četiri noge i sa korpom na glavi. Oči su mu bile zakrvavljene od bijesa i jeda. Svaka mu je žila bila nabrekla, gotovo da pukne, a iz košare je curila pjena u krupnim pahuljicama.

— Ascuas, pa to je golem grijeh! — viknu Unger.

— Postupite drugačije, senjor! — reče vaquero sliježući hladnokrvno ramenima.

— Pa ovo je pravo mučenje stoke. To se ne smije dopustiti. Na ovakav će se način upropastiti i najplemenitiji konj.

Dok je Unger predano govorio u obranu konja, do njih dojahaše Arbellez i njegova kćer.

— Šta vas to, senjor Unger, toliko uzbuđuje? — zapita on.

— Ubit ćete ždrijepca! — uzvrati Unger nimalo suzdržano.

— To i hoću, kad neće da sluša.

— Ždrijebac će biti poslušan, samo ne ovako.

— Mi smo sve uzalud pokušali.

— Dajte mu samo jednog valjanog jahača!

— Ništa ne pomaže.

— De da pokušam ja, senior?

— Ne.

Unger ga pogleda začuđeno.

— Zašto ne?

— Jer mi je vaš život suviše drag.

— Pih! Ja bih radije umro nego da ovo dulje gledam. Svatko tko dobro poznaje konje, ovo ne bi dugo izdržao. Dakle smijem li da pojašim vranca?

Uto Emma, sva zabrinuta, pritjera svog konja i zamoli bojažljivo:

— Oče, nemoj dopustiti to don Antoniju! Vranac je suviše opasan, a da mu ne bi naškodio!

Unger je pogleda u lice smiješeći se od sreće. Njen strah bio mu je dokaz da joj nije bilo svejedno zbog njega; pa ipak on uzvrati ozbiljno:

— Senjorita, ja vas molim da me ne vrijeđate! Kažem vam da se vranca ni malo ne bojim.

— Vi ne poznajete konja, senjor — opomenu ga Arbellez. — Mnogo je njih bilo ovdje koji su tvrdili da je možda samo Itinti-ka, Gromka Strijela u stanju da ga ukroti.

— Poznajete li Itinti-ka?

— Ne, ali on je jedan od najboljih jahača koji žive između dva mora.

— Ja uporno ostajem pri svojoj molbi!

— Pa dobro moram vam dopustiti, jer ste mi gost, ali bit će mi žao posljedica. Nemojte se kasnije ljutiti na mene!

Emma istom brzo skoči sa konja, priđe Ungeru i zamoli ga, uhvativši ga za ruku: — Senjor Unger, zar se ne biste meni za ljubav okanili tog konja? Ja se tako bojim!

Topao pogled njegovih očiju susrete se s njenim.

— Senjorita, recite iskreno: da li je časno ili sramotno za mene, kad sam prvo tvrdio da se ne bojim, a sada se povlačim?

Ona obori glavu i uvidje da je on u pravu i da se nije mogao pred drugima koji su bili dobri jahači povući. Stoga ga ona upita preplašeno tihim glasom: — Vi ćete se dakle stvarno osmjeliti da to učinite?

— Oh, senjorita Emma, za mene ovo nije nikakav smion čin.

Unger kod ovih riječi pogleda lijepu djevojku u oči, obuzet nekim vedrim pouzdanjem u sebe, pa je djevojka ustuknula povjerovavši u mogućnost sretnog ishoda,

— Pa dobro, nek bude!

Rekavši ovo Unger priđe ždrijepcu odbi vaquerose koji su mu htjeli pomoći da skine veze sa konja. Konj se još uvijek valjao pa zemlji, frkćući. Unger mu skide košaru i izvadi nož iz pojasa. Oko konjske gubice bio je privezan samo kraj jednog lasa. Traper uze remen u lijevu ruku a drugom odsiječe nožem veze najprije sa zadnjih a onda s prednjih nogu, i kad se vranac vinuo u vis, on je sjedio na njegovim leđima kao saliven.

Sada je počela borba između jahača i konja kakvu nije još nitko od gledalaca, koji se povukoše u stranu, vidio. Ždrijebac je skakao naprijed i nazad, propinjao se u vis i u stranu, udarao kopitima i grizao, bacao se na

zemlju, valjao i ponovo skakao u vis — ali je jahač još uvijek bio na njemu. Bila je to najprije borba ljudske spretnosti protiv jogunosti divljeg konja, a onda se razvi bitka samo ljudskih mišića protiv životinjske snage. Konj se bio sav zapjenušio, nije frktao već je brundao, stenjao; napregnuo je posljednje ostatke svoje volje, ali kao tuč čvrsti jahač nije popuštao. Poput čeličnih kliješta pritiskao je butinama konja dok ovom nije ponestajalo daha. A onda se konj po posljednji put prope na sve četiri u zrak, pa zatim poletje svom snagom preko drvija i kamenja, preko jaraka i žbunja te se za nepune pola minute izgubi sa svojim jahačem.

— Magnifieo — veličanstveno, ovako nešto još nikad nisam vidio! — pohvali ga Arbellez.

— Slomit će vrat — reče jedan vaquero.

— Bogme neće više — reče neki drugi. — On je pobijedio.

— Ay — oh, ali sam se bila uplašila! — priznade Emma. — No sad zaista vjerujem, da više nema nikakove opasnosti. Zar ne, oče?

— Budi spokojna! Tko tako čvrsto sjedi u sedlu i raspolaže takvom snagom, taj neće više pasti na zemlju. Pa to je bilo kao da se đavo borio protiv đavola. Vjerujem da ni Itinti-ka ne bi mogao bolje ovo izvesti.

Uto mu priđe Bivolovo Čelo i reče: — Ne, senjor, on to ne može bolje izvesti, jer je senjor Unger glavom Gromka Strijela!

— Što? — upita Arbellez sav iznenađen. — Zar on? Gromka Strijela?

— Da. Pitajte samo poglavicu Apača!

Pedro Arbellez uperi upitan pogled na Medvjeđe Srce.

— Tačno je — reče ovaj jednostavno.

— Eh, da sam to znao, onda ne bih pretrpio toliki strah — reče haciendero. — Uistinu, bilo mi je na duši kao da sam se ja nalazio na konju.

Emma je gledala smireno preda se, dok je u njenim očima blistala sreća.

Nitko ne pođe sa mjesta, svi su u napetom iščekivanju htjeli da vide kraj ovog uzbudljivog događaja. Pošto je prošlo nekih četvrt sata, Unger se vrati. Vrani ždrijebac je bio toliko umoran da je jedva stajao na nogama, dok je jahač sjedio vedar na njegovim leđima.

Emma mu pojaha u susret. — Senjor, ja vam se najljepše zahvaljujem! — reče ona.

Netko drugi bi upitao: — Na čemu? — Ali on ju je razumio i nasmiješi se, ozaren srećom.

— No, senjor Arbellez — zapita ga on — da li je samo Itinti-ka u stanju da ovo izvede? Mislim da nam on nije potreban, jer i ja to isto mogu.

— Zato što ste to vi lično, da.

— Aha, onda je netko odao moju tajnu! — nasmija se on.

— I inkognito kralj savane je odgonetnut — dodade Emma.

Sa svih strana zaoriše se poklici iskrenog divljenja prema Ungeru. Ali on odbi sve pohvale koje su mu uputili i reče:

— Ja još nisam završio. Smijem li vas otpratiti na konju, senjor Arbellez?

— Zar ždrijebac nije premoren?

— Mora, jer ja tako hoću.

— Dobro, onda pođite!

Oni pojahaše zatim prostranom livadom na kojoj su pasli konji, krave, mazge, ovce i koze i vratiše se kući gdje su vranca vezali.

Kad je Karla, Indijanka, pošla u svoju sobu pokraj, vrata grofovih odaja, Alfonso ih otvori i izađe za jedan trenutak,

— Karja, mogu li danas da govorim s tobom?

— Kada? — zapita ga ona.

— Dva sata prije ponoći.

— Gdje?

— Ispod maslina kraj potoka.

— Doći ću.

Čim je pao mrak svi su se okupili u blagovaoni gdje je bio serviran izvrstan objed. I dvojica poglavica bijahu prisutni, samo grof nije prisustvovao. On se odšuljao do maslina u čijoj je blizini žuborila voda. U zakazano vrijeme došla je i Indijanka. On je povuče k sebi, a onda sjedoše. Karja je bila šutljivija nego ikada dotle.

— Što ti je, Karja? — zapita je on. — Zar me ne voliš više?

— O da, premda te ne bih smjela više voljeti — uzvrati ona. — Da li se zaista raduješ što sam spašena?

— Ah! Kako si došla samo na tu pomisao?

— Zar bi inače uvrijedio moje spasioce?

— Oni su za pašnjake, a ne za haciendu.

Indijanka odmahnu lijepom glavom. — Ti nisi ni malo plemenit, Alfonso.

— O da, ali ja mrzim sve što je ružno.

— Da li je možda Gromka Strijela ružan?

— Gromka Strijela? Izviđač? Njega nisam još nikad vidio.

— Ti si ga vidio, to je Unger.

— Ascuas! Sad shvaćam zašto me je izazvao na dvoboj.

— Hoćeš li se tući s njim?

— Ne pada mi ni na kraj pameti. On mi nije ravan svojim porijeklom.

Indijanka je voljela Alfonsa i bojala se za njega. Zato je rekla: — Onda si dobro postupio, inače bi bio izgubljen.

Za muškarca nije baš ugodno da čuje od svoje ljube kako nekog drugog smatra hrabrijim od njega. Stoga Alfonso odgovori:

— Varaš se. Da li si me ikada vidjela da sam pucao ili se mačevao?

— Ne.

— No, onda o meni ne možeš tako suditi. Jedan grof mora u takvim stvarima biti iznad svakog lovca. Ti ćeš me tek upoznati, kad te budem uzdigao do časti da mi budeš supruga.

— Oh, to se nikad neće dogoditi! Alfonso, ja bih ti htjela tako rado povjerovati. Volim te, znaj, bili bismo sretni.

— Da, bit ćemo, sretni, ranije ili kasnije, to samo ovisi o tebi. Jesi li zaboravila uvjet koji sam ti spomenuo?

— Težak je to uvjet, jer zahtijeva od mene da prekršim zakletvu, da postanem izdajica svog naroda.

— Ta te zakletva nimalo ne obavezuje, jer si je položila kao dijete, a tvoj narod nije više narod. Ako me zaista voliš i ako hoćeš da budeš moja, onda je samo moj narod tvoj. Ja sam došao sada na haciendu del Erina da vidim na čemu sam. Ako i ovog puta budem morao bez tebe da otputujem, onda ću se vratiti u Španiju, i mi ćemo biti zauvijek rastavljeni.

— Oh, kako si svirep!

— Ne, ja sam samo oprezan. Srce koje nije u stanju da podnese žrtvu,

ne može zacijelo ni voljeti.

— Ah — viknu Karja i baci mu se oko vrata — ja te beskrajne volim! Vjeruj mi to!

— Onda mi dokaži svoju ljubav! Nama je potrebno blago kraljevske pećine da otadžbini damo jednog novog vladara. A prvi čin tog vladara brt će da te uzdigne do plemstva kako bi postala grofica de Rodriganda.

— I to će stvarno biti?

— Zaklinjem ti se hiljadu puta.

— I nikad nećeš odati mome bratu da sam ti ja povjerila tu tajnu?

— Nikad. Nikada on neće saznati tko je otkrio blago.

Alfonso je osjećao kako Indijanka popušta te mu se grudi nadimaše od radosti. On joj je glumio ljubav samo da joj izmami tajnu i bio bi joj sve obećao da je samo privoli da govori.

— Pa dobro, onda ćeš saznati gdje se nalazi kraljevsko blago. Ali samo pod uvjetom da ti tajnu otkrijem tek na dan naših zaruka.

— To ne ide — reče on razočaran. — Ti ćeš postati plemenita tek onda kad mi otkriješ blago, a po zakonima moje zemlje do zaruka prije toga ne može doći.

— Da li je stvarno tako? — zapita ga Indijanka. Alfonso je zagrli nježno i poljubi. — Tako je, vjeruj mi, moja draga Karja. Pa ti znaš da bez tebe ne mogu živjeti! Ti si doduše dijete poglavice, ali po španskim zakonima ti nisi plemenita porijekla. Ti si draga mome srcu i za mene si ravna po svojoj krvi, ali pred svijetom to nije tako. Zar mi se onda ne možeš povjeriti, živote moj?

— Hoću, saznat ćeš tajnu — uzvrati Karja čiji se otpor stopio. — Ali ipak ćeš mi dopustiti samo jedan mali uvjet. Daj mi najprije na pismeno da ću predajom blaga biti tvoja žena.

Ovakav uvjet je bio Alfonsu vrlo neugodan, ali zar sada, kad je tako blizu cilja, da oklijeva zbog jedne gluposti? Ne. Indijanka nije bila žena koja bi s nekoliko tek onako napisanih riječi bila kadra da s pravom postavlja bilo kakve zahtjeve; stoga joj odgovori spremno:

— Vrlo rado moja Karja! Time ću uraditi samo ono što i sam od sveg srca želim. Reci, dakle, gdje se nalazi blago?

— Najprije napismeno, dragi Alfonso!

— Pa dobro, onda ću ti ga dati do sutra u podne.

— I stavit ćeš svoj pečat na nj?

— Da!

— Onda ću ti ja navečer opisati to mjesto.

— Zašto tek navečer? Pismeno ću ti dati već u podne. Mogu li tada k tebi doći?

— Ne. Moram svakog časa očekivati da me potraži Emma ili neka od sluškinja. Mogli bi nas lako iznenaditi.

— Onda dođi ti k meni!

— Ja k tebi? — zapita ona oklijevajući.

— Zar se bojiš?

— Ne. Doći ću.

On ponovo privuče Karju sebi i poljubi je, premda ga je ova nježnost stajala napora. Srce mu je doduše, bilo široko, ali Indijanka ipak nije bila po njegovom ukusu.

Dok su Alfonso i Karja sjedili ispod maslina, Unger je otpratio poglavicu Tecalta do njegovog ležaja u travi na livadi. On je već zarana bio naviknut da spava u prirodi pa je htio, prije nego se vrati u sobu na spavanje, da još jednom napuni pluća svježim zrakom. Stoga, kad se oprostio od poglavice, nije pošao natrag prema haciendi, već je ušao u baštu zasađenu cvijećem j spustio se na ivicu ozidanog bazena gdje je vodoskok šibao u vis lelujav mlaz.

Nije tu dugo sjedio, kad začu tihe korake. Odmah zatim neka ženska prilika priđe laganim hodom vodoskoku. On prepozna Emmu i podiže se kako ne bi pomislila da je uhodi. Kad ga je ugledala bilo joj ie neprijatno da priđe vodoskoku.

— Senjorita, molim vas budite spokojni! — molio ju je on. — Ja ću se odmah udaljiti da vam ne smetam.

— Ah, to ste vi, senjor Unger! — odgovori ona. — Mislila sam da ste već otišli na spavanje.

— U sobi se ne osjećam nimalo prijatno, čovjek se mora najprije na nju navići.

— I meni je isto tako, zato sam izašla malo u park.

— Onda uživajte neometani u večer! Laku noć senjorita!

Unger htjede poći, ali ga ona uze za ruku, ne bi li ga zadržala.

— Ostanite ako želite — reče ona. — Ima dovoljno zraka i mirisa i zvijezda za nas dvoje. Vi mi ni najmanje ne smetate.

On je posluša i sjede pokraj nje na ivici vode.

U međuvremenu poglavica Mixteka bijaše legao uz samu ogradu vrta. On je sneno gledao u nebo dok mu se mašta pela u one vječite svjetove gdje su se okretala sunca koja su njegovi preci poštivali. Ali pri tom je mogao da osjeti i najmanji šum u svojoj blizini.

Učinilo mu se kao da u cvjetnoj bašti čuje tihe korake i zatim prigušene glasove. Znao je da se grof trudio, kad god je mogao, da se nađe u blizini njegove sestre Karje, a isto tako da ona nije grofovim nakanama pružala nikakav otpor. U njemu se probudi podozrenje. Već čitav sat na haciendi se nisu mogli vidjeti ni grof ni Karja. Da li su zakazali sastanak u bašti? Morao je to saznati.

On se tiho podiže i s lakoćom koja je svojstvena Indijancima vinu preko ograde u baštu. Tamo je legao na zemlju i počeo da se šulja tako nečujno, da ga čak ni izoštreno, ali sada sigurnošću uljuškano traperove čulo sluha nije otkrilo. Tako je neopažen dospio do druge strane bazena, te je mogao da im razumije svaku riječ iz razgovora.

— Senjor, ja bih se uistinu trebala ljutiti na vas — reče upravo Emma. — Vi ste mi danas zadali toliko straha.

— Zbog konja? Uzalud ste se bojali, jer sam ja ukrotio konje koji su bili kudikamo gori. Vranac je sada tako miran da ga svaka dama može bez brige pojahati.

— Pa ipak to je imalo i svoju dobru stranu, naime, time ste otkrili svoj inkognito, vi sujetni čovječe!

— Oh — nasmija se on — pa nije bila to sujeta. Ponekad čovjek mora da bude oprezan. Baš zato što su me drugi držali za običnog lovca, češto sam puta od toga vidio najveće koristi.

— Ali meni ste se ipak mogli povjeriti. Pa vi ste mi otkrili daleko veću tajnu!

— Tajnu, koja za mene vjerojatno neće nikad imati neke važnosti. Ja nikad neću otkriti pećinu u kojoj se nalazj kraljevsko blago, iako se nalazim u njenoj blizini.

— Ah, na osnovu čega zaključujete tako?

— Na osnovu oblika brda i toka rijeke. Kraj kroz koji smo na posljetku projahali sasvim se slaže s jednim dijelom na mojoj karti.

— Onda ste našli neki oslonac te možete nastaviti sa traganjem.

— Pitanje je da li ću to učiniti. Sumnjam, naime, da li imam pravo na to.

— U svakom slučaju na nj biste imali pravo koje pripada onome koji ga nađe. Ne želim nipošto da precijenim vrijednost ziata, ali izvjesno znam da bi njegov posjed mogao pružiti mnogo od onoga za čim hiljade ljudi uzalud teže. Tražite, senjor! Radovalo bi me ako biste pronašli pećinu!

— Da, velika je moć zlata — reče on zamišljeno. — Ja imam tamo prijeko kod kuće jednog siromašnog brata koga bih mogao da usrećim zlatom. Ali kome pripada blago? Svakako potomcima onih koji su ga sakrili,

— Zar ne znate od koga vaša karta potječe?

— Od jednog Indijanca, kao što sam vam već rekao. On je bio ranjen i umro je prije nego je mogao da mi pruži potrebna usmena objašnjenja.

— I na karti nema nikakvog imena?

— Ne. U jednom kutu se nalazi neki zagonetan znak, koji nisam u stanju da odgonetnem. Da, mislim da ću se dati u potragu. Ali ako bih to blago zaista našao, onda ga ne bih takao, već bih potražio njegove zakonite vlasnike. Ako ih ne budem našao, onda još uvijek ima vremena da se čovjek odluči.

— Senjor, vi ste čestit čovjek — reče mu toplo Meksikanka.

— Činim samo ono što mi srce zapovijeda, a od tvega najviše mrzim nepravdu.

— Brat vam je siromah?

— Da, on je mornar, koji nikad neće postati samostalan dokle god bude upućen na svoju vlastitu snagu, a ja sam raspolažem samo jednom vrlo skromnom svoticom do koje sam došao lovom.

— Vi posjedujete više! Zar Gromka Strijela zaista da bude tako siromašan? Zar nema blaga koje nema ničeg zajedničkog sa posjedom zlata?

— Da, ima takvog blaga. Ja znam za jedno takovo bogatstvo, koje je dragocjenije od sveg zlata na zemlji, i kad bih imao stotinu života, ja bih ih sve žrtvovao u borbi da posjedujem to blago. Da, senjorita, ja sam Itinti-ka, i mene smatraju za najneustrašivijeg izviđača divljine. Zlikovac drhti preda mnom, bilo da je bijele ili crvene kože. Ja sam navikao na

opasnosti, ali da dođem do tog blaga, ja bih se borio sa svim bijelcima i Indijancima zapada.

— Može li se znati koje je to blago?

— Treba li da vam kažem? — zapita on tiho.

U njegovom glasu zazvučila je neka neopisiva nježnost koja nađe odjeka u njenom srcu. Ona odgovori:

— Recite mi!

— Vi — Vi ste to! — govorio joj je tiho, uhvativši je za ruku. — Vjerujete li u to?

— Da, vjerujem! — uzvrati Emma jednostavno i iskreno. — Zar to ne zvuči pomalo na drskost, senjor? Ali to je istina, jer i ja osjećam da čovjek više može cijeniti ljudsko srce od sveg bogatstva na ovoj zemlji! I ja sama poznajem jedno takovo blago.

Kod tih riječi njime prođe neka vedra slutnja.

— Koje je to blago?

— Vi ste to — ne, ti si to Antonio.

Izustiv ovo ona mu se baci oko vrata i spusti glavu na njegove grudi.

— Da li je istina, da li je ovo moguće? — zapita on.

— Da. Ja sam ti se divila od onog trenutka kad si mi presjekao veze i podigao me na svog konja, i ja sam te zavolila od onog časa kad sam sagledala dobrotu u tvojim očima. Tvoja sam, ti snažni, ti dobri, ti dragi čovječe I svaki trenutak moga života neka bude samo tebi posvećen!

Tada je i on zagrli i prošapta: — Gospode, hvala ti! Suviše je ovo sreće za jednog sirotog lovca.

Usne im se potražiše i, kad su se našle u dugom poljupcu, oni ne čuše da se na drugoj strani nešto počelo da miče. Bio je to Bivolovo Čelo, koji se odšuljao do ograde i vinuo preko nje da se vrati svom ležaju.

Idućeg jutra, tek što je Unger ustao, uđe haciendero kod njega i poželi mu dobro jutro. Uprkos kratkog poznanstva traper mu je bio od srveg srca drag.

— Došao sam do vas s jednom molbom — započe on.

— Koju ću ispuniti ako budem mogao — reče Unger.

— Možete je. Vi se nalazite ovdje u pustinji, gdje svoje potrebe ne možete zadovoljiti, dok ja raspolažem svim zalihama, budući da moram

snabdjevati moje radnike s onim što im je potrebno. Ako želite da se snabdijete rubljem i novim haljinama, onda se nadam da ćete biti zadovoljni s mojom cijenom.

Unger je vjerojatno znao što je haciendero time htio reći, ali s jedne strane on ga nije htio uvrijediti, a s druge pak njegovo staro lovačko odijelo bilo je već krajnje dotrajalo. On se malo zamisli i onda odgovori :

— Dobro, prihvaćam vaše ponude, senjor Arbellez, pod uvjetom da vam cijene neće biti visoke, jer sam ja, otvoreno rečeno, siromah čovjek.

— Hm, pa nešto bih ipak morao da zaradim, iako do plaćanja ne mora baš danas da dođe. Pođite, senjor, pokazat ću vam spremište!

Kad se Unger sat kasnije našao pred ogledalom, učinio se samom sebi stran. Na sebi je imao pri dnu izrezane, zlatom optočene meksikanske hlače, lake polučizme s golemim točkićima na mamuzama, kao snijeg bijelu košulju, preko nje kratku, sprijeda otvorenu bluzu, koja je bila ukrašena zlatnim i srebrnim vezom; na glavi je imao sombrero široka oboda, a oko pasa maramu od najfinije kineske svile. Kosa mu je bila podšišana, brada podrezana, te se stoga u toj bogatoj nošnji, koja mu je lijepo pristajala, jedva mogao prepoznati.

Kad je stupio u blagovaonu na doručak, zatekao je Emmu. Ona porumeni kad ugleda kako se njen dragi promijenio. Karja kao da je tek sada vidjela kakav je divan čovjek bio lovac. Možda ga je usporedila sa grofom. Obojica poglavica Indijanaca ponašali su se kao da ne primjećuju tu promjenu.

Samo se jedan zbog toga ljutio. Bio je to grof. Nada da će uskoro doći do posjeda blaga učinila ga je vjerojatno popustljivijim; on se pojavio na doručak, ali se zamalo nije vratio kad je ugledao Ungera. Nitko živ nije prozborio ni riječi s njim, a uz to morao je vidjeti s kakvom se srdačnošću obraćala Emma omraženom traperu. On je potajno škripao zubima i smjerao da stranca učini bezopasnim.

Nakon doručka Emma zamoli Ungera i svoga oca da još malo ostanu. On nije ni izdaleka slutio što je ona namjeravala. I kad su se njih troje našli nasamo, lijepa djevojka spusti ruku oko haciendera i reče:

— Oče, jučer smo razmišljali o tome kako da se zahvalimo senjor Ungeru.

— Da — kimnu potvrdno glavom Arbellez — ali na žalost nismo ništa pronašli.

— Oh — reče ona — ja sam kasnije i dalje o tonie razmišljala i našla najbolje rješenje. Treba li da ti ga otkrijem?

— Svakako!

Uto Emma obuhvati glavu lovca obim rukama i poljubi ga. — Ja mislim ovako oče, i vjerujem da je to zavrijedio.

Hacienderove oči se zablistaše i orosiše.

— Da li je senjor Unger time zadovoljan?

— Oh, toliko sam sretna što me Antonio voli! — ubjeđivala je ona svoga oca.

— Da li ti je on to rekao?

— Da — nasmija se ona u suzama.

— Kada?

— Sinoć. U bašti. Ali, oče, zar moraš sve to da znaš? Zar ti nije dovoljno što sam veoma sretna?

— Da, da, to mi je dovoljno, premda ti moram reći da sam i ja zbog tebe sasvim sretan. Vi, senjor Unger, hoćete li doista da budete sin jednog starog običnog čovjeka?

— Oli, kako rado! — uzvrati on. — Ali ja sam puki siromah, senjor!

— No, onda sam ja utoliko bogatiji, tako smo izravnani. Dođite da vas zagrlim, dobra djeco moja! Nek vas Bog sve blagoslovi i nek ovaj dan bude početak jednog uistinu sretnog života!

Duboko tronuti držali su se zagrljeni kad su se vrata otvorila i grof ušao. Sav začuđen on stade kao skamenjen. Shvatio je što se tu dogodilo, te je bio blijed od jeda.

— Vidim da smetam! — izvinio se.

— Nemojte otići prije nego saznate — reče haciendera — da se moja kćer zaručila sa senjorom Ungerom!

— Želim mnogo sreće!

Pošto je jetko procijedio ove riječi, on se izgubi. Pedro Arbellez međutim nije imao nikakova preča posla, nego da sakupi svoje ljudstvo i da im saopći da je danas praznik pošto se slavi zaruka senjorite Emme. Čitava hacienda i njena okolica orila se od klicanja vaquerosa i Indijanaca koji su služili kod haciendera. Svi su mu bili odani, a i trapera su upoznali kao čovjeka koji je svakako zavrijedio lijepu Arbellezovu kćer.

Kad je Unger izašao na livadu, njemu priđe poglavica Mixteka.

— Ti si hrabar čvojek — reče on. — Pobijedio si neprijatelja i osvojio najljepšu squaw zemlje. Neka te Vahkonda blagoslovi! To ti želi tvoj brat!

— Da, velika je moja sreća — uzvrati traper. — Ja sam bio siromašan lovac i sada sam postao bogati haciendera.

— Nisi ti bio siromah, bio si bogat!

— Da — nasmiješi se Unger — spavao sam u šumi i pokrivao se zvijezdama.

— Ne — uzvrati Indijanac ozbiljno. — Bio si bogat, jer si imao kartu na kojoj je bila ucrtana pećina kraljevskog blaga.

Unger sav začuđen ustuknu korak nazad.

— Otkuda znaš?

— Pa eto znam! Mogu li vidjeti kartu?

— Da, pođi!

Unger povede Indijanca u svoju sobu i pokaza mu pocijepani komad papira. Tecalto baci pogled na kut plana i reče:

— Da, ti je imaš! To je znak Toxertesa koji je bio otac moga oca. Morao je napustiti zemlju i nije se nikad više vratio. Ti nisi siromah. Hoćeš li da vidiš pećinu gdje se nalazi kraljevsko blago?

— Možeš li mi je pokazati?

— Da.

— Kome pripada blago?

— Meni i Karji. Mi smo jedini potomci kraljeva Mixteka. Želiš li da te povedem?

— Poći ću s tobom.

— Onda budi noćas oko ponoći spreman; na put ćemo krenuti tek kad padne mrak. Nitko o tome ne smije znati. Možeš se povjeriti samo ljubi svoga srca, jer ona zna da blago tražiš.

— Ah, otkuda to sve znaš?

— Čuo sam svaku riječ koju ste izgovorili juče u vrtu. Ti imaš kartu a ipak ne želiš ništa uzeti. Htio si najprije da saznaš da li žive nasljednici toga blaga. Pošten si čovjek kakvih malo ima među bljedolikima. Zato treba da vidiš blago kraljeva.

Sat kasnije, za vrijeme ručka, dok su drugi sjedili za dezertom, Indijanka se ušuljala u grofovu sobu:

— Jesi li napisao ono što si obećao? — zapita ga ona.

— Znaš li čitati?

— Da — odgovori ponosno djevojka.

— Onda izvoli!

Alfonso pruži Karji arak papira na kojem su se mogli pročitati slijedeći reci:

“Ovim izjavljujem, da ću se nakon prijema blaga kraljeva Mixteka smatrati zaručnikom Karje, nasljednice tih kraljeva i da ću je kao svoju suprugu povesti u Španjolsku.“

Alfonso, grof de Rodriganda iz Sevilla.

— Jesi li sada zadovoljna? — zapita je on.

— Riječi su dobre, ali nedostaje pečat.

— On ti nije potreban.

— Ali ti si mi obećao!

— Dobro, onda ćeš ga dobiti — reče on prikrivajući svoju zlovolju.

Alfonso zapali crveni vosak i pritisnu pečat ispod napisanih riječi.

— Izvoli, moja Karja! Sada i ti održi riječ!

— Ja ću je održati. Poznaješ li brdo El Reparo?

— Da. Leži na četiri sata hoda odavde prema zapadu.

— Izgleda gotovo kao neki izduženi, visoki bedem. S njega teku tri potoka u dolinu. Onaj u sredini je za tebe najvažniji. On ne ističe iz otvorenog izvora već teče iz zemlje kao rijeka. Ako zagaziš u vodu i ako se na mjestu gdje izlazi iz brda, sagneš i uvučeš, onda ćeš pred sobom ugledati pećinu.

— Pah, pa to je zaista sasvim jednostavno.

— Vrlo jednostavno.

— Da li je potrebno svjetlo?

— Naći ćeš desno od ulaza baklje.

— Je li to sve što mi imaš reći?

— Sve!

— I blago se zaista nalazi tamo?

— Čitavo.

— Onda neka ti je hvala, dobro moje dijete! Ti si mi sada zaručnica i uskoro ćeš mi biti žena. Ali sada idi! Mogli bi nas iznenaditi.

Karja je otišla; ona je podnijela žrtvu, ali ta žrtva joj je pritiskala dušu kao mlinski kamen. Morala je sudjelovati u današnjem slavlju, pa ipak joj je pri svoj toj općoj radosti bilo toliko mučno da je morala gorke suze liti.

Grof je ostao u svojim odajama i nije se pokazivao. Tog popodneva do njega stiže neki glasnik na posustalu konju. Atlfonsu je donio iz glavnog grada Mexica pismo koje je samo njemu trebalo predati u ruke. Kad ga je otvorio i pročitao, on najprije pogleda ukočeno preda se, a onda skoči na noge i promrmlja,

— Možda ovo predstavlja zločin, ali što se to mene tiče! Bilo kako bilo, meni će biti dobro, jer će mi ovo donijeti grofovsku krunu. Kako je dobro što sam se već spremio za put! Sa sobom ću ponijeti jedno bogatstvo na kojem će mi zaviditi kraljevi i carevi.

Pismo je glasilo ovako:

„Dragi nećače!

Tvoj otac je pisao. Pismo je stiglo osam dana nakon tvog odlaska. Moraš poći na put za Španjolsku do matičnog dvorca Rodriganda. Prije toga će umrijeti stari Fernando. Dolazi! Kapetan Landola će u međuvremenu stići u Vera Cruz.“

Tvoj stric Pablo Cortejo.

3. BLAGO MIXTEKA

Dan slavlja i radosti protekao je bez ikakvih smetnji, pogotovu što se grof nije pojavljivao.

Pa on je znao što je želio saznati, te je naredio dvojici svojih slugu da mu spakuju stvari. Nakon večere izjavio je Arbellezu da će još za vrijeme noći krenuti na put. Ma kako ovo izgledalo upadljivo, haciendero ga nije upitao za uzrok niti je pokušao da ga zadrži. Kad je Alfonso kasnije napustio kuću, naišao je na Karju, koja se neko vrijeme zadržala u vrtu. U uvjerenju, da se nalazi na cilju, počinio je u svojoj objesti veliku glupost kad joj je rekao:

— Upravo sam rekao Arbellezu da polazim na put.

— Kuda? — zapita ga ona:

— Do glavnog grada.

— A blago?

— Prvo ću poći po njega. To jest, bar po jedan njegov dio. Moje sluge stoje spremne sa mazgama, te ću sada pojahati do brda El Reparo da uzmem blago. Otuda ću krenuti ravno u Mexico.

— Kada ćeš ponovno doći?

— To ne znam.

— Hoćeš li doći po mene?

— Da, čim se budu uspješno ispunili planovi o kojima sam ti govorio.

Podrugljivi ton njegovih riječi nije ostao nezapažen Indijanki. — Ako se ne vratiš po mene, ja ću te potražiti u glavnom gradu.

— To ne dopuštam. Morat ćeš da sačekaš na moj povratak ovdje! — Glas mu je zvučao krajnje osorno.

— Kako govoriš to sa mnom? — zapita ga ona sva utučena. — Ne bih povjerovala da bi jedan grof od Rodrigande mogao postupati tako sa svojom budućom suprugom!

— Krivica je na tebi. Kad si tako drska, i a tako te ne mogu uvesti u

naše krugove.

Ona ga pogleda sva prestrašena i promuca: — Osjećam da si me — prevario! Tebi je bilo stalo samo do toga da saznaš gdje se nalazi riznica!

— Jedan grof nikad ne vara. Ja sam te samo nadmudrio. Blago je moje, i ako se ne povinuješ mojim željama, onda ćeš me osloboditi datog obećanja.

Iz Karjinog grla se razliježe piskav krik.

— Lažovčino, nevjerniče! — viknu ona.

Grof pretrne zbog svojih nepromišljenih riječi. U predvorju kuće on začu korake koji su se približavali. Njegova obijest ustuknula je pred strahom, te je, što su ga brže mogle ponijeti noge, poletio prema mjestu gdje su ga čekale sluge. Karja se, gotovo izgubljene svijesti, otetura u kuću i naprosto skljoka u krilo Arbellezu, koji onesviješćenu Indijanku odnese u dvoranu.

Za tren oka sazvali su sve živo u kući. U prvi mah nikom nije palo u oči da Bivolovo Čelo i Unger ne bijahu tu. Emma je klečala pokraj onesviješćene prijateljice. Uto Karja otvori oči, oslobodi se prijateljičinih ruku i podiže. Dok joj je grozničavo rumenilo prelazilo lice, ona je bučno vikala:

— Uff! Tko će poći sa mnom da uhvatimo i ubijemo grofa, lašca i izdajnika? On hoće da pokrade bogatstvo kraljeva, te je pošao s dvojicom slugu do brda El Reparo.

— O, nebo! — upade joj u riječ Emma. -I senjor Unger je otišao sa Tecaltom. Nije trebalo da to odam, ali me okolnosti prisiljavaju na to...

— Oh, kakva opasnost vreba! — viknu Indijanka. — Grof će tamo naići i ubiti senjora Ungera i moga brata. Senjor Arbellez, dunite u rog na uzbunu! Recite da se okupe vaši vaguerosi i cibolerosi. Neka pođu do pećine blaga da spase onu dvojicu!

Onda je nastala takva zbrka od silnih pitanja i odgovora da je samo Apač sačuvao svoju hladnokrvnost. Njegove oči su blago milovale Karju koja se, ovako uzbuđena i bijesna, pokazala kao prava Indijanka. Na kraju on uze riječ:

— Tko zna gdje se nalazi pećina?

— Ja — uzvrati Karja. — Ja ću vas odvesti.

— Možemo li poći na konjima?

— Da.

— Onda mi dajte ovu djevojku i jednog vaquera da pođe sa mnom! Više mi nitko ne treba, jer ćemo imati posla samo sa trojicom protivnika.

— I ja ću poći sa vama! — viknu Arbellez.

— Ne! — reče odlučno Apač. — Tko će da zapovijeda na haciendi? Dajte mi samo jednog čovjeka, drugi neka ostanu da čuvaju haciendu!

Na tome je i ostalo. Arbellez je otišao, i uskoro zatim se pojavio traženi pratilac. Karja se popela na konja, te su pojahali. Opća zbrka bila je kriva što je prošlo prilično vremena dok nisu krenuli.

Nekoliko sati prije toga, odmah nakon što se razišao svečani skup da se odmori, Bivolovo Čelo bijaše ušao u Ungerovu sobu.

— Jesi li spreman? — zapita ga on.

— Da.

— Onda hajde!

Unger se naoruža i pođe za Indijancem. Dolje su stajala tri privezana konja, dva sa sedlima, a treći sa samarom.

— Šta znači ovo? — zapita u čudu Unger pokazujući na konja sa samarom.

— Ja sam rekao da nisi siromah. Ti nisi htio da opljačkaš blago naših kraljeva. Stoga ti je dopušteno, da od toga blaga uzmeš onoliko koliko jedan konj može ponijeti na sebi.

— Ma što govoriš? — viknu Unger sav začuđen.

— Ne buni se, već uzjaši i pođi za mnom!

Indijanac se pope na svog konja, uze za vodice konja sa samarom i pojaha. Traper pođe za njim. Bila je mrkla noć, ali Indijanac je poznavao put a poludivlji meksikanski konji vide po noći kao mačke. Naravno da nisu brzo odmicali, jer ih je put vodio u dubine neprohodnih brda.

Bivolovo Čelo nije progovorio nj riječi. U nijemoj noći nije se čulo ništa
drugo

do bat konjskih kopita i povremeno frkanje konja. Tako je prošao jedan sat, pa drugi i treći. Uto se začu grgor voda. Stigli su do korita potoka i pošli njime. Onda se pred njima pomoli na bedem nalik brijegu, i kad su uskoro dospjeli do njega, Indijanac sjaha s konja.

— Ovdje ćemo sačekati, dok ne svane dan — reče on.

Unger pođe za njegovim primjerom te pusti konja da pase, a on sjede pokraj Bivolovog Ćela na stjenovitu gromadu.

— Da li je pećina blizu? — zapita on.

— Da, ona se nalazi tamo gdje ova voda izlazi iz brda. Sići ćemo u potok, pognut ćemo se i ući ćemo kroz jednu rupu; tamo se nalazi pećina čiju veličinu i odaje nitko drugi ne poznaje osim Bivolovog Čela i Karje.

Unger pomisli na ono što mu je Emma bila ispričala te reče nakon izvjesne stanke:

— Ali postoji još netko koji hoće da dozna tajnu njenoga blaga: Grof Alfonso.

— Uff!

— Ti si mi prijatelj te ti stoga mogu reći da ona voli Španjolca.

— Znam.

— A ako mu je otkrila vašu tajnu?

— Onda je Bivolovo Čelo tu. Bljedoliki neće uzeti ni najmanji dio blaga.

— Da li je ono veliko?

— Vidjet ćeš ga! Sakupi na jednu gomilu svo zlato koje Mexico danas posjeduje i nećeš vidjeti ni deseti dio toga blaga. Postoji samo jedan bijelac koji ga je vidio i...

— Vi ste ga ubili?

— Ne. Nije bilo potrebno da ga ubijemo, jer je poludio, od radosti i ushićenja. Bijelac nije u stanju da se odupre prizoru tog bogatstva, za to je samo Indijanac dovoljno jak.

— I meni ga želiš pokazati?

— Ne. Ti ćeš vidjeti samo jedan dio. Ja te volim, i ti ne smiješ da izgubiš pamet. Daj mi ruku i pokaži mi bilo!

Indijanac uhvati. Ungera za ruku i pregleda mu puls, nakon čega nastavi:

— Da, ti si jak. Duh zlata još te nije obuzeo, ali kad stupiš u pećinu, krv će ti zažuboriti poput vodopada s rijeke.

Razgovor zanijeme. Traperu još nikad nije bilo tako neobično u duši. Uto se poče i nebo da ocrtava. Blijedi tračak svjetla sa istoka bivao je sve jači te se uskoro mogao s priličnom tačnošću razlikovati svaki predmet.

Unger ugleda pred sobom brdo El Reparo čija je okomita padina bila uglavnom obrasla hrastovim stablima. U podnožju vrha iz stijene je izbijala voda, duboka nekih dva metra i široka gotovo isto toliko.

— Je li tu ulaz? — zapita on.

— Da — odgovori Bivolovo čelo. — Ali još nećemo ući. Moramo najprije sakriti konje. Čuvar blaga treba da bude oprezan.

Oni povedoše konje niz brdo; dolje niže Indijanac razgrnu jedan žbunj. Iza njega se ukaza tijesna, oniska klisura gdje su smjestili konje. Onda su se vratili potoku i, kao što to Indijanci rade, obrisali za sobom tragove sve do stijene iz čijeg je otvora tekla voda.

— Sad hajde! — reče Bivolovo Čelo i zagazi u vodu, između čije je površine i stijene iznad nje bilo dovoljno prostora da glava ostane iznad vode. Neko vrijeme su morali koracati vodom i onda su zašli u mračnu pećinu čiji je zrak uprkos vode bio suh.

— Pruži mi ruku! — zapovijedi Indijanac i izvede trapera iz vode na suho da mu ponovo opipa puls.

— Srce ti je jako — reče on: — Mogu da zapalim baklju.

On se udalji nekoliko koraka od Ungara i prostorijom uskoro zatreperi blijedo, na fosfor nalik svjetlo; onda se začu prasak i baklja planu,

Ali što se to tada zbilo? Izgledalo je kao da ne gori jedna, već hiljade baklji, kao da se traper našao usred golemog blještavog sunca gdje su mu milioni svjetiljki zaslijepili oči, i u tom svjetlucanju, blještanju i sjaju razlijegale su se Indijančeve riječi:

— Ovo je pećina kraljevskog blaga! Budi jak i u duši odlučan!

Prošlo je izvjesno vrijeme prije nego je Unger mogao privikne oči na tu raskoš.

Pećina je bila u obliku visokog četverokuta od nekih šezdesetak koračaja dužine i širine, kroz koji je proticao potok prekriven kamenim plohama. Ona je od poda do zasvedenog krova bila ispunjena dragocjenostima čiji je sjaj mogao da zbuni i najtrezvenijeg čovjeka.

Bilo je tu ikona ukrašenih najdragocjenijim dragim kamenjem, naročito likova boga zraka Kvecalkoatla. Tvorca Tecatlipoka, boga rata Huicilopohtla i njegove žene Teojanikve pokraj njegovog brata Tlakahuepan-kuekskocina, boginje vode Kalčjukveje, boga vatre Ikskozauhtlija i boga vina Čenzontotočina. Na policama pokraj zida

stajali su kipovi na stotine kućnih bogova; oni su bili izvajani od plemenitih metala ili jzbrušeni u kristalu. Tu su se nalazili i ratni oklopi od zlata, zlatne i srebrne posude, nakiti od dijamanata, smaragda, rubina i drugog dragog kamenja, žrtveni noževi čiji su dršci, ne računajući blistavo kamenje na njima, imali već antičku vrijednost od stotine hiljada pezosa, štitovi debelih životinjskih koža koji su bili pojačani zlatnim oplatama. Sa središta stropa visila je međutim, nalik na golemi svijećnjak, kraljevska kruna: bila je u obliku kape, izrađena od teških zlatnih žica i optočena dijamantima. Dalje, tu su se mogle vidjeti vreće pune zlatnog pijeska i zlatne prašine, zatim sanduci napunjeni zlatnim zrncima od veličine graška pa do golubijeg jajeta. Osim toga, tu su se nalazile gomile suhog zlata u velikim komadima, koje su nalazili u naprslim žilama u prirodi. Na velikim stolovima stajale su blistave minijature hramova iz Mexica, Cholula i Leotihuakana; a da ne spominjemo prekrasne mozaike od školjki, zlata, srebra, dragog kamenja i biserja što su ležali na podu i u kutu.

Prizor ovakvog bogatstva opi Ungera. Činilo mu se kao da je kraljević iz bajki Hiljadu i jedne noći. Trudio se da ostane miran, ali mu to nije polazilo za rukom. Osjećao je kako mu krv udara po sljepoočicama i izgledalo mu kao da mu pred očima trepere vatreni kolutovi od blistavih dijamanata. Njega obuze dubok zanos. Znao je da takva bogatstva imaju golemu moć, da mogu u čovjeku pobuditi bjesomučnu pohlepu koja ne bi prezala čak ni od najsvirepijih zločina.

— Da, to je pećina kraljevskoga blaga — ponovi Indijanac. — I to blago pripada samo meni i Karji, posljednjim potomcima Mixteka.

— Onda si ti bogatiji od mnogih kraljeva na ovoj zemlji! — divio sa Unger.

— Varaš se! Ja sam siromašniji od tebe i svakog drugog. Ili zavidiš li unuku jednog vladara čija je moć prošla i čije carstvo leži u ruševinama? Ratnici koji su nosili ovu opremu bili su omiljeni u narodu. Jedna njihova riječ značila je život ili smrt. Njihovo blago se još nalazi ovdje, ali mjesto gdje leže njihove kosti oskrnavili su bijelci i njihov pepeo raznijeli su vjetrovi na sve strane. Njihova unučad luta šumama i prerijama i ubija bivole. Bijelac je došao; on je lagao i varao, palio i žario među mojim narodom, sve zbog ovog blaga. Zemlja je njegova, ali je pusta; Indijanac je predao blago tami zemlje kako ne bi palo u ruke razbojniku. Međutim, ti nisi kao drugi, tvoje srce je čisto od zločina. Ti si moju sestru spasio iz

ruku Komanča, ti si mi brat, te stoga uzmi od ovoga blaga onoliko koliko jedan konj može na sebi ponijet. Samo ti dvije stvari stoje na raspolaganju. Ovdje su zlatna zrnca a tamo zlatni lanci, prstenje i drugi nakit. Izaberi što ti se dopada, jer ono drugo je svetinja. Njega nikad više neće obasjati sunce koje je vidjelo propast Mixteka.

Unger pogleda nuggets nakit i zamalo ne pade u nesvijest. — Pa ti mi poklanjaš stotine hiljada dolara!

— Bit će ih čak i milioni.

— To ne mogu primiti!

— Želiš li da prezreš dar prijatelja?

— Ne, ali ne mogu da podnesem pomisao da se zbog mene lišiš toga blaga.

Indijanac mahnu ponosno glavom.

— To nije nikakvo lišavanje. Ja ne podnosim nikakvu žrtvu. Ono što ovdje vidiš samo je dio blaga koje skriva El Reparo. Ovdje postoje i druge pećine o kojima čak ni Karja nema pojma. Samo ja znam za njih, i kad jednom budem umro, nitko živ neće više znati za ove dubine. Ja ću sada poći da obiđem ostale pećine, a ti razgledaj blago i odvoji sve u stranu što budeš izabrao! Kad se vratim, to ćemo natovariti na konja i vratiti se kući na haciendu del Erina.

Bivolovo Čelo stavi baklju u jednu rupu na podu i pođe prema najzabitijem kutu gdje se izgubi.

Unger je sada ostao sam usred neizmjernog bogatstva. Kakvo je povjerenje morao imati Indijanac u njega! Šta bi bilo da ubije poglavicu Mixteka i da postane gospodar svega onog od čega je trebalo da dobije samo jedan mali dio? Ali poštenom čovjeku nije bila ni na kraj pameti takva pomisao; njega je hvatala groznica već od radosti što mu je bilo dopušteno da uzme nakita i zlata koliko može jedan konj ponijeti na sebi.

Alfonso se u međuvremenu nalazio sa svojim slugama i mazgama na putu prema pećini kraljevskog blaga. Strah od mogućih posljedica njegove nepromišljenosti gonio ga je naprijed. Doduše važio je za nećaka i nasljednika grofa Fernanda de Rodrigande, pravog gospodara haciende, ali je shvatio koliko malo to ovdje cijene. Isto tako znao je da u blizini indijanske granice vladaju drugi pogledi i običaji nego u gradovima i njihovoj okolici, te je zato imao samo jednu misao: što prije do pećine

kraljevskog blaga i onda kući u glavni grad Mexico!

On je tjerao svoga konja što je brže mogao po tami, a da se ne izloži suviše opasnostima, i njegove sluge slijedile, su ga istom brzinom; Alfonso je poznavao brijeg koji mu je Indijanka spomenula, ali ga s ove strane još nikad nije posjetio te nije bio upućen u pojedinosti puta, već je znao samo pravac. Tako su pri oprezu, koji je zbog tame bio nužan, prilično sporo napredovali.

Tek kad je počelo da se razdanjuje, mogli su konji brže da zagrabe, te nije potrajalo dugo kad se pred njima pomoli tamni masiv El Repara. Do brda su stigli s njegove južne strane i pojahali su njegovom istočnom padinom. Pregazili su preko prvog potoka i, kad je Alfonso primijetio da je drugi blizu, on naredi da se zaustave, jer nije htio da povede sluge do pećine. Valjalo je najprije da se osvjedoči u postojanju blaga.

— Što sada? — zapita jedan od slugu.

— Sačekat ćete ovdje!

— Ah, vi ćete nas napustiti?

— Da, za kratko vrijeme.

— A šta to treba da natovarimo?

— Za to se nemojte brinuti; ovdje ćete sačekati, dok se ja vratim!

Alfonso lagano pojaha dalje. Tako je dospio do drugog potoka. Tu je sjahao, privezao konja za hrastovo stablo i izgubio se u žbunju. Nalazio se blizu mjesta gdje je potok isticao iz brda. Pretražio ga je i otkrio da je moguće ući u pećinu. Sišao je u hladnu vodu, pogurio se i pošao naprijed. Još nije bio stigao do mjesta gdje se pružala zasvedena pećina, kad opazi blistavi tračak svjetla.

— Što li je to? Da li je svjetlo baklje? Ili svjetlost dana koja je prodirala kroz otvor pećine? Učinilo mu se da bi prije moglo biti ono prvo. Španjolac nijednog časa ne pomisli da ustukne; lagano i oprezno probijao se naprijed izbjegavajući svaki šum koji bi ga mogao otkriti.

Onda mu najednom zaslijepi oči bljesak i sjaj. On se prepade i trže. I kad se našao unutar pećine i ugledao blago koje se u njoj nalazilo, on poče da se trese. Vrag zlata zgrabio ga je svom snagom. Oči su mu se skupljale i širile naizmjanice. Zamalo što nije vrisnuo od radosti i straha; ali to nije smio, jer je ni na pet koračaja od njega klečao na podu neki čovjek i redao dragocjeni nakit koji je ležao nagomilan na jednoj plohi od mozaika. Tko li je taj čovjek? Kad se onaj okrenuo u stranu, lice mu se ukaza i grof ga

odmah prepozna,

— Traper! — procijedi on tiho kroz zube. — Tko li mu je odao pećinu? Da li je sam ovdje ili ima sa sobom pratnju?

Lutajući pogledom pretraživao je prostoriju. Vidio je da je Unger sam; nije imao pojma da se Bivolovo Čelo nalazi u blizini.

— Ah, osim njega nikog više nema! — pomisli on, sav obuzet željom za osvetom. Od sveg ovog zlata neće ni jedno jedino zrnce dobiti! Osvetit ću mu se. On mora umrijeti!

Alfonso lagano izađe iz vode. Nedaleko od njega bio je naslonjen o zid bojni topuz. Bio je izrađen od čvrstog okovanog drveta i optočen šiljastim izbrušenim komadima kristala, čime se udvostrućavala ubitačnost udara. On ga uhvati za držak ukrašen dragim kamenjem i prišulja se s leđa traperu kroz čije je prste upravo klizio ukusno izrađen lanac što se blistao na svjetlu baklje.

Kakva raskoš! — mislio je Unger diveći se. — Sami rubini! Već oni predstavljaju čitavo bogatstvo!

Nije stigao ni da ga odloži, kad mu iznad glave zafijuka topuz i pogodi ga takvom snagom da se odmah skljokao te lanac sam skliznu iz otvorene ruke. Iz grofovog grla se razliježe divljački krik: — Pobijedio sam! Sve je moje, sve, sve!

Njega obuze prava luđačka pomahnitalost. Skakao je od radosti uvis i poput luđaka mahao rukama.

Ali šta se to zbilo? Najednom je stao kao skamenjen. Bio je sav blijed a oči mu se raskolačile kao da je ugledao utvare pred sobom. Iz najzabitijeg kuta pomaljala se neka prilika iz čijih ga očiju ošinu najprije začuđen a onda ljutit pogled. Bio je to Bivolovo Čelo, koji se vraćao sa svog obilaska i umjesto prijatelja ugledao zlikovca pokraj koga je traper nepomično ležao na zemlji. Sa dva skoka Mixteka se nađe kraj počinca i uhvati ga za gušu.

— Psino, šta radiš ovdje? — viknu on.

Upitani nije mogao ni riječi izustiti. Znao je da nije dorastao strahovitom Indijancu. Bio je izgubljen — najviše ushićenje imao je platiti okrutnom smrću. Preko leđa mu prođoše ledeni žmarci i on zadrhta.

— Jesi li ga ti ubio? — viknu Bivolovo Ćelo pokazujući rukom na trapera i na topuz koji je ležao na podu. Pri tom je s takvom snagom prodrmao grofa, kao da je neki div zgrabio malo dijete.

— Da — zastenja Alfonso sav prestrašen.

— Zašto?

— Blago je krivo — promuca on.

— Koješta! Ti si mu neprijatelj i ranije si mu već želio smrt. Jao tebi, do neba ti jao!

Bivolovo Čelo se sagnu da pregleda prijatelja, dok je grof stajao nepomično pokraj njega. Kako je s lakoćom mogao zgrabiti topuz da bar pokuša borbu! Ali on se nalazio opčinjen zlatom i čuvenim cibolerom. Ponašao se poput male ptice koja, kako priča kaže, nije u stanju da poleti kad je zmija zvečarka ukočeno pogleda, već se bez ikakvog otpora prodaje.

— On je mrtav! — reče Bivolovo Ćelo i ponovo se podiže. — Ja ću ti biti sudija, a tvoja će smrt biti onakva kakvu još nitko nije našao. Ti si ubica jednog od najplemenitijih lovaca koje je ova zemlja nosila. Zbog toga ćeš umrijeti u hiljadu muka,

Indijanac je stajao pred zločincem prekriženih ruku preko grudi, onako krupna mišićava rasta, i mrkim, prijetećim pogledom mjerio Španjolca.

— Ah, ti se treseš od straha! — reče on prezrivo.

— Ti si crv, kukavan strašljivko. Tko ti je odao put do ove pećine?

Alfonso je ćutao. Činilo mu ss kao da je došao sudnji dan, kao da se našao pred vječnim sudijom.

— Odgovaraj! — zagrmi cibolero.

— Karja — prošapta grof.

— Moja sestra?

— Da.

Indijančeve oči zasvijetliše poput upaljenih baklji.

— Govoriš li istinu? Ili me lažeš? Možda spominješ moju sestru samo zato da bi isprosio milost i umakao kazni!.

— Govorim istinu. To mi možeš vjerovati.

— Ah, onda mora da si se poslužio đavolskom vještinom zavođenja kad si Karji izmamio tajnu Ei Renara. Jesi li joj ljubav glumio?

Grof je ćutao.

— Govori! Samo ti istina može ublažiti sudbinu. Znaš li kako ćeš umrijeti? — Postoji tamo gore na brdu jedna rupa sa vodom. Nije velika,

ali u njoj žive deset svetih krokodila u čije su utrobe raniji vladari ove zemlje bacali zločince. Te životinje imaju preko sto godina i dugo su gladovale. Ja ću te prebaciti gore i objesiti za jedno stablo tako da ćeš živ lebdjeti iznad vode. Krokodili će se bacati u vis za tobom, ali te neće u početku dohvatiti. Oni će se otimati o tebe, a ti ćeš im udisati smrad koji šire, viseći nad njima danima i noćima, jer nisi zaslužio konop oko vrata. Tako ćeš visiti za sunčeve žege i skapavati od gladi i žeđi, a kad budeš sasvim posustao, krokodili će te požderati.

Alfonso je slušao ove riječi s neopisivim užasom. Jezik mu se svezao. Od straha mu je kao olovo u ustima otežao te nije bio u stanju da izusti nikakvu molbu za milost.

— Samo ti otvoreno priznanje može ublažiti sudbinu — ponovi Indijanac. — Dakle! Jesi li govorio mojoj sestri o ljubavi?

— Da — procijedi Alfonso.

— Ali je nisi volio?

— Ne — odgovori bijelac. Nije se usudio da kaže ni najmanju neistinu.

— A ona, da li te je voljela? — ispitivao ga je Indijanac dalje.

Ovo pitanje Alfonso potvrdi isikreno. Gdje si se sastajao s njom?

— Kod maslina kraj potoka iza hacijende.

— Obećao si joj da ćeš je uzeti za ženu?

— Da.

— Kad ti je Karja odala tajnu?

— Juče u podne — giasio je odgovor.

— Jesi li sam ovdje?

— Dvojica slugu su me dopratili.

— Ah, oni su ti bili potrebni da odvučeš blago, pa si im otkrio tajnu?

— Oni nemaju pojma što treba da odnesu, niti znaju gdje se pećina nalazi.

— A gdje su?

— Nalaze se malo niže.

— Dobro. Lovac će ostati ovdje da leži a ti ćeš poći sa mnom. Neću te vezati, jer mi i onako ne možeš umaći. Ti si crv koga ću jednim udarcem smrviti. Hajde, polazi!

— Što želiš sa mnom učiniti? — zapita ga Alfonso sav uplašen.

— To ćeš uskoro saznati.

Bivolovo Čelo uhvati Alfonsa za mišicu i povuče ga prema izlazu iz pećine. Tamo je zajedno s njim zagazio u vodu i ne puštajući ga iz ruke, izašao na svjetlo dana.

Alfonsu se učini kao da je ponovnim kupanjem u vodi i jutarnjim rumenilom s njega skinuto prokletstvo! On duboko udahnu zrak i zapita se u sebi da li mu još ima nade.

— Gdje ti je konj? — zapita ga Mixteka.

— Tamo desno, privezan je za hrastovo stablo.

— A gdje su ti sluge?

— Iza onog brežuljka.

— Onda pođi do konja!

Bivolovo Čelo pode sa svojim zatočenikom prema mjestu koje je ovaj pokazao. Stigavši do konja, on veza s nekoliko remena grofu ruke na leđa, priveza mu noge i zapuši mu usta. Alfonso je bez ikakvog otpora i kao u nekom snu dopustio da tako sa njim Indijanac postupi. Pošto je prethodno uzeo grofovu pušku Mixteka ga ostavi i nečujnim koracima pođe tragom prema mjestu gdje je mislio da se sluge nalaze. Tako je došao blizu prvog potoka gdje je čuo glasove dvojicu slugu. Bivolovo Čelo leže na zemiju i poče da se vuče poput zmije između žbunja u pravcu odakle su glasovi dolazili. Kad je stigao do posljednjeg žbuna, on ih opazi. Sjedili su na zemlji, udubljeni u živahan razgovor. Indijanac se uvjeri da mu od slugu ne prijeti nikakva opasnost te se vrati svome zatočeniku.

4. KRAJ JEZERA S KROKODILIMA

Za to vrijeme Apač se s druge strane približavao sa Karjom i jednim vaquerom El Reparu. Već je odavno trebalo da stignu, ali Indijanka se bila u tami izgubila. Otuda je mala skupina stigla na cilj sa zakašnjenjem.

— Ovdje je potok — reče Karja Medvjeđem Srcu. — Uskoro ćemo stići do pećine.

Apač pažljivim pogledom pređe kraj.

— Uff! — viknu on i pokaza rukom na trag koji se mogao vidjeti.

— Bljedoliki sa svojim ljudima. Jašite oprezno!

Medvjeđe Srce koji je jahao na čelu uskoro se zaustavi. Bio je ugledao mazge koje su mirno pasle između žbunja i sjahao. Onda je podigao ruku u znak da ga sačekaju pa se izgubio u gustišu.

Ubrzo se vratio i saopćio da se tu nalaze Alfonsove sluge. Onda je uzjahao konja i krenuo dalje. Karja i vaquero pođoše za njim. Nakon kraćeg vremena — žbunje je bilo sve rjeđe — oni izbiše na drugi potok. Još nisu bili stigli do mjesta gdje je zatočenik ležao, kad se iza žbunja pomoli neki čovjek. Bio je to Bivolovo Čelo. On je čuo gdje se jahači približavaju, pa im je šuljajući se pošao u susret da vidi tko to dolazi. Kad je prepoznao Medvjeđe Srce i Karju, on stupi pred njih.

— Uff! Bivolovo Čelo! — reče Apač. — Gdje je Gromka Strijela?

— Mrtav!

— Tko ga je ubio? — zapita Medvjeđe Srce tonom po kome se moglo prepoznati da je sudbina ubojice bila već zapečaćena.

— Alfonso.

— Gdje?

— To vam ovdje ne mogu reći — uzvrati Bivolovo Čelo pokazujući pogledom na vaquera. — Pođi sa mnom do bljedolikog?

U Alfonsovim očima mogao se jasno pročitati strah koji je prepatio. Ali ni Medvjeđe Srce ni Karja ga ne udostojiše nijednim pogledom. Kad je

stigao do zatočenika Mixteka se obrati Apaču:

— Neka moj brat pripazi na ovog čovjeka dok, se ne vratim!

S tim riječima on ponovno pođe prema pećini. Kad je stigao do nje, baklja se bila već ugasila. On zapali novu i priđe traperu. Odmah je primijetio da ovaj drugačije leži nego kada ga je ostavio, pa se požuri da ga još jednom pregleda. Na svoju golemu radost on otkri da mu puls ponovno radi. Traper mora da je za kratko vrijeme bio došao k sebi kad se pomakao. Sad je ležao u dubokoj nesvijesti. Mixteka ga podiže i pažljivo iznese na svjetlo. Kad ga je on položio na travu, Apač udari rukom po cijevi svoje uspravljene puške i viknu:

— Ako moj bijeli brat umre, onda teško njegovom ubici! Šumske zvijeri će mu požderati tijelo. Soš-in— Ijet, poglavica Apača, je govorio.

On se nagnu iznad vrlog trapera i pregleda nu glavu.

— Udarac topuzom — potvrdi on. — Moždana ljuska je razbijena. Napravit ćemo nosila na dva konja kako bismo Itinti-ku prebacili do hacijende! Ja ću ipak potražiti travu oregano koja će zaliječiti svaku ranu i spriječiti groznicu.

Dok se vaquero udaljio da napravi nosila, a Medvjeđe Srce pošao da potraži ljekovitu travu, Bivolovo Čelo je ostao nasamo sa svojom sestrom.

— Ljutiš li se na mene? — zapita ga ona tiho.

Bivolovo Čelo je ne pogleda kad uzvrati: — Veliki duh je napustio kćer Mixteka.

— Samo je za kratko vrijeme otišao od nje — reče ona.

— Ali u tom kratkom vremenu desilo se mnogo žalosnoga. Jesi li voljela Alfonsa?

— Da.

— Vjerovala si da će ti uzvratiti ljubav?

— Da!

— Obećao ti da će te uzeti za ženu i ti si mu to povjerovala?

— Da. Bljedoliki izdajnik dao mi je napismeno kad mi je obećao brak.

— Uff! I to pismo još imaš?

— Ono leži u mojoj sobi.

— Dat ćeš ga svome bratu?

— Uzmi ga! Hoćeš li mi oprostiti?

— Oprostit ću ti samo onda ako me budeš slušala,

— Slušat ću te. Što da činim?

— To ćeš kasnije saznati. Sad uzjaši konja, pođi natrag na haciendu i pošalji mi amo sve Indijance, djecu Mixteka. Reći ćeš im da ih treba Tecalto, njihov poglavica. Oni će ostaviti sve drugo i doći k meni.

Karja bez ijedne riječi uzjaha konja i pojuri u galopu.

Nakon nekih četvrt sata vrati se Medvjeđe Srce i položi zgnječene travke na traperovu glavu i previ je.

I vaquero je bio gotov. Od granja i pokrivača napravio je mekana nosila koja su se mogla pričvrstiti na dva naporedna konja. Na njih su položili Ungera.

— Što će biti s grofom? — zapita vaquero.

— On pripada meni! — uzvrati Bivolovo Čelo. — Ti odvedi Gromku Strijelu na haciendu! Medvjeđe Srce će ostati sa mnom.

Vaquero posluša i pojaha sa ranjenikom. Dvojica poglavica stajahu još neko vrijeme šutke jedan pokraj drugog. Onda Bivolovo Čelo odriješi veze sa zatočenikovih nogu da je ovaj mogao ustati i veza ga onda jednim remenom za rep svoga konja. Nakon toga on reče Apaču:

— Neka moj brat pođe sa mnom! Na što se obojica popeše na konje i pojahaše. Za grofa je ovo bio najmučniji put njegovog života.

Bivolovo Čelo upravi konja pokraj strme padine brda i onda udari prema njegovom vrhu. Nakon više od jednog sata stigli su do grebena planinskog vijenca i zašli u gustu prašumu. Usred nje ležale su sa svih strana okružene neprohodnim zbunjeni ruševine jednog starog asteškog hrama. Bio je podignut u obliku zarubljene piramide, okružene predvorjima oko kojih se uzdizao visoki zid. Sada je ležalo sve u ruševinama. U jednom od nekadašnjih predvorja stvorila se duboka bara u koju su se slijevale vode iz šume. Bivolovo Čelo povede tamo prijatelja i zatočenika kome su otpušili usta. Ta bara se vremenom pretvorila u malo jezero uz čije su obale rasla visoka stabla. Tu dvojica poglavica sjahaše sa konja. Mixteka sjede u visoku travu i dade Apaču znak da uzme mjesto pokraj njega. Sjedili su, kao što to Indijanci rade, najprije neko vrijeme šutke, a onda upita cibolero:

— Moj brat voli Gromku Strijelu?

— Volim ga — reče Apač kratko.

— Ovaj bijelac ga htjede ubiti.

— On je ubica, jer će možda naš prijatelj umrijeti.

— Što je zaslužio ubica?

— Smrt.

Ponovno je minulo izvjesno vrijeme u tegobnoj šutnji, a onda Bivolovo Čelo započe iznova.

— Moj brat poznaje narod Mixteka?

— Poznaje ga — kimnu glavom Medvjede Srce.

— To je bio najpoznatiji narod u Meksiku.

— Da, imao je blaga koje nitko nije mogao izmjeriti — složi se Apač s njim.

— Zna li moj brat kud se djelo to blago

— Ne zna.

— Zna li poglavica Apača da šuti?

— Njegova su usta kao zid stijene.

— Onda neka zna da Bivolovo Čelo čuva to blago.

— Neka moj brat, Bivolovo Čelo, uništi to blago! U zlatu je zao duh. Kad bi zemlja bila od zlata, Medvjeđe Srce bi onda radije umro nego živio.

— Moj brat je mudar kao što su mudre bile stare poglavice. Ali drugi vole zlato. Ovaj bljedolki htio je opljačkati blago Mixteka.

— Uf f!

— Došao je s dvojicom slugu da ga odnese.

— Tko mu je pokazao put do blaga?

— Karja, kćer Mixteka

— Karja, sestra Bivolovog Čela? Uff!

— Da — reče tužno Bivolovo Čelo. — Duša joj je bila mračna kad je voljela bijelog lašca. On joj je obećao da će je uzeti za ženu, a htio je samo da opljačka blago i da je ostavi.

— On je izdajnik.

— Što je zaslužio?

— Smrt.

— A što je zaslužio izdajnik koji je u isto vrijema i ubica?

— Dvostruku smrt.

— Moj brat je ispravno govorio.

Ponovo je nastala stanka ispunjena šutnjom. Dvojica poglavica predstavljali su strašni sud protiv čije presude nije bilo opoziva. Bivolovo Čelo bi i sam svršio sa Alfonsom, ali on je poveo sa sobom Apača da svoju osvetu izvrši pravednom presudom. Dvojica Indijanaca sudili su po onim takozvanim prerijskim zakonima od kojih se zločinci divljine naročito plaše.

Govorili su narječjem Apača, koje Alfonso nije razumijevao, ali je slutio da su o njemu odlučivali. Tresao se od straha pri pomisli na krokodile o kojima je Bivolovo Čelo govorio. Tu se nalazilo jezero, a na mjestu gdje su sjedili, jedno krivo kedrovo stablo pružalo je nadaleko svoje grane i gotovo dodirivalo površinu vode. Kad bi Španjolac uperio svoj pogled u tom pravcu, pred očima mu se mutila slika.

Uto započe Bivolovo Čelo iznova:

— Zna li moj brat gdje se može naći dvostruka smrt?

— Neka mi poglavica Mixteka to kaže!

— Onamo.

Bivolovo Čelo pokaza rukom prema vodi. Apač ne podiže pogled već uzvrati kao da se to samo po sebi razumije:

— Da li krokodili žive u jezeru?

— Da, trebalo bi da ih vidiš.

On priđe jezeru, ispruži ruku i viknu: — Nikan! Tlatlaka! — dođite!

Na taj zov voda zašumi. Iz različitih pravaca ukazaše se devet ili deset brazda i isto toliko krokodila pohitaše prema poglavici. Oni se zaustaviše na obali i ispružiše svoje odvratne glave. Bilo je tu kajmana i aligatora, a nijedan od njih nije bio kraći od četiri metra. Tijela su im naličila na stabla pokrivena muljem, a glave im pružale ogavan prizor. Dok su širili i zatvarali goleme čeljusti kako bi pokazali svoju glad, čovjek im je mogao vidjeti strašne zube, koji sigurno ništa ne bi ispustili kad bi jednom zgrabili.

Krik užasa se razliježe. Bio je to krik iz Alfonsova grla.

Dvojica poglavica mu dobaciše prezriv pogled. Jedan Indijanac ne bi ni u najstrašnijim mukama okom trepnuo. Oni vjeruju da onaj koji zavapi na stubu mučenja ne odlazi u vječna lovišta koja za crvenokošce predstavljaju raj. Otuda djecu još od malena navikavaju da podnose boli. Bijelce većinom preziru sar zbog toga što su prema svim oblicima bolj daleko osjetljiviji od Indijanaca.

— Vidiš li ih? — zapita Bivolovo Čelo. — Nijedna od ovih krepkih životinja nema manje od deset puta deset ljeta. Vidiš li lasa koja sam sa sobom ponio?

— Ja dobro razumijem moga brata — uzvrati Apač kratko.

— Što misliš, koliko može jedan krokodil skočiti u vis iz vode?

— Nije u stanju da čeljust uzdigne više od dvije dužine ruke iznad površine vode, ako joj je dno dublje od dužine njegovog tijela.

— A ako repom može dodirnuti dno?

— Onda će se još jednom toliko vinuti.

— Pa dobro. Dno je duboko. Noge ovog izdajnika i ubice visit će na tri dužine ruke iznad vode. Tko će se uzverati na stablo? Ti ili ja?

— Ja ću — rede Apač.

Dvojica Indijanaca se podigoše sa svojih sjedišta, priđoše Alfonsu i svezaše mu ruke na leđa provukavši mu dva puta laso ispod pazuha. Za to laso privezali su druga dva čije je krajeve uzeo Apač u ruke i s njima počeo da se vere uz stablo. Tada opazi grof da mu šale nema. Od straha mu potekoše graške znoja sa čela a u ušima mu zašumi kao za vrijeme bure.

— Milost, milost! — molio je i preklinjao.

Dvojica sudija nisu obraćali pažnju na njegove riječi.

— Milost! — ponavljao je Španjolac. — Sve ću učiniti samo me nemojte objesiti iznad ovih krokodila!

Njegovo usrdno preklinjanje ne dobi odgovora. Bivolovo Čelo zgrabi Alfonsa i povuče ga do stabla.

— Nemojte, preklinjem vas! Poklonit ću vam sve što imam, svoju grofovsku titulu, svoje posjede, čitavu Rodrigandu. Odričem se svega što imam, samo mi poklonite život!

Na to mu odgovori poglavica Mixteka:

— Što je Rodriganda! Što znači tvoje grofovsko zvanje, što tvoji posjedi! Ti koji si vidio blago — Mixteka — za koje ja ne marim — nudiš mi svoju sirotinju! Ostani grof i umri! Pogledaj životinje koje još nikad nisu pojele ni jednog bijelca. Dugo ćeš visiti na stablu i svoje noge podizati u vis kad ih budu krokodili htjeli da ščepaju; ali čim budeš onemoćao i klonuo, oni će ti ih otrgnuti. Onda ćeš umrijeti od krvavljenja. Eto ti kraja jednog bijelog grofa koji je htio da prevari jednu od vas Španjolaca

prezrenu Indijanku!

— Milost, milost! — preklinjao je i dalje Alfonso, do srži u kostima obuzet strahom.

— Milost? Jesi li pokazao milost kad si topuzom oborio prijatelja poglavica? Jesi li pokazao milost kad si ubio srce u grudima čestite Indijanke? I jesu li ti to jedina zlodjela? Vahkoda je uskratio čovjeku da sve zna. Ja ti ne poznajem život, ali tko čini takva zla kao ti, taj je i prije toga mnoga zla počinio. Mi ćemo u isti mah i to osvetiti, sa onim što si nama učinio. Krokodili će te požderati, ali ti si gori od bilo kojeg od njih. Vahkoda ih je stvorio da žderu meso, ali čovjeka je stvorio da bude dobar. Duša ti je gora od njihove.

S tim riječima Bivolovo Čelo gurnu nesretnog Španjolca bliže vodi. Alfonso se branio svom snagom. Noge su mu bile slobodne te se njima očajnički opiraoo zemlju. Poglavica mu onda obavi remen oko zglavaka ruku i čvrsto ih veza.

— Milost! milost! — cvilio je Alfonso.

Ništa mu nije pomoglo; snažni Mixteka ponio ga je prema stablu uz koje se uzverao Apač s krajevima lasa u zubima. Gore je sjeo na jednu granu i prebacio preko nje mnogostruko ispleteni remen. Zatim je povukao grofa uz stablo, dok ga je Bivolovo Čelo gurao; išlo je polako, ali sigurno.

— Oh, pustite me, pustite, preklinjem vas! — dovikivao im je na strašnu smrt osuđeni. — Služit ću vam i slušati vas kao najvjerniji vaš sluga!

— Samo grof ima sluge, slobodan Indijanac ne! — glasio je odgovor.

Užasan je bio prizor aligatora. Jezerce je bilo premalo za njih, u njemu nije bilo dovoljno hrane. Dugo su bili gladovali; sad su vidjeli da će uskoro dobiti mesa. U pomanjkanju hrane bili su već sami sebe načeli! Jednom je nedostajala noga, drugom neki dio tijela Sad su se zbili u klupko ispod stabla. Repovima su šibali vodu da se pjena dizala, a iz podmuklih očiju sijevao im je otrovan, pohlepan pogled, dok su im se čeljusti zatvarale uz prasak kakav se čuje kad se opusti tavanski kapak. Tih deset nemani predstavljalo je groznu aždaju sa deset čeljusti i isto toliko repova.

Zatočenika obuze jeza. — Pustite me, vi čudovišta — urlao je grof iz sveg grla.

— Neka moj brat snažnije povuče! — doviknu Bivolovo Čelo Apaču.

— Budite prokleti za sva vremena! — vapio je grof i zakrvavljenim očima uzalud tražio spasa.

— Dovoljno je — reče Mixteka koji je očima jednog vještaka usporedio razmak između grane i vode sa dužinom lasa. — Neka moj brat obavije laso oko stabla i napravi čvrsti čvor!

Apač postupi kao što mu je Bivolovo Čelo rekao. Poglavica Mixteka se jednom rukom uhvatio za granu stabla dok je drugom držao zatočenika. Za to mu je bila potrebna golema snaga. Da kedar nije bio toliko jak, on bi se onako nagnut nad vodom morao slomiti pod teretom ove trojice. Sad je došao odlučan trenutak. Alfonso vidje i osjeti to i zavapi glasom, nimalo nalik čovjekovom.

— Jeste li ljudi ili đavoli?

— Mi smo ljudi koji sude đavolu — odgovori mu Mixteka. — Putuj!

Nadaleko se razliježe užasan vapaj. Tecalto je bio pustio Alfonsa udarivši ga snažno nogom. Taj udarac je odbacio zatočenika od stabla nad vodenu površinu. On se njihao na lasu tamo-amo i kad god bi se za vrijeme tog njihanja približio vodi, krokodili su skakali u vis da ga dohvate.

— Dobro je. Neka moj brat siđe sa stabla!

Apač se pokori naređenju Bivolovog čela i siđe s drveta. Stajali su kraj obale i promatrali jeziv prizor sve dok njihanje nije prestalo i dok osuđenik nije najzad okomito visio ispod grane.

Sad se pokazalo, da je Mixteka dobro odmjerio odoka. Alfonso je visio tako da su krokodili koji su skakali iz vode mogli upravo da mu dohvate noge. Otuda je bio primoran da ih stalno diže u vis, čim bi se neki od njih vinuo. Kad mu jednom ponestane snage, bit će izgubljen. On je bio mnogo zgriješio, pa su ova smrt i ovaj strah od smrti bili kazna za mnoge, možda i za sve njegove grijehove.

— Sad je gotovo! Mj ćemo poći natrag! — reče Apač koga je i samog bila uhvatila jeza.

— Poći ću sa mojim bratom — složi se Bivolovo Čelo sa njim.

Onda su se popeli na konje i pojahali, još dugo praćeni jezivim grofovim vapajem.

Mogli su brže da jašu, nego kad su se peli uz brdo sa privezanim zatočenikom konju za rep. Kad su stigli dolje do potoka, naišli su na nekoliko Indijanaca. Svi su oni pripadali na smrt osuđenom plemenu

Mixteka; Karja ih je poslala njihovom poglavici u pomoć, koji se sada obratio Apaču:

— Zahvaljujem mome bratu što mi je pomogao da bljedolikog osudim i kaznim. Neka sada pojaši natrag hacendi i neka pregleda ranu Gromke Strijele. Ja ću doći tek sutra, jer imam ovdje još mnogo posla da obavim.

Medvjeđe Srce pojaha odmah. Mixteka međutim mahnu Indijancima koji su stajali u širokom krugu oko njega da mu priđu kako bi im izdao zapovjedi. Ozbiljnim pogledom on pogleda unaokolo i započe:

— Mi smo sinovi plemena koje mora umrijeti. Bljedoliki su nas osudili na smrt. Oni kane da nam otmu blago koje do sada još nisu opljačkali. Vaši očevi pomogli su mojima da to blago sakrijemo i nijedan od njih nije odao mjesto gdje se ono nalazi. Da li ćete i vi znati da šutite?

Svi pognuše glave da potvrde želje poglavice, a najstariji među njima odgovori u njihovo ime:

— Neka su prokleta usta koja budu odala bijelcu to mjesto!

— Ja vam vjerujem. Samo sam ja znao gdje se blago nalazi, ali jedan bljedoliki ga je otkrio. Taj bljedoliki je pronašao samo jedan dio toga blaga, i mi moramo taj dio prenijeti na drugo mjesto. Hoćete li mi pomoći?

— Hoćemo!

— Onda se zakunite dušama vaših otaca, vaše braće i djece da nećete odati novo skrovište niti ćete ikada poseći rukom i na najmanji dio toga blaga!

— Zaklinjemo se! — zaori se unaokolo.

— Sada se najprije pobrinite da smjestite konje, a onda pođite!

Pošto su konje ostavili na livadi gdje je bilo dovoljno ispaše, Indijanci su ušli kroz tijesan ulaz u pećinu i odmah se dali na tajanstven posao. Samo je jedan od njih ostao vani pred ulazom da se brine za konje i da bdije nad uspješnim završetkom ovog poduhvata.

Taj posao je potrajao čitave noći, i tek kad je dan osvanuo, počeli su Mixteke, jedan po jedan, da izlaze iz pećine. Svatko je od njih nosio sa sobom izvjestan teret koji su spuštali na jednu gomilu. Bili su tu najveći zlatni grumeni i zrnca pored nakita koje je Unger bio za sebe odabrao.

— Tako! — reče Bivolovo Čelo promatrajući hrpu zlata. — Zamotajte sve u pokrivače i natovarite na konja! Ovo je poklon Mixteka jedinom bijelcu koji je vidio blago kraljeva kad sam mu ja dopustio. Nek bude sretan s njim!

Kad su natovarili konja kojeg su jučer u zoru on i traper poveli, Bivolovo Čelo se još jednom vrati u pećinu. Najistureniji njen dio koji su vidjeli Unger i Alfonso bio je sada sasvim ispražnjen. Bivolovo Čelo se još jednom osvrte pogledom, a onda priđe jednom kutu gdje je iz zemlje stršio kraj fitilja koji zapali bakljom i odmah napusti pećinu.

Vani su se svi povukli dalje od pećine i nijemo čekali svršetak čina. Prošlo je nekoliko minuta, kad se začu potmuli tresak. Zemlja zadrhta, a iz brda s prednje strane izbi tmasti dim, stijenje poče da puca i kamenje da se kotrlja uz strahovitu tutnjavu. Ulaz u pećinu i njen najistureniji dio bio je sada zasut. Potok se zapjenuša preko kamenja da bi bjesomučnom snagom uskoro prokrčio put do svoga korita. Tako je bio zatvoren ulaz u pećinu kraljevskog blaga Mixteka.

— Pružite jedno drugom ruke i zakunite se još jednom da će te šutjeti do smrti! — zapovjedi Bivolovo Čelo svojim ljudima.

Indijanci položiše zakletvu. Na svakom se moglo vidjeti da bi radije umro, nego što bi prekršio zakletvu. Još jedinom nijemo upriješe pogled na mjesto koje je posljednjih dvadeset i četiri sata toliko neobičnog vidjelo, a onda pojahaše u galopu.

Kad se Apač vratio haciendi sa brda El Repara gdje je ostavio Bivolovo Čelo, on nađe sve njene žitelje u dubokoj žalosti. Emma je bdjela kraj svog ranjenog zaručnika, ne udaljujući se od njega nijednog časa. Njena kratka sreća bila je pomućena užasom. Karja se nalazila pokraj nje da joj pomogne u njezi bolesnika i da je tješi. Haciendero je odmah poslao jednog od svojih najboljih konjanika na najbržem konju do Monclove da pozove jednog iskusnog liječnika. Kad je ugledao poglavicu Apača gdje sjaha s konja, on mu žurno priđe da se kod njega raspita o onome što se zbilo. Pri tom ga je oslovio po običaju Indijanaca s ti.

— Ti se sam vraćaš? — zapita on. — Gdje je Tecalto?

— Još je na brdu El Reparo.

— Šta radi tamo?

— To mi nije rekao.

— Čuo sam da je pozvao k sebi sve Indijance. Zašto?

— Nisam ga pitao.

— A gdje je grof Alfonso?

— To vam neću reći.

Arbellez uzmače jedan korak i reče s primjetnim negodovanjem: — To mi nije rekao — nisam ga pitao — to vam neću reći! Takve odgovore nitko ne želi da čuje!

Apač učini odbojni pokret rukom i uzvrati: — Neka me moj brat ne pita za stvari o kojima ne mogu govoriti! Poglavica Apača voli djela, a ne riječi.

— Ali ja bih ipak htio znati što se to dogodilo vani na brdu.

— To će vam reći kćer Mixteka,

— Ali i ona šuti.

— Bivolovo Čelo će se vratiti te će vam on ispričati. Neka me moj brat odvede do ležaja Gromke Strijele, da mu pregledam ranu!

— Onda pođi!

Kad su stupili u Ungerovu odaju, oni nađoše kraj njegovog ležaja obje djevojke, Emmu u suzama i Indijanku kako žalosna šuti. Ranjeni traper se svijao u krevetu. Sigurno su ga mučili bolovi, ali on nije pustio ni glasa od sebe. I kad je Medvjeđe Srce ranjenom traperu opipao glavu, ovome se od boli zgrči lice, ali osta nijem.

— Šta mislite? — zapita ga haciendero.

— Neće umrijeti — uzvrati poglavica. — Neka samo stavljaju melem na ranu!

— Sutra će doći liječnik.

— Trava oregano je pametnija od liječnika. Ima li moj brat nekog vaquera koji je dobar jahač i lovac?

— Moj najbolji lovac i strijelac je stari Francisco.

— Neka ga zovnu. I neka mu spreme jednog dobrog konja! On će poći sa mnom do Komanča.

— Do Komanča? O Bože, šta ćete kod njih?

— Zar moj brat ne poznaje Komanče? Mi smo im oteli zarobljenike. Oni će doći da nam se osvete.

— Na haciendu? Tako daleko?

— Crveni čovjek ne zna ni za kakvu razdaljinu kad želi da se osveti i da svom neprijatelju uzme skalp. Komanči će sigurno doći.

— Pa zašto onda da im pođete u susret?

— Da ih izvidim i dokučim kada će i kojim putem doći.

— Zar nije bolje da ostaneš ovdje, pa da postavimo straže?

— Poglavica Apača više voli da vidi svojim rođenim očima nego očima drugih. Gromka Strijela, moj brat, je htio da pođemo u susret tim psima Komančima. Sad je bolestan, te ću ja to učiniti umjesto njega.

— Onda pojašite sa srećom! Ja ću pozvati Francisca.

Za nepuni četvrt sata bio je vaquero spreman za polazak. Po njegovoj spoljašnosti moglo se vidjeti da je podesan čovjek za ovakav poduhvat. Kad je čuo o čemu se radi, on izrazi svoju spremnost da prati Apača. Oni su se zatim opremili onim što je potrebno za ovakvo izviđanje i uskoro potom krenuli.

Kad su se dvije djevojke našle same s ranjenikom, Emma poče ponovno da lije suze. Neobičan i čudan dojam imala je njena blizina na onesviješćenog ranjenika. Kad bi vidjela kako se u bolima muči, uzela bi ga za ruku, i njegovo bi se lice odmah razvedrilo. Kad bi mu s vremena na vrijeme lakim poljupcima pritisla blijedo čelo ili usne, onda bi mu se lice ozarilo vedrim sjajem, te je izgledao kao da ga boli više ne muče.

— Misliš li da zna da sam ovo ja? — reče Emma Indijanki.

— Pa ne vidi te — uzvrati Karja.

— Oh, on me osjeća, ne tijelom već dušom, on osjeća blizinu one koju voli. Ah, kamo te sreće da nikad nije pošao na brdo El Reparo! Kako se ljutim na tvoga brata Tecalta što ga je poveo sa sobom!

— Tecalto je dobro mislio! Htio mu je pokazati blago kraljeva i darivati ga.

— A ti si to blago htjela grofu da daš! — reče Emma predbacujući joj.

— Zar mi ne možeš oprostiti? — molila ju je Indijanka.

— Opraštam ti, jer znam da je ljubav jača od svega drugog. Oh, samo da ozdravi!

— Trava oregano će mu pomoći. Ali zar ne bi htjela da pogledaš u grofov prtljag?

— Ne. Učini to umjesto mene! Ne želim da vidim ono što pripada Alfonsu.

Bili su pronašli grofov prtljag. On se sastojao od dvije dobro nabijene bisage koje je Indijanka sada otvorila. U njima nije našla ništa upadljivog, osim na dnu druge bisage gdje je ležalo neko pismo, koje je po svojoj prilici bilo ispalo iz džepa odijela koje se nalazilo u bisagi. Ona pročita tih

nekoliko redaka. Bilo je to ono pismo koje je glasnik predao grofu. Karja dobaci svojoj prijateljici munjevit pogled i kad primijeti da Emma pazi samo ranjenika, ona brzo sakri pismo.

Meksikanski konji su veoma brzi i izdržljivi. Medvjeđe Srce i vaquero Francisco letjeli su poput vjetra na svojim konjima prema sjeveru. Još prije mraka stigli su do mjesta gdje su ranije za vrijeme bijega pred Komančima bili zanoćili, ali se tu ne odmoriše, već nastaviše putem kojim su tada bili došli.

Kad se bilo već prilično smračilo, Medvjeđe Srce iznenada zaustavi svog konja i pogleda u zemlju, a vaquero učini to isto.

— Šta znači ovo? — zapita on Apača. — Pa to su tragovi!

— Mnogih jahača! — potvrdi Indijanac.

— Došli su sa sjevera!

— I skrenuli prema zapadu.

— Da malo bolje pogledamo trag!

Oni sjahaše i brižno pregledaše otiske kopita.

— Ima ih mnogo — reče Apač.

— Sigurno dvije stotine — doda Francisco.

Medvjeđe Srce kimnu potvrdno glavom i onda pokaza rukom na trag kopita čije su ivice bile oštro ocrtane.

— Da — reče vaquero s izrazom duboke zabrinutosti. — Možemo biti sretni, jer su prije nepunih četvrt sata bili ovdje.

Poglavica hitro skoči na noge. — Naprijed! Moram ih vidjeti!

Oni istom skočiše na konje i pođoše za tragom koji je vodio duboko u sierru. Kad je nestalo i posljednjeg tračka dnevnog svjetla, oni ugledaše najednom grebenu, koji je ležao na uzvišici pred njima, tamnu zmijoliku liniju koja je poticala od jahača.

— Komanči! — reče Apač.

— Da, tačno! Ascuas, krenuli su na haciendu!

— Do jutra će se sakriti u brdima — uzvrati poglavica. — Neka se moj brat odmah vrati i javi hacienderu da Komanči dolaze. Medvjeđe Srce će ostati neprijatelju na tragu. On mora znati što će Komanči učiniti.

Nakon tih riječi Apač se okrete i pojaha dalje ne obazirući se više da li je vaquero postupio po njegovom uputu.

— Per dios! opsova Francisco. — Ovaj Indijanac je čudan! Sam se

usuđuje protiv dvije stotine neprijatelja! Reče mi šta treba da uradim i pojaha, a da se ne oprosti i ne pogleda da li sam ga poslušao.

Francisco usmjeri svoga konja prema jugu i pojaha putem kojim su bili došli.

Morao je što je brže mogao da prenese lošu vijest na haciendu. Stoga je dobro potjerao konja te se još prije ponoći našao na farmi.

Tu je sve ležalo u dubokom snu, osim Emme koja je bdjela nad ležajem svog dragana. Zato se vaquero najprije obrati njoj. Ona probudi svoga oca koji odmah pozva k sebi starog Francisca.

— Je listina što mi Emma reče? — zpaita Arbellez — Dolaze li zaista Komanči?

— Da, istina je, senjor.

— Kada? Valjda ne još danas?

— Ne, danas smo još sigurni.

— Ima li ih mnogo?

— Sigurno dvije stotine.

— Santa Madonna! Kakva nesreća! Oni će opustošiti haciendu.

— Toga se ne bojim, senjor — reče hrabri starac. — Zar nemamo ruke i dovoljno oružja?

— Koliko je daleko odavle mjesto gdje ste ih vidjeli?

— Šest sati neusiljenog hoda.

— Kažeš, nisu se uputili ravno prema haciendi?

— Ne. Oni su veoma promućurni. Pošli su u brda da se sakriju te se prije sutrašnje noći sigurno neće pojaviti.

— Mi ćemo ipak odmah preduzeti sve mjere opreza. Oh, da samo nije senjor Unger ranjen!

— U poglavicu Apača i Bivolovo Čelo se isto tako možete pouzdati.

— Bivolovo Čelo se još nalazi na brdu El Beparo. Poručit ću da dođe.

— Da pođem ja?

— Ti si umoran.

— Umoran? — nasmija se starac. — Konj svakako jest, ali ja ne. Uzet ću drugog.

— Znaš li gdje se nalazi poglavica?

— Ne.

— Na izvoru srednjeg potoka.

— Dobro, sigurno ću ga naći. Treba li sada da probudim ljude?

— Da, probudi ih! Bolje je da već danas budemo spremni za odbranu.

Stari Francisco udari na sva zvona te se svi probudiše, a onda sjede na konja i pojaha prema brdu El Reparo.

Za nepunih četvrt sata nakon njegovog odlaska oko Haciende bijaše zapaljeno nekoliko vatri koje su toliko osvijetlile kraj, da se sigurno ne bi ni jedan Indijanac usudio približiti kući. Bivolovo Čelo bijaše upravo krenuo sa svojim Mixtekama sa El Repara, kad je stari vaquero na njega udario.

— Zašto si došao, što se desilo? — raspita se on odmah.

— Brzo na haciendu! Komanči dolaze! — viknu Francisco.

Oči Indijančeve zasjaše. — Zašto brzo? Tko je rekao? zapita ga on.

— Ja sam ih glavom vidio.

— Ah! Gdje?

Francisco ispriča što je za vrijeme jučerašnjeg izviđanja vidio.

— Ako je to tako, onda imamo još vremena — reče Bivolovo Čelo. — Komanči će na haciendi del Eriria ostaviti mnoge skalpove. Dokle god im je Medvjeđe Srce za petama nemojmo se brinuti. Oni nam neće umaći.

Zatim su pojurili u galopu prema haciendi gdje su našli sve u žurbi i uzbuđenju. Arbellez lično primi cibolera i upita ga za njegova mišljenje. Poglavica se osvrte pogledom unaokolo i mahnu glavom kad je vidio ratničke pripreme.

— Misliš li da su Komanči Digger Indijanci? — zapita on.

— Ne — odgovori Arbellez. — Diggeri su glupi.

— Ali Komanči nisu. Čemu onda ove mjere?

— Santa Madonna! Zar treba da se predamo bez borbe?

— Mi ćemo se boriti, ali drukčije. Komanči će razaslati uhode da nas izvide. Oni nas neće napasti danju. Ako ih želimo otjerati, onda oni ne smiju naslutiti da mi znamo za njihov dolazak.

— Ah, u pravu si!

— Mi ćemo morati neprimjetno da izvršimo pripreme. Koliko ljudi imaš?

— Četrdeset.

— To je dovoljno. Ima li svatko pušku?

— Svi imaju dobre puške. Raspolažemo i s dovoljno municije. Čak sam spremio i topove.

— Topove? — zapita Indijanac čudeći se.

— Da, četiri.

— O tome nemam pojma. Otkuda ti?

— Naš kovač ih je napravio za vrijeme tvog odsustva.

Poglavica s nevjericom odmahnu glavom. — Kovač ih napravio? Vrijede li što?

— Da, isprobali smo ih. Cijev je izbušena od suhe drenovine, okovane jakim, petostrukim karikama. Nemoguće je da prsnu.

— Onda će ići. Pucat ćemo staklom, čavlima i starim željezom, te će imati strahovito dejstvo. Zatim će nam biti potrebno nekoliko vatri. Napad će vjerojatno uslijediti iduće noći. Sve mora biti u mraku, kako bi Komanči mislili da smo duboko utonuli u san. Čim se približe, mi ćemo zapaliti vatre i osvijetliti kraj oko haciende kako bismo imali siguran cilj. Onda ćemo vatru naložiti na ravnom krovu kuće.

— To ti je pametno. Na svakom uglu kuće naslagat ćemo veliku gomilu drva i preliti je uljem. Takve vatre će biti dovoljne da nam pruže raskošno svjetlo.

— A kuda ćemo staviti topove?

— Ukopat ćemo ih na svakom uglu kuće čim se bude smračilo. Oni moraju biti tako postavljeni, da svaki može dejstvovati na dvije strane. Ah!

Ovaj posljednji uzvik odnosio se na jahača koji je na zapjenušenom konju uletio kroz kapiju. Bio je to Apač.

— Medvjeđe Srce! — viknu Arbellez. — Otkuda dolaziš?

— Od Komanča — odgovori Indijanac, sjahavši sa konja.

— Gdje su?

— Na El Reparu.

— Na El Reparu? — zapita Bivolovo Čelo. Jesu li se tamo ulogorili?

— Da. Ja sam ih slijedio do brda. Oni su se na nj popeli tek nakon ponoći.

— Na kojoj strani će zanoćiti?

— Na strani prema sjeveru.

— Uff! Ako budu — Mixteka se prekide i dodade tiho da ga je samo Apač mogao čuti: — Ako budu pronašli grofa!

— Njega će krokodili naći — uzvrati Apač isto tako tiho.

Komanča je zacijelo bilo dvije stotine na broju. Predvodio ih je jedan od njihovih najčuvenijih poglavica, Arika-tug, Crni Jelen. Kraj njega, s obje strane, jahale su dvije uhode kojima je kraj oko haciende bio dobro poznat. Otuda se nisu mogli prevariti u pravcu.

Jahali su, ne sluteći da ih slijedi poglavica Apača, u guščijem redu jedan za drugim te su tako najzad dospjeli do sjevernog podnožja brda El Reparo čijim su ss padinama uspeli i zatim zaustavili pod gustim stablima šume.

— Zna li moj brat za neko mjesto ovdje gdje bi smo se mogli za vrijeme dana sakriti? — zapita Crni Jelen jednog od svojih vodiča.

Upitani se duboko zamisli i odgovori: — Da. Gore navrh brda.

— Kakvo je to mjesto?

— Neka ruševina u čijim predvorjima ima mjesta za hiljadu ratnika.

— Pozna li moj brat dobro to mjesto?

— Ne vjerujem da se varam.

— Misli li moj brat da bi ga trebalo najprije izviditi?

— Bolje je i sigurnije tako.

— Onda ćemo nas dvojica poći, a drugi će sačekati ovdje.

Oni sjahaše sa svojih konja, uzeše oružje u ruke i zađoše u šumu.

Indijanac posjeduje urođeni smisao za orijentaciju i gotovo nikad ne može zalutali. Otuda je vodič krenuo a sigurnošću dostojnom svakog divljenja kroz mračnu šumu prema ruševini. Poglavica je išao za njim. Uprkos teškoći koja im je zadavala tama, oni stigoše do porušenih zidina hrama i počeše da ih pretražuju.

Nisu naišli ni na kakav trag koji bi im ukazao na čovjekovu prisutnost i, upravo kad su mislili da su sigurni, oni se iznenada zaustaviše i osluhnuše. Bio se razlijegao jedan krik, krik koji kao da nije poticao iz ljudskog grla.

— Što li je ovo? — zapita Crni Jelen.

— Ja još nikad nisam čuo takav glas — reče vodič.

Onda se krik još jednom razliježe, otegnut i užasan.

— Neki čovjek u smrtnom strahu! Gdje li je — reče poglavica.

— Ne znam. Odjek vara.

— Moramo napustiti ove zidine.

Indijanci se uzveraše preko zidina i kad se ponovo tim razliježe vapaj od kojeg bi se svaki čovjek naježio do srži u kostima, oni čuše iz koga pravca dolazi.

Obojica nastaviše oprezno da se šuljaju i dođoše najzad do ruba jezerceta kojim su onda pošli dalje dok se nisu našli u neposrednoj blizini odakle se zaorio krik. Indijanci su bili čuveni po svojim željeznim nervima, ali su se ipak prepali kad se u njihovoj neposredinoj blizini razlijegao strahovit krik.

— Ovdje je — reče vodič — ovdje u vodi.

— Ne, iznad vode je — popravi ga poglavica. — Oslušni!

— Tu se netko praćaka i udara, kao da su krokodili.

Iz vode se pomoli neki svjetlucav sjaj.

— To su krokodili! Vidi li moj brat ono svjetlucanje?

— I čovjeka medu njima? Nemoguće!

— Ne, čovjek je iznad njih, na onom stablu. Arika-tug pokaza rukom na kedar u čijoj su blizini stajali.

— Onda mora da je privezan!

Tada se ponovo zaori krik...

— Tko viče — zapita poglavica glasno.

— Upomoć! — razliježe se odgovor.

— Gdje si?

— Visim na stablu.

— Uff! Iznad vode?

— Da. Dođite brzo!

— Tko si ti?

— Španjolac.

— Španjolac, bljedoliki — prošapta Crni Jelen svome pratiocu. — Nek i dalje visi! — i upita glasno:

— Tko te je objesio?

— Dvojica crvenih neprijatelja.

— Uff! — izusti poglavica. — Sigurno visi iz osvete. Onda ga zapita koji su Indijanci to bili.

— Jedan Mixteka i jedan Apač. O dođite, pomoliti mi! Ne mogu više, krokodili će me rastrginuti!

— Jedan Mixteka i jedan Apač! — reče tiho poglavica. — To su naši neprijatelji. Onda bismo ga mogli spasiti. Najprije ga moramo osvijetliti vatrom.

On brzo priđe jednom žbunu koji je kako je prije toga prilikom šuljanja primijetio, bio suh, iščupa ga iz zemlje, i ponese prema obali. Onda izvadi svoj punk i zapali šiblje. Vatra se rasplamsa i osvijetli unaokolo: sa stabla je iznad same vode visio jedan bijelac i dizao noge u vis čim bi se neki krokodil vinuo da ih dohvati.

— Ovo je teška osveta! — reče Crni Jelen. — Neka nam odgovori bez straha od aligatora.

S tim riječima on se uzvera uz stablo, dohvati laso i podiže obješenog tako da se ovaj najzad oslobodio opasnosti koja mu je prijetila. Alfonso je već pri prvom blijesku vatre primijetio Indijance i po načinu, na koji su im bila lica namazana, prepoznao da su to Komanči, koji su se uputili u rat. Sve mu je bilo jasno te se smatrao već napola spašenim.

— Zašto su te crveni ljudi objesili? — zapita poglavica dalje.

— Zato što sam se s njima borio da ih ubijem. Bili smo neprijatelji.

— Zašto onda nisi ubio pse? Apači i Mixteke su kukavice.

— Bili su to Medvjeđe Srce, poglavica Apača, i Bivolovo Čelo, poglavica Mixteka.

— Medvjeđe Srce i Bivolovo Čelo! — viknu Komanč.— Gdje su sada?

— Oslobodi me pa ćeš ih imati!

Crni Jelen povuče svom snagom za laso i podiže grofa toliko da je ovaj mogao gornjim dijelom tijela leći na granu i predahnuti. Kad je Komanč tako oslobodio ruku, on izvuče nož i prereza laso i veze sa Španjolca koji se, uprkos goleme izmorenosti mogao sada sam držati.

— Ah — uzviknu on. — Slobodan! Slobodan! — Onda sav oduševljen zaurla u noć: — A sad osveta! Osveta!

— Za osvetu ćeš imati prilike — reče Komanč, koji je u njemu naslućivao korisnog saveznika. — Ali zašto vičeš toliko? Šuma ima uši. Ima li nekog u blizini?

— Nikog! Na brdu nije bilo nikog osim mene i ovih prokletih krokodila. Dokle god budem živ, neću zaboraviti ovu noć!

— Nemoj je zaboraviti i osveti se! A sada siđi!

Oni se spustiše sa stabla; tek kad je pod sobom osjetio čvrsto tlo, Alfonso je znao da je spašen.

— Hvala vam! — reče on. — Tražite od mene što hoćete, ja ću vam sve učiniti!

Komanč uzvrati smireno: — Sjedi kraj nas i odgovori nam na ono što te budemo pitali!

Kad su posjedali u travu, Španjolac ispruži svoje namučene udove s milinom, kakvu još nikad u svom životu nije osjetio, i zapita:

— Vi ste Komanči?

— Da. Ja sam njihov poglavica Arika-tug, Crni Jelen.

— I pošli ste u rat?

Indijanac kimnu potvrdno glavom. Onda zapita: — Da li ti je poznata hacienda del Erina? Kako se zove čovjek koji na njoj živi?

— Zove se Pedro Arbellez.

— Ima li on kćer?

— Da.

— A da li se s njegovom kćerkom nalazi neka Indijanka iz plemena Mixteka?

— Da. To je Karja, Tecaltova sestra.

— Sestra Bivolovog Čela? — ponovi poglavica, sav iznenađen. — Uff! To Komanči nisu znali, inače bi obe squaws bolje čuvali.

— Čuo sam o tome.

— Čuo si? — zapita Crni Jelen.

— Da, jer oni stanuju kod mene.

— Kod tebe? Glas ti govori u zagonetkama! Mislim da oni stanuju na haciendi!

— I to je istina, jer hacienda pripada meni.

— Tebi? Onda si ti senjor Pedro Arbellez?

— Ne. Ja sam grof Alfonso de Rodriganda. Arbellez je samo iznajmio moju farmu.

— Uff! — reče Komanč hladno, podigavši se sa zemlje. — Onda ćeš

ponovo visiti nad vodom da te aligatori požderu!

Alfonso je bio toliko siguran u svoju stvar da mu odgovori smiješeći se:

— Zašto?

— Zato što si ti zaštitnik obje squaws.

— Sjedi ponovno, Crni Jelene, ja im nisam zaštitnik, ja sam njihov neprijatelj i tvoj prijatelj. Squaws su krive što sam obješen, ali ti si me spasio. Ja ću ti se zahvaliti na taj načni, što ću ti predati trojicu najvećih neprijatelja Komanča: Bivolovo Čelo, Medvjeđe Srce i Gromku Strijelu.

— Misliš li Itinti-ku, velikog izviđača? — viknu Komanč. — Gdje je sada?

Indijanac mu je postavio ova pitanja sav izvan sebe. Nada da će uskoro imati ta tri čovjeka posve ga je lišila hladne smirenosti i samosavlađivanja zbog čega su Indijanci inače vrlo ponosni.

— Reći ću ti to ako mi prije toga nešto obećaš. Ti želiš da napadneš haciendu?

— Da — priznade Indijanac.

— Da li ćeš u tome uspjeti?

— Crni Jelen još nikad nije bio pobjeđen.

— Jesi li poveo mnogo Komanča sa sobom?

— Deset puta deset puta dva.

— Dvije stotine? Dovoljno je. Imat ćeš trojicu čuvenih poglavica, zatim sve skalpove žitelja na haciendi i sve što se nalazi na njoj ako mi ostaviš čitavu kuću koja meni pripada.

Komanč se duboko zamisli i onda odgovori

— Neka bude kako ti želiš! Gdje su dakle ta trojica poglavica?

— Oni se nalaze — nasmiješi se zadovoljno grof — upravo na haciendi.

— Uff, uff! Ti si me nadmudrio! — priznade Crni Jelen.

— Ali ti si mi dao svoju riječ!

— Poglavica Komanča nikad ne prekrši zadanu riječ. Kuća će biti tvoja. Ona trojica neprijatelja, skalpovi i sve što je u kući pripada sada Komančima. Da li je hacienda sazidana od kamena?

— Od tvrdog kamena i okružena drvenim stubovima. Ali ja poznajem

sve njene tajne te ću vas bez muke dovesti do cilja. Vi ćete se naći u kući dok njeni žitelji budu čvrsto spavali. Probudit će se samo pod noževima i ratnim sjekirama Komanča.

— Ima li haciendero mnogo oružja?

— On ima dovoljno oružja, ali mu neće ništa koristiti.

— Koliko li ljudi ima?

— Možda četrdeset.

— Četiri puta deset? To iznosi sedam puta deset, jer svatko od trojice poglavica vrijedi za desetoricu.

— Gromku Strijelu nemojte računati. On je teško ranjen, možda i mrtav. Ja sam ga udario topuzom po glavi.

— Uff! Ti si se borio s Itintom-ka? Tko se sa njim borio, taj mora da je hrabar ratrjik.

— Nisam kukavica, iako si me našao kao zatočenika.

— To ću vidjeti kad nas odvedeš na haciendu. Misliš li da oni ne slute da će im doći ratnici plemena Komanča da se osvete?

— Nisam čuo da se o tome govorilo.

— Poslat ću jednog uhodu.

— Ne smiju ga samo vidjeti!

— Uff! On će otići ravno na haciendu. Onda je izgubljen.

— Nije izgubljen. On nije Komanč, već Indijanac iz plemena Opata. Prema njemu neće biti nepovjerljivi, i on će najbolje vidjeti da li se spremaju za borbu protiv Komanča. Za sada znam sve što mi je potrebno. Neka moj brat ode i dovede ratnike do ruševina kuda ću pohitati i ja s čovjekom koji je poglavica bljedolikih.

Vodič se brzo udalji, a poglavica i Alfonso kretaše lagano prema porušenom hramu. Španjolac prije polaska baci još jedan pogled na malo jezero iznad čije je vode proveo najjezivije časove svoga života. Kraj obale su plivali aligatori i ispruženih glava buljili iz vode na žrtvu koja im je umakla.

5. CRNI JELEN

Idućeg jutra pođe poglavica Komanča sa Alfonsom i vodičem kroz šumu da izvide kraj u kome su se nalazili. Tako stigoše do ivice grebena odakle se pružao pogled u dolinu. Tada se ispod njih razliježe potmuli tresak.

— Što li je to? — zapita Crni Jelen.

— Pucanj — reče vodič.

— Ali ne iz puške, već od eksplozije — reče Alfonso koji je odmah naslutio što se dolje desilo.

Oni se primakoše što su više mogli okomitoj litici i pogledaše prema potoku. Tu su ugledali Bivolovo Čelo sa njegovim Indijancima kako su pojahali u galopu. Alfonso spazi i konja sa samarom natovarenim zlatom i nakitom i nasluti da se u njima skriva jedan dio blaga.

— Kakvi su to ljudi? — zapitaga poglavica.

— To su Mixteke — uzvrati Španjolac.

— Mixteke koji će umrijeti i istrunuti — reče Komanč prezrivo.

— Oh, u njima ima još dovoljno snage. Pogledaj samo njihovog poglavicu! To je Bivolovo Čelo!

— Uff! Bivolovo Čelo! — viknu Arika-tug promatrajući mrkim okom Mixteke u dolini. — Neće još dugo potrajati i oni će umrijeti na stubu za mučenje u logoru Komanča.

Kad su se vratili porušenom hramu, oni poslaše uhodu na haciendu. On je imao na sebi ruho civiliziranog Indijanca; dobio je staru pušku i najgoreg konja kojeg su imali i naređenje da napravi veliki luk te da se haciendi približi sa juga.

Bivolovo Čelo je stajao sa hacienderom i Medvjeđim Srcem na prozoru kad je špijun ujahao u dvorište.

— Uff! — viknu Apač podrugljivo se osmjehnuvši.

— Kako? — zapita Arbellez iznenađen.

— Naš prijatelj hoće time reći da je prispio očekivani uhoda — objasni Bivolovo Čelo Apačev uzvik.

— Ah pa to nije Komanč! — reče Arbellez.

— Ne, to je neki iz plemena Mara ili Opata, ali sigurno prebjeglica.

— Kako da postupim s njim?

— Ljubazno. On ne smije naslutiti da se spremamo za borbu.

Haciendero siđe u dvorište. Indijanac, koji je upravo kanio da uđe u službinsku sobu, pozdravi ga učtivo.

— Je li je ovo hacienda del Erina gdje zapovijeda senjor Pedro Arbellez? — zapita on.

— To sam ja.

— Oh, oprostite, don Pedro! Smijem li kod vas svratiti?

— Zašto da ne! Meni je svaki gost dobro došao. Otkuda dolazite?

— Dolazim iz Duranga preko onih brda.

— To je vrlo daleko.

— Da. Bio sam tamo nekoliko godina, ali me je groznica potjerala. Izgleda da je ovdje bolje. Da vam nije možda potreban neki vaquero, senjor?

— Ne.

— Ne treba ii vam radna snaga?

— Za sada imamo dovoljno ljudi, ali vi možete, ostati uprkos tome i odmoriti se dokle god vam se bude dopalo.

— Hvala! Budući da vam nije nitko potreban i da je vaša hacienda najbolja sve do granice, ja ću potražiti neko mjesto gdje bi kao gambusino mogao živjeti. Samo kad ne bi bilo divljaka!

— Bojite li se Indijanaca?

— Jednog ne, ali petorice ili desetorice svakako. Priča se kako Komanči kane da upadnu u ovaj kraj.

— Pogrešno su vas obavijestili. Oni će se dobro pripaziti da ovamo dođu jer znaju da bi dobili valjanu lekciju. Dakle ostanite, odmorite se dobro i nahranite se u službinskoj sobi do mile volje!

Haciendero pođe dalje, ostavivši Opatu u izvjesnosti da na haciendi del Erifia nitko živ ne misli da bi se neprijateljski Indijanci mogli nalaziti u blizini. Uhodi kao da odmor nije bio naročito potreban, jer je čitavo

vrijeme lutao po haciendi i najbližoj okolini i tek po podne sjeo na svog konja i pojahao dalje.

On se ne uputi prema granici, već se zaobilaznim putem vrati Komančima gdje su s nestrpljenjem očekivali njegov izvještaj. Kad je ispričao poglavici što je vidio, Crni Jelen kimnu glavom na kojoj se razliježe krvožedan osmijeh i reče:

— Hacijenda će se u panici probuditi iz sna, Komanči će se vratiti u svoje šatore sa plijenom i mnogim skalpovima.

Nakon toga Alfonso i uhoda su mu podrobno opisali položaj i svojstva zgrade, a onda se održalo veliko ratno vijeće.

Odlučili su da pođu čim padne mrak. Oko ponoći bi stigli u blizinu haciende, koju je valjalo sa sve četiri strane opkoliti. Onda su se Komanči morali na znak svoga poglavice popeti na ogradu i unutar dvorišta opkoliti kuću, dok bi pedeset ljudi upalo kroz prozore i razišlo se po hodnicima. Tek onda je trebalo da otpočne ubijanje.

Dok su se u porušenom hramu o svemu dogovarali, na haciendi je također zasjedao ratni savjet.

— Ima li dovoljno vatre? — zapita Bivolovo Čelo.

— Da, dovoljno. Vaquerosi ne mogu zamisliti ni jednu svečanost bez vatrometa — uzvrati Arbellez. — Zašto to pitaš?

— Glavno je Komančima uzeti konje kako ne bi mogli brzo umaći. Moramo najprije vidjeti gdje će ostaviti svoje konje kako bismo u podesnom trenutku bacili među njih vatru.

— Nek tako bude.

— Ali za to su potrebni odvažni i oprezni ljudi.

— Njih imam. Kad ćemo početi da ukopavamo topove?

— Sačekat ćemo mrak. Ali budući da je uhoda onako zadovoljno odjahao, ja ne vjerujem da nas i dalje promatraju. Mogli bismo i sada početi.

Tako su se svi bacili marno na posao. Kad je pao mrak, ni jednog od vaquerosa nije više bilo na livadi kao inače, već su se svi našli unutar ograde da se svim sredstvima najbolje pripreme za obranu haciende.

Tako je prošlo veće u najživahnijem iščekivanju, a na sat prije ponoći Apač se podiže i pođe u izvidnicu. On uze sa sobom dvojicu dobro naoružanih peona koji su sa sobom ponijeli dovoljno vatrene smjese da

rastjeraju stado od hiljade konja na sve četiri strane.

Uskoro se poglavica vrati sam.

— Jesi li vidio Komanče? — zapita ga haciendero. — Gdje su?

— Sjahali su. Sad su okružili ogradu a konje ostavili vani kraj potoka.

— Ima li mnogo stražara kraj njih? — zapiti Bivolovo Čelo.

— Samo trojica.

— Uff! Dvojica naših će učiniti svoju dužnost.

Zatim je Arbellez pošao u bolesničku sobu gdje su dvije djevojke kao i obično sjedile kraj bolesnikove, postelje. Bile su blijede, ali pribrane.

— Da li dolaze? — zapita Emma.

— Da. Spava li bolesnik?

— Čvrsto.

— Onda možete poći na svoja mjesta. Uzmite svijećnjak sa sobom!

Djevojke zapališe svijećnjake i pohitaše na ravni krov kuće gdje je u svakom uglu bila naslagana velika gomila drva prelivenog uljem. Tu je bilo i kamenja i napunjenih pušaka kako bi i žene imale priliku da sudjeluju u odbrani.

Noć je bila tiha. Samo se grgor potoka mogao čuti ili frkanje konja s pašnjaka. Pa ipak mnogo je srce u očekivanju borbe brže kucalo.

Tada se razliježe iz sveg glasa kreket žapca. Bio je toliko dobro izveden, da u drugim prilikama sigurno ne bi obratili pažnju na njega. Sad je međutim znao svaki žitelj na haciendi da je to znak za napad.

Stari vaquero Francisco izmolio je da rukuje topom koji je imao da brani prednju stranu kuće. On ga je bio napunio staklom, čavlima i piletinom od željeza, a ispod serape koju je bio iznad cijevi prebacio tinjao je svitnjak kojim je trebalo zapaliti barut. Tako je čekao šćućuren u malom jarku i osluškivao i najtiši šum.

Kraj prozora prizemlja s desne strane ulaza stajao je Apač a s lijeve je stražario Mixteka. Obojica su imali puške u rukama i budno gledali svojim oštrim očima u mrak. Onda se ponovo razliježe kreket žapca i gore na ogradi nasta komešanje. Dvije stotine glava se pojaviše iznad ograde i dvije stotine tamnih, okretnih prilika skočiše s nje u dvorište. Upravo su se njih pedesetorica bili okupili da upadnu kroz prozore, kad Apač podiže svoju dvocijeku i viknu:

— Ankhuan selkhi no-khi — zapalite vatre! Njegova puška se

prolomi, a taj znak je imao čudesno dejstvo. Tek što se pucanj razliježe, kad djevojke gore na ravnom krovu kuće zapališe svitnjacima barut i za tren oka se zaplamsa golema vatra koja dnevnom svjetlošću obasja čitav kraj. Indijanci se zaprepašteni zaustaviše.

Pri blijesku vatre stari Francisco ugleda pedeset okupljenih Komanča. Jedva da su se nalazili na nekih petnaestak korača ja od njega. On upali svoj top čiji je pucanj s takve blizine imao strahovito dejstvo. Izgledalo je kao da je čitava gomila kao pokošena pala. Nastala je neopisiva gužva nalik na zamršeno klupko unesrećenih prilika i dok se ono rasplelo, Francisco je imao vremena da ponovo napuni svoj top. Njegov drugi pucanj je imao isto dejstvo. I ostali topovi se prolomiše, a sa svih prozora kuće i sa ravnog krova zablještaše pucnji i tada — odozgora se to moglo sasvim dobro vidjeti — tada se iznenada razliježe prasak zapaljive smjese i začu rzanje i frkanje preplašenih konja koji su se otrgli i pojurili takvom brzinom, da je od udara njihovih kopita zemlja drhtala.

Napadači zaurlaše od bijesa. Bili su osvijetljeni i pružali siguran cilj. Sobe su međutim bile mračne tako da su Komanči nasumice pucali, čak i da su u toj općoj gužvi imali vremena da mirno nišane.

Nisu očekivali takav prijem, te su počeli da se povlače.

Samo je Crni Jelen stajao nepokolebivo i sokolio svoje da izdrže, ali uzalud. Stajao je po strani kraj kuće, a onda je poletio naprijed da vidi kako se tamo odvija borba. Ali njihov položaj je bio tu još gori. Francisco je svojim dobro nanišanjenim pucnjima zbrisao sve pred sobom. Poglavica shvati da je sve izgubljeno te skoči na ogradu da pobjegne.

Kad se našao na ogradi, opazi ga Apač i viknu: — Arika-tug!

Namah je prepoznao Komanča, ali ga nije mogao ubiti, pošto mu je puška bila prazna.

— Zar to Crni Jelen okreće neprijatelju leđa? — doviknu on svome protivniku, odbaci pušku i isuče ratnu sjekiru jz pojasa.

Onda skoči sa prozora, pojuri preko dvorišta i vinu se preko ograde.

— Stani Crni Jelene! — viknu on za bjeguncem. — Dolazi ti Medvjeđe Srce, poglavica Apača. Hoće li poglavica Komanča pobjeći pred njim?

Kad Komanč ču njegovo ime, on stade kao ukopan.

— Ti si Medvjeđe Srce? — viknu on. — Dođi samo, pa ću tvoju utrobu dati gavranima za doručak!

Oboje poglavica nasrnuše jedan na drugog s tomahavkom u ruci.

Medvjeđe Srce je bio nadmoćniji, to se uskoro pokazalo. Ali tada iskoči iz mraka neka prilika s puškom u ruci: bio je to Alfonso!

Bio je toliko mudar da se nije ni popeo preko ograde, nije nipošto htio da izlaže opasnosti od neprijateljskih kuršuma svoj život. Tako se šćućurio iza ograde i čekao na ishod napada. Kad su onda Komanči navalili u bijeg i kad je vidio kako je Medvjeđe Srce pojurio za Crnim Jelenom, on pohita za njima i udari kundakom svoje puške Apača s leđa po glavi da se ovaj skljoka. Komanč odmah izvadi svoj nož da onesviješćenog ubije i da mu skine skalp, ali ga Alfonso odbi

— Stani! — reče on. — Zaslužio je drukčiju smrt.

— Imaš pravo! — uzvrati Crni Jelen. — Brzo sa njim do konja!

— Do konja? Oni su pobjegli!

— Pobjegli? — zapita poglavica sav prestrašen.

— Da. Prepali su ih vatrometom.

— Uff! Hajde, polazi, inače će biti kasno!

Oni uhvatiše Apača za ruke i dadoše se u bijeg vukući Medvjeđe Srce po zemlji za sobom.

Bilo je i krajnje vrijeme, ako su kanili da umaknu, jer Bivolovo Čelo bijaše sa prozora opazio kako je Apač požurio za poglavicom Komanča i naslutio da se on nalazi u najvećoj opasnosti. On brzo sakupi sve ljude iz kuće i pojuri za njima kroz otvorenu kapiju budući da je neprijatelj napustio dvorište. Tamo vani je tu i tamo dolazilo do žestoke pojedinačne borbe u kojoj su uglavnom Komanči podlegli.

Bivolovo Čelo je jurio unaokolo oko haciende dokle god je svjetlo vatre dopiralo, ali ne nađe Apača.

Minuli su sati kad se Medvjeđe Srce probudio iz duboke nesvijesti. Otvorio je oči i ugledao najprije vatru a zatim nekolicinu divljačkih prilika koje su oko vatre sjedile. Bio je vezan. S desne strane sjedio mu je Crni Jelen, a s lijeve Alfonso.

Španjolac primijeti da je Apač otvorio oči.

— Dolazi k sebi! — reče on.

Svi Komanči uperiše svoje poglede na zatočenika. Svi su bili o njemu čuli — njegova slava bila im je poznata — ta samo mali broj njih bio ga je dotle vidio. Apač se s ledenom spokojnošću pomirio sa svojim

zatočeništvom. Glava ga je boljela od udarca kundakom, ali on se uprkos tome sjećao svega što se bilo dogodilo.

— Strašljivi žabac Apača je uhvaćen — rugao mu sa Crni Jelen.

Medvjeđe Srce se nasmija prezrivo. Bio je svjestan da ponosna šutnja ne bi bila na svom mjestu.

— Ali junak Komanča je pred tim žapcom htio umaći! — reče on.

— Psino! Crni Jelen je svladao Medvjeđe Srce!

— Ti lažeš! Ni ti niti ma tko drugi niste u stanju da mene pobijedite. Vi ste me podmuklo, s leđa oborili. To sam htio da vam kažem, i više od mene nećete čuti ni jedne riječi. Medvjeđe Srce prezire ratnike koji se poput duha daju u bjegstvo kad ih na megdan pozove hrabri čovjek.

— Progovorit ćeš već, kad započne mučenje.

Apač ne odgovori ništa. On im je bio rekao ono što misli i, poput tuča čvrst, nije dao da ga sramote. Ostali su to ubrzo uvidjeli, te ga zato upita poglavica Komanča:

— Dan sviće. Ovdje ne smijemo dulje ostati. Sjest ćemo i donijeti presudu ovoj kukavici koja se naziva poglavicom.

Kad se svi šutke okupiše u krugu, Crni Jelen se podiže i dugim govorom nabraja Apačeve zločine.

— Zaslužuje smrt — reče on na kraju.

Svi se složiše s njim.

— Hoćemo li ga povesti sa sobom do logora Komanča? — zapita on.

I o ovome su se posavjetovali i odlučili da Medvjeđe Srce odmah ubiju, budući da im se uz put moglo svašta još desiti.

— Ali kojom smrću da umre? — pitao ih je poglavica.

Dugo su vijećali, ali nisu mogli tako brzo doći do odluke jer je jedan ovako neobičan zatočenik morao da prepati neobične muke. Tada se podiže Alfonso koji dotle nije bio prozborio ni riječi i upita:

— Imam li i ja pravo na ovog Apača ili ne?

— Ne. Ti si ga nama obećao — uzvrati Crni Jelen.

— Da li ste vi ispunili ono što ste meni obećali?

— Ne. Mi nismo mogli.

— Dobro, onda uzajamno data obećanja više ne vrijede te zatočenik pripada samo onom koji ga je oborio. Nek njega zadesi ista sudbina koja

je i mene bila zadesila. Vezat ćemo ga za ovo stablo i ostavit ćemo ga krokodilima da ga pojedu. Tako će i on prepatili one iste paklene muke koje sam i ja okušao.

Nakon tih riječi razlijegoše se poklici odobravanja i oči sviju upriješe se na Apača ne bi li mu na licu pročitali dojam koji je na njega ostavila ova odluka. Ali lice mu je bilo kao od tuča izliveno, on ne trepnu okom.

— Imamo li dovoljno lasa? — zapita grof.

— Da. Ovdje još leže ona na kojima si ti visio. Osim toga i svaki Komanč koji je uhvatio konja ima laso.

U međuvremenu je naime nekolicini Indijanaca pošlo za rukom da uhvate par konja koji su okolo lutali.

— Dobro, onda ga i vežimo isto onako kao što je on mene vezao — složi se Alfonso.

Tako su j postupili. Kad su bili gotovi, Crni Jelen htjede da se ismije Apaču:

— Ima li poglavica Apača još kakvu molbu?

Čim je Medvjeđe Srce došao k sebi, opazio je da leži kraj jezerceta na brdu El Reparo; sad je znao kakva ga sudbina čeka te se nije ni malo prepao kad je čuo presudu. Pogledao je unaokolo kao da je htio duboko urezati u sebe izraze sa svakog lica i rekao:

— Poglavica Apača ne moli. Nož će suditi svima vama koji ste se ovdje sakupili. Medvjeđe Srce je govorio. On neće urlati i kukati kao što je to grof bljedolikih činio. Howgh!

Zatim se jedan snažni Komanč pope uz stablo. Dok je ovaj vukao Medvjeđe Srce, dotle su ga drugi gurali te se tako nakon dvije minute on nađe iznad vode. Komanči su neko vrijeme gledali kako se Apač s ledenom ravnodušnošću borio da sačuva svoje noge pred čeljustima nemani, a onda se vratiše svome poslu.

— Hoće li se moja braća vratiti u svoja lovišta? — zapita ih Alfonso.

— Najprije se moraju osvetiti — uzvrati mrko poglavica Komanča.

— Hoće li poći sa mnom ako ih budem poveo da se osvete?

— Kuda?

— To ću vam reći kasnije kad budemo vidjeli da li smo samo mi noćas ostali živi.

— Mi to moramo sada čuti — reče poglavica — jer s našim bijelim

bratom nemamo sreće.

— Niti ja s mojom crvenom braćom. Neka se sada svi raspršе i potraže svoje koji još okolo lutaju! Onda neka se okupe i ja ću im reći kako da se osvete!

— Gdje da se sakupimo?

— Ovdje, na ovom mjestu.

— Dobro, učinit ćemo što bljedoliki kaže. Možda će nam njegova druga riječ donijeti više sreće nego prva.

Komanči se razidoše da potraže svoje razbjegle ratnike. Grof ostade još neko vrijeme da se napaja prizorom koji su mu pružali krokodili što su skakali iz vode da dohvate Apača, a onda pođe i on. Htio se odšuljati dolje do potoka da vidi što je Bivolovo Čelo jučer uradio sa svojim Indijancima. To je i bio glavni razlog zbog čega je Alfonso tražio priliku da udalji Komanče.

Tek što je zanijemio bat njegovih koraka, Apačevo lice poigra od radosti a sa usana mu se raziiježe jedno tiho — Uff! — Budući da mu je laso bilo vezano ispod mišica, mogao je da se vine preko leđa kao što se gimnastičar vine sa vratila ili trapeza. Time je uspio zabacili noge u vis tako da je s glavom visio nadolje te ga krokodili više nisu mogli dohvatiti. Ali se ni s tim nije zadovoljio. Medvjeđe Srce uspije naposljetku da se maši lasa i da ga na pola metra više stegne koljenima. Onda je svio tijelo pa sa naizmjence hvatao rukama i koljenima sve više i više. Tako se peo lasom, sav znojan od golemog naprezanja, dok nije dospio do grane. Zatim je legao preko nje i odmorio se jednu minutu, jer je čitavo vrijeme visio s glavom nadolje te ga je nesvjestica počela hvatati.

Za sada je bio umakao krokodilima, ali njegov položaj je još uvijek bio opasan. Ako bi se pojavio neko od Kornanča, ili ako mu ne bi pošlo za rukom da odriješi veze, onda bi ipak bio izgubljen.

Ležao je tako poprijeko preko grane na leđima, baš onako kao što vježbač legne na vratilu kad hoće da se preko leđa prebaci. Zatim je pognuo koljena što je više mogao i uspio da provuče ruke između remena kojima su mu bile vezane noge. Najzad je pronašao i čvor koji pokuša da odriješi. To je doduše potrajalo dugo. ali mu je naposijetku pošlo za rukom. Tako su mu noge bile slobodne pa je jednu mogao da prebaci preko grane i da podigne gornji dio tijela. Onda je sjeo na granu i to tako da se našao s rukama vezanim na leđima na mjestu gdje je gornji kraj lasa

bio privezan za granu. Nakon dugog naprezanja pri čemu su mu prsti počeli da krvare, najzad je uspio da odriješi remen, te mu je valjalo još da se rukama vezanim na leđima spusti niz stablo. To mu sigurno ne bi pošo za rukom da je stablo bilo uspravno, ali srećom ono se koso dizalo nad vodom,

Apač se dakle šuljao granom dok nije došao do stabla. Onda ga je obuhvatio nogama, opustio gornji dio tijela i objesio se s glavom nadolje o kedrovo drvo. Zatim bi opustio butine, pošuljao malo niz stablo i onda ih opet brzo stisnuo dok nije sretno dospio do zemlje. Bio je posve iscrpljen, ali spašen!

— Uff! — samo je ovoliko mogao izustiti Medvjede Srce. Zatim je dobacio još jedan pogled krokodilima što su ležali u vodi kraj obale i pohlepno ga promatrali otvarajući i zatvarajući svoje čeljusti. Onda je pohitao među stabla da se skloni u šumu.

Zatim mu je još valjalo da oslobodi ruke. Uskoro je, dok mu je ispitivačke oko klizilo između žbunja i stijenja, pronašao ono što je tražio: grumen stijene čije su ivice bile dovoljno oštre da prerezu remen. Naslonio se leđima o ivicu i po njoj strugao vezama sve dotle dok ih nije prepilio. Tako se konačno oslobodio.

Bitka je najprije bjesnila unutar ograda haciende, a onda se nastavila izvan nje na otvorenom polju. Tamo je najzad prešla u pojedinačnu borbu, koja je potrajala više od jednog sata. Potom je Bivolovo Ćelo okupio svo ljudstvo sa haciende.

— Dobili su dobru lekciju, te se neće više olako vratiti — reče Arbellez, sretan zbog pobjede.

— Pa ipak još nismo gotovi — uzvrati Bivolovo Čelo. — Moramo poći u potjeru za Komančima.

— Dobro, izgleda da su se u bjegstvu Komanči uglavnom držali jednog određenog pravca. Može se pretpostaviti da kane da se vrate na El Reparo gdje su se nalazili prije napada. Moramo ih dakle tamo potražiti. Hoćeš li mi povjeriti dvadesetoricu tvojih vaquerosa? — obrati se on Arbellezu.

— Drage volje.

— A gdje bi Apač mogao da bude — zapita Francisco.

— Njega su zarobili — reče poglavica Mixteka,

— Nemoguće — viknu haciendero, sav prestrašen. — Bit će da ih još goni.

— Ne. On zna da će s Komančima po danu lakše izaći na kraj nego po noći.

— Onda je ranjen.

— Ne, jer bismo ga sigurno našli. On je pojurio za Crnim Jelenom. Komanči, koji su vidjeli kako njihovom poglavici prijeti opasnost, bit će da su se bacili na Apača i svladali ga,

— Onda ga moramo osloboditi — viknu Francisco.

— Da, mi ćemo ga osloboditi — reče BivolovoČelo sasvim pouzdano. — Ponijet ću i njegovu pušku sa sobom kako bi i on mogao da nastavi borbu. Na konje!

Istog časa pojahalo je u galopu dvadeset ljudi i uskoro se izgubilo u daljini. Da ih nitko od Komanča koji su se nalazili u bjegstvu ne bi primijetio, oni pođoše zaobilaznim putem s namjerom da u velikom luku dođu do južnih padina brda. Tamo stigoše u razdanje.

— Sjaši! — zapovijedi Bivolovo Čeio.

— Konji nas sprečavaju da se neprimijećeni došuljamo neprijatelju. Neka Sanchez ostane kod konja.

Vaquero Sanchez ostade kao straža kod konja, dok su se drugi počeli peti uz brdo pod zaštitom stabala. Kad su stigli do grebena, bilo se sasvim razdanilo te su odatle s najvećim oprezom krenuli prema ruševinama. Dok su brisali jednim malim proplankom, s njihovog boka se razliježe zov: — Uff!

Oni pogledaše u toni praveu i opaziše Medvjeđe Srce koji im je hitao u susret.

— Uff! — pozdravi ga Mixteka. — Je li je moj brat bio zatočen?

— Da — kimnu glavom upitani.

— Da li je bilo mnogo neprijatelja kad su ga svladali?

— Ja sam se borio s Crnim Jelenom. Tada me je iznenada netko oborio s leđa. Kad sam se probudio, vidio sam onog bljedolikog izdajnika sa Komančima.

— Uff! Zar ga krokodili nisu požderali? — zapita Misteka duboko iznenađen.

— Španjolac je živ. Psi Komanči su ga našli i spasili. On ih je odveo na

haciendu i borio se na njihovoj strani protiv nas.

— Protiv svog rođenog posjeda! Protiv svojih ljudi! Mi ćemo mu oguliti kožu s glave. Gdje li je sada?

— U brdima. Ali ponovno će dođi do jezera s krokodilima na sastanak s Komančima.

— Uff! Onda sam dobro mislio! Hoće li se sakupiti kod jezera?

— Bili su već tamo. Zatim su se uputili u ravnicu da potraže razbježale ratnike, ali će se ponovno vratiti.

— Otkuda moj brat zna to tako dobro?

— Znam jer sam čuo dok sam visio na stablu iznad krokodila.

Na Mixtekinom licu ukaza se užas.

— Zar je Medvjeđe Srce visio iznad krokodila?

— Baš tako. Grof je izrekao presudu te su me vezali za lasa.

— Ali kako se moj brat oslobodio?

— Poglavica Apača se ne plaši ni Komanča niti krokodila. Sačekao je dok se neprijatelj udaljio i onda se oslobodio.

— Medvjeđe Srce je ljubimac velikog Manitoua — reče Bivolovo Čelo zadivljen. — On je snažan i mudar ratnik. Nitko se drugi ne bi mogao osloboditi. Kad će se Komanči vratiti na jezero?

— To nisu rekli. Mi ćemo se tamo sakriti i sačekati.

— Onda ne smijemo dopustiti da nam opaze tragove. Evo puške moga brata. Ja sam je ponio sa sobom.

— Ostalo oružje mi je Crni Jelen uzeo — reče Apač Ijutito. — On će mi ga vratiti, a s njim i svoje. Nek mi moja braća pruže barut i kugle, a onda ću ih povesti do jezera.

Oni mu dadoše ono što je tražio, te tako nečujno minuše u šumu, brižljivo brišući za sobom tragove, dok nisu dospjeli do njenog ruba koji je oivičavao jezero. Vidjeli su da se od Komanča nije bio nitko vratio, pa se posakrivaše tako da su zauzeli najvažnija mjesta, a da ih pri tom nitko nije primijetio.

Kad je svatko dobio uput kako da puca, a da jednog neprijatelja ne pogode dvije kugle, poglavice se ponovo sastaše.

— Šta da radimo sada? — zapjta Bivolovo Čelo. — Komanči će vidjeti da im je pobjegao poglavica Apača te će pomisliti da je otišao po svoje pristaše.

— Neće oni ništa vidjeti — odgovori Apač. — Izustiv ovo, on izađe iz žbunja i pođe prema kedrovcm stablu na kojem je bio visio i u čijoj je blizini bilo još nekoliko lasa; zatim uze jedan oštar kamen i s njime izgleda kraj remena tako da je izgledalo kao da je prekinut. Onda se uspe na drvo te veza gornji kraj za granu, upravo onako da je čovjek mogao imati dojam kako su obješenog krokodili otrgli sa stabla.

Kad se vratio, reče mu Bivolovo Čelo:

— Moj brat je vrlo mudro postupio. Sada će Komanči pomisliti da nije umakao zvjerima u vodi.

Potom, su nijemo ležali u skrovištu i čekali kad nakon popriličnog vremena začuše udarce kopita dvaju konja. Pojavila su se dvojica Komanča.

— Uf! — viknu jedan od njih kad opazi da Apač više ne visi na stablu. — On je pobjegao!

— Ne! Laso je otkinuto. Krokodili su progutali to Apačko pseto!

— On neće otići u vječna lovišta, jer su ga životinje pojele. Njegova će duša lutati s nesretnim sjenama koje se svijaju od tuge i boli.

— Stigli smo prvi. Sjašimo i sačekajmo našu braću!

Komanči zatim skočiše sa svojih konja i pođoše da ih privežu.

— Da ih uhvatimo — reče Apač tiho.

— Da. Ali moj brat nema noža,

— Uff! — uzvrati Apač. — Ja ću ga oteti jednom od ove dvojice Komanča.

S tim riječima on osloni svoju pušku o stablo i lagano se odšulja. Bivolovo Čelo pođe za njim. Kad su stigli do ivice žbunja, oni se baciše poput tigra na dvojicu Komanča koji nisu naslućivali da bi ih netko mogao napasti. Medvjeđe Srce zgrabi jednog straga za gušu, istrže mu nož iz pojasa i zari mu ga u srce. Dva minuta kasnije Komanč je bio bez skalpa. Bivolovo Čelo je to isto uradio, sa drugim. Obojica Komanča nisu stigla da izuste ni glasa.

— Šta da radimo sa leševima? — zapita Mixteka.

— Dat ćemo ih krokodilima.

Krokodili bijahu primijetili dolazak ljudi, te su izronili sa dna i opružili se na obali, napola u vodi, napola na tlu. Očito su očekivali da im se nešto udijeli. Kada su sada dvojica poglavica uzeli oružje i skalpove

pobjeđenih i leševe bacili aligatorima, ovi nasrnuše na plijen. Za nepunu minutu Komanča više nije bilo. Od njih nije ništa drugo ostalo do jedna ruka sa dva prsta koju su izbacili talasi, nastali udarima repa, na obalu gdje je ostala da leži. Inače, poglavice su se pobrinule da ni jedna kap krvi ne ostane na ledini, a povrh toga su brižljivo obrisali tragove svojih stopala. Zadovoljni su se vratili u svoje skrovište.

Nisu imali dugo da čekaju kad ponovo začuše bat konjskih kopita. Dolazila je skupina od nekih tridesetak ratnika na čijem se čelu nalazio Crni Jelen. Kad je vidio da Medvjeđeg Srca nema više, njega najprije obuze sumnja i on viknu:

— Uff! Apač je pobjegao!

Onda pojaha do same vode i opazi komad ruke koji je na obali ležao. Za čas sjaha sa konja, podiže ruku i osmotri je.

— Uff! Krokodili su ga pojeli. Ovo je komad njegove lijeve ruke. Pogledajte lasa!

Poslušaii su njegovu zapovijest i uvjerili se da su Apača krokodili požderali.

— On je otišao u vječna lovišta. Tamo ga neće nitko od neprijatelja koje je ubio služiti — reče poglavica Komanča i baci ruku u vodu gdje je jedan aligator odmah proždra.

Na njegov znak sjahaše i drugi sa konja i posjedaše kraj vode.

Nakon njih vratilo se još nekoliko Komanča kojima je pošlo za rukom da uhvate svoje konje, te je tako skupina brojala sada gotovo pedesetak ljudi. Oni se ne potrudiše da pregledaju šumu unaokolo, što je bio siguran znak da Crni Jelen nije kanio tu dulje ostati. Čitavo to vrijeme sjedio je u nekoj dostojanstvenoj šutnji. A zatim seraču njegov glas:

— Tko je vidio bljedolikog?

Ubrzo se ispostavilo da nitko od Indijanaca ne bijaše primijetio grofa.

— Potražite mu trag!

— Ovo će biti opasno! — šapnu Apač. Bivolovo Čelo kimnu potvrdno glavom i uzvrati:

— Ovdje smo naše tragove obrisali, ali ako pođu malo dalje, oni će ih otkriti. Moramo početi.

Onda se glasno nakašlja. Tek što se oštar kašalj iz žbunja razlijegao

proviriše cijevi dvadesetak pušaka vaquerosa. Svi Komanči se prenuše i naćuliše uši okrenuvši se prema žbunju.

— Pali!

Dvadeset i dva pucnja se prolomiše, a onda još dva iz dvocijevki poglavica i nekoliko Komanča pade kao pokošeno. Ostali skočiše sa svojih sjedišta i pohitaše konjima. Komanči mora da su pomislili kako se u žbunju skrio poprilični broj bijelih. Otuda nisu ni pokušali da napadnu, već se baciše na konje i pojuriše u galopu.

Medvjeđe Srce zadržao je za sebe pravo na Crnog Jelena. Zbog toga ga ostali nisu bili uzeli na nišan. Ovaj se dade sada u bijeg, ali Apač izađe iz žbunja, podiže svoju pušku i budući da je Komanča htio živog imati, on nanišani samo na njegovog konja. Pucanj planu i konj se prevali preko glave i zbaci sa sebe jahača. Apač skoči poput mačke i nađe se kraj Komanča prije nego što je ovaj stao na noge.

Nitko od Komanča ne bijaše ispalio ni jedan metak te je otuda i puška njihovog poglavice bila još puna. Ovaj skoči sada na noge, skide pušku sa ramena i nanišani na Apača.

— Psino! — viknu on. — Još si živ? Umri!

Ali Medvjeđe Srce udari rukom po puščanoj cijevi koja skrete ustranu, te kuršum promaši.

— Poglavica Apača ne umire od ruke jednog kukavnog Komanča — odgovori mu on. — Ali ja ću ti uzeti dušu da me služi u vječnim lovištima!

Rekavši to on zadade Komanču takav udarac kundakom da se ovaj onesvijesti, a onda ga dohvati i ponese prema jezeru. Vaquerosi priđoše ubijenim Komančima da im poskidaju oružje i pokupe municiju. Dvojica poglavica međutim sjedila su pored Crnog Jelena ne misleći na plijen. Kad su Komanča vezali, on dođe k svijesti.

— Želi li Crni Jelen da zapjeva svoju posljednju pjesmu? — zapita ga Medvjeđe Srce.

Upitani ne odgovori ništa.

— Komanči pjevaju kao vrane i žabe pa zato ne vole da ih drugi čuju — rugao mu se Bivolovo Čelo.

Još uvijek Komanč nije odgovorio ni riječi.

— Onda će poglavica Komanča umrijeti bez smrtne pjesme — reče mu Apač.

Tek sada prozbori zatočenik: — Hoćete li me objesiti o stablo?

— Ne — odgovori Medvjeđe Srce. — Ja te neću mučiti, ali će te ipak krokodili požderati, jer si ti to meni želio. Ipak ću ti prije toga skinuti skalp da pokažam hrabrim ratnicima Apača kad im se budem vratio kakav je kukavica bio Crni Jelen. Daj mi nož I ratnu sjekiru koju si mi uzeo!

On uze svoje oružje iz pojasa zarobljenika.

— Hoćeš li da mi skineš kožu sa lica? — zapita ga poglavica Komanča.

— Treba li da tražim tvoj skalp u krokodilovom želucu kad te bude progutao?

Medvjeđe Srce izvuče svoj nož, uhvati lijevom rukom zarobljenika za perčin, desnom rukom napravi tri spretna reza i snažnim trzajem skide mu kožu sa kosom s glave. U ruci mu je držao skalp.

Crni Jelen nije mogao da uguši krik bola.

— Uff! Komanč je kukavica! — rugao mu se Medvjeđe srce koji je od svog protivnika očekivao da će se hladnokrvno svladati.

— Baci ga u vodu! — reče Bivolovo Čelo. — Ali se posluži nogom, jer nije vrijedan da ga dotakne tvoja ruka!

— Tecalto ima pravo. Ja ću Ariko-tug nogom odvaljati krokodilima kao smrdljivu lešinu koju čovjek ne uzima u ruke. Bijedni poglavica Komanča je kukao kao stara žena, zato neće imati spomenika niti na vrhu brda niti na ravni doline. Njegovi neće dolaziti u hodočašće da mu slave djela kad bude sahranjen u želucu aligatora.

Jednom Indijancu, a pogotovu jednom poglavici, služi na čast da u najvećoj boli ne pusti glasa od sebe i da ne pokaže ni najmanji strah i zebnju. Komanč je postupio dakle kukavno i zaslužio svako preziranje. Medvjeđe Srce ga odgurnu nogom u vodu gdje aligatori odmah nasrnuše na njega.

Onda su se vratili konjima koji su ih imali odnijeti na haciendu. Apač je za sebe uzeo jednog od konja Komanča.

Kad je Alfonso napustio jezero s krokodilima, on se spustio niz brdo i pošao prema pećini kraljevog blaga. Ali kad je stigao do mjesta, naišao je samo na gomilu ruševina gdje je nekoliko sati u grozničavom uzbuđenju uzalud tražio blago. Ni njegovih slugu više nije bilo. Njemu ne pođe za rukom da nađe nikakav trag od blaga, te je na poslijetku pomislio

da su ga odnijeli.

Uz divljačke psovke on ostavi ruševine i pođe Komančima koji su ga čekali. Upravo kad je namjeravao udariti istočnom padinom brda, on začu bat konjskih kopita, a zatim opazi osam Komanča koji su htjeli projahati pokraj mjesta gdje se on na brzinu bio sakrio. On stupi pred njih.

— Kuda ste krenuli? — zapita Alfonso.

— Uff! Bljedoliki! -— reče jedan od njih. — Pojahali smo u dolinu.

— Zašto? Pa vaši su još gore!

— Mnogi bljedoliki su nas napali.

— Valgame dios!

— Našeg poglavicu su pojeli krokodili, pošto mu je Medvjeđe Srce skinuo skalp.

— Pa Apač je visio na stablu!

— Ali se spasio. Bljedoliki su ga vjerojatno oslobodili. Da si ti ostao s njime to se sigurno ne bi desilo.

— Jeste li sve to svojim očima vidjeli?

— Morali smo najprije pobjeći, ali pošto nas nisu gonili, dvojica od nas su se vratili da vide što se događa.

— Ascuas! Sada je sve gotovo.

— Samo osveta ne!

— Da, osveta — reče Alfonso i duboko se zamisli. — Što ćete sada učiniti?

— Vratit ćemo se u lovišta Komanča da skupimo što više ratnika.

— A da sa sobom ne ponesete skalp niti jednog neprijatelja?

— Veliki duh je ljut na nas.

— I bez ikakva plijena?

— Kasnije ćemo imati dovoljno skalpova i plijena.

— A što ako vam ja pružim priliku da već sada od mene dobijete i sa sobom ponesete mnoge korisne i lijepe stvari?

— Od tebe? Pa ti i sam ništa nemaš, čak ni konja!

— Konja ću uhvatiti na livadama haciende, a onda ću se vratiti u glavni grad Mexieo. Hoćete li poći sa mnom?

— Za Mexico? Zašto?

— Da me štitite! Jednom samom nije lako krenuti na tako dalek put. Pođete li i vi sa mnom i dovedete li me sretno do Mexica, onda ćete dobiti bogate poklone.

— Na kakve poklone to misliš?

— Odabrat ćete ih sami! Ja sam grof, veliki pogavica i imam sve za čim žudite.

— Imaš li i oružja, baruta i olova?

— Možete dobiti koliko hoćete.

— Biserja i nakita za naše squaws?

— I njih.

Ovo kao da je omamilo Indijance.

— Onda ćemo poći s tobom i štitit ćemo te — reče jedan od njih. — Hoćeš li svakom od nas dati po jednu pušku, dalje, ratnu sjekiru i dva noža kao i kugli i baruta koliko možemo ponijeti?

— Sve ćete imati.

— I isto toliko nakita?

— Dobit ćete toliko lanaca, prstenja, igala i biserja da ćete biti zadovoljni.

— Howgh! Poći ćemo s tobom! Znaj da ćeš smrću platiti ako nas budeš slagao! Ali dvojica od nas se moraju rastati i potražiti našu braću.

— Onda odaberite dvojicu! Meni su i šestorica dovoljna.

Izlučili su dvojicu i to žrijebom budući da nitko nije htio dobrovoljno poći kući. Svakako da je bilo mnogo prijatnije pojahati u Mexico po bogate poklone nego se ljagom uprljan vratiti Komančima. Šestorica ostalih izabraše među sobom svoga predvodnika, a onda se oprostiše od svojih drugova koji su se imali vratiti kući i pođoše da potraže nekog konja za grofa.

Bivolovo Čelo, Medvjeđe Srce i vaquerosi se uputiše prema haciendi na koju su ubrzo stigli, jer sada nisu imali potrebe da paze na tragove. Tu nađoše sve onako kako su ostavili. Vaquerosi koji su bili ostali da štite kuću uklanjali su leševe Komanča i zatrpavali jarke gdje su bili ukopani topovi. Vedra lica Arbellez pohita novodošlima u susret.

— Neka je Bogu hvala što ste došli! — reče on. — Već smo bili u

velikoj brizi za vas. Kako je bilo?

— Crni Jelen je mrtav — odgovoti Bivolovo Čelo. — Moj brat Medvjeđe Srce skinuo mu je skalp.

— A ostali?

— Pobjegli su i neće se skoro vratiti.

— Vi vjerujete, dakle, da smo sada sigurni — reče Don Pedro. — Onda se možemo vratiti našem svakidašnjem životu.

— Kako stoji s našim bratom Gromkom Strijelom?

— Još leži bez svijesti.

— Onda ćemo poći k njemu.

Dvojica poglavica uđoše u kuću. Mixteka povede Apača u sobu svoje setre gdje je spremio zlato i nakit za Ungera. Tu su naišli na Karju. Ona je ležala u Ijuljaški i ukočeno gledala preda se. Kad je ugledala dvojicu poglavica, ona se podiže i upita:

— Stigli ste! Jeste li pobijedili? A on? Jesu li ga pojeli krokodili?

— Ne — uzvrati ozbiljno Bivolovo Čelo, pogledavši je mrko.

— Ne? — njeno lice se smrači. — Onda ste ga pustili da vam pobjegne, a da mu se nisam osvetila?

Bivolovo Čelo je bio zadovoljan. Znao je da ona misli samo na osvetu te uzvrati:

— Psi Komanči su ga oslobodili i umjesto njega vezali moga brata, poglavicu Apača da ga požderu krokodili.

Indijanka pogleda začuđeno Apača. Ona vidje na njegovom pojasu svježe skalpove i tek sada po prvi put primijeti lijepu ratničku pojavu Medvjeđeg Srca te je, pri pomisli da su ga krokodili mogli pojesti, spopade osjećaj kakav dotle još nikad nije imala. Ona problijedi.

— Zar poglavicu Apača? Ako me oči ne varaju on je živ i zdrav! — reče ona.

— Medvjeđe Srce se sam oslobodio i onda svladao Komanče.

Karja je kao Indijanka suviše dobro znala što su ove riječi imale da znače.

— On je junak! — reče ona a pogled joj pun divljenja nehotice pade na Apača. — A grof je pobjegao? Sigurno je otišaci u Mexico svom ujaku. Među Alfonsovim stvarima nalazilo se i jedno pismo u kojem je stajalo da se odmah vrati. — Onda skoči na noge i upita svoga brata: — I ti si ga

pustio da tako nekažnjeno odjaši? Daj mi konja! Poći ću za njim i ubiti ga!

Bivolovo Čelo se nasmiješi. Bilo mu je drago što mu je sestra bila žedna osvete.

— Stani! — reče on. — Alfonso nam neće pobjeći Ja ću poći za njim.

— Hoćeš li ga ubiti ako ga nađeš?

— Da. On je osramotio kćer Mixteka, i nju će osvetiti moja ruka.

— Ili moja — reče Apač ozbiljno.

— Uff! Hoće li moj brat poći sa mnom u Mexico? — zapita cibolero.

Medvjeđe Srce pogleda Indijanku u lice i vidja s kakvim ga je sjajem u očima ona pogledala. On odgovori:

— Karja je sestra Apača, bit će osvećena!

Istom im pruži ruke da svečano potvrdi zadatu riječ. Topao stisak značio je više od polaganja zakletve.

— Medvjeđe Srce je uistinu brat i prijatelj poglavice Mixteka i može poći s mnom čim ja ovdje budem gotov — reče Bivolovo Čelo. — Ali sada neka pođe s nama našem bijelom prijatelju koga želimo posjetiti!

On uze pokrivače u koje su bile uvijene dragocjenosti, a Apač mu pomože, zajedno s Indijankom. Kad su stupili u bolesnikovu sobu, Emma je sjedila kraj ranjenika. Lice joj je bilo blijedo, a oči joj pune suza.

— Ne plačite, senjorita! — molio ju je Mixteka spustivši zavežljaje. — Ja ću pregledati prijatelja.

On skide Ungeru melem, promjeni ga te nastavi:

— Neće umrijeti.

Tada se razvedri lijepo djevojačko lice.

— Je li istina? — viknu ona. — Zaista?

— Zacijelo! — kininu on.

— Koliko će još potrajati dok ne ozdravi?

Na ovo pitanje uozbilji se lice Mixteke. — To vam ne mogu reći, ali sigurno neće umrijeti.

— Oh, sve ću učiniti samo da ozdravi!

— Vjerujem vam, senjorita. Smijem li vas za nešto zapitati?

— Pitajte samo, Bivolovo Čelo!

— Da li vam je senjor Unger govorio o blagu Mixteka? Znate li da sam ga poveo sa sobom do pećine blaga?

— Da. Pa grof ga je htio ondje ubiti!

— Blago je ponovo nestalo. Ali Mixteke su odlučile da svom bratu, Gromkoj Strijeli, poklone nešto u spomen na to blago. On je sada bolestan. Hoćete li vi, umjesto njega, naš poklan uzeti i spremiti?

— Rado — odgovori ona. — Šta ste to donijeli?

— Pogledajte sami!

S tim riječima Bivolovo Čelo raširi pokrivače tako da je svijetli sunčev zrak zablistao na grumenima zlata i na nakitu. Za trenutak Emma zaboravi svog bolesnog zaručnika i svu svoju tugu; ona prekrsti ruke i reče glasno.

— Valgame dios, kakva raskoš, kakvo bogatstvo! I ovo treba da pripadne senjor Ungeru?

— To je njegovo — uzvrati spokojno Mixteka.

— Santa Madonna, onda je on mnogo bogatiji od mog oca!

Poglavica ozbiljno pogleda na bolesnika.

— Zar ne, senjorita, Gromka Strijela će biti vaš suprug? — zapita on.

— Da — uzvrati ona porumenjevši.

— I vi ga nikad nećete napustiti?

— Nikada! — reče ona. — Zašto me to pitate?

— Jer će mu možda biti teško ako ga napustite. Zar vam nije govorio o svom zavičaju? Odakle je?

— Iz Evrope.

— Ima li rođake?

— Jednog brata koji je mornar.

— Uff! Ako Gromkoj Strijeli ne bude potrebno zlata, onda mi je želja da ga njegov brat dobije. Hoćete li se pobrinuti za to?

— Rado, ovo je veliko bogatstvo, ali me neće zaslijepiti. Moj otac je dovoljino bogat da usreći i da oslobodi briga mene i senjora Ungera. Brat će dobiti blago. Uostalom ni moj zaručnik se neće usprotiviti da ove stvari pošaljemo njegovom bratu.

Bivolovo Čelo ponovo pogleda na bolesnika i uzvrati:

— Ne, on se sigurno neće usprotiviti.

— Zar još nije došao liječnik po koga ste poslali?

— Ne.

— Želio bih znati što će on reći.

Indijanac ponovo priđe bolesniku da ga pregleda, a Emma se sagnu i pređe prstima preko blistavih dragulja i prstenja. Tad se začu tihi, zvonki zvuk zlata koji je ostavio neobičan utisak na bolesnika. Čim se zvuk začu, Unger otvori oči i pogleda okolo sebe. Pogled mu nije bio nimalo smućen, već samo beskrajno žalostan. Izgledalo je kao da paćenik ne prepoznaje prisutne.

— Mučki sam ubijen! — prošapta on.

— Dios, on govori — viknu Emma i brzo priđe krevetu. — Što si rekao, mili moj? — zapita ga ona drhtavim glasam.

Bolesnik je pogleda i odgovori: — Netko me je mučki ubio.

— Oh, on bunca! — viknu preplašena djevojka. — Antonio, zar me ne poznaješ?

— Poznajem te — šapnu on.

— Onda mi reci ime! — molila ga je Emma.

— Ne znam ga.

— Santa Madonna, ne zna ga. Zar ne poznaješ svoju Emmu?

— Poznajem je, ali ja sam mučki ubijen.

Tada joj iz očiju potekoše suze i ona upita: — Poznaješ li ovu dvojicu poglavica?

— I njih poznajem, ali ne znam tko su.

— Oh, pa poznaješ Bivolovo Čelo i Medvjeđe Srce?

— Da, poznajem ih, ali ja sam ubijen.

— On bunca i misli da je mrtav! — zaplaka Emma.

Tada joj priđe Bivolovo Čelo, položi joj ruku na mišicu i reče:

— Senjorita, hoćete li mi odgovoriti na jedno pitanje, i to iskreno, kao da vas pita sam Veliki duh?

— Da.

— Što ćete uraditi ako naš prijatelj Gromka Strijela ostane zauvijek ovakav kakav je sada?

— Oh, ja ga neću napustiti, nikada, nikada! Ali on će doći opet k sebi.

— Moguće je da će ozdraviti, ali pretrpio je potres mozga. Nek vas Bog blagoslovi, kad ga nećete napustiti!

Lijepa djevojka je bila sva u suzama onda se ponovo pribra i reče tiho

ali odlučno:

— Ja sam mu zaručnica i bit ću mu žena, makar ostao ovakav. Ali želim da bude kažnjen onaj koji ga je htio ubiti!

— On će biti kažnjen, u to sam se zakleo — uvjeravao ju je Misteka, a Apač potvrdno kimao glavom. Tada se začuše konji u dvorištu. Emma priđe prozoru.

— Liječnjk! — reče ona. — Oh, odmah ćemo čuti, čemu se možemo nadati i čega se imamo bojati.

Nije potrajalo dugo, kad haciendero uvede liječnika u sobu. Ovaj htjede najprije sve podrobno čuti što se dogodilo a onda priđe krevetu da pregleda Ungera. Za vrijeme tog pregleda bolesnik, je od goleme boli razvlačio lice, ali nije pustio ni glasa od sebe. Čak i u nesvjesti ostao je vjeran načelu da se bol mora svladati.

Kad ga je liječnik upitao: — Tko ste vi, senjor?

On odgovori beskrajno žalostan: — To znam.

— A kako se zovete?

— To ne znam.

— Zar ne poznajete senjora Ungera?

— Poznajem ga, ali ja sam ubijen.

— Gdje se nalazi sada?

— To ne znam.

— A tko vas je to ubio?

— Ne znam.

— A gdje vas je ubio? Zar i to ne znate?

— O, da, ali ja sam ubijen.

Tako je odgovarao bolesnik na svako pitanje koje mu je bilo postavljeno. Tvrdio je kako sve poznaje i kako sve zna, ali nije prepoznao nikog i nije znaot ništa drugo do da je ubijen. Liječnik je mahao glavom.

— Ima prelom lubanje — uzvrati on — ali ja mu nikakvim lijekom ne mogu pomoći. Sve što mu može pomoći, to je ovaj melem koji ste mu stavili na ranu. Kad prelom zaraste, unožda će mu se vratiti sjećanje. Zato ne smijete misliti da je sve izgubljeno,

Kad je liječnik sa ostalima izašao iz sobe, Emma se baci na koljena pokraj bolesnika, uhvati ga za ruke i zapita:

— Zar me zaista ne poznaješ Antonio?

— Poznajem te — šaputao joj je on.

— Onda mi reci ime, oh, samo jedan jedini put!

— Ne znam ti ime.

— Voliš li me?

— Volim te! — zaklinjao joj se s izrazom tuge na licu.

— Oh, ja te neću napustiti, makar zauvijek bio bolestan.

— Ja nisam bolestan; ja sam ubijen!

6. PABLO CORTEJO

Kao što čovjek ovisi o tlu i podneblju na kome živi tako je i karakter pravog Meksikanca sličan njegovoj zemlji. Tlo te zemlje je dobrim dijelom vulkanskog porijekla, te i u nutrini njenih stanovnika tinja vatra koja zna da se naglo i opasno rasplamsa. U priobalnim pojasevima vlada smrtna groznica te su tako i političke prilike u zemlji bolećive i krajnje nesigurne. Život i rad čitave nacije je bogat maštom i promjenama te čovjek može tamo za tjedan dana doživjeti više avantura nego u našim sređenim prilikama za deset godina.

Glavni grad starog asteškog carstva, nekada sjedište nesretnog vladara Montezume, zove se kao i sama zemlja: Mexico. Tu se u blizini najljepšeg paseoa podiže jedna od najraskošnijih palača koja je pripadala grofu Fernandu de Rodriganda y Sevilla, jednom od najvećih veleposjednika zemlje. On se već kao mladić bijaše istakao u oslobodilačkom ratu boreći se za svoju novu domovinu te je tako mogao ostati u zemlji iako je bio Španjolac.

Sjedio je u svojoj radnoj sobi i pregledao račune koje mu je donio na uvid njegov tajnik Pablo Cortejo. Činilo se kao da se tajnik trenutno ne nalazi u ni malo ružičastom raspoloženju. Onako duga, mršava rasta, bio se skrušeno šćućurio. Blijede mu uzane usne bijahu nevoljko uvučene a iz malenih bi mu očiju zasvjetlucao ponekad neprimjetan, ali utoliko otvoreniji pogled prema grofu koji je namrštena čela promatrao papire.

— Uistinu, ovo nije dobro — reče Don Fernando -ovo nipošto ne odobravam!

— Mlada krv ne zna za vrline! — uzvrati Cortejo izvinjavajući se.

Grof ga pogleda ozbiljno u lice i odgovori: — Oh, znam da mlada krv uzavri i zapjenuša, ali ona mora posjedovati vrline. A je li ovo ovdje vrlina što ja ovdje vidim?

— Samo jedna mala slabost!

— Tako vi dakle, nazivate malom slabošću kad mi nećak samo za jednu noć izdubi na kartama dvanaest hiljada pesosa?

— Pa on je često slične iznose i dobijao, Don Fernando.

— Ah, on dakle često igra? Da li je postao pravi kockar? — zapita Ijutito grof, neprijatno iznenađen. — Skratit ću mu ja kajase.

Listao je dalje.

— Što li je ovo? — zapita on. — Zar ova stvar nije uređena?

— Don Alfonso je iznos, koji mu je za to bio stavljen na raspolaganje, morao upotrijebiti negdje drugdje. Za što, to mi nije rekao, jer on nije dužan da meni polaže račune.

— Da polaže račune svakako ne — reče grof — ali sam pretpostavljao da bi vam to mogao reći u povjerenju. Uopće, čini mi se da vam moj nećak poklanja više povjerenja nego meni.

— Oh, Don Fernando, to samo tako izgleda! Doduše, ja uživam izvjesno povjerenje kod don Alfonsa, ali...

— Šta? Mislite li — nastavi grof oštrim tonom — da to povjerenje niste znali dobro da iskoristite!

— Visosti!

— U redu. Jednim dobrim djelom leži upravo na vama krivica što je moj nećak izgubio kod mene one simpatije koje je imao. Želite da vas možda nakon tolikih godina službovanja sada otpustim?

Tajnikove obrve se prijeteći namrštiše, ali istog časa poprimiše svoj uobičajeni izraz te mu i odgovor zazvuči najskrušenijim tonom:

— Smijem li možda da dopustim sebi tu slobodu da primijetim da se presvjetli vara?

— Ja se ne varam — reče strogo grof. — Zašto se moj nećak po čitav dan vrzma uz vas? Zašto ste vi uvijek kod njega, kad vas ja tražim? Vi znate da ja ne govorim ni rado ni mnogo, ali ako jednom progovorim, onda dobro znam što kažem. Zašto ispričavate njegovu strast za kockom?

— I druga mlada gospoda kockaju.

— To nije nikakav razlog da on moj novac rasipa. A zašto daje mjenice s mojim potpisom?

— Mala slučajnsot, visosti!

— Što? — obrecnu se na njega grof. — Zar to smatrate slučajnošću? Zar je moj nećak toliko pao na glasu da mu mjenice nitko više ne plaća, nego traže moje ime na njima? Tko je stavio moje ime na papir, on ili vi?

— Don Alfonso.

— To je posljednji put učinio! A i vi, više nikad nećete od mene dobiti u ruku blanko mjenice. Evo pogledajte ovo — grof pokaza rukom na jedno od pisama — ovo sam morao poravnati sa pet hiljada pijastera. Kome sam dao taj iznos?

— Meni — uzvrati tajnik tihim glasom ali sav uskiptao.

— Sad ćete mi reći kako ga je nećak morao upotrijebiti negdje drugdje. Onda ste mu, dakle, vi dali taj novac?

— Don Alfonso me je molio za to.

— Ah tako! Želja lakomislenog nećaka vrijedi više nego stričeva zapovijest u čijoj se službi nalazite! Ja ću se morati poslužiti mjerama da vas primoram na poslušnost. Jeste li me razumjeli?

Don Fernando je uzimao jedan po jedan račun i podrobno ga pregledao, kad mu najednom pokulja krv u blijedo lice i on pomodri. Bio je to rumen srama i ogorčenosti. On skoči na noge i priđe tajniku, sijevajući očima. — Znate li gdje se Alfonso sada nalazi? — zapita on.

— Na haciendi Del Erina.

— Zašto?

— To vam ne bih znao reći.

— Oh, ranije nisam znao zašto je tako nenadano osjetio čežnju za udaljenom haciendom i zašto ste mu vi pomogli da mu se ta čežnja ispuni. Sad mi je sve jasno!

Tajnik sav problijedi. Grof je međutim, sav uzbuđen, hodao tamo-amo po sobi a onda se najednom okrete i upita:

— Šta je bilo s onim dvobojem?

— S kojim dvobojem? — zapita tajnik praveći sa da o tome nema pojma.

— Cortejo! — zagrmi grof na njega.

— Zaista ne znam.

— Dobro! Znajte da me nećete obmanuti! Ako ne želite da govorite, onda ćete ovog časa biti otpušteni iz moje službe. Odlučite se brzo!

Cortejo je bio pritjeran u tjesnac. Pošto nije mogao uzmaći, on odgovori ponizno:

— Oprostite, Don Fernando! Don Alfonso mi je naredio da o tome ne pisnem ni riječi.

— Tko ima vama da zapovijeda, ja ili moj nećak? Govorite!

— Don Alfonso je otišao na haciendu kako bi izbjegao svađu.

— Budite jasni! Grof Embarez mi piše ovdje slijedeće:

Don Fernando!

Molim vas da prenesete vašem nećaku da se od danas, za tri dana pojavi na zakazanom mjestu. Rok je već prije tri tjedna prošao. Takva stvar ne trpi nikakvo odlaganje. Ako se don Alfonso ne nađe u naznačeno vrijeme na dotičnom mjestu, onda ću cio slučaj bez ikakvih obzira objaviti u novinama DIARIO OFICIAL i LA SOCIEDAD. Nadam se da vam je više stalo do časti vaše kuće nego do komada kože vašeg nećaka.

Almanzo grof Embarez.

— Sad recite, šta ovo znači! Da li je ovo izazov na dvoboj, kao što moram zaključiti po sadržaju ovog uvredljivog pisma?

— Grof Embarez je uvrijedio don Alfonsa

— Ah, i moj nećak ga je izazvao?

— Ne. Grof je izazvao dona Alfonsa.

— Onda mora da je obratno, moj nećak je njega uvrijedio. Nemojte se truditi da tu stvar zataškate! Da li je moj nećak prihvatio taj izazov?

— Morao je.

— Ah! Morao je! To znači da bi zapravo bio velika kukavica da ga nije prihvatio! Kakva sramota! Gdje su zakazali dvoboj?

— Na obali jezera Texcoco.

— I Alfonso se nije pojavio?

— Grof Embarez je poznat kao najspretniji mačevalac i strijelac, te ga se svi boje — uzvrati tajnik očito zbunjen.

Grof pođe rukom prema srcu, bolno dirnut. — Milostivi Bože! — proštenja on. — Zar moj nećak da bude takva kukavica! Prihvatio je izazov i od straha pobjegao! Čast Rodriganda bit će uprljana i osramoćena, ako ništa ne budem poduzeo da je spasim.

On ponovo poče da šeta po sobi, a onda se zaustavi i reče: — Čujte što vam naređujem! Pošaljite odmah na haciendu dva brza glasnika!

— Dva?

— Da. kako bi poruka sigurno stigla. Moraju poručiti mome nećaku da se odmah vrati u Mexico. Čujete li me? Odmah!

— Presvijetli, dopustite, on se može vratiti tek za tri do četiri tjedna!

— Znam to. Ja ću otići grofu Embarezu i reći mu da ću se ja boriti u ime moga nećaka. Kako iz pisma slijedi izgleda da se Alfonso odlučio za mač?

Tajnikovim licem sinu munja radosti. — Da — odgovori on.

— Toliko kukavan i toliko neoprezan. Daje uzeo pištolje na većoj razdaljini, onda ne bi imao potrebe da bježi. Sad idite i pošaljite mi staru Mariju Hermoyes!

Tajnik iziđe.

Nakon izvjesnog vremena kod grofa uđe jedna stara žena dostojanstvene vanjštine. Ona se lagano pokloni i stade kraj vrata.

— Pridi bliže, Marija, i sjedi! — primi je don Fernando ljubazno, jer je stara Marija Hermoyes bila poznata kao najvjernija služavka u kući te se i grof tako prema njoj odnosio.

Još uvijek je hodao po sabi. Stajalo ga je dosta truda da ublaži svoju srdžbu, a kamoli da je skrije. Najzad reče: — Marija, ti si mi vjerna. Zar ne?

— Don Fernando — reče ona svečanim glasom — vi znate da moj život pripada vama.

— Znam. Hoćeš li mi reći istinu?

— Ja vas još nikad nisam slagala.

— Ja vam vjerujem, ali ima stvari kad čak i najvjerniji sluga pomisli da je za njegovog gospodara najbolje da ne sazna istinu, Ti ćeš mi je ipak reći?

— Hoću kao da sam pred ispovjednikom ili Bogom.

— Pa dobro! Ti si mi prije mnogo godina dovela nećaka iz Španije. Reci mi iskreno da li je on doista moj nećak?

Služavka se vidno prestraši.

— Bože dragi, kakvo pitanje! — jedva promuca ona. — Zašto da ne bude vaš nećak, don Fernando?

— Hoću da mi odgovoriš samo jedinom riječi — zapovijedi joj on. — Da ili ne!

— To ne mogu! Milostivi gospodaru, ta me je stvar u prvo vrijeme malo mučila, ali s vremenom mi je sve više nagrizala srce!

— Ah! Šta veliš to?

— Palo mi je u oči da don Alfonso veoma naliči na senjora Pabla Corteja...

— Bože, to sam i ja opazio. Upravo to je i mene navelo na pomisao, koje ne mogu nikako da se oslobodim

— Dalje mi je palo u oči da su on i Cortejo uvijek zajedno i da uvijek imaju neke tajne.

— Znam to. Ali bit će drukčije.

— A onda — Marija se prekide i porumenje usprkos svojih godina.

— No? — zapita grof.

— Onda mi je palo još nešto u oči — nastavi ona. — Moram vam naime reći, da je brat senjora Pabla...

Ona ponovo zape.

— Nastavi samo! To što kažeš, znat ću samo ja. Misliš li na bilježnika moga brata, advokata Gasparina Corteja od Manrese u Španiji?

— Da. Dok sam bila mlada, on je trčao za mnom, premda sam bila starija od njega i tada mi je poklonio svoju sliku koju još i danas imam

— Što hoćete s tom slikom reći?

— Na njoj je pljunuti grof Alfonso.

— Ah, mogu li je vidjeti?

— Da visosti. Donijet ću vam je.

Služavka se brzo udalji i donese zatim jednu sliku, nacrtanu ugljem. Tek što ju je pogledao, grof viknu duboko ogorčen:

— Bože moj, tačno je! Ovo je Alfonso glavom!

— Da to sam i ja pomislila, don Fernando, i to me je duboko boljelo u srcu!

— Ti si bila dadilja malom Alfonsu?

— Da, šest mjeseci, onda sam se odlučila. Trebalo je da ostanem u dvorcu, ali tu je bio neki stolar koji se htio sa mnom oženiti te sam mu tako postala žena i prešla k njemu. Moj muž je bio boležljiv i uskoro je umro. Onda sam opet bila sama. To je bilo u vrijeme kad ste molili da vam pošalju malog Alfonsa. Vašu su želju ispunili budući da su tada imali još

jednog starijeg dječaka. Pitali su me da li sam voljna da dijete otpratim do Mexica. Pristala sam jer nisam imala nikog više koga sam mogla da volim.

— I od tog časa pa do dolaska ti se nisi više pojavljivala u dvorcu?

— Ne, jer vremena i nije bilo mnogo, budući da je lađa bila spremna da digne jedra. Pozvali su me u dvorac tek pred sam polazak, a onda sam sjela s grofom Manuelom, groficom i Alfonsom u kola koja su nas prevezla u Barcelonu. Tamo smo našli senjora Pedra Arbelleza koji je sada haciendero, a koji je u to vrijeme bio još vaš nadzornik. Njemu su me predali sa djetetom.

— Jesu li vas don Manuel i grofica dopratili do lađe?

— Ne. Njih dvoje su se pred večer vratili kući budući da je rastanak izgledao veoma bolan dragoj gospođi. Otada sam stalno bila sa djetetom. Ali idućeg jutra mi se učini kao da mališan ima drugo lice.

— Ah! Zar ništa više?

— Oh, još nešto, ali to je samo malenkost. Kad je čovjek siromah, onda je radoznao prema stvarima koje nose bogati ljudi. Kad sam spremila dijete za spavanje i svukla ga, pregledala sam dobro sve što je imao na sebi. I idućeg jutra učinilo mi se kao da je košulja imala drugi broj nego prethodne večeri.

Grof Fernando naćuli uši. — Samo ti se učinilo tako? — zapita je on sam nestrpljiv. — Ili si bila sigurna u to?

— Ne sasvim. Ja doduše nisam vidjela broj, ali bih smjela tvrditi da je bio drugi.

— Ovo bi svakako moglo biti veoma važno. Da li su vrata od tvoje sobe bila zaključana?

— Ne.

— U kojoj je to gostionici bilo? Opet sam joj zaboravio ime.

— U gostionici EI Hombre grande u Barcelomi.

— Ne sjećaš li se tko je te večeri još tu prenoćio?

— Idućeg jutra raspitala sam se, ali sasvim slučajno i ne zato što sam pomislila da je dijete zamjejeno. Ali ono što sam tada doznala, kasnije mi se činilo veoma upadljivim. Nedaleko od nas spavao je neki čovjek, kome su kasnije došla još dvojica. Sva trojica su mi bili nepoznati i već su u ranu zoru napustili svratište. Jedan od njih je odnio sa sobom pod miškom neki

zavežljaj.

— Tko je to vidio?

— Neka sluškinja koja zbog zubobolje nije mogla da spava.

— Prema tome, dakle, moglo se dogoditi da dječak bude zamijenjen s rubljem, to jest s košuljicom koju je imao na sebi. Da li bi mogla s tim u vezi još nešto da kažeš?

— Ništa sigurno, osim malenkosti na koje čovjek u prvi mah ne obrati pažnju i koje se tek kasnije učine upadljivim.

— Reci mi samo! U takvim slučajevima malenkosti su od velike vrijednosti.

— Ali eto, dječačić nije nikad ni riječi rekao o svojim roditeljima, a zbog rastanka bi upravo trebalo da plače za njima.

— Ah!

— Da, izgledalo je kao da nije bio kod roditelja, i kad bih ja povela razgovor o grofu Manuelu i. grofici, onda bi on rijetko kad rekao tata i mama već samo otac i majka. Uopće uzev, nerado je govorio o kući kao da mu je bilo zabranjeno da o njoj govori. Dalje, vrlo se često nije odazivao na ime Alfonso te mi se činilo kao da su ga dotle drugačije zvali,

— Bože dragi, pa zar mi sve to tek sada kažeš?

— Oh, u prvi mah to mi sve nije padalo u oči. Ja sam bila prosta glupava žena i nisam ni u što sumnjala. Ovdje u vašoj kući postala sam malo pametnija i tek kad sam kasnije opazila neobičnu sličnost o kojoj smo malo prije govorili, pojavila se sumnja. Ja sam počela da razmišljam, ali bilo je kasno.

— Možda još nije prekasno. Životne staze su često čudne i nepoznate.

— Osim toga palo mi je u oči da je dječak za vrijeme putovanja više pitao za senjora Pabla Corteja nego za vas, te sam najzad primijetila ovdje da se obojica oslovljavaju sa ti kad su mislili da su sami.

— Zaista? — zapita je grof sav nestrpljiv.

— Da. Jednom sam, štaviše, čula kako je don Alfonso nazvao tajnika stricem. Bilo je to u bašti, a oni nisu imali pojma da ih ja promatram.

— Dalje!

— To je sve, don Fernando. Ja ništa više ne znam.

— Oh, dovoljno je. Sad sam uvjeren da je ovdje počinjen grozan nitkovluk. Ali teško njima!

— Treba da šutim o svemu što smo ovdje govorili, zar ne, milostivi gospodaru?

— Svakako! Oni ne smiju doznati da sumnjamo, inače bi prekinuli nit koja bi nas mogla dovesti do otkrića tajne. Ali, ako je tako kao što mislite, gdje je onda pravi dječak Alfonso?

— Njega su odnijela sa sobom ona tri čovjeka.

— I možda ga ubili?

— Por amor de dios — sačuvaj Bože!

— To ću saznati, to moram saznati! — reče grof sav izvan sebe. — Dakle, zato je ovaj Alfonso takav po prirodi i zato u meni nije mogao da pobudi osjećaj bliskosti. Ali on mi je nećak pred očima svijeta, te ga zato moram i danas opet uzeti u odbranu. Sad idi, moja dobra Marija, i reci kočijašu da upregne konje! Ako mi po ovoj stvari budeš opet potrebna, ja ću te pozvati.

Starica se udalji.

Grof međutim skupi papire koji su ga bili toliko razljutili, zaključa ih u svoj pisaći stol i siđe do kapije gdje su gačekala kola.

— Do grofa Embareza! — naredi on kočijašu.

Kočijaš uskoro zaustavi pred kućom grofa Embareza. Grof Fernando se prijavi i uđe. Embarez, još mlad čovjek, primi ga s otmjenom, ali hladnom učtivošću i ponudi mu naslonjač, a on sam osta stojeći.

Ovo dade grofu de Rodriganda povod da odbije naslonjač, pa je i on stajao.

— Danas sam dobio vaše pismo — započe on.

Embarez se lagano nakloni potvrđujući grofove riječi.

— I imam povoda da se iščuđujem tonu kojim je napisano.

— Oh, taj ton se može vrlo lako objasniti.

— Možda vama, ali meni ne. Ja sam prema svakom učtiv.

— I ja isto tako, ako je dotični vrijedan toga.

Rodriganda ustuknu jedan korak. — Želite li reći da ja ne posjedujem vrijednote na koje mislite? — upita ga on oštrim tonom,

— O vama nije bilo ni govora.

— Ali pismo je bilo meni upućeno.

— Ono se odnosilo na vašeg nećaka.

— Ja vas molim za objašnjenje. Što imate s njim?

— Radi se o časti, jer on je uvrijedio moju sestru. Ja sam ga poslije toga izazvao na dvoboj s mačem i on je taj izazov prihvatio.

— Kada je trebalo da se dvoboj održi?

— Tri dana kasnije. Na žalost on se nije pojavio i ja pretpostavljam da mu se čini kao da mu čast nije vrijedna jednog uboda mačem. Ili je možda uz to i kukavica. Tako bih bar morao pomisliti.

Rodriganda je bio uvrijeđen do dna duše, ali ipak sačuva svoj mir i uzvrati:

— Vi se varate, grote. Ja moram primijetiti da mi se čini manje plemenitim da vrijeđate jednog nedužnog kao što sam ja u ovoj stvari. Ja vas opominjem da je moj nećak bio prisiljen da pođe na izlet u jedan zabačen kraj ove zemlje. U takvim uvjetima čovjek može imati čvrstu namjeru da se u pravo vrijeme pojavi, a da ipak nečim bude u tome ometen. Ja bih na vašem mjestu učtivo zapitao strica što je s nećakom prije nego bih se usudio da ponizim jednog časnog čovjeka koji vas nikada nije uvrijedio i na čijem imenu nema ni najmanje mrlje.

Ove riječi učiniše na protivnika dubok dojam, i on uzvrati: — Ono što sam napisao odnosilo se na nećaka!

— To je nikakav izgovor. Vi me držite za nećakova zastupnika. Pa dobro, ako ste meni uputili riječi koje se odnose na njega, onda od vas tražim da sa mnom ukrstite mač koji ste njemu predložili.

— Ah! Mislite...!

— Da umjesto svog nećaka prihvatim vaš izazov.

— Grofe, to mi nije bila namjera — reče Embarez brzo. — Ja vas molim da se povučete!

— A ja od vas tražim da prihvatite! — uzvrati ozbiljno Rodriganda.

— Pa dobro! Kad uporno pri tome ostajete, onda sam prisiljen da postupim po vašoj želji.

— Kad vam je po volji?

— Kad vi hoćete.

— Sutra?

— Zar vam se toliko žuri da umrete, don Fernando? — zapita Embarez podrugljivo.

— Moj život je u božjim rukama — reče mirno Rodriganda.

— Koje ćete oružje izabrati?

— Kao zastupnik svog nećaka moram ostati pri njegovom izboru: dakle mač. Isto tako ostajem pri istom mjestu koje je moj nećak izabrao.

— A sekundant?

— Koji je gospodin služio mome nećaku?

— Vicont de Lorriere.

— Ja ću vam tog gospodina odmah poslati.

— Sačekat ću ga.

— Onda smo gotovi, i ja vas molim za dopuštenje da pođem.

Don Fernando se odveze do stana de Lorriere. Ovaj je bio veoma ljut što se Alfonso nije pojavio. Ipak je imao obzira prema časti don Fernanda, te reče da je spreman, našto se grof Rodriganda vrati kući.

Čitavog popodneva je pisao, a onda uveče pozva k sebi vjernu Mariju Hermoyes. Ona je mislila da je ponovo zove zbog zamjene djece i bi razočarana.

— Marija — reče on — povjerit ću ti jednu tajnu i ti je nećeš odati.

— Oh visosti, ja ću sigurno šutjeti — uzvrati ona.

— Ti znaš što je dvoboj? Ja ću se sutra rano tući.

— Je li to istina? — zapita ona sva prestrašena. — O moj dragi don Fernando, to ne smijete učiniti!

— Moram — odgovori on. — Alfonso je prihvatio izazov i kao kukavica pobjegao. Da spasim čast svoga imena, ja moram umjesto njega nastupiti.

— O milostivi Bože, on će biti ubica svog strica.

— Ne. Ja znam dobro da vladam mačem iako nisam nikakav kavgadžija. Nadam se da ću ostati nepovrijeđen. Ali predostrožnosti radi ja sam napisao oporuku.

— Mislila sam da je već odavna napisana? — zapita Marija prostodušno.

— Da, ona kojom sam Alfonsa odredio za nasljednika. Ali sad sam to izmijenio. U njega više nemam povjerenja te sam donio drugu odluku. Ovdje je nova oporuka. Ti je sačuvaj!

— Ja? Ah, milostivi gospodaru, zar ja, sirota žena — reče ona u suzama.

— Ti si vjerna i jedina na koju se mogu osloniti. Ako se sutra vratim, onda ćeš mi je vratiti. Ali ako ostanem, onda je predaj predsjedniku koji će poduzeti potrebne korake. Laku noć!

Starica se htjede usprotiviti, ali on je učtivo izgura kako se ne bi bio raznježio, što mu ustvari ništa ne bi koristilo.

Kad je Pablo Cortejo otišao od grofa, najprije je poslao dvojicu glasnika, a onda se uputio u svoj stan. Bio je oženjen, a njegova davno preminula žena ostavila mu je za sobom samo jedno dijete, jednu kćer. Kćerka Josefa bila je njegov idol premda u sebi nije imala ničeg božanskog, Bila je visoka i mršava, kao i njen otac, koščata i oštrih crta lica i bahata držanja. Boja lica joj je bila voštano žuta, u ustima joj je nedostajala polovica zuba, a oči su joj naličile na sovu kad je za dnevne svjetlosti primorana da ih otvori.

Pablo Cortejo ne pođe u svoju radnu sobu, već potraži kćerku koja je ležala u visećoj mreži na hodniku gdje je vladala prijatna hladovina, i pušila cigaretu.

— Ah, tata, što je htio grof u tako neobičan sat?

— Da me udari rukom u lice — odgovori on sav kivan.

— O čemu se radilo?

— O čemu drugom ako ne o Alfonsu?

— Hm! Pa on je njegov nećak!

— Kako izgleda. Oh, kad bi znao starac kako stvari stoje! Htio bih ga tada vidjeti! Najprije se povela riječ o dugu sa kockanja a onda o dvoboju zbog čega si samo ti kriva.

— Ja? — zapita djevojka začuđeno. — Jesam li mu ja možda dala povoda za izazov?

— Ne, ali ti nisi pristala da se Alfonso pojavi. Uhvatio te strah za njegov dragi život i još više strah da ga ne izgubiš.

— Pa kakve to ima veze s ovim danas?

— Grof Embarez je pisao don Fernandu. Ovaj mi je rekao da će me najuriti i još svašta.

— Na to se neće usuditi! — reče Josefa s omalovažavanjem. — Alfonso to ne bi priznao.

— Pah! Grof će mu skratiti kajase. Upravo mi je rekao da mu ja

upropašćujem nećaka.

— Ti ne, već ja — reče oholo Josefa.

— Sasvim si u pravu. Uostalom, pismo grofa Embareza imalo je dejstvo na kakvo nikad ne bih pomislio. Sve se može svršiti na našu sreću; don Fernando će izaći na dvoboj umjesto Alfonsa.

Josefa skoči iz viseće mreže i reče. — Kada?

— Ne znam, svakako što prije, jer grof nije navikao da takve stvari odgađa.

— A što, ako bude izrešetan, oče?

— Misliš, ako bude proboden?

— Ah, radi se o izazovu na mač? To zna u izvjesnim okolnostima da bude još opasnije.

— Mi bismo onda odmah sve dobili. Oporuka je načinjena i Alfonso je nasljednik.

— A s njim i ja! — nasmija se djevojka.

— Da, i ti. Oh, lukav je to plan što ga je moj dobri brat Gasparino tamo prijeko u Rodrigandi izmislio. On bi htio da ima sve za sebe i za svoga sina, a nama bi trebalo samo milostinju odvojiti; ali mi smo mu u lukavstvu dorasli. Ti ćeš isto tako ravnopravno učestvovati u nasljedstvu i nek kod toga ostane!

— Znatiželjna sam što će Alfonso reći na naš plan.

— Da, sigurno neće reći.

— Zašto ne? Misliš li možda da nisam dovoljno lijepa? — zapita Josefa razdraženo.

— To ne mislim — uzvrati Cortejo. — Ali onaj koji treba da postane grof, oženit će neku groficu!

— A zar bih ja htjela nešto drugo? Ako mene uzme, onda ću i ja biti grofica.

— Hm, ne zaključuješ posve glupo, ali ipak se treba boriti prije nego što on to postane.

— Alfonso se mora pokoriti, bilo milom bilo silom.

— Ali ako don Fernando ne padne u dvoboju?

Josefa pogleda u zemlju i onda odgovori: — Oh, vi muškarci ste pravi slabići!

Otac upilji ispitivački pogled u njeno lice te reče:

— Veliš da mora pasti?

— Da.

— Ako ne od mača ...

— Onda od nečeg drugog. Koliko još treba čekati?

Njenim ružnim licem poigra neka đavolska pohlepa.

— Da, čekati — reče Pablo Cortejo. — Tko dulje čeka toga mogu i otjerati.

— Onda radi! Treba li da ti pomognem?

— Možda — odgovori on prigušenim glasom.

— Ah! Ti si već donio odluku? — zapita ga Josefa.

— Kakvu?

— Htio sam još prije nego me grof k sebi pozove da govorim s tobom o tome. Jesi li pročitala pismo moga brata Gasparina?

— Da. Grof Fernando treba da nestane?!

— Da li je taj plan naišao na tvoje odobravanje?

— Ne posve. Meni se ne dopada da grof Fernando umre. Ako ga ostavimo u životu, onda ćemo još uvijek imati u našim rukama oružje protiv Alfonsa i tvoga brata. Čovjek nikad ne zna da li je uvijek dostatna nećakova ili bratova ljubav.

— Nemaš krivo. Mogli bismo ga predati gusarskom kapetanu Henricu Landoli koji ovih dana treba da stigne ovamo; isto tako zazirem da ubijem onoga kome toliko treba da zahvalimo.

— Da zahvalimo? — podrugivala mu se Josefa. — Što misliš time reći? Pa radio si za njega! Ja lično nemam ništa protiv toga budući da i sama smatram ispravnim da ostane živ. Ako ne bi pao u dvoboju, onda bismo ga morali učiniti prividno mrtvim. Ali tko bi nam za to mogao dati podesan otrov!

— Poznajem jednoga kome su svi otrovi dobro poznati i koji s njima potajno i unosno trguje. Postoji tamo vani u Santa Aniti neki stari Indijanac. Zove se Basilio. Govorit ću s njim.

— Ali tek pošto dvoboj bude odlučen! Kako stoji s Alionsom?

— Ja sam ga već prije tri tjedna preko glasnika obavijestio o potrebnim koracima. Grof je danas naredio da odmah pošaljem dvojicu po njega, oni će ga uz put sigurno sresti. On se dakle vraća, i to za nekoliko

dana.

— Nek je Bogu hvala što ću ga opet imati!

Oči joj se zasjaše od radosti. Bilo je očito da ova djevojka zaista voli Alfonsa, u duši joj se skrivao vulkan strasti. Teško onome koji ovu ljubav od sebe odgurne!

Idućeg jutra, dok sunce još nije svojim zrakama počelo da miluje rosu, izađe grof Fernando de Rodriganda sa svojini sekundantom vikontom iz grada, i pojaha prema jezeru Texoco. Oba senjora su imala na sabi meksikansku narodnu nošnju: veliki svijetli sombrero, šešir s krutim širokim obodom koji je, ukrašen zlatnim gajtanima, prekrivao ramena, tamnu jaketu s crvenim malim srebrnim dugmadima, zaštitnik za noge bogatn izvezen zlatom i srebrom.

I sedlo bijaše ukrašeno zlatom i srebrom, dok su veliki obluk a i oslon bili okovani srebrom, a isto tako i žvale i uzde. Vodice su bile od šarene svilene uzice, a veliki točkovi na mamuzama od srebra.

Iza oslona bijaše prikopčana šarena serapa, a iza nje je padalo konju s oba boka mekano krzno koje je služilo kao zaštita kuburama. Na sedlu je visilo i laso. Dvojica caballerosa nisu progovorila ni jedne riječi. Ono o čemu je trebalo govoriti, bilo je već rečeno. Vikont je i suviše dobro naslućivao što se zbiva u grofovoj duši, a da bi mu plitkim razgovorom još više otežao položaj.

Kad su stigli na određeno mjesto kraj jezera, protivnik se već nalazio tu. Ovaj je bio sa sobom poveo liječnika, sekundanta i sudiju.

Oba protivnika su odlučno bila protiv svakog izmirenja, pa su uskoro ukrstili svoja blistava oružja. Bijaše dat znak za borbu i ona započe.

Ako je grof Embarez mislio da će s Rodrigandom brzo biti gotovo, onda se ljuto prevario. Don Fernando je bio vičan mačcvalac. U prvom napadu njemu pođe za rukom da rani protivnika što je ovoga međutim još više ohrabrilo tako da mu se u drugom napadu, primjenivši svu spretnost i snagu, revanširao. Bio je uvježbaniji od grota Rodrigande; njemu uspije jedna finta i on zari svoj mač don Fernandu u grudi.

— Pogođen sam! — viknu ovaj i pade na zemlju.

Liječnik koji je brzo priskočio u pomoć pregleda ranu; nije ju smatrao opasnom po život, ali sasvim dovoljnom da borbu prekinu. Grof Embarez reče da mu je ovim pružena zadovoljština i odjaha. Don Fernanda su

zatim brižljivo previli i smjestili u sudijina kola kojima su ga prevezli kući.

Kad je grof stigao kući, Cortejo htjede sa svojom kćerkom udariti u kuknjavu, ali ih liječnik na grofov znak udalji. Grof je želio da vidi kraj sebe samo staru Mariju. Ona se pojavila i njoj je bila povjerena njega bolesnika. Kad joj je liječnik izdao potrebne upute i otišao, ona reče

— Ponijela sam sa sobom oporuku, milostivi gospodaru.

— Nije bilo potrebno — nasmiješi joj se on — Uzmi evo ključ i zaključaj je! Tamo u srednju ladicu pisaćeg stola!

S velikom pažnjom i brižljivošću, kao što je bilo veliko i povjerenje koje je uživala, Marija postupi kako joj je grof rekao.

Drugačije je pak bilo u tajnikovom stanu. Otac i kćer su sjedili namrgođeni i kivni.

— Šta smo mu to učinili? — bijesnila je Josefa.

— Ništa, baš ništa! — odgovarao je otac. — Ta stara dadilja znala je da mu se dodvori, a da ja o tome nisam pojma imao.

— Zar taj grof Embarez, koji je navodno izvrstan mačevalac, nije zaista grdan glupak. Zar nije svoj mač mogao malo dublje da zarije?

— Ja ću sada odmah pojahati za Santa Anitu.

— Da, pođi što prije! Svaki sat za nas znači gubitak.

— Htio sam zapravo da najprije sačekam povratak Alfonsa.

— Pa otrov bi ipak mogao poručiti.

— Tačno. Dakle ja odoh!

Pablo Cortejo naredi da mu osedlaju konja i pojaha dugom ulicom Paseo de Bucareli dok na jugu grada nije stigao do Pasea de la Viga kojim se stiže do sela Santa Anita i Ixtacalca gdje žive isključivo Indijanci.

Crvenokošci prevoze u grad na plitkim i širokim čamcima preko kanala Chalco plodove i cvijeće; kukuruz i sijeno. Žene u drečavo crvenim suknjama leže zajedno s djecom i psima pokraj bogatog tovara. Pokrivač, razapet preko dva štapa, štiti ih protiv užarenih zraka sunca.

Lijevo se pružaju čuveni chinampas, plivajući vrtovi Indijanaca. Ogledalo jezera Chalco bijaše prvobitno svijetlo i bistro, ali su ga Indijanci prekrili splavima i slamnatim asurama na koje su stavili zemlju i zasadili je povrćem i cvijećem. Te biljke su se svojim korijenjem čvrsto vezale za tlo tako da talasi više nisu mogli nositi splavove koji su činili malene,

ružinom živicom obrasle otoke, zasađene najljepšim povrćem i voćem.

Ovi Indijanci nisu divljaci, već su pokršteni, te ih nazivaju Indios fideles prema Indios bravos, slobodnim, divljim Indijancima. Oni su od svoje ranije vjere prenijeli u kršćanstvo mnoge običaje i poglede na svijet. Među njima ima više ljudi kojih se valja više bojati nego jednog divljeg Komanča ili Apača.

Takav je bio i Basilio, vrač — trovač. On je poznavao sve domaće otrove i od svojih očeva naučio kako se spravljaju, primjenjuju i djeluju. Bio je suviše besavjestan da s njima ne bi započeo razgranatu trgovinu. Tako je možda ubio više ljudi nego što ih je u poštenoj borbi palo od oružja Bivolovog Čela i Medvjeđeg Srca.

Njegovu kolibu je svatko poznavao, pa i Cortejo. On upravi sada svoga konja u malo dvorište kraj kuće gdje je posjetilac mogao neprimjećen da sjaši i pokuca na vrata. Otvorili su mu ih tek nakon ponovljenog kucanja. Ružno lice neke stare žene pokaza svoje krnje zube i upita:

— Što želite?

— Da li je Basilio, liječnik, kod kuće?

— Ne. Nit znam gdje je ni kad će se vratiti...

Onda se Cortejo maši džepa, izvadi jedan blistavi peso, pokaza ga starici i zapita je po drugi put:

— Je li Basilio kod kuće?

— Možda. Pogledat ću. Dajte mi paru!

— Dobit ćeš je samo onda ako je on kod kuće.

— On je tu — reće ona brzo. — Daj mi je sada!

— Mogu li k njemu?

— Da. Pođi!

Cortejo pruži starici srebrnjak i stupi u kuću. Ona zatvori za njim vrata i povede ga u neku malu prostoriju koja je više naličila staji za koze nego stanu za ljude.

— Sjedite! — zamoli ga ona. — Ja ću ga dovesti.

Kad je izašla, Cortejo se osvrte pogledom ne bi li pronašao kakav predmet na koji bi mogao, kako mu je starica rekla, sjesti, ali ne otkri ništa drugo do jedne gomile osušenog bilja na koju se spusti.

Morao je ponovo izvjesno vrijeme sačekati, dok se Indijanac nije pojavio. Bio je to omalen, mršav čovjek, oštrih crta lica i jezivog orlovskog

nosa, na kojem su se nalazile goleme naočale.

— Šta želite? — zapita ga on.

— Može li se s vama otvoreno govoriti? — upita ga Cortejo.

— Da, i potajno.

— Vi prodajete lijekove?

— Da.

— Dobre i zle?

— Oni su svi dobri — naceri se Basilio.

— Hoću da kažem otrovne i neotrovne.

— Da. Želite li možda da razgovarate sa mnom o otrovnim? Onda moram biti oprezan. Tko ste vi?

— To nije potrebno da znate. Ja nisam nikakav alguazil, uto vam se mogu zakleti.

— Dobro! Imate li novaca? Tko sa mnom želi da govori o otrovima, taj mora platiti deset pesosa. Hoćete li ih dati?

Cortejo se maši džepa, izvadi iz kese traženu svotu i pruži je Indijancu. Ovaj je uz Ijubezno cerenje stavi u džep, a zatim reče:

— Onda možete postaviti pitanje!

— Postoji li neki otrov koji čovjeka učini samo prividno mrtvim? — zapita ga Cortejo.

— Da, postoji ih više, dakako. Za koga?

— Za čovjeka kome je otprilike pedeset godina i koji je prilično snažan.

— Treba li da se opet probudi?

— Da, nakon jednog tjedna.

— Kad ga želite uzeti?

— Odmah sada. Dat ću vam što tražite.

— On stoji sto pesosa.

— Platit ću ih.

— Dobro. Ovo je lijep posao. Pričekajte malo dok ga donesem!

Basilio se udalji i ovaj se put ne pojavi dulje od jednog sata. Kad se vratio s malim svitkom u ruci, on ga pruži tajniku.

— Izvolite! — reče on.

Cortejo uze svitak u koji jedva da je mogao stati četvrti dio napršnjaka i upita: — Da li je stvarno otrov u njemu? Smijem li ga otvoriti?

— Što se mene tiče, otvorite ga samo! — nasmiješi se trovač.

Cortejo odmota papir. U njemu se nalazila neka smjesa bez boje i mirisa, koja je gotovo izgledala kao samljeveno staklo.

— Smijem li ga bez opasnosti dotaći?

— Djeluje samo u trbuhu — odgovori mu Basilio.

— A kako treba da ga dam?

— Rastvorit ćete ga u vodi i tu vodu ćete naliti u jelo ili piće. Otrov stupa u dejstvo u toku jedn noći.

— Ima li nekog protusredstva?

— Ne. Upotreba drugih lijekova nimalo ne sprečava dejstvo ovog otrova.

— Onda ću ga zadržati i platiti, a vi mi jamčite za njegovo dejstvo. Razumijete li me?

— Ne kunem se, ali vidjet ćete da će ovaj prašak djelovati onako kako sam vam obećao.

— Ako ne bi tako bilo, onda bih došao po svoj novac, a vas bih osim toga još i prijavio kao spravljača otrova. Vi znate da to za sobom povlači smrtnu kaznu!

Trovač se nasmiješi, nimalo zbunjen.

— Tko je kriv senjor? Onaj koji spravlja otrov ili onaj koji ga daje čovjeku? Ja mislim da je onaj drugi više kriv od prvoga. Dajte mi novac i idite!

Cortejo izvadi sto pesosa i dade ih Basiliu. Onda stavi brižljivo otrov u džep htjede da pođe, kad mu sinu još jedna pomisao.

— Stani! Da li će prividni mrtvac dobiti mrlje po tijelu?

— Ne!

— Ali u mom slučaju one su prijeko potrebne!

— Hm, to je bogme loše! — uzvrati Basilio, lukava osmijeha. — Zar ne biste radije tog čovjeka odmah ubili? Onda bi se mrlje sigurno pojavile.

— Ne. On ne smije umrijeti. Zar se te mrlje ne bi mogle umjetno izazvati?

— Hm! To bi vas stajalo pedeset pesosa više!

— Basilo, vi ste nitkov. Želite samo da od mene izvučete što više novaca. Dat ću vam dvadeset pesosa.

— Dajte pedeset, ili ja odoh! Drukčije ne! — Basilio se napravi kao da želi da se udalji.

— Stani čovječe, dat ću ti trideset! — uzvrati Cortejo brzo i odlučno.

— Onda sačekajte! Donijet ću vam željeno sredstvo.

Indijanac ode i vrati se već nakon deset minuta sa bočicom u kojoj se nalazila neka žuta tekućina.

— Znate li na kojim se mjestima kod mrtvaca pokazuju te mrlje? Namočite krpicu ovom tekućinom i s njom natrljajte ta mjesta! Ukoliko je više uzrnete, utoliko će mrlje biti tamnije.

— Onda je dajte! Evo vam novac.

Cortejo pruži trideset pesosa koje Indijanac s neprikrivenom radošću turi u svoj džep. On izađe iz kuće, pope se na konja i u galopu odjaha. Svaki onaj koji bi izašao iz Basilieve kuće bio je odmah pod sumnjom da je napravio neki potajni posao.

7. DJELO NITKOVA

Dok je Cortejo jahao kući Paseom de la Viga, u susret, mu je dolazio neki konjanik koji kao da nije bio naviknut da jaši na konju. Na sebi je imao lako ljetno odijelo a na glavi uistinu golemi sombrero. Sav iznenađen, Cortejo zaustavi svoga konja. Poznavao je dobro ovog čovjeka, ali ovdje ga nije očekivao. Bio je to kapetan Henrico Landola.

Čvrsto stisnute usne s opuštenim kutovima koji su izražavali krajnje prezrenje, oštro povijen nos, prodoran, mrk pogled sivih mu očiju morali su navesti svakog na pomisao da tu nema posla s običnim čovjekom.

Kapetan Landola zacijelo i nije bio običan pomorac, to su znali svi koji su ga upoznali. Oni su bili jednodušni u tome da je ovaj usprkos svog španskog imena bio rođeni Yankee koji se ni đavola ne plaši i koji će, ako mora, ujedriti i izjedriti iz pakla a da ne ošteti ni jednu katarku. Poznavao je sva mora i sve luke i važio za čovjeka kome je svaki teret bio dobar, ako je na njemu mogao samo novac zaraditi. Staviše, zuckalo se da nije zazirao ni od tovara crnaca, iako je trgovina robljem, bar na papiru, bila od velesila zabranjena te se valjalo dobro pripaziti krstarica.

— Je li moguće? Jeste li to vi, ili niste, senjor Henrico Landola? — zapita ga Cortejo.

— Da, ja sam — uzvrati mornar.

— A šta radite ovdje na paseu?

— Pojahao sam vama u susret.

— Meni? — zapita Cortejo začuđeno.

— Da. Zar vam nije poznato da sam pristao u Vera Cruzu? Niste li dobili pismo od vašeg brata?

— Dobio sam ga.

— No, onda je sve u redu. Ja sam pojahao preko prokletog kraja gdje vladaju razbojnici i groznica, da se s vama usmeno sporazumijem oko posla. Potražio sam vas kod kuće, ali sam našao samo vašu kćer koja mi je rekla da ću vas sigurno sresti na paseu. Tako je i bilo.

— Kakva neopreznost! Nitko vas ovdje ne smije vidjeti! Doduše, ovdje vas nitko ne poznaje, ali i đavo često puta zna da u svojoj igri pretjera. Nitko živ ne smije vidjeti zajedno one koji žele da ugovore posao kao što je naš.

— Nemam ništa protiv!

— Sad pojašite u šetnju kuda vam drago, i dođite na ovo mjesto pješice večeras u deset sati.

— Dobro, bit ću tačan.

Landola pojaha lagano dalje, a tajnik pokasa na svom konju prema stanu. Kad je stigao kući, sačeka ga kćer s krajnjim nestrpljenjem.

— Jesi li našao Basilia i dobio otrov?

— Dakako, ali đavolski skupo!

— Pričaj!

Tajnik ispriča Josefi o svojoj posjeti kod trovača, a onda reče:

— Ali kako si mogla da napraviš onakovu pogrešku da mi pošalješ kapetana u susret!

— Veća bi greška bila da sam mu dozvolila da te ovdje sačeka.

— Zar je to htio? Neoprezan čovjek! Da li je govorio o našem poslu?

— Ne, ni riječi.

— Ni ti?

Josefa se malo zbuni i uzvrati: — Pokušala sam, ali on ne htjede da stupi u razgovor.

— Vjerujem. Čovjek kao što je Henrico Landola neće o takvim stvarima govoriti sa ženama. Jesi li mu rekla gdje sam bio?

— Ne. Rekla sam mu samo da te može sresti na paseu. Dakle, dobio si otrov? Kakav je? Prašak ili tekućina?

Cortejo otvori svitak i pokaza svojoj kćeri što se u njemu nalazi.

— Kada ćeš ga upotrijebiti? Još danas?

— Moram sačekati. Alfonsa još nema.

— Pa zašto bi i on morao biti prisutan?

— Onda bar moram prethodno da govorim s kapetanom Landolom.

— Don Fernando bi tada mogao da dobije prašak i sutra?

— Moguće.

— Ali kako? Ova stara Marija, ne pušta nikog živog k njemu. Ona bdije

nad njim kao aždaja.

— Neki se put mora naći.

— Kako djeluje otrov?

— U toku jedne noći, a njegovo dejstvo traje čitav tjedan.

— Onda će don Fernando možda umrijeti pošto je ranjen.

— To ne bi bila moja krivica. Ja ću ga samo prividno učiniti mrtvim; umre li, savjest mi je čista, ako bi mi netko za to predbacio.

Pošto se bilo smrklo, Cortejo se uputi na mjesta sastanka i pođe lagano paseom. Nije htio jahati, jer bi bilo veoma nepodesno voditi s Landolom razgovor na konju. Tako je naišao na kapetana.

— Eh, tačni ste! — reče Landola kad ga prepozna. — Dobro je, to volim!

— I ja isto tako. Gdje ste proveli čitavo popodne, senjor Landola?

— Ah, ovdje postoje svakojake jazbine u kojima se čovjek može ugodno osjećati, ali o tome ne bih htio da govorim — odgovori mu on. — Dajte mi ruku da pređemo na stvar!

Ruku pod ruku nastavili su da hodaju uz tihi šapat.

— Vi ste dobili pismo od vašeg brata Gasparina? — reče kapetan.

— Da. I vi naša uputstva — senjor Landola.

— Ne.

— Ne?

— Hm, vi ste se samo pogrešno izrazili, senjor — reče Landola nasmijavši se kratko. — Kapetan Henrico Landola je sam sebi gospodar. On ne dopušta da mu bilo tko drugi izdaje naređenja ili upute.

— Onda oprostite! Nisam mislio na tu riječ u smislu nekog potčinjavanja.

— Onda dobro. Dakle, želim vam reći da me je vaš brat zamolio da vam pomognem u nekom tajnom poslu.

— U čemu?

— Hm, možda da uklonim nekog čovjeka! — uzvrati kapetan bez ikakvog ustručavanja.

— Živog ili mrtvog?

— Po želji vašeg brata, mrtvog!

— Ali ako sam ja drukčije smislio nego moj brat?

— Onda to ovisi o plaćanju — naceri se Landola. — Koliko mi nudite?

— Jesu li vam 1000 durosa dobro došli?

— Nemam ništa protiv, šta treba da uradim s tim čovjekom?

— Da ga sklonite.

— Gdje?

— To je vaša stvar.

— Dobro. Kad mogu da očekujem teret?

— Koliko ćete još ostati u luci?

— Dok ovu stvar ne uredim. Ipak se nadam da me nećete odugovlačenjem pustiti da skapam u onom prokletom gnijezdu groznice, inače ću dići sidro i odmagliti. Nisam nimalo voljan da umrem.

— Požurit ću se. Znate li o kome se radi?

— Ne. Ja samo treba da ukrcam teret, a đavo nek se brine tko je on.

Da je bilo svjetla, onda bi Cortejo po izrazu kapetanova lica mogao vidjeti da laže. Landola je prozreo planove braće Cortejo i odavna je skovao potajni plan da iz toga izvuče za sebe najveću korist.

— Ali on će vam reći svoje ime? — primijeti tajnik.

— Ja mu neću vjerovati.

— Čut će ga vaši mornari.

— Nitko ga živ neće vidjeti.

— Da li ćemo kasnije saznati kuda ste ga poslali?

— Možda. To još ne mogu znati.

— Dobro. Mislim da će taj čovjek sutra umrijeti.

— Kad će biti pokopan?

— Zapravo za dva dana, ali nećak mu nije još stigao...

— Onda ga sahranite u njegovom odsustvu!

— To baš ne bi bilo zgodno.

— Ah, izgleda da je to neki otmjen čovjek! Hm, onda će na kraju možda još i liječnik reći da ga želi balsamirati.

— To ne bih dopustio. Možemo se usprotiviti da u obitelji nikad nije bio takav običaj, ili da je preminuli gajio predrasuda prema balsamiranju.

— Ispravno. Ali kako ćemo ga prenijeti do luke?

— Hm. U kovčegu svakako ne.

— Možda bi laka košara bila najpodesnija za to.

— Naravno. Ali kako ćete je prenijeti do obale?

— Na mazgama.

— A na brod?

— Ukrcaj košare biti će vaša stvar senjor Landola.

— Hm, to mi se ne sviđa! Ali, ipak, što se mene tiče, ja ću vam učiniti tu uslugu. Pazite samo da uz put ne izgubite košaru!

— To će mi zadati svakojake brige, jer put odavde do obale ni nimalo siguran. Tu se vrzma svakojaki crveni i bijeli ološ kome čovjek ne smije vjerovati.

— Morat ćete se pobrinuti za dobru pratnju.

— To će biti teško, jer bi te ljude trebalo upoznati o čemu se radi.

— Nije prijeko potrebno. Pođite vi lično!

— Ja zapravo neću moći, ali ću o tome još razmisliti.

— Ali kako ćete primijetiti da smo stigli, senjor capitano?

— Vrlo jednostavno. Poslat ćete mi glasnika na brod!

— To još ne znam! Pa nećete valjda košaru s mrtvacem unijeti u grad?

— Nije mi ni na kraj pameti.

— Onda potražite neko veoma usamljeno mjesto na obali gdje bi bez poteškoća mogao pristati čamac! Čim čujem da ste tamo, doći ću noću i uzeti košaru,

— U redu. Mislim da smo se sada u svemu složili,

— Onda ćemo se rastati.

— Zar vam se toliko žuri?

— Htio bih da se malo zabavim, senjor Cortejo. Vi znate da je život na moru đavolski dosadan i kad čovjek jednom siđe na kopno, onda ne bi htio da bude magarac.

— Shvaćam vas. Dakle laku noć, senjor.

— Laku noć. Požurite sa pogrebom!

— Bit će uskoro!

Dvojica poštenjakovića se razidoše.

Grof Fernando, koji je ranjen ležao u krevetu, nije imao pojma da su mu već spremili pogreb.

Sreća, ili štaviše đavo, bila je naklonjena Corteju. Kad je stigao do palače svoga gospodara i htio ući u njegove odaje, naišao je na staru Mariju Hermoyes koja se vraćala sa bunara s punom čašom vode u ruci.

— Kako je don Fernando? — zapita je on.

— Ne tuži se — uzvrati Marija.

— Da li je prestala groznica od rane?

— Ne, ali pati od strahovite žeđi. Moram mu gotovo svakih četvrt sata donositi hladne vode sa bunara.

— Je li liječnik ponovo bio?

— Dva puta. Rekao je da nije teško ranjen te se ne treba ničeg plašiti, ukoliko ne bi došlo do nečeg neočekivanog.

— Želimo da grof brzo ozdravi! U ovakvim žarkim krajevima može i najmanja ozlijeda biti opasna po život.

— To je tačno. Ali ja nemam vremena, senjor. Laku noć!

— Laku noć!

Stajali su pred vratima Marijine odaje. Starica je sigurno htjela nešto da uzme iz sobe. Stoga je spustila čašu na nišu u zidu i ušla u odaju.

Cortejo se ne pomače s mjesta. Prašak mu je bio u džepu. Kratak pogled uvjerio ga je da je sam i da ga nitko ne motri. Grozničavom brzinom i sav se tresući, on izvuče svitak, otvori ga i nali otrov u čašu. Zatim se brzo udalji.

Josefa Cortejo nije još bila otišla na spavanje, već je čekala svog oca. On joj sav sretan ispriča kako mu je uspio zločinački čin. Ona ga je zadivljena saslušala i, kad je završio, prekriži ruke, očigledno sva ushićena.

— Ah, prekrasno! — reče ona. — Sad smo dobili igru, prošla je sva neizvjesnost i ja sasvim sigurno znam da ću postati grofica! Kad bi Alfonso mogao stići?

— Za nekoliko dana, ali ako se bude požurio, onda bi već sutra mogao biti ovdje.

— Onda noćas neću sklopiti oka od radosti i čežnje.

— Ipak ćeš otići u svoju spavaću sobu. Ako se grofu desi nešto

neobično, sigurno će sve probuditi. Svatko će se pojaviti onako na brzinu obučen te bi moglo pasti u oči ako budeš ovako odjevena. Moramo biti do najmanjih sitnica na oprezu.

— Imaš pravo. Pretpostavimo da se grof ukoči od grča. Hoćeš li onda prepustiti da Marija gazduje u bolesničkoj sobi?

— Nije mi ni na kraj pameti!

— Htjela bih te pomoći savjetom i u isto vrijeme opomenuti. Izgleda da je grof sačinio drugu oporuku.

— Caramba — do vraga! — opsova Cortejo iznenađen.

— Da, bar tako pretpostavljam. Zar ne, čovjek prije dvoboja uvijek obavi takve stvari?

— Svakako. Vjerojatno da don Fernando nije propustio da to učini.

— Pisao je veoma dugo, kako reče sluga Arnoldo.

— Ali to još nije razlog za pretpostavku da je sačinio novu oporuku.

— Ja imam i drugih razloga. Zašto čuva od svih toliko potajno ono što je napisao? Zašto to nije zaključao u svoj pisaći stol gdje inače sprema lične stvari?

— Možda ju je spremio na neko drugo mjesto?

— Da, u ruke ove stare Marije Hermoyes.

— Do vraga! — uzviknu Cortejo sav snužden. — Znaš li to sasvim tačno?

— Da. Ona je iz njegovih odaja izašla s nekim velikim, petostruko zapečaćenim omotom i kad ju je grof nakon dvoboja pozvao k sebi, ona je taj omot ponijela sa sobom.

— Tko ti je to rekao?

— Sobar.

— To je svakako veoma upadljivo! Prema meni je jučer pokazao golemo nepovjerenje, a prema, njoj isto toliko povjerenje. Sigurno da je svoju oporuku izmijenio. Ali ma što učinio, Alfonso će ipak ostati nasljednik!

— A možda i ne — reče Jesefa. — Don Fernando s njim nije bio zadovoljan, pa ga može lišiti nasljedstva, budući da mu je Alfonso samo nećak. Drukčije pak stoje stvari sa don Manuelovim dobrima u Španiji. Ona su majorat, te će u svakom slučaju pripasti Alfonsu.

— To je tačno. Upadljivo je međutim to što je don Fernando poklonio

svoje povjerenje upravo ovoj dadilji.

— Da, ona je nekoć dovela Alfonsa ovamo te možda naslućuje nešto,

— Misliš li da je svoja naslućivanja rekla grofu?

— Moramo je učiniti bezopasnom, oče! Što misliš, gdje li je grof spremio omot?

— Sigurno u srednjoj ladici pisaćeg stola gdje čuva sve važne papire.

— Onda prvo što moraš učiniti to je da otvoriš tu ladicu čim prašak stupi u dejstvo.

— Gledat ću na svaki način da to učinim. A sad, laku noć!

Cortejo ode na spavanje. I njegova kćer potraži svoju spavaću sobu, ali, kao što je predskazala, nije mogla zaspati, već je ležala na krevetu otvorenih očiju i snivala o budućoj sreći i raskošnom životu. Nije ju nimalo pekla savjest što bi taj život bio plaćen najtežim zločinom. Tako je prolazio sat za satom. Cortejo je spavao dubokim snom kad netko žurno zakuca na njegova vrata. On se probudi i upita tko je vani.

— Arnoldo, sluga — odgovori mu ovaj. — Oh, molim vas, senjor otvorite! Don Fernandu mora da se nešto dogodilo!

— Evo me odmah.

Cortejo skoči brzo iz kreveta, navuče kućni haljetak i časkom upali svjetlo. Onda otvori vrata i sluga uđe u sobu.

— što se dogodilo grofu? — zapita ga tajnik,

— Ne znam. Danas sam bio na straži. Sjedio sam na stolici u predsoblju i malo zadrijemao, kad čuh neki krik. Dolazio je iz bolesnikove sobe koja je iznutra bila zaključana. Pitao sam što je, ali nisam dobio nikakav odgovor. Stara Marija udari zatim iz sveg grla u kuknjavu i plakanje, ali ne otvori vrata. Ja potrčah da vam javim, senjor.

— To si dobro učinio. Morat ćemo odmah ispitati tu stvar.

Cortejo pođe sa slugom do predvorja grofove sobe gdje čuše staru dadilju kako zapijeva. Oni pokucaše na vrata, ali ne dobiše nikakav odgovor.

— Otvaraj! — viknu Cortejo zapovjednim tonom i udari nogom u vrata.

Od silnog udarca starica, koja je gotovo bila izgubila svijest, dođe k sebi. Ona otvori vrata.

— Što se dogodilo? — zapita je tajnik.

— On, dragi, dobri, milostivi gospodar! — kukala je ona. — Mrtav je — mrtav!

Cortejo priđe grofovu ležaju i pogleda ga. Don Fernando je ležao blijed i upalih obraza, kao mrtvac.

— Kad se ovo zbilo? — zapita tajnik dadilju.

— Ne znam — uzvrati ona.

— Moraš to znati, pa ti si bdjela kraj njega!

— Drijemala sam i kad se probudih, don Fernando je bio mrtav. Ne znam koliko sam nakon toga plakala.

— Nesretnice, ti si možda kriva što je on mrtav! — obrecnu se on na nju. — Zašto nisi otvorila kad je Arnoldo htio da uđe? Možda bi ga spasili.

— Ne, bio je već mrtav — ispričavala se starica,

Cortejov pogled skliznuo je na pisaći stol čim je ušao u sobu, i on pritom opazi ključ u bravi.

— Idite, probudite ljude i pozovite liječnika! Brzo, brzo! — zapovijedi im on.

Na ovu zapovijed sluga pohita, a i dadilja izađe iz sobe kršeći prste. Hitra koraka Cortejo se nađe kraj pisaćeg stola, otvori ladicu, nađe omot, stavi ga u džep i ponovo zaključa. Onda pohita za slugom i dadiljom.

Ovo se toliko munjevito odigralo, da je dadilja jedva stigla do vrata predsoblja. Tu je Cortejo zgrabi za ruku i reče:

— Stani, Marija! Don Fernando je imao povjerenja u tebe, zar ne?

— Oh, više nego u bilo, kog drugog — odgovori ona jecajući.

— Dobro, onda ostani kraj njega dok ne stigne predstavnik suda. Moraš bdjeti da ništa ne nestane! Odi ponovo u grofovu sobu, a ja ću probuditi ljude!

Starica se ne usprotivi. Ona se vrati u bolesnikovu sobu i započe iznova svoju tužbalicu.

Na Cortejev zov probudiše se svi ukućani palače i pohrliše da se uvjere u neočekivanu smrt svoga gospodara. Nasta golema kuknjava koja se svršila tek kad se liječnik pojavio.

Ovaj je bio krajnje utučen zbog nenadanog događaja te najprije potjera žene i sluge koji su iz sveg glasa kukali. On dopusti samo Corteju, pored sobara i dadilje, da ostane.

Zatim je pregledao mrtvaca, mahnuo glavoiu i rekao: — Tetanus, ukočenost od grčeva. Još je topao. Moramo sačekati.

Cortejo se uplaši da će liječnik doći na pomisao da bolesniku pusti krv, ali ovaj to ne učini. Liječnik samo reče da će lično ostati kraj mrtvaca do zore te se tako tajnik sa slugom povuče. Samo Marija, dadilja, ostade s doktorom.

Kad se Corteio vratio u svoju sobu, nađe Josefu gdje ga čeka. Ona bijaše, kao i ostali, onako na brzinu obučena pohitala mrtvacu, ali se zatim vratila i obukla.

— Imaš li oporuku? — bijaše joj prvo pitanje.

— Da, našao sam je u srednjoj ladici. Na omotu nije stajala nikakova adresa. Da vidimo!

Cortejo pokida pečate, izvuče iz omota papir, raširi ga i poče da čita. Bio je blijed kao krpa.

— Što je? — zapita ga zabrinuta Josefa.

— Evo, pročitaj sama! — uzvrati on kad je završio s čitanjem.

Njegova kćerka ga posluša, ali i s njenog lica nesta rumenila. Kad je završila, ona baci papir na pod.

— Pa mislila sam! — viknu ona. — Ostavio ga bez nasljedstva!

— Ne bismo ni pare dobili!

— Ovoj Mariji je ostavio čitavo bogatstvo — siktala je pomahnitalo Josefa.

— A nas je trebalo da upletu još u čitavu ovu stvar. Tražio je da se provjeri da li je Alfonso uistinu grof od Rodrigande.

— Kakva sreća što smo došli do ovog komada papira.

— Baci ga u vatru!

— Nije nitko primijetio da si bio kraj pisaćeg stola? Zar ni dadilja nije ništa vidjela?

— Ne. To sam s takvom brzinom obavio, da ona posve sigurno misli kako sam odmah za njom izašao iz sobe.

— Onda se nemamo čega bojati. Dobro! Pismo ću spaliti te će tako nestati sve brige. Sad nam još Alfonso nedostaje.

— Ja ću ga zastupati. Vlasti će se prije svega morati da obrate na mene kao tajnika preminulog.

— Kako stoji sa mrljama?

— Ukazat će se prilika da ih namažem.

— Hoće li grof ostati u sobi da leži?

— Ne, soba će od strane suda biti zaključana dok se oporuka ne objavi.

— Kada će to biti?

— Po ovdašnjim zakonima još danas, kako bi vidjeli tko je nasljednik i tko treba da zapovijeda.

— A što će biti sa lešom?

— Položit ćemo ga na raskošan odar u velikoj dvorani. Spremi sve što je za to potrebno! Čitava dvorana će biti u crnini.

— On, imat ću pune ruke posla!

— I ja isto tako. Moram se pobrinuti za kovčeg i da uredim sve ostalo. Dan već sviće. Počet ću odmah s radom.

— I ja, i to najprije s ovim papirom. — Kod ovih riječi Josefa zgrabi omot s oporukom i pođe kaminu. Vatra zaplamsa.

Nakon nekoliko sati liječnik pozva Corteja.

— Vi ste don Fernandov tajnik? — zapita ga ovaj. — Vi ste vodili sve njegove poslove?

— Naravno.

— Onda vam izjavljujem da je grof uistinu mrtav.

Cortejo napravi lice kao da je duboko potresen. — Je I moguće? — reče tužnim glasom.

— I ja sam smatrao nemogućim, ali sam se na kraju uvjerio.

— Rekoste da je tetanus?

— Da. U našoj žarkoj klimi može i najmanja povreda izazvati smrt od tetanusa.

— Užasno! Senjor, vi ćete mi dopustiti da iznesem leš odavde?

— Za pola sata pojavit će se predstavnici vlasti da urede pitanje ostavštine.

— Tko će biti nasljednik?

— Don Alfonso, kako pretpostavljam.

— Da li ste bili kao svjedok prisutni kada je sada preminuli grof sačinio svoju oporuku?

— Učinit ću sve što budem mogao, senjor! — uzvrati Cortejo.

— Onda ću vam izdati posmrtnicu za predstavnike vlasti, ali zadržavam pravo na još jedan pogled leša prije nego bude pokopan.

— Ja vas, štaviše, molim za to, senjor.

Tako je ono najvažnije bilo uređeno.

Još nisu mrtvaca ni bili odnijeli, kad su se pojavili ljudi iz suda. Stara dadilja je morala izići te je samo Cortejo smio ostati, budući da je grofa za njegova života zastupao.

Don Fernando je svoju prvu oporuku položio kod suda te su nju sada otvorili. Pokazalo se da je Alfonso jedini nasljednik. Dalje je bilo istaknuto, da se nasljedniku preporuči da zadrži u službi tajnika kome je povrh toga imao pripasti pozamašan dio. Isto tako pokojnik se sjetio čitave posluge, no oni su to imali saznati tek nakon pogreba.

— A gdje se nalazi grof Alfonso? — zapita lično predsjednik suda Mexica, koji je oporuku otvorio.

— Na jednoj dalekoj haciendi.

— Kada će se vratiti?

— Možda danas, ali najkasnije za nekoliko dana.

— Javite mi odmah čim dođe, senjor Cortejo! Ja ću ga posjetiti da se s njim dogovorim o najneophodnijem. Za sada vam pak dajem punomoć da se u smislu oporuke pobrinete oko pogreba oko svega ostalog. Gdje se nalaze papiri preminulog grofa Fernanda?

— U biblioteci i ovdje.

— A novac, nakit i tome slično?

— U ovom pisaćem stolu.

— Onda sam prinuđen da do daljnjega stavim pod pečat sve odaje dona Fernanda. Vi ćete mi jamčiti za to da pečati budu sačuvani!

Cortejo kimnu potvrdno glavom i uzvrati:

— Ja vas molim da mi prethodno date iznos potreban za pogreb, a ja ću vam zato priložiti račun.

— Za to ćete dobiti novac.

Time je bilo sve uređeno, pa su grofove odaje bile zapečaćene, pošto su leš prenijeli u veliku dvoranu.

8. LAŽNI NASLJEDNIK

U toku dana čitavim gradom se pronese vijest o smrti grofa Fernanda koji je bio kod sviju omiljen. Saznade se da je u dvoboju zadobio ranu te je svaka bogata obitelj poslala pismeno saučešće.

Već u toku popodneva Corteju pođe za rukom da ostane dulje vremena sam kraj mrtvaca i on to iskoristi da ga namaze mrljama. One su toliko uspjele da se čak i u to upućen čovjek mogao prevariti. Kad je idućeg dana došao liječnik da još jednom pogleda leš i kad je po tijelu mrtvaca ugledao mrlje, on izdade dopuštenje za pogreb.

Ali taj drugi dan donio je još nešto sa sobom.

Tog popodneva sjedio je Cortejo upravo za pisaćim stolom i nešto piskarao kad začu bat konjskih kopita i kraj kapije ugleda jahača. On se oko toga nije brinuo već je to prepustio posluzi. Ali uskoro začu korake, popraćene zveckanjem mamuza, pred svojim vratima, koja se otvoriše.

On se brzo podiže sa stola.

— Alfonso! Oh, kako sam te nestrpljivo očekivao!

— I ja sam, striče, tako čeznuo za vama i Mexicom.

— Jesi li već znao da je grof mrtav?

— Da — nasmija se Alfonso.

— Ti se smiješ! Čemu?

— Tvom sveznanju. Pisao si mi da će grof Fernando umrijeti, a ja dođoh, sjahah s konja i — doznah da je mrtav. Ovo uistinu smatram tačnošću.

— I ne pitaš tko je nasljednik?

— Ne. Pa sigurno sam ja.

— Oho!

Alfonso preblijede kad ču ovaj uzvik. — Ili možda nisam?

— De, budi bez brige! — umiri ga stric. — Ti si nasljednik, ali je malo nedostajalo pa da umjesto tebe to bude onaj stari grof Manuel na zamku

Rodriganda u Španiji, čijeg si sina zamijenio,

— Nek ga đavo nosi! Kako je došlo do toga?

— Odmah ćeš sve saznati. Ali caramba, kako to izgledaš?!

Alfonso pređe pogledom preko svog poderanog odijela. — Da, dolazim ravno iz pustinje. No, budi bez brige, otići ću u svoje odaje da se presvučem.

Tada se otvoriše vrata i Josefa stupi u sobu. Kad je spazila rođaka, ona preblijede od nekog radosnog straha. Onda joj obrazi porumeniše i ona viknu šireći ruke:

— Alfonso! Moj Alfonso! Hodi da t zagrlim, voljeni rođače!

Budući da ovaj, nije bio nimalo voljan da joj padne u zagrljaj, ona poleti prema njemu, stisnu ga uz svoje mršavo tijelo i vatreno poljubi u usta. On je htjede odgurnuti od sebe, ali mu ne uspije, i on uzvrati osorno.

— Pusti me! — zapovijedi joj on. — Ne dopuštam ovakvu nepristojnost! Kako možeš tako glasno da me nazivaš rođakom! Da nas netko čuje, bili bismo odani!

— Oh, ja sam beskrajno sretna što te ponovo imam! — viknu ona.

— Ali to nije nikakav razlog da mi tim tvojim jednim zubom odgrizeš usne.

Ovo mu pomože da je se oslobodi. U njenim sovinim očima najednom zaigra oganj gnjeva i ona reče okrećući se ponosno od njega: — Za ovu uvredu ćeš me moliti da ti oprostim!

— Ne danas! — nasmija se on.

— Nego sutra!

— Nikad!

— Čekaj samo! Mene neće nitko nekažnjen vrijeđati.

— Poštedi me samo tih tvojih riječi! Gdje su ključevi od mojih odaja, Cortejo?

Upitani je s napregnutom pažnjom gledao na susret između svoje kćeri i Alfonsa. Sad mrka lica pokaza rukom na crnu dasku što je bila pričvršćena o zid gdje je o nekoliko mjedenih kuka visilo više ključeva.

— Tamo su! — reče on mrgodno.

Allonso ga pogleda sad iznenađen.

— Što ti je? — zapita ga on.

— Ništa!

— E, onda bi se tajnik mogao potruditi da svom gospodaru pruži ključeve.

Cortejevo lice se još više smrači i on odgovori: — Ili bi sinovac mogao imati toliko obzira prema svome stricu.

Alionso se nasmija. — Ne izigravaj komediju! Ja nisam podesan za glumca niti za gledaoca!

— Do sada si igrao samo malu sporednu ulogu, pa je još uvijek moguće da budeš primoran da siđeš sa pozornice. Uzmi ključeve, odi u sobu i presvući se! Onda ćeš poslati slugu da me k tebi pozove.

Ovo je bilo rečeno toliko odlučnim tonom, da lakomisleni mladić nije imao hrabrosti da uzvrati. On posluša i ode.

Cortejo se međutim obrati svojoj kćeri:

— Josefa, mi smo počinili veliku glupost kad si juče spalila onu drugu oporuku. Tamo u kaminu još leži njen pepeo.

Njene oči zablistaše, ali ona ipak odgovori tužno:

— Da, ali zašto bi to bila glupost?

— Jer bismo ga sada imali u šakama da smo sačuvali oporuku.

— Zar ga ovako nemamo? Bar ćemo pokušati da radi onako kako mi hoćemo.

Cortejo nastavi svoj posao, a Josefa pođe u svoju sobu. Tamo otvori skrivenu pregradu ormara i iz nje izvuče arak papira. Bila je to — jučerašnja oporuka.

— Oh, kako sam bila pametna — promrmlja ona za sebe — što sam jučer izvela onaj mali trik i umjesto oporuke spalila novine. Alfonso je sada u molim rukama, te sam sigurna da mi neće pobjeći.

Kad se lažni grof presvukao, on zazvoni za slugu i zapovjedi mu da zovne tajnika.

Ovaj se odmah pojavi, sjede neusiljeno na stolicu i započe razgovor:

— Kako ti je bilo, Alfonso? Zaista izgleda kao da si svašta doživio!

— Gadno mi je bilo. Ispričat ću ti sve. Ali prije svega bih htio saznati šta se ovdje dogodilo, to me najviše zanima. Govori dakle, striče!

Cortejo kimnu. — Jesi li primio moje pismo?

— Da.

— I jesi li sreo onu dvojicu glasnika?

— Koje glasnike?

— Ah, onda te nisu našli?

— Ne. Bio sam prisiljen da pođem zaobilaznim putem.

— Poslao sam po nalogu don Fernanda dvojicu glasnika na konjima da te ovamo doprate.

— Zar dvojicu? Onda mora da je povod za to bio vrlo važan. Vjerojatno grofova bolest?

— Ne, već tvoj dvoboj. Embarez je pisao grofu i dao mu rok od tri dana nakon čega je htio čitavu stvar objaviti u novinama.

— Nek ga đavo nosi! Volio bih da vidim kako je grof izgledao.

— Ja sam ga vidio, i vjeruj, nije bilo nikakvo zadovoljstvo. On je najprije poslao glasnike da te dovedu, a onda je pošao Embarezu da...

— Da možda za mene ugovori neki drugi dan? — upade mu Alfonso u govor.

— Na to sigurno nije mislio — odvrati Cortejo. — Don Fernando je bio pravi plemić i držao je do svog imena. Stoga je pošao Embarezu da se s njim bori zbog uvrede časti.

— Caramba! Ako je to istina, onda je ta stvar s dvobojem uređena?

— Sasvim.

— Onda ti kažem da ovaj dobri don Fernando nije u čitavom svom životu došao na pametniju pomisao nego da umjesto mene bude proboden mačem! Jer ja pretpostavljam da je njegova smrt posljedica toga dvoboja.

— Tako je opće mišljenje.

— Ah, onda je umro od nečeg drugog? Ti mi dražiš znatiželju. U tvom pismu bilo je izvjesnog nagovještavanja. Od čega je umro?

Cortejo izvuče iz džepa pismo svoga brata koje je i Josefi bio već pokazao i pruži ga sinovcu.

— Pročitaj ovo! — reče on.

AJfonso prelete retke i zapita onda uzbuđenim glasom:

— Onda je dakle ovo pismo uzrok don Fernandove smrti?

— Ne njegove smrti, jer on je još živ!

Alfonso skoči na noge. — Živ? — viknu on. — Jesi li pametan?

— Nadam se da sam bar isto onoliko pametan koliko i ti! — uzvrati tajnik.

— Ali je golema glupost ostaviti ga da živi.

— Pobrinut ćemo se da nam ne naškodi. Grof Fernando je samo prividno mrtav.

Alfonso preblijede. — Prividno mrtav! Kambomba — sto mu gromova! Mora da mu je jezivo!

— Leži ukočen od tetanusa.

— Ali kako si to postigao, striče?

— Dao sam mu otrov koji je izazvao kočenje. Njegovo dejstvo potrajat će jedan tjedan, a onda će ponovo oživjeti.

— A šta će biti zatim s njim?

— Probudit će se na brodu našeg Henrica Landole.

— Koji će ga tada ukloniti?

— Da. Ja ću ga spakovati u košaru i prenijeti na obalu.

— To će biti teško. Do mora ima svakojakih bandi.

— Na žalost. Potrebna mi je pratnja, a te ljude ne smijem posvetiti u tajnu. Zato se nalazim u neprilici odakle takve ljude da uzmem.

Na to Alfonso odgovori brzo: — Oh, u tome ti mogu pomoći.

— Ti? — zapita začuđeno Cortejo. — Poznaješ li pouzdane ljude koji će biti hrabri, nimalo znatiželjni i umjeti da šute?

— Znam neke koji ovim svojstvima raspolažu u znatnoj mjeri. To su moji pratioci sa haciende.

— Ah, vaquerosi! Oni nisu ni za što.

— Ne vaquerosi, već Indijanci.

— Oni bi bili daleko podesniji. Jesu li pokršteni?

— Ne.

— Dakle Indios bravos! Iz kojeg su plemena?

— Komanča.

— Komanča? — zapita tajnik, sav prestrašen. — Ti se šališ.

— Ozbiljno govorim.

— Ali ti Komanči su strah i trepet. Pa oni ne žive u Mexicu već s one strane granice, a ovamo prelaze samo da ubijaju, otimaju i pljačkaju. Ja nisam još ni jednog vidio.

— Ni meni nisu dosad bili poznati. Oni su svakako sto puta opasniji od naših divljih Indijanaca, ali su uprkos tomu moji prijatelji, te će ti vjerno poslužiti.

— Tvoji prijatelji? Zar su te oni dopratili u Mexico?

— Da. Oni se nalaze skriveni u brdima ispred grada. Ja sam ti, striče, doživio čitav roman. Vidim već da ti ga moram ispričati.

Alfonso započe da pripovijeda svoje doživljaje na haciendi. Pričao je o Komančima, o pećini s kraljevskim blagom, o borbama, o jezivom vješanju na stablu iznad jezerceta sa aligatorima i o svome bjegstvu,

Cortejo ga je slušao otvorenih usta i ukočena lica sve dok Alfonso nije završio. Onda uzviknu:

— Bože dragi, jedva da živ čovjek povjeruje! Ti si dakle zaista vidio to golemo blago? I ono je nestalo?

— Nestalo! Kuda, to bi znao samo onaj prokleti Indijanac, Bivolovo Čelo, a možda još i nekoliko bijednih Mixteka.

— Morat ćemo ga tražiti, pa ako treba i godinama tražiti! — izusti Cortejo sav uzbuđen.

— To i ja mislim, pogotovu što sam ja posjednik haciende. Krenut ću sa golemom skupinom konjanika na haciendu.

— Ti ćeš dobiti čitav eskadron konjanika, jednom grofu de Rodriganda će ga svakako staviti na raspolaganje.

— Onda ću se osvetiti čitavom onom ološu, u to mi možeš vjerovati.

— Dakle ti misliš da će me tvoji Komanči otpratiti za Vera Cruz?

— Da, jer ćemo ih još večeras platiti. Oni čekaju da im donesem obećanu nagradu.

— I ja ću pojahati s tobom!

— Onda se postaraj za sve što sam im obećao! Ja ću ti napisati što treba da spremiš. Ali prije svega, kako stoji ovdje sa nasljedstvom?

— Ti si jedini nasljednik.

— Da li je oporuka otvorena?

— Da. Ja ću javiti predsjedniku suda da si ovdje i on će doći da tu stvar uredi.

— Onda pošalji odmah po njega!

— Zamalo nam nasljedstvo nije izmaklo. Don Fernando je bio načinio i drugu oporuku!

— Nek ga đavo nosi! Kako je došlo do toga?

Cortejo mu ispriča sve. Kad je završio, reče mu Alfonso:

— Ovu dadilju moramo otjerati!

— To bi bilo glupo, jer bi ona onda pričala. Moramo je učiniti bezopasnom. Zapušit ćemo joj usta poklonima, ili ćemo je na neki način ukloniti.

— Nisam nimalo raspoložen da takvu ženu još obasipam poklonima.

— Onda uradimo ono drugo! A sada ćeš morati prije svega da ispuniš svoju svetu dužnost.

— A ta bi bila?

— Gle ti njega, zar još pitaš! — nasmija se Cortejo. Sjeti se da si nećak pokojnog grofa! Što će reći sluge ako ne budeš žalio za mrtvacem.

— Misliš da bi trebalo da pogledam leš? Da malo zaplačem?

— Svakako!

— Da se kraj kovčega molim, i da udarim u glasnu kuknjavu?

— Kako to pristoji!

— Pa dobro, ja ću uzeti na sebe ovu odvratnu dužnost. Samo ti prije toga želim jedno reći. Ovo se odnosi na Josefu.

— Onda reci! — odvrati Cortejo krajnje nestrpljiv.

— Što je imalo da znači ovaj pretjeran izliv osjećanja?

— Pretjeran? To ne bih rekao. Zar da se ne raduje kad joj se rođak vratio?

— To nije bilo nimalo rođački. Mislim da je djevojka zaljubljena u mene!

— I ja tako mislim — reče hladno Cortejo.

— Ah! I ti joj to dopuštaš?

— Ja joj to ne mogu zabraniti, jer ljubav ne zna ni za kakvu zabranu.

— Ali ti ipak uviđaš da ovdje nije na svom mjestu?

— Ne, to ne bih rekao.

— Ne? Ah! Možda misliš da bi Josefa i ja mogli biti bračni par?

— Ja to držim mogućim.

— Ali ja ne! — viknu Alfonso Ijutito — jer ona je građanskog roda!

— A ti? — uzvrati Cortejo oštrim glasom.

— Oh, ja sam od danas grof od Rodrigande.

— I ona bi to mogla isto tako reći na dan svadbe: Ja sam grofica od Rodrigande. Vi ste istog roda. Tvoje grofovstvo nije nikakav razlog da je odbiješ.

— Ali ona je starija od mene, a nije ni lijepa, nije čak ni zgodna.

— Onda ti supruga neće pasti u iskušenje da ti bude nevjerna. To mnogo znači, moj dragi Alfonso.

— Nek vas đavo nosi! — viknu Alfonso, sav bijesan.

— Ako nas odnese, onda će i tebe — uzvrati Cortejo mirnim glasom. — Mi pripadamo jedno drugom. Da, nas troje smo pred zakonom krivi za svakojake zločine, a zločini više vežu čovjeka nego vrlina. Ti se čitavog svog života ne možeš odreći nas. Zapamti to!

— Ako to ipak učinim?

— Onda si izgubljen.

— I vi sa mnom.

— To ne vjerujem. Mnogo ovisi od toga na koji se način takvim stvarima prilazi. Ako mudro promisliš, onda ćeš uvidjeti da smo mi jači od tebe. Ono što si, to si samo preko nas. Živjet ćeš i umrijet ćeš sa nama. Uostalom, bilo bi bolje da ovu raspru prekinemo. Idi mrtvačkom odru i pokušaj da dobro odigraš svoju ulogu!

Time je bila izgovorena prva riječ koja se odnosila na Josefu. Alfonso je bio sada spreman. Znao je što se od njega traži i bilo je na njemu da se odluči za nju ili protiv nje.

Kraj odra preminulog grofa glumio je preko svake mjere ožalošćenog čovjeka, a suze su mu tako izdašno tekle da su sluge osjećale sažaljenje prema njemu. Uostalom, uskoro je u svom izlivu žalosti bio ometen, jer su došli i ostali da odadu počast preminulom plemiću. U Meksiku je običaj da u

ovakvim slučajevima svako ima pristupa kovčegu. S lešom se naprosto vrši smotra raskoši, te su tako u četama dolazili bogati i siromašni da pogledaju veličanstvenost odra.

Cortejo se, nakon izvjesnog vremena, upravo spremao da se umiješa u tu gomilu radoznalih kako bi nešto u dvorani obavio, kad mu priđe neki čovjek, prestravi se do dna duše. Bio je to onaj Indijanac oštra orlovska nosa sa golemim rožnatim naočalima — Basilio, trovač iz Santa Anite.

— No — reče on — jesam li vas prevario, senjor?

Tajnik ga odmah povuče u jednu praznu sobu.

— Nesretniče — uzvrati on — šta vi ovdje tražite?

— Ništa. Volim da gledam leševe — uzvrati Indijanac spokojno.

— A kako si došao ovamo?

— Hm, ja sam vas već odavno poznavao. Slutio sam tko bi mogao dobiti otrov te sam došao da vidim da li je poklon bio dobar.

— Pa?

— Bio je odličan.

— Kada će se probuditi?

— Za tjedan dana, možda. Ali on je i sada pri punoj svijesti.

— Bože milostivi, onda čuje što se oko njega zbiva?

— Da, on, štaviše, može na jedno oko i da vidi, jer mu ga niste sasvim zatvorili.

— Pa to je opasno.

— To je vaša stvar, senjor. Ja vam ne gledam u karte, ali ako vam ikad bude dobro, ne zaboravite sirotog Basilia!

Indijanac izgovori ove riječi namignuvši okom, što je daleko više kazivalo, a onda se iskrade na vrata. Cortejo pođe za njim. Na vratima se susretne sa Alfonsom.

— Tko je bio ovaj čovjek? Što si imao s njim?— zapita ga on, budući da nitko ne bijaše prisutan.

— Caramba, što sam se uplašio! — uzvrati Cortejo. — Bio je to Basilio.

— Basilio? Koji Basilio?

Tajnik je još uvijek bio izvan sebe, pa prošapta, pošto se osvrnuo unaokolo:

— Trovač,

— Ascuas! Od kojeg si dobio otrov? Je si li mu rekao tko si?

— Ne, on me je od ranije znao.

— Da li naslućuje kome si dao otrov?

— Ne da naslućuje, nego zna.

— Nije dobro. Zna li da šuti?

— Tko može da računa na šutnju takvih ljudi!

— On će se poput pijavice prilijepiti za tebe.

— Ja ću ga se otarasiti.

— Stresti i zgaziti, to je najbolje.

— Uostalom od njega sam saznao nešto što mi zadaje velike brige. Grof je pri svijesti.

— Nije valjda?

— On čuje i vidi sve.

— Pa to je strašno — reče Alfonso, a licem mu pređe podrugljiv osmijeh kad nastavi: — Htio bih samo znati što li je pomislio kad je čuo da plačem i kukam!

Uto naiđe žurnim korakom neki sluga i reče da predsjednik želi da govori s grofom. Alfonso pozva predsjednika suda i pođe sa Cortejom u svoju sobu. Čitava stvar oko nasljedstva bila je na njegovo najveće zadovoljstvo uređena. On je bio sada teški bogataš.

Uvečer, kad su svi otišli na spavanje i kad su kraj mrtvaca bdjele samo žene, otvoriše se zadnje dveri palače i tri konja se pojaviše. Dva su na sebi imala sedla a treći je bio natovaren oružjem i drugim stvarima. Alfonso i Cortejo uzjahaše i mračnim, pustim ulicama napustiše grad.

Oni se uputiše prema brdima koja su ležala na sjeveru i, nakon više od jednog sata, stigoše u jednu tijesnu dolinu gdje je gorjela slabašna vatra ali se nikog živog nije moglo vidjeti.

Komanči su se iz opreza bili povukli da vide tko to dolazi. Kad su prepoznali Alfonsa, oni mu pođoše u susret.

— Moj bijeli brat drži riječ — reče njihov vođa.

— Ono što sam obećao, to ću učiniti — Uzvrati ponosno Alfonso.

— Tko je ovaj drugi bijeli čovjek?

— Moj prijatelj.

— Onda neka sa nama popuši lulu mira.

— Može li se i bez toga? Nemamo mnogo vremena.

— Za lulu mira ima uvijek vremena. Tko je sa nama ne želi popušiti, taj je naš neprijatelj. A što čovjek čini, to mora učiniti dobro promišljeno.

Dvojici bijelaca nije preostalo ništa drugo nego da se povinuju indijanskom običaju.

Tako su posjedali na zemlju, zapalili lulu i dodavali je onda iz ruke u ruku. Tek tada započe vođa Indijanaca:

— Jesu li moja braća ponijela sve sa sobom, puške, noževe, olovo i barut?

— Sve, čak i biserje i nakit za squaws.

— I to dosta?

— Onoliko koliko sam obećao.

— Onda ćemo istovariti. Imaju li moja bijela braća još nešto da kažu?

— Žele li moja crvena braća, prije nego se vrate, da zarade još više oružja i nakita?

— Šta treba da uradimo?

— Da zaštitite čovjeka s kojim ste popušili lulu mira.

— Zar je u opasnosti kad mu je potrebna zaštita njegove crvene braće?

— Ne. On bi htio da sa brda pojaše dolje do mora...

— Tamo gdje je velika voda?

— Da. Na putu do tamo nalaze se mnogi zli ljudi te bi moja braća morala da pođu s njim da ga štite.

— Koliko dana se mora jahati da se ugleda velika voda po kojoj plivaju veliki kanu?

— Pet dana.

— Hoće li moja bijela braća dati svakom od nas još po dva noža kao i po dva ogledala u kojima semože vidjeti lice?

— Da.

— Jednu drvenu lulu za duhan i uz nju paket duhana veličine čovjekove glave?

— I to.

— Onda ćemo bijelog brata otpratiti do vode. Kada će krenuti?

— Za dva ili tri dana.

— Treba li da ga ovdje sačekamo? Onda nam bijela braća moraju dati još nešto okruglog srebra koje bijelci nazivaju novcem kako ne bismo gladovali, već da u kućama bijelaca kupimo ono što želimo jesti.

— I to ćete imati. Evo vam deset pesosa.

— Može li se od toga dati šestorici ljudi da jedu?

— Da.

— Onda neka bude kako smo rekli. Howgh.

Komanči su dobili novac i sve ostalo što je konj doteglio. Bili su krajnje radosni a kad su još ugledali paket cigara koji im je bio poklonjen, njihovoj radosti nije bilo kraja.

Stric i sinovac uskoro pojahaše u pravcu grada.

Kad su došli kući i pošli na spavanje, Cortejo još jednom baci pogled u dvoranu gdje je ležao leš. Tamo je sjedila dadilja sa ostalim ženama. Kad je ugledala tajnika ona se podiže i pođe mu u susret.

— Oprostite, senjor! Znam da nije zgodan čas za ovo, ali da li bih vas ipak mogla nešto pitati? Oporuka je otvorena i to jučer, odmah nakon grofove smrti.

Da li je to bila oporuka koja je ležala u srednjoj ladici pisaćeg stola?

— Bit će valjda da je to. Predsjednik suda je sve preuzeo i zapečatio.

— Čujem da je don Alfonso glavni nasljednik i da će mnogi dobiti poklon. Da li sam i ja nešto dobila?

— Da. Ti ćeš dobiti hiljadu pesosa i besplatnu opskrbu do kraja života.

Na licu joj se ukaza duboko čuđenje. — Zar je to tako stajalo u oporuci? Oh, onda to nije ona prava.

— Zašto misliš tako?

— Jer mi je don Fernando nešto drugo obećao, a to je u oporuci i dopisao. Trebalo je da se vratim u svoj zavičaj u Španiju i da dobijem onoliko koliko bi mi bilo dovoljno da bez brige živim do svoje smrti.

— I on je to dopisao u oporuci? Kada?

— Uoči dvoboja. Milostivi gospodar sačinio je novu oporuku, zapečatio je i predao mi je da je pohranim. Kad se vratio s dvoboja, ja sam mu je vratila.

— I kamo je onda ta oporuka dospjela?

— U srednju ladicu pisaćeg stola.

— Onda moram govoriti s predsjednikom suda da li se u oporuci nalazi ono o čemu govoriš.

— Da, govorite s njim, senjor Cortejo! Pošto je milostivi gospodar mrtav, ja ne bih ovdje dulje ostala.

— Ali ako se u oporuci ne nalazi ništa u vezi s tobom?

— Onda je otvorena lažna oporuka.

— Zar ih je bilo dvije? Otkuda to znaš?

— Don Fernando mi je to rekao kad je napisao drugu.

— A zbog čega ju je sačinio?

— To vam ne bih znala reći. Morala bih govoriti s predsjednikom, da on potraži pravu oporuku.

— Neka, ja ću najprije lično govoriti s njim, Marija! Budi bez brige, saznat ćeš što je rekao.

Idućeg dana bijaše grof Fernando de Rodriganda y Sevilla pokopan. Sav otmjeni svijet sudjelovao je na pogrebu. Don Fernanda su na groblju spustili u grobnicu koju je za sebe bio podigao. Mnogi su zavidjeli grofu Alfonsu. uprkos duboko žalosti koju je pokazivao.

Nakon pogreba u kući je zavladala grobna tišina, Alfonso je sjedio na divanu i razmišljao o tome kako da najbolje uživa u svome bogatstvu. Uto se tiho otvoriše vrata i Josefa uđe.

On se podiže sasvim iznenađen. Nije mogao shvatiti da bi se Josefa mogla na ovo usuditi.

— Zar ti? — zapita je on. — Što želiš?

— Da govorim s tobom.

— Šta će reći posluga kad vidi kako si se došuljala do mene?

— Da smo rod jedno drugom — uzvrati ona podrugljivo.

— Slušaj! Jesi li poludjela?

— Budi miran i ne uzrujavaj se! Za ovo još nitko ne zna, ali se veoma lako može dogoditi da ljudi to od mene saznaju.

— Voliš li da se šališ?

— Govorim ozbiljno, jer sam loše raspoložena!

— Hoćeš li biti toliko dobra da mi kažeš tko te je ili što te je tako oneraspoložilo?

Josefa gnjevno pogleda Alfonsa. — Prvo, okolnost što nisi ni toliko učtiv da mi ponudiš stolicu.

— Sjedi! A drugo?

— Drugo, ti si me uvrijedio.

— Uvrijedio? Žao mi je, to nije lijepo, ali ja se toga ne sjećam.

— Zar nisi rekao da sam ružna i stara?

— To sam, naravno, rekao.

Alfonso joj je odgovarao kratko, gotovo ironično. Josefa je međutim bila sva blijeda od gnjeva, a sovine joj se oči prijeteći zariše u njegove kad mu Ijutito doviknu:

— Ah, kakva nova uvreda!

— Hoćeš li da me izazoveš? — nasmija se on.

— Ne, jer ti bi bio tolika kukavica da ne dođeš. Treba li da ti dokažem da sam hrabra?

— Da.

— Onda ću to učiniti. Ali bih te prije toga još jednom htjela zamoliti: Alfonso, ja ne želim da postanem grofica od Rodrigande samo zato što ti mome ocu i meni imaš da zahvališ za bogato nasljedstvo, već i zbog nečeg drugog: ja te iskreno volim!

— Mene? — zapita je on, nasmijavši se glasno. — Smiješno! Uostalom, ja nemam ništa protiv toga.

Kad je Josefa shvatila da joj se Alfonso ruga, prsti joj zadrhtaše i grčevto se stisnuše, kao da mu je htjela rasparati lice. Sikćući od bijesa, ona mu uzvrati:

— Znaš li da se ljubav uzvraća ljubavlju? Pa dobro, ja od tebe zahtijevam ljubav za ljubav!

— Eh, ti si zaista poludjela!

— Alfonso! — zakrešta Jossfa. — Ti me ne voliš?

— Ne, sestrice. Dokle god budeš živa, nećeš naći nikog tko bi se u tebe zaljubio.

Svaka njegova riječ bila je za nju oštar ubod mačem.

— Zašto? — zafrkta ona. — Jesi li već čuo da se netko može natjerati da ljubi? Bukvalno rečeno, prisiliti, primorati?

— Ti samo sanjaš.

— Pa ipak, to je istina, ja ću ti to dokazati.

— Htio bih da znam kako.

— Ako me ne učiniš groficom, onda od tvoje grofovske krune nema ništa.

Alfonso preblijede. On pomisli da je ona kadra za svaki zločin, te joj

odgovori:

— Budi pametna, Josefa! Ljubav se ne može na silu pokloniti niti uzeti. Što mogu kad prema tebi ne osjećam ono što ti prema meni osjećaš.

— Ali ćeš osjetiti, jer ja tako želim! — Ovo izustivši ona udari nogom o pod.

— Molim te, svladaj se! — opomenu je on ozbiljnim glasom.

— Ja sam se godinama svladavala. Skrivala sam svoju ljubav duboko u grudima dok mi nije čitavo srce rasparala. Svladavala sam se i danas i sada kada me rastržeš svojom porugom i svojim podsmjehom. I ja se još jednom svladavam kad te preklinjem da samo pokušaš da me voliš. Alfonso, preklinjem te, pokušaj samo!

Josefa pođe prema njemu i htjede da ga uhvati za ruku, ali on joj uzmače i odgovori: — Ne izvodi ovdje nikakovu komediju, nego idi u svoju sobu, ja ti ne mogu pomoći!

— Pa dobro — reče ona — kada mi ti ne možeš pomoći, onda ću morati sama sebi pomoći. Moj otac odlazi u Vera Cruz, zar ne?

— Da, odnijet će leš tamo.

— Kad će se ponovo vratiti?

— Potrajat će više od tjedan dana.

— Dobro, ja ti onda dotle ostavljam rok. Nakon očevog povratka ponovno ću te pitati. Ako me i onda odbiješ...

— Ja ću te odbiti čak i ako mi ostaviš pedeset godina za razmišljanje.

— Čuvaj se, Alfonso! — zasikta ona prijeteći. — Dosta si me vrijeđao!

— Odlazi već jednom!

— Da, otići ću! Sad znaš koliki sam ti rok dala, do viđenja!

— Do viđenja! I zapamti da se prethodno moraš najaviti kad budeš ponovo htjela sa mnom da govoriš!

Josefa izađe, a Alfonso se nasmija i utonu u divan. Mislio je da je sve ovo komedija, nije znao kako je lako mogla postati tragedijom.

Iste večeri dva čovjeka su se šuljala u stražnjem dvorištu palače. Bili su to Alfonso i tajnik, koji su iz staje izveli i osedlali nekoliko konja.

— Dakle, koliko ćeš vremena provesti na putu? — upita lažni grof.

— Osam do devet dana.

— Budi samo oprezan da te ne uhvate!

Kroz stražnju kapiju projuriše četiri konja od kojih su dva nosila samare. Na jednom su bile natovarene živežne namirnice, a na drugom je bila pričvršćena košara, duga svojih dva metra.

Mala povorka se uputi groblju. Tamo su privezali konje i pošli kroz uvijek otvorenu kapiju prema grobnici Rodriganda. Alfonso je otključa. Oni siđoše i u mraku otvoriše kovčeg. Nisu prozborili ni riječi. Onda su izvukli prividno mrtvog grofa i ponovno zatvorili kovčeg i grobnicu. Zatim su iznijeli don Fernanda s groblja, položili ga u košaru, čiji je poklopac bio zatvoren s nekoliko katanaca, i pojahali.

Upravo je svanjivalo, kad se Alfonso vratio u palaču kroz stražnju kapiju. Odmah se uputio u svoju sobu da potraži sna, nakon golemog napora probdjele noći.

Kad se probudio, obilno je doručkovao, a onda pošao u odaje u kojima je boravio stari grof. Tu je počeo da pregleda papire koje je pokojni don Fernando ostavio za sobom. Prvo što mu je dopalo ruku bijaše povelja na kojoj se nalazio službeni pečat. Alfonso je samo letimice pogleda, a onda opsova i skoči na noge. Na povelji se nalazio slijedeći tekst:

— Ja, grof Fernando de Rodriganda y Sevilla, izjavljujem ovim da je senjor Pedro Arbellez uzeo u zakup haciendu del Erina pod uvjetom da postane njen jedini vlasnik čim ja kao posjednik toga dobra umrem. Kopija ove povelje nalazi se u rukama zakupca.

Zatim je slijedio datum, kao i pečat te potpis grofa i predstavnika vlasti.

— Caramba! — opsova Alfonso. — Stari lisac Arbellez se znao dobro osigurati! A ja sam mu službenom objavom starčeve smrti lično dao oružje protiv samog sebe. Sto mu gromova! Od osvete zasada nema ništa, moram je odložiti za podesniji čas.

Još nije bio odložio ovaj predmet, kad netko zakuca na vrata i stara Marija Hermoyes uđe. Alfonso je pogleda, nimalo ljubazno i upita osorno:

— Šta hoćeš, Marija?

Stara dvorkinja je, sva zbunjena, cupkala svoju pregaču.

— Milostivi gospodaru, ja — ja vas molim da me otpustite iz službe.

Lažni grof je podozrivo pogleda. Što li je ovo imalo da znači? Da li je možda htjela da napusti službu samo zato što bi onda imala odriješene

ruke da istupi protiv njega? Ali kad joj se zagledao u poštene staračke oči, iz njega nesta svake sumnje. Štaviše, osjećao je neku vrst zadovoljstva što se mogao otarasiti starice koja je prijetila da bude vrlo neprijatna. Ipak je glumio iščuđavanje kad joj je govorio:

— Zašto? Zar ti se više ne dopada kod nas?

— Milostivi gospodaru, ja sam stara i bojim se da se više ne bih mogla privići na nove prilike.

— Kuda bi htjela poći?

— Pedru Arbellezu. Znam da će me, ovako staru, rado primiti.

Alfonso je jedva mogao da prikrije svoje zadovoljstvo. Neka ide samo na haciendu! Ukoliko bude dalje od glavnog grada, utoliko će biti bolje.

— Dobro, Marija, kad si tako čvrsto odlučila, ja te neću zadržavati. Dat ću ti mirovinu da se ne patiš pod stare dane. Bit ćeš sa mnom zadovoljna!

Ovaj jedini put Alfonso održa uistinu riječ. Štaviše, u svojoj revnosti da se što prije oslobodi starice, on ode u svojoj blagosti još dalje. Snabdio ju je svim stvarima koje su potrebne za daleki put, prije svega, s jednom izdržljivom mazgom, a uz to je naredio i jednom sluzi da je otprati do haciende.

Dva dana kasnije Marija Hermoyes je ostavila kuću u kojoj je toliko godina vjerno služila.

Allonso je iskoristio dane do povratka svoga, strica da se što bolje učvrsti na svom nasljedstvu. Išao je u posjete i primao ih i znao da dubokom tugom, koju je svugdje pokazivao, pobudi saučešće svojih poznanika. Tada je dobio iz Španije jedno pismo koje mu je posve pomrsilo najskorije planove i stavilo preda nj jedan daleko viši cilj. Stoga je s nestrpljenjem brojao dane do povratka Pabla Corteja.

Kada se ovaj osmog dana najzad vratio sa dalekog puta, grof ga odmah pozva k sebi.

— No, kako je bilo? — zapita ga on.

— Dobro, vrlo dobro — odgovori mu ovaj.

— Ah, kakav mi je kamen pao sa srca! Nije mala stvar prenijeti odavde do obale jednog prividno mrtvog čovjeka. Jeste li ga neopaženo ukrcali na brod?

— Da.

— A Indijanci? Gdje su oni?

— Ja sam ih u Vera Cruzu isplatio i poslao u njihov zavičaj. Ali, je li istina da moraš u Španiju?

— Dakako, iz Španije sam od oca dobio pismo po kome moram odmah da postupim.

— Ah! Mogu li ga pročitati!

Alfonso uze sa stola pismo i pruži ga Corteju. Ono je glasilo:

Moj dragi Allonso!

Već sam ti po senjor Pablu Corteju poručio da te s velikom čežnjom očekujem ovdje na Rodrigandi. Ispostavilo se da je bolest mojih očiju gotovo beznadežna; zato te molim da shvatiš da u tebi, mom jedincu-sinu, vidim i jedini pouzdani, muški oslonac, pa te stoga uskoro očekujem ovdje.

Tvoj otac,
Manuel, grof de Rodriganda y Sevilla

— Izgleda da je vrlo hitno — reče tajnik. — Što kaniš da učiniš?

— Otputovat ću. Sve pripreme su već izvršene.

— I ja ti to savjetujem. Naša stvar svakim časom postaje bolja. Ovdje si već nasljednik, a tamo, čim stigneš, preuzet ćeš u svoje ruke čitavu grofoviju. To sljepilo don Manuela je sreća za nas.

— Ja sam se već odavno brinuo da bi on mogao da otkrije sličnost između mene i mog pravog oca — uzvrati Alfonso. — Sad sam se, međutim, oslobodio tog straha.

— Hm, morao bi svakako da poduzmeš mjere da ne progleda više.

— To ću svim silama nastojati.

— A Roseta, tvoja sestra? Ona će opaziti tu sličnost.

— Pih, nje se ne bojim.

— Onda ti predlažem da odmah otputuješ. Tvoje poslove ovdje ja ću dobro voditi. — On dobaci svom sinovcu oštar pogled i nastavi: — Ali kako stoji s Josefom? Jeste li se složili?

— Složili? — zapita Alfonso, praveći se kao da ne zna na što Cortejo

misli. — Ne znam kad smo bili nesložni?

— Hm! Nadam se da ćeš se od nas oprostiti prije nego pođeš?

— Naravno! — reče Alfonso oklijevajući.

— Dobro, onda ću pozdraviti Josefu; nisam je još vidio otkako sam došao.

Cortejo izađe i potraži svoju kćer u njenoj sobi. Ona se obradova njegovom sretnom povratku, ali kao da nije bila dobro raspoložena.

— Vidjela sam te kad si ušao — reče mu ona. — Bio si kod Alfonsa? Je li ti govorio o meni?

— Samo uzgred. Je li te izbjegavao ovih dana?

— On mene jeste, ali ja njega nisam. Znaš li da će otputovati za Španiju?

— Znam. Odmah će krenuti, ali je rekao da će se prije toga oprostiti.

— Ne vjerujem Alfonsu. Otići ću sada k njemu.

— Hoće li se dati prisiliti?

— Da — reče ona krajnje samouvjereno. — Prepusti to samo meni! Hoćeš li i ti da pođeš?

Otac i kćer se uputiše Alfonsovom stanu gdje ga zatekoše zaokupljenog pripremama za put. Licem mu pređe izraz neprijatne iznenađenosti kad ugleda posjetioce. Učini se kao da je spreman da ih udalji, kad ga Josefa preduhitri pitanjem:

— Misliš li još na ono što sam ti rekla kad je otac pošao u Vera Cruz?

— Hm, zaista se ne sjećam o čemu je bila riječ — glumio je on.

— Onda ti moram osvježiti sjećanje. Rekla sam ti otvoreno i pošteno da te volim i da stoga očekujem da postanem grofica de Rodriganda y Sevilla.

Na njegovom licu se ukaza izraz gorke poruge. — Carambo, da, sad se sjećam kad si sebi dopustila tu glupu šalu. Ipak se nadam da te je prošla volja!

— Prošla? To mi ni na kraj pameti nije! Ja sam ti već rekla da ti dajem do očevog povratka rok da na moje pitanje odgovoriš. Sada je taj rok prošao. Na čemu smo onda?

— Dobro, onda čuj odgovor: oženit ću onu koju ja budem htio, samo tebe neću nikada, nikada, nikada!

Alfonso je očekivao da će Josefa posrnuti, ali ona osta posve hladna.

Bila je u svoju stvar toliko sigurna da mu je posve mirno odgovorila, nasmiješivši se ozbiljno:

— Pa ipak, ti ćeš me oženiti!

— Ne budi smiješna! Pogađam tvoje namjere, a i razloge kojima želiš da me potčiniš, ali oni ti neće ništa pomoći.

— Varaš se; boljih od ovih razloga ne može biti.

Alfonso je hladnokrvno pogleda u oštro lice sa sovinim očima. — Ti me hoćeš prisiliti da te učinim groficom de Rodriganda, time što mi prijetiš da ćeš odati kako ja nisam pravi Rodriganda?

— Da — uzvrati ona spokojno.

— Onda te ponovo molim da ne budeš smiješna! Tvoje me oružje zasmijava, jer ti ga okrećeš protiv same sebe i protiv svog oca. Vi ste sukrivci sa mnom.

— To bi se moralo najprije dokazati. Tebi će bar biti veoma teško da to dokažeš. A što ako postoji još jedna oporuka?

Alfonso se podrugljivo nasmija. — Ona je spaljena.

— Ne, ona još postoji — uzvrati ona toliko samouvjerena, da se on poče osjećati nesigurnim.

I tajnik je bio iznenađen. — Što, zar je nisi spalila, Josefa? — zapita je on.

— Vidio si samo list novina da gori — nasmija se ona. — Oh, baš ste pametni, vi muškarci! Oče, ti si htio da uništiš oporuku, a nisi pomislio kakvo bi ona izvrsno oružje mogla biti protiv ovog takozvanog grofa Alfonsa de Rodriganda y Sevilla.

— Ah, ovo ti je zaista majstorski potez! — viknu Cortejo.

— Gdje je oporuka? — obrecnu se Alfonso na svoju rođaku.

Josefa potapša, likujući, rukom po svojoj haljini na mjestu gdje se nalazio džep. Alfonsove oči podmuklo zasiktaše. On reče:

— Pokaži je, inače ti neću vjerovati!

— Evo, pogledaj je! — viknu Josefa i maši se rukom ne u jedan već u oba džepa. Kad joj Alfonso ugleda dokument u lijevoj ruci, on brzo pođe da joj ga istrgne. Ali tada ugleda bodež koji je desnom rukom isukala iz džepa i uperila ga na njega. Sav prestrašen, on uzmače i uzviknu:

— Caramba, zar ćeš me probosti?

— Ne — nasmija se ona — ali nemoj mi zamjeriti što branim svoj

imetak.

— Svoj imetak? — viknu Ijutito on. — Ova oporuka pripada meni!

— Ne, ona je upućena u ruke predsjednika suda. I ja ti se zaklinjem svim svetima da će je i dobiti, ako se prije svog odlaska ne budeš sa mnom zaručio.

— Kakva drskost! — reče Alfonso, kipteći od bijesa.

— Nije li možda bilo drsko od tebe kad si me nazvao starom i ružnom?

— Nećeš valjda tjerati mak na konac?

— To ću sigurno učiniti. U to se možeš uzdati, a ja se nadam da ću naići na punu podršku svoga oca.

— Sasvim sigurno — složi se ovaj s njom. — Oporuka je u našim rukama oružje protiv koga se ti ne možeš boriti. Poslali su te ovamo kao malog grofa Alfonsa de Rodriganda, ali ja sam znao da ti nisi pravi grof. Pisma koja mi se nalaze pri ruci ja ću spaliti i onda ćemo vidjeti kako ćeš to oružje upotrijebiti protiv mene!

— Vi me oboje ucjenjujete! — viknu Alfonso.

— Nije isključeno. Ali ja nisam nimalo raspoložen da surađujem s jednim nezahvalnim čovjekom. Ono što smo mi učinili, to mora biti nagrađeno. Ti si iz mojih ruku dobio neizmjerne posjede de Rodriganda u Meksiku. Samo se po sebi razumije da i nama treba nešto da pripadne, na taj način što ćeš oženiti moju kćerku!

— Đavola ću učiniti!

Uto mu Josefa priđe sasvim blizu. — Je li to tvoja konačna odluka?

— Da.

— Dobro! — rekla je samo jednu riječ, a onda se okrenula i pošla k vratima. Alfonso vidje po uzrujanoj rođaci da je bila spremna da ostvari svoju ozbiljnu namjeru. Njega obuze golem strah.

— Stani, kud si krenula?

— Predsjedniku — reče ona, zaustavivšj se.

— Je li te đavo uzeo pod svoje! Umišljaš li zaista da bi mi kao žena bila sretna?

— Da. Ostavit ću ti odriješene ruke u svemu, ja samo hoću da budem grofica de Rodriganda.

— Pa to ne ide! Što će reći grof Manuel ako bih se bez njegovog

pristanka oženio kćerkom tajnika njegovog brata!

— To od tebe ja još ne tražim. Sa svadbom možeš pričekati do njegove smrti, ali sad ćeš mi dati pismenu izjavu da sam ti zaručnica.

Alfonso se duboko zamisli. — Hoćeš li mi za takvu izjavu izručiti oporuku?

— Ne. Oporuku ću ti predati tek nakon vjenčanja. Ali za takvu izjavu bio bi slobodan i mogao bi da otputuješ kud god želiš.

Alfonso kimnu glavom s izrazom podmuklosti na licu. — Dobro, imat ćeš napismeno.

— Najzad si se urazumio. Ali nemoj misliti da je sada sve u redu i da se ne moraš držati svoje riječi kad od nas odeš! Ja ću znati da se osvetim, ukoliko je budeš prekršio.

Alfonso prkosno zabaci glavu i potpisa izjavu koju je Josefa već ranije bila sastavila. Uskoro zatim on izjaha iz grada cestom koja je vodila prema obali i ukrca se na brod za Španiju.

U trenutku kad je njegova lađa napuštala pristanište, tamo su stigla dva jahača na konjima sa kojih je lio znoj. Bili su to Medvjeđe Srce i Bivolovo Čelo. Zbog bolesti Gromke Strijele i zbog povratka na haciendu bili su se suviše zadržali. Povrh toga, u pustom kraju izgubili su jednog konja. Dok su mu našli zamjenu, proteklo je mnogo vremena. Kad su onda stigli u Meksiko i raspitali se za grofa, saznali su da je on prethodnog dana napustio grad. Oni su onda potjerali konje što su brže mogli ne bi li možda još prije obale stigli čovjeka kome su htjeli da se osvete. Ali, došli su upravo da vide kako na njihove oči lađa isplovi iz luke.

Njihov smrtni neprijatelj im bijaše umakao.

9. DOKTOR STERNAU

Bijaše minulo pola godine od opisanih događaja.

Sa južnih obronaka Pirineja jahao je kasom neki konjanik prema starom i čuvenom španjolskom gradu Manresi (pokrajina Barcelona). On je jaho na jednoj neobično snžnoj mazgi, a to je imalo i svog dobrog razloga, jer je i sam bio visoka i snažna rasta. Tko bi ga makar i letimice pogledao, taj bi odmah vidio da je golemi jahač morao biti neobično jak. Kako nas iskustvo poučava, takvi snažni ljudi su obično miroljubivi i blagi, pa se i po otvorenom licu koje je pobuđivalo povjerenje moglo vidjeti da ovako neobična tjelesna snaga nije bila zloupotrebljavana.

Po plavoj mu kosi i crtama lica moglo se naslutiti da nije bio južnjak. Bio je sav preplanuo od sunca, a prodornim očima, kakve se mogu samo naći u mornara, prerijskih lovaca i ljudi koji su mnogo prošli i mnogo doživjeli, nije ništa izmicalo iz vida.

Moglo mu je biti nekih tridesetak godina. Čitavo mu je biće odisalo onom smirenošću, islustvom i sigurnošću koje čovjeka čine starijim nego što u stvari jeste. Odijelo mu je bilo sašiveno po francuskom kroju od fine tkanine i lijepo mu je pristajalo; iza sedla bijaše mu privezan jahački ranac u kojem su se nalazile stvari koje su jahaču bile veoma dragocjene, jer ga se nehotice povremeno laćao ne bi li se uvjerio da je još tu.

Kad je stigao do Manrese, bilo je već kasno popodne. Prohaho je kroz stare zidine i uske ulice i stigao na plazu gdje je ugledao jednu novo sagrađenu, visoku kuću, iznad čijih je vrata stajalo zlatnim slovima napisano: Hotel Rodriganda. Po usiljenom kasu moglo se naslutiti da nije imao namjeru da zakonači u Manresi, ali čim je ugledao ovaj natpis, on potjera kasom konja do kapije gostione i tu sjaha. Tek sada kad je nogom kročio na zemlju, mogao je čovjek sagledati njegovu krasnu pojavu.

Ako je na prvi pogled ono herkulovsko u njegovoj figuri moralo izgledati krajnje neobično, onda je u isti mah skladnost njegovih udova ublažavala taj dojam, pa je pored divljenja i poštivanja, budio u čovjeku

prijateljsku naklonost.

Nekoliko slugu pohitaše da mu pomognu. On im predade svoju mazgu i uđe u prostoriju koja kao da je bila spremljena za otmjene goste. Tu se nalazio samo jedan čovjek koji se učtivo podiže kad stranac uđe.

— Buenas tardes — dobno veče! — pozdravi ga stranac.

— Buenas tardes! — odgovori mu čovjek u gostionici. — Ja sam gostioničar. Želite li možda sobu?

— Ne, donesite mi užinu i bocu vina!

Gostioničar izda slugama odgovarajuća naređenja, pa zapita:

— Onda nećete danas ostati u Manresi?

— Pojahat ću još do Rodrigande. Koliko li ima do tamo?

— Stići ćete za jedan sat, senjor. Učinilo mi se kao da u prvi mah niste imali namjeru da svratite u moju gostionicu.

— Tačno je — uzvrati — ali me ime vašeg hotela zadrža. Zašto svoju kuću nazivate Rodrigandom?

— Jer sam dugi niz godina bio grofov sluga, zahvaljujući njegovoj dobroti podignuto je ovo svratište.

— Onda poznajete dobro grofove prilike?

— Vrlo dobro.

— Ja sam liječnik i krenuo sam s namjerom da mu se predstavim. Bilo bi mi drago da prije toga saznam nešto više o usolovlma kako žive na dvorcu Rodriganda.

Gostioničaru kao da je bilo ugodno što je u dokoni popodnevni sat naišao neko s kime bi malo popričao. Onako govorljiv, on odgovori:

— Bit ću rado spreman da vas o svemu obavijestim, senjor. Po vašem izgovoru španjolskog čujem da ste stranac. Sigurno vas je bolesni grof pozvao k sebi?

Stranac lagano mahnu glavom kao da je bio u nedoumici što da odgovori, a onda reče:

— Otprilike je tako kao što mislite. Zovem se Sternau, dulje vremena sam proveo kao prvi asistent-liječnik kod profesora Letourbiera u Parizu gdje su me nedavno zamolili da što prije pođem za Rodrigandu.

— Ah tako! Možda grofa nećete naći više u životu. On je od prije nekog vremena slijep, a njegovo je slijepilo neizlječivo, kako liječnici kažu; povrh toga, ponovo je teško obolio od kamenca u mokraćnom

mjehuru, te su mu neizdrživi bolovi ugrozili život. Sarno ga kirurški zahvat može spasiti. Bio je spreman da se podvrgne operaciji i u tu svrhu pozvao je k svojoj bolesničkoj postelji dvojicu najčuvenijih kirurga, ali je naišao na neočekivan otpor svoje kćerke jedinice, kontese Rosete. Liječnici, međutim, ne mogu čekati, jučer sam čuo da će danas izvršiti operaciju.

— O jada, onda ću stići prekasno! — uzviknu stranac skočivši na noge. — Moram odmah poći. Moda ima još vremena.

— Sumnjam, senjor. Takav zahvat neće izvesti nijedan liječnik u sumrak. Uostalom, moguće je ipak da će pričekati, budući da je milostiva kontesa iz dana u dan odgađala operaciju, premda su liječnici, a naročito grofov sin, bili protiv svakog odlaganja.

— Zar grof Manuel de Rodriganda y Sevilla ima sina?

— Da, jedinca; zove se Alfonso i dugi niz godina proveo je u Meksiku gdje mu stric ima goleme posjede. Naravno da su ga pozvali da se vrati u zavičaj, jer se bolest očiju njegovog oca pokazala neizlječivom.

— Poznajete li nekog čovjeka po imenu Mindrello?

— Oh, njega poznaje svako dijete. Mindrello je ubogi, pošteni đavo koga sumnjiče da se pokatkad bavi i pomalo krijumčarenjem. Otuda ga obično nazivaju Mindrello krijumčar. Ali vi mu možete pokloniti puno povjerenje. On je bolji od mnogih koji ga preziru.

— Zahvaljujem vam se, senjor. Nakon svega što sam ovdje čuo, ja se ne bih dulje zadržavao. Buenas noches — laku noć!

— Buenas noches, senor! Želim da ne stignete prekasno.

Doktor Sternau plati što je naručio, naredi da mu izvedu mazgu, vinu se na nju i pojaha u galopu.

Dan se približavao smiraju, tako da je bilo teško stići do Rodrigande prije mraka. Dok je mazga lakim korakom hitala cestom, njen jahač se maši džepa i izvuče jedan presavijeni list, po čijem se izgledu moglo naslutiti da je Sternau već često čitao retke koji su na njemu bili napisani. Ipak on ga sada, dok je jahao, ponovo raširi i po stoti put pročita ženskom rukom ispisane riječi:

Gospodinu doktoru Sternau, Paris, 24 Rue Vaugirurd.

Dragi prijatelju!

Bili smo se rastali jedno od drugog za čitav život, ali su iskrsle okolnosti zbog kojih sam zaželjela da vas što prije ovdje vidim. Vaša je dužnost da spasite život grofu de Rodriganda! Dođite brzo, što prije, i ponesite svoje instrumente sa sobom! Kad stignete, navratite do Mindrella, krijumčara, i upitajte za mene. Ja vas preklinjem, dođite što prije!

Vaša Roseta.

Pošto je Sternau pročitao pismo, on ga ponovo sklopi i stavi u džep. Sad je jahao kroz gustu hrastovu šumu ali nije gledao ni hrastove ni put koji su oni oivičavali. Sjećao se Pariza i sata kad je prvi put vidio to biće što je napisalo ovo pismo.

Bijaše to u Jardin des Plantesu, kad je hodajući kraj jedne šumice ugledao nju gdje sjedi na jednoj klupi. Zadivljen i zbunjen Ijupkošću te mlađe žene koju je uznemirio u njenoj osami, on se povuče. Ali i ona se podiže, i on vidje ljepotu kakvu je, u tom savršenstvu, jedva smatrao mogućom. On, iskusan liječnik, osjeti kako mu bilo stade da bi mu odmah zatim krv pokuljala iz srca u slijepoočice i obraze. Taj sat bio je presudan za njega i za nju. Oni se zavolješe, iako nesretno. Mogao ju je sresti i vidjeti samo u tom vrtu. Ona je bila, kao što mu je rekla, suputnica kontese Rosete de Rodrigande y Sevilla, koja je sa svojim slijepim ocem boravila u Parizu, i zavjetovala se, iz razloga koje mu nije mogla reći, da se neće udavati. Osjećao se duboko sretnim kad mu je uzvratila ljubav, ali ga je isto toliko duboko boljela njena nepokolebiva odluka koju nije bio u stanju da shvati. Molio ju je i preklinjao; ona je plakala i ipak, ostajala uporna. Onda je jednog dana otputovala, i on joj je morao obećati da se nikad više neće za nju raspitati. Od tog vremena mučila ga je golema patnja od koje mu se srce paralo.

Uto je iznenada dobio njeno pismo. Pročitao ga je i osjetio kako su mu živci zadrhtali. Ne pitajući i ne oklijevajući, on na brzinu spakova ono najnužnije i pođe za njenim zovom. Preletio je Francuskom, pohitao preko Pirineja i sad se približavao cilju gdje je trebalo da ponovo vidi djevojku kojoj je za sva vremena pripadao dušom i tijelom.

Učinilo mu se kao da mu mazga galopira te ju je neprestano ubadao,

i kad je sunce zaronilo iza zapadnih visova, on ujaha u selo Rodrigandu.

To selo je izgledalo daleko ljepše i prijatnije nego što španjolska sela obično izgledaju. Cesta je bila široka i čista, a kuće su sa svojim svjetlucavim prozorskim oknima gostoljubivo mamile iz lijepo njegovanih cvijetnih vrtova. Bijaše to znak da grof Manuel de Rodriganda y Sevilla nije bio samo gospodar, već naprotiv, i otac svojih podanika, koji je sve učinio za njihovu sreću i dobro.

Sternau zapita prvog na koga je naišao za Mindrellov stan i ovaj ga uputi prema posljednjoj kućici u selu. On tu sjaha s konja i uđe u kuću. Mindrellova obitelj se upravo nalazila pri skromnoj večeri.

— Stanuje li ovdje Mindrello — zapita Sternau.

— Da, senjor, to sam ja — uzvrati domaćin podižući se sa stolice.

Bijaše to čovjek snažna, zdepasta rasta, koji kao da je bio dorastao svakom naporu, a otvoreno mu lice moglo je poslužiti kao najbolja i najpouzdanija preporuka.

— Poznajete li pratilicu kontese de Rodriganda?

— Kako se zove? — zapita ga Španjolac s izrazom napetog iščekivanja.

— Roseta.

— Sveta gospo od Cordove, onda ste vi sigurno senjor Sternau iz Pariza?

— Jesam,

Tada se podigoše svi članovi obitelji i pružiše Sternau ruku, poželjevši mu od srca dobrodošlicu. Čak su i mališani pohitali nasmijanih lica, slijedeći primjer odraslih.

— Dobro nam došli, od svega srca, dobro nam došli! — viknu Mindrello. — Stigli ste u pravi čas. Milostiva kontesa, ovaj, dobra senjorita je u velikoj brizi. Odmah ću poslati po nju.

— Jesu li grofa danas operirali?

— Ne, još ne. Kontesa je molila i preklinjala sve dotle, dok nisu još jednom odložili operaciju. Ali sutra će sigurno izvršiti. Kontesa je uvjerena da ćete blagovremeno stići, senjor.

— Onda zna za pismo koje mi je njena pratilica, senjorita Roseta poslala?

— Da, ovaj, svakako da zna — uzvrati Španjolac, pomalo zbunjen. —

Ali senjor, za danas smo vam spremili sobicu gore u potkrovlju, sa cvijećem ispred prozora. Ja ću vas povesti gore i odmah ću vam iznijeti večeru, prije nego što senjorita dođe.

— A moja mazga?

— Nju ćemo smjestiti kod susjeda i dati joj sijena i zobi, dok ne pođete u dvorac. Hoćete li poći, senjor?

Nakon ovih riječi Mindrello povede doktora Sternau malim stubama u onisku, ali veoma čistu odaju, čiji je strop liječnik dosezao glavom. Uskoro su mu donijeli večeru, i dok je polako jeo, Sternau je uživao u prekrasnom prizoru dvorca. Ovaj dvorac je poticao još iz maorskog doba i tvorio golemi četverokut, okrunjen živopisnom kupolom, koji se uprkos svojih visokih i dugih zidina, onako lako i ljupko sazidan, dizao u nebesa poput blistavih minareta ukrašenih ružinim listovima. Od tog zdanja, koje je nadaleko rasipalo svoj sjaj, odudarale su s puno efekta tamne šume hrastova plutnjaka. Tko ga je promatrao sada dok ga je zadnje večernje rumenilo obasipalo prekrasnim bojama, taj se osjećao kao da se nalazi u onim krajolicima istoka gdje iz vječnog zelenila strše zdanja kalifa, bijela, čista i blistava, kao da su bila sazdana rukama anđela.

Dan se gubio u dolini, sumrak je izmicao i noć bacala svoje sjene preko dvorca i sela. Sternau zapali svjetlo i još jednom pregleda instrumente koje mu je u sobu donio Mindrello prije nego je odveo mazgu do susjeda. Uto on začu tiho škripanje po stubama a zatim kucanje na vratima.

— Izvolite — viknu on.

Vrata se otvoriše i — tu je stajala ona, obasjana zrakama svjetla, ona za kojom je čeznuo svakim otkucajem svoga srca.

— Roseta ...

Bilo je to sve što je mogao izgovoriti. Kad ga je zapitala, glas joj je podrhtavao:

— Carlos, vi me još uvijek niste zaboravili?

— Zaboravio? — uzvrati on. — Tražite od mene sve, samo nemojte tražiti da vas ikad zaboravim!

— Pa ipak, tako mora biti. Ali danas se još smijemo vidjeti, i ja vam se najljepše zahvaljujem što ste došli. Hoćemo li najprije da govorimo o onome što mi je dalo povoda da vas ovamo pozovem?

— Bili ste prilično neodređeni u vašem pismu. Nagovijestili ste mi da se grof nalazi u opasnosti. Ja sam danas čuo u Manresi da treba da bude podvrgnut operaciji.

— Svakako, ali postoje i drugi razlozi koji mi zadaju brige, razlozi koje mogu samo vama reći, jer u vas imam beskrajno povjerenje. Nisam sigurna, već samo slutim, da se grof nalazi i u jednoj drugoj opasnosti, osim one koju je izazvala njegova bolest. Ali sada, kad znam da ste ovdje, ja sam spokojna.

Kod ove ispovijesti oči joj zablistaše. On joj ispruži obje ruke i reče:

— Zar je toliko vaše povjerenje u mene, Roseta? Oh, onda sam siguran da me još uvijek volite.

Ona položi svoje ruke u njegove i odgovori:

— Da, ja vas volim, Carlos, volim vas još uvijek onako iskreno kao što sam vas voljela kad smo se rastali, i voljet ću vas čitavog života. Do sada sam bila zagonetka za vas, ali sutra ćete tu zagonetku riješiti i onda ćete shvatiti da je rastanak naša jedina sudbina.

— Zašto tek sutra? Zašto ne sada?

— Jer mi je sada suviše teško da izgovorim onu riječ koju ćete sutra saznati. Carlos, ne ljutimo se na sudbinu, već potražimo sreću u čistoj radosti da nam srca pripadaju jedno drugom, iako nas okolnosti razdvajaju! Govorimo sasvim trezveno o stvari zbog koje sam pohitala k vama!

On se svlada i povede je do naslonjača.

— Čut ćete ono što od vas želim — započe ona. — Vi znate da je grof oslijepio i da mu nema lijeka. Tim patnjama pridružila se i još jedna nova, daleko gora; on boluje od kamenca u mokraćnom mjehuru i liječnici koje smo pitali za savjet tvrde da mu samo operacija može spasiti, život. On se odlučio da se podvrgne kirurškom zahvatu. Kontesa voli svoga oca, on joj je do sada bio jedini prijatelj i ona mu je bila jedina ruka koja ga je tako oslijepljenog vodila kroz život. Ona se danju i noću moli Bogu da ga spasi, jer ju je obuzeo strah da su doktori donijeli krivu odluku. Liječnici su ljudi kamena srca, i ona nema u njih povjerenja. Grofov bilježnik Cortejo i senjora Clarissa ne ostavljaju ga ni jednog trenutka; oni naliče na zlokobne demone što žeđaju za bolesnikovom krvlju, a i grof Alfonso, grofov sin — ah, kako je nesretna, kako duboko nesretna naša kontesa!

Roseta položi svoje blijedo lice u ruke i zaplaka. Sternau joj skloni

ruke s očiju i zamoli: — Ne plačite, senjorita! Olakšajte svome srcu i ispričajte mi sve što vas muči!

— Hoću što bolje mogu — uzvrati ona pošto se pribra i obrisa suze. — Kontesa je bila još veoma mlada djevojka kad je posljednji put vidjela brata na polasku za Meksiko. Otada je proteklo gotovo osamnaest godina, i ona se sada od sveg srca obradovala njegovom povratku. On je došao, i ona mu je pohrlila da ga zagrli. Ali učinila je samo jedan jedini korak i onda se zaustavila. Nije mogla da mu pruži ruke, nije se usudila da dotakne onoga koji je pred njom stajao. To nisu bili ni oko ni glas bratov, lice mu je bilo hladno i tvrdo, a riječi su mu zvučale hladno. I onda, dok ga je promatrala iz dana u dan, uhvatila bi mu poglede koje je ovaj uperio na svog oca. I svaki taj pogled kao da je govorio: Čekam samo da umreš! Tada ju je spapao strah, ona je naslućivala neko potajno zlo i u toj nevolji napisala je — zamolila me da vam napišem da što prije dođete i da joj pomognete.

— Učinit ću sve što budem mogao — uvjeravao ju je Sternau. — Operaciju ću sutra obaviti.

— Da. Neće nipošto dulje da odgađaju. Čula sam da će je izvršiti u jedanaest sati.

— Da li ću prije toga moći da vidim grofa i da govorim s njim?

— Da, ako se javite kontesi. Dođite k njoj u devet sati! Da li ste ikad izvršili operaciju kamenca u mokraćnom mjehuru.

Sternau se blago nasmiješi. — Vrlo često, senjorita. Štaviše, vjerujem da upravo na tom području nešto, vrijedim.

— Da li je ta operacija vrlo opasna!

— Da bih to mogao reći, moram najprije pregledati bolesnika. Sačekajmo dok obavim pregled!

— Da, sačekajmo! Ja u vas imam nepokolebivo povjerenje. Samo ste vi jedini u stanju da donesete spas, ako ga uopće ima.

Ona se podiže.

— Zar ćete poći, senjorita?

— Da, inače će me tražiti. Dakle doći ćete u devet sata?

— Doći ću! Smijem li vas otpratiti, senjorita?

— Mračno je te nas neće opaziti. Da, dopratite me do dvorca!

Pošto su izašli iz kućice, on, joj pruži ruku. Kad su najzad stigli do

kapije na ulazu u park gdje je trebalo da se rastanu, on joj rukom pređe preko svojih usana.

— Laku noć, Carlos — reče Roseta toplim glasom. — Odmorite se dobro od vašeg dugog puta!

— Laku noć, senjorita!

Htio je poći, ali ga ona ponovo uze za ruku, priđe mu sasvim blizu i on ču njenu tihim glasom izrečenu molbu:

— Dragi Carlos, oprosti mi i ne budi nesretan!

Zatim uzmače i krišom uđe u park.

10. GASPARINO CORTEJO

Baš u vrijeme kad su se Roseta i Sternau oprostili, vodio se u jednoj sobi dvorca neobičan razgovor. Tu je spavao jedan od dvojice kirurga, koji su imali zadatak da uz pomoć jednog liječnika iz Manrese odstrane grofu kamenac iz mjehura.

Senjor Casparino Cortejo, advokat i bilježnik, nalazio se kod njega. Bio se upravo podigao da se oprosti, kad reče svojim hladnim, oštrim glasom:

— Dakle, vi vjerujete da će se operacija završiti smrću?

— Svakako!

— Neće li vaše kolege prigovoriti?

— Neće se usuditi da drukčije misle nego što ja mislim. Oni znaju da spadam u majstore kirurškog znanstva — odgovori ponosno liječnik.

— Dobro, ali jeste li uvjerili grofa da će biti spašen?

— Naravno.

— Onda neka ostane onako kako smo se dogovorili. Operaciju ćete izvršiti, a da kontesa zato ne zna, već sutra u osam sati. Vaš kraljevski honorar primit ćete u mom stanu u Manresi. Laku noć!

Kirurg i advokat se učtivo rukovaše, kao da su jedan drugog smatrali za savršenog poštenjaka, a onda se rastaše. Advokat, međutim, ne pođe odmah u svoju sobu, već se javi senjori Clarissi koja mu žurno pohita u susret, da mu je bilo jasno koliko ga je nestrpljivo čekala. Povukli su se u njenu odaju i zaključali vrata kako bi se osigurali od svakog prisluškivanja.

Bilježnik nije na sebi imao španjolsku narodnu nošnju, već je bio obučen u tamno odijelo. Onako visoka, mršava i pognuta rasta imao je kretnje koje su odavale potuljenost, a crte mu oštra lica imale su u sebi nečeg poput ptice grabljivice, te ga se svatko bojao. Loš dojam koji je ostavljalo to odbojno lice bijaše naročito potkrepljen neprekidnim vrebajućim pogledima iz njegovih očiju.

Senjora Clarissa bijaše snažna i punašna. Crte lica žene od svojih pedesetak godina bijahu grube i nimalo ženstvene, a tu njenu ružnoću još je više pojačavala okolnost da je bila pomalo razroka.

— Dobro mi došao, Gasparino — reče mu ona, sjedajući na divan prekriven baršunom. — Dugo sam morala na tebe čekati. Kako stoje stvari?

— Vrlo dobro — odgovori joj notar, sjedajući kraj nje. — Kirurg je pristao na moje prijedloge.

— Onda ćemo najzad, najzad moći da uživamo plodove našeg dugog odricanja. Da li će kirurški zahvat donijeti smrt?

— Sigurno.

— Mi tu ne možemo ništa učiniti — reče ona oborivši pobožno oči. — Grofu treba svakako zavidjeti što će ga Gospod iskupiti od boli. Ali, zar se kontesa neće ponovo usprotiviti?

— Ovaj put ne, draga moja. Ona samo zna da će se operacija izvršiti u jedanaest sati, a mi ćemo početi još u osam. Grof će prekratiti svoje patnje prije nego što ona stigne da se obuče.

— A grof Alfonso? — zapita ga ona i zažmuri razrokim očima.

— On je rođen za to da naše majstorstvo kruniše.

— Da bilo je to pravo majstorstvo od nas, majstorstvo o kojemu svijet nema pojma, niti će ga ikad imati. Mi smo se voljeli, stari moj Gasparino, ali smo se smjeli samo krišom vjenčati, jer sam ja bila kćer ponosnog hidalga a ti ubogog gladnice. Morali smo da uklonimo naše dijete da ti nisi došao na onu divnu pomisao da ga umjesto grofa Alfonsa pošalješ bratu grofa Manuela, don Fernandu u Meksiko. Mi smo sada roditelji jednog grofa, a sutra ćemo raspolagati milijunima grofova de Rodrigande. De, raskomoti se! Uživajmo misleći na lijepu budućnost!

Sternau te noći nije mogao zaspati. Susret s voljenom djevojkom nije mu dopuštao da misli na odmor. Premda se vratio u svoju sobicu, čitave je noći hodao po njoj, obuzet nemirom i nadanjem.

Kad je svanulo, on opazi susjeda koji je bio ustao i ode k njemu da osedla mazgu.

Pojahao je u rano jutro onako nasumce, ne bi li svojim mislima i osjećajima dao oduška.

Najzad je pred sobom ugledao Manresu i skrenuo na cestu koja je vodila prema Rodrigandi i kojom je jučer bio došao.

Kraj puta se nalazila jedna venta, usamljena gostionica ispred koje je bio privezan osedlani konj, očit znak da se u njoj već nalazi neki gost. Sternau sjaha. Od sinoć nije ništa pojeo ni popio, pa je sada htio da naruči šalicu kave. Kad je ušao unutra, on ugleda jednog jednostavno obučenog gospodina gdje sjedi za stolom, sa torbom u kojoj se nalazio kirurški pribor. Bio je to onaj liječnik iz Manrese koji je trebao da sudjeluje u operaciji, a da Sternau o tome nije imao pojma.

Gostioničar, koji je sjedio pokraj liječnika, ponovo nastavi prekinuti razgovor kad je saslušao Sternauovu želju:

— Dakle vi ste pošli grofu u posjetu, senjor doktor?

— Kao što sam već rekao — potvrdi liječnik.

— Hoće li danas najzad izvršiti tu operaciju?

— Sigurno. Već u osam sati.

— Ali kontesa neće pristati na to!

— Nju neće ni pitati. Rekli su joj da ćemo operaciju započeti tek u jedanaest sati.

— Mislite li da će siroti grof ozdraviti?

— Da ... i... ne... tko to zna!

Sternau je dovoljno čuo. On brzo ispi naručenu kavu, plati je i izađe iz gostionice ne odavši ni jednom riječju koliko mu je bilo važno ono što je čuo. Usiljenim galopom on pojaha kući i na nekih pola sata prije osam stiže u selo Rodrigandu. Pošto je mazgu ponovo predao susjedu, on uze svoje instrumente i pohita u dvorac.

Nešto ga tjeralo da pođe prema kapiji gdje se sinoć rastao od voljene žene. Ona bijaše otvorena, i on uđe i uputi se žurnim koracima prema dvorcu; prošao je dugim drvoredom i htjede upravo da pređe preko male livade, kad se kraj nje, iznenađen, zaustavi. Pred njim je stajala Roseta koja je bila pošla u jutarnju šetnju. Na sebi nije imala ni one tijesne pariške haljine, ni španjolsku narodnu nošnju; ruho u koje je bilo odjeveno njeno lijepo tijelo, stapalo se, s puno smisla i duha, mirisavi maorski dašak s onom prirodnom nordijskom jedrinom,

Upravo, je izdala upute jednoj služavki, koja je njena naređenja primila s riječima: — Da, konteso! — i odmah se zatim udaljila.

— Kontesa? — njega prođoše srsi od neočekivane spoznaje.

— Roseta? — viknu on.

Ona se okrete. — Carlos! Kako ste stigli tako rano u park?

— Oh, dragi Bože, sanjam li? Predosjećam da će se dogoditi ono najgore. Senjorita, dona, vi niste Roseta, grofičina pratilica već...

— Već? Produžite, senjor.

— Vi ste kontesa Roseta.

— Da, to sam ja. Tačno ste pogodili, Carlos — odgovori ona pružajući mu ruku. — Možete li mi oprostiti?

— Oprostiti? Oh, Bože mili, kakva žalost! Da, sad znam zbog čega se moramo rastati. Zašto ste mi to učinili, zašto, dona Roseta?

Ona sklopi oči i priznade drhtavim glasom:

— Zato što sam vas voljela i što sam htjela bar nekoliko trenutaka da budem sretna. Sada je to prošlo, te je utoliko svirepija kazna. Moj otac — gle, vi ste ponijeli vaše instrumente sa sobom i došli ste tako rano — prekide se ona sva preplašena. — Imate li kakav razlog za to?

— Razlog? — zapita Steroau, još uvijek kao u nekom polusnu. — Ah, da, ja sam zaboravio da vam kažem ono najvažnije što prijeti katastrofom. Grofice, vaš otac se nalazi u najvećoj opasnosti!

Njenim lijepim licem pređe duboki strah.

— Moj otac? — jedva prošapta ona, preblijedivši — U kakvoj?

On izvadi iz džepa sat i, bacivši pogled na nj, odgovori:

— Bože dragi, već je vrijeme! Konteso, počet će odmah s operacijom!

— Sada? Pa nju je trebalo da obave tek u jedanaest sati!

— Ne, oni su vas obmanuli. Bez vašeg znanja odlučili su da izvrše operaciju u osam sati. Kad sam od jutros pošao u šetnju, susreo sam liječnika iz Manrese, od koga sam to krišom saznao a da se nisam odao.

— Sveta gospo! Oni imaju zle namjere, inače me ne bi obmanjivali. Hajte, senjor, pođite brzo da spriječimo njihovu rabotu!

Krajnje uzbuđena, ona pohita u dvorac. Doktor Sternau pođe za njom.

Kad su stigli do ulaza oni opaziše kako posluga upravo uvodi jednog konja u staju. Sternau prepozna u njemu konja liječnika iz Manrese, koji mora da se veoma požurio da bi što prije stigao u Rodrigandu.

— Požurite, konteso! — reče Sternau. — Kirurzi su se okupili, ne

smijemo gubiti vrijeme!

— Hajte! Brzo, brzo! — viknu grofica penjući se stubama u dvorac, odakle je onda ušla preko skupocjenih sagova u predvorje gdje je pred jednim vratima stajao sluga.

— Da li se grof probudio? — zapita ga ona.

— Da, milostiva konteso — odgovori joj sluga.

— Da li je sam?

— Ne. Liječnici su kod njega.

— Koliko vremena već?

— Deset minuta.

— Ah, onda možda nećemo stići prekasno! Za mnom, senjor!

Ona htjede ući, ali sluga stade pred nju i reče, premda veoma učtivo, sasvim odlučnim tonom:

— Oprostite konteso. Dobio sam najstrožije naređenje da do daljnjega ne pustim nikoga da uđe.

— Ni mene?

— Upravo ni vas.

Na njenom licu se ukaza izraz dubokog bijesa. Ona zabaci glavu i, puna ponosa, upita;

— Tko vam je izdao to naređenje?

— Grof Alfonso koji također prisustvuje.

— Ah, zar on! Sklonite mi se s puta!

— Ne smijem! Oprostite konteso. Ja ne mogu drukčije, jer...

Sluga ne mogaše da završi započetu rečenicu, jer ga Sternau uhvati za mišicu, gurnu bez ijedne riječi, ali sasvim odlučno, u stranu i otvori vrata koja su vodila u predsoblje grofove odaje u koju uđoše. Sluga pođe za njim ali se ne usudi nijednom riječi da protuslovi. Iz predsoblja se ulazilo u primaću sobu gospodara zamka. Grofica Roseta pokuca na zatvorena vrata.

— Tko kuca? — zapita najzad, nakon nekoliko puta ponovljenog kucanja, glas po kome je odmah prepoznala svoga brata.

— Ja sam — odgovori ona. — Otvori brzo!

— Ti Roseta? — uzvrati joj on, sav bijesan i iznenađen. — Tko te je pustio da uđeš? Zar Juan nije čuvao stražu?

— Jeste. Otvori brzo, Alfonso!

— Ja te molim da se povučeš u svoje odaje. Liječnici su najstrožije zabranili da još netko prisustvuje!

— Ne dopuštam da mi uskrate prisustvo, bar sada ne. Još ima vremena do jedanaest sati!

— Tata je naredio da operaciju izvrše već sada, a ti znaš da to nije za djevojačke oči.

— Ali ja moram prethodno s njim govoriti!

— Sad ne možeš. Već su počeli...

Njegove posljednje riječi zvučale su krajnjom bezobzirnošću. Ton im je bio oštar, odbojan i nestrpljiv, kao da je brat mislio da je time rekao sve. To je groficu samo još više raspalilo.

— Alfonso — viknu ona strogo — ja zahtijevam da me pustiš da uđem, jer mi to ne smiješ zabraniti. Ja imam pravo i dužnost mi je da prethodno govorim s ocem!

— Ali on ne želi. Uostalom, sada nema vremena za razgovor kraj zaključanih vrata. Odlazi, jer ćeš samo uzalud kucati!

— Onda ću ih otvoriti sama!

— Pokušaj samo!

Ove riječi on izgovori uz odvratan smijeh. Onda se ču kako se Alfonso udaljio.

— Bože mili, što sada da radim? — zapita Roseta svoga praticoa.

Ovaj se nasmiješi nimalo zbunjen, ali je oklijevao da odgovori jer se činilo kao da osluškuje što se u zatvorenim prostorijama zbiva.

— Najmilostivija konteso — reče joj sluga prišavši ponizno — uvjeren sam da vam neće otvoriti. Budite milostivi i izađite iz predsoblja...

— Šutite! — prekide ga ona zapovjednom kretnjom ruke.

Možda bi u silnom uzbuđenju dodala još nekoliko riječi na slugin prijekor, ali Sternau joj dade znak da stavi uho na vrata. Ona tako učini i ču, kao izdaleka, glas svoga oca kako u pravilnim razmacima odbrojava:

— Pet... šest... sedam... osam... devet... deset... jedanaest...

— Šta znači ovo? — zapita, ona preblijedivši još više.

— To kloroformiraju grofa — odgovori joj Sternau. — Njegovo brojanje treba da pokaže stepen anestezije.

— Onda će ga zaista operirati?

— Sigurno.

— To ne smiju učiniti, ni u kom slučaju! — viknu ona, krajnje prestrašena. — Senjor, pomozjte mi!

— Dajete li mi dozvolu da upotrijebim silu?

— Da — ali radite odmah!

Sternau tada priđe vratima, podiže nogu, kad se razliježe bučna lomljava i ulaz bijaše slobodan. Ovaj snažni čovjek je jednim udarcem noge izbacio golema, čvrsta vrata Iz brave. Sad je stajao s groficom u grofovoj primaćoj sobi. Ona je bila prazna, samo su iz susjedne odaje dopirali glasovi.

Vrata se otvoriše a zatim se pojaviše grof Alfonso i jedan od liječnika.

— Šta znači ovo? — viknu Alfonso. — Zar se usuđuješ da na silu uđeš, je li?

U svojoj iznenađenosti i bijesu on previdje da Roseta ne stoji sama pred njim. Oči su mu prijeteći sijevale, a žile na čelu mu bijahu nabrekle od gnjeva. — Usuđujem? — zapita grofica, a lijepo joj se lice zacrveni od ogorčenja zbog neučtivog prijema njenog brata. — Mislim da jedna grofica de Rodriganda y Sevilla ima u svako doba pravo da uđe u odaje svoga oca. Nisam se ja usudila, već upravo ja zahtijevam od vas, i to s punim pravom, da mi objasnite kako ste se vi usudili da bez mog znanja započnete operaciju na mome ocu koja bi mogla biti krajnje opasna po njegov život?

— Mi smo tako odlučili i kod toga ostajemo. Udalji se što prije!

— Neću otići prije nego što budem vidjela svoga oca i govorila s njim. Gdje je on?

— U susjednoj sobi. Tvoj neoprezan nastup mogao bi ga stajati života. Svako uzbuđenje, Čak i ono najmanje, moglo bi imati za njega najteže posljedice. Ah, tko je ovaj stranac ovdje?

— To je senjor Sternau, liječnik koga sam zamolila da dođe iz Pariza i da iznese svoje mišljenje o očevoj bolesti. Nadam se da ćeš i ti pozdraviti njegovo prisustvo!

Liječnik, koji se pojavio s Alfonsom, namrgodi čelo s izrazom prezrenja, a Alfonso prasnu od bijesa:

— Iz Pariza? Tko ti je to dopustio? To je samovolja kakvoj nema

ravne! Ja očekujem od tebe da se povinuješ mojoj volji! Moraš se ovog trenutka povući i ovog čovjeka otpustiti!

Kod ove uvredljive bezobzirnosti grofičino lice prekri duboko bljedilo, te se morade nekoliko trenutaka pribrati prije nego što mu je mogla odgovoriti. Onda se učini kao da je rastom postala viša. Ona zapovjednički ispruži ruku i s visine uzvrati:

— Ti zaboravljaš s kime govoriš! Ovdje može da zapovijeda samo grof de Rodriganda, a ako je on u tome spriječen, onda i ja imam isto pravo kao i ti da umjesto njega zapovijedam. Operacija se neće obaviti prije nego što ovaj senjor podrobno pregleda bolesnika. Tako ja želim i znat ću da svoju želju provedem u djelo!

Crte na grofovom licu se još više namrgodiše, žile na čelu mu nabreknuše, a glas mu poprimi onaj hrapav prizvuk kad je, podignuvši prijeteći šaku, prišao sestri i odgovorio joj:

— Zar ti, zar ti hoćeš ovdje da zapovijedaš? Ti, djevojka? Pih! Operacija će se odmah obaviti, a slugama ću narediti da te udalje, ako to ne budeš dobrovoljno učinila. Ja sam navikao da činim samo ono što je meni po volji zapamti to!

Onda se Alfonso okrete prema doktoru Sternauu i obrecnu se na njega:

— Odlazite, kažem vam! Ili, treba li da naredim da vas naši psi otjeraju iz zamka?

Sternau se nasmiješi, nimalo zbunjen.

— Ja sam došao ovamo na poziv grofice de Rodriganda — uzvrati on smirenim glasom — da pregledam grofa, vašeg gospodina oca. To ću i učiniti uprkos vašem protivljenju! Konteso, ja vas molim da me predstavite ovom gospodinu koji je sigurno moj kolega.

On pokaza pri tom veoma učtivom kretnjom ruke na španjolskog liječnika koji je za vrijeme ove sve žustrije izmjene riječi bio iz opreza povukao u prozorsku nišu. Roseta kimnu potvrdno glavom i postupi po njegovoj želji rekavši:

— Senjor doktor Carlos Sternau, glavni liječnik na klinici profesora Letourblera u Parizu — doktor Francas iz Madrida — ah, evo i ostale gospode: doktor Milanos iz Cordove i doktor Cielli iz Manrese.

I stvarno se sada iz susjedne sobe lagano pomoliše dvojica liječnika, privučeni suviše glasnom rasprom koja ih je omela u njihovim

pripremama. Oni se pokloniše krajnje hladno pred doktorom iz Pariza, a doktor Francas iz Madrida, koji je ranije izašao s grofom promijeni boju na licu. On je vjerojatno bio najupućeniji od sve trojice pa je sigurno suviše dobro poznavao ime profesora Letourbiera iz Pariza, a da ne bi znao da pred sobom ima izvrsnog stručnjaka. Očito je uvidio da je iskrsla velika opasnost, ne samo lično za njih, nego i za njihovu mračnu nakanu, opasnost kojoj su mogli stati na put samo ako strogo i gordo budu odbili strančevu pomoć. Zato doktor Francas odgovori svojim tvrdim hrapavim glasom:

— Ovaj senjor mi je nepoznat. Naše pripreme su već završene te nam nije potrebna ničija pomoć sa strane. Naš uzvišeni pacijent nam je dao punomoć da izvršimo operaciju na njemu, i ako ne budem mogao odmah i bez ikakvog miješanja nepozvanih da izvršim kirurški zahvat, onda neću snositi nikakvu odgovornost.

— Čuješ li? — reče grof Alfonso svojoj sestri. — Udalji se što prije i istovremeno nas oslobodi prisustva ovog čovjeka kome neću dopustiti ni jedne minute dulje da se zadržava na Rodrigandi!

Ona mu htjede odgovoriti, ali joj Sternau krišom dade znak da šuti.

— Molim vas, najpoštovanija konteso — reče on — dopustite mi da uzmem riječ! Radi se o mom prisustvu te ću zbog toga ja i odgovoriti. Ja sam liječnik i u isto vrijeme vaš gost, konteso, te bi najobičnija uljudnost i obzirnost sa strane vašeg gospodina brata, a i kolegijalnost sa strane ostale gospode, zahtijevala da se vašoj želji izađe u susret, ali oni nisu postupili tako. Zbog toga, dakle, ja ne stojim ovdje kao netko koji učtivo moli, već kao opunomoćeni liječnik grofice Rosete de Rodriganda y Sevilla i izjavljujem slijedeće: Budući da ovdje postoji namjera da se izvrši jedna veoma teška operacija i pod krajnje sumnjivim okolnostima, ja imam jak razlog da vjerujem da se ovdje radi o mračnim namjerama, od kojih zazire svjetlo dana i oko poštenog svjedoka. Zbog toga ja dižem svoj glas. Ja izjavljujem da je svaki onaj koji bude izvršio kirurški zahvat prije nego što ja budem pregledao pacijenta i razgovarao s njim, lakomislen ili, još gore, ubica s predumišljajem. Ukoliko budete nastojali da me silom udaljite, ja ću odmah pozvati u pomoć policiju koja će sigurno znati da grofičinoj želji izađe u susret.

Visoko uzdignute glave i jednom takvom superiornošću koja mu je sjala u očima, kao da nije nepoznati stranac, već posjednik zamka, stajao je Sternau pred ostalim liječnicima. Doktor Francas po drugi put

promijeni boju lica, a dvojica njegovih kolega pogledaše u zemlju, zbunjeni i postiđeni. Alfonso htjede doduše da prasne od bijesa, ali ne stiže bilo što da odgovori, jer se u tom trenutku otvoriše vrata susjedne odaje i pojavi jedna prilika, kao stvorena da pobudi duboko poštovanje i sažaljenje.

Čovjek koji je stupio u sobu bijaše slijep. To se moglo vidjeti na prvi pogled. Ali njegove mutne oči kao da su ipak posjedovale moć da vladaju oko sebe. Onako visok i od patnji i bolova omršavio, imao je na sebi bijeli pokrivač koji mu je poput mrtvačkog pokrova padao s ramena do poda. Plemenito mu lice bijaše mrtvački blijedo dok mu je po slijepoočicama osjedjela kosa padala u gustim pramenovima do zatiljka.

Izgledalo je kao da se neki duh pojavio iz grobnice da stiša svađu smrtnika koja ga je uznemirila. Taj slijepi čovjek je bio grof Manuel de Rodriganda y Sevilla. Kloroformiranje još nije bilo sasvim završeno. On je bio ponovo došao k svijesti i razabrao svađu. Stoga se, pošto se uvio u bijeli pokrivač, podigao sa operacionog stola i stupio pred prisutne u susjednoj sobi.

— Šta se to ovdje zbiva? Zašto ne počinjete s operacijom? — pitao ih je on, gledajući u polukrug svojim mrtvim očima.

Roseta pohrli prema njemu i, u golemom izlivu nježnosti, zagrli ga.

— Oče, moj dragi oče! Neka je hvala Svetoj djevici, što još nisu počeli. Sad te ne mogu ubiti.

— Ubiti? A tko je to htio učiniti, dijete moje?

— Oh, sigurno bi umro, znam, naslućujem, osjećam to.

— Dječja ljubav i strah govore iz tebe, draga moja kćeri. Nije trebalo da nas smetaš!

— Tako je oče! — upade mu u riječ lažni grof. — Ona nas je prekinula, i to na nevjerojatno drzak način! Reći ću ti samo da je i vrata razvalila! Kaži i sam da li je to dostojno jedne grofice de Rodriganda?

— Jesi li to doista učinila, moje drago dijete? — zapita je don Manuel, blaga smiješka, kao da nije vjerovao što mu lažni sin Alfonso govori.

— Da, ja sam to, naravno, učinila, tata — uzvrati ona. — Stanje u kome se nalaziš zahtijeva krajnju opreznost, a tvoj život mi je i suviše dragocjen, a da bih tu opreznost mogla propustiti. Tebe će operirati samo oni ljudi u koje ja budem imala povjerenja. Ali primijetila sam da se požuruju i da s tvojim životom ne postupaju s dužnom brižljivošću.

Obuzeta strahom i brigama, ja sam pisala u Pariz i zamolila profesora Letourbiera da nam pošalje jednog kirurga kome bih te mogla povjeriti; kad je doktor iz Pariza danas stigao, oni ga nisu htjeli k tebi pustiti. Da li ćeš se i dalje čuditi, što sam na silu upala u tvoje odaje?

Bolesnik pognu, smješeći se, umornu glavu i reče: — Moji liječnici uživaju moje potpuno povjerenje, i ako su ti zatajili sat kad je trebalo da budem operiran, onda su to učinili samo da bi i tebe i mene poštedjeli svakog štetnog uzbuđenja. Gdje se nalazi taj pariški liječnik?

— Ovdje je. Zove se doktor Carlos Sternau.

— Ovdje u ovoj sobi?

— Da — odgovori Sternau. — Ja vas molim za izvinjenje, visosti, što sam došao na poziv vašeg djeteta. Kad se radi o životu jednog čovjeka, jednog oca, onda se nikad ne može biti dovoljno oprezan.

Ove riječi bile su izgovorene odlučnim glasom čiji ton kao da je blagotvorno djelovao na slijepog grofa.

— Da li ste ikad prisustvovali jednoj sličnoj operaciji, senjor? — zapita ga grof.

— Da.

Ova jednostavna riječ učini da grof podigne glavu i nastavi:

— Senjor, u vašem glasu ja naslućujem izvanrednu sposobnost. Vi ste rekli samo jedan slog, ali to mi je bilo dovoljno da shvatim da ste prisustvovali, a možda i sami rukovodili, mnogim takvim operacijama.

— Visosti, imate pravo. Ja sam primarius kod profesora Letourbiera.

— Ah, onda su u vas mogli imati povjerenja te vas nisu smjeli odbiti! Ja vam zahvaljujem što ste došli, senjor! Hoćete li da me pregledate?

— Naravno, ja žarko želim da mi to dopustite, visosti.

— Onda pođite sa mnom! Gospoda liječnici će također poći, a ostale molim da se povuku.

— Stanite! — uzviknu Alfonso. — Oče, kažem ti da sam ja ovom čovjeku pokazao vrata. Hoćeš li da poništiš moje naređenje?

— Moj sine, ti si ovog senjora uvrijedio, i ja mu dugujem zadovoljenje.

S tim riječima, on se vrati u susjednu sobu. Sternau pođe za njim, s ostalim liječnicima.

Alfonso, koji je morao ostati, procijedi šapatom i škripajući zubima svojoj sestri:

— Ovo ti nikada neću zaboraviti!

Onda je prišao prozoru. Roseta je međutim sjela u naslonjač ne udostojivši brata nijednim pogledom više.

Soba u koju je stupio grof sa ostalim liječnicima bijaše spreman za operaciju. Preko jednog dugog stola bio je prostrt dušek na kojem je grof ležao. Pored dušeka su ležali svakojaki instrumenti, a na podu stajali sudovi koji prilikom operacije služe za upotrebljene zavoje, vatu i ostalo.

Grof Manuel se obrati doktoru Sternau:

— Senjor, otkada sam lišen vida, navikao sam se da o ljudima sudim prema tonu njihovog glasa. Vaš glas budi u meni povjerenje. Molim vas, pregledajte me!

Pariški liječnik je već mnoge pacijente liječio, ali još nikad nije pred bolesnikom stajao s osjećajima kakva su ga sada obuzimala. Ovaj čovjek je bio otac djevojke koju je on tako žarko i beznadno ljubio. Obuzet najdubljim osjećajima, on nehotice glasno uzdahnu. Grof to ču i upita ga:

— Bojite li se, senjor?

— Ne, visosti — odgovori doktor Sternau. — To, što ste čuli nije bio uzdah moje slabosti, već molitva da uspijem ispuniti nade kontese Rosete.

Tada mu grof ispruži obje ruke i reče:

— Senjor, hvala vam. Ove vaše riječi su kao stvorene da još više uvećaju moje povjerenje prema vama.

Sternau je onda postavio grofu mnoga i podrobna pitanja o svemu što se odnosilo na njegovu bolest. Nakon toga grof se morao opružiti na ležaju kako bi ga liječnik brižljivo pregledao. Spretnost kojom je on taj pregled izvršio učinila je da španjolski liječnici uvide da ovdje imaju posla s čovjekom koji je u svom znanju daleko stajao iznad njih.

Najzad se bolesnik mogao podići. On upita doktora iz Pariza za rezultat pregleda, ali umjesto očekivanog odgovora ovaj reče:

— Visosti, vi ste slijepi. Smijem li vas zamoliti za dopuštenje da vas upitam kako je do toga došlo?

— Pitajte samo, senjor!

Opet je grof morao da odgovori na mnoga pitanja. Onda je Sternau izvadio iz torbe svakojake instrumente kojima je osvjetlio i pregledao grofove oči. Naposljetku, kad je bio i sa tim gotov, on se obrati svojim

kolegama:

— Senjori, doktor Francas iz Madrida je malo prije izjavio da ne želi da se netko nepoznat miješa sa strane. Ja ću morati, dakle, da se odreknem kolegijalnog dogovora te ću biti primoran da svoj nalaz izrečem sa svom iskrenošću, ne imajući ni prema kome obzira. Visosti, na koji način je trebalo da vam otklone kamenac iz mjehura?

— Operativnim zahvatom — uzvrati bolesnik.

Sternau se prestraši. — Ma nije moguće, visosti, — viknu on. — Mora da su vas htjeli obmanuti ili ste pogrešno čuli! Ali, naravno, ja ne vidim nikakvog povoda nekom obmanjivanju.

— Tako je kao što sam vam rekao — reče grof. — Pitajte ovu gospodu!

Sternau baci pogled na liječnike od kojih je samo Francas bio spreman da odgovori, i on prkosno uzvrati:

— Mi smo nesumnjivo vidjeli spasa samo u jednom takvom zahvatu.

— Ali senjori — reče Sternau sav uzrujan — jeste li osjetili kamenac? Da li vam je poznata njegova veličina i položaj? Bože dragi, ja ovo ne mogu shvatiti! Ovdje je svaki rez opasan po život, a zahvat kakav ste vi htjeli izvršiti bio bi svakako katastrofalan! Gospodo, izjavljujem da je svaki liječnik koji na ovakav način prilazi nožu, čovjek koji će bez ikakvog ustručavanja i s krajnjom hladnokrvnošću počiniti umorstvo!

— Senjor! — zaprijeti madridski kirurg.

— Senjor! — doviknu mu Sternau sijevajući očima. — Grof Rodriganda nije nikakav liječnik, pa nije ni mogao znati što s njim kanite učiniti, ali svakom početniku moralo bi ovdje biti jasno da bolesnik ne bi preživio operaciju. Ako bih vas prijavio i zatražio da se ovaj slučaj ispita, vi biste odgovarali zbog pokušaja umorstva.

Uprkos ove prijetnje Francasu pođe za rukom da se svlada.

— Ah, — zagrakta on glasom punim poruge. — Zar vi, stranac, nama da prijetite? Smiješno! Ovaj čovjek glumi ovdje svemogućeg da bi možda postao grofov lični liječnik, ali njegova visost poznaje nas. Naša imena nisu ničim uprljana i visoko su cijenjena u naučnom svijetu. Da čujemo kako će ovaj laskavac odstraniti kamenac iz mjehura!

— To ćete odmah čuti! — uzvrati Sternau spokojno. — On se može ukloniti samo litotripsijom, i to posve bezopasno.

— Litotripsijom? — zapita ga liječnik iz Manrese. — Šta li je to? Šta

bi to imalo da znači?

Sternau reče, duboko iznenađen: — Visosti, čujete li kakvim ste ljudima povjerili svoj život i sreću vašeg djeteta? — obrati se on grofu. — Ovaj čovjek nije još nikad ništa čuo o litotripsiji, o mrvljenju i uklanjanju kamenca kateterom!

Francas procijedi kroz zube osmjeh pun prezira. — Varate se, senjor! Za tu priču o kateter-kliještima znali smo mi već prije vas, ali to je samo bajka u koju može da vjeruje jedan nesposoban liječnik. A sa jednim nesposobnim ja ne želim diskutirati. Neka grof sam odluči tko od nas treba ovu odaju istog časa da napusti, on ili mi.

— Dokle god budem u stanju da radim, ja ću se povinovati samo mojoj savjesti — reče Sternau.

Ja sam već primijetio da njegova visost nije liječnik. Možda će se on odlučiti za put koji bi ga stajao života, ali ja se s tim ne mogu složiti, čak i ako bi za svoje uvjerenje morao staviti život na kocku!

Tada se podiže grof, mahnu zapovjednički rukom i reče: — Senjori, ovdje nije mjesto za jednu takvu raspravu. Vi se, dakle, možete udaljiti, a kasnije ćete saznati moju odluku. Vaše mišljenje mi je poznato, i ja bih htio još samo da ispitam mišljenje senjora Sternaua. On će, dakle, ostati ovdje, da mi ga podrobno obrazloži. Izađite sada i uskoro ćete čuti što ću učiniti!

— To znači da vam nismo potrebni? — zabrunda Francas. — Da smo otpušteni? Dobro, poći ćemo, ali ovaj stranac će nam pružiti zadovoljštinu, a vas, visosti, mi molimo da duboko promislite prije nego što donesete odluku.

Oni spakovaše svoje instrumente i izađoše iz sobe. Roseta uđe odmah, baci se grofu oko vrata i zaklikta od sreće:

— Oče, spašen si! Hvala ti, oče moj!

On je nježno odbi od sebe, ne puštajući je sasvim iz naručja, i reče:

— Nemoj biti tako žustra, dijete moje! Odluka još nije pala. Ja bih htio da ispitam mišljenje senjora Sternaua.

— Oh, to što on misli, bit će jedino ispravno! — viknu ona. — Ti mu možeš pokloniti sve svoje povjerenje.

Iz njenih očiju zali doktora Sternaua topao pogled koji mu, poput sunčanih zraka, obasja srce, i on je zamoli dirljivim glasom:

— Visosti, imajte povjerenja u mene! Bog je svjedok da vam najljepše

želim. Oprostite mi istovremeno za svirepost koju sam pokazao prema ovim ljudima! Bio sam ogorčen njihovom lakomislenošću, koja vas je mogla stajati života. Da su zaista izvršili operaciju, Vi više ne biste bili živi, u to vam se mogu zakleti.

Sad se otvoriše vrata i grof Alfonso upade u sobu. On je vani razgovarao s liječnicima te je ušao sav bijesan i duboko ogorčen, ne bi li možda ostvario svoju mračnu nakanu.

— Oni odlaze? Ti si ih otjerao, oče? — zapita on. — Da li je to moguće?

— Ja ih nisam otjerao, sine moj — odgovori mu grof. — Ja sam ih samo zamolio da mi ostave vremena da razmislim.

— Nadam se da će tvoja odluka imati obzira prema ovim zaslužnim ljudima!

— Moja odluka bit će pravedna. Ja te, međutim, molim da o ovoj neprijatnoj stvari više ne govoriš.

Alfonso je morao poslušati, a grof se onda obrati svojoj kćeri:

— Pomisli, ovaj liječnik mi je pregledao i oči!

Grofica Roseta namah pogleda, prijatno iznenađena, pariškog liječnika.

— Zaista? — zapita ona. — Imate li razloga da se nadate, senjor? Smatrate li sljepilo vrijednim pregleda?

— Svakako, konteso. Ja sam liječio mnoge slijepe i praksa mi je izoštrila oko tako da mogu vrlo brzo razlikovati beznadežno oko od oka koje može da ozdravi.

— I što ste opazili?

— Da su liječnici i ovdje imali krivo.

Roseta skoči na noge. I slijepi grof podiže glavu, sav radostan i iznenađen, dok je grof Alfonso jedva bio u stanju da prikrije svoj pakostan pogled.

— Kako mislite? — zapita don Manuel. — O, molim vas, molim, govorite!

— Visosti, da li su liječnici rekli da ste neizlječivi?

— Svakako.

— Od koje to bolesti, po njihovom sudu, navodno patite?

— Kažu da se radi o Staphylomu.

— Hm, imali su krivo! Vi bolujete od sive mrene s jednom posve

rijetkom mutninom sedefastog sjaja u rožnjači, koju mi liječnici nazivamo leukomom.

— Da li je u ovom stadijumu izlječiva? — zapita grof, gotovo bez daha.

— Do nedavna siva mrena je smatrana neizlječivom, ali u međuvremenu nam je sretno uspjelo da izliječimo više bolesnika. Taj leukom se odstranjuje pomoću uzastopne punktacije jednom specijalnom iglom a onda se operira siva mrena koja se ispod njega nalazi. Ako mi se budete povjerili, visosti, onda vas mirne savjesti mogu uvjeriti da ću vam povratiti vid vaših očiju, doduše ne s ranijom oštrinom i intenzitetom, ali ipak toliko da ćete uz naočale dobro vidjeti!

— Grof podiže svoje ruke prema nebu i reče:

— O, Bože, kad bi to samo bilo moguće!

Od ushićenja Roseta mu, u suzama, pade na grudi i grcajući poče da ga moli:

— Oče imaj povjerenja u njega! Nitko ti drugi ne može pomoći, osim njega!

— Da, poslušat ću tvoj glas i predat ću mu se sa svim povjerenjem, kćeri moja! — odluči grof. — Evo vam, senjor, moje ruke! Vi ste danas s Bogom započeli vaše djelo, pa ćete ga s božjom pomoći i završiti. Alfonso, sine moj, zar se nećeš s nama radovati?

Lažni grof pokuša da svlada bijes na svom licu i uzvrati:

— Bio bih sretan da te vidim ponovo zdrava, ali ne mogu a da ne pomislim koliko je krajnje lakomisleno i opasno buditi nade koje s možda nikada neće ispimiti. Bolesnik se mora onda osjećati deset puta nesretnijim

— Bog će biti milostiv! Koliko će vremena zahtijevati liječenje, senjor?

— Budući da se morate najprije priviknuti na kateter, kamenac se iz mjehura ne može prije dva tjedna odstraniti — odgovori Sternau. — Tek kada se budete potpuno oporavili od operacije, kad ne bude nikakve bojazni za vaš život, možemo prijeći na liječenje očiju, što će svakako uzeti znatno više vremena u obzir.

— Ali, da li možete tako dugo ostati ovdje, senjor?

— Onda bih morao da zatražim od profesora Letourbiera dulji dopust, ili bih se čak i oprostio od njega.

— Oprostite se, ja vas molim za to. Kod mene ćete naći dom, i ja ću vam bogato nadoknaditi sve ono što budete ostavili u Parizu!

— Moja najbolja nagrada bit će mi svijest da sam vam povratio zdravlje tijela i vid očiju, visosti. Ja ću, dakle, još danas pisati profesoru u Pariz.

— Učinite to! Stanovat ćete kod mene, senjor. Roseta će vam odmah pokazati vaše odaje.

— Pa zato imamo kaštelana — primijeti Alfonso zajedljivo.

— Da, tačno — reče grof. — Od silne sreće nisam ni pomislio na njega.

— Ja sam zahvalan don Alfonsu što se sjetio — reče Sternau ponosno — jer nipošto ne bih želio da se zbog mene izmjene ovdašnje prilike.

Sternau se oprosti od grofa Manuela i izađe u susjednu sobu, gdje nađe trojicu španjolskih liječnika koji ga odmjeriše mrkim, mržnjom ispunjenim pogledima.

— Senjor — zareža na njega Francas — vi ste započeli borbu s nama! Mi ćemo je nastaviti, i to s tolikom snagom i tako dugo dok ne podlegnete.

— Pah!

Sternau im uzvrati samo ovom riječju, a onda gurnu Francasa ustranu i otvori vrata. Kad je izišao iz odaja on se uputi najprije u svoj dosadašnji stan. Do njegovog povratka u dvorac, trebalo mu je spremiti odaje.

Nedugo zatim sjedila su u odaji senjore Clarisse tri čovjeka iza zaključanih vrata. Grof Alfonso, doktor Francas i notar Gasparino Cortejo. Doktor Francas i grof Alfonso su se trudili da podrobno opišu ovaj izvanredan događaj.

— Je li to moguće! — viknu Clarissa, kad su završili s pripovijedanjem. — Bili smo toliko sigurni i očekivali smo posve izvjesno da će nam naš plan uspjeti, a onda se umiješao ovaj stranac da nam posve pokvari rabotu!

— Pokvari? — zapita podrugljivo Alfonso. — Tko je rekao što o tome! U najgorem slučaju, radi se samo o jednoj kraćoj odgodi.

— Da li će uspjeti s kateterom, senjor? — obrati se notar liječniku.

— Posve sigurno — priznade Francas. — Ali mi ćemo tog doktora Sternaua smrviti s drugim kateterom, prije nego što on to misli.

— A operacija očiju?

— Mogla bi i uspjeti ako ne bi došlo do zarazne upale. Vjerujem da je onaj pariški div u stanju da grofu izliječi vid.

— Onda ćemo se pobrinuti da dođe do jedne takve upale — primijeti Clarissa.

— Da, mi bismo mogli učiniti ovo ili ono i još mnogo štošta — reče notar, — ali pri tome moramo biti krajnje oprezni. Ne smijemo se prenagliti, a moramo gledati da nikakva sumnja ne padne na nas. Treba da nas, što je moguće manje, viđaju zajedno, te ćemo zato morati i ovaj razgovor brzo da završimo. Jedno je sigurno: grof ne smije ponovo ozdraviti, a pogotovu da ponovo dobije vid, jer on nikad ne smije ugledati Alfonsovo lice. A tog liječnika moramo učiniti bezopasnim, on treba da umre ili zauvijek da nestane

— Ali kako? — zapita Clarissa.

— To prepusti meni! Ja imam tamo gore u brdima nekoliko dobrih poznanika. Glupi ljudi ih nazivaju razbojnici, ali za mene su oni najbolji i najpošteniji saveznici, kakve samo mogu poželjeti. Ja ću ih uskoro posjetiti i zapitati da li su voljni da nas oslobode društva doktora Sternaua.

Sternau se u međuvremenu odmarao od probdjele noći u svom malom stanu i, kad je tog popodneva po novo došao u zamak, prvo mu grofica Roseta izađe u susret.

— Dobro nam došli, senjor! — pozdravi ga ona. — Nek nam vaš dolazak donese zdravlje i sreću!

— Najprije će nam donijeti samo borbu, konteso — odgovori joj on. — To mi je ovaj doktor Francas od sveg srca obećao.

— Možda on ima pravo, Carlos — uzvrati ona blistavih očiju — ali borba u kojoj ćemo se udružiti, neće biti samo borba protiv dvoličja, laži i zločina, već i borba za ljubav! U meni ćete naći vjernu i hrabru drugaricu.

11. PROSJAKOVA PRIČA

Visoko gore u brdima Pirineja, tamo gdje, zapadno od Andore, Velika Maladetta, »Prokletija«, svojim vrhovima para oblake, a mračnim ponorima duboko brazda zemlju, spuštao se njenim bogazima neki namjernik. Nigdje izvora da zažubori padinama svježom vodom, nigdje žbunja ni grmlja u čijem bi se hladu čovjek odmorio. Vrelo, zažareno južnjačko sunce pržilo je golo stijenje, puste obronke i sive vrleti. Zato je usamljeni putnik čeznuo za hladnom vodom i prohladnom sjenom, gdje bi od nemilosrdnih zraka mogao odmoriti svoje umorne udove.

Bio je veoma star. Kosa mu je bila sijeda, a lice mu upalo i oronulo. I koža na rukama mu je bila hrapava i gotovo uštavljena od bure, kiše i snijega. Odjeća mu je visila u krpama oko tijela, a stare mu sandale bijahu toliko poderane da je morao golim nogama doticati zažareno kamenje. Uz to izgledalo je kao da je teško bolestan, jer su mu se upala prsa često nadimala od neprekidnog kašlja. Tako se starac spuštao, sve dublje, u ponore. Od iscrpljenosti je jedva bio u stanju da hoda, ali je neprestano primoravao svoje ranjave noge na brži korak, kao da ga neka neumoljiva kob ili neka svirepa kletva goni ovom pustinjom. Najzad se zaustavio i ispitivačkim pogledom osvrnuo oko sebe.

— Mora da je ovdje u blizini — mrmljao je on. — Ovamo sam doveo dječaka. Odavde sam otišao u Meksiko i odavde počinju patnje koje su mi ispile srž u kostima i život u srcu. Ovdje ću otpočinuti. — Starac se spusti na zažareno stijenje i obori glavu u ruke. Nigdje se u blizini nije mogao čuti nikakav glas. Samo je soptanje iz njegovih bolesnih grudi remetilo tišinu.

— O, santa madre dolorosa — začuo se ponovo njegov glas. — Koliko sam zgriješio, kako su me nagradili i što sam imao od toga zločina? Prosjačio sam zemljama i morima da bih stigao ovamo da se s nebom izmirim i da moju jadnu glavu položim na grob. Gospode na nebu, oprosti mi! Ne dopusti da uzalud tražim! Daj mi da pronađeni onoga koga tražim, da ne bih otišao u pakao!

Opet je dugo šutio i razmišljao. Samo mu je kašalj prekidao grobnu tišinu. A onda ponovo započe:

— Ali, da li je još živ? Da li su ubili tog lijepog dječaka koji mi je spavao u krilu, poput Isusa Krista u naručju svete Madone? Bilo bi to strašno! Ne, ja neću izdržati u ovoj neizvjesnosti! Moram ustati i poći tamo prijeko lijevo u kraj gdje se razbojnici skrivaju. Ali nitko me ne smije prepoznati, nitko ne smije naslutiti tko sam i što tražim od njih. Oni me neće odgurnuti od sebe, primit će me ovako bolesnog, s jednom nogom u grobu, i ja ću uskoro saznati da li je još živ onaj koga tražim. Naprijed, vi umorne noge! Još vam je samo malo puta ostalo da prevalite, a onda ćete zauvijek otpočinuti!

On se mukom podiže i nastavi svoj put. Dok se dotle držao što više južnog smjera, sada je skrenuo na istok. Uzdužne doline su se izgubile. Sad je morao da svlada duboke pobočne dolje i okomite litice. Kašljao je i soptao, uzdisao i stenjao, ali ni jednog časa nije priuštio sebi odmora sve dok pred sobom nije ugledao pojas osvježujućeg zelenila. Tako je za sobom ostavio golet i pustinju i dospio do brda koja su najprije bila obrasla niskim žbunjem a onda grmljem i gustim stablima.

On se verao između tog grmlja i stabala dok nije stigao do jednog proplanka, okruženog visokim šipražjem, gdje se spustio. Tek što je sjeo, kad začu za sobom korake i, prije nego je imao vremena da se okrene, on osjeti na svom ramenu čvrstu ruku, a neki osoran glas ga upita:

— Šta tražiš ovdje, starče?

— Da umrem!

On izgovori samo ove dvije riječi, a onda ponovo obori glavu koju je bio podigao.

— Da umreš? Zašto?

Pitalac je bio mlad, snažan čovjek koga, zbog oružja što ga je nosio, nije mogao držati za mirnog žitelja nekog grada ili sela.

— Zato što ne mogu dalje — uzdahnu bolesnik.

— Zašto si došao ovamo? Što tražiš ovdje?

— Danima već tražim ovdje po brdima korijen jedne biljke koja će moći da izliječi moju bolest, ali je još nisam našao.

— Gdje ti je kuća?

— Daleko odavde, kod Orense, na portugalskoj granici.

— I tako si se daleko usudio s tom tvojom bolešću? Imaš li kruha sa sobom?

— Ne.

— Zar nemaš ništa, baš ništa? Sveta majko božja, pa ti ćeš skapati od gladi prije nego što umreš od sušice! Pričekaj, pitat ću da li smijem da te uvedem u naš logor!

Mladić se izgubi u žbunju, ali se uskoro vrati.

— Ako hoćeš da ti vežem oči, odvest ću te na jedno mjesto gdje ćeš moći da se odmoriš i okrijepiš, koliko ti drago — reče on.

— Da mi oči vežeš? Zašto?

— Takvo je naređenje. Ne smiješ vidjeti put kojim se do nas dolazi.

— Ah, tko ste vi?

— Mi smo briganti, ali smo inače pošteni ljudi, starče.

— Briganti? Reći ćeš razbojnici? Ah, ja sam veoma umoran i veliki siromah; nemam se čega od vas bojati. Veži mi slobodno oči i vodi me kuda hoćeš!

Razbojnik skide sebi maramu s vrata, veže ja starcu preko očiju, uze ga za ruku i povede za sobom. Jednim dijelom su išli kroz žbunje, a onda su po zvuku koraka, ušli u neki klanac I najzad se zaustavili u unutrašnjosti jednog stjenovitog kotla gdje su starcu skinuli maramu. Unaokolo je sjedilo dvadesetak zapuštenih, naoružanih prilika i jelo, pilo, pušilo, i igralo karte ili baratalo oko svog oružja. Doveli su ga pred jednog snažnog, bradatog čovjeka, koji je po strani ležao na jednom vunenom pokrivaču, utonuo u prebrojavanje novca koji je stavljao u jednu veliku kožnu kesu.

— Kako se zoveš? — zapita ovaj osornim glasom došljaka.

— Ime mi je Bernardo, senjor.

Vođa razbojnika uperi oštar pogled u starca i reče prisjećajući se:

— Čini mi se kao da sam te jednom već vidio!

— Nemam pojma o tome.

— Kažu da si iz kraja Orense. Zašto nisi ostao kod kuće kad si bolestan?

— Upravo me je moja bolest natjerala da pođem, senjor. Tražio sam po brdima neki korijen koji će me izliječiti od svih bolesti.

— Oho, nema ti tog korijena!

— Ima ga, gospodaru. Jedna mudra gitana mi je to rekla.

— Zar nemaš sinove koji bi umjesto tebe mogli da potraže tu biljku?

— Nemam ni sinova ni kćeri, niti prijatelja na ovoj zemlji.

— Onda ostani ovdje i odmori se! Nećeš daleko dotjerati, starče. Jednom nogom si već u grobu. Bez moje dozvole se ne smiješ udaljiti. A ako si izdajnik, onda se dobro pripazi! Ja se s takvim ljudima ne šalim.

Odveli su starca u zabiti kutak gdje su mu donijeli jela i pića. Više se nitko živ nije oko njega brinuo.

Pošto je poodmaklo prilično vremena, ponovo se pojavi čovjek koji je vani čuvao stražu i javi kapetanu da neki stranac želi s njim da govori.

— Tko je on? — upita ga kapetan.

— Nije htio da mi kaže. Na sebi ima crnu masku, da ga netko ne bi prepoznao.

— Ah, doći ću odmah.

Kapetan se podiže, zadjenu pištolj za pojas i izađe iz skrovišta. Vani ugleda stranca. Svakako ga je poznavao dobro, jer mu je pohitao u susret, pruži mu ruku i pozdravi ga s ovim riječima:

— Dobro mri došao, senjor Gasparino, dobro došao! Minulo je nekoliko godina otkako smo se posljednji put vidjeli!

— Pst! — opomenu ga visoka, mršava prilika, uvijena u ogrtač. — Što vam pada na pamet da mi spominjete ime! Jesmo li sigurni da nas nitko ne osluškuje?

— Budite bez brige! Stražar je tamo desno na svom mjestu, on nas ne može čuti, a u blizini nema nikog živog. Nadam se da mi donosite dobar posao.

— Nije isključeno, ako ne budete suviše tražili. Što stoji da uklonite dva čovjeka?

— Pa to ovisi od toga tko su oni.

— Radi se o jednom grofu i jednom liječniku.

— Kome grofu?

— O starom Manuelu de Rodriganda y Sevilla.

— Vašem gospodaru? Svetog mi Sebastijana, vi ste mi vjeran sluga! Na žalost, vašu želju ne mogu ispuniti! Grof stoji pod zaštitom jednog mog dobrog prijatelja. Njemu ne smije ni vlas na glavi faliti.

— De, platit ću vam dobro!

— To ništa ne mijenja na stvari. Mi briganti smo pošteni u odnosu na naše prijatelje. Možete mi ponuditi, deset hiljada dublona, ja ću vas ipak morati da odbijem. Smatrajte ovo konačnim! A tko je drugi?

— Jedan liječnik iz Pariza.

— To će već ići.

— I jeftinije?

— Svakako. A gdje stanuje?

— Kod grofa.

— Ah, onda neće biti tako jeftino. Ako stanuje kod čovjeka koji je pod našom zaštitom, onda se nitko neće olako drznuti da ga ukloni.

— Drznuti, kažete? Tko će vama, jednom kapetanu, nešto zabraniti?

— Ja sam. Ja ne smijem gaziti zakone koje sam izdao. Zašto bi trebalo ukloniti tog čovjeka?

— Stoji mi na putu. To vam mora biti dovoljno!

— Dobro. Treba li da umre ili samo da nestane?

— Prvo je sigurnije.

— Onda ćete platiti hiljadu dublona.

— Hiljadu dublona? Jeste li vi pri sebi, capitano?

Kapetan se podiže i reče jednostavno:

— Onda nemojte! Adios, senjor!

— Pa dobro! Dakle hiljadu dublona. Plativo?

— Polovicu sada, a ostalo poslije završenog posla.

— A ako ne uspijete?

— Moramo uspjeti. Kako se može doći do njega?

— To vam za sada ne mogu reći. Možda će biti potrebno nekoliko ljudi. Njih mi pošaljite u Rodrigandu, gdje ću ih naći u parku i dati im potrebne upute. Ovdje imate pet stotina dublona, capitano.

On izbroji capitanu novac, a onda ga upita:

— Nalazi li se kod vas još onaj dječačić koga sam vam poslao?

— Da. On je u međuvremenu postao pravi momak.

— Zašto ga ne ubijete?

— Vi ste mi tada platili samo da ga sklonim. Ali, recite mi, tko je on zapravo!

— To ćete saznati kasnije. Što li on misli o sebi?

— Da je nahoče.

— Gotovo sam se zaželio da ga jednom vidim.

— Nek vas ta želja prođe, senjor! Vi niste naš član. Platili ste me za moj posao i sad možete ići. Dalje od ovog mjesta ne smijete nam doći.

— Onda se moram i s tim zadovoljiti. Kad će vaši ljudi stići u Rodrigandu?

— Sutra uveče. Adios, senjor!

— Adios.

Oni se rukovaše i rastaše. Pregovarali su o životu jednog čovjeka kao o nekom beznačajnom predmetu.

Ali može se postaviti pitanje tko je od njih dvojice gori i opasniji, razbojnički kapetan ili podmukli notar koji se poslužio vještinom pretvaranja i velom tajni da ostvari svoje paklene namjere.

Pošto se bandit vratio u svoju jazbinu, razgovarao je, u jednom zabitom kutu, revno s petoricom svojih ljudi kojima je izdao nalog da se upute u Rodrigandu i da izvrše zločin po notarovoj želji.

Kad je pao mrak, jedan od briganata priđe bolesnom prosjaku i naredi mu da pođe s njim te ga odvede u jedan mračni hodnik koji je vodio duboko u brdo. S obje strane hodnika nalazile su se male ćelije, koje su služile stanovnicima pećine kao spavaonice. Nekoliko tih ćelija bilo je opremljeno teškim, željeznim okovanim vratima pa su otuda izgledale da služe kao zatvor.

Razbojnik je bio mladić od svojih dvadeset i dvije godine. Nosio je živopisnu nošnju pokrajine Katalonije. Pri svjetlu male lampe koju je držao u ruci mogle su se prepoznati plemenite crte njegova lica, koje nipošto nisu odavale jednog razbojnika. Bio je vižljasta rasta, ali snažno građen, a pokreti su mu odavali takvu ljupkost i suprotnost da bi svakog, koji bi ga vidio, pridobio za sebe.

— Evo ti odaje, moj dobri starče — reče on, pokazujući rukom na jednu od otvorenih ćelija. — Tu ćeš naći dobar ležaj. Treba li da ti ostavim svjetlo?

— Da — odgovori prosjak. — Tko zna da li ću ovu ćeliju ikad napustiti!

— Zašto da ne? Čovjek nikad ne smije dozvoliti da njim ovladaju zle

slutnje. Ti si vjerojatno teško bolestan, ali Bog zna izliječiti i najgoru bolest. Možeš se, dakle, nadati!

— Da, ja se nadam — odgovori mu prosjak u mučnom napadu kašlja — ali samo smrti. Ona će me iskupiti od svih mojih patnji!

— Imaš li velike bolove? — zapita ga razbojnik pognuvši se iz sažaljenja da starcu pospremi ležaj.

— Život se ne gasi bez boli, jer se tijelo brani od smrti. Ali što su patnje tijela prema mukama duha! Ove su kudikamo strašnije, sine. Čuvaj se da ih nikad ne upoznaš!

— Patiš li u svojoj duši starče? Želio bih da ti mogu olakšati tvoje jade i rado bih ti pomogao.

— Izgleda da imaš dobro srce. Ali meni može samo capitano... ili bi mi možda i ti mogao malo pomoći u onome što me je ovamo dovelo.

— Ako mogu, drage volje!

— Znaš li možda da li se među vama nalazi netko koji ne zna za svoje porijeklo?

Mladi brigant se prenu. — Kako si došao na ovo pitanje?

— Ja tražim jednog takvog čovjeka.

— Onda ti moram reći da poznajem jednog, i samo jednog takvog čovjeka.

Starac podiže pogled s izrazom radosne nade. — Tko je taj?

— Ja, glavom.

— Je li moguće? Kako se zoveš?

— Mariano.

— I još? Zar nemaš nikakvog drugog imena?

— Ne.

— Ah! Kako si došao među brigante?

— Kapetan me je našao u brdima. Ja sam nahoče. On me je prihvatio ali sva njegova nastojanja da pronađe onoga koji me je ostavio bijahu uzaludna.

— Koliko ti je godina?

— Ne znam.

— Koliko si već kod briganata?

— Sad je osamnaesta godina.

— Osamnaesta godina? — upita starac duboko se zamislivši. — Oh, upravo se tako slaže. Nemaš li nikakvih uspomena iz svoje mladosti? Ne možeš li se ničeg više sjetiti, dragi moj sine?

— Ne. Iz tog vremena ja ništa ne znam, premda sam često o njemu sanjao.

— Možda držiš za san ono što je stvarnost bila. A šta si to sanjao?

— Sanjao sam često o jednoj maloj lutki. Ležala je u jednom lijepom bijelom krevetcu na čijem kutu mogla vidjeti jedna zlatna kruna. Ta lutka je bila živa.

— Znaš li možda kako se zvala?

— Da — odgovori on. — Znam još sasvim dobro da sam je zvao Roseta, Ružica. Isto tako, sanjao sam o jednom krupnom, visokom čovjeku koji me je zvao Alfonso. On me je često uzimao u krilo, a na sebi je uvijek imao lijepu uniformu. Kod nas je također, bila uvijek i jedna lijepa, ponosita žena koja me je mnogo voljela i koja je mene i malu Rosetu neprestano milovala i ljubila. Bio sam mali, ali znam da sam ih zvao tata i mama. I ja sam ležao u krevetu na kome su se nalazile krune. Jednom, dok sam spavao, došao je neki strani čovjek. Ja sam se probudio, ali usta su mi bila zapušena. Tada nisam spavao u našem dvorcu već u jednom gradu kamo sam došao s tatom i mamom. Htio sam da vičem, jer sam se uplašio tog čovjeka, ali on je još čvršće vezao maramu oko mojih usta, i ja sam od straha opet zaspao. Kad sam se probudio, ležao sam u šumi. Eto, o tome sam uvijek sanjao.

— Zar se ničeg više ne sjećaš, baš ničeg? Zar ne znaš kako se zvao čovjek koji je nosio uniformu?

— Sluge su ga nazivale grofom ili ekselencijom.

— Ah! Zar nikad nisu spomenuli neko ime?

— Ne.

— Čuj me, sine moj, to ti nisi sanjao, nego je to bila živa stvarnost!

— I ja sam ponekad na to mislio. Kad bih to rekao capitanu, on bi se veoma naljutio i zapovijedio ini da šutim. O kruni nisam smio uopće da govorim, premda sam je mogao sasvim tačno opisati. On me je htio udariti kad bih pokušao da to učinim, zato sam uvijek šutio.

— Možeš li se je još i danas sjetiti?

— Vrlo dobro. Imala je zlatne zupce s biserjem, a ispod njih su bila izlivena dva srebrna znaka.

— Koji su to znaci bili?

— U prvo vrijeme nisam znao, ali kad su ine naučili čitanju, onda sam doznao što znače ti znaci. Bila su to dva slova, naime R i S.

— To je bila grofovska kruna. Nemoj nikad zaboraviti te znake!

— Sve to neću nikada zaboraviti, iako ni sa kim o tome ne govorim.

— I kažeš da osim tebe ovdje nikad nije bilo nekog nahočeta među brigantima?

— Nikad!

— Onda tebe upravo tražim.

Mariano se duboko začudi. — Mene tražiš? Zašto?

— Sine, ako bude božja volja, onda ćeš možda saznati tko si. Ono što danas budeš od mene čuo pokazat će ti put, kako da to saznaš.

Mladićevo lice poprimi izraz iskrene radosti i sreće. On viknu: — Je I istina? Nek je hvaljen Bog ove velike milostinje!

— Tiho! — opomenu ga prosjak. — Nitko živ ne smije znati da sam o ovome s tobom govorio. Kad bi kapetan to saznao, on bi te ubio. Zapravo, trebalo je da te još ranije ubije, ali capitano to nije učinio. Ipak, ako bi doznao ono što ti želim reći, onda bi ti morao uzeti život kako ne bi bila otkrivena tajna. Bila je to sretna okolnost da si me baš ti doveo u ovu ćeliju, ali nitko živ ne smije saznati ono što ću ti reći. Stoga ćeš mi doći tek onda, kad ne budu mogli da primijete da te nema.

— Doći ću čim svi zaspe.

— Ponosi sa sobom papira, pero i mastilo, jer ćeš morati da nešto napišeš. Isto tako, pobrinut ćeš se za više luča, pošto će pisanje potrajati duže vremena.

Mariano izađe, i starac osta sam.

— Hvala ti, Madonna — promrmlja on — što si mi dala snage da stignem do ovog mjesta. Možda će mi Bog oprostiti, ako budem mogao da popravim ono što sam u svojoj lakomislenosti zgriješio.

Ponovan napad kašlja uze mu dah.

Uskoro se svi razbojnici povukoše na spavanje. Nekolicina njih je ostala da spava u otvorenom kotlu; još nije bila ponoć, kad se i posljednji uvi u svoj pokrivač i potraži sna. Onda je sve zanijemilo, samo je stražar vani na brdu osluškivao u tihu noć, čuvajući svoje drugove od svake

nesreće.

Tada se Mariano iskrade iz svoje male ćelije. Jedva je uspio da svlada duboko uzbuđenje. Najzad je trebalo skinuti veo koji je prikrivao njegovu prošlost. Njegovi snovi bili su stvarnost! On je osjećao brze otkucaje svoga srca kad se prikrao hodniku gdje se nalazila bolesnikova ćelija. Ovaj je bio budan, i kad je Mariano ušao, on sjede na svoj ležaj. Mariano stavi luč na pod i sjede pored starca na ležaj.

Bolesnik je šutio i duboko disao. On uze Marianovu desnicu u svoju ruku, vrelu od groznice.

— Mariano — započe on svoju ispovijest. — Prema tebi je izvršen veliki zločin, i ja sam u tom pomogao. Od tebe još ne tražim oproštenje. Čuj najprije kako sam se o tebe ogriješio.

Bolesnik ponovo zašuti i duboko udahnu, kao da je prvo morao prikupiti dovoljno snage da bi mogao da nastavi.

— Trebalo bi, naime, da znaš, Mariano, da sam i ja nekad bio član ove brigantske družine.

— Ti? Ah! Ove družine?

— Da. Ovaj capitano je bio moj kapetan. Ja se zovem Tito Sertano i rođen sam u Mataru. Bio sam bijedni mornar; s vremena na vrijeme prevozio sam preko iz Francuske po neki aršin svile. Onda su me jednog dana uhvatili na djelu. Zaplijenili su mi čamac i robu i strpali ine u zatvor. Ja sam, međutim, pobjegao, i budući da nigdje nisam bio siguran, došao sam među brigante. Moje prvo djelo koje sam morao izvršiti bijaše zamjena jednog djeteta. Od krijumčarenja me nije mnogo pekla savjest, ali zbog tog djela ja nisam imao mira. Noću nisam više mogao da zaspim, i kad je capitano zatražio od mene da čak ubijem jednog čovjeka, ja sam prekršio zakletvu na vjernost koju sam mu bio položio i otišao.

— Ispričaj mi kako je došlo do zamjene djece! — zamoli ga Mariano.

— Da bi bio siguran, kapetan je pošao zajedno sa mnom. On me je odveo u neku gostionicu u gradu Barceloni gdje smo odsjeli i prenoćili. Oko ponoći do nas je došao neki čovjek i položio na stol jedan zavežljaj. Kad je raširio maramu, pojavio se dječačić od svoje četiri godine. Marama je mirisala na eter i ja sam iz toga zaključio da su dijete bili onesvijestili. Morao sam tog dječaka zamijeniti sa nekim drugim, koji je ležao i spavao u susjednoj sobi. Ta soba nije bila zaključana; dali su mi bočicu sa eterom kako bi na isti način onesvijestio i drugo dijete. Pošto sam izmijenio ruha

na djeci, vratio sam se s nepoznatim dječačićem, kojeg je kapetan onda donio ovamo.

— Da li si siguran u to?

— Mogao bih se zakleti! Ti misliš da si sanjao, ali varaš se, jer tvoj je san bio istina. Kad sam zamijenio odjeću vidio sam na ruhu nepoznatog dječaka grofovsku krunu sa slovima R i S. Sjećam se još i dan-danas da je to bilo prvog oktobra 1830. godine, naime u noći između prvog i drugog oktobra.

— Zar nisi prepoznao čovjeka koji vam je donio dječaka? Za mene je od najveće važnosti da to saznam.

— Nisam ga poznavao, ali sam mu čuo ime. Kapetan se jednom zaboravio i nazvao ga senjor Gasparino, a i vani, prilikom rastanka, na stubama, kad su mislili da ih nitko ne promatra, on je izgovorio to ime još jednom. Vrata su bila otvorena, i ja sam razgovjetno čuo. Tog čovjeka bih odmah prepoznao, kad bih ga još jednom ugledao.

— Kakvog je bio rasta?

— Visok i mršav. Glas mu je bio hrapav, a govorio je bombastičnim riječima i izrazima.

— Dakle ti si nepoznatog dječačića doveo amo u tuđoj odjeći. Šta je onda bilo sa njim?

— Ostao je ovdje u pećini, i dobro su ga njegovali. Uvijek je govorio o svojoj mami i o svome tati, o maloj Roseti, o dobrom Alimpu i dobroj Elviri. Naposljetku mu je capitano zabranio da spominje ta imena, pa ih je možda onda posve zaboravio.

— Ne — upade mu u riječ Mariano. — Nisam ih zaboravio. Ta posljednja imena sam vjerojatno bio zaboravio, ali sad se i njih sjećam. Dobri Alimpo me je često nosio u svom naručju. Imao je čudesne brčiće pod nosom. Krajevi su im bili obrijani, samo su mu ispod nosa visila do preko usana dva čuperka. Pa ipak se zbog njih nisam ljutio kad bi me poljubio. Svoj govor bi uvijek završavao riječima: Tako kaže i moja Elvira. Elvira mu je bila žena. Bila je veoma debela. Ona mi je ostala toliko svježe u pamćenju da bih je odmah prepoznao, kad bih je jednom sreo. Pričaj dalje!

Pošto je bolesnik svladao ponovan napad kašlja, on nastavi:

— Nekoliko tjedana nakon zamjene djece, trebalo je da ubijem jednog putnika. Ja sam se usprotivio. Kapetan navali na mene i pripriječi

mi smrtnom kaznom ako ne budem izvršio njegovo naređenje. Ja sam se napravio kao da ću ga poslušati i pošao sam. Ali se nisam vratio. Otišao sam u Jean de Luz u Francuskoj i ukrcao se kao mornar na neki brod. Otplovili smo za Antile i od tada sam služio na svakojakim američkim obalnim brodovima dok se jednom nisam razbolio u San Juan d'Ulloa. Kad sam ozdravio, stupio sam u službu kod jednog bogatog Meksikanca koji me je poveo sa sobom u glavni grad Mexico. Kod njega sam služio mnoge godine, sve do, njegove smrti. Otada mi je bilo veoma teško. Moje neznatne uštеđevine su presahle, a tuberkuloza mi je počela da nagriza grudi. Osjećao sam da neću umaći smrti. Tada me obuze misao da potražim otetog dječaka i da ga zamolim za oproštaj. Isprosjačio sam novac za prijevoz preko oceana i vratio se u Španjolsku. Bolest mi je toliko iscrpila tijelo da me nitko živ nije mogao prepoznati. Tako sam se mogao odvažiti da potražim razbojničku pećinu i da se raspitam za dječaka. Bog je htio da ga već prvog dana sretnem, a to je dobro, jer ne znam da li ću sutra osvanuti živ.

Jeziv napad kašlja ponovo uhvati starca, kad je završio priču koja je u Marianovom srcu izazvala najsuprotnije osjećaje. Nije mogao više ostati na svom injestu te se krupnim koracima, od silnog uzbuđenja, ushodao po ćeliji. Tu pred njim ležao je čovjek koji je prema njemu počinio veliki grijeh. Ali taj čovjek je bio samo igračka, u rukama jednog nitkova, a osim toga smatrao je sebe obaveznim da izvršava capitanova naređenja. Zar se mogao ljutiti na čovjeka duboko potresenog tjelesnim i duševnim patnjama, na čovjeka kome je smrt već bila ispružila ruku?

Tada bolesnik podiže ruke i molećivo pogleda Mariana koji mu priđe i pruži ruku, rekavši: — Tito Sertano, ja ti opraštam. U stanju sam da sagledam svu veličinu tvoga zločina, ali i ja sam griješnik i neka mi Bog oprosti kao što sam i ja tebi oprostio.

Prosjak zabaci glavu unazad, oči mu se sklopiše, a lice mu poprimi izraz dubokog spokojstva.

— O, koliko si mi sada olakšao! — šaputao je on. — Bože, hvala ti, kad mogu na miru da umrem. Samo mi prethodno daj da učinim još ono što je potrebno da povratim jednoj otmjenoj obitelji sreću koju sam uništio. Vidim da si ponio papir i pero. Zapiši sve ovo i ja ću ti dati svoj potpis kako bi ustanovili da si bio od svojih roditelja otet.

— Da, učinit ćemo to — uzvrati Mariano, pošto je izvadio pribor za pisanje. — Doduše, to što sam od tebe saznao, još nije sasvim dovoljno.

Ali Bog zna gdje se nalazi taj nepoznati čovjek po imenu senjor Gasparino i ljudi čije ste dijete zamijenili. Kako se zvala gostionica gdje je izvršena zamjena?

— Bila je to gostionica EI Hombre grande — odgovori mu prosjak.

— A u kojoj je to sobi bilo?

— Uzeo sam dječaka iz posljednje sobe od stuba a mi smo se nalazili u drugoj sobi računajući od stuba.

— Da li su ti stranci primijetili nešto o zamjeni?

— To ne znam, jer smo gostionicu napustili prije zore, dok su još svi spavali.

Tada je Mariano započeo s pismom koje je trebalo da sadrži sve ono što je bilo najvažnije. Kad ga je završio, prosjak ga potpisa.

— Tako — uzvrati Mariano — ovo ću pismo brižljivo pohraniti. Sad odlazim. Hvala ti na obavještenju koje mi je skinulo veliki teret s pleća. Grijeh koji si počinio prema meni, ja sam ti oprostio. Neka Bog bude milostiv prema tebi!

Nakon tih riječi, Mariano se vrati u svoju ćeliju, ali za vrijeme čitave noći nije našao mira. To što je saznao, bilo je za njega beskrajno važno i toliko obavijeno velom tajne da se sav predao razmišljanju.

Dotle je gledao na kapetana kao na svog dobrotvora. Sad ga je upoznao kao vinovnika jednog zločina koji je njega, nevinog dječaka, istrgao iz naručja dragih mu i otmjenih roditelja i donio među bandu prezrenih ljudi. Njegova naklonost prema capitanu pretvorila se u mržnju. Na njega je pao sav njegov bijes, jer je prosjak bio samo igračka u njegovim rukama. On je morao da sluša naređenja, ali se pokajao; osim toga, stajao je na ivici groba, a to je na Marianovo nježno srce ostavilo dubok dojam, pa se nije mogao ljutiti na starca. On zaključi da ne oda kapetanu što misli o njemu i da krišom sa svim silama zapne ne bi li rasvijetlio tajnu svoga porijekla.

U brigantskoj pećini bio je te noći još jedan koji je kasno otišao na spavanje; bio je to kapetan. On je sjedio u svojoj ćeliji, na čijim je zidovima visilo skupocjeno oružje, a oslonivši tešku glavu o ruku utonuo u duboko razmišljanje iz kojeg bi se samo ponekad trgao i promrmljao poluglasno nekoliko riječi.

— Ovaj Gasparino Cortejo je veliki nitkov, mnogo gori od najgoreg briganta! — govorio je tiho preda se. — Zašto hoće da ubije doktora? Hm,

zapravo to ja ne bi trebalo da pitam, ali bih ipak htio da znam. On dobro plaća i glup bi bio onaj koji ne bi iscjedio limun do posljednje kapi. — On ponovo utonu u razmišljanje, ali je bio toliko uzbuđen da se podiže, učini nekoliko koraka tamo-amo i onda nastavi s mrmljanjem.

— I stvar s Marianom bi mi mogla donijeti još priličnu gomilu para. Trebalo je da ubijem dječaka, ali ja bih bio bedast, da sam to učinio. Pa on mi je prema advokatu Gasparinu odličan taoc! Sad sam mladića štaviše, zavolio i bilo bi mi veoma žao ako bih morao da ga posve uklonim.

Kapetan se ponovo ushoda uskom prostorijom, a onda ispusti kratak podrugljiv osmijeh i priđe jednom zidu svoje odaje. Kad je pritisnuo na jednom mjesta na zidu, pomače se jedan mali, četverokutni kamen i ukaza prostorija u koju onda kapetan uđe da potraži neki požutjeli spis.

— Kako se bijednik protivio, kako se svijao i grčio kad sam mu tražio ovu potvrdu — mrmljao je on zadovoljno, — Ali morao mi je dati, jer sam ga imao u svojim rukama! Uz to, mene nije smio spomenuti, jer je dječaka odnio onaj neposlušni Tito Sertano, pa je tako morao njegovo ime napisati.

On raširi papir, priđe svjetlu i poče da čita:

Ovim izjavljujem istini za volju da je ribar Tito Sertano iz Matara zamijenio 1. oktobra 1830. u gostionici EL HOMBRE GRANDE u Barceloni, po mom nalogu i za hiljadu srebrnih piastera, jednog dječaka za drugog. Zamijenjeni dječak živi pod imenom Mariano na sigurnom mjestu u jednoj pećini planine Maladette. Manresa, 15. novembra 1830.

Gasparino Cortejo, notar.

Capitano ponovo sklopi papir, vrati ga u skrovište i zadovoljno pređe rukom preko brade pa reče:

— Tako, sada imam ovog starog notara čvrsto u svojim rukama i njegova novčarka će morati da iskrvari dok joj ne iscijedim i posljednju paru. Šteta samo što se tako uporno brani da mi kaže tko su bila ta dva zamijenjena dječaka. Naravno da izdaleka pomalo naslućujem. Notar je upravnik imanja grofa Manuela de Rodriganda y Sevilla. Morat ću sve ovo ispitati! Kažu da mladi grof treba da se vrati ili se možda već vratio. Da njega malo pogledam? Da ispitam porodične prilike kod starog grofa

Manuela? Da, to bi bilo najbolje. Ali kako?

Njegovo zamišljeno, lice se najednom razvedri i on se nasmija, a onda nastavi razgovor sa samim sobom:

— Ovo je zbilja smiješna pomisao! Da pošaljem možda Mariana da dozna ono što tražim? Da, jedini je on sposoban za to. On je jedini među nama koji bi se u društvu otmjenih ljudi znao bez greške ponašati. Ja sam mu omogućio da nauči sve ono što jedan otmjen senjor mora da zna: on umije da jaši, da se mačuje, da gađa, da pliva, snažan je i hrabar, vjeran i privržen, a uz to pametan i lukav — da to ću učiniti! Notar ga nikad nije vidio. Prema tome, neće ga prepoznati, niti će naslutiti da je tog milog i spretnog mladića htio jednom ubiti. Per dios, to će uistinu biti prava avantura! Bit će to pothvat koji će mi služiti na najveću čast!

Još je neko vrijeme hodao po ćeliji, a onda je prešao u susjednu odaju gdje je legao da spava.

Kad se ujutru probudio, k njemu stupi jedan brigant i javi mu:

— Capitano, onaj nepoznati starac što nam je sinoć došao, upravo je umro.

— Dobro kad smo ga se riješili. Zakopajte ga, ja ne želim da imam ništa s tim! Je li se Mariano već probudio? Neka odmah dopadne do mene!

Razbojnik se udalji i uskoro zatim uđe Mariano. On ga pozdravi ljubazno i s iskrenom pokornošću na koju se bio naučio u ophođenju sa kapetanom, ne odavši ničim da je promijenio svoje mišljenje o njemu.

Capitano mu ponudi da sjedne pa započe:

— Mariano, šta je sa tvojim vrancam?

Mladićevo lice se razvedri i lako porumenje. Bilo je očevidno da mu je godilo što je kapetan spomenuo njegovog konja.

— Jedva se može ukrotiti — odgovori mu Mariano. — Već se više od mjesec dana u pećini za konje nalazi i ja sam ga morao izdvojiti od ostalih konja, jer bi ih inače unakazio.

— Onda pripazi da ti se danas ne desi nesreća! Kad jednog takvog plemenitog i hrabrog konja četiri tjedna nitko nije pojahao, onda se teško može ukrotiti.

— Ah! Treba li da izjašim, capitano? Kuda?

— Za Manresu, u dvorac Rodriganda.

— To je vrlo daleko, kapetane!

— Imat ćeš dovoljno vremena za taj izlet. Moguće je da tamo ostaneš nekoliko tjedana.

Mladićevo se lice sve više vedrilo. S radošću ga je ispunjavala pomisao što će tako dugo biti izbavljen iz sadašnje tmurne okolice.

— Po nekom zadatku? — zapita on.

— Da, i to po jednom veoma teškom — odgovori mu capitano. — Jesu li ti haljine u redu?

— Sasvim.

— A uniforme?

— Da. Treba li da se obučem kao oficir?

— Kao francuski oficir. Ti si sasvim dobro naučio francuski. Ja ću ti dati pasoš koji će glasiti na ime husarskog poručnika Alfreda de Lautrevillea. Moraš na svaki način pronaći mogućnost da dođeš na dvorac Rcdriganda i da se pri tom tako ponašaš da im pružiš povoda da te kao gosta zadrže duže vremena. Za to vrijeme ćeš najbrižljivije proučiti prilike ljudi na dvorcu. Od tebe ću onda tražiti da mi podneseš podroban izvještaj. Ti si dovoljno mudar da izvršiš jedan takav zadatak,

— Hoćeš li mi možda reći nešto pobliže, kapetane? Bilo bi mi drago da o tome što više znam.

— Ja ti ne mogu mnogo reći. Ali naročitu pažnju morat ćeš usredsrediti na notara, izvjesnog Corteja koji je upravnik grofovog imanja. Volio bih da saznam kakvi su njegovi odnosi sa članovima grofovske obitelji. Zatim, tu je i mladi grof Alfonso koji je duže vrijeme proveo u Meksiku. Obrati dobro pažnju na to kako se on ponaša prema grofu i upravniku! Veoma mi je stalo da saznam da li mladi grof naliči upravniku. Sad se spremi! Novac koji će ti biti potreban predat ću ti s pasošem. Moraš nastupiti otmjeno i kao imućan oficir, te svota koju ću ti dati neće biti beznačajna. Ja ću se pobrinuti da za slugu dobiješ jednog valjanog čovjeka koji će ti poslužiti i kao glasnik kad mi budeš htio saopćiti ono što saznaš.

12. NEUSPIO NAPAD

U dvorcu Rodriganda vladala je duboka tišina. Grof Manuel je bio naredio da nitko ne pravi buku jer se osjećao veoma slabo. Njegovu zapovijest nitko nije tako slijepo izvršavao kao stari kaštelan Juan Alimpo. On je hodao stubama na vrhovima prstiju, poput mačke, i nečujno bi, poput sjenke, minuo preko predvorja. Čak je i u svome stanu koji se nalazio toliko daleko od grofovog da ni najveća galama ne bi doprla do njegovog gospodara, hodao toliko tiho, kao da se odlično razumio u vještinu da ne dodirne pod.

Istom tom vještinom vladala je i njegova supruga Elvira, ali ne s toliko uspjeha, jer dok je kaštelan bio omalen i suhonjav čovječuljak, njegova žena Elvira je bila začuđujuće debela. Ona ne samo da je bila debela već i visoka, pa bi ona sama sigurno na kantaru pretegla petoricu Alimpa. Njeno lice joj se smijalo od dobrote, a usta su joj bila uvijek spremna da kažu koju dobru riječ. Budući da je njen vjerni Juan uprkos tolike tjelesne razlike imao istu dušu kao i ona, oni su živjeli kao golub i golubica, i nitko živ nije nikad među njima čuo neku grubu riječ.

Sad je Alimpo pripremao skupocjeni pribor za pisanje, a njegova supruga dotjerivala resice na jednom prekrasnom sagu. Pri tom su razgovarali toliko tiho, kao da se bolesni grof nalazi u neposrednoj blizini.

— Misliš li Elvira, da će se ovaj pribor za pisanje dopasti doktoru iz Pariza? — zapita je on.

— Kako da ne! A što misliš, Alimpo, što će reći za ovaj sag?

— Reći će da je veoma lijep.

— Da, odabrat ćemo za njega sve najbolje.

— On je pametan i učen!

— I veoma lijep, Alimpo!

— Možda si u pravu. Vama ženama to prvo padne u oči, ali ja se u to malo razumijem. Ja znam samo jedno, da sam ga zavolio i da istovremeno prema njemu osjećam duboko strahopoštovanje.

— I ja isto tako. Htjela bih da mu svaku želju pročitam iz očiju jer mi on izgleda toliko otmjen i ponosit kao da je neki princ ili herceg.

— Naš ga milostivi gospodar također voli.

— I naša milostiva contesa. Ali svi ostali, pogotovu oni liječnici, on, Juan Alimpo, oni mi se nimalo ne dopadaju.

— Meni još manje. Nikom živom ne želim da ga đavo odnese, ali bi tu trojicu mogao odmah odnijeti. Zar ne misliš i ti tako, Elvira?

— Svakako da dijelim tvoje mišljenje! Oni bi sigurno ubili našeg milostivog gospodara da nije došao senjor Sternau, u to budi uvjeren, moj Alimpo. A što kažeš za našeg mladog gospodara?

— Velim... hm, velim... da ga đavo... hm, da i njega đavo odnese kao i liječnike!

— Aj, aj, Alimpo! — korila ga je kaštelanka, — Nemoj tako govoriti o našem mladom grofu! Sramota je, iako i ja ne bih ništa imala protiv toga. Grof Alfonso mi se ni najmanje ne sviđa, on ni izdaleka ne izgleda kao pravi grof!

— Ne. On nimalo ne naliči svome ocu, našem milostivom gospodaru. Zar nisi i ti to već opazila?

— O, da! A znaš li na koga liči? Na starog notara Corteja.

— Pomislih da ćeš reći da sliči senjori Clarissi.

Lice dobre Elvire poprimi izraz krajnjeg čuđenja, a onda se malo zamisli i uzvrati:

— Zaista, u pravu si, Alimpo! On mnogo sliči toj senjori Clarissi. Izgleda kao da su mu notar i senjorita dvorkinja roditeJji! Zar to nije čudno?

— Da, svakako — složi se on. — No, sada sam gotov s priborom za pisanje.

— I ja sa sagom. Hoćemo li sada ponijeti ove stvari u sobu našeg doktora?

— Ja mislim: da.

Oni izađoše u predvorje, taman u pravi čas da vide trojicu španjolskih liječnika kako su se uputili u odaje grofa Manuela.

Lica te trojice gospode bila su veoma ozbiljna, gotovo svečana. Kad su stigli do predsoblja, doktor Francas oslovi slugu koji se tu nalazio:

— Čujemo da se njegova visost ne osjeća dobro. Želimo da govorimo

s njim.

— Milostivi gospodar je najstrožije zabranio svaku posjetu.

— Zar se to odnosi i na nas?

— Nije spomenuo nikakvo ime.

— Pa onda nas prijavi!

— Na to se ne bih smio odvažiti.

— Zašto ne? Ako je njegova visost bolestan, onda smo mi kao liječnici tu da mu ponudimo našu pomoć.

— Ipak vas ne mogu prijaviti — uzvrati im sluga učtivo. — Ja moram izvršavati naređenja milostivog gospodara.

— I naša isto tako? — primijeti liječnik strogim glasom. — Liječnik uvijek zapovijeda tamo gdje ima bolesnika.

— Tako sam i ja mislio, senjor. Ali sam dobio dobru pouku, Najprije od gospodina doktora Sternaua, a onda lično od našeg milostivog gospodara. Kad ste htjeli da izvršite operaciju, vi ste mi izdali naređenja da nikog živog ne pustim, čak ni milostivu kontesu. I ja sam vas poslušao ali sam dobio takav ukor, kao nikad ranije.

— Za to ste vi sami krivi. Da ste kontesi i tom drskom strancu silom uskratili ulaz, onda vam se taj neprijatan slučaj ne bi dogodio. Dakle, hoćete li nas prijaviti ili ne?

Sluga je oklijevao nekoliko sekundi, a onda uzvrati:

— Pa dobro, prijavit ću vas!

On uđe u susjednu odaju i uskoro vrati s dopuštenjem da senjore pusti unutra.

— Vidite! — reče Francas likujući. — Ja vas molim, dakle, da ubuduće budete učtiviji prema nama!

Sluga im otvori vrata i pošto su oni ušli, on napravi za njima kretnju kojom je izražavao duboko poštovanje i učtivost.

Grof se nalazio u istoj sobi gdje je prije nekoliko dana trebalo da bude obavljena operacija. Ležao je u udobnom naslonjaču prekrivenom baršunom, a na sebi je imao udobno jutarnje ruho. Izgledao je prilično slabo, ali ni izdaleka toliko loše, da bi liječnička zabrinutost bila opravdana.

Trojica liječnika se duboko pokloniše pred njim, iako grof njihove poklone uopće nije mogao vidjeti. On im lako mahnu rukom i pokaza da

sjednu, a onda započe:

— Senjori, vi ste vjerojatno čuli da mi je potreban mir. Ako sam vas uprkos tome primio, onda neka to bude dokaz mojih prijateljskih osjećanja prema vama. Što želite da mi kažete?

Francas se podiže sa svog sjedala i odgovori:

— Najuzvišeniji grofe, došli smo k vama, obuzeti brigom za vaše zdravlje. Naravno, čuli smo kako ste naredili da svuda bude tišina, no budući smo mi iz toga morali zaključiti pogoršanje vašeg ionako zabrinjavajućeg stanja, mi smo pohrlili da vam, kako nam to dužnost zapovijeda, našim liječničkim savjetom pomognemo.

— Hvala vam! — uzvrati učtivo grof. — Ja se osjećam doduše iscrpljenim, ali mi se inače čini da nema nikakvog razloga nekoj stvarnoj zabrinutosti.

— Milostivi gospodaru — upade mu u riječ doktor Milanos iz Cordove — često se dešava da bolesnik misli kako je njegova bolest bezopasna, dok je uistinu sasvim suprotno. Samo liječnik zna u kom se stanju nalazi njegov bolesnik.

— Možda imate pravo — odgovori mu grof uz tihi smiješak. — I ja uskraćujem sebi svako samovoljno prosuđivanje o stanju u kome se nalazim te vam iznosim samo liječnikovo mišljenje. Doktor Sternau me je međutim uvjerio da se nemam čega bojati, i ja mu, po vašem vlastitom mišljenju, kao liječniku moram vjerovati.

Trojica liječnika izmijenjaše međusobno poglede koji su izražavali najdublju ogorčenost a Francas reče mršteći čelo:

— Ovom nepoznatom senjoru Stornauu? Visosti, moj uvaženi kolega, sanjor Cielli imao je čast da vam dugi niz godina bude kućni liječnik i da za to vrijeme uživa vaše puno povjerenje. Doktor Milanos i ja smo se povinovali vašem časnom pozivu da vas oslobodimo bolesti koja će vam sigurno donijeti smrt ako ne bude uklonjena najbržom primjenom efikasnih mjera. Mi zastupamo liječničku vještinu i znanost naše zemlje i izjavljujemo još jednom, duboko uvjereni i odlučni, da vam se život može spasiti samo neodložnim kirurškim zahvatom i da će operacija posredstvom katetera imati za posljedicu vašu trenutnu smrt.

— Jeste li čvrsto uvjereni u to, senjori? — zapita ih ozbiljnim glasom grof.

— Da — odgovoriše sva trojica u isti mah.

On tada potraži prstima jednu kutijicu koja je pokraj njega ležala na stolu, otvori je i pruži liječnicima.

— Onda vas molim, pogledajte što je ovo! — primijeti on smiješeći se.

Francas se maši kutijice, letimice pregleda njen sadržaj i pruži je onda doktoru Cielliu.

— Neki prašak — reče on sa omalovažavanjem. — Ako doktor Sternau vjeruje da će vašu bolest izliječiti prascima i kapljicama, onda je on time samom sebi izrekao presudu.

— Vi se varate! Ovaj prašak ja neću uzeti u svoja tijelo, jer on je iz njega izvađen.

— Ah! — viknu Francas.

— Da, senjori! Od jutros je doktor Sternau započeo s mrvljenjem kamenca, i ovaj prah je očit rezultat uspjeha njegovog truda. Uostalom vidite da nisam mrtav.

Na licima trojice liječnika ukaza se izraz zbunjenosti što grof uslijed svog slijepila nije mogao primijetiti. Francas se brzo pribra i upita:

— Da li je vaša visost zaista uvjerena da ovaj prah potiče od smrvljenog kamenca?

Grof tada učini kret očitog negodovanja i viknu:

— Senjori, mislite li vi možda da je doktor Sternau neki opsjenar i varalica? To bi bilo nedostojno ponašanje s vaše strane a time biste mogli samo sebi naškoditi! Senjor Sternau posjeduje moje puno povjerenje! On mi je danas dokazao da njegov način operacije ni izdaleka nije toliko opasan kao onaj koji ste mi vi predložili. Ja sam sada duboko uvjeren u njegovu tvrdnju da je sljepoća mojih očiju izlječiva. Senjori dopustite da vam kažem samo jedno! Doktor Sternau je imao namjeru da izvrši operaciju uz vašu pomoć, ali ga je vaša bahatost odbila. On je uprkos svojoj mladosti čovjek od koga bi čak i iskusni ljudi imali štošta da nauče. Pridružite mu se, i meni će biti drago što ću moći da se oslonim i na vaš savjet!

Doktor Francas ispruži ruke kao da se htio obraniti i reče:

— Hvala vam, visosti! Nije mi naimjera da idem u školu jednom čojveku koji ni sam za nju još nije dorastao. Ako ste mu poklonili više povjerenja nego nama, onda mi tu ne možemo ništa učiniti, ali ćemo moći da izbjegnemo da nas smatrate za njegovog učenika. Ja vas molim za dopuštenje da se vratim u Madrid.

— Ja ću još koliko danas poći za Cordovu gdje ljudi imaju u mene povjerenja — primijeti samosvjesni doktor Milanos.

— A ja — dodade Cielli — ja molim vašu visost da me oslobodi dužnosti kućnog liječnika, Možda je senjor Sternau spreman da popuni nastalu prazninu.

— Pa ovo je frontalan napad kome ja sam nisam kadar da pružim otpor — reče grof smireno i smiješeći se. — Dvorac Rodriganda će vas u svako doba gostoljubivo primiti. Ali ako tako žustro zahtijevate da odete, onda vas svakako ne smijem spriječiti da pomognete onima kojima su vaš savjet i vaša pomoć neophodno potrebni. Podnosite mome blagajniku račun i primite moju najsrdačniju zahvalnost što ste blago-izvoljeli da se prihvatite liječenja moje bolesti,

— Hvalu smo već primili, don Manuel — reče Francas osornim glasom. — Hoćete li biti tako dobri da nam dopustite da se prilikom ove posjete i oprostimo?

— Nemam ništa protiv vaše želje — odgovori grof. — Sretan put, senjori!

Liječnici se pokloniše i izađoše, ali se vani u susjednoj sobi nehotice zaustavile i pogledaše.

— Gotovo je! — reče Francas.

— Na žalost! — dodade Milanos.

— Poraženi smo! — reče Ijutito Cielli. — Poraženi, i to od jednog takvog čovjeka!

— De, još nismo! — reče doktor Francas. — Mi ćemo doduše otputovati, ali ja sam uvjeren da će nas pozvati da ponovo dođemo!

Liječnici prođoše pokraj sluge, nimalo ponosni, i rastaše se vani i pođoše u svoje sobe. Kad je doktor Francas stupio u odaju, ne nađe je praznu. Tu su ga očekivali grof Alfonso pored notara i senjore Clarisse.

— No, je li uspjelo? — zapita ga Alfonso.

— Da — uzvrati doktor Francas osornim glasom.

— Hvala Bogu!

— Sačuvajte vašu hvalu za kasnija vremena, grofe! — reče doktor Francas. — Uspjelo je svakako, ali ne nama, nego onom Sternauu.

— Stvarno? — upita ga notar, sav bijesan. — Nek ga đavo nosi!

— Ali što prije, inače me nećete naći ovdje! — nasmija se doktor od

jeda.

— Šta, hoćete li da otputujete? — zapita ga Clarissa prestrašeno.

— Da. Mi smo se oprostili od grofa Manuela i treba da podnesemo naše račune blagajniku.

— To je više nego neučtivo — reče notar. — Vi nećete otići!

— Ne? Mislite? Onda ste u velikoj zabludi! Doktoru Francasu nije potrebno da jednom tvrdoglavom starcu nameće svoju pomoć.

— Vi mu se nećete nametnuti, senjor, već će vas grof lično zamoliti da još neko vrijeme ovdje ostanete.

— Možda. Ali kako ćete to postići?

— To će vas stajait samo jednog miga. Ali prije svega, ispričajte nam vaš razgovor s grofom.

— Bio je veoma kratak i otvoren. Iz svega se može zaključiti da bi se oprostio od nas da mi nismo bili toliko pametni da ga izazovemo. — On ispriča što se zbilo. Gref Alfonso nije dotle progovorio niti jedne riječi. Stajao je namrštena čela kraj prozora. Ali kad je liječnik završio, on se okrete.

— Operacija je dakle započela? Zbilja?

— Da, i to bez našeg prethodnog znanja! Ovaj Sternau nam plaća istom monetom.

— Vjerujete li da će mu uspjeti da otkloni kamenac, senjor Francas?

— Ja sam uvjeren u to.

— To se ne smije dogoditi, to moramo spriječiti!

— Kako ćete spriječiti, don Alfonso? — zapita ga liječnik vrebajući pogledam.

— Semjor Cortejo će tu stvar preuzeti na sebe.

— Da, ja ću preuzeti na sebe, i meni će uspjeti — upade ovaj, s izrazom krajnje odlučnosti.

— Da, naš dobri senjor Gasparino će se pobrinuti za to — reče Clarissa odobravajući postupak svoga suložnika. — Ovaj nepoznati uljez nam više neće naškoditi. On ne smije stati na put proviđenju, te će mu zato božji gnjev smrskati tu drsku glavu!

— Doktore, hoćete li da se odlučite i da ostanete samo još jedan dan na Rodrigandi? — zapita ga notar. — Ja sam uvjeren da će stari grof sutra biti sretan kad sazna da ste vi još ovdje.

— Možete li mi to obećati? Pa dobro, ja ostajem, ali samo do sutra ujutru. Ako me onda grof ne pozove da duže ostanem, ja ću otputovati.

— Nemajte brige, oslonite se posve na mene! — reče Cortejo. — A sada, ja moram da pođem.

On izađe iz sobe i uputi se iz dvorca u park? Kad je stigao do kraja parka koji se graničio sa šumom, on uđe u jedan žbunj i pusti oštar pisak. Nekoliko trenutaka kasnije zašumiše grane i pojavi se čovjek obučen u nošnju tamošnjeg kraja, s kapuljačom prebačenom preko ruke.

— Vi ste to, senjor — reče on. — Da li nam najzad donosite nalog? Veoma je dosadno ležati uzalud ovdje u šumi.

— Da, ja vam donosim nalog — promrmlja Cortejo. — Danas ga morate izvršiti.

— Ah — najzad! A kada?

— Čim vam se ukaže prilika. Momak sada nije u dvorcu.

— Znam, vidio sam ga kad je ušao u šumu. Poslao sam jednog od svojih ljudi za njim i ovaj mi je javio da je pošao u društvu starog šumara u brda.

— Dakle u lov. Zar ga ne biste mogli sada ucmekati?

— Ne, jer bismo ga teško pronašli.

— Onda kad se vrati u park.

— Dobro. Ali ako dođe sa druge strane?

— Onda pričekajte za kasnije. On izgleda da je navikao da se šeta po mraku; tada će vam se ukazati najbolja prilika. Nadam se da ćete uspjeti u svom pothvatu!

— Bez sumnje, senjor, naši kuršumi sigurno pogađaju.

— Ni riječi o kuršumima. Morate upotrijebiti noževe. Pucanj bi izazvao uzbunu, a to želim svakako da izbjegnem. Ako mu zatim stavite nož u ruku, pomislit će da je izvršio samoubojstvo.

— Moram vas poslušati, ali metak bi bio sigurniji Taj čovjek izgleda da je veoma jak, pa će možda doći do borbe.

— Ah tako, vi ga se bojite — rugao im se prezrivo Cortejo.

— Zar mi da se bojimo? Vaš će nalog biti u svakom slučaju izvršen. Ali kako stoji s novcem? Naš kapetan mi je rekao da ga od vas primim.

— Dođite noćas u ponoć ponovo na ovo mjesto. Tada ću vam sve pošteno isplatiti. Ponijeli ste kapuljače? Čemu?

— Držite li nas za početnike? — nasmije se brigant. — Čovjek mora da je na sve spreman. Kako bi nas lako mogli prepoznati! Kapuljača je najbolje i najsigurnije sredstvo da se čovjek ne otkrije, senjor!

— Onda se potrudite da svoj posao obavite dobro! — opomenu ga na kraju notar a onda se okrete i pođe dvorcu.

Ovaj brigant je pripadao skupini razbojnika koje je capitano poslao doktoru Corteju na Rodrigandu da ubiju Sternaua. Njegova tvrdnja je bila tačna. Sternau bijaše pošao u šumu sa grofovim šumarom, ne toliko da ubije neku divljač koliko da uživa u svježem planinskom zraku i da upozna šume koje su pripadale dvorcu Rodriganda. To krstarenje potrajalo je dulje nego što je on najprije namjeravao te se tako vratio tek u kasnu popodnev.

Sternau je nosio u ruci pušku koju je bio posudio od grofa. Jedna joj je cijev bila napunjena sačmom, a druga kuršumom, no on nije imao prilike da je upotrijebi. Obuzet nekim romantičnim raspoloženjem, on se ne vrati prokrčenim putevima već zađe u gustu, neprohodnu šumu. Bio je sam, jer se šumar od njega oprostio i pošao u svoj stan koji se nalazio u šumi. Tako se, utonuo u misli, laganim koracima približavao parku. Tada iznenada ugleda pred sobom jednu svijetlu, blistavu tačku. Na šumskom puteljku on ugleda Rosetu čije je bijelo ruho blistalo kroz gusla stabla.

Činilo se kao da nekog traži ili očekuje, jer bi s vremena na vrijeme zastala i oslušnula u dubinu šume. Znala je da je Sternau otišao u šumu i budući da se nije vratio, nju je gonila neka neobjašnjiva uznemirenost da pođe u park. Tada pred njom zašumi žbunje. Ona podiže pogled i pred sobom ugleda Sternaua koji je izašao iz gustiša da je pozdravi. Prijatno iznenađena, ona mu pruži ruke, ali ih odmah povuče sebi, dok joj tamno rumenilo obli obraze.

— Senjor — reče ona, kao da je htjela da se izvini — vaša neočekivana pojava me je toliko iznenadila... nisam se uopće nadala da ću vas sresti!

— Oprostite, dona Roseta — odgovori Starnau. — Vraćao sam se iz šume i ugledao vas. Onda sam smatrao svojom dužnošću da vam pokažem da niste sami.

— Notar se raspitivao za vas.

— Slutio sam. Zakasnio sam pa ću se sada požuriti.

— Mogu li i ja da pođem sa vama — zapita ga ona, opet porumenjevši.

— Bit će mi draga!

On prebaci pušku preko leđa i ponudi Roseti ruku. Ona ga uze pod ruku i tako pođoše prema parku i dvorcu.

— Znate li da će ona naša tri liječnika otputovati? — upita ga ona, trudeći se da zapodjene bezazlen razgovor.

— Ah! — uzvrati on. — To mi baš nije drago. Ja nemam ništa protiv njih, naprotiv želio sam da im pokažem da don Manuel može ozdraviti i progledati.

— Vjerujete li zaista da će se mom ocu povratiti vid?

— Ja sam gotovo uvjeren u to!

— A ti doktori su još danas to poricali. On, senjor, povratite mi ocu zdravlje i vid, i ja ću vam do smrti biti zahvalna!

— Uzdajte se u božju pomoć! Ja se nadam da ću uspjeti.

— On će moju molbu... O Bože, što je ovo?

Te posljednje riječi kontesa uzviknu, sva prestrašena, jer se tu pred njom raširi žbunje i pojavi u crnoj kapuljači neka prilika čiji su mrki pogledi sijevali iz okruglih otvora.

Odmah zatim zaoriše se riječi. — Na njega! Ubijte ga! — Istog časa baciše se njih nekolicina, koji su se onako zakrabuljeni pojavili iz žbunja, sa isukanim noževima na Sternaua.

Srećom liječniku nije bio ovo prvi put da se nađe u takvom položaju. Na svom lutanju po stranim zemljama; on se borio s divljim Indijancima Sjeverne Amerike, sa Beduinima u pustinji, sa Malajcima Istočno-indijskog Arhipelaga i sa Papuancima Nove Holandije. U tim borbama on je stekao onu prisutnost duha koja ne zna ni za kakav strah, koja nijednog trenutka ne oklijeva i koja u svakoj situaciji pomogne da se odmah snađe i da postupi jedino ispravno.

— Hej, mislite li to na mene? — viknu on.

S tim riječima on se odvoji od svoje pratilice i munjevitom brzinom izmače nekoliko koraka u stranu. Isto tako brzo on skinu s leđa pušku i nanišani. Dva pucnja planuše i dvojica zakrabuljenih jauknuše i nestadoše u žbunju. Za tren oka on zamahnu puškom i udari kundakom po glavi trećeg napadača pa ovaj padć kao pokošen. Istog trenutka četvrti napadač ga ubode u nadlakticu. Ali on se munjevito okrete, zgrabi razbojnika za gušu, pusti pušku, budući da mu je za udarac bila preduga i stisnutom šakom udari protivnika u sljepoočnicu da je ovaj pao

onesviješćen. Kad se osvrnuo za slijedećim napadačem, ovoga više nije bilo.

Onda se okrenu prema Roseti. Ona se od straha bila toliko prepala da se nije mogla s mjesta pomjeriti. Oslonila ss o stablo i zagrlila ga rukama. Bila je sva blijeda u licu, a oči su joj bile zatvorene, kao da se nije usuđivala da pogleda svog dragana kako se bori protiv njih petorice. Čitav obračun jedva da je trajao dulje od jedne minute. Briganti nisu ni slutili kakvog protivnika imaju pred sobom.

Na zvuk njegovog glasa ona dođe k sebi. Otvorila je oči i kad ga je ugledala pred sobom, njeno lice obli rumenilo.

— Carlos! — viknu ona, gotovo grcajući od radosti.

Nenadan i golem bijaše prijelaz iz najdubljeg straha do jedne takve radosti. Nije mislila ni na kakve obzire, ni na kakvo ustezanje, mislila je samo na to da su ga htjeli ubiti, i, gle, on je bio živ. Ona mu se baci na grudi, i glasno grcajući u suzama, spusti svoju glavu na njegovo srce.

— Roseta! — Ovu riječ izustio je gotovo nečujno, ali iz tih nekoliko slogova zvučao je čitav jedan svijet ljubav i sreće. — Roseta, priberite se ! Svladao sam ubice.

Njen pogled pade na njegovu mišicu koja je krvarila; užasnuta, ona viknu:

— Sveta Madonna, vi ste ranjeni!

— Ne brinite se za mene — molio ju je on. — Osjećam da sam samo bezopasno ranjen u meso.

— Ti zli, strani ljudi! — reče ona obuzeta jezom i baci strašljiv pogled na dvojicu ubojica koji su ležali na zemlji. — Tko li su samo? I šta ste im učinili? Carlos, vi ste zaista snažan i hrabar čovjek, kad ste se upustili u borbu protiv petorice!

Ona se ponovo priljubi uz njegove grudi i kad podiže prema njemu pogled, iz njenih očiju zasja pogled pun ljubavi i divljenja da joj nije mogao odoljeti. On se nagnu i spusti svoje vrele usne na njena usta u dugi poljubac.

Ona se trže. — Tko to dolazi?

Zaista, upravo se začuše žurni koraci koji su dolazili iz dvorca, a odmah zatim pojaviše se tri čovjka. Bila su to dva vrtlarova pomoćnika i mali Alimpo. On je bio izašao u vrt da spremi kiticu cvijeća za Sternauovu sobu. Dok je brao ruže, začuo je dva pucnja koja su se prolomila jedan za

drugim. U parku su se mogli sasvim dobro čuti. Stoga su njih trojica pomislili da se možda desila neka nesreća i pohitali prema mjestu gdje su pucnji planuli. Kad je kaštelan ugledao poprište, on se, sav prestrašen, zaustavi.

— Milostiva kontesa! Senjor Sternau! Što se dogodilo? — viknu on.

— Htjeli su da ubiju našeg senjora — uzvrati Roseta, sva uzbuđena.

— Da ubiju? — zapita je mališa. — O, Bože, kako je to moglo da se desi... To moram reći mojoj Elviri!

Tim riječima on udari rukama i osvrte se pogledom, kao da je očekivao da se njegova Elvira nalazi u blizini.

— Ali senjor je pobijedio — nastavi Roseta. — On je svladao petoricu napadača.

— Petoricu? On! Ah! — viknu Alimpo sav začuđen. — Pet ljudi najednom!

— Trojica su pobjegla — popravi je Sternau. — Ovoga ovdje udario sam šakom. Bit će da je samo onesviješćen. Hajte, pomozite mi da im skinem kapuljače! Da vidimo da li ih netko poznaje.

— Ali, senjor, zar ne biste htjeli da se najprije previjete? — zapita ga Roseta.

— Za to ima još vremena, donna Roseta — odgovori joj on. — Ubod zaista nije opasan.

— Zar su vas uboli? — viknu Alimpo. — Oh, Bože dragi, pa to je strašno. Ah, kad bi samo moja Elvira bila ovdje, ona bi vas odmah previla! Dođite, senjor, ja ću vam privremeno vezati maramicu oko ruke!

Sternau mu pruži smiješeći se ruku, te hrabri kaštelan veza maramicu toliko čvrsto da krv više nije mogla curiti.

— Tako, ovo je bilo najpreče — reče on. — Oh, sveti Sebastiano, zar razbojništvo na dvorcu Rodriganda!

On se saže i oba vrtlara mu pomogoše da ubojicama skinu kapuljače. Ispostavilo se da ih initko nije poznavao. Jedan od njih je bio imrtav. Udarac kundaka smrskao mu je lubanju. Rosetu svlada jeza i ona se okrete u stranu.

— Kakav udarac! — reče Alimpo. — Kao da ga je zadao parni čekić!

— Ima li tko kakvu uzicu ili nešto slično pri sebi? — zapita Sternau koji je pregledavao drugog. — Ovaj je samo onesviješćen. Moramo ga

vezati. On će nam reći tko je i zašto su me htjeli ubiti.

— Da, to će morati da kaže — potvrdi Alimpo svečanim glasom. — Inače, da, inače ću ga rastrgnuti u paramparčađ! Da, senjor, ja sam surov kad me jednom obuzme bijes!

Sternau se nasmiješi i upita: — Jeste li kadgod već bili obuzeti bijesom, senjor Alimpo?

— Ne, još nikad. Ali ja predosjećam da bih onda bio strašan, otprilike kao tigar ili krokodil!

Juan Alimpo izvuče onda iz džepa uzicu i njom veza na leđa ruke onesviješćenog razbojnika toliko čvrsto da s ovaj sigurno nije mogao odriješiti kad se bude osvijestio.

— Tako, on je vezan — reče Alimpo. — Što još zapovijedate?

— Ja ću sada poći s milostivom kontesom u dvorac da vam pošaljem ljude — uzvrati Sternau. — Ovoga ćemo jednog, čim se bude probudio, smjestiti na sigurno mjesto. Onog drugog pak moramo ostaviti dok ne dođe alcalde da načini zapisnik.

— Mi imamo sigurno mjesto, senjor, podrum iz kojeg mi neće umaći!

— Lijepo! Ali se dobro pripazite! Ubice su pobjegle. Ne znamo koliko ih ima, pa je prema tome moguće da se vrate i da vezanog oslobode.

— Da se vrate? Da ga oslobode? — zapita kaštelan sav prestrašen. — I ja da ostanem ovdje? Ali, ako počnu da bodu i da pucaju, senjor? To je veoma opasno. Oh, kad bi to znala moja Elvira!

— Ja vas držim za veoma hrabrog čovjeka, senjor Juan Alimpo.

— Hrabrog? Oh, malo ste rekli! Ja ne samo da sam hrabar već sam i kuražan i odvažan, da, preko svake mjere odvažan, i to naročito u opasnostima! Ali ubod nožem nije nimalo prijatna stvar, a metak je sigurno još mnogo gori!

— Pa dobro! Ja ću vam ostaviti svoju pušku, a osim toga i noževi ove dvojice su tu. To vam je dovoljno za obranu.

Sternau napuni pušku i pruži je kaštelanu, ali Alimpo ustuknu tri koraka i reče odbojnom kretnjom ruke:

— Ne meni, senjor, ja ne volim pušku! Ako je čovjek pogrešno drži, onda se lako može desiti da opali i pogodi onoga u čijim je rukama. Dajte je ovoj dvojici vrtlara! Obje cijevi su napunjene pa će tako moći obojica da opale po jedan metak, ako nas budu napali. Ja ću, međutim, uzeti

noževe pobijeđenih ubica. S njima mogu pod određenim uvjetima da ubijem dva neprijatelja.

I bilo je onako kao što je Alimpo zahtijevao; poslije toga, Sternau ponovno pruži grofici ruku i povede je u dvorac. Kad su stigli, on je zamoli da potraži grofa Manuela i da se pobrine kako ga vijest o razbojničkom prepadu ne bi zatekla nespremnog, jer bi mu možda golemo uzbuđenje moglo škoditi. Onda je naložio nekolicini slugu da pođu Alimpu na mjesto zločina, pa se tek onda uputio u svoju sobu da se previje.

Na ulaznim stubama susrete ga senjora Clarissa, koja kao da je htjela da pođe u šetnju. Kad mu je ugledala krvavu maramicu preko ruke ona ga upita:

— Senjor, što vidim! Vi imate maramicu preko ruke, a haljine su vam sve krvave! Što se to dogodilo?

Sternau bi donekle iznenađen što ga je sada oslovila dama koja dotle na njega uopće nije obraćala pažnju i koja je uvijek pored njega prhnula praveći se kao da ga ne primjećuje. Ipak joj on odgovori učtivo:

— Ranjen sam, senjora,

— Ranjeni ste? Je I moguće? Tko vas je to ranio, senjor?

— Neki nepoznati ljudi. Napali su me da me ubiju.

— Sveta Laureta, zar čovjek i ovdje na zamku Rodriganda nije više siguran? Ali — dodade ona bacivši ispitivački pogled ustranu — vi rekoste da ne poznajete ljude koji su vas napali? Da li je još netko osim vas vidio ubice?

— Kaštelan i dvojica vrtlara.

— I onda su pobjegli?

— Njih nekoliko je umaklo, jednog sam ubio i jednog zarobio. Kaštelan će ga brzo dovesti ovamo.

Clarissa preblijede u licu. Od straha se nije mogla držati, pa reče drhtavim glasom:

— Oprostite, senjor, ova vijest me toliko prepala, da mi je zlo! Umorstvo! Dao Bog da se ovo zlodjelo rasvijetli i da njegovi vinovnici budu kažnjeni! Ja se osjećam toliko slabo da ne mogu poći u šetnju.

— Smijem li vam ponuditi svoju ruku, senjora, i otpratiti vas u vaše odaje? — zapita je on.

Ona kimnu potvrdno glavom i uze ga za ruku što u drugim

okolnostima sigurno ne bi učinila. Ali strah da ne bude otkrivena ju je zaista lišio sve snage tako da je visila poput vreće o liječnikovoj ruci.

Sternau je doprati do vrata njenih odaja i oprosti se od nje lakim poklonom. Bio je sretan što je se oslobodio, jer je u njemu bilo nešto što se bunilo protiv te stare, pobožne senjore. Clarissa uđe u svoju sobu i sva iznemogla strovali se na divan. Uskoro zatim ona pozvoni po djevojku i naredi joj da odmah pozove senjora Gasparina Cortejo.

Nije potrajalo dugo, kad ovaj stupi, sasvim iznenađen žurbom kojom ga je njegova saveznica pozvala k sebi.

— Jesi I ti poslala po mene, Clarissa? Šta to imaš toliko hitnog? — zapita je on.

— Dogodila se nesreća, golema nesreća! — viknu mu ona. — Oh, ja sam toliko slaba da ti jedva mogu ispričati što se desilo!

— De! — reče on spokojno. — Kad možeš da govoriš, onda ćeš sigurno moći da ispričaš što te tako silno potreslo.

— Zaista je strašno! Radi se o našoj glavi!

— Caramba, nemoj tu da mi kukaš nego govori! Samo me bez potrebe tu plašiš svojom zaprepašćenošću! Ako se dogodila nesreća, onda pričaj!

— Čuj me! Ovog doktora Sternaua su napali u parku.

Notarevim licem, koje je i suviše ličilo na lice ptice grabljivice, pređe osmijeh zadovoljstva. Pretpostavljao je da je pothvat sretno izveden te reče stoga prijekorno:

— No, pa šta je onda? Ja u tome ne vidim nikakvu nesreću. Tko ti je rekao za napad?

— Baš je u tome stvar! Da sam doznala od nekog drugog, onda se ne bih toliko uzrujavala...

— No, pa šta je onda? Govori, do đavola!

— Doktor Sternau mi je lično ispričao.

Notar se trže, sav prepanut.

— Doktor Sternau? Zar je moguće? — reče on nesigurna glasa.

— Oh, tako je kao što ti kažeš. Ta vijest mi je toliko prestrašila da sam morala sebi dopustiti to zadovoljstvo da me taj omraženi čovjek doprati do moje sobe. Kako se to samo moglo da desi?

— Onda im je umakao? — zaškripi zubima notar.

— Bio je samo lako ranjen u ruku.

— Oh, te hulje! Morat ću ih naučiti kako se radi s nožem.

— Na žalost nećeš ih moći naučiti, jer je jednog od njih ubio i jednog živog uhvatio.

— Do vraga! — opsova advokat kroz zube. — Onda nije dobro. Mrtvi ne mogu govoriti, ali taj zarobljenik može biti opasan.

— Može li što odati?

— Pa naravno! Ti momci su me vidjeli, oni me poznaju, jer sam morao s njima govoriti.

— O jada! Kako si mogao da budeš neoprezan.

— Kani se ženo kukanja i plakanja! Ja nisam nimalo voljan da u ovako mučnom položaju slušam još i tvoja predbacivanja. Moramo naći neki izlaz.

— Da, da! Postoji jedan, i to samo jedan izlaz! — viknu ona brzo i ponovno oživje. — Moramo osloboditi tog zarobljenika.

— Slažem se. Ali morat temo pričekati dok se ukaže povoljna prilika a pitanje je da li će zatočenik dotle ćutati. Budući da će sudska komisija, koja mora stići da sačini zapisnik, biti tek sutra ovdje i budući da će tek onda povesti sa sobom zarobljenika, ovaj će preko noći svakako ostati u zatvoru dvorca. Zato će biti lako da se domogne slobode! Ali dok je se ne dokopa, mogao bi sve da oda.

— Onda mu moraš dati znak da šuti.

— Da, tačno! Ova nezgoda mi je posve uzela pamet. Neće biti nikakva drskost ako pođem u park da pogledam gdje se odigrao napad. Do đavola! Ovaj Sternau mi je danas umakao, ali mu drugi put to neće poći za rukom! Zar on sam protiv tolikih! Mora da je zaista snažan kao slon. No, iz ovoga se može naučiti da se samo lukavstvom može dohvatiti.

— I što ćeš učiniti da tog omraženog doktora najzad ukloniš? — zapita ga revna i pobožna senjora.

— O tom što još nisam razmislio — uzvrati Clarissin saveznik.

— Taj doktor Sternau mora umrijeti, ako želimo da ostvarimo naš plan — primijeti odlučno senjora Clarissa.

— Ni u kom slučaju našu nakanu ne smijemo gubiti iz vida — složi se sa njom notar — zato ću smatrati ispravnim svako sredstvo koje će nas dovesti k cilju.

Clarissa kimnu glavom u znak odobravanja, a notar nastavi:

— Sad idem da pogledam mjesto gdje su ga napali.

S tim riječima on pohita u park gdje se već bio okupio veliki broj žitelja dvorca koji su pohrlili uzbuđeni događajem kakav se u Rodrigandi još nikad nije desio.

Dogodilo se onako kao što je senjor Gasparino Cortejo bio rekao svojoj saveznici. Dok je leš ubojice ležao u parku pod dobrom stražom, zatvorenik je bio odveden u dvorac. To je bio isti onaj kome je notar danas izdao naređenje kako da postupi. Susreli su se odmah pred dvorcem. Corteju pođe za rukom da neprimjetno stavi prste na usta što je brigant opazio. Ovaj umjesto odgovora lako kimnu glavom preda se dok mu mračnim licem pređe smiješak od radosti.

Kad je stari grof Manuel čuo da su njegovog gosta i liječnika htjeli umoriti, njega obuze neobična uzrujanost, pa je Roseta jedva uspjela da ga smiri. Ipak on naredi da se sa svom strogošću priđe istrazi. Trojica liječnika su još iste večeri otputovali. Oni su naslućivali tko bi mogao biti naredbodavac ubojicama, pa su povjerovali nakon neuspjeha, da za prvo vrijeme nemaju više nikakvih izgleda.

Sternau se uvjerio u svoju pretpostavku da mu rana nije opasna. Ona ga nije nimalo smetala te se tako mogao bez prekida liječenja posvetiti grofu. Uprkos tomu što je tek kratko vrijeme bio u dvorcu, on je bio kod svih grofovih slugu veoma omiljen te su tako svi napregnuto očekivali da saznaju tko mu je to radio o glavi. Na žalost, zatvorenik im nije pružio nikakvo obavještenje kad su ga pitali tko je i tko mu je dao nalog da ubije Sternaua. Morali su se tako pomiriti s kasnijim ishodom istrage.

Ovaj događaj bijaše najpodrobnije prepričavan u kaštelanovom stanu,

— Dakle, draga Elvira, ja ću ti sve potanko objasniti — reče Alimpo.

— Da, molim te, sasvim tačno, dragi Alimpo — uzvrati Elvira.

Kaštelan uze u ruku metlu, osvrte se ozbiljnim i ispitivačkim pogledom po sobi i onda reče:

— Dakle, bilo ih je petoro. Zamisli da je prvi ovaj sat, drugi ormar za odijela, treći stolić sa cvijećem, četvrti ova astralna lampe, a peti onaj kovčeg tamo u kutu. Razumiješ li ti mene?

— Vrlo dobro, dragi Alimpo.

Lijepo! — Dakle, ovdje imamo petoricu ubica, potreban nam je samo

još doktor Sternau koga su htjeli ubiti, i milostiva kontesa. Senjor Sternau sam ja a ti budi kontesa Roseta, moja dobra Elviro. Razumiješ li ti mene?

— Dobro! Ja sam milostiva kontesa Roseta!

S tim riječima podiže se gojazna kaštelanka gotovo na prste, trudeći se da se ponaša kao grofica,

— Sad ja, doktor Sternau, polazim u lov — nastavi kaštelan — i evo već se vraćani s dvocijevkom preko ramena.

Kod tih riječi on podiže metlu preko leđa i onda nastavi:

— Zatim sretnem u parku tebe, moja draga Elviro, naime, našu milostivu groficu Rosetu. Ja joj se lako naklonim, i ona to isto učini meni.

Rekavši ovo, on izvede veoma dubok i pun poštovanja poklon, a ona pokuša isto tako da svoje gojazno tijelo što više povije. Onda on nastavi:

— Dok se mi jedno drugom klanjamo, mene napadnu tih pet ubica. Prvi, dakle sat, pohrli na mene, ali ja skinem pušku sa ramena i izrešetam mu pluća sačmom iz jedne cijevi — tras!

S tim riječima on skide metlu sa ramena, nanišani i škljocnu ustima. Pošto je to izveo, on nastavi:

— Sada pohrli na mene drugi, dakle ormar za odijela, s nožem u ruci. Ja ti međutim opalim i njega pogodim... tras! Onda se pojavi treći, stolić sa cvijećem. Puška mi je prazna i ja ga moram ubiti kundakom. On zamahnu metlom i snažno udari po stolu.

— Sad ti izađe četvrti, naime, ona astralna lampa. Rekoh ti da mi je puška prazna, a lampa mi je suviše blizu da bih je mogao kundakom udariti; dakle, moram je lupiti pesnicom, ali tako da odmah padne u nesvijest. Otprilike ovako... — Alimpo uhvati lampu lijevicom, a desnicom zamahnu i raspali je — po podu prasnuše krhotine stakla. Dobrog kaštelana je toliko ponijela mašta, da je spomenute predmete uistinu smatrao ubojicama.

— Ali, dragi moj Alimpo. — reče kaštelanka — kakve to gluposti izvodiš?

— Budi mirna, draga moja Elviro — uzvrati joj on. – Ti si sada naša milostiva kontesa Roseta, a ona nema baš ništa da kaže za ovu lampu. I ja sam tog četvrtog morao ubiti, jer me je nožem ubo u ruku.

— Zapravo, imaš pravo — priznade ona — ali ipak je šteta za tu lijepu lampu. No, budući da si ja razbio zbog našeg dragog senjora Sternaua, to ti za ovaj put moramo oprostiti,

— Da, Elviro, razbio sam je zbog njega. I zbog njega bih razbio još i sve ostale predmete. Kad je otišao Sternau, ja sam ostao, naoružan s dva noža, da čuvam te dvije hulje koje su ostale na mjestu zločina.

— Ti? — zapita ga ona začuđeno.

— Da, ja, tvoj Alimpo! — potvrdi on gordim glasom.

— Sveta Madonna! Dva noža! Koga si to htio probosti!

— Pobjegle ubojice ako bi se vratile.

— Bože dragi! — viknu Elvira, kršeći ruke. — Čovječe! Alimpo! Pa ti si pravi krvolok! Žedan si krvi! Čuj, ja te više ne smijem pustiti sa očiju, jer si mi postao suviše hrabar i odvažan.

— Da, da, pa to je i potrebno! — odgovori joj Juan i da pokaže svoju žustrinu on pređe rukom preko čuperaka što su mu pod nosom visili preko usta. — Hodi gore u oružnicu, draga Elviro i donesi mi mač starog viteza Abricaulta de Rodriganda.

— Mač? Onaj veliki, teški mač? — zapita ga gojazna kaštelanka sva u čudu. — A zašto?

— Zato što noćas moram da čuvam stražu pred zatvorom.

— Jesi li poludio? — viknu ona. — Zar ti da stražariš pred zatvorom? Zar da staneš pred zatvorska vrata s mačem u ruci? Ali ako zatvorenik pokuša da pobjegne! Hoćeš li onda ravno u smrt da srljaš? Želiš li svim silama da se žrtvuješ za druge, moj dobri Alimpo?

— Ne, pa nisam smetnuo s uma. Ali, donesi mi samo mač! Ja ću ovdje u svojoj sobi s mačem u ruci čuvati zatvorenika dolje u podrumu. Ako pobjegne odozdola, onda me neće ovdje vidjeti. A uđe li u sobu, onda će ugledati mač i pobjeći, ako nije suviše krvožedan. Uostalom, ja ću poći sada u pratnji slugu u podrum da pogledam da li su reze i prečage dobro namještene.

Nekako u isto vrijeme ušla je sva zadihana i prijatno iznenađena kontesa Roseta u grofovu sobu kod koga se nalazio doktor Sternau.

— Mili oče, donosim ti vedru vijest — reče ona. — Upravo sam primila jedno pismo koje ti moram pročitati.

— Onda ga pročitaj, ako dopusti senjor Sternau! — reče joj on Ijubezno se smiješeći.

— Oh, on će dopustiti. Čujte, dakle! — odgovori ona i poče da čita slijedeće retke:

Draga moja!

Nakon jučerašnjeg pisma, evo javljam ti se danas s ovih par redaka. Otac je naimenovan za ambasadora u Meksiku. On mora što prije da krene na put, i ja ću ga pratiti, ali prethodno te moram još jednom vidjeti. Doći ću u Rodrigandu; nadam se da ću prekosutra stići do tebe. Ako možeš, sačekaj me u Ponsu gdje ću se odmoriti nekih pola sata! Isporuči milostivom grofu moje duboko poštovanje i budi srdačno pozdravljena od tvoje

Amy Dryden.

— Zar to nije veliko i prijatno iznenađenje, dragi Oče? — zapita ga Roseta.

— Svakako, dijete moje — odgovori joj on, i obraćajući se liječniku, reče: — Lady Amy Dryden je, naime, kći Henrya Drydena, grofa od Nottinghama, koji je dugi niz godina proveo u Madridu, gdje su se djevojke i upoznale.

— Dopuštaš li da sutra ujutro odem u Pons da sačekam Amy? — zapita Roseta grofa.

— Svakako! — složi se grof. — Ako se ne varam, sutra je u Ponsu godišnji sajam. Bit će dobro da sobom povedeš i kaštelana, moje dijete.

— U njemu ću imati veoma hrabrog zaštitnika, — nasmija se Roseta. Sternau bi se rado bio ponudio za pratioca, ali nije mogao napustiti svoga bolesnika.

Nedugo zatim, kad su svi otišli na spavanje, dva čovjeka su se spustila krišom do podruma gdje je bio zatvoren zarobljenik. Bili su to grof Alfonso i bilježnik Cortejo. Pred vratima zatvora stajali su dvojica slugu koji su imali zadatak da čuvaju zarobljenika. Stigavši dolje, notar se sakri, a grof pođe bučnim korakom tako da su stražari mogli čuti njegov dolazak. Oni su sjedili nekako pospano na podu, a kraj njih je svijetlio jedan fenjer. Kad su prepoznali svog mladog gospodara, oni se s puno strahopoštovanja podigoše.

— Jeste li ovdje, iza ovih vratiju, smjestili zlikovca? — zapita Alfonso.

— Da — uzvrati jedan od slugu.

— Nadam se da dobro motrite na njeg! Ako ga pustite da pobjegne, onda nemojte računati da ćemo prema vama biti blagi! Pružite mi fenjer!...

On se napravi kao da želi pripaliti svoju ugašenu cigaretu, ali namjerno loše uhvati fenjer iz sluginih ruku tako da mu fenjer pade na pod i razbi se.

— Što si nespretan! — reče ljutito lažni grof. — Podigni fenjer, da upalim svjetlo.

Ali Alfonso se pri tom brzo saže i neprimjetno uze k sebi fenjer sa zemlje. Dok su sluge uzalud pipale prstima po zemlji i tražile fenjer a on ih glasno psovao, prišuljao se notar, nečujno otvorio vrata zatvora i stupio u nj. Alfonso se namjestio tako da sluge nisu mogle ništa primijetiti, i kad je nekoliko trenutaka kasnije osjetio na svom ramenu notarevu ruku, kao znak da im je pothvat uspio, on spusti lagano fenjer na pod i povuče se.

— Izgleda mi da ga ja moram sam potražiti? — reče on Ijutito slugama.

— Evo ga, don Alfonso — reče jedan od njih. — Ali, ulje se prosulo.

— Onda donesite drugo ulje! Dotle će valjda gorjeti fitilj,

Alfonso izvadi iz džepa žigice i zapali fitilj. Onda otvori vrata zatvora, čije je reze notar tiho spustio, i osvijetli ga. To je izveo tako da sluge nisu mogle unutra pogledati.

— Ovaj zlikovac spava, ili se samo pravi da spava! — reče on zatvarajući vrata. — Najbolje je da ga ne smetate.

S tim riječima on se lagano okrete i pođe k stubama.

U međuvremenu se notar bio išuljao sa zatvorenikom. Oni su neprimjećeni izašli iz dvorca i pošli tiho i ne progovorivši nijedne riječi u tamu noći. Najzad, kad se više nisu morali bojati da ih netko iznenadi, notar se zaustavi i reče suho:

— Ti si moj nalog izvrsno izveo, momče moj, treba li možda da ti platim nagradu za to?

— Oprostite, senjor! — uzvrati razbojnik. — Pa čovjek može jednom i da ne uspije u svom poduhvatu.

— Ali ne u jednom tako važnom! Čini mi se da mi je capitano poslao kukavice.

Tada mu brigant priđe korak bliže i odgovori oštrim glasom:

— Hoćete li da me uvrijedite, gospodine?

— Da! Kad toliki nisu u stanju da jednog ubiju, onda su kukavice!

— Oh, senjor! Onda ga ubijte vi sami! Kad je netko po čitav dan zajedno s onim koga želi da ubije, kad svaki dan desetak puta ima priliku da ga se riješi, a ipak se obraća drugima, onda je on kukavica. Zapamtite ovo, senjor! Vi niste moj capitano, a još manje čovjek od koga bi morao da slušam riječi koje mi se ne dopadaju. Vi niste ništa bolji od mene! Ako bih vas izdao, onda biste bili izgubljeni, pa bi zato trebalo da budete malo oprezniji, umjesto što me vrijeđate. Među mojim drugovima nema ni jednog jedinog koji bi bio kukavica.

— Zašto onda niste svladali onu hulju?

— Tko je mogao slutiti da je taj gorostas toliko snažan i da je takav đavo!

— Pa vi ste bili brojniji.

— Ali vi ste nam naredili da ga napadnemo samo noževima. Dobar metak bio bi najsigurnije sredstvo da se on ukloni, ali vi to niste htjeli pa ste stoga samo vi krivi što naš pothvat nije uspio.

— Ah, tako! — nasmija se notar. — Valjda nećeš da ti još i platim kao da ste izvršili svoju dužnost.

— Naravno da tražim! Vi ste jedini krivi te ćete morati da platite.

— Ali ne prije nego što taj odvratni doktor bude mrtav!

— Onda pokušajte sami da ga ubijete... možda ćete uspjeti!

— Za to ste vi ovdje! — reče Ijutito notar.

— Sad više ne, senjor! Mi smo postupili po vašoj uputi. Što je ona bila loša i što, je čitavu stvar pokvarila, za to mi nismo krivi. Ja tražim novac. Ne date li ga, onda ćete morati kudikamo više platiti jer će kapetan zahtijevati da platite odštetu za naša poginule.

— Idite do đavola, hulje jedne!

— Dobro, ja ću vas poslušati i poći! — nasmija se podrugljivo razbojnik i istog se trenutka izgubi u noćnoj tami.

Advokat nije ovo očekivao te viknu koliko mu je oprez dopuštao, ali ne dobi nikakav odgovor. Ovo ga posve smete. Šta će biti ako ga briganti budu odali? Onda će i on i njegov veliki plan biti izgubljeni, plan na kojem je on svim silama toliko godina radio. Sav obuzet brigama, on se vrati u

dvorac i leže u krevet, ali ne zaspa. Još nije bio oka sklopio, kad se u rano jutro začu u dvorcu uznemireno komešanje. Cortejo razazna po uzvicima da se desilo nešto neobično te se podiže iz kreveta. Tek što je toučinio, začu se kucanje na vratima njegove spavaće sobe i sluga koji ga je dvorio upita ga izvana:

— Spavate li još senjor Cortejo?

— Da — potvrdi on iz opreza.

— Onda brzo ustanite. Don Manuel traži da govori s vama. Desilo se nešto krajnje neprijatno. Razbojnik je u toku noći pobjegao.

— Nemoguće! — viknu advokat glumeći začuđenost. — Doći ću odmah.

Jedva da su prošla dva minuta, on izađe iz svoje sobe i uputi se grofu. Kod njega zateče groficu Rosetu, senjoru Clarissu i Alfonsa.

— Senjor, da li ste možda već čuli o čemu se radi? — upita ga don Manuel.

— Da — potvrdi notar. — Ali ja mislim da je to samo zabluda.

— Nije to nikakva zabluda. Brigant je stvarno pobjegao!

— Pa to nije moguće! Dvojica slugu su ga dobro čuvali!

— Pa ipak je nestao bez traga.

— Hm! — promrmlja notar s izrazom krajnjeg čuđenja u licu. — Da li vam je don Alfonso rekao da se lično još sinoć uvjerio u sigurnost zatvora?

— Naravno. Moj sin je pogledao zatvor i pri tom opazio da zatvorenik spava na podu.

— Onda mora da su mu sluge pomogle da se dočepa slobode. Svaka druga mogućnost je isključena.

— Sumnjam u to. Ta dvojica slugu bila su toliko utučena da u njihovu nevinost ne mogu posumnjati.

— I ja sam uvjerena da oni nisu ni najmanje krivi — primijeti Roseta i doda iskreno dirnuta njihovom sudbinom: — Oni su nam uvijek bili vjerni, to sigurno mogu potvrditi!

— Ali, moja milostiva konteso, kako je onda razbojnik mogao bez njihovog znanja ili bez njihove pomoći izaći iz zatvora? — zapita je advokat.

— To će svakako istraga otkriti. Otac vas je pozvao da i vi učestvujete

u njoj.

— Onda se možemo nadati da neće biti bezuspješna. Ja ću se odmah uputiti na lice mjesta.

Dogodilo se ono što se i moglo predvidjeti. Istraga nije ništa otkrila. Nemir koji je zavladao u dvorcu probudio je iz sna doktora Sternaua. Kad je kasnije stupio na stubište naišao je na malog kaštelana na čijem se licu mogao pročitati izraz najdublje utučenosti.

— Senjor, jeste li već čuli? — zapita ga Alimpo žurno — da je onaj nitkov, ubojica, pobjegao?

— Nemoguće! — viknu liječnik, sav iznenađen.

— On, moguće je, senjor! — potvrdi Alimpo. — Potojegao je preko svih brda, to kaže i moja dobra Elvira.

— Ali kako? Kako je zatvorenik uspio da pobjegne iz podruma?

— To nitko živ ne zna, čak ni moja Elvira, senjor. Ja sam bio postavio dvojicu slugu da čuvaju stražu pred zatvorskim vratima. I naš milostivi grof Alfonso ih je obišao i uvjerio se u njihovu budnost. Vidio je zatvorenika gdje leži u zatvoru. Ali od jutros, kad su sluge otvorile vrata da brigantu donesu vodu, njega nije bilo.

— Pa to je zaista čudno! To se mora ispitati! Ako je razbojnik umakao, onda je sa njim nestala i nada da se razjasni jučerašnji napad.

— Na žalost, senjor! Sad će doći sudija da počnu sa istragom, a glavna ličnost, ubica, je pobjegao. To nije nimalo zgodno, štaviše, sramotno je za nas, ovo kaže i moja dobra Elvira. Gle, ja stojim ovdje, a imam toliko posla. Moram se požuriti, jer su kola već upregnuta. Otpratit ću našu milostivu kontesu u Pons.

Alimpo se požuri jer je sada imao da ispuni jednu časnu dužnost: morao je da uzme u svoju sigurnu zaštitu mladu groficu kako joj se uz put ne bi ništa dogodilo. On je bio ponosan na sebe, mišice malenog tijela bile su nabrekle, bio je hrabar poput lava. I ako nije opasao mač davno palog viteza, ipak se osjećao najvjernijim i najhrabrijim vitezom najljepše done u lijepoj Španiji.

13. ALFRED DE LAUTREVILLE

U Ponsu je bio toga dana godišnji sajam te je na ulicama i cestama koje su povezivale ovo mjesto s okolicom vladala živahnost već od ranog jutra. Španjolac je ozbiljne naravi, ali ako mu se pruži prilika da okusi život i s njegove vedrije strane, onda on zna da se tom užitku utoliko potpunije preda.

Dva čovjeka su se s istoka pješice približavala gradu. Držali su se što dalje od ceste i išli samo puteljcima gdje se nisu bojali čestih susreta. Preko ramena su nosili duge pirinejske puške, a za pojasom su imali noževe i pištolje, ali oni inače nisu nimalo izgledali kao miran svijet. Jednom od njih visjela je sa ramena na uzici smotana crna marama. Da ju je netko odmotao, vidio bi da je to crna kapuljača koja je sprijeda, nalik na masku, imala izreze za oči. Takve su kapuljače imali briganti prilikom napada u parku dvorca Rodrigande te otuda nije bilo teško povezati te ljude s onima koji su bili izvršili napad.

I zaista jedan od njih je bio razbojnik koji je prilikom napada na doktora Sternaua pobjegao u žbunje, a drugi je bio onaj kome je notar pomogao da pobjegne, Kad je svoj razgovor onako nenadano završio sa notarom, on se uputio preko polja ostavljajući po strani selo Rodrigandu, i skrenuo na put koji vodi za Pons. Tu je naišao na svog druga koji se skrivao u blizini ne bi li sačekao što će sa zatvorenikom učiniti i ne bi li mu možda priskočio u pomoć ukoliko bi se za to pružila prilika.

— No, Bartolo — započe jedan od njih pošto su dugo šutke hodali jedan pored drugog — što kaniš sada učiniti?

— Vratit ću se capitanu.

— To mi nije ni na kraj pameti! On će i bez mene dobro živjeti. Nisam nimalo voljan da me zbog neuspjeha našeg zadatka kazni. On će nam sigurno bar deset puta uskratiti naš dio u plijenu!

— Hm, ako ne bude još i gore postupio! — promrmlja Bartolo. — Imaš pravo, Juanito, ali mi moramo slušati. Zakleli smo mu se na vjernost.

— De! Prema razbojničkom kapetanu čovjek ne treba da drži

zakletvu. Ja ću postupiti onako kako trgovci kažu. Od sada ću sam voditi svoju radnju. Hoćeš li i ti sa mnom?

— Ja! Hm!

— Razmisli dobro, Bartolo! Naš capitano uzima od svega što mu donesemo lavovski dio. On čuva za sebe sve tajne i u svojim rukama drži sve konce. Mi se mučimo, izlažemo robiji i vješalima, a on sjedi kod kuće i izigrava zapovjednika. Ti znaš koliko je primio za smrt ovog doktora. A koliko će nama od toga dati?

— Nekoliko tričavih dublona. Da, istina je.

— Zar nismo mi momci sposobni da toliko sami zaradimo? Zar ne bismo mogli, na primjer, uhvatiti nekog bogatog plemića koji će nam dati toliko novaca na ime iskupnine, da bismo mogli onda i mi izigravati gospodu?

— Demonio... do đavola, imaš pravo, Juanito! Ali onda moramo napustiti ovaj kraj. Ako nas uhvati capitano, onda smo odigrali svoje.

— Prijeći ćemo preko Ebra. Ali prethodno moramo doći do novca za put. Danas je u Ponsu godišnji sajam i mi ćemo naći nekog čiji će džepovi bolje pristajati nama nego njemu. Hoćeš li?

— Da, nek bude tako! Naoružani smo do zuba!

— Puškama i pištoljima koje smo morali odložiti jer smo Nijemca smjeli napasti samo noževima. Slučajno pri sebi imsm još dva noža, mogu ti dati jednog.

— Ali sa svim ovim puškama i pištoljima past ćemo ljudima u oči.

— Budalo! Ono što nam nije potrebno, mi ćemo sakriti za bolja vremena. A sada da se najprije sklonimo i da potražimo sigurno mjesto gdje bismo mogli nesmetano prespavati noć!

Noć su prespavali u šumi a ujutru su zakopali sve što im je bilo suvišno i onda pošli putem za Pons. Namjera im nije bila da uđu u grad, jer je to bilo za njih suviše opasno. Htjeli su, naprotiv, da ispred gradića uzmu zasjedu i da nekom namjerniku otmu dovoljnu sumu novaca s kojom bi onda mogli neko vrijeme da, žive.

Tako su ležali skriveni iza nekoliko žbunova. Iznenada primijetiše prolaznike, ali se nisu podigli s mjesta, jer im oni nisu odavali ljude koji bi sa sobom mogli imati veće iznose. Tada začuše izdaleka udare kopita i kotrljanje točkova sa kola koja su se približavala. Bartolo izviri ispružena vrata kroz žbunje, ali se odmah povuče s kretnjom koja je izražavala

duboki strah.

— Što ti je? Tko je to? — zapita Juanito.

— Ascuas, al' sam se uplašio! — odgovori upitani. — Dolazi nam kontesa iz Rodriganda koja je bila zajedno sa onim doktorom kad smo ga napali.

— Stvarno? Demonio, nju moramo uhvatiti!

I Juanito proviri kroz žbunje.

— Da, to je ona! — reče on. — Ali prošli su toliko brzo da nismo mogli ni da nanišanimo.

— Da nanišanimo, Juanito? — zapita Bartolo. — Pa nisi je valjda htio ubiti?

— Budalo! Konje sam htio ubiti. Onda bi se morali zaustaviti, pa bi tako pali u naše ruke.

— To mi se više dopada! Svete mi Madonne zaista je đavolski bijedno ubiti jednu tako lijepu, goloruku djevojku! S tih par ljudi bili bismo brzo gotovi. Kočijaš nije baš izgledao kao junak, a onaj drugi, za njega sam čuo juče da ga zovu 'senor castellano', njega bi nagnala muha u bjegstvo. Kontesa ima uza se sigurno više novaca nego itko drugi koji bi ovuda prošao. Hoćemo li ovdje da sačekamo na njen povratak?

— Da — kimnu potvrdno Juanito. — Ništa bolje ne bismo mogli uloviti. Ubit ćemo konje, ti lijevog, a ja desnog. Ostalo ćemo na licu mjesta onda obaviti.

Dok su ovdje razgovarali o svome planu, kola grofice Rodrigande su se približavala gradu. Roseta je znala da će joj prijateljica stići poštanskim kolima i budući da vrijeme dolaska još nije bilo došlo, ona dade kočijašu naređenje da je odveze do locande koju je poznavala kao najpristojniju gostionicu u gradiću. Stigavši tamo ona pođe u sobu gdje je za vrijeme svog zadržavanja u Ponsu obično odsjedala. Soba je bila doduše danas zauzeta, ali je gostioničar omogućio grofici da je za vrijeme svog kratkog zadržavanja dobije. Kad su nakon nekih pola sata u gradić stigla poštanska kola u koja je bilo upregnuto šest mazgi, našao se Alimpo s kočijašom kod poštanske stanice da prihvati gošću i da je dovede svojoj gospodarici. Iz golemog kovčega poštanske lađe izađoše putnici i naposljetku iz njih siđe i jedna dama, s velom preko lica, u ogrtaču za put. Kaštelan je dotle uzalud mjerio okom sve putnike, a onda je, duboko se

poklonivši prišao dami i rekao:

— Dobar dan — dobro nam došli! Zar ne, vi ste dona Amy, senjorita Lady Dryden?

Kroz veo dopre kratak, zvonak smijeh, kao da je neki crvendać zacvrkutao, a onda se ču odgovor na neobično kaštelanove pitanje:

— Da, prijatelju, ja sam Amy Dryden. A tko ste vi?

— Oh, dona Lady senjorita ja sam senjor Juan Alimpo, kaštelan na dvorcu Rodriganda. To kaže i moja dobra Elvira.

Ponovo se zaori kratak, melodičan osmijeh.

— A tko je Elvira?

— Ta Elvira je moja žena, lady Amy senjorita Dryden.

— Ah tako! Hoćete li mi onda reći da li ste došli sami da me sačekate?

— O ne, lady Dryden dona! Moja milostiva kontesa je također ovdje. Ona je odsjela u jednoj locandi i tamo vas očekuje.

— Onda me povedite k njoj, senjor Alimpo!

Kaštelan dade kočijašu znak da se prihvati prtljaga, a on pođe ponosno pred Engleskinjom da joj pokaže put. Dobri Alimpo bio je sada svjestan da će ova dona lady Amy senjorita Dryden uživati svo njegovo poštivanje.

Rossta je stajala na prozoru svoje sobe, pa je ugledala prijateljicu gdje dolazi. Ona joj pohrli u susret. Vani pred vratima sobe one se sretoše. Strankinja zabaci veo, te Alimpo ugleda tako bajno, blago, plavkasto djevojčino lice da je posve zaboravio da se udalji i da ne bude svjedok poljupca dobrodošlice. Tek mu je upitan pogled iz tamnog oka njegove gospodarice skrenuo pažnju u njegovu neučtivost. On se, dakle, što je brže mogao okrene i vrati u predvorje gdje je udario na kočijaša koji je dolazio sav zadihan od teškog prtljaga.

— O sveta Madonna! Kakvo divno lice! — viknu Alimpo, sav oduševljen. — Ah, ta kosa! I to kakva kosa! Kao zlato! Ne, još — sjajnija od sveg zlata! Pa taj poljubac! Sto mu gromova što ga ja ne dobih umjesto nje, hm! Da! Šta si stao tu i bleneš u mene? Nosi kovčeg i kutije u kola i ne vodi brigu o stvarima za koje nemaš nikakvog ukusa!

Dobri kaštelan je tek sad primijetio da kočijaš razjapljenih usta pred njim stoji i guta njegova nježna osjećanja. On ga ošinu munjevitim pogledom i pođe prema sobi svoje gospodarice da sačeka njena

naređenja.

Pošto su se pozdravile, prijateljice izmijetijaše ona obavezna pitanja i odgovore, a onda onako mlade, stadoše na prozor da promatraju uz vedro čavrljanje živahan promet koji se na dan godišnjeg sajma pred njihovim očima odvijao. Tada Engleskinja podiže kažiprst i reče:

— Pogledaj, Roseta, tko li je ono?

— Ah, neki oficir! Husar!

— Poznaješ li ga?

— Ne. On nije Španjolac. Po uniformi mora da je Francuz.

To je bio Mariano koji je na putu za Rodrigandu stigao u Pons. Tko ga je vidio u husarskoj uniformi koja mu je lijepo pristajala i onako ponosna, sigurna držanja na njegovu nemirnu vrancu, taj nikad ne bi pomislio da je ovaj mladić posvojče jedne razbojničke bande. Adelardo, jedan od razbojnika koji se preobukao u slugu, jahao je za njim na propisanoj razdaljini. Mariano pojaha prema locandi da potraži za sebe i konja malo odmora. Ali njemu se na putu bijahu ispriječila neka prilično visoka kolica na kojima se prodavalo voće. Umjesto da ih zaobiđe, Mariano obode svog ždrijepca i s takvom lakoćom preletje preko kolica, kao da su ona bila samo neka niska prepona.

— Divno! — viknu Roseta i zapljeska rukama.

— Kakav jahač! — reče i Amy, promatrajući s puno divljenja mladića. Ovaj pogleda u gostionicu gdje je kanio svratiti i pri tom pogled mu okrznu prozor na kojem su stajale djevojke. One primijetiše kako se trgao, kao da je bio prijatno iznenađen, vidjele su, štaviše, kako je nehotice zategao uzde, kao da se htio zaustaviti, ali se onda odmah pribrao. Bacio je još jedan brz pogled prema prozoru, a zatim je sjahao sa konja.

— Jesi li vidjela? — zapita Amy, sva porumenjelih obraza — da je u tebe pogledao?

— O, ne. Taj pogled bio je tebi upućen. Ja sam to dobro opazila.

— To je nemoguće! — nasmiješi se Engleskinja, gotovo zbunjeno. — Ti si toliko lijepa, tebe mora svako oko pogledati.

— Znaš li ti, moja Amy, da si ti još ljepša nego ja? Ne vjeruješ mi? Pa dobro, onda ću ti to dokazati.

— Čime, Roseta? Ti mi izazivaš znatiželju.

— Imam sudiju.

— Ah, pa to je divno! — nasmija se Engleskinja — A tko bi taj sudija trebalo da bude? Valjda ne ovaj dobri Alinipo koji me zove senjorita Amy dona Dryden?

— Ne, ne mislim na njegu, moja draga Amy. Alimpo je veoma vjeran sluga koga ti od sveg srca preporučam, ali on nije dorastao za tešku dužnost jednog sudlje; bez njegove Elvire on nema suda. Ali mi imamo sada na dvorcu Rodriganda nekog koji će ti reći da si ljepša od mene; nas liječnik.

— Liječnik? Ah, što liječnici znaju o ljepoti? Oni znaju samo za tinkture, miksture i mast, o njima neću da čujem.

Amy ovo reče naprćivši vragoljasto nosić, da se Roseta morala nasmijati, ali joj onda brzo. uzvrati:

— Oh, liječnik ne mora uvijek da misli samo na masti! Doktor Sternau je...

— Sternau? — prekide je njena prijateljica, — Pa Sternau je njemačko ime. Zar mi nisi pričala da se vaš liječnik zove Cielli?

— Naravno. Ali Cielli je otišao. Zauvjek, draga Amy, čuj — otace će ponovo progledati!

Engleskinja brzo podiže pogled i vidje u očimama svoje prijateljice gdje zablista sjaj koji je odavao njeno oduševljenje.

— Da li će to biti moguće? — zapita je ona. — Oh, kakva sreća! Pričaj, pričaj mi brzo, Roseta!

— Pa, ispričat ću ti, ali ne ovdje, već u vrijeme vožnje kolima. Ne smijemo dopustiti da nas otac čeka, bit će mu veoma drago da te pozdravi,

Roseta dade Alimpu naređenje da upregne konje i nekoliko minuta kasnije one izađoše iz sobe i popeše se u kola. Vani pred gostionicom stajali su husarski konji. Mariano je bio ušao u gostionicu i naručio vino, ali ga nije pio, niti je mislio na piće, jer je pred sobom vidio samo ona dva plava oka koja su ga s očitim divljenjem obasjala. Sad začu pred vratima bat konjskih kopita. On pogleda kroz prozor i vidje slugu gdje upreže konje. S dva hitra koraka mladić se nagne na prozoru i razrogačenih očiju ugleda na vratima kola alatnom i bijelom bojom naslikanu grofovsku zlatnu krunu i ispad nje dva slova R i S. On pritom proli piće i otjeti kako mu bilo glasno udara. Pa tu je vidio otijelovljenu sliku svojih snova!

TI snovi ipak nisu bili snovi, već istina. U njemu uskipje krv, ali on se brzo pribra i rukom mahnu gostioničaru,

— Kome pripadaju ova kola? — zapita ga on.

— Grofu Manuelu de Rodriganda — odgovori mu gostioničar.

— Rodriganda? — začu se tiho pitanje. — A što znači ono S?

— Grof se zove Manuel de Rodriganda y Sevilla. Dama koja se upravo popela je njegova kći, Roseta

— Ah! A ona druga?

— Neka strankinja, Kaštelan, senjor Juan Alimpo mi je rekao da je to neka Kontesina prijateljica, neka Engleskinja koja je došla u posjet Rodrigandu.

Gostioničar se povuče i Mariano osta sam. Nije znao što da najprije pogleda, da li obnaženo lice Engleskinje, ili grb čije u mu crte zasjenile oči kao slova iz evanđelja. Dame su zauzele svoja mjeta u kolima. Gostioničar se upravo bio požurio da se preporuči, kad Amyn pogled uhvati prozor da kojem je stajao husar. Njegovim licem minu grimizno rumenilo. Konji krenuše i kola zatandrkaše. Mariano baci na stol srebrnjak i izletje na ulicu.

— Naprijed! — reče on i vinu se na svog vranca.

— Zar već? — zapita ga sluga, začuđen tolikom žurbom.

Adelardo ne dobi nikakav odgovor već je morao požuriti da ne izgubi iz vida poručnika koji je u galopu poletio uskom ulicom. Tek kad je Mariano daleko za sobom ostavio grad i pred sobom ugledao na izvjesnoj razdaljini kola, on uspori svoga konja. Uskiptalost njegove krvi lagano se stišavala, i on poče smirenije o svemu da razmišlja. Zar nije ovaj susret mogao da bude samo puka slučajnost? Zar nije moglo biti više porodica koje su na svom grbu imale slova R i S! Zašto je kao sumanut pojurio za kolima? Rodriganda mu je bio cilj i on će sigurno ponovno vidjeti dvije djevojke, ako ih sada i bude izgubio iz vida!

Mariano, dakle, uspori galop i vidje kola gdje se izgubiše iza jedne okuke. Ali već u slijedećem trenutku on načuli uši sav prstrašen: bio se prolomio jedan pucanj pa još jedan! Iza okuke se podigoše dva oblačka dima. Da li je to netko pucao na kola? Mariano obode konja i pojuri u galopu. Nije protekla ni cijela minuta otkako su planuli pucnji, a on stiže do krivine i vidje što se dogodilo.

Kola grofa de Rodrigande su se zaustavila nasred ceste, a pred njima

su ležala oba konja, pogođena u glavu. Iza kola šćućurio se sluga, drhćući čitavim tijelom od straha, a od hrabrog kaštelana Alimpa nije bilo ni traga. Na stepenicama kočije stajao je neki čovjek sa kapuljačom na glavi i držao pred damama uperen pištolj. Pokraj njega stajao je na putu drugi zlikovac, s puškom na nišan i lica nagaravljenog ugljem. Na glasne udare kopita Marijanovog konja dvojica maskiranih razbojnika se okretoše.

— Sunce mu žarko! — opsova Bartolo koji je odmah prepoznao Mariana.

— Što nas se on tiče! — viknu Juanito. — Dolje sa njim s konja!

Zatim on nanišanj pušku na Mariana i pritisnu obarač. Ali mladić je bio dovoljno oprezan. On se izvi u stranu i kuršum prošiša pokraj njega. Odmah zatim isuče sablju iz korica.

— Putuj, huljo!

S tim riječima on udari razbojnika posred glave da se ovaj skljoka. Udarac je bio toliko snažan da se sablja povila. Zato Mariano izvadi pištolj, skoči sa konja i uperi ga na drugog razbojnika. Ovaj, umjesto da se preda, maši se svog oružja. Tada se zaori Marianov pucanj i Bartolo se strovali na zemlju.

— Tako, ovi su dobili svoju nagradu — reče mladić pošto se okrenuo i duboko poklonio damama. — Jeste li povrijeđene senjorite?

Stajao je pred njima, s pištoljem još uvijek u ruci. Amy je ćutala, ali njeno lice je prekrivalo duboko rumenilo. Roseta se brže pribra i odgovori:

— Ne, mi smo, na našu sreću, žive i čitave, jer ste vi stigli u pravi čas da spriječite ono najgore. Primite našu najtopliju zahvalnost, senjor! Ja sam kontesa de Rodriganda, a ova dama ovdje je Amv Dryden, moja prijateljica.

Mariano se učtivo pokloni i odgovori:

— Ja sam poručnik Alfred de Lautreville, milostive senjorite. Hoćete li mi pružiti to zadovoljstvo da vam ponudim svoje usluge?

— Na žalost, izgleda da smo primorane na to — nasmiješi se Roseta, — jer je moj sluga bez traga nestao.

— On — nasmije se Mariano. — Jedan se sakrio tu iza kola. Hej, momče, dođider!

Kočijaš se podiže sa zemlje gdje se bio šćućurio i dohrama krajnje zbunjen.

— Zašto se skrivaš umjesto da pritekneš u pomoć svojoj gospodarici? — zapita ga poručnik.

— Ah, senjor teniente, ležao sam pod kolima — odgovori mu sluga.

— Da, ali zašto si ležao tu? Jedan tako snažan čovjek kao što si ti, pa taj mora da se uhvati ukoštac s desetoricom ovakvih drumskih razbojnika!

— Senjor teniente, to sam mogao, ali sam pomislio da bi me mogli udesiti. Uostalom, i naš senjor Juan Alimpo je isto to učinio. On se sakrio tamo prijeko u žbunje.

Sluga pokaza rukom na žbunje iz kojeg se sada lagano podiže hrabri Alimpo. Ležao je licem na zemlji da od čitave nesreće ništa ne bi vidio. Kad se sad oprezno pogledom osvrnuo i vidio da je opasnost prošla, on iskoči iz žbunja, stisnu pesti i priđe kolima.

— Ah, kontesa — poče da se hvališe. — Mislio sam da nas žele napasti. Gdje su te hulje? Ja ću ih smrviti i smlaviti!

Mariano mu htjede odgovoriti, ali mu riječ zape na jeziku kad je ugledao Alimpa! Gdje li je samo ovog čovjeka vidio? Ovog malog čovjeka, ovo bojažljivo lice, ovu neobičnu bradicu!

Umjesto njega, odgovori Roseta: — Zakasnio si za to tvoje slavljenje. Nisi smio prije toga da pobjegneš!

— Da pobjegnem? Jesam li pobjegao? — zapita on zbunjeno.

— Naravno! I sakrio si se još uz to!

— Sakrio? Da, bogme jesam, to sam i morao. Nisam dopustio da me ubiju, već sam pobjegao i sakrio se, kako bih vam onda mogao priteći u pomoć,

— Onda si zaista našao čudan način da nas spasiš — nasmiješi se Roseta. — Uostalom, tvoja čuvena pomoć bi na žalost kasno stigla. Ovdje leže oba razbojnika. Ko li su oni?

Adelardo bijaše sjahao s konja i dao se na posao da s oba mrtvaca skine maske. Uslijed strahovitog udarca sablje okrvavljeno lice jednog bandita nije se moglo prepoznati. Ali kad je sluga obrisao gar sa lica drugog, kaštelan uzviknu:

— Santa Lauretal pa to je onaj naš bjegunac! Prepoznajete li ga, dona Roseta?

— Stvarno! — složi se grofica sa njim. — On, njega je kazna brzo

zadesila!

Bilo ja dobro što su bili toliko zauzeti tim otkrićem te nisu imali vremena da osmotre dvojicu husara. Ovi u se bili pognuli iznad mrtvaca, i Adelardo je prošaptao: — Damonio, pa to jo naš Bartolo.

— Pst! Pazi se da nas ne odaš! — opomenu ga Mariano.

Onda se on uspravi i upita groficu: — Vi poznajete ovog čovjeka, dona Roseta?

— Da. On je pripadao jednoj bandi ubojica koja je napala jednog od žitelja našeg zamku. Bio je uhvaćen,

Mladić pogledom opomenu Adelarda, a onda reče nehajno:

— Ova se stvar mora odmah prijaviti u Ponsu, jer ovo mjesto pripada još gradskom području.

— A mi? Što će biti s mojim kolima i jadnim konjima?

— Neka vas ova nimalo prijatna stvar ne muči više! Ja vas molim za dopuštenje da vas odvezem u Rodrigandu.

— O rado, senjor teniente! Ali, mi nemamo konje!

— Onda ćemo upregnuti mog konja i konja moga sluge i poći ćemo odavde, dok će vaši ljudi i moj sluga ostati ovdje da prijavi vlastima što se odigralo i da čuvaju leševe dok ih ne uklone. Onda bi mogli doći nekim unajmljenim kolima,

— Bit će najbolje da uradimo kako ste vi predložili, senjor teniente — složi se Roseta, — Hajte, ljudi, skinite sa ubijenih konja hamove i uklonite ih u stranu! Mene hvata jeza pri ovom prizoru!

Za tili čas upregnuli su oba konja, i poručnik se vinu na kočijaševo sjedište. Uto priđe vratima kočije kaštelan i zamoli groficu,

— Moja najmilostivija konteso, hoćete li mi učiniti samo jednu milost? Recite mojoj Elviri da me nisu ubili, već da smo mi pobijedili?

— Da, učinit ću to, Alimpo — obeća mu ona.

Poručniku zamalo ne ispadoše kajasi iz ruku. Elvira, Alimpo, to su bila sve imena koja su mu ostala u sjećanju. Zar je bilo moguće da se tako neočekivano našao na pravom putu?

— Što se tiče prijave, nju ćemo odmah podnijeti — reče kaštelan. — Ovakav razbojnički prepad se mora javiti višim vlastima. To kaže i moja dobra Elvira,

Kod ovih riječi Marianu najednom bi sve jasno. Da, ovaj Alimpo je bio

čovjek koji ga je često nosio na rukama i ljuljao na koljenima. Ali o ovome nije mogao sada misliti, jer je grofica dala znak za polazak.

Kaštelan je gledao za kolima sve dotle dok ih je mogao vidjeti, zatim se obrati husaru:

— Zar ne, vi ste sluga ovog oficira? Smije li se znati kako se on zove?

— Poručnik Alfređ de Lautreville.

— Što, Francuz?

— Da! Naš puk je stacioniran u Parizu.

— Ali vi govorite ipak katalonski toliko dobro kao da ste ovdje rođeni. Šta radite u španjolskoj?

— Hm, to vam no smijem reći — odgovori Adelardo. — Mi smo naime, došli ovamo u Kataloniju u jednoj diplomatskoj misiji.

— Ah! — viknu Alimpo. — Onda je vaš poručnik, dakle, diplomata! Ascuas, tako mlad pa već diplomata! I uz to oficir koji zaslužuje svako poštovanje. — Okrenuvši s kočijašu, on nastavi: — Jesi li dobro pogledao ovog senjora tenienta de Lautrevillea? Što si primijetio?

— Ništa!

— Ah, ipak mora da si nešto primijetio? Koliko dugo služiš našeg milostivog grofa?

— Preko trideset godina.

— Onda ga poznaješ i iz njegovih mlađih dana. Sjeti se tog vremena i usporedi našeg grofa s ovim tenientom de Lautrevilleom! Opažaš li nešto?

— Ne! — uzvrati kočijas mašući glavom.

— Ti si magarac! Jesi li me razumio?

— Da — odgovori ravnodušno kočijaš samozadovoljna lica, kao da mu je kaštelan rekao najljepši kompliment.

U međuvremenu su se kola približavala Rodrigandi. Rosetu je mučilo pitanje tko li je te razbojnike najmio da izvrše napad. Amy je međutim neprestano gledala u mladića koji je pred njom sjedio na kočijaševom mjestu. Tako su sjedili ne izmijenivši nj jedne riječi, dok kola nisu prošla kroz selo i stigla u dvorac. Pred visokom kapijom na ulazu stajao je jedan visok, mršav čovjek i začuđeno promatrao prispjele goste.

— Tko je taj čovjek? — zapita Amy.

— To je senjor Gasparino Cortejo, naš notar — objasni joj Roseta.

Mariano je poznavao to ime. Gasparino je bio spomenut kao čovjek po čijem je naređenju on bio zamijenjen. A gore na kapiji zamka on ugleda u kamenu isklesan veliki grb sa grofovskom krunom i slovima R i S. Veličina i raskošnost dvorca učiniše na njega neopisiv dojam. Činilo mu se kao da je prispio na mjesto gdje su se začeli svi njegovi snovi, iz djetinjstva, te skoči sa sjedišta s osjećajem da će mu život ovdje poprimiti nove oblike.

Notarovo je oko s mrkim čuđenjem počivalo na mladom oficiru. — Što li je ovo? — mrmljao je on u sebi. — Tko li je ovaj čovjek? Kakva sličnost! Pa to je grof Manuel kakav je izgledao prije tridesetak godina! Da li je ovo samo puka slučajnost ili nešto drugo?

On primijeti kako ga oficir samo za jedan trenutak ispitivački pogleda. Ali njemu se ipak učinilo kao da je taj pogled izražavao neko pitanje u kojem se krila golema opasnost. Mlade dame su sišle sa kola i pošle velikim ulaznim stubama. Notar im ljubazna smiješka pođe u susret, duboko se pokloni i reče grofici:

— Veoma sam srećan što vas kao prvi mogu pozdraviti. Smijem li vas zamoliti, konteso, da me predstavite našim gostima?

Kad je Roseta najprije spomenula ime Gasparina Corteja, poručnik ponovo upre neobično dubok ispitivački pogled u notara. Kad je pak ovaj čuo ime Alfreda de Lautrevillea, njegovim oštrim licem grabljivice prijeđe izraz olakšanja. Oficir je bio Francuz — sličnost je dakle mogla da bude samo puka slučajnost.

Sada su i ostali primijetili dolazak kola te su se iz dvorca pojavili Alfonso, doktor Sternau i senjora Clarissa, da pozdrave goste. Kad su opazili tuđe konje pred kolima, Alfonso zapita što je bio uzrok toj promjeni.

— Senjor de Lautreville je bio toliko dobar da nam je posudio svoje konje, pošto su naši bili ubijeni — objasni mu Roseta.

— Ubijeni? — zapita začuđeno advokat. — Kako to? Tko ih je ubio?

— Čovjek koji nam je noćas pobjegao.

Ona ispriča što se dogodilo i njena priča pobudi kod slušalaca najdublje sažaljenje. Svi se srdačno zahvališe mladom oficiru, na njegovoj hrabrosti, čak mu i Cortejo pruži ruku i reče:

— Ovaj drski napad bit će veoma strogo i bez odlaganja ispitan, jer je

istražna komisija stigla iz Barcelone na čelu s javnim tužiocem koji se sada nalazi kod grofa. Gospoda bi htjela da samo još saslušaju kontesu, a onda će biti gotovi s istragom jučerašnjeg razbojničkog napada pa će odmah krenuti za Pons.

Oni se uputiše grofu kod koga zatekoše predstavnike suda. Grof Manuel srdačno poželje dobrodošlicu prijateljici svoje kćeri i zahvali se veoma toplo poručniku što je spasio obje djevojke.

— Oh, molim vas — branio se Mariano — pa to nije bilo nikakvo junaštvo. Ako sam išta spasio, onda je to samo mogla da bude novčarka, a ne život milostivih senjorita.

— Ne — upade mu u riječ Roseta. — Mi vam moramo zahvaliti za naš život. Smatrajte naš dom vašim, senjor teniente! Nipošto vas nećemo pustiti da brzo odete iz Rodrigande.

Mariano napravi odbojni pokret ruke i odgovori: — Ja sam izvršio svoju dužnost kad sam vas dopratio do Rodrigande. Ali ne mogu sebi dopustiti da zbog toga zloupotrebim vašu dobrotu.

— To neće biti nikakva zloupotreba — upade mu brzo grof u riječ. — Vi ćete nas obavezati na još veću zahvalnost ako prihvatite naš poziv. Očekujem s punim pravom da se kod nas odmorite od napornog puta. Roseta će vam odmah pokazati vaše odaje.

Grof ne izgovori ove riječi samo iz učtivosti. Bio je slijep i nije mogao vidjeti oficira, ali imu je čuo glas, i u tom glasu bilo je nečeg neobjašnjivog što se toliko dojmilo slijepog starca. Notar je bio također prisutan te je mogao usporediti crte ove dvojice. Morao je u sebi priznati da su neobično slični, pa je zato odlučio da bude na oprezu.

Kad su se nakon izvjesnog vremena rastali, jedan sluga povede poručnika u odaje koje u bile za njega određene. Dobio je tri prostorije, predsoblje, dnevnu i spavaću sobu. U dnevnoj sobi on odloži sablju i uđe u spavaću sobu da se umije. Tu je stajala kaštelanka koja je bila došla da pogleda da li je sve u redu pa se sada veoma iznenadi. Čuvši njegove korake ona se okrenu prema vratima. Znala je da je gost francuski oficir, pa je htjela da ga pozdravi veoma učtivim poklonom. Tada joj pade pogled na njegovo lice i — ona zaboravi na svoj poklon. Krupnim, razgoračenim očima ona ga ukočeno pogleda i viknu;

— Gospode Bože, pomozi mi! Grof Manuel!

Ovaj uzvik učini na Mariana takav dojam da je morao ustuknuti jedan

korak. Žena koja je tu stajala pred njim bijaše mu poznata. Nekada je ležao u njnom krilu i često gledao u to dobroćudno gojazno i blistavo lice. On naumi da se raspita.

— Elvira! Zar ne, vi ste kaštelanka Elvira?

— Da — potvrdi ona duboko udahnuvši arak. — Vi me poznajete, senjor?

— Da. Čuo sam vašeg muža da o vama govori. Ali recite mi zašto ste me malo prije nazvali grofom Manuelom?

— Senjor teniente, pa to je čudo, vi izgledate kao grof Manuel kad mu je bilo dvedeset godina.

— Stvarno? To je igra prirod koja zna ponekad da se našali.

— Kao da ste mu rod rođeni. Kad bi to vidio moj Alimpo!

— On me je već vidio.

— Tačno, pa rekli ste da je govorio o meni.

— Pa li vam je kontesa Roseta isporučila pozdrav od njega?

— Pozdrav od njega? Je li me stvarno pozdravio?

— Da.

Njeno se lice još više raširi od ushićenja i one, reče blistavih očiju:

— Da, takav je moj Alimpo. Poručio mi pozdrave! Oh, kako je lijepo to od njega! A što mi je poručio?

— Da nije ubijen.

— Dragi Bože, da, čuh od sluge da su i njega napali. Kakva sreća za našu milostivu kontesu što se našla pod njegovim okriljem!

— Dakako — nasmiješi se Mariano — on vam je poručio da ja veoma hrabro pobijedio.

— To vam vjerujem, da, vjerujem vam! Moj Alimpo je hrabar, oh, štaviše, ponekad odvažan i luđački smion, moram ga malo više obuzdati! A sada, senjor teniente, htjela bih da vas pozovem u galeriju slika gdje se nalazi grofova slika. Vidjet ćete da ste toj lici slični kao jaje jajetu. Ipak odmorite se prethodno! VI te se borili s razbojnicima i sigurno ste strašno umorni.

Elvira se htjede udaljiti, ali je Mariano zaustavi i reče;

— Ostanite, senjora, ili možda nemate vremena da mi odgovorite na nekoliko pitanja?

— Za vas ću uvijek imati vremena, senjor teniente, — uzvrati ona. — Vama i senjoru Sternau ne bih mogla ni jednu molbu odbiti.

— Mislite na onog pariškog liječnika? Kakav je on čovjek?

— Oh, to vam je pravi čovjek, da, gotovo isto toliko hrabar i marljiv kao moj Alimpo. On je došao iz Pariza da povrati vid našem grofu. Najčuveniji liječnici su morali pred njim ustuknuti. Jučer su ga napali razbojnici.

— To sam čuo maloprije. Zar nitko ne zna razlog zašto su ga htjeli ubiti? Ima li možda nekog neprijatelja?

— On? Neprijatelja? Ne, sigurno ne! Pa njega bi svi ljudi morali voljeti!

Napad na liječnika naveo je Mariana da o tome duboko razmisli. Bilo je van svake sumnje da je capitano u to umiješao svoje prste. Ali onda, morao je da postoji netko koji je želio da liječnik umre i koji je capitanu platio za to. Dvorac Rodriganda je bio obavijen velom mračnih tajni koje je morao rasvijetliti.

— Ja ću, kako izgleda, ostati ovdje neko vrijeme — nastavi Mariano — pa ćete mi zato oprostiti što želim da se raspitani za ljude koji žive na ovom dvorcu. Smijem li se kod vas raspitati?

— Kako da ne! Ja ću vam rado pružiti svako obavještenje.

— Lijepo! Prije svega, ovdje se nalazi senjor Gasparino Cortejo. Kakav je on čovjek?

— Ako bih htjela da budem iskrena, senjor teniente, onda vam moram reći da nitko živ tog Corteja ne trpi. On je već dugo vremena kao bilježnik kod grofa u službi i u poslovnim stvarima mu je desna ruka. On je ponosit i mračan i svi ga drže za čovjeka koji je znao da za sebe odlično iskoristi grofovo povjerenje, to kaže i moj dobri Alimpo.

— A onda dona Clarissa? — zapita Mariano.

— Ona se nalazi ovdje kao kontesina duena, ali se mnogo druži sa Gasparinom. Pravi se da je veoma pobožna, ali nitko je ne voli.

— A mladi grof?

— Ovaj se tek od prije nekoliko mjeseci nalazi na dvorcu. Bio je u Meksiku.

— Koliko vremena?

— Još su ga kao dječaka odveli odavde.

— Ah, pa to je neobično! Zar jedan grof da pošalje svoga nasljednika još kao dijete preko mora u zemlju gdje vladaju krajnje nesređene prilike i gdje čovječji život ne vrijedi ni lule duhana.

— Oh, senjor, postojali su razlozi zbog kojih je grof tako postupio. Brat našeg milostivog grofa po imenu don Fernando bijaše kao mlađi sin isključen iz nasljedstva. On je dobio izvjesnu otpremninu i pošao u Meksiko gdje je jeftino kupovao zemlju te se tako, malo-pomalo grdno obogatio. Don Fernando se kao mladi plemić borio na strani Meksikanaca. Ostao je neoženjen pa je zato htio da drugog sina našeg grofa — on je tada imao dva sina — učini svojini nasljednikom, ali je pri tom postavio uvjet da tog sina on odgoji. Don Manuel je pristao na to, jer se radilo o jednom izvanredno velikom imanju.

— Dječaka su dakle odveli u Meksiko? Kada?

— Toga se još dobro sjećam, jer su baš na rođendan moga dobroga Alimpa odveli dječaka, naime 1830. godine, prvog oktobra.

Marianove oči su se sve više širile, a bilo mu sve brže kucalo, no on se svlada i upita:

— Tko je odveo dječaka?

— Don Fernandov zakupac Pedro Arbellez, koji je u tu svrhu došao iz Meksika u Španiju.

— Da li je još netko bio sa djetetom?

— Samo njegova dadilja: Marija Hermoyes.

— Gdje se ukrcao Pedro Arbellez?

— U Barceloni. Grof i grofica su otpratili svoje dijete do tamo, a i ja sam bila sa njima. Lađa zbog bure nije mogla da isplovi. Zato je Meksikanac ostao još dvije noći u gostionici 'EL HOMBRE GRANDE'.

Ovo se do pojedinosti slagalo sa pričom preminulog prosjaka. Mariano se morao svim silama potruditi da prikrije svoje uzbuđenje, pa je upitao što je ravnodušnija mogao:

— Da li je sanjar Cortejo već tada bio u službi kod grofa?

— Da.

— Je li on oženjen i ima li djece?

— Ne.

— Hm, ne znate li možda da li ima neka bliske rođake koji imaju djecu?

— Ima samo u Meksiku jednog brata koji ima jednu neudatu kćer.

— Živi li don Fernando u Meksiku?

— Ne. On je umro prošle godine!

— I Alfonso ga je naslijedio?

— Da, senjor. On je postao teški bogataš,

— Rekoste da je don Manuel imao dva sine?

— Tačno. Ali mu je stariji umro kad je Alfonso otišao u Meksiko, bio je u Madridu u oficirskoj školi, tamo se razbolio od groznice od koje je podlegao. Tako ja Alfonso ostao jedini sin te će naslijediti grofovsku krunu,

— Da. Je je don Alfonsa omiljen?

— Ne. On je bio veoma drago dijete i ja sam ga na mojim rukama mnogo puta držala. Ali u Meksiku izgleda da se sasvim izmijenio. On se više druži sa Cortejom i Clarisaom nego a svojim ocem i svojom sestrom.

— Hm! A što znate o doni Amy Dryden?

— Ona je Engleskinja, dobra prijateljica naše kontese. Njen otac je navodno veoma bogat čovjek. Više ništa ne znam.

— Onda sam završio sa svojim pitanjima. Najljepša vam hvala, senjora.

— Dopustite mi da vam i ja postavim jedno pitanje, senjor teniente! Jeste li možda u rodu s Rodrigandima?

— Ne. Ja se zovem Lautreville.

— Da li su Lautrevillei u srodstvu ga Cordobillasima? Milostiva grofica, majka naše kontese, bila je naime iz porodice Cordobilla.

— Ne, mi nismo ni sa njima u srodstvu.

— Onda mi je nepojmljiva ova sličnost sa našim grofom! — reče kaštelanka.

— A sad mi još recite da li će se moj Alimpo uskoro vratiti?

— Sasvim sigurno, još danas!

— Hvala vam, senjor teniente! Sad moram poći. Budete li trebali mene Ili poslugu, onda samo pozvonite.

Elvira se udalji. Mariano, sav uzbuđen, poče da šeta po sobi tamo-amo. To što je saznao bilo je dovoljno da uzburka svaku kap njegove krvi. Ako bi se jednom ispunile njegove slutnje, onda bi on bio pravi nasljednik

Rodrigande, sin grofa Manuela, brat grofice Rosete. A Alfonso je bio podmetnuto dijete čije je porijeklo mogao da sazna samo kod notara Gasparina. Možda je i capitano znao nešto o tome. Ali kakav je razlog capitano imao da ga pošalje u Rodrigandu? To Mariano nije mogao shvatiti. Ako je uistinu bio grofov sin, onda je bilo opasno poslati ga grofu, jer bi bilo koja okolnost mogla lako otkriti tajnu.

Dok je Mariano bio zaokupljen tim mislima, u drugoj su sobi sjedili pričajući o istom događaju Gasparino Cortejo i Clarissa.

— Sumnjiva mi je ova poručnikova sličnost s našim grofom — reče Clarissa.

— Prosto da čovjek ne vjeruje! Grdno sam se uplašio kad sam ga ugledao!

— I ja, ništa manje! Tko bi vidio njega i Alfonsa, pored starog grofai taj bi sigurno držao Francuza za grofovog sina.

— Ovo mi je velika zagonetka. Njegova sličnost je i suviše velika, a da bi bila samo igra prirode.

— Da nije možda capitano...

— Na što ciljaš, Clarissa. Jedan razbojnik nikad nije toliko neoprezan. Ja mogu da zamislim samo jedan jedini razlog. Dječak, koga smo mi predali brigantima, je možda također zamijenjen. Možda capitano samo misli da ima našeg dječaka, u stvari tko zna koga ima.

— I taj dvaput zamijenjeni, trebalo bi da bude ovaj poručnik? Kako je dijete samo moglo da dođe u Francusku do porodice Lautravillea?

— Tko bi to mogao znati! U ovom svijetu se dogodi mnogo štošta što čovjek ne bi matrao mogućim.

— Moramo biti prepredeni da ispitamo ovog poručnika. Neiskusan mladić se lako može izbrbljatl Njegovo ćeš povjerenje brzo steći, a onda je lako sve saznati. Zna li capitano čijeg je sina tada zamijenio?

— Ne.

— Pa onda je moguće da je poručnik ipak pravi Rodriganda. Mora da postoje razlozi koji su dali tom razbojniku povoda da mladića pošalje u Rodrigandu pod krinkom jednog poručnika.

— To nije tačno. Poručnik nije odrastao kod razbojnika, pa to se može vidjeti na prvi pogled. Takvu vanjštinu, takvu uglađenost i takvu

spretnost ne može se steći među brigantima. Izgleda da je neobično obrazovan, kako mogu zaključiti po riječima koje sam, od njega čuo. Ne, on nije brigant.

— Ako se bolje zamislim i meni se tako čini. Ako bi on bio dijete koje smo prepustili kapetanu, onda sigurno ne bi danas ubio svoje drugove!

— Baš ta okolnost i mene umiruje. Ali ipak je bila slabost s naše strane što nismo zahtijevali da dječaka ubiju. Tko je mrtav, taj je nijem i više ne može naškoditi.

— Još veća slabost je bila, moj Gasparino, što si capitanu potpisao onaj komad papira. Prosto je neshvatljivo da bi jedan pravnik mogao počiniti jednu takvu glupost.

— Bio sam u njegovim rukama, moja Clarissa.

— To mi ne ide u glavu! Jedan razbojnik neće doći pred sudiju da nekoga optuži!

— Ne, ali će doći grofu i vratiti mu njegovog pravog sina. Taj mi papir neće naškoditi. Kapetan time samo želi da nam uzme što više novaca.

— Kako bi mogao povratiti grofu dijete kad uopće ne zna da je to njegov sin!

— On to ne zna, ja sam mu prešutio. Ali bandit je oštrouman. On to može ispitati. Upravo okolnost što se usprotivio da ubije dijete dovodi me do pretpostavke da naslućuje njegovo porijeklo. Uostalom, stvar je sada veoma jednostavna: ako bude umišljao da mi može biti opasan, onda ću ga ubiti.

14. NOVE ZAMKE

Prisustvo dvoje gostiju unijelo je u učmali život Rodrigande promjenu i razonodu. Što se ticalo grofa Manuela, on se radovao kad bi mladež sjedila pola sata u njegovoj bolesničkoj sobi i razvedrila ga. Osjećao se na neki neobjašnjivi način privržen poručniku. Isto tako, veoma mu se dopalo i spokojstvo Engleskinje, pa su trenuci provedeni s takvim ljudima zaista mogli da imaju korisno dejstvo na njegovu bolest. Pošto su tri liječnika napustila Rodrigandu, grof je ostao pod njegom doktora Sternaua čije je umijeće pokazalo takve uspjehe da je već nakon nekoliko dana mogao izjaviti kako je kamenac odstranjen. Pošto se oronulo tijelo okrijepilo, moglo se preći na operaciju očiju. To je bila vijest koja je sve žitelje na dvorcu veoma obradovala — sve žitelje, izuzimajući notara Gasparina, senjoru Clarissu i Alfonsa.

Bilo je pomalo neobično što su redovite šetnje u parku započinjale uvijek učetvoro a svršavale udvoje. Dok je grof uživao na verandi u miomirisnom zraku, mladići i djevojke su se šetali među zasadima cvijeća. U tim šetnjama, uvijek su bili zajedno doktor Sternau i Roseta, a poručnik i Amy, razlog zbog čega je čak i grof pravio vedre šale. Mariano je osjećao kako se u njemu rasplamsava ljubav, a Amy je vidjela u mladiću ostvarenje svoga ideala, ne razmišljajući dublje o osjećanjima koja su joj prožimala srce.

Tako je proteklo neko vrijeme a da nikakav događaj sa strane nije prekinuo spokojan život u dvorcu. Tu se čitalo, šetalo, ponekad i izvozilo kočijama, sviralo i svuda se Mariano pokazao kao savršen čovjek za društvo. Samo kad su svirali, on je stajao po strani: nije znao da svira klavir.

Bilo je to jedne večeri, nekako pred sumrak. Liječnik se nalazio kod grofa u njegovoj sobi, Roseta se izvela s bratom, a poručnik je opet, kao i često puta ranije, stajao u galeriji pred slikom na koju je toliko ličio. Kasnije je ušao u susjednu knjižnicu gdje se bilo već prilično smračilo,

tako da nije opazio Amy koja je tu sjedila. Ona je uživala u tišini sumraka predajući se snovima. Kad je čula Lautrevillea gdje ulazi, ona se ne pokaza, jer je mislila da će on samo proći. Ali on to ne učini, već priđe jednom prozoru i pogleda u krajolik što se opraštao od dnevne svjetlosti.

Tako je prošlo nekoliko minuta u dubokoj tišini, a onda se okrenuo možda da krene kad mu pogled pade na Španjolsku gitaru koja je visila blizu prozore na zidu. On je uze u ruku, zasvira nekoliko akorda, a onda započe netki španjolski ples; u tom žuboru tonova Amy se nehotice podiže. Gitara je u Španjolskoj veoma omiljen instrument. Nju možete naći gotovo u svakoj obitelji i srest ćete mnoge ljude koji su na njoj pravi majstori. I Amy je čula takve svirače. Ali rijetko je tko tako lijepo svirao kao poručnik. Zato ona zapljeska, kad je poručnik svršio sa svirkom, i reče;

— Bravo! Bilo je to pravo majstorstvo! I vi nam kažete da ne znate da svirate!

On se u prvi mah zbuni, ali joj ipak priđe i odgovori:

— Ah, mylady, nisam znao da ste ovdje. Uostalom, ja sam samo rekao da ne znam da sviram klavir,

— Ali zašto niste rekli da ste takav umjetnik na gitari?

— Zato što imam svoje vlastite poglede na muziku. Muzika je pretežno umjetnost osjećaja, srca, a nitko ne želi svoje osjećaje da otkrije javnosti. Ja mogu da slušam koncerte, i da uživam u njima, ali ne mogu da sviram ono što mislim i osjećam da bi me drugi čuli.

— Govorite li vi to o vlastitim kompozicijama?

— Ja nisam nikad imao prilike da naučim note. Sviram ono čime me muzika nadahne, i to sviram samo za sebe, a ne za druge.

— Oh, pa vi ste veoma samoživi. Pjevate li također?

— Da. Ono čime me trenutak nadahne.

— I nitko ne smije da vas čuje? Zar, ni ja, monsieur?

— Pa dobro, mylady, otpjevat u vam nešto. Ali što? Nikad nisam naučio nijednu pjesmu, pjevao sam samo ono što sam u tom času osjećao.

— Onda mi otpjevajte jednu — ljubavnu pjesmu!

— Ali tada ću biti prisiljen da zamislim, u sebi neku ženu kojoj ću ljubav i pjesmu posvetiti!

— Svakako! — reče Any vedro.

— Da, postoji jedna i na nju ću misliti dok budem pjevao!

S tim riječima on je povede naslonjaču u kojem je i prije toga sjedila, a onda pođe drugom kraju prostorije gdje se spusti na divan, U biblioteci je bila već toliko mračno, da mu nije mogla vidjeti crte na licu.

Nakon Izvjesne stanke ona začu zvuk struna: najprije tihe a onda sve jače tonove i akord koji su se tražili i najzad utopili u sjetnu melodiju. A onda lady Amy ču njegov glas:

"U ljubavi tvojoj sva je vjera moja,
moje najprisnije povjerenje.
Ako je volja sudbine da odeš od mene,
ja ću i dalje gledati u nebo,
odakle će mi sunce oka tvoga,
uvijek vedro, blistavo i čisto,
obećavajući slast i milje,
pozdravljati da ćeš moja biti."

Onda se začu kratki intermezzo u molu, a zatim se još glasnije i življe zaori iduća strofa:

"U ljubavi tvojoj sva je nada moja,
sreća i svjetlo budućnosti moje.
Otvore li mi se vrata jednog raja takvog,
ja ću ući bez oklijevanja u nj.
Bol i patnja minuloga doba
utonut će u zaborav vječni.
S božjim blagoslovom naći ćemo
istinsku sreću života našeg."

Tad se ponovno razliježe intermezzo u duru. Akordi su bivali puniji i zvučniji, melodija se sastojala iz čvrstih, sigurnih tonskih motiva, a i pjevačev se glas zaori iz punih grudi:

"U ljubavi tvojoj život je moj,

sva sreća moja!
O daj, o daj, da te ljubim,
o budi moja za sva vremena!
Vjeruj otkucaju srca sjetnog
i višnjoj snazi bila nemirnog!
Ti si sunce dana mojih
bez tebe samo noć bi bila!“

Kad su utihnule strune, u mračnoj prostoriji je dugo vladala duboka tišina. Onda Mariano lagano pođe da objesi instrument na njegovo mjesto.

— No, mylady? — zapita je on,

— Zar ovu pjesmu niste nikad ranije pjevali? — reče Amy. — Jeste li je tek sada ispjevali i komponirali?

— Da.

— Pa vi ste uistinu pjesnik! Mogu li samo još jedno znati! Kome je bila upućena pjesma?

— Vama — mylady!

Tek što mu je zatrnula riječ, on joj lagano priđe pomilova rukom po kosi i reče:

— Nek vas Bog blagoslovi, mylady! Ja vas volim, ali o tome sada ne smijem govoriti. Kasnije ću vas jednom potražiti u Meksiku ili u svakom drugom kutu ove zemlje... da dođem do sreće koju mi samo vi možete pokloniti.

Njihove žedne, vrele usne stopiše se u dugi po Ijubac.

Onda je izašao iz knjižnice. Ona ču njegove korake kako odjekuju dvorcem i utonu u naslonjač gdje je još dugo sjedila, plačući od sreće i radosti.

Kasnije je čula tandrkanje kola, Roseta se vraćala sa Alfonsom. Uz put su sreli listonošu koji im je predao nekoliko pisama i novina, koje su onda uručili primaocima. I advokat dobi jedno pismo. Na njemu je bio poštanski žig Barcelone; pismo je glasilo:

“Senjor!

Upravo sam s mojom 'Pendolom' uplovio u luku. Put nam je donio mnogo novaca. Ja vas očekujem što prije, jer bih htio da ovo godišnje doba što bolje iskoristim i da ubrzo ponovno isplovim.

Henrico Landola.“

Ovo pismo veoma obradova Corteja. On odmah pođe svojoj saveznici i viknu tek što je za sobom zatvorio vrata:

— Clarissa, dobra vijest!

Ona se podiže sa divana na kojem je sjedila i reče:

— Dotora? To volim da čujem. Dugo smo vremena morali da slušamo samo tužne vijesti. Šta mi to donosiš?

— Landola je sretno uplovio u barcelonsku luku i javlja mi da je napravio dobre poslove.

— Hoćeš li onda da pođeš u Barcelonu?

— Ne, zamolit ću kapetana Landolu da dođe u Rodrigandu. Naš položaj ovdje je sada toliko ugrožen da se ne smijem nijednog sata udaljiti. Uostalom, obaviješten sam da se i brigantski capitano nalazi ovdje. On će oko ponoći govoriti sa mnom.

— Ah — viknu Clarissa — upravo mi sinu jedna ideja! Sad bismo mogli saznati da li naš poručnik stoji u vezi s kapetanom. Pripada li brigantima, onda capitano sigurno neće propustiti priliku da govori s njim. Moramo ga promatrati, možda će i on noćas izići u park.

— Ideja ti je divna! Najprije ću potražiti poručnikovog slugu, jer nije isključeno da se capitano ne obrati najprije njemu, a ne neposredno poručniku, što bi svakako bilo upadljivo.

Cortejo pođe. Nije mogao izabrati bolji trenutak za to. Kad se spuštao stubama, on ugleda slugu kako žurnim koracima nestade u poručnikovoj sobi.

— Ah, ovo mi je dovoljno — promrmlja advokat — ovakva žurba se može samo vidjeti kad je nešto neobično važno, ja ću se iskrasti da osmatram što se zbiva.

On izađe kroz portal i spusti se niz stube na ulazu u dvorac, koje su bile osvijetljene sa dva velika fenjera. S obje strane pružali su se gusti bokori cvijeća u kojima se čovjek lako mogao sakriti. Gasparino Cortejo

se uvuče u bokor i leže na zemlju tako da ga nitko nije mogao vidjeti. Odatle mu je bilo sasvim lako do primijti svakog koji bi izašao iz dvorca sa strane prema parku i šumi.

Cortejo je ležao tako valjda nekih pola sata, kad začu korake popraćene zveketom mamuza. Poručnik de Lautreville izađe iz dvorca, osvrnu se oprezno oko sebe a zatim žurnim koracima pođe stubama u pravcu parka.

— Ah — omače se zvuk sa advokatovih usana. — Dakle ipak! Najprije ću pogledati gdje će se sastati!

On izađe Iz svog sklonište, zaobiđe krug koji je bio osvijetljen fenjerom i minu za poručnikom. Ovaj se nije uopće trudio da priguši bat svojih koraka. Morao je da izigrava oficira, te ga zato nitko koji bi ga slučajno sreo u parku ne bi mogao smatrati za uhodu. Otuda je advokatu bilo lako da ga slijedi. Nakon nekog vremena poručnik skrene na puteljak koji je vodio prema usamljenoj brezovoj kolibi.

— Tačno? — promrmlja notar, — Tamo u brezovoj kolibici će se sigurno sresti. Ja to mjesto poznajem bolje nego oni, pa ću im se sasvim blizu prikrasti.

On ne pođe ravno za oficirom, već žurno minu preko otvorenog travnjaka i stiže do breza, zatim s probi kroz prilično gust čestar i najzad ugleda pred sobom kolibicu. Ona se oslanjala na sam cestar, bila ja malena, podignuta samo od tankih stabala — uslijed čega se mogla čuti svaka iole glasnije izgovorena riječ. Advokat se prikrade sa stražnje strane kolibici i prisloni uho na zid. Ah, zaista, on ih ču gdje govore. Najprije je sasvim razgovjetno razaznao capitanov glas kad je jedva čujno rekao:

— I tako, dakle, stanuješ u dvorcu?

— Da — odgovori poručnik glasom koji uhoda ne prepaznade.

— Kako ti se tako brzo ukazala povoljna prilika.

— Imao sam sreću — ili je, capitane, za vas to nesreća — da oslobodim kontesu i njenu prijateljicu od dvojice koji su ih napali.

— Ah! Tko je to bio? Ima li, osim nas, ovdj i drugih briganata? Ja ću im odmah stati na put.

— To vam nije potrebno iz dva razloga, prvo, ja sam ih se već riješio, a drugo, oni nisu bili tuđini, već su pripadali nama.

— Demonio! Tko je bio?

— Juanito i Bartolo.

— Nemoguće! Kako u se samo mogli usuditi da uvrijede kontesu?

Zavladala je kratka stanka, a onda kapetan reča ljutilo:

— Tako si, dakle, ti ubio dvojicu svojih drugova! Znaš li, kakva te kazna očekuje?

— Smrt — uzvrati Mariano mirno. — Ja se je međutim, ne treba da bojim. Jesi li možda zapevijedio toj dvojici da napadnu kontesu

— Ne.

— No, onda sam ih jednostavno ja kaznio.

— Imaš li pravo na to? Samo ja kao kapetan moga da izričem kazne.

— Jedan se od njih bio zakamuflirao crnom kapuljačom, a drugi je premazao lice garom.

Opet nasta kraća stanka. Najzad poručnik nestrpljivo zabrekta i reče odlučno:

— Oni nisu ni u kom slučaju bili moji drugovi. Ja nisam član tvoje bande. Ti si me prihvatio i odgojio. Ja sam uglavnom bio kod vas, ali ti si zaboravio da zatražiš od mene da ti položim zakletvu. Prema vama, dakle, ja ne snosim ni najmanju odgovornost.

— Dobro, onda ćeš mi vrlo brzo morati da položiš zakletvu.

— Sumnjam da ću to učiniti.

— Momče! — ova riječ bijaše lagano procijeđena s capitanovih usta koji se veoma začudi što mu se mladić tako usprotivio. – Je li to hvala za dobročinstva koja sam ti učinio?

— Ne govori mi samo o svojoj dobroti! — zausti gorko poručnik. — Smatraš li dobročinstvom ako dijete silom istrgneš iz naručja njegovih roditelja i dovedeš među razbojnike?

Prikriveni uhoda naćuli uši. — Ah, to je on! I zna da je bio otet!

I capitano je bio iznenađen. On upita Ijutitim glasom:

— Iz naručja roditelja! Silom, otrgnut? Na koga to misliš?

Mariano uvidje da nije razborito postupio kad je dopustio da ga osjećaji toliko ponesu. Opreznost bi mu zapovjedila da ničim ne oda da je ušao u trag onom što se nekad zbilo. Ali budući da ga je ogorčenje toliko ponijelo, on pođe još i dalje i uzvrati:

— Na mene, ni na kog drugog!

— Hm, onda misliš, dakle, da su tebe oteli? — zapita oprezno capitano.

— Oteli i zamijenili!

— Da, to je moguće. Ali kakve veze ja imam sa tim? Ja sam te našao u šumi i ni dan-danas nemam pojma tko te je tamo ostavio.

— Nemoj lagati, capitano! Ti si me lično oteo! — viknu mladić Ijutito.

— Ja? Dokaži to! Ja ti se zaklinjem da te nisam ja uzeo od tvojih roditelja!

— Da, u to se naravno možeš zakleti, jer me je drugi ukrao; ali to je bilo po tvom nalogu. Ne poznaješ li čovjeka po imenu Tito Sertano? Bio je rodom iz Matara.

— Demonio, tko ti je rekao to ime?

— Dalje: Poznaješ li gostionicu 'EL HOMBRE GRANDE' u Barceloni? U njoj je u noći između prvog i drugog oktobra 1830. godine dječak zamijenjen.

— Tko ti je to napunio glavu?

— To je moja tajna!

— Ja zahtijevam da mi odgovoriš na ovo pitanje! Ja sam te poslao u Rodrigandu da motriš na onog Gasparina Corteja i druge, a ne da pleteš protiv mene spletke, koje su lišene svakog osnova. Zato želim da znam tko ti je rekao te laži!

— To nećeš saznati!

— Saznat ću to, jer ja imam moć da te na to prisilim!

— Pah!

— Misliš li možda da se mojoj želji možeš usprotiviti? Onda ću ti dokazati suprotno. Zapovijedam ti da se odmah vratiš u našu pećinu!

Mladić se tiho nasmija, a onda uzvrati: — To ti neću učiniti!

— Ah, dakle, otvoreno protivljenje! — pisnu capitano.

— Da! — nasmija se ponovo Mariano. — Ja ću ostati ovdje. Što će reći grof Rodrigande za gospodina de Lautrevillea, ako se ovaj kao nitkov ponese i nestane u tami noći? Uostalom, meni se izvrsno dopada u Rodrigandi, i — dodade on naročito naglasivši — ja osjećam svom dušom da pripadam ovoj grofovskoj obitelji.

— Mariano, treba li da upotrebim silu? Ili ćeš ovoga časa izjaviti da ćeš me slušati, ili ću te zaklati!

— Čuj najprije što ću ti reći! Capitano, ja te ni najmanje ne mrzim — poče Mariano smirenim glasom. — Ti si me doduše otrgao od tla gdje je stablo mog života počelo da pušta korijen, ali s tvojim dopuštenjem i potporom ja sam dobio sve što je bilo potrebno da ponovo zauzmem mjesto koje mi pripada. Stoga se tebi ne mogu osvetiti, već ti kažem, mi smo kvit! Ja još ne znam što ću započeti, ali jedno znam, naime, da vam se neću vratiti. Prisiliti me ne možeš. Ja sam te nadmašio u spretnosti i snazi, a lukavstvo ti ne bi ništa pomoglo.

— Zaista? — reče s podsmijehom kapetan. — Ako bih obavijestio grofa Rodrigandu da si razbojnik?

— Onda će me on prije svega upitati gdje mi se nalaze drugovi i ja ću ga obavijestiti.

— Đubre jedno! — prasnu kapetan.

— Budi miran, capitano! Sve dotle dok mi s vaše strane ne bude prijetila nikakva opasnost, ja ću šutiti.

Ti me poznaješ i znaš da se možeš osloniti na moju riječ. Ja vam nisam položio zakletvu vjernosti i ako želite da me lukavstvom ili silom primorate na to, onda ćete mi biti neprijatelji, a ja ću znati da se branim. Eto, to sam htio da ti kažem!

— Je li to tvoja čvrsta odluka?

— Da, moj capitano! Ali čuj me, oči me dobro služe. Ja vidim uprkos tame vrlo dobro da izvlačiš nož, samo što ti ne vidiš da sam ja već za vrijeme ovog našeg dugog razgovora imao napunjen revolver u ruci. Prije nego što bi me tvoj nož stigao, ti bi bio leš. Dječak je postao čovjek, i ja ti kažem da će on kao čovjek i raditi. Zbogom, capitano!

Uhoda ču kako se mladić brzo udalji.

— Mariano! — viknu capitano zapovjedničkim glasom.

Ne ču se nikakav odgovor.

— Mariano — viknu on ponovo, ali sad mu ton nije bio zapovjednički već gotovo bojažljiv.

Ni sada on ne dobi nikakav odgovor, čuo je samo kako odzvanjaju koraci mladića koji se udaljavao.

— Bože, on ode! — promrmlja capitano. — On bi htio da se oslobodi, ali to mu neće uspjeti. Koga ja jednom uzmem u svoje ruke, toga ne puštam lako. Proklet neka je čas kada sam ga poslao u Rodrigandu! Tko li mu je samo skrenuo pažnju? Moram to saznati!

On izađe laganim koracima iz brezove kolibice i izgubi se iza grmlja u parku. Tako je mogao advokat, ne izlažući se opasnosti da ga netko čuje, da izađe iz svog skrovišta. On se krišom vrati u dvorac i ponovo uputi svojoj prijateljici koja ga je s nestrpljenjem očekivala. Alfonso se već nalazio kod nje, te se oboje prepadoše kad čuše da je husarski poručnik zaista onaj oteti dječak.

— Bože mili, šta sada da radimo? — zapita Clarissa. — Dakle, on već sluti tko je?

— Naslućuje, kao što sam mogao dokučiti iz njegovih nagovještaja — potvrdi advokat.

— Onda mi stojimo nad vulkanom iz kojeg može svakog trenutka da sukne lava — reče Alfonio, sav uzrujan. — Tog nitkova bezuvjetno moramo odmah ukloniti.

— Što to podrazumijevaš pod uklanjanjem? — zapita ga notar.

— Smrt! Samo mrtvac može da šuti, a mi smo već toliko stavili na kocku, da bi s naše strane bila slabost poštedjeti čovjeka koji nam može biti toliko opasan, Uostalom, on je samo razbojnik, te bi se njegova likvidacija morala upravo smatrati zaslugom koju ćemo steći kod ljudi koje on ugrožava.

Clarissa kimnu glavom u znak odobravanja. Na to advokat reže, duboko zamišljen:

— Razumije se samo po sebi da ga moramo učiniti bezopasnim. Da Ii će to biti smrt ili neki drugi način likvidacije, o tome će odlučiti moj razgovor s capitanom. Ja ću oko ponoći saznati čega se od njega imamo bojati ili čemu se možemo nadati.

S tom odlukom moraše se majka i sin pomiriti. Kratko vrijeme prije nego je otkucao ponoćni sat, notar ponovno izađe u park. U njemu se nalazilo jedno skrovito mjestance gdje se obično sastajao sa capitanom. On ga zateče gdje ga već čeka.

— Vi sto mi poručili da dođem — reče Cortejo. — To mi je drago, jer ste me time poštedjeli napornog puta u brda gdje sam zapravo morao ja vas da potražim.

— Po kojoj stvari? — zapita ga capitano suzdržljivo.

— Zar još pitate? — reče notar, prividno začudan. — Ja sam vam dao zadatak koji do danas još nije riješen zato što ste mi poslali kukavice, a na ljude.

— Ovo je prigovor čiju opravdanost ne priznajem. — uzvrati kapetan. — Nećemo se igrati skrivača, senjor, već ćemo tu stvar vrlo brzo riješiti. Želite li da nalog koji ste mi dali bude izvršen?

— Pa jasno! Ja zahtijevam od vas. Štaviše, da to obavite što prije.

— Dobro. Onda ću vam reći svoje uvjete.

— Uvjet? Mislim da smo se o uvjetima složili prilikom moj posljednje posjete.

— Ali prilike su se od tada izmijenile. Ja sam se raspitao što se dogodilo. Po vašoj izričitoj naredbi liječnik je bio napadnut samo noževima.

Notar zastade časak, a onda uzvrati:

— Ne. Tako je Bartolo naredio.

— Ne lažite me! — reče kapetan strogim glasom. — Vi ste htjeli da izbjegnete svaku buku pa ste naredili ljudima da ne pucaju. Jesam li u pravu ili ne?

— Imate krivo.

— De! Ja znam što kažem i ne dopuštam da me obmanjujete. Bartolo i Juanito su poginuli u jednoj drugoj prilici. Što ih je navelo da napadnu kontesu, nisam mogao da odgonetnem, ali pretpostavljam da vi nemate nikakve krivice u tome, ali ste krivi za smrt onog drugog čiji su leš pregledali predstavnici suda u ovom parku. Za tog čovjeka platit ćete mi još dvije stotine durosa, a onda ćemo o ovoj stvari dalje razgovarati!

— Pa vi tražite nemoguće!

— Vidjet ćete da je voema lako moguće. Ja vam se zaklinjem da me ništa neće odvratiti od ovog zahtjeva.

Notar kao da se duboko zamisli. Najzad on reče polako, vrebajući očima:

— Možda ću se složiti s ovim zahtjevom, ako mi budete mogli učiniti još jednu uslugu. Postoji, osim liječnika, još netko koji mi je na putu.

— Ah! Tko bi trebalo da nestane? Tko je to?

— Jedan oficir!

— Caramba! Bit će, izgleda mi, vrlo uzbudljivo! U kom garnizonu se nalazi taj senjor?

— Nije ni u kakvom garnizonu, već se sada nalazi na dopustu. Povrh toga, nije Španjolac, već Francuz.

— Gdje se nalazi?

— Ovdje na Rodrigandi.

— A kako se zove?

— Alfred de Lautreville.

— Alfred de... hm! — promrmlja kapetan. — Tog čovjeka ne poznajem.

— To vam vjerujem! — primijeti notar podrugljivo. — Uostalom, premda vam je nepoznat, izgleda da imate neki obračun medu sobom. On je isti onaj koji je ubio Bartola i Juanita. Hoćete li ga pustiti da ode nekažnjen?

— Da ga pustim da ode nekažnjen? Šta vam pada na pamet?. — reče capitano oklijevajući. — Ali što vi imate s njim?

— Pa rekoh vam već. On mi stoji na putu. Hoćete li preuzeti taj posao? Ako se ne mogu osloniti na vas, onda ću se obratiti nekom drugom, koji će me bolje uslužiti nego vi i vaši ljudi.

— Toga bih htio da vidim! Ja ne trpim nikakvu konkurenciju, senjor! Uostalom, taj Francuz ionako pripada meni, jer je ubio moja dva čovjeka. Tko me u tome bude omeo, taj će imati sa mnom posla. Zapamtite to dobro!

— De, de! Znači li to možda da se taj momak nalazi pod vašim okriljem?

— Ne — uzvrati kapetan — naprotiv, to znači da je osuđen na moju osvetu, a nju ne bih htio nikome da prepustim. On treba da nestane!

— To znači drugim riječima: treba da umre?

— Da umre? Ne, nipošto. Ja sa njim kanim nešto drugo učiniti; ali, dajem vam svoju riječ da vas više od njega neće boljeti glava.

Notar je znao na čemu je. Ali, on se nije htio odati da je prozreo namjere razbojnika te odgovori:

— Povjerovat ću vam capitano. Dat ću vam, dakle, dvije stotine durosa za onog poginulog, ali za njih tražim da ovaj Nijemac umre, a Francuz nestane.

— Bit će kako vi želite, samo ćete morati da isplatite za Nijemca preostalih pet stotina, a za Francuza ćete isto toliko namiriti.

— Dobro, dobit ćete ih po svršenom poslu.

— Meni je novac odmah potreban. Platite polovicu!

— Sad nemam novaca. Obavite svoju dužnost, pa ćete primiti sve najednom! Ako vam to nije pravo, onda ću morati da odustanem od posla.

— Kad je tako, bit ću obziran prema vama — reče kapetan oklijevajući. — Ali nemojte mislit[i] da me možete prevariti, makar za jedan duro!

— Kad ćete to obaviti?

— Uskoro. Dan se ne da lako odrediti. Imate li još kakvu primjedbu? Ne? Onda smo za danas gatovi, zbogom, senjor!

— Laku noći.

Bandit se izgubi, a notar pođe lagano prema dvorcu.

— Ha, ha, ha! — nasmija se on tiho i podrugljivo preda se. — Misliš su da ćeš me prevariti, ti stara pretvorico, ali ti to neće poći za rukom. Ja ću te preduhitriti, te ću ovu stvar uzeti lično u svoje ruke!

-

Idućeg jutra uđe Elvira u Sternauovu sobu s kavom na poslužavniku.

— Hvala vam, senjora — reče on. — Donesite mi čašu mlijeka, danas ne smijem da pijem kavu.

— Zašto ne? — zapita ona začuđeno. — Je li vam možda nije dobro dragi senjor?

— Ne. Radi se o nečem drugom. Danas treba da obavim nešto pri čemu je neophodna smirenost svih živaca, a vi znate da kava uzbudi krv.

— Onda mora da je nešto vrlo važno!

— Svakako, Pomolite se Bogu, da uspijem, senjora. Operirat ću našeg dobrog grofa Manuela,

Kad to Elvira ču, ona ispusti poslužavnik s kavom i sva prestrašena sklopi ruke,

— Zar oči da operirate? — viknu ona. — O Bože! Je l' istina?

— Da. Ali kakve to veze ima s poslužavnikom?

— Pa nisam mogla sa njim da sklopim ruke! To kaže i maj dobri Alimpo, zato sam ga ispustila.

— Mogli ste ga prethodno spustiti na sto. Uostalom, molim vas da prenesete kaštelanu da se pobrine za apsolutni mir u dvorcu. Prozori u bolesnikovoj sobi moraju nakon operacije odmah biti zastrti. S tim u vazi obratiti se kontesi koja će vam dati potrebne upute! A sad vas molim, donesite mi mlijeko!

— Da, Ah, dobit ćete ga odmah, senjor. Oh, što li će moj Alimpo reći kad čuje za operaciju! Evo me, idem, trčim, letim već. Nek Bog da da uspijete!

Elvira ostavi razbijeno posuđe da leži na podu i izađe iz sobe kretnjom koju je nazvala letom, a koji je uistinu više ličio na geganje.

Kad je poslije nekog vremena liječnik stupio u primaću sobu, prisutni navališe na njega s pitanjima.

— Je li istina, senjor, da će naš milostivi grof danas biti operiran? — zapita ga Clarissa.

— Da.

Tada doktoru priđe Alfonso i reče mu mrka lica i stroga glasa:

— Senjor, ja vas pozivam da o ovoj stvari još razmislite. Jeste li uvjereni da će operacija uspjeti?

— Ne, ali ja se nadam,

— Nadate se? — Dakle, vi biste na osnovu jedne nimalo određene nade prišli jednom tako važnom kirurškom zahvatu. Možete li preuzeti na sebe odgovornost pred Bogom i pred svojom savjesti?

— Da — odgovori mu doktor, ozbiljno i odlučno.

— Onda zahtijevam, kao bolesnikov sin, da pazovete u pomoć nekoliko istaknutih kirurga!

— Ja nisam ni najmanje voljan da se ponove scene koje su, srećom, prošle bez posljedica. Uostalom, za mene je sama želja njegove visosti sasvim dovoljna, a da bih morao da uzmem u obzir mišljenja nekog drugog.

— Oho! Tko ovdje ima da zapovijeda? — planu Alfonso. — Mislim da moja riječ ovdje više vrijedi od riječi svakog drugog!

— Ni ja kao odvjetnik njegove visosti nisam naviknut da me ne pitate! — dodade Cortejo.

Doktor Sternau napravi odbojnu kretnju rukom i uzvrati posebno naglasivši;

— Senjori, ja vas opominjem da ovdje samo liječnik ima pravo da zapovijeda, i nitko drugi! Operacija će početi za deset minuta. Sve je spremljeno, i ja oštro odbijam svako ometanje!

— To ćemo vidjeti! — viknu Alfonso.

— Da, to ćemo vidjeti! — odgovori mu oštro doktor. — Ja vas još

jadnom upozoravam da i najmanje grofovo uzbuđenje može bit opasno, i vi ćete biti odgovorni za sve što se bude desilo!

— Mi ćemo prisustvovati operaciji! — reče Alfonso.

— Bit će mi potrebno nekoliko ruku. Čini mi se da ovdje ima ljudi kojima nije nimalo stalo do ozdravljenja njegove visosti, pa ću zato odrediti tko će mi pomoći. Kontesa Roseta, smijem li vas zamoliti da mi pomognete pri operaciji?

— Oh, s kakvom ću radošću učiniti sve što bude u mojoj moći!

— To neće prevazići vaše snage. Meni je potrebna ženska pomoć. Možda će i lady Amy biti toliko ljubazna da vam se pridruži?

— Hvala vam, doktore, što ste mi poklonili to povjerenje! — odgovori mu Engleskinja.

— A ja? — zapita Clarissa.

— Ne bih htio da se mučite, senjora? — uzvrati doktor Sternau hladno. — Vi imate slabe živce. Kad ste ugledali moju malu ranu, bjli ste toliko slabi da sam vas morao pridržati. Kako biste onda izdržali duže vremena koliko će potrajati operacija!

— Ali ja odlučno zahtijevam da prisustvujem? — reče Alfonso.

— I ja vam još odlučnije moram da odbijem. Nisu mi potrebni gledaoci. Zamolit ću samo jednog gospodina za malu uslugu. Senjor de Lautreville, smijem li se na vas obratiti?

— Stojim vam rado na usluzi — uzvrati Mariano.

— Zamolit ću vas, iako sam uvjeren da ćete mi izaći u susret, da mi pomognete. Vi znate koji prozori pripadaju odajama njegove visosti?

— Da.

— Onda vas molim da se za vrijeme operacije malo prošetate ispod tih prozora. Vaše prisustvo će mi biti najbolje jamstvo da se s te strane ne moram bojati nikakvog opasnog ometanja.

Poručnik se pokloni s pogledom punini razumijevanja i reče:

— Pogađam što mislite i rado vam se stavljam na raspolaganje, jer mi može samo služiti na čast što ću uzeti u zaštitu stvar koja će jednom plemenitom čovjeku povratiti njegovo najdragocjenije dobro, vid.

— Čast? — zapita ga podrugljivim glasom Alfonso. — Sramota je služiti jednom liječniku kao pas na lancu.

Na to se Mariano s dva hitra koraka nađe pred njim i upita ga:

— Hoćete li tu riječ odmah povući?

— Ne! — Ijutito odgovori lažni grof. — Staviše, ja ću vam je još jednom ponoviti!

— Dobro, onda ćete mi pružiti zadovoljštinu, uobičajenu među kavaljerima!

— Vi? Kavaljer? — viknu Alfonso. — Vi ste... Lažni don Alfonso ne mogaše da nastavi, jer mu priđe Gasparino Cortejo i čvrstom rukom stisnu mu usta.

— Stanite, grofe! — opomenu ga on. — Ovo nije ni pravo vrijeme ni pravo mjesto za jedan takav razgovor.

— To i ja mislim — reče liječnik. — Uostalom, senjore de Lautreville, ako vam je potreban sekundant, ja vam se rado stavljam na raspolaganje. Zamolit ću vas i naše mlade dame da pođete za mnom.

Obje djevojke su bile toliko utučene i prestrašene da bez riječi pođoše za njim. I poručnik izađe, ne udostojivši ni jednim pogledom one koji su ostali. Ovi su šutke sačekali dok nisu zanijemili koraci onih koji su se udaljili, a onda reče notar:

— Ti neoprezniče! Zamalo što nisi sve upropastio!

— Što bih upropastio? — odgovori Alfonso Ijutitim glasom. — Kakav bi bio to užitak vidjeti lica ovih ljudi, da su saznali da je poručnik razbojnik!

— A kakav bi to bio užitak za njih da im je on onda rekao da si ti zauzeo njegovo mjesto. On ne samo da to naslućuje, već čak i zna; izgleda mi da samo još želi da otkrije tko si ti u stvari. Ja ću se pobrinuti da nam više ne dosađuje.

— A ovaj liječnik? — upita Ijutito Clarissa. — Zar se nije ponašao kao da je on gospodar Rodrigande?

— Kako se samo pobrinuo da spriječi svako ometanje — reče kivan notar. — Pa ipak ćemo mu smetati. On je sam rekao da bi svako uzbuđenje moglo škoditi bolesniku. Oh, mi ćemo se pobrinuti da se stari grof toliko uzbudi da operacija ne uspije.

Dok su u primaćoj sobi smjenjivali pakosne riječi, liječnik se nalazio s djevojkama kod grofa. On je postavio dvojicu slugu pred predsoblje a onda zaključao vrata. Grof ga je bio već očekivao, te

ljubazno uzvrati njegov pozdrav.

— Koga mi to dovodite, senjor? — zapita ga don Manuel kad je čuo lake korake djevojaka.

— Kontesu Rosetu i lady Amy u čije se ruke mogu više pouzdati nego u bilo čiju pomoć.

— Hvala, doktore! Vi ste izašli u susret mojoj najprisnijoj želji. Gdje mi je sin?

— On se nalazi u primaćoj sobi. Poručio vam je da ga izvinete. Morao sam mu zabraniti da prisustvuje operaciji.

— Da li će djevojke biti kadre da izdrže do kraja, senjor?

— Mislim da vas mogu uvjeriti u to. One će morati samo da mi dodaju i prihvaćaju instrumente. Dopustite mi, međutim, samo jedno pitanje. — U kakvom se raspoloženju nalazite?

Grofovim licem prijeđe vedar osmijeh koji je izražavao potpuno povjerenje i on odgovori prekriživši ruke:

— Ja sam se posavjetovao sa sobom i sa svojim Bogom te bez ikakvog ustezanja predajem svoju sudbinu u vaše ruke. San svlada tijelo, ali duh je i u snu zauzet svim onim što čovjek osjeća, misli i činj dok je budan. Usnio sam da ste mi otvorili oči. Vidio sam lijepi svijet, ugledao lice moje dobre kćeri, i vidio vas i poručnika — ali — dodade on uzdahnuvši — ali nisam vidio mog sina već nekog starca čiji govor i izraz lica nisam razumio. Što je ovo? Čujem neko zveckanje.

— To su moji instrumenti.

— Ne bojim ih se. Oni su pomoćnici vašeg duha i vaše spretnosti, te ih moram voljeti i imati u njih puno povjerenje. Kad možemo da počnemo?

— Odmah.

Doktor Seternau namjesti ležaj na koji je grof trebalo da legne, položi svoje instrumente tako da mu budu pri ruci i objasni djevojkama u čemu se sastoji pomoć koju od njih očekuje. Kad se još jednom uvjerio da ništa nije zaboravljeno, on priđe prozoru. Roseta tiho zagrli oca i dok joj se nekoliko teških suza slivalo starčevim obrazima, ona mu šapnu:

— Oče, on se moli.

— Slutio sam — odgovori joj on isto tako tiho. Osim ono troje

urotnika, u ovom trenutku nije bilo vjerojatno nijednog čovjeka u dvorcu koji nije od sveg srca poželio da ova teška operacija uspije.

I poručnik, koji je tihim koracima hodao tamo-amo pod prozorom, nehotice prekrsti ruke.

— Gospode Bože — šaputao je on skrušenim glasom — budi milostiv! Pomozi bolesniku da ugleda sunčevo svjetlo i ja ću te slaviti dok budem živ! Amen!

Bilo je proteklo nekih pola sata otkako se Mariano nalazio na svom mjestu, kad se iz dvorca pojavi mladi grof. Bio se spremio za lov i sa sobom vodio na uzici dva psa. Sluge su mahale glavama što je sin bio toliko okrutan da pođe u lov kad se odlučivalo o sudbini njegovog oca.

Baš kad je prolazio pokraj poručnika, on ugleda na vrhu stabla vranu. Brzo skide dvocijevku sa ramena i nanišani.

— Lijepa meta! Pazite na pticu, Pluto, Pollux! Apport!

— Huljo! — zazvuča mu na uhu nečiji glas. Dalje nije ništa čuo, osim nekog brujanja i šumljenja. Pred očima mu se ukaza krvavo rumenilo i dah ga izdade.

Mariano mu je bio priskočio, stegao ga pod grlo jednom rukom a drugom mu istrgao pušku. Pod snažnim stiskom šake nitkov se nečujno skljoka na zemlju. To opaziše sluge i priđoše. Među njima se nalazio i kaštelan.

— Oh, sveta gospo! On je htio da puca! — zapomagao je tiho dobri Alimpo. — Htio je da omete našeg senjora doktora u operaciji! To i moja Elvira kaže. Šta da radimo s njim?

— Ništa — uzvrati poručnik. — Ako ga budete izudarali, on će vam se osvetiti!

— On još nije sasvim mrtav?

— Ne. Nestalo mu je samo zraka.

— Ah, kad bi bio mrtav... ah, ah ... to bi bila... to bi bila golema šteta za mladog gospodara.

Na dobrom kaštelanu se vidjelo da je zapravo htio suprotno da kaže.

— Nemojte se brinuti oko njega! Ja ću ga odnijeti tamo odakle nam neće naškoditi.

Poručnik podiže Alfonsa, unese ga u dvorac, siđe niz stube, položi ga u jednu od podrumskih prostorija, koju onda zaključa, izvuče ključ i ponovo se uputi na svoje mjesto.

Samo nekoliko trenutaka zatim kontesa je pozvala kaštelanku da uđe u grofove odaje. Kad je, nečujna koraka, stupila u bolesnikovu sobu, ona vidje grofa gdje sjedi u jednom dubokom naslonjaču i liječnika koji mu je dotjerivao zavoj na glavi.

— Sad dobro zastrite sve prozore — reče doktor Sternau. — Do sada mi je bilo potrebno svjetlo, a sad ćete morati zastrti i svijetle zidove... ali bez ijednog šuma!

U grofovoj sobi se još osjećao čudan miris kloroforma. Grofovo lice bilo je, koliko se moglo vidjeti, mrtvački blijedo, a glas mu je zazvučao tiho, iako odlučno, kad je upitao:

— Doktore... je li... je li uspjelo? Smijem li se nadati ?

— Hm, da.

— Malo?

— To zavisi sasvim od toga kako se budete ponašali. Ja vas molim da budete sasvim mirni, don Manuel. Sutra ću moći da više kažem.

Grof tiho uzdahnu. Roseta međutim uhvati doktora za ruku i šapnu mu, a da je otac ne čuje:

— Molim vas, budite prema meni iskreni!

Na doktorovom licu zasja ponosna radost. Grudi mu se nadimaše kad je od olakšanja duboko udahnuo zrak i on joj odgovori, isto tako šapatom:

— Uspjelo je!

— O, Bože, on će progledati!

— Da! Pst, tiho! Radost je isto tako opasna kao i svako drugo uzbuđenje.

Roseta se ne mogaše savladati te uprkos prisustva svoje prijateljice i kaštelanke zagrli doktora i tiho ga poljubi.

Dobra Elvira zamalo što nije od iznenađenja naglas povikala kad je ovo vidjela. Srećom, ona se ipak svlada, tješeći se u sebi:

— Ovo bi trebalo moj Alimpo da sazna. Oh, sveta Laureta, kako će se on začuditi i obradovati!

I lady Amy bijaše duboko začuđena. Liječnik izađe za neko vrijeme

iz sobe da zamijeni na straži poručnika.

— Šta, gotovi ste, senjor? — upita Mariano kad opazi doktora Sternaua. — Kako je — nije potrebno da pitam. Vaše oči mi nedvosmisleno govore da ste sretni!

— Operacija je uspjela bolje nego što sam očekivao, ali to moramo bolesniku još neko vrijeme prešutiti. Kakva je to puška?

— Od don Alfonsa koga sam zatvorio u podrumu — reče mu Mariano.

— Zatvorio? Zašto?

Poručnik je ispričao što se dogodilo, i liječnik ga je slušao sa sve većim gnijevom.

— Kakav čovjek! — viknu on. — Kakva sramota! To nije bilo bez neke namjere! I taj hoće da bude sin svoga oca!

Mariano je tada mogao reći ono što je znao, ali on to zadrži za sebe i ne odgovori ništa. Liječnik nastavi:

— Što kanite s njim učiniti?

— Prepuštam vama, senjor, da vi odlučite. Vi morate najbolje znati da li može starom grofu da napakosti.

— Da je pucao, ona bi bilo veoma lako moguće da se grof probudi iz nesvijesti i da time ugrozi operaciju. Ali sada... hm, odvedite me k njemu! Govorit ću s njim.

Oni pođoše u podrum gdje je poručnik ostavio lažnog grofa. Alfonso ču njihove korake i stade iza vrata. Htio je obim rukama navaliti na Mariana, ali ga liječnik uhvati za mišice i steže toliko čvrsto da se ovaj nije mogao pomaći.

— Razbojnici! Banditi! — zaškripa on zubima.

— Psujte koliko vam drago! — reče mu doktor Sternau. — Nas neće dirnuti ono što kaže čovjek kao što ste vi. Pustit ćemo vas opet na slobodu, samo bih prethodno htio da vam kažem jednu riječ.

— Pakujte se i odlazite, hulje jedne! Naredit ću da vas izbace kao kofere!

— Samo tiho! Neću vas pustiti prije nego me mirno saslušate.

— Onda govorite! — reče Alfonso liječniku zapovjednim tonom.

— Želim vam reći da mi je vaše ponašanje krajnje sumnjivo. Ja doduše nisam u stanju da dokučim što je tome uzrok, ali budete li se

približili svome ocu prije nego što ja to dopustim, ili budete II poduzeli bilo što bi mu moglo škoditi, onda ću vaše ponašanje objaviti u novinama, a vas ću predati sudu.

— Uradi samo to, uradi! — viknu prkosno varalica. — Ja ću onda narediti da vas za to obojicu išibaju!

Poručnik nije mogao više izdržati. Htio je svoju tajnu da sačuva samo za sebe, ali se sada nije mogao više savladati. On spusti šaku Alfonsu na rame i reče:

— Usudi se da kažeš još jednu takvu prijetnju i naći ćeš se na podu! Misliš li možda da se ne moraš bojati suda, ti i tvoji čisti roditelji? Nek javni tužilac odluči da li si ti zaista rođeni sin grofa de Rodrigande y Seville! Pakuj se!

On zadade Alfonsu jednu tako strašnu ćušku da ovaj poleti iz liječnikovih ruku na zid. On je zatetura od zida, ali se brzo pribra i poleti uz stube.

— Bože što sam to čuo? — zapita ga liječnik. — Zar oni nije sin grofa Manuela?

Tek sada primijeti mladić grešku koju je učinio. On prijeđe nikom preko zažarenog čela i reče:

— Senjor, znate li da šutite?

— Da — reče Sternau jednostavno i srdačno.

— Vi ste pravi čovjek. Hoćete li mi biti prijatelj?

— Vrlo rado! Evo vam ruke!

— Onda mi ispunite samo jednu molbu! — zamoli ga Mariano stisnuvši liječnikovu desnicu. — Nemojte reći ni riječi od onoga što ste čuli!

— Dobro, šutjet ću, ali samo pod uvjetom da kasnije mogu računati kao prijatelj na vaše povjerenje.

— Svakako, da, svakako, senjor.

— Onda neka privremeno bude ovako, premda će me misli na to neprestano zaokupljati. A sad moram što prije grofu, jer je možda Alfonso pošao k njemu da uništi plodove mojega truda.

Na sreću doktora Sternaua, Alfonso ne udari tim putem, nego odmah pohita senjori Clarissi.

— Majko! — viknu on ušavši u njenu sobu. — Pošalji, odmah po

oca! Desilo se nešto nečuveno.

Clarissa se sva prestrašena podiže sa svog sjedišta.

— Oh, dobro nebo, kakva neopreznost! — reče mu ona Ijutita glasa. — Vičeš kao da te nitko ne bi mogao čuti. Što se dogodilo?

— Bezočnost kakvoj nema ravne, nitkovluk, da nebo zaplače! Tvoja djevojka nije bila u predsoblju, pozvat ću sam odmah oca.

Alfonso se žurno udalji. Ubrzo se vrati sa bilježnikom i ispriča mu što se dogodilo. Gasparino Cortejo i njegova suložnica Clarissa prestrašiše se do dna duše.

— Što da radim? Recite mi? — viknu Alfonso, još uvijek sav uzrujan.

Tada se podiže notar i reče najstrožim glasom:

— Da šutiš, samo da šutiš! Ti si počinio užasnu grešku. Tko ti je zapovijedio da pucaš pod grofovim prozorom, hej? Dovodiš i sebe i nas i čitav naš plan u opasnost. Ovdje nam nema druge pomoći, moram poći odmah u Barcelonu kapetanu Landoli. Od njega sam upravo dobio brzojav u kome mi javlja da ne može doći jer mora lično da nadgleda istovar robe. Razbolio mu se kormilar, čiji je to zapravo posao.

— Kada ćeš poći?

— Najdalje za pola sata. Ali ja zahtijevam poslušnost, Alfonso. Čujem li da si učinio još kakvu neopreznost, onda ću dići ruke od tebe. Jesi li me razumio, momče? Sad odlazi!

Alfonso ovo nije očekivao. Još nikad nije njegov otac sa njim tako govorio. On izađe iz sobe ne usudivši se da uzvrati nijednu riječ.

Bilo je proteklo tri dana kad su u rano jutro pošli u šetnju doktor Sternau i poručnik Lautreville. Liječnik nije za ta tri dana nijednog trenutka napustio grofa, te je sada po prvi put želio da udahne malo svježeg zraka. Pred jednom gredicom zasađenom cvijećem oni naiđoše na kaštelanku koja je brala ruže u kecelju.

— Dobro jutro, senjori! — doviknu im ona izdaleka. — Pogledajte ove prekrasne ruže! Da, danas moram najljepše ubrati, kaže moj dobri Alimpo.

— A što je to danas? — zapita je doktor Sternau.

— Kako! Zar ne znate? — zapita ona iznenađena. — Zar ne znate

da je danas rođendan naše drage, milostive kontese?

— Ah! Zaista? Oh, onda joj moramo i mi čestitati.

— Naravno! Ona je već odavno na nogama. I milostivi gospodar je budan, on me je upravo poslao u vrt. Želi je u svojoj sobi darivati.

— O tome mi nije ništa rekao? — reče liječnik.

— Možda vas je htio iznenaditi. Pokloni su jučer prispjeli. Idite gore u odaje, senjor, mogli biste da ih okitite cvijećem!

Pet minuta kasnije nalazio se doktor Sternau kod grofa pomažući njemu i kaštelanki u sređivanju bogatih poklona. Onda je gospođa Elvira otišla da pozove Rosetu. Doktor Sternau se htjede povući, ali mu grof ne dopusti.

— Ostanite, doktore! — zamoli ga on — vaše prisustvo udvostruči! će moju radost.

Kontesa se urzo pojavi. Na sebi je imala jednostavnu bijelu haljinu. Ona obojici pruži ruku, radujući se kao dijete što su je iznenadili, i zahvali se ocu toplim zagrljajem.

— Elvira mi je rekla da ste se i vi potrudili da me obrađujete. Hvala vam! — reče ona doktoru Sternauu.

On uze ponovno Rosetinu ruku, prinese je usnama i odgovori:

— To što sam učinio, bila je samo malenkost, ako mi dopustite, onda ću se usuditi da ovaj dan proslavite s jednim pravim poklonom. Smijem li?

Ona pocrvenje i reče:

— Iz vaše ruke svaki mi je poklon drag, čak i onaj najmanji.

— Onda da pokušamo. Nek nas Bog blagoslovi!

S tim riječima doktor Sternau priđe grofu. — Nemojte gledati u prozor, visosti! — zamoli ga on, duboko prožet nadom. Pošto je lagano i oprezno skinuo zavoj sa očiju grofa Manuela on ga upita: — Vidite li vaše dijete?

Ovo pitanje je zvučalo toliko svečano da je grof držao oči sklopljene i kad mu je zavoj bio uklonjen. Stajao je naslonjen o stol ukrašen cvijećem i nije znao što da uradi. Najzad se pribra i prošapta:

— Kakav veličanstven dan! Kakav sveti trenutak! Bože, daj da progledam! — Drhteći cijelim tijelom, on lagano podiže kapke sa očiju. Sternau je stajao iza njega te mu je mogao opaziti lice, ali je vidio kako

grof podiže ruke i pođe nekoliko koraka prema kćeri. Sav prožet najdubljim zadovoljstvom, on ču grofa gdje reče:

— O svjetlosti! Je I ovo istina? Nije li to samo san? Ja vidim! Senjore, doktore, je li ovo stvarnost?

— Stvarnost je!

— Oče, ti me vidiš! Primjećujem po tvojim očima! — zaklikta Roseta.

Ona se baci u naručje svoga oca. Ovaj bi toliko svladan da se spusti na mekani divan i sklopi oči.

— Zaboga — zakuka Roseta — on se onesvijestio; sigurno će mu škoditi očima.

— Budite bez brige, kontesa! — zamoli je doktor Sternau. — Njegova visost je samo duboko potresen, nije pao u nesvijest. Oči su mu zdrave, sigurno će izdržati tu radost.

— Da, izdržat ću! — prošapta grof blažena osmijeha. — Ja to osjećani. Mogu li ih otvoriti?

I on ponovo lagano otvori oči. Roseta je kliktala i plakala i ljubila očeve oči; zatim je prišla liječniku i bacila mu se bezbrižno u naručaj, pa pohitala ocu i ponovo ga zagrlila, sva izvan sebe. Otac nije mogao da je se nagleda. On je pritisnu uza se. Grlio ju je i ljubio i zvao najljepšim imenima. Najzad reče glasno, prisjetivši se svoje obaveze.

— Ali senjor, pa vas sam sasvim zaboravio! Molim vas, priđite bliže da vidim čovjeka kome imam zahvaliti za sve ovo!

Sternau mu priđe i pruži ruku. Grof ga je dugo gledao u lice, ne prozborivši ni riječi.

— Da — reče on najzad — takvog sam vas i zamišljao. Senjor, ja vam se ne mogu dovoljno zahvaliti, znajte da pripadam vama dokle god budem živ! — S tim riječima on privuče doktora Sternaua — sebi i poljubi ga, kao da pred sobom ima svoga sina.

— A sad da vidim ostale! — zamoli on liječnika.

— Don Manuel, neka za sada bude ovo dovoljno, — uzvrati doktor. — Nemojte se naprezati i sačekajte do popodne! To odricanje će vam se isplatiti.

— Zar ni mog sina?

— Ni njega! — zamoli ga Sternau kome najednom sinu čudna

misao u glavi. — Kontesa Roseta pripada vama, ostale ćete vidjeti u sumrak kad sunčeve zrake budu izgubile svoju oštrinu. Molim vas poslušajte me još samo ovaj put!

— Poslušat ću vas — reče grof. — Ali neću da se sam radujem. Roseta pobrini se da se čitava Rodriganda obraduje! Nek to bude veliko slavlje, i svatko tko ima bilo kakvu molbu, neka ti je kaže, ne senjoru Gasparinu, niti Alfonsu, već tebi i, ako budem mogao, ja ću je ispuniti! Neka svi moji ljudi danas dobiju izvanrednu mjesečnu plaću. Oh, ja ću... ja ću...

On se duboko zamisli, a onda se obrati doktoru Sternauu:

— Senjor, imate li rođake?

— Majku i sestru — odgovori mu liječnik.

— U Njemačkoj?

— Da, u Meinzu.

— Mislite li da mogu da čitaim?

— Možete, ali ne biste još smjeli.

— Ni par riječi?

— To ću vam dopustiti.

— A da li bih mogao nešto da napišem? Samo jedan redak ili dva?

— Da li je to toliko prijeko?

— Da.

— Onda napišite, ali se ne smijete okrenuti prema prozoru!

Grof priđe svom pisaćem stolu, izvadi ček i ispuni ga. Onda ga presavi i pruži svojoj kćeri.

— Izvoli, Roseta, dijete moje — reče joj on. — Zamoli ga da ovo primi kao uspomenu na današnji dan, ne od mene, već od tebe, i ne za sebe već za svoju majku i sestru. Ja mu se ne mogu odužiti za ono što mi je učinio, ali njegovoj majci i sestri možemo reći koliko ga volimo i kako ga nikad nećemo zaboraviti!

Ona uze ček i pruži ga doktoru Sternauu koji učini odbojnu kretnju rukom.

— Znala sam — reče ona porumenjevši — ali razumite me: ovaj poklon nije vama namijenjen, vi nemate pravo da odbijete nešto što ne pripada vama već drugima.

Pošto se on i dalje protivio, Roseta mu priđe, stavi papir u ruku i

jedva čujno prošapta:

— Carlos, molim te uzmi ovo!

Nije se mogao više braniti. On pruži obadvjema ruku i duboko se zahvali. Onda izađe, i tek kad je ušao u svoju sobu, on vidje da u rukama drži ček na dvadeset i pet hiljada srebrnih piastera, uistinu kraljevski honorar koji bi ga odmah mogao učiniti samostalnim. Roseta pomisli da je uvrijeđen, kad je tako brzo napustio grofa.

— Ne vjerujem, dijete moje. Ne bi trebalo da misli na novac, već na ono što mi osjećamo prema njemu. Srce mi je htjelo prepući, i ja nisam mogao drugačije. To nije nikakav honorar, nikakva nagrada, jer njegovo je sve što meni pripada, naglasi mu to, Roseta! A sad požuri i pobrini se da se svi sa mnom raduju!

15. POHON UPAS

Senjor Gasparino Cortejo bijaše u međuvremenu otputovao u Barcelonu. U luci ovoga grada ležala je između ostalih lađa i jedna sa tri jarbola koja je na pramcu i krmi nosila svoje ime La Pendola. Ova riječ znači na našem jeziku pero ili njihalo. Možda je za čovjeka koji se nije razumijevao u brodove bilo neobično što se ovaj veliki, teški trgovački brod sa tri jarbola i nekoliko paluba zvao tim imenom, ali pomorac se sigurno tome ne bi začudio. Doduše, moglo se vidjeti da Pero nije bilo sagrađeno u nekom američkom brodogradilištu, ali se na lađi ipak mogao zapaziti američki način gradnje. Kljun joj se smjelo dizao do prednje palube, a pramac je oštro sjekao talase. Uz to je i s rastom naličio na klipere, pa se tako moglo pretpostaviti da je Pero neobično brz jedrenjak i da poput pera leti talasima. Svakako da su takve lađe veoma podesne za prevrtanje. One često znaju da slome sebi kičmu, kako bi se pomorac izrazio, te je potrebna naročita spretnost za upravljanje jednim takvim brodom.

Landola se tog dana zatvorio s Gasparinom Cortejom u jednu kabinu kako bi neometani mogli da govore o svojim poslovima. Odvjetnik je sjedio pred velikom hrpom računa koje je bio proknjižio. Upravo je spustio pero i rekao:

— Veoma sam zadovoljan sa vama, Landola. Moj dio iznosi trideset hiljada durosa, a toliko nisam mislio da ću ovaj put zaraditi.

Na kapetanovom licu se ne pokaza nikakva promjena. On upita hladno:

— Pa kako stoji? Treba li da vam taj novac isplatim, ili ćete ga uložiti u nov posao? On mi je veoma potreban.

— Zadržite ga!

— Dobro, u redu! Imate li još što da mi kažete?

— Hm! Da li vam je potreban kakav mornar?

— Uvijek mi je poneki potreban. A kakav je?

— Jedan koji bi nestao.

— Aha! U vodi? — zapita Landola sa sebi svojstvenim osmijehom.

— Što se mene tiče, može i na zemlji, samo se ne smije vratiti.

— Kao i don Fernando de Rodriganda y Sevilla. Zar ne?

— Pst! — opomenu ga notar, sav prestrašen. — Da vas samo netko čuje! Ne spominjite to ime više! Don Fernando je... mrtav!

— Da, još gore nego mrtav... Izgubljen... u to ti se mogu zakleti! A tko je taj novi mornar?

— Jedan što se izdaje za oficira, a u stvari je samo pustolov.

— Milo mi je! Oni su mi najdraži! Gdje se nalazi?

— Na Rodrigandl. Vi ćete sami doći po njega.

— Lijepo. Da li je jak?

— Veoma!

— Onda će se braniti?

— Naravno!

— To mu nećemo dopustiti! Koliko plaćate, senjor?

— Koliko tražite, capitano?

— Tri stotine durosa za sve. Neprimjetna otmica, bez ikakvog šuma, nestanak, bez traga i povratka.

— Pristajem, mada znam da će vam prilikom prodaje donijeti lijepu paru. Tih tri stotine stavite na moj račun. Kuda ćete ga odvesti?

— Hm, još ne znam. Možda na Borneo ili Celebes. Malajci rado daju zlato i drago kamenje za bijelce koje prinose za žrtvu svojim bogovima i umrlima.

— Vi ste prokleto fini prepredenko, capitano!

Mornarčina se nasmija zlobno. — Ni vama baš ne nedostaje tog prokletog prepredenjaštva. Kad mogu da dođem po mladića?

— Da li biste mogli sutra naveče?

— Na Rodrigandu? Da. Dovest ću se lijepim kolima. Gdje da se zaustavim?

— Ja ću vam izaći u susret. Udesite tako da vas sretnem tačno u deset na granici grofovskog posjeda!

— Lijepo. Vama prepuštani da tamo sve organizirate. To mora da je vjerojatno neki neobičan momak, inače se ne biste toliko trudili.

Malčice otrova hm, išlo bi mnogo brže.

— Mrzim otrov. Na njega se ne mogu osloniti, a osim toga on često zna i da izda.

— Ne možete se osloniti? Ha, ha, ha! U jednoj Staroj knjižurini pronašao sam neki novi otrov, izvanredan! Pokazat ću vam ga!

Kapetan otključa ormarić koji je bio ugrađen u zidu kabine, gurnu gomilu teških svitaka novaca u stranu i izvuče jednu teku po čijem se rukopisu moglo vidjeti da je imala nekoliko stotina godina. Nedostajale su joj korice i naslovna strana. On je spusti preda se i otvori je.

— Divna knjiga! — reče on. — Otkupio sam je za jeftine pare od jednog starog njemačkog kormilara koji ju je, bog bi ga znao gdje, smogao. U njoj se nalaze svi mogući recepti i sredstva, na primjer ovdje... — I on pokaza prstom na slijedeće mjesto:

ITEM KAKO SE SPRAVLJA DIVAN OTROV ZA SMRT I LUDILO.

Uzeti lončić soka Antiaris toxicaria, koji u narodu ančar nazvan jeste, pola lončića soka Strychnos Tieute, kako se bljuvača sa otoka Jave zove, četvrt lončića soka Alpinia galunga, koji je indijski galgant, i isto toliko soka cassamumar, nazvan otrovni đumbir. To pustiti da uzavri do polovice i onda pohraniti u jednu bocu. Pet kapi dovoljne jesu jednog snažnog čovjeka ubiti; dvije kapi ludilo donijet će mu da on ne bude znao tko je nekad bio.

Ovo ludilo se slijedećim liječi napitkom: Istucati jedan peharčić Capsiuma koji se u narodu grmolika paprika zove i na to staviti pola peharčića sline jednog čovjeka koga dok ne zapjeni golicati valja, onda ostaviti da stoji tjedan dana pa na to jednu žlicu oštrog octa dodati, zatim to sve promiješati i pospremiti u jednu bocu. Dvije kapi tog finog lijeka u roku od tri dana ludilo izliječit će.

Nota bene: može se spraviti samo u zemlji Aziji i isproban je na mnogim ljudima koje Crncima, Malajcima ili divljacima nazivaju.

— Znate li da čitate ovo pismo? — zapita ga advokat.

— Da — nasmiješi se kapetan. — Ja razumijem njemački.

— Onda mi prevodite to!

Kad je kapetan bio gotov, notar ga zapita:

— I taj otrov vi imate? Hm! Da li bih mogao dobiti nekoliko kapi?

— Za koga? Možda za mladića po koga ću doći?

— Ne.

— Onda je to nešto drugo. Ali on vam je đavolski skup. Jedna kap stoji pet durosa.

— Ascuas! A djeluje pouzdano?

— Na moju riječ!

— Mogu li dobiti deset kapi?

— Da. Iznosi pedeset durosa!

— Dajte mi ih i zabilježite i tih pedeset na moj račun!

Kapetan zavuče ruku u isti ormarić, izvadi bocu s otrovom i odbroja deset kapi u jednu praznu bočicu.

— Izvolite, senjor! Ovo je dovoljno da ubije dvojicu ili da petorica polude. Nadam se da ćete biti sa mnom zadovoljni!

Ovaj razgovor se vodio drugog dana nakon notarevog odlaska sa Rodrigande. Trećeg dana, dana slavlja, on se vrati u dvorac. Kad je prolazio kroz selo, bio je veoma iznenađen kad je vidio sve seljane u prazničkom odijelu. Tek u dvorcu je saznao što se dogodilo, te odmah ode svojoj suložnici i ona mu sve opširno ispriča.

Kad je počelo da se smrkava, doktor Sternau se ponovno našao sa Rosetom kod grofa Manuela koji je od njih tražio da mu dovedu sina da ga vidi. Liječniku ništa drugo ne preosta no da se povinuje Don Manuelovoj želji.

— Poslat ću po njega — reče on i izađe u predsoblje. Tu zapovjedi slugi: — Pozovite grofa Alfoosa i poručnika Lautrevillea! Ali neka istovremeno uđu u grofovu sobu!

Mariano nije imao pojma o liječnikovom planu. Na sebi nije imao uniformu već civilno odijelo; u predsoblju se sudari s Alfonsom koji ga ne udostoji nijednim pogledom. Grofu su bili skinuli zavoje sa očiju, pa je nestrpljivo očekivao da vidi svoga sina. Kad su obojica ušli, pogled mu pade najprije na Alfonsa, ali odmah zatim prijeđe na poručnika. Tada se grof podiže, priđe Marianu, raširi ruke i viknu:

— Sine moj, ja sam progledao! O dođi i raduj se!

Pri ovom prizoru poručniku pokulja u lice uzavrela krv, ali se morade svladati. Kako je želio da se baci na očeve grudi! Nije mogao da izusti ni riječi, ali to mu i nije bilo potrebno, jer Alfonso odgovori umjesto njega:

— Pogriješio si, oče, ja sam tvoj sin!

Grof uperi svoj pogled na Alfonsa i uzvrati:

— Tko to želi sa mnom da se šali? Vi niste moj sin!

— Ali ja jesam — reče Alfonso. — Zar me ne prepoznaješ po glasu?

Don Manuel se zabulji u lažnog sina.

— Ovaj glas, oh, ovaj glas! — viknu on. — Da, poznajem ga, ali kad sam ga prvi put čuo, pomislio sam da ne može to biti glas moga sina. A tko je ovaj drugi?

— To je poručnik de Lautreville — odgovori Sternau.

— Poručnik! Oh, senjor de Lautreville, recite, je li to istina!

Marianovo lice ponovo obli uzavrela krv, ali on odgovori: — Visosti, tako je!

Na to grof ispusti glas za koji se ne bi moglo reći da li je bio uzdah ili grcaj. On ne dotače nijednog od njih, već se lagano okrete, spusti u svoj naslonjač i reče:

— Roseta, reci gospodi da mogu da idu! Neka samo senjor Sternau ostane!

Alfonso nađe u Clarissinim odajama advokata. Oboje su očekivali Alfonsov povratak s krajnjim nestrpljenjem.

— No? — zapita ga Cortejo.

— Ne želi ni da čuje za mene! — odgovori mu Alfonso. — Htio je da zagrli poručnika.

— Zar je i on bio prisutan?

— Ušao je zajedno sa mnom.

— Demonio, pa to izgleda da je učinjeno po nekom planu! Što mu je rekao grof?

— Mislio je da mu je sin.

— I kad si ga ti razuvjerio?

— Onda nam je naredio da se udaljimo. Sad je Sternau ostao kod njega.

— Da li on nešto naslućuje ili možda zna? Sreća je da će danas sve biti drukčije. Sutra bi možda bilo prekasno?

— Danas? Što će se to dogoditi, ljubljeni moj? — zapita ga Clarissa.

— To ćete uskoro saznati. Ukoliko manje njih bude o tome danas znalo, utoliko će biti bolje za nas. Odite rano u krevet i ne brinite se ni za što!

I Cortejo se uputi u svoju sobu, ali je uskoro zatim napusti. Izgledalo je kao da se želi malo prošetati po parku, jer se laganim koracima izgubio u tom pravcu. Ali čim je stigao do parka, on podvostruči svoje korake i stiže prije deset sati na granicu posjeda. Landola se pojavi tačno u zakazani sat. Stigao je u dvoprežntm kolima, sa šest snažnih mornara. Kola su sakrili ispod stabala i ostavili jednog mornara da ih čuva. Ostali pođoše prema dvorcu.

— Kako će ići? — zapita kapetan.

— Veoma lako — uvjeri ga notar. — U selu ja igranka, tamo se nalazi gotovo sva posluga. I on je tamo, opazio sam ga. Zadnje stube su slobodne. Njima ću vas uvesti u predvorje, a onda u njegove odaje koje nisu zaključane. Vi ćete se sakriti u njegovoj spavaćoj sobi, i kad dođe, vi ga zgrabite!

— To lijepo zvuči, ali kako ćemo izaći iz dvorca?

— Istim putem. Pričekat ćete dok se ja ne pojavim, jer želim da vas izvedem tek kad budem siguran da nas nitko neće opaziti.

I zbilo se kao što je advokat rekao. Krišom su stigli do stražnje strane dvorca i pošto su na stubama skinuli obuću, ušli su najprije u osvijetljeno predvorje koje je bilo prazno, a zatim u poručnikove odaje u kojima nije gorjelo svjetlo. Tu su se sakrili.

Budući da su doktor Sternau i Roseta bili kod grofa, Amy i Mariano su bili upućeni jedno na drugo. Don Manuel je doduše bio pozvao lady Dryden na nekih četvrt sata, ali se ona ubrzo povukla, jer je grof bio prilično potišten. Da se ne bi dosađivala, Amy je predložila poručniku da se prošetaju do sela. Posjetili su ventu gdje se plesalo uz zvuke svirala i gitara i onda se vratili u zamak. Pred samim dvorcem Engleskinja se zaustavi i upita tiho:

— Monsieur, vi skrivate neku tajnu?

— Da — odgovori joj on nakon kraće stanke.

— Zar se ne smije znati što vas to muči?

— Ne sada.

— Nemate li možda povjerenja u mene, monsieur?

— Oh, kako da ne — uzvrati on. — Ali ima stvari koje čovjek jedva da smije samom sebi reći.

— Da li ću moći kasnije to da saznam?

— Mylady, sigurno ćete saznati, sasvim sigurno ako... — njemu zaatade riječ u grlu.

— Ako... što ste to htjeli reći, monsieur?

— Ako... ako vas budem ponovno vidio!

Na to ga ona uze za ruku, pogleda otvoreno u lice i uzvrati:

— Zašto da ne! Ja ću vas čekati!

— Kako dugo? Oh, kako dugo? Recite mi, mylady!

Ona položi svoju glavicu na njegove grudi i prošapta:

— Dokle god budem živa!

Mariano joj ništa ne odgovori već ju je dugo držao zagrljenu, dok ga ona sama ne zamoli da nastave put. On je doprati do vrata njenih odaja, a onda pođe ravno u svoje sobe. Sav obuzet srećom, htio je da u samoći svoje sobe bude sam sa svojim mislima. Utonuvši u prekrasan san on stupi, ne sluteći ništa, u sobu koja mu je služila kao dnevna soba i upali svjetlo. Zatim navuče rezu na vratima koja su vodila u predvorje i pođe u spavaću sobu da se svuče. Tek što je kročio u tamnu prostoriju, on dobi strahovit udarac pesnicom po sljepoočnici, a zatim još jedan i on izgubi svijest prije nego što je mogao da ispusti bilo kakav glas.

— Dajte svjetlo! — zapovijedi kapetan. — Da pogledamo tog momka!

Donijeli su svjetlo i osvijetlili Mariana.

— Ah, fini momak! — reče Henrico Landola. — Hm, on sliči na nekog koga poznajem. Sigurno ću se još sjetiti. Zapušite mu usta, uvijte ga u jedro i čvrsto vežite užadima, te napravite lijep, miran zavežljaj s kojim nećemo imati muke!

Kad su bili gotovi, oni ugasiše svjetlo. Nije prošlo mnogo vremena

kad se na prednjim vratima začuše kucnji i, pošto ih otvoriše, notar se tiho ušulja.

— Jeste li ga uhvatili? — zapita on. — Da li se branio?

— De! To mi nismo dopustili! Mornarska ruka zna dobro da udari.

— Da li je još u nesvijesti?

— Naravno! Možemo li da pođemo? Vani je sigurnije nego ovdje.

— Onda pođite!

Cortejo povede mornare istim putem kojim su došli, pa su tako neopaženi stigli do kola. Dvojica mornara su onesviješćenog mladića dovle nosili i tu ga spustili. Advokat izvadi svoju malu svjetiljku i zapali je,

Nije mogao da uskrati sebi to zadovoljstvo da svoju žrtvu još jednom pogleda i da mu psovkom poželi dobar put. Tračak svjetla obli Marianovo lice i on otvori oči.

— Ah, probudio si se — zaceri se notar. — Tvoj posao na Rodrigandi je završen. Nećeš više nikom ži vom škoditi. Budi mi zdrav i ne zaboravi me!

S tim riječima on udari bespomoćnog mladića u lice pesnicom i dade znak da ga utovare u kola.

Dok su mornari bili ovim zauzeti, kapetan pozva Corteja u stranu i upita:

— Dakle, kako ćemo, senjor? Treba li da umre ili...

— Hm, najbolje je da bude mrtav!

— Onda ću izgubiti dobru lovinu!

— Zato stavite na moj račun još dvjesta durosa!

— To je nešto drugo, za tu cijenu se može ovakvoj želji izaći u susret. Momci su gotovi. Laku noć, senjor! Nadam se da ćemo se vidjeti prije nego što zaplovim!

— Još jednom, da. Onda do viđenja!

Kola se otkotrljaše, i advokat se vrati na Rodrigandu. Bio je duboko uvjeren da je dobio igru. Možda bi drukčije mislio da je nakon rastanka mogao da vidi Landolu. Gusarski kapetan kiselo se zaceri i prošapta preda se trljajući ruke: — Cortejo i Mariano, obojica ćete mi donijeti gomilu novaca!

Idućeg jutra Amy Dryden je ustala već u ranu zoru. Nešto ju je gonilo da izađe u svježi, rosom zaliveni park. Kad je izašla iz svoje sobe, ona ugleda gospođu Elviru sa košaricom u ruci. Ova je pozdravi s dubokim poklonom, a Amy joj se zahvali najsrdačnije.

— Kako izgleda, naša dobra senjora Elvira je veoma zaposlena — reče ona.

— Da, moja poštovana dona Amy lady — odgovori kaštelanka koja je od svog dobrog Alimpa vjerojatno naučila da španjolsko oslovljavanje poveže sa engleskim. — Imam, naime, da ispravim jednu veliku grešku. Pomislite samo, dona Dryden, jučer smo imali svuda cvijeće i vijence, a baš onom koji je najzaslužniji za slavlje nismo stavili niti jedan jedini cvijetak u sobu. To je bila krajnja nezahvalnost! Ovo kaže i moj dobri Alimpo.

— Ah, mislite na senjora Sternaua?

— Da, na njega, a na koga bih drugog? Zamislite samo, dona lady, on nije samo izliječio vid našem milostivom grofu, već ga je i operirao od jedne veoma teške bolesti! Zato je dona Roseta rekla da se od jutros rano postaram za ruže.

— On je neprestano bdio kod don Manuela?

— Da, izgleda da nema povjerenja u izvjesne ljude koji bi htjeli da spriječe ozdravljenje našeg milostivog gospodara. On je energičan čovjek, to kaže i moj Alempo. Čak je i jučer, dok su svi slavili, čuvao milostivog grofa. Sad je izašao u park.

— Onda ćemo ga možda sresti. Pomoći ću vam da naberete cvijeće.

— Oh, kako ste vi dobri, milostiva mylady Amy dona! Ukazat ćete mi veliku čast.

Amy je dobro naslutila. Nisu još bili nabrali ruže, kad ugledaše liječnika gdje dolazi. On skide šešir i pozdravi ih, i Engleskinja mu priđe.

— Smijem li vam se pridružiti, ser, ili ste možda u mislima zauzeti nečim boljim nego što bih vam ja mogla pružiti? — zapita ga ona.

— Vi ste mi od sveg srca dobro došli, mylady — reče on — jer ste vi utjelovljenje onoga čime su moje misli zaokupljene. Mislio sam, naime, na vas.

— Na mene? — zapita ga ona s izrazom vragoljastog čuđenja.

— Da, i misao na vas odnijela mi je duh u daleku zemlju koja će

vam uskoro posati zavičajem.

— Mislite na Meksiko? Poznajete li ga?

— Veoma dobro. Ja sam projahao od sjeverno-američkih prerija preko Texasa i Novog Meksika i onda preko pustinje Mapini stigao u glavni grad gdje sam ostao nekoliko dana, a zatim pošao u Kaliforniju da upoznam život kopača ruda.

— Ah, vi ste zaista bili u Meksiku? Oh, utoliko će mi draža biti ta zemlja! — reče ona. — Morat ćete mi o njoj pričati, ser. Naime, moram vam priznati da se užasno bojim Meksika, zemlje svireposti i nasilja. Sjetite se samo njene povijesti!

— Da, ta povijest je dakako pisana krvlju, a prilike nisu još ni dandanas sređene. Ali nije tako strašno kao što vam se čini. Meksiko je jedna od najljepših zemalja na svijetu. Ona vam nudi najrjeđe užitke i prijatnosti, a naročito će vam život u glavnom gradu pružiti veliko zadovoljstvo.

— A život u provinciji, ser! Govori se čak i o razbojničkim bandama koje navodno tamo postoje!

— Mylady, ti razbojnici su vam najotmjeniji kavaliri, kakvih samo može biti. Jednog lijepog dana će vas napasti i prema vama postupiti sa svom učtivošću a ako vas jednom kasnije vođa tih razbojnika bude u nekom društvu ponovo sreo, on će vam sa svom učtivošću ponuditi ruku i neće ništa drugo od vas tražiti do da samo zaboravite na tu malu avanturu.

— Pa to je vrlo romantično! U takvim slučajevima se, dakle, radi samo o novcu?

— Uglavnom. U udaljenijim krajevima je svakako malo opasnije. Tko tu nije u svako doba spreman na sve, taj može lako svoju hrabrost platiti smrću. Zato se u tim krajevima putuje samo s pratnjom. Ipak se takve beznačajne opasnosti ne mogu ni izdaleka usporediti s opasnostima divlje savane.

Tamo je svatko protiv svakog. Čovjek je svakog trenutka u smrtnoj opasnosti. Tko se tu nađe bez dobrog konja i dobrog oružja, tko nije dovoljno snažan i nema iskustva, taj bolje da ostane kod kuće.

— Da, čitala sam o tome. Da li je istina da ljudi koji žive u toj divljini mogu otkriti svaki trag čovjeka ili životinje?

— Naravno. Samo za to nije dovoljna vježba, već, prije svega,

oštroumnost koju čovjek ne može steći. Ona je urođena u njemu. On mora da poznaje svaka zrnce pijeska, svaku travku, svaku grančicu, mora da uzme hiljadu okolnosti u obzir na koje netko drugi ne bi ni pomislio.

— Jeste li i vi to radili?

— Bio sam primoran — potvrdi Sternau olako.

— Ah, onda ste i vi bili jedan od onih čuvenih izviđača koji provode tako romantičan život?

On se pokloni s vragoliastim ponosom: — Na usluzi, mylady.

— Kad bih mogla samo jednom da doživim da vidim tu oštroumno jednog prerijskog lovca!

— Ta želja će vam se u Meksiku lako ispuniti, ali ovdje, mylady... ah, da, možda će vam se i ovdje pružiti ta prilika, jer vidim trag koji nam može poslužiti kao primjer.

Za vrijeme tog čavrljanja oni su se bili udaljili od Elvire i njenog cvijeća i došli u onaj dio parka što je graničio sa stražnjom stranom dvorca. Obično oko ne bi u pijesku staze otkrilo nikakav otisak stopala, ali vičan Sternauov pogled, potaknut razgovorom, prepozna odmah da je tuda prošlo više ljudi.

— Neki trag? — zapita ga Engleskinja gledajući pažljivo stazu. — Ja ne vidim ništa!

— To vam vjerujem, mylady — odgovori joj Sternau. — Svakako je potrebno oko jednog Indijanca ili jednog iskusnog prerijskog lovca da iz položaja pješčanih zrnaca zaključi da je ovom malo korišćenom stazom, za vrijeme noći, netko prošao.

— Za vrijeme noći? Ser, pa to miriše na neku pustolovinu?

— Oh, ne moramo odmah na tako nešto pomisliti — nasmiješi se Sternau. Uhvativši je za ruke da je zadrži, on nastavi: — Molim vas, ostanite ovdje da stopalom ne izbrišete tragove! — On se sagnu da pregleda pijesak i reče: — Sad pogledajte mylady! Primjećujete li da je pijesak ovdje ugažen?

Amy ga posluša, upre pogled u pijesak i potvrdi, sva iznenađena:

— Zaista, vidim otisak! I vi mislite da potiče od nekog stopala?

— Naravno. On potiče od jedne velike čizme, od čizme koja ima veoma široku i nisku petu, otprilike od čizme kakvu nose ribari i

lađari, a ovdje je trag još jedne druge čizme koji odgovara prvom. Sad dalje! Ovdje desno imate još nekoliko tragova: ovuda je dakle prošlo nekoliko ljudi. Ako biste dobro osmotrili rub tih otisaka, onda biste vidjeti da on nije više toliko oštar kakav bi bio da su ti ljudi prije kratkog vremena ovuda prošli. Oni su, dakle, bili ovdje prije ponoći.

— Ali takve čizme nitko ne nosi u dvorcu — primijeti djevojka čiju znatiželju poče da draži ovaj neobičan trag.

— Iz toga se dakle mora naslutiti da su ovdje bili stranci — odgovori joj Sternau. — Ja počinjem polako da sumnjam.

— Ah, stvarno? — zapita ga bojažljivo Engleskinja.

— Da, ti ljudi su došli iz dvorca. Da vidimo iz kojih vrata!

Oni pođoše za tragom prema dvorcu i stigoše do stražnjih ulaza kojim su se poslužili gusari.

— Ah! — viknu Sternau. — Pogledajte, kad su odlazili, udarili su drugim putem, nego kad su došli. Ti ljudi su izašli ovdje lijevo između žbunja a onda pošli tamo desno kroz park. Dakle, zaista su bili stranci. Ovo mi je veoma sumnjivo. Požurimo! Moramo što prije, vidjeti kuda su otišli.

Oni pođoše za tragam. Amy Drvden je bila iz minute u minutu sve uzrujanija. Ona opazi s kakvim izoštrenim pogledom njen pratilac promatra i najmanju sitnicu i s kakvom sigurnošću određuje pravac. Ona se začudi, kad je Sternau, stigavši do mjesta gdje je staza bila šira a pijesak još mokar od rose, pregledao tlo s još većom brižljivošću nego dotle i rekao:

— Mylady, ovo je čudno. S tim strancima je bio i neko iz dvorca. Pogledajte, ovaj otisak potiče od neke gospodske čizme! Ja ću ga obilježiti.

S tim riječima liječnik izvadi list novina i olovku i nacrta prema tragu obrise čizme, tako da je crtež sasvim tačno odgovarao potplati čizme.

— Tako, ovo je jedno — reče on. — A drugo, je još čudnije. Ovuda su prošla dva čovjeka. Opažate li da su pete njihovih čizama dublje ugazile pijesak nego ooplat one čizme?

— Da, ser!

— Oni su, dakle, gazili čvršće nego ostali. Sigurno su nosili neki teret koji nije bio lak. Hajte, mylađy, pođimo sad malo dalje!

Oni su slijedili trag duže vremena, ne progovorivši ni riječi, kad su se najzad zaustavili, Sternau reče, sav začuđen:

— Ah, ovdje su stajala neka kola!

— Zaista? — zapita ga Amy Dryden. — Šta će kola ovdje među žbunjem.

— To se i ja pitam. Ovdje se završava park. Vidite li tragove kola? Bila su upregnuta dva konja. Ovdje su spustili teret koji su nosili, ovdje pokraj kola.

On se saže da podrobno pregleda otisak koji je teret ostavio u mekanoj mahovini. Mahovina se bila gotovo posve podigla, te je izgledalo da Sternau neće tu ništa otkriti. Tada mu pogled zape za jednu onisku trninu. On brzo ispruži ruku, skide nešto sa trna i prinese brzo oku. Bio je sav blijed u licu i uzviknu prestrašeno:

— Znate li kakav su to teret iznijeli iz dvorca i bacili u kola?

— Milostivi Bože, ser, nemojte me plašiti! — uzvrati Amy Dryden bojažljivo. — Šta je to bilo?

— Čovjek! Pogledajte ovdje ovih nekoliko vlasi što sam ih našao na trnu! Zakačile su se kad su ga spustili. One su duge i crne, skoro iste onakve kakve ima poručnik de Lautreville. Te vlasi ne potiču od žene, već od muškarca.

Sad dođe red i na Engleskinju da preblijedje. — Mister de Lautreville? — zapita ona, duboko prepanuta. — Ser, dogodila se nesreća, zločin! Moramo odmah pogledati koga nema u dvorcu.

— Hm! — odgovori Sternau duboko zamišljen. — Sve mi ovo dakako izgleda krajnje neobično. Ali bilo bi prerano zaključiti da se dogodila nesreća ili zločin. Ne nalazimo se u američkoj prašumi. Mi živimo ovdje u sređenim prilikama, a naše traganje, kakvo je uobičajeno po savanama, samo je raspalilo našu maštu.

— Nazivate li vi sređenim prilikama i to što su vas htjeli ubiti ovdje u parku i što su mene i Rosetu napali? — zapita ona, još uvijek preplašena.

— Vaš prigovor je na mjestu, mylady. Hajte, vratit ćemo se odmah!

Oni brzim koracima pođoše prema dvorcu čiji su se žitelji u međuvremenu bili ustali.

— Mylady, ja vas molim, nemojte sada nikome, ništa reći! — zamoli je Sternau. — Tu stvar za sada prepustite meni! Prije svega

moramo poštediti grofa. On je još slabašan, te se ne smije uzbuđivati. Odite u primaću sobu i ne recite ni riječi o ovome, dok ne budem s vama ponovno govorio!

Amy obeća i pođe stubama dok se Sternau uputi u stan domaćina gdje su, kao što je znao, u to doba čistili obuću svih žitelja dvorca. On zateće u tom poslu domaćina i njegove sluge, i bez jedne riječi izvadi list novina. Ubrzo nađe čizmu koja se sasvim podudarala sa crtežom što ga je načinio po otisku u pijesku.

— Čija je ovo čizma? — zapita on domaćina, koji je začuđeno posmatrao što liječnik radi.

— Ona pripada senjoru Gasparinu Corteju — odgovori mu ovaj.

Na to se liječnik odmah uputi kaštelanu da se dalje raspita. Tu sazna da su svi u dvorcu budni, izuzimajući poručnika koga Alimpo još nije bio vidip.

— Dođite, senjor kaštelano, da ga probudimo! — reče Sternau.

— Da ga probudimo? — zapita ga Alimpo iznenađen. — Zar nam neće zamjeriti ako ga budemo uznemirili?

— Ne.

Oni nađoše poručnikove odaje nezaključane i prazne. U spavaćoj sobi krevet bijaše netaknut, a razni znaci su ukazivali na to da se tu moralo odigrati nešto neobično, ako ne i borba. Na podu je ležao komad debelog užeta. Izgledao je kao kraj starog užeta kakav se upotrebljava pri mjerenju brzine jedrenjaka. Šešir koji je poručnik imao sinoć na glavi, ležao je također na podu.

Sad je liječnik bio siguran da se de Lautrevilleu nešto dogodilo. On se raspita u dvorcu i saznade da ga od jutros još nitko nije vidio. Brzo se odlučivši, on pođe u Cortejove odaje. Tu se ne prijavi, već uđe odmah nakon kratkog kucanja. Odvjetnik je upravo pušio svoju jutarnju cigaretu. Izgledao je kao da je veoma iznenađen tom ranom posjetom i upita, pošto su izmijenili kratak pozdrav;

— Ah, senjor Sternau! Čime vas mogu uslužiti?

— S jednim obavještenjem za koje bih vas zamolio.

— Onda govorite! Ali budite kratki! Nisam navikao da me u ovako neuobičajen sat netko smeta.

Cortejo izreče ove riječi strogim tonom i izrazom koji jedva da je mogao biti mrkiji. Sternau ne dopusti da ga to zavede. On priđe sasvim

blizu notaru, pogleda ga oštro u oči i reče:

— Sigurno neću biti opširan, senjor, ako mi vaš odgovor bude kratak i iskren kao što je moje pitanje: Gdje je poručnik de Lautreville?

Advokat nije očekivao ovakvo pitanje. On upadljivo problijedje pa je potrajalo neko vrijeme dok se nije pribrao. Onda pak reče utoliko glasnije:

— Senjor Sternau, vjerujem da ste ušli u pogrešnu sobu. Šta se mene tiče taj Lautreville?

— Svakako isto onoliko koliko i svaki drugi na Rodrigandi. Poručnik je, naime, nestao bez traga.

— Nestao? Onda ga potražite, senjor! Ako je zaista odmaglio, to me nimalo ne čudi. Ja sam ga od prvog dana smatrao za pustolova.

— Ma nemojte, ovdje ima i drugih pustolova — uzvrati mu Sternau mirno. — Tko su bili ljudi sa kojima ste vi izvršili napad na poručnika i prenijeli ga do kola što su čekala na ivici parka?

Odvjetnik protrnu. Vjerovao je da ih nitko nije primijetio te je sada po Sternauovom pitanju morao pretpostaviti da ih je netko uhodio. Sav prestrašen, on pruži ruku prema naslonjaču koji je pored njega stajao da se na nj osloni. Istog trenutka pomisli da bi onda sigurno pokušali da ga u tome spriječe. Pošto se to nije dogodilo, zaključio je da ih niko nije opazio i da se Sternauovo pitanje zasnivalo samo na goloj pretpostavci. To povrati advokatu prisebnost i on odgovori što je hladnokrvnije mogao:

— Jeste li poludjeli, senjor, ili poput mjesečara hodate po vedrom danu? Gledajte da se što prije izgubite odavde, inače ću vas izbaciti kako budem znao!

Sternau se na ovu prijetnju nasmiješi i odgovori:

— Senjor Cortejo, bit ćemo iskreni jedan prema drugom! Otkada sam vas prvi put vidio, ja sam vas beskrajno zavolio. Ja sam vas zato krišom promatrao i došao do uvjerenja da vi tu ljubav i zaslužujete. Ja vam zato neću više dosađivati, pogotovu što mi je namjera bila samo da vam pokažem da sam spoznao vašu pravu vrijednost. Ali ako bi moja ljubav prema vama trebalo da bude toliko velika da se više ne mogu da svladam, onda mi nemojte zamjeriti ako vas iz duboke naklonosti prema vama zagrlim i... ugušim! Adios, senjor!

Nakon podrugljivog poklona on izađe iz Cortejove sobe.

Advokat osta u veoma tmurnom raspoloženju. — Što li je to? — zapita se on. — Kakva poruga! Ovaj čovjek me je prozreo i otkrio mi kartu. Moram ga učiniti bezopasnim. Otkud zna da su ovdje bili stranci koji su poručnika prenijeli do kola i da sam i ja bio sa njima? Ah, moram ga bezuvjetno, pa stalo što stalo, ukloniti s puta! Nada mnom su se nadnijeli sami mutni oblaci. Ali ja ću razvedriti nebo. I grof će dobiti nekoliko kapi otrova. Zapravo, trebalo bi da ga ubijem, ali najprije želim da se uvjerim da li otrov uistinu izaziva ludilo koje je isto takvo zlo kao i smrt. Luđak će onda doći pod tutorstvo, pa će Alfonso postati vlasnik golemog imanja, baš onako kao da je grof mrtav. Ja ću pobijediti, iako se neprijatelji sa svih strana dižu protiv mene!

Dok je Cortejo govorio ovako sa samim sobom, Sternau pozva sve žitelje dvorca, izuzimajući grofa Manuela, i saopći im da je poručnik de Lautreville nestao. Ta vijest izazva opće ogorčenje, naročito kad Sternau spomenu da je u parku otkrio tragove po kojima se može zaključiti da se radi o nasilnoj otmici. On prešuti sumnju koja je pala na advokata.

Najdublje je bila dirnuta Engleskinja. Ona je preklinjala liječnika da poduzme sve ne bi li razjasnio tu tajnu. Ona pak zamoli sve prisutne da grofu ne odadu ono što se zbilo. Posavjetovaše se kako bi na najpodesniji način pronašli poručnika te se složiše da ipak postoji mogućnost da se de Lautreville dobrovoljno udaljio. Zato su zaključili da pričekaju još jedan dan i da se tek onda raspitaju za nestalog oficira najprije u Parizu gdje se po njegovim riječima nalazio njegov garnizon.

Sternau se suglasi s tom odlukom, ali u sebi on naumi da ništa ne propusti šta bi moglo unijeti svjetlo u tamu. Zato zamoli grofa, ispričavajući se da mora neodložnim poslom u Barcelonu, da mu odobri dopust te naredi da mu osedlaju konja. Pošto ga je Adelardo, poručnikov sluga, još jednom uvjerio da je neshvatljiv nestanak njegovog gospodara i njemu zagonetan, on uzjaha na konja i napusti dvorac.

I advokat je sa Alfonsom i Clarissom prisustvovao vijećanju u dvorcu. On otkri zašto je Sternauova sumnja baš upravo na njega pala, te još odlučnije naumi da liječnika ukloni. Kad je čuo da se za njega

sedla konj, on odmah nasluti da Sternauov odlazak stoji u vezi sa poručnikovim nestankom. Možda je liječnik htio da dalje slijedi otkriveni trag. Stoga advokat krene još prije njega iz dvorca i zaobilaznim putem pohita prema mjestu gdje su za vrijeme noći stajala skrivena kola. Nije imao potrebe da dugo čeka jer ubrzo ugleda svoga protivnika gdje dolazi. Sternau je naslućivao da će ga pratiti pa je zato udario putem prema selu, a onda ipak skrenuo u stranu i došao na spomenuto mjesto da iznova započne traganje. Da bi otkrio trag kola, nije trebalo da sjaši s konja; on zato krene dalje ne opazivši skrivenog uhodu. Ovaj ga pusti na miru da odjaši i vrati se u dvorac.

— Onako je kao što sam mislio — promrmlja u sebi Cortejo, sav bijesan. — Poći će za tragom, ali će ga već na prvom putu gdje se ukazu mnoge kolotečine sigurno odmah izgubiti. Ipak moram brzo raditi da preduhitrim sve eventualnosti.

Kad je Cortejo stupio u zamak, on susrete jednog slugu koji je ponio u sobu grofa Manuela jutarnju čokoladu i u isti čas primijetio groficu Rosetu kako se uputila kaštelanu.

— Ah — pomisli on — sad je grof sam. Sad ili nikad!

Cortejo pohita u svoje odaje da uzme bočicu koju mu je bio dao kapetan Landola. Uz put uze u ruku i nekoliko spisa i pođe svome gospodaru. Grof je sjedio sam za stolom gdje je bio postavljen doručak samo za jednog, te Cortejo bi siguran da se grofova kćer neće brzo vratiti. Grof je nosio preko očiju zaslon kako bi još izvjesno vrijeme zaštitio oči, ali je izgledao sasvim zadovoljavajuće, a vedrina na njegovom licu pokazivala je sasvim uvjerljivo da je dobro raspoložen.

— Dobro jutro Cortejo, došli ste mi kao poručeni — pozdravi grof odvjetnika, kad je ovaj stupio. — Htio sam vas pozvati nakon doručka.

— Stojim vašoj visosti u svako vrijeme i svim snagama na raspolaganju — reče odvjetnik tonom najdublje odanosti.

— Znam to, Cortejo, vi ste mi dugi niz godina vjerno i pošteno služili, i ja se nadam da će doći vrijeme kad ću moći da vam se odužim. Možda sam ponekad bio i malo netrpeljiv prema vama, to morate pripisati mojoj bolesti, inače sam vam uvijek bio naklonjen. I danas, pošto mi se povratio dragocjeni vid mojih očiju, ja, osjećam koliko je lijepo vidjeti sve svoje sretnima. Imate li možda kakvu molbu?

— Don Manuele, ja nikad nisam izgovorio nijednu želju koja bi se ticala mene — reče ponosno notar. — Moja molba se odnosi na jednu čisto poslovnu stvar. Mogu li vam počitati nacrt novog ugovora za našeg zakupca Antonia Firenzu?

— Pročitati? Hm, ja bih ipak sam pokušao da ga pročitam. Doktor Sternau nije ovdje, odjahao je za Barcelonu, pa me neće iznenaditi ako jednom budem prekršio njegovo naređenje. Dajte mi ugovor!

Cortejo pruži spise. Zašto mu je pri tom zadrhtala ruka? Grofove su riječi bile krive toj slabosti koja ga je za jedan kratak časak bila svladala. Dakle, liječnik je otišao u Barcelonu. Zašto? Da li je već znao da su otetog grofovog sina prenijeli tamo?

Grof međutim uze u ruku papir, priđe pisaćem stolu i sjedne. Zatim dade notaru rukom znak da i on sjedne i onda započe da čita ugovor. Zbog njegovih operiranih očiju prozor je bio još uvijek zastrt zavjesom, tako da je u sobi vladala polutama. Radostan što se nakon toliko duge slijeposti ponovo mogao da posluži očima, on poče da čita naglas,

Cortejo je izabrao naslonjač koji je stajao pored stola sa doručkom tako da je rukom mogao dosegnuti do grofove šalice. Kako je grofovo glasno čitanje učinilo svaki drugi šum nečujnim, on spokojno izvadi bočicu iz džepa i otvori je. Grof mu istom okrenu leđa. Cortejo se malo podiže i ispruži ruku sa bočicom. On je prinese iznad šalice, oprezno je nakrete i izbroji dvije kapi koje padoše u čokoladu. U tom trenutku don Manuel bijaše završio jednu podužu rečenicu i nehotice se okrete, kao da je htio da vidi da li ga Cortejo pažljivo sluša, kad ugleda odvjetnikovu ruku nad šalicom.

— Sta radite to? — zapita ga don Manuel, sav iznenađen.

— Oprostite, visosti, htio sam samo otjerati jednu muhu! — odgovori pribrano trovač.

Bočicu je držao na dlanu tako da je grof, već i onako slabih očiju, nije mogao opaziti. Don Manuel se zadovoljan odvjetnikovim odgovorom, ponovo okrete i nastavi da čita. Kad je završio sa čitanjem on reče:

— Ugovor je po mojoj želji. Potpisat ću ga. Pošaljite ga zakupcu da ga i on potpiše!

Onda priđe stolu i uze šalicu u ruku. Cortejo se podiže, prateći

napregnutim okom grofove pokrete. U njegovom pogledu nije bilo nikakvog milosrđa, nikakve blagosti ni kajanja, već samo hladne, bezosjećajne, zvjerske pohlepe. I tako grof prinese šalicu ustima nakrete je i isprazni do posljednje kapi, a onda je odloži. Sobom se začu tihi uzdah, zadovoljstva. On je dolazio iz usta odvjetnikovih koji poniznim glasom jednog sluge upita grofa da li ima još što da naredi. Ovaj odgovori:

— Imam, dakako, neki manji posao za vas, senjor Cortejo. Namjeravam da doktora Sternaua zadržim dulje vremena u mojoj kući. Sastavite ugovor sličan onom za doktora Ciellia, s besplatnim smještajem i ishranom, i primijetite uzgred godišnju plaću od tri hiljade durosa! Ja ću ga predati doktoru Sternauu!

— Još danas ću se dati na posao, visosti.

— Tako, onda smo za sada gotovi. Da ste mi zdravo!

Notar se udalji pošto se duboko pokloni. Stigavši u svoju sobu, on baci spise s podrugljivim osmijehom na stol i reče obuzet bijesom:

— Tri hiljade durosa! Onda bi taj momak mogao da živi kao barun. Ali tako dobro mu neće biti. Neću mu uraditi ugovor. Sada ću odmah poći u Barcelonu za njim. Dok ja budem odsutan, lijek će stupiti u dejstvo te tako na mene neće pasti nikakva sumnja, budući da neću biti tu.

Jedva da je prošlo pola sata, on pojaha cestom kojom je prije njega udario doktor Sternau.

Nakon nekih pola sata od njegova odlaska spusti se Alimpo iz svojih odaja na gornjem katu i pođe grofu da primi naređenje. On je spadao u one kojima nije bilo potrebno da se prijave te uđe kao i obično u sobu ne poslavši prethodno slugu. Sav užasnut on ustuknu: grof se poput životinje šćućurio u najudaljeniji kut i žalosno cvilio.

— Oh, nemojte mi ništa učiniti! — molio je on cvileći. — Pa ja ne znam tko — tko sam!

Kaštelan nije bio nikakav junak, ali ljubav prema gospodaru uli mu hrabrost da ostane.

— Visosti! Don Manuele! — viknu on. — Dolazim da vas pitam...

— Oh, ne pitajte me! — zamoli ga grof, prekinuvši ga u riječi. — Ja ne znam — ne znam — ne znam ništa više.

— Bože dragi! — viknu Alimpo. — Što se to dogodilo! Moj dobri, dragi don Manuele, ustanite! Dopustite mi da vas podignem!

S tim riječima kaštelan priđe grofu. Ovaj se pak još više šćućuri u kut, ispruži ruke braneći se i dreknu:

— Bježite što dalje od mene! Ja ne znam — ne znam ništa!

— Ali visosti, zar me ne poznajete više? Pa ja sam vaš vjerni Alimpo!

— Alimpo? A-lim-po? — zapita ga grof prisjećajući se, a onda se lagano uspravi, priđe korak bliže i dodade: — Alimpo, da, tačno! Ja sam vjerni Alimpo. O da, sad znam — znam. — Ja sam Alimpo!

Njegove ukočene oči ponovo oživješe. On poče lagano da šeta po sobi ne obraćajući pažnju na kaštelana; mrmljao je čas veselo, čas šaljivo:

— Da, da, ja sam vjerni Alimpo, sad znam tko sam. Ime mi je Alimpo.

Kaštelana spopađe takav strah da pobježe što je brže mogao svojoj Elviri koju zateče gdje glača rublje.

— Elvira! — viknu on, sav zadihan od brzog trčanja.

— Šta je! — zapita ga ona i podiže oči sa svog posla. Kad je ugledala svog

muža, duboko usplahirenog, ona ispusti na pod, uz bučan tresak, vrelu peglu.

— Santa Madonna. — zakuka ona. — Što se dogodilo? Što mi izgledaš tako očajno, moj Alimpo!

— Da, da, sasvim očajno! — zastenja on tražeći zraka. — Zbog grofa. On je — oh, ah! On je — on je poludio!

Elvira ustuknu jedan korak i otvori usta da nešto kaže, ali ne izusti nijedne riječi, te joj usta ostadoše širom otvorena.

— Da, da, poludio, totalno poludio! — nadopuni se kaštelan.

Tek sada, pošto je Alimpo ponovio tu strašnu vijest, Elviri se povrati moć govora. Ali glas kojim je progovorila nije bio tužan, već duboko gnjevan:

— Moj vjerni Alimpo, ti si sam poludio!

— Ja?! — zapita je on gotovo Ijutitim glasom. — Čuj me, draga Elvira, takve uvredljive riječi ne dopuštam da mi se kažu! Grof

je uistinu poludio!

— Tako! A tko ti je to napunio glavu?

— Nitko. Ja sam svojim očima vidio.

— Nemoguće! Tko zna što si ti vidio, Alimpo!

Takva sumnja bijaše za njega previše. On uhvati svoju punašnu suprugu za ruku i reče, povukavši je iz sobe:

— Pođi sa mnom, Elvira, pa ćeš vidjeti da sam u pravu!

— Da, odmah! — odgovori mu ona. — Pričekaj samo da sklonim peglu!

Ona podiže pogled sa poda na kome se mogao vidjeti nagorjeli otisak vrele pregle, skloni je na sigurno mjesto i pođe za svojim mužem u grofovu odaju. Tamo ga zatekoše kako se još uvijek tiho šeta prostorijom, kao da se prikrada, i preda se govori:

— Da, da, nemojte mi ništa učiniti, sad znam — znam tko sam; ja sam vjerni Alimpo!

Grof je izgledao toliko unezvjereno da je svaka sumnja bila isključena: iz njega je zborilo nenadano ludilo.

Tek što je Elvira bacila prvi pogled na njega, ona poče da lomi ruke i da viče:

— O sveta gospo, istina je, on je poludio!

Zatim pade na stolicu i osta sasvim nepomična. Grof joj ču glas i okrete se prema njoj, jeziva, ukočena pogleda.

— Poludio? — zapita on. — Tko? Ja sam Alimpo — vjerni Alimpo! I produži da hoda po sobi.

— Trči, trči, Alimpo! — proštenja Elvira. — Pozovi brzo milostivu kontesu.

Alimpo posluša svoju ženu i nakon duljeg traženja nađe Rosetu u sobi Amy Dryden. I ona odmah po njemu vidje da se neko zlo dogodilo, te ga upita:

— Čemu tolika žurba. Alimpo! Što se desilo?

— Oh, moja milostiva konteso, nemojte se prestrašiti! — molio ju je on drhtava glasa.

— Bože ovo ne sluti na dobro! Govori brzo, Alimpo, što se zbilo?

— Nešto strašno, užasno!

Roseta skoči na noge i uhvati kaštelana za rame.

— Netko je, netko je — poludio! — promuca on.

— Poludio? Bože dragi, a tko, tko?

— Oh, moja vjerna konteso, oprostite mi što vam moram reći! To će vam zadati duboka bol. Radi se o don Manuelu.

— Mom ocu? — zapita Roseta, sva ukočena od čuđenja.

— Da.

Ona se onda nasmiješi i odgovori: — Moj dobri Alimpo, kakva je to grdna zabluda.

— Ne, ne — reče Alimpo. — Don Manuel je zaista poludio. I moja Elvira ga je vidjela. Ona se još nalazi kod. njega.

— Kako se pokazuje to njegovo ludilo? — zapita ga Roseta, još uvijek se smiješeći.

— Šćućurio se kao pas u najzabitniji kutak, kad sam ušao u njegovu sobu. Oči su mu bile ukočene, prestrašene. Cvilio je i molio me da mu ništa ne učinim, zaboravio je tko je i misli da je sam, kaštelan Alimpo.

Roseta pogleda s nevjericom Alimpa, a onda bez riječi zgrabi prijateljicu za ruku i povuče je žurno za sobom. Kaštelan pođe za njima. Kad su ušli u grofovu sobu, Elvira je još uvijek sjedila na stolici i lomila prste. Grof je i dalje koračao po sobi, poput mačke, i neprestano ponavljao iste riječi. Roseta je još uvijek vjerovala u neku komičnu zabludu. Ali zato je utoliko bio snažniji udarac koji ju je pogodio kad je ugledala oca. Pred njenim očima se smrče, ona zagrabi rukama zrak da potraži oslonac i pade u naručje Amy Dryden, Zamalo je ne svlada nesvjestica, ali ona se prikupi, oslobodi se prijateljice i pohrli grofu.

— Oče, zaboga, što ti je, što ti se dogodilo? — viknu ona.

Grof se zaustavi i pogleda je ukočenim bezizražajnim očima. — Što mi je? — zapita je on. — Ne znam. Nemoj mi ništa učiniti, jer ja sam vjerni Alimpo! — Ove riječi je izgovorio lagano i tiho.

— Oče, oče! — zakuka prestrašena kći bacivši mu se oko vrata.— Što ti se dogodilo? Ti si bolestan. Zar me ne poznaješ?

— Poznajem ?— zapita je on, lagano mašući glavom. — Ja ne poznajem nikog. Ja sam Alimpo.

— Ne, ti nisi Alimpo — odgovori mu ona. — Ti si moj otac, moj

dragi otac. Hajde, prisjeti se!

Uz glasan plač, od kojeg se zdravom čovjeku srce paralo, Roseta se baci na njegove grudi. Milovala mu je obraze i razbarušenu kosu, ljubila ga u usta i mršavu ruku, pripijala se uz njega svom svojom ljubavlju i svojim bolom. Ali on je ostao hladan u njenom naručju; najzad ju je odbio od sebe i rekao:

— Nemoj me ugušiti, nemoj mi ništa učiniti, jer ja znam sada tko sam. Ja sam Alimpo, da, vjerni Alimpo!

To je bilo i suviše za mladu Rosetu. Ona zagrca i pade na divan. Njena prijateljica potrči prema njoj i zagrli je rukama, glasno plačući, a kaštelan i njegova žena zakukaše gorko. Grof je, međutim stajao pred njima, gledao ih staklenim očima i govorio:

— Ne plačite! Pa ja vam nisam ništa učinio, ja sam vjerni Alimpo.

— On, bože dragi, što da radimo? — zakuka Roseta.

— Zar senjor Sternau nije ovdje? — zapita Amy, sva u suzama.

Tada skoči kontesa Roseta na noge.

Sternau! — viknu ona. — Oh, kako sam ga mogla zaboraviti! Da, samo nam on može pomoći, samo je on kadar pomoći. Ali on je u Barceloni. Alimpo, brzo pošalji glasnika za njim! Neka se odmah vrati!

— Za Barcelonu? — zapita kaštelan spreman da poleti. — Gdje se može tamo naći?

— Ah Bože, to ne zmam! — Pošalji trojicu, četvoricu, petoricu, glasnika, neka lete, nek tjeraju konje dok ne skapaju, samo da ga što prije nađu! Brzo, brzo! Ovdje je svaka minuta dragocjena.

Roseta ne pomisli na svoga brata, ne pomisli nj na koga drugog, već samo na svoga dragana. Kaštelan pohita prema stajama, i već nakon nekoliko minuta poletješe tri glasnika na najbržim konjima iz Rodrigande.

Alfonso je stajao u sobi senjore Clarisse kraj prozora. Kad je vidio jahače na konjima, on se obrati svojoj majci:

— Mora da se nešto neobično dogodilo. Grof je upravo poslao tri glasnika.

— Ah! Kuda?

— To je teško reći. Pojurili su desno prema cesti za Mataro ili Barcelonu.

— Ne bih mogla da se sjetim nikakvog razloga. Zar se ne bi htio odmah raspitati, sine? U našoj situaciji sve je značajno, pogotovu jedan tako neobičan događaj kao što je ovo upućivanje trojice glasnika u isto vrijeme. Čovjek nikad nije dovoljno oprezan.

Alfonso otvori prozor i mahnu Alimpu, koji se upravo vraćao iz staja.

— Tko je poslao onu trojicu glasnika? — zapita on, kad je kaštelan ušao u Clarissinu sobu.

— Ja, milostivi gospodaru — odgovori mu Alimpo.

— Kuda?

— Za Barcelonu.

— Po čijem naređenju?

— Milostiva kontesa je tako zapovijedila.

— Ah! Šta će ti ljudi u Barceloni? I to trojica u isto vrijeme!

— Treba da potraže senjora Sternaua.

Kaštelan nije imao ni najmanje poštovanja prema Alfonsu, stoga mu je ovaj morao naprosto svaku riječ da izvlači kliještima iz usta.

— Zašto traže liječnika? — zapita ga mladi grof dalje.

— Njegova visost, don Manuel, se iznenada razbolio. Čini mi se da je njegova visost poludio.

— Poludio? Caramba! — Ovu psovku Alfonso izusti prestrašenim glasom. Neki bi pažljivi promatrač mogao lako otkriti kako mu je oko zablistale. Onda reče kaštelanu: — Dobro je. Ja ću se odmah pojaviti.

Tek što je Alimpo za sobom zatvorio vrata, kad Clarissa skoči na noge, zgrabi svoga sina za ruku i zaklikta:

— Pobijedili smo, Alfonso, pobijedili! Znaš li tko je to ludilo izazvao? Tvoj otac!

— Ah! Nije moguće! Zar se može izazvati ludilo kod ljudi koji su još prije jednog sata bili zdravi?

— Dakako. Tvoj mi otac nije ispričao nikakve pojedinosti, ali mi je još sinoć spomenuo da će se grofu danas nešto dogoditi.

— Demonio, to je bilo mudro od njega! Nije umorstvo, a ja sam ipak nasljednik!

Dok se ovo zbivalo na Rodrigandi, advokat je jahao cestom za Barcelonu. Ali ne dugo zatim, on skrene na jedan puteljak. Ovaj je vodio preko sela i salaša. Sternau nije poznavao ovaj kraj te se morao držati, kao i kola čiji je trag slijedio, ceste. Pošto je advokat udario kraćim putem, mogao je stići mnogo ranije od liječnika i pobrinuti se da ovaj ništa ne sazna.

Kola su bila posuđena od vlasnika gostionice El hombre grande. Kad je stigao u Barcelonu, advokat pođe pravo k njemu i reče mu da ne daje nikome, tko ga bude pitao obavještenja, kome je posudio kola. Onda se on uputi u luku da potraži Landolu koga i nađe na brodu.

— Ah, senjor Cortejo — pozdravi ga kapetan. — Nisam vas tako brzo očekivao, ali mi je ipak drago što ste došli. Ja sam, naime, gotov i papiri su mi svi u redu. Mogu da isplovim.

— To je odlično.

— Odlično? Nadam se da se nije ništa neprijatno dogodilo.

— Ne. Moram vam samo reći da su primijetili vaša kola i da naslućuju koga ste u njih utovarili. Možda će za jedan sat stići u Barcelonu netko koji vam je slijedio trag.

— Lijepo, onda neka skoči u vodu i neka zapliva za mnom. Imate li vremena da sredimo račune?

— Da.

— Dobro, bit ćemo za četvrt sata gotovi, a onda ćemo dići jedra. Plima je već nastupila.

— A vaš zatočenik?

— Osjeća se dobro. Leži dolje u brodu; dosad nije smio ni da progovori ni da okusi jelo i vodu.

— On mora da umre! Mislite na naš dogovor!

— Budite bez brige! Pođite sa mnom dolje u kabinu, senjor!

Pola sata kasnije Cortejo se ponovo našao na kopnu, a lađa La Pendola diže sidro i isplovi na daleki put.

Kad je doktor Sternau napustio Rodrigandu, trag kola koji je slijedio doveo ga je na glavnu cestu koja povezuje Leridu s Barcelonom. Tu se pomiješao sa mnogim drugim tako da je traganje

postalo nemoguće. Za Sternaua je postojao samo jedan oslonac, znao je, naime, po otiscima stopala koje je ugledao u parku, približan broj ljudi koji su u kolima sjedili. Ali i to je bilo veoma nesigurno.

Srećom, na mjestu gdje put iz Rodrigande skreće na glavnu cestu stajaše neki pastir što je napasao stado merino ovaca na strnjištu. On je imao prekrivene taljige te je Sternau mogao pretpostaviti da je pastir i preko noći bio na polju. On pojaha prema njemu i upita ga nakon kratkog pozdrava:

— Jesi li prošle noći ovdje spavao?

— Da, senjor — odgovori mu pastir.

Liječnik mu iznese srebrnjak i upita dalje: — Da li je za vrijeme noći bio živ promet na cesti?

— Ne. Prošla su samo jedna kola. Ovom cestom tu, prema Rodrigandi.

— U koliko sati?

— Sat prije ponoći, možda i ranije. Vratila su se dva sata kasnije.

— Tko je sjedio u njima?

— Bilo ih je poviše. Nisam prepoznao nikoga.

— Kakvi su konji bili upregnuti?

— Jedan alat i jedan bijelac.

— Zar nisi vidio kako su ljudi bili obučeni?

— Čini mi se da su imali bluze i kape kakve se viđaju u mornara.

— Dobro, hvala ti. Adios — zdravo!

Sternau pojaha dalje. To što je čuo, pružilo mu je ipak oslonac. Uz put se zaustavljao kraj svih drumskih gostionica i raspitivao da li su tuda prošla kola, ali nije mogao ništa određeno saznati. Zbog toga je sporo odmicao. Najzad, nakon nekih tri sata jahanja, on stiže do jedne usamljene vente pred kojom je stajalo nekoliko jasala kao znak da se putnik tu mogao odmoriti upregnutim i osedlanim konjima. On sjaha, veza svog konja za jasle i uđe u onisku gostionicu gdje poruči čašu vina. Gostioničar je bio veoma govorljiv starac. On odmah započe sa Sternauom razgovor o vremenu i o hiljadu drugih stvari koje liječnika nisu nimalo zanimale. Najzad ga starac zapita:

— Kuda je senjor naumio?

— Tražim kola koja mora da su ovuda prošla.

— Kola? Hm! Možda sam ih vidio. Ja sam star, ne mogu više mnogo da pomognem. Zato uvijek sjedini kraj prozora. Kakva su to kola bila?

— Jedan alat i jedan bijelac bili su upregnuti u kola u kojima je sjedilo više ljudi, obučeni kao mornari.

— Aha! — kimnu potvrdno glavom. — Kad se to dogodilo?

— Možda su na nekih tri sata prije ponoći otišli i nakon nekih četiri sata vratili se ovim putem. Jeste li ih vidjeli kad su prošli?

— Ne, senjor, oba puta je bilo mračno kad su prošli, ali prvi put kad su se odvezli, svratili su kod mene.

— Ah! Dat ću vam ovaj zlatnik ako mi budete rekli kome kola pripadaju.

Starčeve oči zablistaše od radosti. Njegova venta bijaše uboga kućica, činilo se da nije bio imućan, te mu je zato zlatnik bio dobro došao.

— Dajte ga, senjor! — reče on mljackajući ustima. — Za ovaj zlatnik dobit ćete više nego što tražite. Kola pripadaju jednom gostioničaru u Barceloni. U to se mogu zakleti.

— Da li je i on bio u njima?

— Bože sačuvaj! S Landolom nije dobro jesti trešnje.

— Tko je Landola?

— Pomorski kapetan, čija se lađa zove 'La Pendola'.

— Kakve veze ima taj čovjek sa kolima na koja mislim?

— Santo Madonna! On je sjedio u njima i držao kajase u rukama. Bit će da se odvezao u Rodrigandu senjoru Gasparinu Corteju.

— Ascuas! Zar se oni poznaju?

Naravno. Štaviše, oni prave zajedno poslove, kako se zucka. Taj je Henrico navodno Amerikanac, užasan čovjek. Ljudski život za njega ne znači baš ništa. Kažu da je polugusar, a možda i cijeli. Isto tako ljudi pričaju da s vremena na vrijeme preveze i poneki tovar ebanovine.

— I u tim poslovima sudjeluje Cortejo?

— Da — kimnu glavom starac. — Objasnit ću vam to, senjor. Poznajete li grofa de Rodrigandu?

— Pa tako.

— Taj grof Manuel de Rodriganda bolovao je već duže vremena na očima i najzad oslijepio te se morao sasvim osloniti na svoga

odvjetnika.

— Sasvim razumljivo.

— Grof je neizmjerno bogat. A taj odvjetnik, naime taj Cortejo, vam je rođena hulja. I tako vam se to bogatstvo našlo pokraj tog nitkova kao što se jagnje nađe pokraj vuka, spremnog da ga raščereči i proždere. Razumijete li me?

— Vrlo dobro!

— Da ne bi nitko primijetio koliko se Cortejo obogatio na račun grofa, on je svoj plijen uložio u pomorsku trgovinu. On i kapetan Landola zajedno posjeduju lađu i dijele dobit.

— Jeste li sigurni u to?

— Priča se. Ali ja sam o tome nešto načuo i sinoć kad su mornari svratili kod nas. Oni su izbrbljali mnogo toga što sam sasvim dobro razumio, iako nije bilo namijenjeno mom uhu.

— Da niste možda čuli kome su išli na Rodrigandu?

— Ne. Ali kome bi Landola išao, ako ne Corteju?

— Dobro. Uzmite zlatnik, starče, vaš je. Vi ste ga pošteno zaslužili.

Gostioničar turi novac u džep, a lice mu se zasja od radosti. Sternau se upravo spremao da krene, kad začu vani topot konjskih kopita u galopu. On pogleda van i prepozna jednog slugu sa Rodrigande koji je jurio na zapjenušalom konju; onaj se odmah zaustavi kad ugleda konja koga je Sternau vani bio privezao, sjaha i uđe u gostionu.

— O kakva sreća što sam vas već našao, senjor doktor! — viknu on kad ugleda liječnika. — Šalje me milostiva kontesa. Nas trojica smo pojahali, a onda smo se razdvojili da vas slučajno ne bi mimoišli.

— Onda mora da je nešto veoma važno, što je?

— Don Manuel se iznenada teško razbolio.

— Nije moguće! — Na očima? — zapita Sternau prestrašeno.

— Ne. Ovdje!

— Tu? Nije moguće! Mora daje neka zabluda posrijedi!

— Tako je kao što vam kažem, senjor!

— Popijte brzo čašu vina, onda krenimo za Rodrigandu!

Kad su uzjahali, Sternau zapita slugu za pojedinosti i saznade da je advokat na konju napustio dvorac. On zaustavi svoga konja i upita:

— Jeste li na Rodrigandi neophodno potrebni?

— Sada? Ne.

— Hoćete li umjesto mene da pojašete za Barcelonu?

— Veoma rado, senjor.

— Onda pođite! Naime, treba da se raspitate u luci kog dana će isploviti trgovački brod 'La Pendola' s kapetanom Henricom Landolom. Da li ćete moći to da učinite?

— Oh, sigurno!

— Ali i senjor Cortejo bi mogao biti u Barceloni, zato ne smije nipošto saznati za što se vi raspitujete. Ja ću vas dobro nagraditi, ako mi budete donijeli pouzdanu vijest.

Sluga okrete svog konja i izgubi se u galopu. Liječnik također pojuri prema Rodrigandi. Put, za koji inu je trebalo tri sata, on sada prevali za nepun sat. Kad je sjahao pred stajom, preda nj izađe lično kaštelan da primi konja.

— Oh, senjor, kako se ovako nešto može dogoditi! — jadao se on. — Poludio, totalno poludio!

— Nevjerojatno! Gdje se nalazi?

— U svojoj spavaćoj sobi. Sa njim je i milostiva kontesa. Ona ne pušta nikog da uđe. Grof Alfonso se već proglasio za gospodara Rođrigande i htio poručiti po neurologa, ali kontesa mu to nije dopustila.

Sternau kimnu samo glavom i požuri stubama. Pred vratima predsoblja stajali su na straži dvojica slugu koji ga odmah pustiše da uđe. Kad je lagano stupio u bolesnikovu sobu, on ugleda grofa kako leži u krevetu s previjenom glavom. Kraj njega je sjedila Roseta sva u suzama, blizu nje Engleskinja koja je iskreno saučestvovala u njenom bolu. Sternau priđe bolesniku. On mu skide oblog sa čela, opipa bilo i onda zamoli djevojke da inu ispričaju što se dogodilo.

One mu ispripovijedaše tihim glasom ono što su znali dok ih je grof neprestano prekidao riječima:

— Nemojte mi učiniti ništa! Ja sam — ja sam vjerni Alimpo!

Sternau zatim pregleda bolesnikovo disanje i oči. Kad je završio, on priđe donjem kraju kreveta tako da gaje bolesnik mogao prepoznati i upita:

— Tko ste vi?

— Ja sam — sam — vjerni — Alimpo — odgovori mu bolesni grof mucajući.

— To nije istina! — reče Sternau oštrim glasom. — Sjetite se! Vi ste — vi ste — no?

— Ja sam — vjerni Alimpo! — odgovori mu jadni grof.

— Kuš, huljo jedna! Ti lažeš! — zagrmi na bolesnika liječnik svom snagom svoga glasa. — Ti nisi Alimpo! Priznaj tko si!

Tim riječima Sternau udari šakom o nogar kreveta da glasno puče. Djevojke se prenuše. Bolesnik pokuša da sakrije glavu pod pokrivač, ali mu je Sternau izvuče i zapovijedi, gotovo urlajući glasom:

— No, hoćeš li već jednom? Želim da znam tko si!

Bolesnik se svijao dok najzad nije zacvilio: — Nemojte mi učiniti ništa, ja sam zaista vjerni Alimpo!

Sad se Sternau okrene od kreveta i obrati djevojkama:

— Oprostite! Nisam mogao drukčije! Molim vas, što brže vode, marama i sudova da mu pustim krv,

— Je I opasno? — zapita ga Roseta bojažljivim glasom.

On joj ništa ne odgovori, već je gurnu u stranu i brzo izleti.

— O Bože, nema mu spasa! — uzdahnu ona. — Carlos sigurno ne bi vikao tako na oca, niti bi me gurnuo ovako u stranu! Ne želi da izgubi ni jednu jedinu sekundu. Ovo je dokaz, koliko je očeva bolest opasna.

Ali uprkos svog očajanja ona naredi da se što prije donesu potrebne stvari i kad se Sternau, dva minuta kasnije vrati, stajalo je sve spremno. On donese sa sobom malu kućnu apoteku, zavoj i ostalo.

— Što je grof danas jeo i pio? — zapita on.

— Samo jednu šalicu Čokolade — reče Roseta.

— Tko je tu čokoladu premio?

— Ja lično.

— Tko mu je donio?

— Sluga.

— Don Manuel je otrovan!

Sternau ovo izgovori s tolikom odlučnošću, da grofica pade u naslonjač.

— Isuse, spasitelju moj! — zastenja ona.

— I to 'pohon upasom', strahovitim otrovom. Njegovo mi je dejstvo poznato. Trebalo bi da vam ga prešutim. No, ako vam ovako iskreno kažem, onda vam to može poslužiti kao dokaz da još gajim nade. Naredite odimah slugama da dođu, da mu pustim krv!

Kad je grof opazio oko sebe te velike pripreme, on se od silnog straha smiri i bez protivljenja predade. Sternau pusti bolesniku krv i to u mjeri do koje je prema trenutnom grofovom stanju mogao ići. Zatim zapovijedi da uhvate nekoliko muha. Kad su, čudeći se tom neobičnom zahtjevu, uhvatili muhe, on ih spusiti u čašu na čije je dno kapnuo nekoliko kapi grofove krvi; zatim pozva djevojke da pogledaju što će muhe uraditi. One okusiše krv, zatim počeše da drhte i da se tresu a onda se zgrčiše i uginuše.

— Nisam se prevario, zaista je 'pohon upas'. Postoje različiti načini spravljanja ovog otrova, pri tom je jedino važno uzeti prava sredstva. Otrov na koji mislim i koji sam upoznao na Javi izaziva ludilo ako se uzmu dve do tri kapi, i smrt ako daju pet do šest kapi. Grof je vjerojatno dobio samo dvije kapi, i ja sam uvjeren da je trovaču bila samo namjera da grof poludi.

Ove riječi izazvaše u svima dubok strah; dugo je potrajalo dok se stišalo opće uzbuđenje, pogotovu što nitko nije znao da je osim sluge kod grofa bio itko drugi, na koga bi mogla pasti sumnja.

— I vi vjerujete da se otac još može spasti? — zapita bojažljivo Roseta.

— Da! — odgovori joj Sternau, sasvim uvjerljivo. — Ovaj otrov u malim količinama ima to svojstvo da prouzrokuje ludilo time što čovjeka lišava pamćenja. Kad je kaštelan ušao kod grofa, grof ovo pamćenje počelo je da se gubi. U njemu se zadržao samo posljedni ljudski lik koji mu je stao pred oči, pa zato vjeruje da je Alimpo. On ne zna ni za kakvo drugo ime. Morao sam vidjeti da li mu se sjećanje sasvim izgubilo. Zato sam govorio onako strogim glasom, ne bih li u njemu izazvao strah. Ali sve je bilo uzalud. Te dvije kapi otrova su mu već prešle u krv i mozak. Ja ću mu sada rasteretiti mozak španjolskim muhama i gorušičinim tijestom, a organizam sam mu djelomice oslobodio otrova najvećim mogućim puštanjem krvi. Otrov koji se još nalazi u tijelu suzbit ću protuotrovom, iako ne onim strašnim, grozno spravljenim lijekom koji se u tu svrhu navodno primjenjuje na Javi.

— Šta hoćete time reći, Carlos?

— Magi i vraći na otoku Javi tvrde da se protuotrov 'pohoti upas' dobija samo od slina čovjeka koga golicaju dok ne zapjenuši od bjesnila.

— I vi zbilja vjerujete u to? — upade mu u riječ lady Amy. — Da li zaista muke takvog nesretnika stvaraju otrov, ili u ovom slučaju protuotrov?

— Tko to može reći! Takvi grozni opiti su za nas Evropijane nepojmljivi, iako bi prokleti trovač zaslužio da se za to upotrijebi. Nije isključeno da se prilikom jednog takvog mučenja stvaraju izvjesni otrovi. Dovoljno je pomisliti samo na bjesnilo koje ujedom psa prelazi na čovjeka te se na isti način dalje širi. Neki misle da je i ona zloglasna 'aqua tofana' porodice Borgia u Rimu bila slično spravljana.

— Da. Zaboga, senjor, šta namjeravate onda da učinite?

— Za mene je najvažnije da sam siguran da je ovdje upotrijebljen 'pohon upas'. On je uglavnom sastavljen od alkaloida i sadrži u sebi teške otrove, strihnin i brucin. Protiv njih se moram boriti te prema tome moram prije svega upotrijebiti protutvari koje imaju u sebi dosta tanina. Kanim da spravim jednu brižno odmjerenu smjesu od kave u prahu, istucanog lišća čaja, zatim capsiuma, opiuma i joda, da sa njom onda pokušam liječenje. Ipak vam moram odmah reći da taj protuotrov neću nipošto već danas ili sutra upotrijebiti. Grof se mora najprije oporaviti od puštanja krvi. Zato vas molim da ne uznemiravate bolesnika. Izgleda da spava.

16. CIGANI

U kasno popodne vraćao se notar Gasparino Cortejo iz Barcelone. Već je počelo da se smrkava, a od Rodrigande je bio udaljen jedva jedan puni sat, kad iznenada zaustavi svoga konja. Na jednom proplanku u šumi kroz koju je vodila cesta on ugleda bezbroj koliba i šatora okolo vatre nad kojom je kiptao željezni kotao. Kraj vatre je vladala golema živahnost, jer su šatori i kolibe predstavljale ciganski logor.

— Da li je ono majka Zarba? — zapita se on u sebi kad je ugledao jednu staru ženu gdje čuči kraj vatre. — To bi bio sretan sastanak!

U međuvremenu ga Cigani opaziše; njega ubrzo opkoliše bezbroj muškaraca, žena i djece, što u se derala i vikala.

— Da vam gatam, senjor? — zapita ga jedna djevojka.

— Ja znam bolje! — viknu jedna starica.

— Gospodine, podarite nam nešto! — zaurlaše petoro ili šestoro djece, objesivši se o Cortejevog konja.

Španjolac se samo smiješio sa visine na tu silnu graju i ljubazno kimnuo glavom prema jednom starcu.

— Nisi li ti onaj hrabri Garbo? Trebalo bi da me poznaješ? — zapita ga on.

Oslovljeni Ciganin mu priđe i pogleda ga ispod šešira široka oboda.

— Ah, senjor Cortejo! — viknu on. — Dobro nam došli! Nisam vas odmah prepoznao. Nemate li lulicu duhana za jednog sirotog čovjeka?

— Dobit ćeš je odmah, Garbo, a kasnije još i više ako to budeš htio da zaradiš!

— Zašto da ne? Od vas sam već zaradio mnogu lijepu paru. Imate li možda kakav posao, senjor?

— Možda će biti. Htio bih da govorim sa majkom Zarbom. Pridržite mi konja!

Gasparino Cortejo sjaha i pođe prema vatri. U kotlu se kuhalo

nekoliko pilića, jedan kunić, jedna bundeva i nekoliko riba.

— Dobro veče! — pozdravi on staricu.

Ona je miješala jednim dugačkim štapom po kotlu te se ne osvrte, već upita: — Tko je?

— To ćeš vidjeti ako me pogledaš. Ili je nekadašnji cvijet Cigana postao toliko ponosan da ne želi više da pogleda svoje stare obožavatelje?

Tada se starica lagano okrete. Teško je pogoditi godine u stare Ciganke pa se tako nije mogla odrediti ni dob ove starice. Ali jedno se još i danas vidjelo: u svojoj mladosti morala je biti veoma lijepa.

— Ah, Cortejo! — pozdravi ga ona prisno, i oslonivši se o štap koji joj je služio kao varjača, podiže se sa zemlje. Haljine su joj bile sve u krpama, ali se ipak ponašala ponosito i zapovjednički. — Vi ste još živi, senjor? — zapita ona, mjereći advokata sijevajućim pogledom. — Mislila sam da ste već odavna otišli k vragu!

— Ah — nasmija se on — vidim da si još uvijek ona stara. Od kada boraviš ovdje?

— Ovdje? Tek od podne.

— Ah, zato vas od jutros nisam vidio. No, reci mi, Zarba, jesmo li još uvijek stari prijatelji?

— Da — odgovori ona vrebajućiim pogledom.

— Gasparino plaća dobro — nasmija se notar.

— Znam — reče mu ona. — Ali on i traži da se posao obavi dobro i da se šuti.

— Da, kao na primjer danas — složi se on. — Kakve su vam sada cijene?

— Hm, još uvijek stare — uavrati Zarba.

— Od kada se nismo vidjeli, morao sam s drugim raditi.

— Znam — kimnu starica. — S capitanom. Jeste li zadovoljni?

— Ne, šteta što vas nisam tu skoro imao! Dakle, mrtvac stoji još uvijek pet stotina durosa?

— Da, naime, jedan običan.

— A neobičan?

— Tu se držim njegovog ugleda i bogatstva.

— Jedan grof, na primjer?

— Ascuas! Pa ne mislite valjda...

Zarba ne produži, već samo pokaza rukom iza sebe prema Rodrigandi.

— Hm! Nije isključeno! — odgovori on.

— Mrtav ili da nestane bez traga?

— To još nisam odlučio. Koja će biti cijena?

— To i ja još nisam odlučila — nasmija se starica. — Mi dolazimo iz kraja...

— Rodrigande? Kako stoji tamo? Ima li što novog?

— O da, grof ima napade.

— Kakve!

— To nisam mogla saznati, ali kažu da će ga doktor Sternau izliječiti.

— To mu baš neće poći za rukom.

— Aha, naslućujem. Izgleda mi da ste s tim napadima dobro upoznati!

— De! Zapamti ovo ime Sternau! Možda ćeš ga uskoro upoznati. Imaš li večeras vremena? Možeš li doći sama u park pod veliki hrast?

— Gdje smo se i ranije sastajali? Dobro, doći ću!

— Uzdam se u tebe. Adios!

Ovaj razgovor bijaše obavljen u četiri oka, jer su Cigani poštivalisvoju predvodnicu toliko da se nitko ne bi usudio da joj u takvim prilikama dosađuje. Sada, pošto se advokat povratio konju, oko njega se okupiše raštrkana djeca i ljudi. On im razdijeli duhan i cigarete, baci nekoliko novčića među djecu i odjaha.

Sastanak sa Ciganima mu je bio dobro došao. S njihovom predvodnicom on je već ranije stajao u vezi pa se nadao da će izvući koristi iz njihovog prisustva. Kad je stigao na Rodrigandu, gdje je vladala duboka tišina, Cortejo predade svoga konja slugi pođe u svoje odaje, ali ih uskoro zatim napusti i potraži Clarissu od koje doznade sve što se dogodilo.

— Do đavola! — opsova on. — Ovaj Sternau se u sve dobro razumije. Dakle, spomenuo je riječ 'pohon upas'. Onda će sigurno znati da izliječi grofa.

— Zar ima kakvog protusredstva?

— Da.

— Po dvorcu pričaju da će grof. kad mu se pojavi svijest, prepoznati onog tko mu je dao otrov. Zar ne bi htio da budeš iskren prema meni?

— De! — nasmiješi se on. — Vi žene ne morate baš sve da znate. Ali, hm, da, grof ne smije da dođe ponovo do svijesti!

— Kako bi to htio da započneš?

— Pravim krajem! — odgovori joj on kratko i izađe iz odaja svoje suložnice. Došavši u svoju sobu, on se sav uznemiren ushoda dok ne skova plan za koji se čvrsto odluči da ga sprovede u djelo.

Nekoliko minuta prije ponoći vrati se iz Barcelone sluga koji donese liječniku vijesit da je lađa danas napustila luku. Samo nekoliko minuta kasnije advokat se iskrade u park. Budući da je sada bio bogatiji za jedno iskustvo, on ga iskoristi te se potrudi da za sobom ne ostavi nikakve tragove. Zarbu je zatekao ispod hrasta gdje ga je čekala.

— Jesite li se rasipitali kako se osjeća grof? — zapita ga starica.

— Da. On mora da umre.

— Kako da to shvatim? Mora li da umre od svoje bolesti?

— Koliko tražiš?

Ciganka se napravi kao da se zamislila, a onda uzvrati: — Koliko mi nudite?

— Ne nudim ti ništa. Na tebi je da tražiš.

— Cijena ovisi o teškoćama posla.

— To znam — reče joj advokat. — Ja sam o svemu zrelo razmislio. Grof Manuel mora biti smrskan, da se ne prepozna više.

— Smrskan? Neba vam! Čudna vam je želja. Zašto baš tako?

— Jer je poludio.

— Ah, razumijem! Njega čuvaju kao luđaka. Ako on uspije da prevari svoj stražare te pobjegne i strmoglavi se s neke stijene. Je li ovo dobro?

— Upravo i ja tako mislim — potvrdi notar.

— Ali kako da uđem u dvorac i do grofa Manuela, kad ga čuva

straža?

— Zapravo on stražara i nema. Kod njega se nalaze samo liječnik ili njegova kći. Obično su u susjednoj sobi. S druge strane bolesničke sobe je knjižnica od koje ja imam ključ. Ja ću vas pustiti da uđete, a ostalo će biti stvar tvojih ljudi.

— Garbo će ih predvoditi.

— On je svakako sposoban za takve pothvate. Dakle, što stoji taj posao, ako uspije?

— Tri hiljade durosa.

— Kako? Tri hiljade puta poludjela!

— Senjor, vi me poznajete. Ja sam skupa, ali ja radim dobro i brižljivo. Dalje, morate pomisliti na to kakvu će korist predstavljati grofova smrt za vas, don Gasiparino!

— Hm! A kako mislite da vam tu svotu isplatim?

— Ja ću lično doći do vas po uspjelom završetku. Vidite li da sam poštena?

— Da, da, ti radiš sasvim drukčije nego capitano koji traži da mu se polovica plati unaprijed a onda ne izvrši nalog.

— Trebalo bi da se stidi. Ali rekoste li mi da zapamtim ime Sternau? Je li on liječnik?

— Da! I on mora da nestane! Svakako ne odmah jer bi dva smrtna slučaja bila suviše upadljiva.

— Dakle, sad se radi samo o don Manuelu. Kad treba to da obavimo, senjor Cortejo?

— Sutra.

— Gdje ćemo se naći?

— Ponovo ovdje, u ovo doba, oko ponoći. Hoćeš li možda i ti doći?

— Ne — odgovori mu ona. — Takvi u poslovi samo za muškarce. Zar vam Garbo nije dovoljno pouzdan?

— O,da.

— Onda spavajte dobro senjor!

— Laku noći

Oni se rastadoše. Advokat se krišom ušulja u dvorac i neprimijećen uđe u svoje odaje. Ciganka se međutim uputi svom

logoru, ali ne sama. Naime, tek što se notar udaljio, iza hrastovog stabla se podiže neka mrka prilika.

— Jesi li sve čuo Garbo? — zapita ga stara Ciganka. — Dakle Grof! Hoćeš li ga ubiti?

— Ne, Zarba. On nam je toliko dobra učinio. Mi mu dugujemo duboku zahvalnost.

— Ali tri hiljade durosa!

— Razmišljao sam o tome — šapnu joj Ciganin pritajeno. — Kad sam danas bio u Loribi čuo sam da će sutra sahraniti pekara.

— Ah! Razumijem te — reče lukava starica.

— Pekara ćemo iskopati, obući ćemo ga u grofove haljine i baciti sa stijene.

— Može i tako, Garbo. Ali šta ćemo da uradimo sa grofom?

— Njega ćemo skloniti. On bi nam mogao kasnije donijeti golemu svotu novaca.

— Skloniti, da. Ali gdje?

— Kod mog prijatelja Gabrillona na svjetioniku.

— Stvarno, dobro. Tamo neće doći nitko živ, tamo ga nikad neće potražiti.

— Dakle, slažeš se, Zarba?

— Sasvim! Ovaj nam advokat Cortejo mora platiti još lijepu gomilu zlata! Sad hajde!

Pošto se idućeg jutra poručnik de Lautreville ne bijaše vratio na Rodrigandu, svi su bili čvrsto uvjereni da mu se desilo neko zlo. Sternau je smatrao najboljim da ćuti o onome što je naslućivao, kad su odlučili da pišu u Paris. Morao je svu svoju pažnju posvetiti don Manuelu.

Grof se nalazio u teškom stanju. Jeo je ono što su mu pružili i šaputao preda se Alimpovo ime. To su bili jedini znaci života, koje je davao od sebe.

Alfonso se nije pojavljivao u bolesnikovoj sobi, a ni Cortejo ni Clarissa. Ovo troje su uvijek sjedili zajedno i dogovarali se. Alfonso se htio obratiti sudu da grofa proglasi ludim, ali mu Cortejo izvuče obećanje da pričeka još jedan dan pa da tek onda to učini. Tako je

protekao dan i pao mrak.

Otprilike na tri četvrt sata hoda prema sjeveroistoku od Rodrigande leži selo Loriba. Tamo je bio umro pekar i tog dana sahranjen. Grobar koji je stanovao u selu, a ne u blizini groblja koje je ležalo ispred sela, nije smatrao potrebnim da grob odmah završi već je nabacao samo toliko zemlje da grob poravna s tlom.

Bio je otprilike jedanaesti sat. Na nebu nije bilo mjeseca, ali su zvijezde bacale dovoljno svjetla da je čovjek mogao vidjeti na dva do tri koraka preda se, kad se preko polja iznenada ukaza malena skupina neobično obučenih ljudi i pođe prema groblju. Bilo je pet odraslih Cigana i tri dječaka. Dječake su postavili za stražare, a ostala petorica su se prebacila preko zida.

— Jesi li dobro pazio, Lorro? Znaš li gdje se nalazi grob? — zapita jedan od njih.

— Znam — potvrdi upitani. — Pođite za mnom!

Zatim on pođe između grobova prema pravom mjestu, jer je tog dana prisustvovao pogrebu. Tu Cigani odmah započeše svoj posao. Potrebne motike i lopate su preko dana s lakoćom ukrali u selu. Budući da se zemlja još nije bila slegla, oni svoj posao ne samo da obaviše brzo već i prilično tiho, tako da su nakon petnaestak minuta udarili na kovčeg. Nakon kraćeg vremena pošlo im je za rukom da sanduk u otvorenom grobu usprave s glavom na gore. Onda ga razvališe. Lorro izvadi skriveni fenjerčić i osvijetli leš po ukočenom licu.

— Izlazi, stari! — reče on nimalo osjećajno. — Poći ćeš s nama u šetnju! — Pekar koga su uznemirili na počinku bi izvađen i položen pokraj groba. Kovčeg su ponovo namjestili kao što je prije ležao i zatrpali grob kao što su ga našli. U svjetlu fenjerčića Ciganima je bilo lako da uklone sve tragove svoga prisustva. Nakon toga dvojica snažnijih uzeše leš na ramena i nestaše u tami noći. Dječaci se vratiše u logor a trojica se Cigana brzim koracima uputiše prema Rodrigandi kako bi na vrijeme stigli.

Tamo se u parku ispod hrasta nađe u ponoćni sat advokat i zateče Cigane na okupu.

— Garbo? — zapita on.

— Evo me — odgovori gitano. — Svi smo na broju.

— Onda pođite!

Cortejo pođe ispred Cigana i povede ih preko mjesta gdje njihova stopala nisu mogla ostaviti duboke otiske. Onda ih dovede do vrata kroz koja su mornari upali u dvor. Tu više nije gorjela niti jedna lampa te on izvuče fenjerčić. Zatim su se popeli i spustili stubama, pa prošli kroz niz nenastanjenih soba i stigli do prostorije u kojoj su stajali mnogi ormari za knjige. To je bila biblioteka dvorca.

— Sačekajte! — zapovijedi Ciganima advokat i priđe vratima koja nečujno otškrinu i pogleda u susjednu odaju; onda dade Garbu znak da priđe i šapnu mu:

— Pogledaj unutra! Smiješ li?

Gitano priđe otškrinutim vratima, baci pogled u susjednu sobu i uzvrati tiho: — Da, odmah.

— Ali pazi da ne probudiš djevojke!

— Da! Možete se u nas pouzdati.

— Onda ga iznesite!

U susjednoj sobi je ležao bolesni grof. Izgledao je kao leš i nije se micao. Na divanu su sjedile Roseta i Amy, utonule u duboki san. Bol koji su tog dana prepatile bijaše ih je toliko iscrpio da se ne probudiše kad se Ciganin ušulja i ugasi lampu koja je gorjela u bolesnikovoj sobi. Za njim odmah pođoše ostali. Advokat je ostao u knjižnici i osluškivao. Nije čuo nikakav šum, čak ni tihi škrip opruge na krevetu. Cigani se uskoro vratiše s nepomičnim teretom u rukama.

— Zatvorite vrata, senjor! — zamoli Corteja Garbo — a onda upalite svjetlo!-

Zatim su se uputili istim putem kojim su došli i ubrzo stigli do hrasta. Advokat primijeti da grof na diše i da se ne miče pa upita:

— Je li već mrtav?

— Izgleda da jeste — odgevori mu Garbo. — Da se ne bi oglasio, ja sam ga malo čvršće stegao. Mislim da je to svejedno. Zar ne, senjor?

— Da — odgovori mu advokat, ne mogavši a da se tiho ne zgrozi. — Dakle, znate li kuda ćete ga odvući?

— Naravno. Smijem li vas sada zamoliti za nagradu, senjor?

— Da, zadovoljan sam s vama! Ovdje je novac. Ako mi budete bili

potrebni, potražit ću Zarbu. Laku noć!

— Laku noć, senjor!

Cigani se udaljiše s lešom do kraja parka gdje su našli neka mala ručna kolica koja su bili tu sakrili. Grofa su položili na njih i dovezli ga blizu ciganskog logora. Tu su udarili na pritajenu skupinu nekih mračnih prilika koji se podigoše kad ugledaše kolica. Među njima je bila i stara Ciganka.

— Jeste li uspjeli? — zapita ona.

— Odlično — potvrdi Garbo. — Grof je onesviješćen.

— Evo haljina za njega. Obucite mu ih, a onda ga ti, Garbo, natovari na ova kola i odvezi što prije preko granice. Ali pazi, platit ćeš mi životom, ako mu se što desi. Sad svucite leš i obucite mu ruho koje je imao don Manuel na sebi, a onda odmah pođite!

U međuvremenu se i advokat neprimijećen vratio u zamak. Bio se naučio pameti pa je u blizini hrasta sakrio perušku kojom je sada obrisao tragove za sobom. Tako je došao u svoje odaje, a da ga nitko nije primijetio; ali on ne ode odmah u krevet, jer je svakog trenutka očekivao da kontesa Roseta i njena prijateljica pozovu u pomoć.

Međutim sve je bilo tiho. Kad se počelo svanjivati, on je još imao vremena da u parku pogleda da li mu je zaista uspjelo brisanje tragova.

Doktor Sternau je bio zahtijevao da on provede noć kraj bolesnika, ali mu Roseta nije ispunila želju, već je preuzela sa svojom prijateljicom stražu preko noći. Ali obje su bile veoma premorene te su čvrsto zaspale i probudile se tek kad je sunce izašlo. I Sternau je bio budan. Briga za bolesnikom nije mu davala mira. On se podiže sa svog ležaja, obuče i pođe grofu Manuelu. Predsoblje nije bilo iznutra zaključano i on uđe. Ali u tom trenutku začu prestrašeni vapaj iz bolesničke sobe. On pohita i zateče obje djevojke gdje stoje pokraj praznog bolesnikovog kreveta.

— Ah! Gdje je grof? — zapita ih on.

— O, Bože, gdje je otac? — viknu Roseta.

— Jeste li spavale?

— Na žalost — priznade ona, duboko porumenjevši.

— Obje smo čvrsto zaspale — dodade Amy. Sternau ih ne ukori,

već samo primijeti:

— Ne može biti daleko odavde. Bio je suviše slab da bi mogao hodati!

— Da ga niste slučajno vidjeli u prednjim sobama? — upita ga Roseta.

— Ne.

— Onda je u biblioteci!

Sternau otvori vrata knjižnice i ne nađe grofa čak i kad se saže da ga potraži ispod namještaja.

— Ne mogu da shvatim da je bolesnik napustio krevet i sobu — reče liječnik mašući glavom. — Bio je suviše slab. Povrh toga, nije bio nimalo uzbuđen. I prozori su svi zatvoreni s unutrašnje strane, pa je prema tome nemoguće da je sa njih pao ili skočio. Moramo ga odmah potražiti po cijelom dvorcu.

Pozvali su sve žitelje dvorca na okup i upitali ih za grofa. Ali njega nitko nije bio vidio niti primijetio bilo kakav trag. Pregledali su i najzabitniji kutak dvorca, ali bez ikakvog uspjeha. Dok su svi, duboko uzbuđeni, tražili nestalog grofa, samo je njih troje sjedilo hladnokrvno u dvorcu — advokat, senjorita Clarissa i Alfonso. Pretpostavljali su da će vrlo brzo zatražiti njihovu pomoć.

Njihova pretpostavka bila je tačna, jer ne potraja dugo, kad uđe Roseta, krajnje uzbuđena, u radnu sobu svoga brata, u kojoj se upravo nalazio Cortejo, i povika:

— Ah, Alfonso, otac je nestao, a ti ovako mirno sjediš ovdje?

Lažni brat hladno sleže ramenima. — Moram se na žalost zadovoljiti da budem samo miran promatrač, jer ste mi na silu osporili pravo da suodlučujem.

— Pa to nikom od nas nije ni palo na pamet, bar onako kako ti misliš.

— Nemojmo se ponovo svađati? Vi ste učinili što ste htjeli, pa ćete morati da snosite i posljedice. Ako se mome ocu bude dogodila neka nesreća onda ćete samo vi biti odgovorni i zato ja perem svoje ruke.

— Ali otac se ipak mora negdje nalaziti!

— Zar nije u dvorcu? Onda ga valja tražiti izvan dvorca. Senjor Cortejo, vi ste zastupnik mog sirotog oca. Pobrinite se za njega i za

mene i preduzmite potrebne korake da ga pronađemo!

Advokat se tada podiže s puno dostojanstva i upita groficu: — Kako je bio don Manuel obučen, dona Roseta?

— O Bože, gotovo nikako. Ležao je bolestan i sasvim iscrpljen, te je isključeno da se sam mogao podići iz kreveta.

— Možda tako misli senjor Sternau, ali ja znam da je duševno poremećen čovjek sposoban za gotovo divovska naprezanja, čak i pri totalnoj iscrpljenosti. Naredit ću da potraže don Manuela u čitavoj okolini i dat ću nagradu onome tko ga pronađe. Time ćemo podstaći sve one koji budu mogli da nam koriste.

— Da, učinite to — viknu Roseta i odmah se zatim udalji.

— Eto, zar nisam imao pravo? — zapita Cortejo svoga sina; — Sad sam postao grofov zastupnik te bih htio da vidim onoga koji me ne bi kao takvog smatrao.

Sternau se, međutim, odmah odvoji od ostalih. Izgledalo mu je nemoguće da je zbog puštanja krvi sasvim iscrpljeni grof mogao da napusti krevet i sobu, a kamoli i dvorac. Smatrao je vrlo vjerovatnim da su ga na silu oteli. Zato on izađe iz dvorca i pođe u krug da potraži tragove. Međutim, on ne nađe ni najmanje uporište za svoju pretpostavku te se najzad neobavljena posla vrati u dvorac da bdije nad Rosetom koja je bila skrhana od grozničave uzbuđenosti.

U međuvremenu je advokat preuzeo u svoje ruke traganje za nestalim grofom. Glasnici su pješice i na konjima obavijestili čitav kraj i pozvali seljane upomoć, a onome, koji pokaže gdje se nestali grof nalazi, obećali nagradu od pet stotina durosa. Ali izgledalo je da ni ta mjera neće imati uspjeha.

Tako je prošao dan i pao mrak. Minula je i noć, a da nisu našli trag, iako su stotine ljudi bili na nogama ne bi li dobili nagradu. U jutru su se našli u blagovaoni za doručkom, ali nitko ne dotače ništa od jela. Činilo se kao da je ova nesreća utrla međusobna neprijateljstva, jer su na okupu bili svi koji su se u posljednje vrijeme mrko gledali. Tada uđe sluga i prijavi nekog Ciganina koji je htio da grofovoj obitelji nešto pokaže. Oni ga pozvaše da odmah uđe.

Bio je to Garbo. Na bosim nogama je imao sandale koje su remenima bile pričvršćene za listove, zatim kratke, poderane hlače i

isto takvu bluzu. Revno je okretao među prstima svoj visoki, šiljasti šešir, kao da je time htio da svlada smetenost koju je pred ovako otmjenim društvom morao da pokaže.

— Tko si ti? — zapita ga advokat.

— Oh, ja sam vam ubogi gitano, senjor — uzvrati on. – Htio sam vam nešto saopćiti. Dozvoljavate li da vam to ispričam!

Ciganin je igrao odlično svoju ulogu. Lice mu je izgledalo toliko čestito, kao da se na njemu nikad nije pojavila crta pretvaranja. On se nakašlja i započe:

— Ja sam vam dobar i čestit gitano i svoj kruh zarađujem liječenjem svih bolesti u ljudi i stoke. Zato hodam mnogo po brdima i tražim ljekovito bilje. To sam i od jutros učinio. Tako sam došao do jedne okomite litice i tu na jednome trnu ugledao komadić lijepog platna, kakav još nikad nisam vidio. Na njemu je bila kruna, a ispod nje je stajalo R i jedno S...

— Bože dragi, naš grb! — viknu Roseta. — Čovječe, imaš li kod sebe taj komad platna?

— Da, čuo sam da ljudi tragaju za nekim bogatim donom, pa sam skinuo sa grančice krpu i ponio je sa sobom. Onda sam se spustio u jezivi ponor i tu — tu našao — našao...

Ciganin se tresao čitavim tijelom kao da još osjeća grozu tog prizora i kao da nije u stanju da opiše što je vidio, ali Rosota skoči na noge, priđe mu i zapovijedi:

— Govori dalje, čovječe? Što si našao?

— Stanite! — reče Sternau i priđe bliže. — Molim da se udalje žene prije nego što čovjek nastavi da priča!

— Ne, ja ću ostati, moram da čujem što će reći — uzvrati grofica, toliko odlučnim glasom da joj Sternau ne htjede ništa prigovoriti.

— Da nastavim? — zapita gitano.

— Da, ja vam naređujem! — odgovori mu ona.

— Sasvim dolje u dubini ležao je neki leš.

— Leš! — viknu ona i od očaja poče da krši ruke. — O, moj otac, moj dobri dragi otac!

Sternau je uze za ruku i reče:

— Dona Roseta, priberite se! Još nije izgubljena svaka nada. Taj leš

bi mogao biti od nekog drugog, ili možda taj prividni mrtvac pokazuje još znake života. Sačekajte ipak rezultat istrage!

— Ne. On više nije živ, jer se sav smrskan — reče gitano.

— Imaš li krpu sa sobom? — zapita ga Alfonso.

— Da. Izvolite!

Ciganin izvuče iz džepa otkinuti trokutasti komad najfinijeg platna i pruži ga mladom grofu. Ovaj ga pogleda i odmah reče odlučnim glasom

— Naš grb! Da, pogledajte!

— Pokaži ga!

S tim dvjema riječima Roseta mu hitro priđe, uze platno iz njegove ruke i pogleda grb.

— Mrtav! Zaista mrtav! O Bože! — jedva prošapta ona i osloni se o stol da ne padne na zemlju.

— Jeste li sigurni u to što kažete? — zapita je Sternau duboko ganut.

— Da! — začu se tiho sa njenih problijedjelih usana. — Ovo je komad košulje koju sam mu obukla kad ste mu pustili krv. Poznajem je po broju. — Pošto se okrete Ciganinu, ona nastavi: — Reci mi brzo gdje se nalazi!

— Leži tamo dolje u provaliji koju nazivaju bateria.

Španjolska riječ bateria znači osim ostalog i stjenolom ili bezdan, dakle neko opasno mjesto. Kad prisutni čuše ovu riječ, njima bi jasno da ne može biti ni govora da je grof ostao u životu, jer je bateria bila nekih stotinu metara dubok ponor, jeziva provalija čiji su zidovi gotovo okomito padali. Tko bi u to grotlo pao, bio bi sigurno smrskan i smlavljen.

— Sve mi je jasno — zakuka Roseta. — O Bože! Ja sam ga ubila. Spavala sam, dok je on umro. Nikad ovo neću moći da zaboravim! Moj otac, moj dobri otac!

Ona izađe iz blagovaone sa komadom platna u ruci, a Amy Dryden pođe za njom da je tješi u dubokoj žalosti.

— Može li se doći do leša a da čovjek ne izlaže život opasnosti? — zapita advokat Ciganina.

— Da, ako poznajete te stijene.

— Ti ih poznaješ? Hoćeš li nas povesti?

— Učinit ću to. Ali, senjor, ja sam ubogi Ciganin.

— Dobro, dobro, dobit ćeš pet stotina durosa ako to stvarno bude leš onoga koga tražimo. Don Alfonso, vi ćete morati da pođete sa nama da utvrdite da li se zaista radi o vašem ocu.

Oslovljeni kimnu šutke glavom. Sternaua nitko ne pozove da im se priključi. On nije ništa drugo ni očekivao, iako se samo po sebi moglo razumjeti da on neće ostati u dvorcu. Vijest da su našli grofov leš raširi se po dvorcu munjevitom brzinom. Svatko je htio poći da ga vidi; kad se najzad advokat pored Alfonsa uputio prema mjestu nesreće, njima se pridiružiše mnogi ljudi iz dvorca i sela.

Sternau najprije pokuca na vrata Rosetine sobe. Činilo mu se kao da ne može biti istina ono što js Ciganin ispričao te je želio od sveg srca da utješi nadom grofovu kćer; ali ga ona zamoli da dođe kasniji kad se bude povratila od prvoga, užasnog dojma koji je na nju ostavila ta tužna vijest. Tako se i on spremi na teški pohod ali se ne pridruži advokatu i njegovoj pratnji već kreme na put s dobrim Alimpom. Bateria je ležala na nekih pola sata hoda od Rodrigande prema Manresi. Njenim mračnim dnom proticao je potok čija je studena voda natapala krajnje oskudno bilje, jer se sunce nije moglo probiti do dna tijesne klisure. Rijetko se kad u nju spustio neki čovjek, jer je bila teško pristupačna, ali Alimpo reče liječniku da je on u mladosti češće puta bio dolje i da zna za jedan prilaz, za koji Ciganin sigurno ne zna.

Advokat bijaše poslao jednog glasnika u Manresu doktoru Cielliu, a sa sobom povede alcalda Rodrigande tako da je uviđaj na licu mjesta imao gotovo sudski karakter. Sluge su ponijele sa sobom nosila da unesrećenog grofa odmah prenesu u dvorac. Alimpo nije bio nikakav pješak, te je tako Sternau stigao sa njim do bateria kasnije nego advokat sa svojom pratnjom. Pošto je prilaz koji je kaštelan poznavao bio daleko lakši nego naporni spust kojim je gitano poveo svoje pratioce u dubinu, stiže Sternau do dna ponora gotovo u isti čas sa skupinom u kojoj je bio Cortejo.

Pred njima se ukaza užasan prizor. Uz samu obalu ležao je leš unesrećenog. Za vrijeme pada on je udario o više ispupčenih i oštrih hridi te je bio toliko smrskan da nije imao ljudsko obličje, već je predstavljao neku kašastu masu pri čijem se prizoru svi zgroziše.

Glava mu je bila toliko smrskana da se po licu nije mogao prepoznati. Alimpo sklopi ruke iznad glave i zaplaka. Vjerni sluga je jecao:

— Oh, naš dragi, dobri grofe Manuele! Kakva strašna smrt! Nikad neću moći zaboraviti ovaj prizor.

I ostali udariše u glasnu kuknjavu. Cortejo je stajao nijem, dok je Alfonso prišao ostacima svoga oca i pokušao da klekne preda nj, ali se od groze povukao. Sternau ga pogleda ozbiljnim pogledom, priđe toj bezobličnoj masi i saže da izbliza pogleda i pregleda leš.

— Stanite! — reče advokat odbojnim kretom ruke. — Zabranjujem da itko dodirne mrtvaca prije nego što stigne senjor Cielli iz Manrese! — Sternau se povuče i odgovori s izrazom najdubljeg prezrenja:

— Ne želim da ispitujem da li uopće imate pravo da ovdje izdajete takvu zapovijest, ali doktor Cielli je sudski liječnik pa zato nek on bude prvi koji će pogledati leš.

— Kao zastupnik blaženopočivšeg grofa ja sam, štaviše, dužan da vodim računa o tome da se uviđaj izvrši po zakonu — odgovori mu notar. — Ja sam rekao da je grof poludio, ja sam uporno zahtijevao da se oko njega strogo bdi, ali vi ste mi se suprotstavili i dozvolili da se udalji. Vi ste jedini krivac za njegovu strašnu smrt te nemojte očekivati da ćemo i dalje mirne duše gledati kako sijete nesreću na mjestu gdje uopće ne pripadate.

Sternau samo sliježe prezrivo ramenima smatrajući da notar nije vrijedan odgovora. Nakon popriličnog vremena staže liječnik iz Manrese. U međuvremenu su prisutni imali prilike da se dive Sternauovom držanju. On prijeđe dno ponora i pregleda svaku stopu zemlje. Osmotrio je svaki kamen, svaku isturenu hrid. Štaviše, on se okomitom liticom uzvera na vrh, izlažući život opasnosti, i pregleda mjesto na samom rubu ponora sa koga se unesrećeni navodno strmoglavio. Advokat je na to gledao s podsmijehom, bilo je očito da se zbog toga ljutio, ali nije mogao ništa drugo. Najzad je stigao Cielli.

Da bi što prije došao, on je pojahao na konju kojega je gore na vrhu ostavio, a onda se spustio na dno.

— Dobro nam došli, senjor! — viknu mu Cortejo, pošavši u susret. — S bolom u srcu ja sam vas očekivao.

— Nisam mogao brže, don Gasparino — odgovori mu doktor Cielli.

— Čuli ste o čemu se radi?

— Da, vaš glasnik mi je ispričao. Siroti grof! Ovakav kraj! Ali, tko je ono što se gore vere kao da želi vrat i noge da slomi? — upita Cielli i pokaza rukom gore među stijene gdje se Sternau obreo.

— To je vaš slavni gospodin kolega — reče podrugljivo advokat. — Izgleda da traži gore na litici perje divljih gusaka i jaja iz ptičjih gnijezda.

Tad primijeti Sternau da je Cielli došao. On se odmah spusti, brzinom od koje posmatrače uhvati vrtoglavica.

— Još bolje, kao majmun, što u stvari i jeste — dodade Cielli. — Ne bi htio ništa da propusti.

— Nadam se da mu nećete dozvoliti da se miješa u vaš posao, senjor doktore!

— Nije mi ni na kraj pameti — uzvrati Cielli. — Ja sam sudski liječnik i znam dobro što mi je posao. Hoćemo li da započnemo s uviđajem.

Ovaj razgovor su vodili tihim glasom tako da ih nitko nije mogao čuti, ali su utoliko otvorenije govorili pogledi kojima su sačekali Sternaua kad im je prišao. Advokat dade alcaldu znak da s doktorom Cielliem i s njim priđe lešu.

— Vi morate najprije izjaviti da li ovo tijelo još pokazuje znake života, senjor — reče Gasparino Cortejo liječniku.

Ovaj dobaci pogled smrskanim ostacima i reče:

— U životu! Nemoguće! Unesrećeni je mrtav!

— Stavite to u zapisnik, alcalde! — zapovijedi mu Cortejo. — Poslije ovoga treba navesti što je izazvalo smrt.

— Unesrećeni se strmoglavio u ponor — izjavi liječnik.

— Stavite i to u zapisnik, alcalde! Sad valja utvrditi tko je unesrećeni. Na sebi ima noćnu košulju grofa Manuela de Rodrigande, bio je bosonog, kao što je ležao u krevetu. Grof je u napadu ludila pobjegao iz dvorca. Nema sumnje, ovaj mrtvac je grof. Slažete li se, doktore?

— Da.

Cortejo se onda obrati kaštelanu Alimpu:

— Senjor Alimpo, znate li kakvo je ruho imao na sebi grof prošle noći?

— Da. Viđao sam mu košulju kad mu je moja dobra Elvira donijela — odgovori mu kaštelan

— Je li ovo?

Cortejo pokaza rukom na okrvavljene komade platna koji su se mogli prepoznati na smrskanom tijelu. Alimpo priđe bliže i saže se nad mrtvacem.

— Da — reče on — to je noćna košulja grofa Manuela.

Tada Cortejo ponovo pokaza na košulju I reče: — Ovaj gitano je našao gore na stijeni komad ove košulje. Mi ga doduše nismo ponijeli sa sobom, ali je očevidno da potiče odavde. Na njemu se nalazio grb. Prema tome, pred nama leži mrtav naš dragi grof. Neka svi prisutni koji su poznavali pokojnog don Manuela priđu i kažu da li je ovo grof ili netko drugi.

Oni to učiniše, grozeći se, i svi bez izuzetka izjaviše da je to don Manuel. Alimpo, štaviše, otkri nešto što je bilo veoma važno:

— Senjori — viknu on — pogledajte ovu ruku! Na prstu se nalazi burma milostivog grofa. Uvijek je samo nju nosio.

Bilo je onako kao što je on rekao. Cigani su bili dovoljno mudri da grofu skinu sa ruke prsten i da ga natakmu na prst mrtvog pekara.

— Prema tome, više nema nikakve sumnje da ovo nije grof — reče Cortejo. — Alcalde, navedite i ovo u zapisnik!

Alcalde koji u Španjolskoj predstavlja ono što u nas predstavlja predsjednik općine zapisa sve ono što mu je Cortejo izdiktirao, pa su nakon još nekoliko primjedbi i nadodavanja potpisali zapisnik.

— Sad ga stavite na nosila! — zapovijedi notar. — Prenijet ćemo pokojnog grofa u dvorac!

Sluge sa nosilima priđoše. Uto stupi Sternau koji je sve ovo promatrao samo izdaleka.

— Stojte! — reče im on. — Ja ne dopuštam da se leš ukloni. Ovome lešu nije mjesto u dvorcu!

— Ah! — reče Cortejo. — Mislite li vi da možete u ovome suodlučivati?

— Ja sam bio grofov liječnik.

— Sad više niste!

— Pa dobro, onda kao čovjek zabranjujem da odnesete leš, a to je

dovoljno. U slučaju kao što je ovaj, predstavnici zakona su obavezni da saslušaju svakog koji može dati neku bitnu primjedbu u vezi sa smrću.

— Naravno, senjor! Ali vaša mi primjedba ne izgleda nimalo bitna, već čudna i smiješna. Zbog čega ovom lešu nije mjesto u dvorcu?

Svi upriješe poglede u Sternaua. Notar je s njim govorio s prezrenjem, a doktor Cielli se mučio da se podrugljivo nasmiješi. I mladi grof mahao je zajedljivo i uvredljivo glavom. Svi ostali su pak osjećali prema čuvenom liječniku naklonost i očekivali s nestrpljenjem što će reći. On zausti mirnim glasom:

— Unesrećenom nije mjesto na dvorcu, zato što on nije grof Manuel, već neki stranac.

Dok se iz grla jednih začu uzvik čuđenja, Sternauovi protivnici se oglasiše vedrim smijehom.

— Ah! Što ste mi slatki! — viknu notar zajedljivo. — Ovaj leš, kažete, nije leš don Manuela! Mislim da ovaj senjor Sternau pati od iste bolesti koja je mog milostivog gospodara, na žalost, stajala smrti. Uzmite leš i nosite ga!

— Stojte! — usprotivi se Stennau. — Ovaj će leš ostati da leži dok u zapisnik ne uđu i razlozi koje ću vam navesti! Onda možete učiniti što vas je volja.

— Vaši nam razlozi nisu potrebni. Hajte, ljudi!

— Oprostite, senjor Cortejo — reče međutim zapovjednim glasom alcalde. — Ja ovdje predstavljam zakon i znam da moramo saslušati senjora Sternaua. Zapravo, leš se ne bi smio ukloniti prije nego što stigne corregidor. Tako je bilo i sa razbojnikom koga je senjor Sternau ubio u parku. Mislio sam da ovdje mogu napraviti iznimku, jer mi se činilo da se ne radi o zločinu, već samo o nesretnom slučaju, a i zato što se za ovaj leš može sa sigurnošću utvrditi da je leš pokojnog grofa. Međutim sad stvari stoje drukčije, te tako, osim mene, nema nitko pravo da naređuje. Senjor Sternau, recite što imate da kažete!

Ovaj kimnu zadovoljno glavom i započe:

— Pitam vas, alcalde, da li znate od kada je nestao don Manuel?

— Od juče ujutru — odgovori mu predstavnik zakona.

— Koliko je vremena, po vašem mišljenju, već mrtav?

— Ne više od jednog dana.

— Pa dobro, onda pogledajte ovaj leš! On je već toliko zahvaćen procesom raspadanja da je pokojnik najmanje četiri dana morao biti mrtav. Pogledajte ovu utrobu! Sva je modra. Čovjek ne mora da bude liječnik, dovoljno je samo da otvori oči pa da vidi da ovaj mrtvac nije mogao umrijeti tek prije dvadeset i četiri sata. Dodate li tome da je ovdje na dnu hladno i vlažno i da sunčeve zrake ovamo nikad ne prodiru, onda bi leš u ovom stanju morao bar dva tjedna ovdje da leži. Ja se obraćam razumu valjanih žitelja Rodrigande, neka ne dopuste da ih zavede zločinačka opsenarija...

— Prekini — upade mu notar u riječ. — Zahtijevam da ovaj čovjek odmah umukne.

Alcalde mu odgovori: — Senjor Cortejo, ja ću saslušati senjora Sternaua, a onda ću sam najbolje znati što da učinim! — obraćajući se Stennauu on reče: — Nastavite, senjor!

— Rekao sam da se obraćam vašem razumu. Zakoljite jednu kozu, alcalde, i ostavite je ovdje da leži! Za koje će se vrijeme raspasti kao ovaj leš?

— Imate pravo. Bar za dva tjedna — odgovori mu alcalde.

— Čujte! — nasmiješi se podrugljivo Cielli. — On uspoređuje čovjeka sa kozom.

Sternau sa sasvim hladnokrvno obrati njemu:

— Poslužio sam se tim primjerom da me ovi valjani ljudi shvate. Za njih je to bilo dovoljno kako im čitam po izrazu na licu, ali za vas ne, i vi hoćete da mi budete neki liječnik! Dosta žalosno!

— Hoćete li da mi se rugate! — planu na nj doktor Cielli.

— Ja sam toliko obuzet važnošću ovog trenutka da vam to najozbiljnije kažem, senjor. Htio bih vas samo zamoliti da ovaj uviđaj ne uzimate tek olako!

Ja sam vam iznio prvi razlog koji me je naveo da se umiješam. Sad čujte drugi: — Pogledajte desno stopalo na lešu! Ono je još potpuno očuvano. Ja sam vidio boso grofovo stopalo. Ovo pripada drugom čovjeku. Stopalo je šire i veće nego u grofa, a osim toga taban mu je debeo i poderan, a na peti ima rožnatu kožu kakva se u jednog plemića, koji nikad ne ide bosonog i koji njeguje svoja stopala, nikad ne može vidjeti. Pogledajte, alcalde, i recite da li sam u pravu!

Ljudi iz Rodrigande priđoše i dadoše Sternauu za pravo. Notar

ubaci nujno:

— A grofove haljine?

— Njih su navukli na mrtvaca.

— A prsten?

— Njega su skinuli s grofove ruke i stavili ga mrtvacu na prst.

— Što, mislite li da se dogodio zločin?

— Svakako! Pogledajte malo bolje ovaj leš! On se, doduše, štropoštao s užasne visine i pri tom nekoliko puta udario o hridi, ali uprkos tome nije se mogao smrskati u kašu kakvu ovdje vidite. Ja tvrdim da su ovog čovjeka strmoglavili sa visine i da su se onda spustili ovamo da mu potpuno smrskaju dijelove tijela koji su ostali nepovrijeđeni i koji bi mogli odati da to nije grof.

— Ah! Zaista luđačka pomisao! — viknu Alfonso.

— Njemu nema lijeka! — potvrdi notar. Ciganin preblijedje kao krpa, ali su svi ostali još smatrali Stemauovo mišljenje neobrazloženim i luđačkim. Ovaj pak nastavi:

— Ja ću vam odmah pružiti dokaz moje tvrdnje.

On pođe malo dalje, podiže jedan kamen, donese ga pred alcalda i upita:

— Šta vidite na ovom kamenu?

— Krv.

— Ne. To nije krv. Pokažite ga senjoru Cielliu! On će vam reći što je to.

Alcalde pruži doktoru iz Manrese kamen. Ovaj ga pogleda i reče: — Ovo nije krv. Ovo je mozak. Unesrećeni je glavom pao na kamen.

— Ne — odgovori Sternau. — Ja ću vam dokazati suprotno. Pođite za mnom, senjori!

S tim riječima on pođe na suprotnu stranu od one gdje je kamen ležao i pokaza na udubljenje u tlu koje je poticalo od kamena.

— Pogledajte, senjori, ovdje je ležao kamen čvrsto u zemlji. Netko ga je silom izvadio. Ja sam ga našao tamo prijeko iza leša. Netko ga je, dakle, podigao i njim smrskao lešu glavu, na njemu se još može vidjeti mozak, onda ga bacio. Onaj koji je to učinio, bio je veoma neoprezan.

— Uistinu, tako je! — uzviknu alcalde čudeći se.

— Nemoguće! Ovo su samo tlapnje! — reče Alfonso.

— Pođite za mnom gore na vrh, senjori. Ja ću vam pokazati još nešto! — uzvrati Sternau.

Zatim on poče da se penje, a ostali nehotice pođoše za njim. Stigavši gore na ivicu baterije, on se okrene nadesno i priđe samom rubu okomite litice.

— Pogledajte, senjori! — reče on. — Ovo je mjesto sa koga je leš pao u ponor. Ovdje je ležao. Trava je visoka i masna i još se nije uspravila. Otisak nam govori da je ovdje ležao neki čovjek. Oko ovog otiska vidite tragove raznih stopala. To nije nikakva slučajnost! Ovdje je bilo više ljudi, leš je tu ležao i onda je bačen u provaliju. I sve se to dogodilo noćas, to nam dokazuje razgovjetnost tragova.

— Kakva oštroumnost! — čudio se alcalde.

— Prokleto pseto! — promrmlja notar preda se. Garbo je međutim bio još bljeđi nego prije toga.

Sternau, pošto je osmotrio oštrim okom sve prisutne, to dobro primijeti i nastavi obraćajući se alcaldu:

— Vidjet ću odmah da li ste i vi dovoljno oštroumni, senjor. Da li biste možda mogli pogoditi od koga se najbolje može saznati tko je ovdje bio?

Upitani se duboko zamisli i onda zaniječe.

— Onda ću vam ja reći. — Ovo izustiv, on priđe Ciganinu, spusti mu ruku na rame i reče: — Od ovoga ovdje. On je leš našao pa će najbolje i znati tko je ovdje bio. Polazi!

S tim riječima Sternau ga zgrabi za mišicu i povuče prema tragovima. Tu je bilo prilično mekano tlo te su se otisci stopala mogli i jasno raspoznati.

— Vidite li da su mu sandale još blatne? — zapita Sternau.

— Zaista! — reče sudac.

— I da njegovo stopalo upravo odgovara ovom tragu ovdje? — Sternau prisili Garba da stane nogom u trag.

— I to je istina! — potvrdi alcalde. — No, gitano, govori, ako možeš da se braniš.

Garbo se pribra i odgovori:

— Senjor, to se može vrlo lako objasniti. Ja sam s dvojicom drugova pošao da skupljam bilje. Tako smo došli do ove litice. Tu sam

legao da se odmorim, dok su oni produžili tamo lijevo. Ovaj otisak u travi je od mene, senjor.

— Ah, ti si lukav. A kažeš da si onaj komad košulje našao zakačen na jednom trnu?

— Da — uzvrati Garbo i ponovno preblijedi.

— Pokaži nam taj trn.

— Dođi da vidiš!

Garbo pođe prema litici, dugo je tragao, ali uzalud.

— Ne mogu ga naći.

— To sam i pomislio! — reče Sternau. — Ako se čovjek u padu zakači košuljom za neki grm, košulja se raspara ili se od nje otcijepi isjeckan komad nepravilna oblika. Krpa pak koju si ti našao ima tako pravu i čistu ivicu da sam sasvim uvjeren da si je ti sam otkinuo. Nije potrebno da čovjek bude toliko pametan pa da vidi što je rukom a što trnom otcijepljeno.

— To je tačno! — primijeti ozbiljno alcalde.

— Izjavljujem, dakle — nastavi Sternau — da ovdje nemamo posla sa lešom grofa de Rodrigande i da je, štaviše, posrijedi zločin jedne sramne zamjene. Ja vas molim da moj iskaz unesete u zapisnik, ja zahtijevam da tragovi koje sam vam pokazao ostanu netaknuti, i ja se nadam da će onaj leš dolje ostati da leži dok ne dođe corregidor da tu stvar detaljnije ispita.

— Tako će i biti, senjor — uzvrati alcalde.— Vi ćete narediti da netko stražari dolje kraj leša?

— Da.

— I uhapsiti ovoga gitana koji mi se čini veoma sumnjiv?

— Ako vi to želite, da.

Tada istupi Alfonso. Na putu prema provaliji advokat mu je, naime, rekao da je ovaj Ciganin u njegovoj službi i da se boji da će Garbo, ukoliko ga uhapse, odati tajnu.

— Stojte, ja se ne slažem s ovim! — usprotivi se on. — Hoćete li, alcalde, da se upravljate po želji ovoga stranca? Znate li tko je nakon smrti moga oca njegov zamjenik? Ja, grofov sin!

Sternau sleže ramenima i uzvrati hladno i odlučno:

— Morat ćete najprije dokazati da ste i grofov sin. Pravi grof

Alfonso je isplovio s kapetanom Landolom. Njega su na silu oteli i ukrcali.

On je ovim riječima izgovorio samo svoja naslućivanja, ali one učiniše strašan dojam.

— Ah! Čujte! — začu se unaokrug.

Advokat zamalo da ne pade u nesvijest. Alfonso pak skoči na Sternaua da ga udavi.

— Huljo! — viknu on. — Klevetniče, zadavit ću te!

Tada se Sternau ispravi u svoj svojoj veličini zgrabi varalicu za kukove, priđe sa njim do krajnjeg ruba ponora i podiže ga iznad zjapećih dubina. Unaokolo se razliježe vapijući krik.

— Zar ti mene da zadaviš, balavče jedan! — nasmija se on. — Da te bacim u provaliju onom strašilu vaših gnusnih prevara! Ne, ne bi bila nikakva čast pobijediti i ubiti jednog ovako bijednog nitkova. Udavi se u kaljuži svoje bijede! Putuj, muho jedna!

S tim riječima on pođe od ponora i baci Alfonsa na zemlju. Zatim se obrati alcaldu:

— Nadam se da ćete izvršiti svoju dužnost, senjor. Moglo bi biti opasno, ako to ne učinite. Pođite, senjor, castellano! Idemo kući!

On pođe s Alimpom, i nitko se ne usudi da ga zadrži. Alfonso se podiže sa zemlje. Bio je sav zapjenušan od bijesa, ali se ne usudi da ga iskali na hrahrom doktoru Sternau. Bio je osramoćen pred mnogima koji su trebali da ga smatraju gospodarom i zapovjednikom. On se okrete, drhteći od gnjeva, prema alcaldu i zagrmje na njega:

— Senjor, vi jedino snosite krivicu za ovaj napad. To vam neću zaboraviti. U to ćete se uvjeriti!

— Ja sam vršio samo svoju dužnost! — izvini mu se predstavnik vlasti.

On je bio grofov podanik. Postupio je po zakonu, jer je bio pod utjecajem tjelesne i duhovne snage doktora Sternaua. Kad se liječnik udaljio, u alcaldu nestade hrabrosti prema mladom grofu, pogotovo kad je notar uzeo riječ, kad mu je, s izrazom dubokog bijesa na licu, prišao i postavio mu pitanje:

— Senjor, recite mi da li znate tko sam ja!

— Da — odgovori mu ovaj. — Vi ste zastupnik njegove visosti

grofa de Rodrigande.

— Dobro. Što znači zastupnik?

— Vi treba da ga stvarno i pravno zastupate u svim poslovima.

— Vrlo lijepo! Pravno, moja punomoć nije nipošto ugašena. Dakle, to što ja činim jeste upravo kao da to i sam grof čini. Hoćete li zbilja ovog gitana, ni krivog ni dužnog, da uhapsite?

Alcalde je bio veoma zbunjen. Šutio je. Cortejo se stoga okrete Ciganinu i reče;

— Više nam nisi potreban. Sad možeš ići, a ja bih htio da vidim onoga koji će se usuditi da te u tome spriječi!

Garbove oči zasjaše od radosti. On učini dubok poklon pred Cortejom i odgovori:

— Senjor, hvala vam! Ja sam zaista nevin!

On se udalji, a da ga alcalde ne pokuša da zadrži. Advokat se onda obrati ljudima koji su nosili nosila i naredi im:

— Sići ćete u ponor, natovarit ćete jadnog, milostivog gospodara i donijet ćete ga u dvorac! Tko se bude usprotivio, bit će otpušten.

Lljudi ga poslušaše bez protivljenja, jer su se toliko bojali strogog notara da su riječi hrabrog Sternaua bile u vjetar izgovorene. Alcalde se šutke povinova notarovoj želji, te je tako povorka uskoro pošla prema Rodrigandi. Doktor iz Manrese išao je pokraj leša dok su Cortejo i Alfonso zaostali toliko da su mogli mirno govoriti, a da ih nitko ne čuje.

— Sternau će sigurno pozvati corregidora — reče advokatov sin. — On je čovjek od koga se može sve da očekuje!

— Ja se neću pred njim pognuti!

— Ali kako je došao na to da mi kaže da ja nisam pravi sin grofa Manuela de Rodrigande?

— Đavolova baba bi to znala! On je jedini protivnik koji nam je još ostao, i mi ga moramo uskoro ukloniti,

I žitelji sa Rodrigande, koji su bili u provaliji vodili su uz put razgovor. Sternaua su svi voljeli, a druge su mrzili ili ih se bojali. Svatko je čuo što je doktor iz Pariza bio rekao, te su sada tihim glasom izmjenjivali svoje misli koje nisu nimalo služile na čast mladom grofu.

Tako su stigli u dvorac, i notar zapovijedi da leš smjeste u kapelu. On

onda pođe u svoje odaje. Tu nađe poštu koja je u njegovom odsustvu bila prispjela. U prvom pismu bila je samo jedna kratka vijest. Tek što je pogledom preletio preko nje, njegovo lice poprimi najprije izraz duboke iznenađenosti a onda pravog satanskog uživanja.

— Ah, kako se sve divno odvija! — viknu on. — Ni ja sam ne bih mogao sebi bolje da poželim!

S pismom u ruci on pohita svojoj saveznici. Kod nje nađe Alfonsa gdje joj pripovijeda o onome što se dogodilo u provaliji.

— Gasparino, da li je sve ovo istina što čujem? — zapita ga Clarissa. — Mi se nalazimo u velikoj opasnosti?

— Nalazili smo se, hoćeš da kažeš, a ne nalazimo se — odvrati nitkov. — Opasnost je prošla.

— Zbilja? — zapita ga Alfonso.

— Evo, evo nam spasa! — reče likujućim glasom notar i podiže pismo uvis.

— Što je to oče? — zapita ga Alfonso.

— Vijest od bankara iz Barcelone. Grof je isplatio Sternauu honorar.

— I ništa više? — zapita ga Clarissa razočaranim glasom. — Pa to se moglo i očekivati!

— Ali grof nam ga je time predao u ruke! Taj honorar nije isplaćen u gotovom već čekom. Sternau je taj ček poslao bankaru koji je iznos trebao da dostavi u Njemačku. Ovaj je to odmah učinio i o tome izvjestio grofa.

— Ali ja još uvijek ne razumijem — reče Alfonso mašući glavom — kako bi nam to predalo doktora u ruke. Budi jasniji!

— Visina tog honorara će mu slomiti vrat. Evo pročitajte!

Tek što su Alfonso i Ciarissa prešli pogledom preko papira, kad se iz njihovog glasa začu glas čuđenja.

— Nemoguće! — viknu Ciarissa.

— Pa to je pravi imetak! — viknu Alfonso.

— Zar ne? — zapita ih Cortejo. — Grofovski, ne, zaista kraljevski honorar! Isplati se povratiti slijepom vid! Ovaj Nijemac je posve uhvatio grofa u svoju mrežu. Don Manuel je bio veoma bogat i u prvom nastupu sreće kad je progledao, počeo je da razbacuje novac.

— Ali — reče Alfonso — ja još uvijek ne shvaćam ...

— Odmah ćeš čuti što mislim. Grof je bio slijep. On nikad nije napisao

nijedne riječi...

— Dalje!

— Jedino sam se ja brinuo oko svega što je trebalo napisati. Čak sam imao pravo da ga potpisujem. I gle, sad najednom ček potpisan njegovom rukom ...

— Ah, počinjem da shvaćam! — viknu Alfonso.... — o kome ja nemam ni pojma i koji nije zaveden nigdje u knjigama.

— Zar nije?

— Ne. Zaboravio sam da već tri dana izvršim knjiženje pa ću zato unijeti da mi je grof naredio da doktoru Sternauu isplatim honorar od hiljadu durosa. To će biti izvrstan dokaz protiv omraženog Nijemca.

— Divno! — viknu Ciarissa. — Najzad ćemo pobijediti.

— Ja ću se odmah pobrinuti za to. Ti, Alfonso odjaši brzo u Manresu!

— Što ću tamo?

— De! Zar još pitaš? Da prijaviš Nijemca i da pozoveš policiju. Sternau mora biti još danas uhapšen.

— A Roseta! Ako ona bude za to saznala? U tom slučaju bi mu poslužila kao svjedok.

— O tome, naravno, moramo da vodimo računa. Ja ću razmisliti što da sa njom učinimo. Uostalom, nama nije uopće stalo da novac dobijemo natrag i da tog Sternaua kaznimo zbog krivotvorenja. Dovoljno je da ga za izvjesno vrijeme uklonimo. A za to će se pobrinuti moj prijatelj, corregidor.

— Ah, misliš da Nijemca neće odvesti u Manresu već u Barcelonu?

— Naravno, jer se radi o jednom visokom iznosu. Dok ti odeš u Manresu, ja ću sastaviti pismo za corregidora. Nijemac će sjediti u zatvoru, a grof će biti pokopan, a ti ćeš nastupiti kao nasljednik i predstavit ćeš se dvoru. Ukoliko bi nam Roseta pravila bilo kakve teškoće, onda će se i za nju naći izvrsno sredstvo da se pomiri sa sudbinom, naime: ludilo, kao kod grofa!

Roseta i Sternau, protiv kojih je bio uperen ovaj đavolski plan, sjedili su sa Engleskinjom da se posavjetuju. Kad se liječnik vratio sa Alimpom iz baterie, on se odmah prijavio kod grofice. Ona ga je primila, i kod nje je zatekao Amy Dryen. Roseta se podiže da ga pozdravi. Bila je mrtvački

blijeda i zapita ga sa suzama u očima:

— O, molim vas, senjor, budite kratki, jer me je bol skrhao! On je mrtav, zar ne?

Sternau joj priđe, uze je za ruku i njom pređe preko svojih usana, a zatim odgovori tješeći je:

— Ne plačite, dona Roseta. On je živ, nije mrtav!

— Ne? O Bože, gdje je onda otac?

— To ne znam. Znam samo da mrtvac nije don Manuel.

S tim riječima on povede Rosetu do naslonjača i zamoli je:

— Sjednite i recite mi das li ste dovoljno jaki da me saslušate bez uzbuđenja!

— On, Carlos, ne pitajte me! Kad sam kraj vas, ja sam uvijek jaka, jer imam u vas neograničeno povjerenje.

— Onda čujte! Kad ste me pozvali da dođem iz Pariza, ja sam od svih žitelja na Rodrigandi poznavao samo vas. Nikome nisam ništa nažao učinio, nikoga uvrijedio, ali su me već prvih dana kad sam ovdje stigao, napali. Bilo mi je uskoro jasno da nije bio posrijedi moj skromni imetak, nego da se radilo o mojoj glavi. Budući da ja nisam imao ovdje neprijatelja, morala je stvar zbog koje sam došao u Rodrigandu izazvati protiv mene neprijatelje. Došao sam samo da spasim vašeg oca. Morao je dakle da postoji netko koji je želio da grof ne bude spašen.

Roseta se strese od jeze.

— Pa to je nemoguće! Moj otac je bio toliko dobar!

— Da, bio je dobar, ali je bio gospodar jedne grofovije i vlasnik mnogih miliona.

— Šta kažete to? Ja vas ne razumijem.

— Sa don Manuelom je bilo isto kao i sa mnom: ni on nije imao neprijatelja. Iz toga sam zaključio da je nekom bilo stalo da na svaki način dođe do dvorca Rodrigande.

— Do Rodirigande? Pa zamak može samo moj brat dobiti.

— I o tome sam mislio. Ali upravo ta riječ brat i okolnost što vam je brat već od djetinjstva bio u Meksiku, dovela me je do jedne drske pomisli. Ja sam čitavo ovo vrijeme na Rodrigandi pažljivo sve motrio. Vašeg oca su liječila tri nesposobna liječnika koja bi ga poslala u smrt da mene nije bilo. Ti liječnici su pak stajali pod usrdnim okriljem tri lica

ovdje na Rodrigandi.

— Mislite na notara, senjoru Clarissu i moga brata? Rekli ste strašne stvari, senjor, ali imate pravo. Moj brat vam je uvijek bio neprijatelj.

— To sam vidio. Ja sam to troje dobro promatrao. Oni su rijetko bili kod don Manuela, uvijek su nešto mutili, oni su bili ti — ja to otvoreno kažem — koji su željeli smrt vašem ocu!

— O Bože! Kakav ste bezdan otvorili pred mojim očima!

— Bog mi je pomogao da spasim vašeg oca od smrti. Ali on se ponovo razbolio, poludio je. Njegovo ludilo je bilo posljedica trovanja. Tko mu je dao otrov? To ne znam. Ja sam pojahao za Barcelonu, vi ste bili drugim zauzeti, a grof se nalazio sam. Možda je netko za to vrijeme bio kod njega. Otrov mu je dat preko čokolade. Sva sreća što sam poznavao protusredstvo. Ja mu ga, doduše, nisam dao, ali je prva pomoć bila blagotvorna. Shvatili su da ću izliječiti ludilo te su preduzeli mjere koje su imale temeljitije da djeluju: pobrinuli su se da vašeg oca uklone.

— Oh, mislite li da nije sam otišao? — zapita Roseta bojažljivim glasom.

— On sam nije mogao otići, za to je bio suviše slab.

— Onda su ga ubili! Oh, Bože!

— Oni su ga uklonili, ali ga nisu ubili.

— Mislite li? Onda je još živ? — viknu ona skočivši na noge.

— Vaš otac je živ! Gdje je, to ne znam, ali to ćemo saznati. Čujte moje razloge,

Dona Roseta: vaš brat je mogao da postane nasljednik samo ako bi grof nestao, zato je grof morao da umre. Ali onaj leš u kapeli nije grofov, prema tome, don Manuel je još živ. Podmetnuli su nekog drugog, a taj je umro prije četiri dana. — On onda isprIča djevojkama sve što se u provaliji dogodilo; kad je završio, one se s njim složiše.

— Kakva utjeha da to nije otac! — viknu Roseta. — O, sad sam ponovo vedra

i snažna. Znam da ćemo otkriti tajnu ove zavjere i da ćemo pobijediti. Zar ne, senjor Sternau?

On joj ispruži obje ruke.

— Dona Roseta, moj život pripada vama i ja ću ga posvetiti zadatku da pronađem vašeg oca. A vi, mylady, vi ćete nam pomoći, vi ćete nam biti

sestra.

— Da hoću od sveg srca.

On mahnu glavom i reče, smiješeći se:

— Ja shvaćam ovu riječ sestra ipak malo drugačije. Smijem li biti toliko drzak da vam nešto otvoreno kažem, lady Amy?

— Da. Recite samo!

— Bit ćete nam sestra, ako postanete grofica de Rodriganda.

— Grofica de Rodriganda? — zapita Amy. — Ja vas ne razumijem. Kako to mislite.

— Time što ćete postati supruga grofa Alfonsa de Rodriganda y Sevilla. Vidim da se ljutite zbog ovih mojih riječi, ali odmah ćete mi oprostiti, čim vam budem rekao da se grof Alfonso ne nalazi ovdje. On je na moru.

Grimizno rumenilo obli lice Amy Dryden.

— Bože, zašto govorite tako zagonetno?

— Vi ste ga ovdje vidjeli — nastavi Sternau odlučnim glasom.

— Ja vas ne razumijem!

— I to kao husarskog poručnika.

Amy nije mogla ni riječi odgovoriti. Ona samo pogleda dokitora Sternaua s dubokim čuđenjem, a, i Roseta, od silnog iznenađenja, nije mogla da prozbori ni slova. On se međutim podiže i upita:

— Myladies, mislite li da bi pravi sin mogao da poželi svome ocu da umre ili da poludi?

— Ne! — uzvrati Roseta.

— Eto, Alfonso je to učinio pa prema tome ne može nipošto biti don Manuelov sin!

Tada se i Roseta podiže i viknu:

— Što — što to kažete! Zar on nije sin moga oca, zar nije moj brat? A što je onda? Senjor Sternau, nemojte me mučiti! Govorite, govorite brzo!

— On ne može biti don Manuelov sin, jer smo i ja i vi vidjeli pravog Alfonsa.

— Kada, gdje?

— Ovdje! Dona Roseta, odite u vašu galeriju slika i usporedite grofa

Manuela iz mlađih dana s Alfredom de Lautrevilleom!

Lady Amy se pomovo duboko začudi.

— Alfred! — viknu ona. — Senjor, što to kažete, što vi znate o njemu? On mi je priznao da je njegov život prekriven nekom tajnom koju tek mora da otkrije.

— Rekao vam je istinu. On je pravi grof de Rodriganda y Sevilla. Ovaj Alfonso je varalica koga su podmetnuli. Zato je poručnik morao da nestane! Oni su ga oteli i ukrcali na brod.

— Oteli! — viknu Engleskinja i stisnu svoje male šake te žurno priđe doktoru Sternauu: — Oteli? Ukrcali na brod? — ponovi ona. — Zar su se i na to usudili!

Sternau kimnu glavom smiješeći se: — Hoćete li nam sada priznati da volite grofa Alfonsa, mylady?

— Da — odgovori ona iskreno. — Volim ga svim srcem i ja ću ga potražiti i naći. Teško onima koji su mu neprijatelji i koji su nepravedno prema njemu postupili! Doduše, otac mi je pisao da se odmah vratim i ja ću danas krenuti na put. Ali ja ću znati što treba da učinim. Pričajte, senjor!

Sternau im onda ispriča kako je slijedio onog dana tragove i kako je onda sve ostalo doznao. Oni prozreše mračne namjere advokata, Clarisse i Alfonsa, ali nisu mogli ništa dokazati. Na kraju su se morali rastati, jer je Amy trebala da otputuje. Ona obeća da će svome ocu sve priznati i da će od njega izmoliti da njoj i njenoj prijateljici pomogne. Onda se oprostila od doktora Sternaua i uvjerila ga u najiskrenije prijateljstvo.

Ubrzo zatim ona otputova sa Rodrigande sa Rosetom koja ju je otpratila do Ponsa. Razgovor i brzi odlazak prijateljice bili su krivi što se ni Sternau ni Roseta nisu raspitali za leš. Liječnik je vjerovao da će alcalde postupiti kako mu je on rekao, te u revnom razgovoru nisu ni primijetili da su mrtvaca donijeli na dvor. Sternau zatim pođe u selo da potraži Mindrella. Ovaj se bio upravo vratio iz provalije gdje je prisustvovao kao dalek, ali utoliko pažljiviji promatrač. Sternau mu u povjerenju iznese ono što misli i što kani učiniti i upita krijumčara da li je spreman da potajno potraži grofa. Ovaj se složi sa njim i dobi pedeset durosa da mu se nađu pri ruci. Liječnik se nakon toga vrati u dvorac da nastavi sa svojim promatranjem.

17. U ZATVORU

Sternau je sjedio, u svojoj divnoj sobi s namjerom da radi. Ali to mu nije polazilo za rukom, jer je neprestano morao da misli na posljednje događaje, a te misli su ga bile toliko zaokupile da nije čuo kucanje na svojim vratima i tek ga zamijetio kad se ono ponovilo.

— Izvolite! — viknu on.

Vrata se otvoriše i liječnik se začudi kad pred sobom ugleda stranog čovjeka koji kao da je bio zaboravio da se prethodno prijavi.

— Tko ste vi? — obrati se on nepoznatom.

— Imam li čast da govorim sa senjorom Sternauom, liječnikom grofa Manuela? — zapita ga stranac umjesto odgovora.

— Da.

— Šalje me grofica Roseta de Rodriganda.

— Oh! Pa ona je otišla u Pons!

— Naravno. Svratila je do mene i poslala me da vas zamolim, da dođete po nju.

— Zašto?

— To mi nije rekla. Sa njom je bila još jedna dama.

— Tačno. Jeste li vi gostioničar?

— Da. U Elbridi između Rodrigande i Manrese.

— Jeste li se dovezli grofičinim kočijama?

— Ne. Nije htjela da suviše zamara svoje konje.

— Sjednite! Bit ću odmah gotov.

Sternau je bio ovdje naviknut da oprezno postupa, ali grofici se uz put moglo desiti nešto što ju je primoralo da ga zove. On se, dakle, presvuče, zaključa svoje sobe i izađe sa strancem pred kapiju gdje je stajala zatvorena dvoprežna kočija. Oni se popeše i odvezoše. Gore na prozoru zamka stajao je advokat sa svojim saveznicima.

— Penju se — reče on, podrugljivo se smiješeći.

— Sada kreću — dobaci Alfonso.

— Pravo u zatvor — dodade Clairissa. — Imao si divnu ideju kad si rekao corregidoru da se predstavi kao gostioničar, moj dragi Gasparino.

U međuvremenu kočija je tandrkala cestom prema Manresi, a onda je udarila lijevo i krenula barcelonskom cestom.

— Kočijaš nas vozi u pogrešnom pravcu! — primijeti Sternau.

— On vozi tačno — uzvrati stranac.

— Za Manresu?

— Za Barcelonu.

— Senjor, tko ste vi? Šta hoćete sa mnom?

— Tko sam? Ja sam corregidor iz Manrese. Šta hoću? Da vas dovedem u Barcelonu. Juez de lo criminal želi da govori s vama.

— Isljednik za kriminal? O čemu?

— To ne znam. Čut ćete!

— Vi ste me slagali, senjor.

— To je bilo samo malo lukavstvo koje često primjenjujemo da bi izbjegli neprijatnosti.

— A ako se usprotivim da pođem s vama?

— To vam neće ništa pomoći. Pogledate li kroz prozor kočije pozadi, vidjet ćete da nas u stopu prate četiri žandara na konjima, sa napunjenim puškama.

— Pa to izgleda kao da se radi o nekom teškom zločinu.

— O ne. Radi se samo o jednoj formalnosti, senjor. Siguran sam da ćete se još danas vratiti, ali vi ste stranac, pa vas zato moram lično sprovesti. Otuda ova pratnja!

— Te se vaše pratnje ne bih uopće bojao, senjor corregidor. Ali savjest mi je čista i ja ću poći s vama bez protivljenja.

— To vam je i najbolje, senjor. Čovjek nikada ne smije pogrešno da sudi o svome položaju niti da ga pogoršava. Možda ćete se odmah vratiti sa mnom. Bilo bi mi drago da mi u povratku pravite društvo!

— Znaju li u Rodrigandi kuda me vodite? — zapita ga Sternau.

— Da.

Ni to nije bila istina, jer osim trojice zavjerenika, nitko živ nije znao

kuda su kola otišla. Tako se ovaj kratak razgovor i završio. Sternau se predade svakojakim pretpostavkama a činovnik kao da nije bio voljan da zapodjene ponovo razgovor. U kasno poslijepodne stigli su u Barcelonu i kočija se zaustavi pred jednom sumornom, starinskom zgradom na čijim su prednjim prozorima bile rešetke od debelih željeznih šipaka.

— Sad siđite! — reče činovnik.

Kad je Sternau izašao iz kola, on ponovo opazi četvoricu žandara koji su ga bili pratili. Oni ga sprovedoše kroz kapiju u mračni trijem, a zatim ga tijesnim zavojitim stubama uvedoše u jednu veliku, pustu prostoriju koja je imala samo jedan prozor i nekoliko vrata.

— Pričekajte, ovdje, senjor! — reče mu corregidor. S tim riječima on pokuca na jedna vrata i nestade, dok su žandari ostali sa liječnikom. Potrajalo je dugo dok se corregidor ponovo ne pojavi.

— Pođite sa mnom! — reče on kratko i pokaza rukom na ulaz odakle je došao. Kad je Sternau ušao, on zaključa vrata.

Liječnik se našao u sobi čija su dva prozora bila također zastrta rešetkama. Na zidovima su stajali veliki ormari za spise, a pred jednim prozorom on ugleda golemi pisaći stol za kojim je sjedio neki omalen, smežuran čovječuljak koji ga je mjerio otvorenim pogledom kroz debele rožnate naočale. Poslije izvjesnog vremena ovaj čovječuljak uze arak papira i pero u ruke i upita:

— Kako se zovete?

— Karl Sternau.

— Iz?

— Mainza.

— Gdje je to?

— U Njemačkoj.

— Dakle Nijemac! Što ste po zanimanju?

— Liječnik. Ali dopustite mi jedno pitanje! Tko ste vi, i zašto sam ja ovdje?

— Ja sam juez de lo criminal, tako ćete me zvati, a ono zbog čega ste došli ovdje, to ćete saznati u toku saslušanja.

— Saslušanja! Pa to zvuči kao da se nalazim pod istragom!

— Ne samo da zvuči, već je i zaista tako — odgovori mu čovječuljak žmirkajući na njega zlurado očima. — Uzgred da rečem, nemojte samo

misliti da ste ovdje zato da postavljate pitanja! Ja sam taj koji pita a vi ste onaj koji ima da odgovara. Koliko vam je godina?

— Trideset.

— Jeste li bili kažnjavani?

— Ne.

— Jeste li oženjeni?

— Ne.

— Imate li kakav imetak?

— Ne.

— Koliko imate gotovine?

— Nekih tridesetak durosa.

— Dajte ih amo!

Sternau mu pruži svoj novčanik, i činovnik prebraja novac koji se u njemu nalazio, a onda zapisa iznos kao što je zapisao i svaku riječ koju je Sternau izgovorio.

— Gdje je bilo posljednje mjesto vašeg boravka? — zapita ga on potom.

— Na Rodrigandi.

— A prije toga?

— U Parizu.

— Zašto niste ositali u Parizu?

— Zato što su me pozvali u Rodrigandu da izliječim dona Manuela od njegove bolesti.

— Jeste li ga izliječili?

— Da.

— Da li ste to smjeli?

— Tko je trebalo to da mi zabranit

— Ja! — reče čovječuljak s očitim naglaskom. — Jeste li namješteni kao liječnik u Rodrigandi? Da li ste imali dozvolu od vlasti?

— Ne.

— Jeste li u Španjolskoj položili ispit?

— Ne.

— Da li ste u Španjolskoj platili porez na dohodak?

— Ne.

— A ipak ste liječili, pregledali i njegovali bolesnike! Ah, prvi zločin je već na prvom saslušanju dokazan. Sad možete da izađete.

— Što, senjor, vi govorite o prvom saslušanju? Hoće li ih možda biti više?

— Svakako! I to mnogo, veoma mnogo!

— A ja? Gdje ću biti ja za to vrijeme?

— Gdje ćete biti? Bedasto pitanje! Ostat ćete ovdje kod mene! U hodniku broj dva, soba broj četiri. To je već uređeno.

— Treba li to da znači da sam u zatvoru?

— Razumije se! — žmirnu sitnim očima čovječuljak.

— Zbog čega? — zapita Sternau, sad stvarno uzrujan.

— To ćete kasnije saznati.

— Po čijoj prijavi ili optužbi?

— I to ćete saznati.

— Senjor, ja imam pravo da zahtijevam da mi to odgovorite! — planu Sternau

Čovječuljak se svijao od zadovoljstva te mu ponovo odgovori žmirkajući očima:

— Da, to pravo imate, ali i ja imam pravo da vam uskratim odgovor.

— Vi ste čuli, a i zapisali ste, da sam stranac. Ja zahtijevam da govorim s njemačkim konzulom!

— Dobro, dobro, pobrinut ću se za to!

— I to odmah, senjor!

— Lijepo, lijepo.

Isljednik za kriminal zadovoljno žmirnu na zatvorenika i dade zvoncetom znak, na što se pojavi neki mrki krupni činovnik koji Sternaua odmjeri od glave do pete.

— Ovaj senjor želi da govori s njemačkim konzulom — reče mu isljednik. — Odvedi ga konzulu! Ali brzo, što brže možeš!

Ljudeskara se zaceri kao morž, pokaza rukom na vrata i reče: — Naprijed! Marš!

Sternauu je to bilo veoma sumnjivo. On pogleda Ijudeskaru, ali se predomisli i uzvrati isljedniku:

— Smijeni li vas zamoliti za moj novčanik?

— Da — žmirnu upitani — moliti smijete, ali ga dobiti nećete. Ovdje nitko ne može imati novčanik uza se. Mi nismo na godišnjem sajmu. Idite vašem konzulu!

Bilo je jasno: čovječuljak se šalio sa Sternauom. Ovaj uvidje da mu je najbolje da pređe preko toga i da se povinuje. Bio je zatvorenik, ali to nije mogao za sva vremena da ostane. On pođe zato bez daljeg prigovara za ključarom koji ga ponovo povede uz stube. Oni onda stupiše u neki mračni hodnik na čijem se ulazu mogla vidjeti brojka dva. Desno i lijevo su bile zatvoreničke ćelije. Ključar se zaustavi kod vrata na kojima je stajao broj četiri i potraži u velikom svežnju ključeva, odgovarajući. Onda otključa dvoja vrata koja su stajala jedna za drugima i s obje strane bila okovana željezom.

— Naprijed! Marš!

Izgledalo je kao da su zatvorskom čuvaru bile to jedine riječi koje je znao izgovoriti. Kad je Sternau poslušao i ušao, za njim se zatvoriše vrata. Bio je u zatvoru. Njega obuze neki čudan osjećaj, osjećaj sličan onome koji čovjek osjeti kad se nađe u vodi u trenutku kad se ona nad njim sklopi. Odvojen je od svjetla i zraka, nije više čovjek, nije više slobodno biće koje može samo o sebi da odlučuje, nema više imena, njega zovu samo po broju ćelije u kojoj se nalazi. Može da umre i da skapa, a da nije u stanju da se brani.

U ćeliji je bilo vrlo turobno, jer je u nju upadalo svjetlo kroz jedan mali otvor do kojeg se jedva moglo doseći rukom i koji je bio prekriven željeznim rešetkama. Ćelija je bila duga šest koraka a široka četiri. Na podu su ležale dvije slamarice iz kojih se širio neprijatan miris. Na jednoj nije bilo nikoga, a na drugoj je ležala neka ljudska prilika, koja se podiže kad doktor uđe.

— Ah, pojačanje! — ču on slabašan glas. — Dobro veče!

— Dobro veče! — pozdravi ga Sternau.

— Jesi li nov? — zapita ga dotadašnji vlasnik ćelije.

Sternau je jednom čuo da se zatvorenici uvijek oslovljavaju sa ti. On se odluči da ne ukori svog sudruga te mu reče:

— Da.

— Zašto si ovdje?

— Ne znam.

— Pa da. Tako kaže svatko. Sjedi na slamaricu! Što ti je zanimanje? — zapita ga nepoznati.

— Liječnik.

— Liječnik? — obradova se ovaj kad to ču. — Oh, onda vas molim za izvinjenje, senjor, što sam vam rekao ti. Sad vam vjerujem da ne znate zbog čega ste ovdje. Tko vas je saslušao? Juez de lo criminal?

— Da.

— Prokleti nitkov! Znate li kada ćete ponovo biti saslušani?

— Ne znam.

— Za dva ili tri mjeseca.

— Pa to bi bilo strašno!

— Ključar je prije toga donio večeru za dvojicu i ja sam iz toga zaključio da ću dobiti supatnika.

— Što ima za večeru?

— Suhi kruh i smrdljiva voda.

— Koliko ste vremena ovdje?

— Gotovo godinu dana.

— S ovako mršavom hranom?

— Da. Ona će me stajati života. Ja sam teško bolestan, zato se od sveg srca radujem što ste liječnik. Doduše, nećete moći da mi pomognete, ali biste mi ipak mogli reći koliko ću još živjeti. Nek da Bog da uskoro svršim!

Sternau je bio ubijeđen da pred sobom nema zlog čovjeka, premda ga u mraku nije mogao dobro vidjeti. Osjećao je prema njemu sažaljenje te ga upita:

— Koliko ćete još ostati u zatvoru?

— Još dvije godine.

— Oh, pa zar se može to izdržati! Smijem li vas upitati zbog čega su vas toliko osudili?

— Zašto da ne! Ja sam u bijesu premlatio jednog čovjeka.

— Na mrtvo?

— Ne. Da je Bog htio, on bi bio mrtav, bar bi tako bio jedan nitkov manje.

— Od koje bolesti patite?

— Sad me kičma boli, a ranije sam bolovao od mornarske bolesti,

nostalgije za morem, koja mi je sve snage iscijedila i sve sokove života ispila, senjor.

— Kakva razlika! Slobodno, otvoreno more i ova đavolja jazbina!

— Da, senjor, ja sam plakao i grcao, bjesnio i grmio, udarao glavom o vlažne zidove, ali mi to nije ništa pomoglo; kada mi je ponestalo snage i kad me je glad svladala, onda sam se smirio i bit ću svakim danom sve mirniji dok me jednog dana ne iznesu iz ove jazbine i pokopaju u kakvom zabitom kutu. A za sve ovo treba da zahvalim samo jednom advokatu!

— Onda smo zaista supatnici. Doduše ja ne znam zbog čega su me okrivili, ali se sigurno ne varam kad pretpostavljam da je i za moje hapšenje kriv jedan advokat.

— Odakle su vas dopeljali ovamo?

— Sa Rodrigande.

— Gospode koji si na nebu, zar je ovo moguće! Tamo su i mene uhapsili!

— Zbilja? — zapita ga Sternau sav iznenađen. — Kako se zove advokat na koga mislite?

— Gasparino Cortejo.

— Ah, pa on je i mene strpao u zatvor! Rekoste da ste tamo nekoga pretukli? Da niste možda Corteja?

— Da. Možda ću vam jednom to ispričati, ali sad sam suviše slab da bih vam to mogao kazati. Tamo u prednjem kutu stoji lanac sa vodom, a pored njega leži vaš kruh. Laku noć!

Ovaj čovjek mora da je bio veoma slab kad je uprkos svoje radosti, što je nakon toliko dugo vremena imao nekoga kraj sebe, morao da se odrekne daljeg razgovora. Sternau ste namjesti na svojoj slainarici, koliko je to mogao, i zaspa.

Kad se idućeg jutra probudio, ugledao je dnevno svjetlo što se probijalo u ćeliju, doduše blijedo, ali ipak dovoljno jako da se raspoznaju predmeti u njoj. Njegov sudrug je već sjedio uspravno na slamarici pa mu poželje dobro jutro.

— Ja sam vas promatrao — reče on — i vidio da vi niste za jedno ovakvo mjesto. Možda biste više voljeli da budete sami, ali ja vas molim da me ne ostavite.

— To na žalost ne ovisi o meni!

— Ipak. Ovdje su zatvorenici smješteni po jedan u ćeliji, samo sam ja dobio druga, jer sam na pragu smrti. Ako budete zatražili, dobit ćete drugu ćeliju.

— Radoću ostati s vama.

— Hvala vam, senjor doktore! Možda se nećete zbog toga pokajali.

— Kad se otvaraju vrata?

— U podne.

— Mogu li onda reći što želim?

— Da, ali nećete dobiti odgovora. Vaša sudbina je zapečaćena. Tu vani neće pomoći ni molbe ni prijetnje, ni lukavstvo ni sila.

— Ja sam stranac, poručit ću po konzula da dođe!

— Vašeg konzula nećete nikada vidjeti. Vjerujt mi! Cortejo vas je ovamo strpao. Isljednik je njegov prijatelj, a njih dvojica su vam najveći nitkovi na ovoj zemlji.

— Vi me strašite!

— Kažem vam istinu. Ja sam bio snažan čovjek, pun volje za životom i nabijen zdravljem. Pogledajte me sada! To što sam, to su od mene napravili ta dva nitkova?

Zatočenik se nasloni o zid i sklopi oči. Bio je sama kost i koža. Sternauu nije bilo potrebno da ga pregleda da bi znao da će poživjeti još samo nekoliko tjedana. Da li je ovo trebalo da bude slika i njegove sudbine? Ne, ne, i hiljadu puta ne! To je čvrsto odlučio!

U podne se na vratima otvori poklopac i kroz njega uguraše dva lonca sa juhom.

— Ključaru! — reče Sternau — hoćete li biti tako dobri...

Poklopac na vratima se spusti te Sternau ne stiže da završi svoju rečenicu.

Uveče su oba zatvorenika dobila ponovo ustajale vode i suha kruha. Tako je prošao jedan tjedan pa i drugi, a da nisu nastupile nikakve promjene. Sternaua obuze nespokojstvo. Kako je na Rodrigandi, kako je Roseti? Ta pitanja su ga nagrizala do srži u kostima. Nije mogao ni jesti ni piti ni spavati. Ključar se nije obazirao ni na kakva njegova pitanja. Na bjegstvo se nije moglo misliti. Zidovi su bili suviše debeli, a prozor suviše visok i malen.

I ponovno je protekao jedan tjedan a za njim još jedan. Tako je prošao

čitav mjesec. Skrhana tugom, ležala su oba zatvorenika na svojim slamaricama.

— Gospodine — reče Sternauov supatnik — htio bih samo da mi ovaj Cortejo dopadne jednom šaka kakve sam ranije imao. Bio bi gotov!

— Možda će dopasti mojim.

— To bi mu htio od sveg srca poželjeti, jer vi ste pravi Golijat! Vi ste upravo rođeni za pomorca. Vi biste se, s tim vašim čvrstim pesnicama, uhvatili ukoštac s dvadesetoricom Crnaca ili desetoricom Engleza.

— Kako vam padoše na pamet Crnci i Englezi?

— Hm, želite li da čujete? Znam, mislit ćete loše o meni, ali, što se mene tiče, ja sam to i zaslužio. Ovo mi je već odavno ležalo na srcu i ja sam htio sve da vam ispričam. Zato nek jezik kaže što srce osjeća!

— Pričajte samo! Svi mi imamo svoje grijehe.

— Ali ne ovakve. Znate li što sam bio? Najprije valjan mornar, a onda trgovac Crncima i konačno — gusar.

— Nemoguće!

— Da, moguće je! Ja se zovem Jacques Tardot i porijeklom sam iz dobre obitelji. Postao sam dobar mornar, a to sam i bio sve dok na jednom brodu nisam zapao u loše ruke. Nisam imao pojma da je kapetan gusar i trgovac crnim robljem; to sam tek drugog dana primijetio, kad je bilo već kasno, jer smo se našli na otvorenom moru. Kapetan Grandeprise je bio Amerikanac i đavo u isto vrijeme i znao je da od mene napravi đavolče. Vidio sam mnoge Crnce kako od očaja i nostalgije skaču u more. I ja sam morao mnogom crnom jadniku da udarim ćušku ali kazna me je stigla! Vidite me gdje ležim.

On je ćutao izvjesno vrijeme da predahne, pa onda ponovo nastavi:

— Taj kapetan je radio zajedno sa Cortejom. Nisam znao kakvi su to poslovi. Ali kad smo stigli u Barcelonu, notar je došao na palubu, pa su onda njih dvojica satima sjedili nad knjigama. — Tardot ponovo zastade.

— Cortejo izgleda da ima mnogo novaca — nastavi bolesni mornar nakon izvjesne stanke. — Jednog dana je trebalo u Vera Cruz u Meksiku da napravimo za njega neki posao. Valjalo je ukrcati na brod nekog zatočenika. Donijeli su ga na palubu i zatvorili iza kapetanove kabine tako da ga nitko nije mogao vidjeti.

— Ni vi?

— O da, ja sam ga vidio. Bio je to lijep, stariji čovjek. Mislim da ga je kapetan jednom nazvao Fernando. Jedrio je sa nama oko rta Dobre Nade te pokraj istočne obale Afrike gore do Seile gdje smo ga iskrcali i prodali za Harar. Kad smo se vratili u Barcelonu, kapetan je bio spriječen te sam ja umjesto njega morao da krenem za Rodrigandu da obavijestim Corteja da je onaj Meksikanac dobro pohranjen. Cortejo je ipak želio da jadnog starca ubijemo ili da on umre od groznice pa je od bijesa planuo na mene. Ni ja nisam bio nijem te me on zbog toga udari. Ja sam mu uzvratio dobrim mornarskim udarcem. Pao je kao vreća na zemlju, i ja sam otišao. Idućeg dana došao je u Barcelonu na naš brod i izgledalo je kao da je na to zaboravio. Ali dan kasnije moj kapetan mi dade jedno pismo koje je trebalo da odnesem Juezu de lo criminal. Ovaj me Ijubazno primi i onda predade ključaru koji me je smjestio u ovu ćeliju. Ja je od tada nisam napustio; jednog je dana došao sudija i kroz podignut poklopac na vratima saopćio mi presudu. Eto, senjor, to je moja sudbina!

Tardot je ovo ispričao lakim tonom kakav je svojstven mornarima čak i kad se radi o najozbiljnijim stvarima. Kad je završio on se iscrpljen opruži na slamaricu. Sternau nije ni slutio koliko će jednog dana biti važno sjećanje na ovu priču.

Jacques Tardort je iz dana u dan bivao sve slabiji, a s njegovom bolešću rasla je ozbiljnost i kajanje za prohujalim životom. Pomišljao je na smrt i želio da poravna svoje račune s Bogom. Ključar vidje da se bolesnik više ne može podići i učinci ono što nikad dotle nije učinio: on ga udostoji s nekoliko riječi. Da, on mu čak obeća da će mu poslati sudskog liječnika koji je bio upravo prispio u grad da obiđe zatvor.

Tako je prošlo još neko vrijeme i stigla zima. Tardot je ležao na izdisaju na svojoj slamarici a Sternau je sjedio kraj njega i tješio ga. Izdaleka se čuo zvuk nečernjih zvona.

Iznenada na vratima zazveckaše ključevi u bravi i vrata se otvoriše. Ključar uđe u ćeliju, a za njim i liječnik, i viknu na Starnaua, pokazujući mu rukom na Vrata: — Naprijed! Marš!

Tada se s mukom podiže Tardot i zamoli ga:

— Pustite ga sa mnom! On mi je čitavo vrijeme bio utjeha, pa neka to bude i sada!

Ključar upitno pogleda liječnika, a ovaj potvrdno kimnu glavom, te ključar dade prešutno dopuštenje na taj način što je izašao i za sobom zatvorio vrata. Liječnik međutim sjede na rub slamarice j pogleda obojicu

zatvorenika pri svjetlu fenjera koje je ključar bio ostavio. On onda uperi značajan pogled u vrata i postavi bolesniku nekoliko pitanja o njegovoj bolesti. Pri tom on baci, a da to bolesni Tardot ne primijeti, neki predmet između ispruženih Sternauovih nogu na njegovu slamaricu. Sternau ga dohvati i osjeti veliki ključ, sigurno ključ od kapije. Osjećaj beskrajne radosti ga prođe čitavim tijelom, ali on se svlada jer mu liječnikov pogled reče da ih možda ključar promatra.

Tardot, utješen liječnikovim riječima, osjeti da mu se kraj bliži. Njegovim ispijenim licem prođe izraz dubokog spokoj stva.

— Nema mi više ni sata života, Bogu nek je hvala! — šaputao je on. — Ostanite dotle sa mnom, senjor medico, i ne dajte da mi moga prijatelja odvedu!

— Ostat ćemo — reče mu potvrdno sudski liječnik nagnuvši se duboko nad bolesnikom. Pri tom on rukom, koju je bio ispružio prema vratima, gurnu nešto Sternauu u krilo. Bio je to pun novčanik. Sternau ga polako sakri da to ključar sa vrata nije mogao primijetiti. Učinilo mu se da vidi kako se poklopac na vratima malo podiže. Dakako, ključar je stajao vani na vratima i osluškivao što žalosni ljudi u mračnoj ćeliji rade.

Nakon kraćeg vremena crte na bolesnikovom licu počeše da se mijenjaju. On ispruži Sternauu ruku i reče mu:

— Zbogom! Hvala vam! Budite — slobodni — i — sretni!

To su mu bile posljednje riječi. Njegovim tijelom prođe grčevit drhtaj, a ćelijom se razliježe tihi uzdah. Bio je mrtav.

Sudski liječnik se udalji šutke. Uskoro zatim se ponovo začu ključ u bravi i mrki stražar ponovo uđe. Kad je ugledao leš, on reče:

— Ne ležati! Iznijeti! — zatim se stražar zagleda u divovski Sternauov stas te nastavi: — Njega ponijeti!

— Nemam ništa protiv — odgovori mu Sternau što je ravnodušnije mogao, premda mu je bilo glasno udaralo.

— Na rame! Poći!

Sternau uze leš na rame i pođe za ključarom koji je laganim korakom pred njim išao. Njihovi su koraci glasno odjekivali golemom, pustom zgradom. Činovnici, koji su preko dana tu radili, bili su sada gotovo svi kod kuće u krugu svojih obitelji. Put ih je vodio preko nekoliko stuba do jednog malog dvorišta. Ono se završavalo mračnim trijemom kroz koji je prije dva mjeseca došao u zatvor. Ključar uze svoj svežanj ključeva u ruku

i otključa podrum, gdje su pokraj jednog dugog stola ležala dvoja nosila.

— Mrtvačnica — reče on. — Stol položiti!

Bio je to sumoran prizor što se nudio Sternauovom pogledu. Kao liječnik on je često spašavao život od smrti, ali je imao prilike i da vidi kako je smrt pobjeđivala i kako je bolesnik ostajao žrtva. Međutm, ovdje u tamnici u naručju niskosti i pokvarenosti Sternau se nije mogao obraniti lake jeze.

— No, naprijed! Leš na stol! — zapovijedi mu ključar još uvijek osornim glasom.

Sternau ga posluša, a i ključar mu sam priđe te mrtvaca položiše na stol. Svežanj ključeva bijaše ostao u bravi.

— Naprijed! Marš! — zapovijedi ključar kad je sve bilo gotovo.

— Ne, natrag! Marš! — odgovori mu Sternau, a pesnica mu poput munje zviznu ključara po sljepoočnici od čega se on odmah skljoka na pod i osta da leži u dubokoj nesvijesti.

— Ah, Bože, hvala ti. Još me služi stara snaga! — zaklikta u sebi zatočenik. Ostavivši ključara da leži pokraj ugašenog fenjera, on zaključa podrum izvana i pohita kroz mračni trijem. Kad sretno stiže do kapije, on izvuče ključ koji je prije toga na onako tajanstven način bio dobio i zadrhta od nestrpljenja da li će ključ odgovarati: bijaše to pravi ključ i Sternau otključa kapiju i nađe se na ulici. Bio je najzad slobodan. Hodao je dugo po mraku, kad najzad pred sobom ugleda svjetlo! Obojica zatvorenika su danas bila iskupljena, jedan smrću, a drugi slobodom!

Kad je grofica Roseta ukrcala svoju prijateljicu u Ponsu u poštanska kola, ona se vrati u Rodrigandu. Osjećala je da joj se neko zlo sprema, čim nije bila pod okriljem doktora Sternaua. Kao da je slutila da je očekuje teška nesreća. Zato je zapovijedila kočijašu da potjera konje što je brže mogao.

Kad je stigla na Rodrigandu i brzo se preobukla, najprije se popela u kaštelanove odaje. Zatekla je te valjane ljude u svom omiljenom razgovoru: govorili su o doktoru Sternauu.

— Da li je kod kuće? — zapita ih ona.

— Ne — odgovori joj Alimpo. — Izvezao se kočijom, milostiva konteso, to kaže i moja Elvira.

— Kuda?

— To ne znamo — reče kaštelanka. — Odvezao se nekom nepoznatom kočijom, to kaže i moj dobri Alimpo.

— A čija je kočija to bila?

— Prefekta iz Manrese.

— Ah! — viknu Roseta sva prestrašena. — Elvira, ispričajte mi što je to bilo!

— Bilo je to ovako — započe kaštelanka. — Pred dvorac je stigla neka kočija iz koje je sišao corregidor. On se popeo gore do senjora Gasparina, a onda je pošao senjoru Sternauu. Nakon kraćeg vremena odvezao se sa senjorom Sternauom cestom za Manresu.

— Dobro! Alimpo, naredite da se odmah upregnu dva svježa konja!

Roseta izađe i uputi se ravno u advokatovu sobu. Ovaj je sjedio kraj svojih spisa. Grofica je veoma rijetko dolazila k njemu, te se zato on sada začudi kad je vidje u svojoj odaji.

— Ah, dona Roseta, zar vi kod mene! Budite tako dobri i sjedinite! — reče on i podiže se da joj ponudi stolicu.

— Neću sjesti — odbi ga ona žurno. — Došla sam samo da vas nešto pitam. Da li ste vidjeli senjora Sternaua? Rekoše mi da se izvezao nečijim kočijama.

— Ja ne znam ništa o tome.

— Kažu da je pošao sa corregidorom iz Manrese.

— Nemam pojma o tome — uzvrati hulja, mašući glavom od iščuđivanja.

— Onda uopće ne znate da je corregidor bio u Rodrigandi? Ni da je bio kod vas?

— Ne.

— Lažete, senjor! — viknu Roseta sva uzrujana. — Lažete i to drsko!

— Kontesa! — odgovori jo on gotovo prijetećim glasom.

— Ah, kakav to ton dozvoljavate sebi prema jednoj grofici! Ja ću sada poći corregidoru da se raspitam. Otkrijem li da se sprema neko novo zlo u koje su i vaši prsti umiješani onda ću vam konačno stati na put, vama i vašim pomoćnicima. Adios.

Roseta izađe žurnim korakom, a Cortejo osta, zbunjen i sav u čudu zbog njene odlučnosti, i priđe prozoru. Kad ju je vidio gdje se popela u kočije i krenula, on se odmah uputi svojoj suložnici, koja je promatrala

Rosetu sa prozora.

— Ponovo se odvezla — reče Clarissa. — Znaš li možda kuda?

— Da. Za Manresu, corregidoru, ne bi li saznala kuda se djeo Sternau.

— Gasparino, i ona počinje da nas ugrožava!

— Vidim to i znat ću da preduzmem odgovarajuće mjere. Ne znaš li na koji bi način moglo najlakše da joj se nalije par kapi?

— Pa moglo bi kad bi te kapi imala ja.

— Kada?

— Pri večeri kad pije čaj.

— A ako ga pije u svojoj sobi?

— Ona uvijek u blagovaoni popije samo jednu šalicu koju joj spremi kaštelanka. To prepusti meni!

— Dobro dat ću ti te kapljice!

— A moj honorar? — zapita ga ona vrebajućim pogledom.

Cortejo mahnu rukom i uzvrati joj prilično Ijutito:

— Dobit ćeš polovicu njenog imetka.

— Samo polovicu? A što će biti s drugom polovicom?

— Nju ću dobiti ja. U Alfonsov dio nećemo se miješati, prema tome nas dvoje ćemo podijeliti ono što Roseta treba da naslijedi!

— Slažem se! Elem, doturi mi što prije te kapljice!

Zlikovac se vrati u svoju sobu, napuni jednu bočicu vodom i u nju kanu dvije kapi otrova. Pošto je taj rastvor dobro promućkao, on se vrati Clarissi i dade joj potrebne upute kako da otrov upotrijebi.

U međuvremenu se Roseta vozila za Manresu. Stigavši tamo, zaustavila se pred corregidorovom kućom. Njegova žena izađe i, iznenađena tom otmjenom posjetom, uvede Rosetu u svoju najbolju sobu.

— Mogu li govoriti sa senjor corregidorom? — zapita je grofica.

— Na žalost ne. On je sigurno otišao nekud poslom, jer je naredio petorici naoružanih žandara da ga prate.

— Ah! — prošapta Roseta, sva blijeda. — Kud je to otišao?

— To vam na žalost ne znam reći. Corregidor mi o službenim stvarima ništa ne govori.

— A znate li možda što ili tko mu je dao povoda da krene na taj put?

— Vjerojatno vaš milostivi brat don Alfonso.

— Alfonso? Da li je bio ovdje?

— Da, dojahao je na konju, veoma mu se žurilo. Moj muž je odmah pozvao žandare.

— Nije li vam rekao kad će se vratiti?

— Ne.

— Onda ću sutra ponovo doći.

Roseta se oprosti. Bila je dovoljno čula, a da ne bi znaia da se nešto sprema; zato se odmah vrati u Rodrigandu. Stigavši u dvorac, ona pozove brata k sebi. Notar je Alfonsu sve ispričao, te ovaj mirno pođe na razgovor.

— Jesi li danas bio u Manresi? — zapita ga Roseta.

— Da — potvrdi on ravnodušno.

— U kakvoj stvari?

— Bože, u kojoj bi stvari bio! U današnjoj!

— Što to podrazumijevaš pod današnjom? — zapita ga grofica oštrim glasom.

— Pa, leš je pronađen!

— Ah! Je l' to istina?

— A zbog čega bi išao inače? Ti mi nešto čudno izgledaš. Kao da te nešto uzbudilo.

— Sigurno! Zašto je corregidor onda poveo četiri žandara sa sobom?

— Navodno se ispostavilo da je netko bacio leš u provaliju — lagao ju je Alfonso drsko u lice. — Žandari su ušli u trag vjerovatnim ubicama.

Roseta se dade prevariti. — Je li tako? A jesi li vidio Sternaua? Tražim ga svuda, ali ga nema.

— Ja, nikako — mahnu on glavom.

— Dobro je, možeš da ideš!

Alfonso se podrugljivo pokloni pred Rosetom i reče: -Grof Alfonso de Rodriganda ne dopušta da ga najuzvišenija njegova sestra otpusti kao slugu. Ja ću ostati ovdje!

Ona ga pogleda sva u čudu. — Bezobrazniče jedan!

— De! Ne znam što imaš protiv mene. Da li je to samo tvoja

umišljenost ili stvarna mržnja? Do sada mi je nedostajalo one smirene nježnosti kakva je uobičajena između brata i sestre te ću jednim poljupcem pokušati da premostim provaliju koja nas dijeli.

Alfonso se približi grofici ne bi li svoje riječi sproveo u djelo i ispruži ruku da je zagrli, ali ona zamahnu rukom i raspali mu šamar posred lica.

— Gubi se što dalje od mene? — viknu ona. — Mrzim te, prezirem te! Kad ne bih znala, tvoje bi mi držanje reklo!

— Što — zapita je on sav bijesan, položiv ruku preko obraza koji se rumenio od njenog šamara.

— Da mi nisi brat, već da si varalica, bijedni pokvarenjak!

— Oh, da ti nisam brat? A što sam ti onda?

— To ćeš saznati čim se Sterinau vrati. A ne vrati li se, onda budite spremni, ti i tvoji urotnici da ćemo otkriti vašu zavjeru koja će uzbuditi čitavu zamlju!

— Dakle tako, je li? — pisnu on. — Nazivaš me varalicom, pokvarenjakom! Pomirit ću se sa šamarom, zato što si žena. Ali ovo drugo ćeš mi skupo platiti.

On izađe s prkosom svojstvenim huljama koji znaju da se osvete za poraz, a Roseta pozva kaštelanku da joj pravi društvo.

— Jeste li vidjeli, senjora Sternaua, moja milostiva, draga konteso? — zapita je kaštelanka čim je ušla kod grofice.

— On je uhapšen.

Gospođa Elvira se trže od straha i viknu:

— Uhapšen? Bože! Zašto! Oh, sveta gospo, zar su tog čestitog, dobrog senjora uhapsili! Sigurno nije ništa učinio, baš ništa, jer on je najbolji i najčestitiji čovjek, kakav samo može biti. I tako čvrst i vjeran i tako ponosit i snažan! Trebalo je samo da ga vidite kad je tamo vani kraj baterie zgrabio grofa Alfonsa i podigao ga iznad bezdana. Bio je to krasan prizor, i moj Alimpo to kaže.

— O tome nemam pojma. Rekao mi je samo kako se potrudio da otkrije da li je leš zaista od mog oca.

— Da, senjor Sternau nije volio da se hvališe. Grof Alfonso ga je htio udariti, ali on je mladog grofa zgrabio u ruke i podigao ga iznad provalije!

Rosetine oči se ozariše ponosom.

— Rekao je još i to — dodade Elvira oklijevajući — da Alfonso treba

najprije da dokaže da je on zaista sin grofa Manuela. Moj Alimpo je i to čuo.

— Što, zar je to rekao? Onda mora da je ovaj bio do dna srca uvrijeđen.

— Pa svi su ovdje na Rodrigandi tako nešto već davno mislili. Senjor teniente...

— No, šta je sa njim? — zapita Roseta kaštelanku koja zape u govoru.

— On je toliko naličio našem milostivom grofu, imao je iste njegove oči i isti njegov glas. Zar niste to i vi opazili?

— Da, svakako. A i otac, kad ga je ugledao, istog časa je pomislio da mu je on sin.

— Kad bi to samo bilo! — reče Elvira što joj je na srcu ležalo.

— Senjor Sternau vjeruje u to sasvim sigurno. On, osim toga, zna da su ga oteli i ukrcali na neku lađu.

— Oteli i ukrcali na lađu! — viknu kaštelanka i sklopi ruke. — Zašto?

— Da ne bi razotkrio varalice. Ali o tome ćemo kasnije govoriti, moja dobra Elvira. Ti ćeš ostati čitave večeri kod mene; kasnije ćeš mi servirati čaj.

Nekoliko sati kasnije, kad se već bilo smračilo, na rubu šume se zaustavio neki usamljeni jahač. Tu je sjahao sa konja i uveo ga u gustiš gdje ga je privezao. Onda je pošao prema dvorcu popeo se stubama i zamolio jednog slugu da ga prijavi kod senjora Gasparina Corteja.

— Tko ste vi? — zapita ga sluga.

— Jedan prijatelj vašeg senjora, koji ga želi iznenaditi — odgovori mu ovaj pomalo osornim glasom.

Stranac bi prijavljen i on uđe. Cortejo se nalazio sam u svojoj sobi.

— Vi ste se prijavili kao moj prijatelj? — zapita on došljaka. — Ja vas ne poznajem.

— Ne? — onda ću vam pomoći.

Nepoznati skide lažnu bradu sa lica i periku sa glave, i Cortejo ga odmah prepozna.

— Capitano! — viknu Cortejo.

— Da, capitano, koji je došao da vam postavi samo jedno pitanje. Gdje je poručnik?

— Zar ja to da znam!

— Vi to dobro znate! Možete druge varati, a ne mene. Poručnik je nestao.

— To se mene ništa ne tiče.

— Oh, vrlo mnogo! Ja sam kasnije razmišljao o našem posljednjem razgovoru. Vi ste htjeli da on bude ubijen.

— Ne samo on, već i onaj njemački liječnik. Zašto niste održali svoju riječ?

— Zato što sam najprije htio da znam dali ćete vi održati vašu u vezi s poručnikom.

— Dobro, nemojmo se igrati skrivača! Priznajete li da je onaj poručnik bio pravi grof Alfonso de Rodriganda?

— Da.

— Zašto ste ga poslali ovamo?

— To je moja stvar.

— Da li je znao tko je?

— Ne. Gdje je sada?

— Mrtav.

Razbojnik ustuknu jedan korak i pri tom mu spade ogrtač te mu se ukaza oružje zadjeveno za pojasom.

— Mrtav! — viknu on. — Ah, to ćete mi skupo platiti! Ja ću čitavom svijetu otkriti kakav ste vi nitkov!

— De — de! Vi biste onda i sami sebe otkrili, jer ste bili moje oruđe.

— Ja ću onu potvrdu koju ste mi potpisali predati sudu. Ponio sam je sa sobom da je zamijenim za poručnika. Recite, da li je zaista mrtav!

Advokatovim licem ptice grabljivice pređe začas radostan osmijeh. On odgovori:

— Pokazat ću vam jedno pismo koje sam u vezi s poručnikom dobio. Pričekajte malo!

Advokat uđe u susjednu sobu gdje uze napunjen pištolj i pismo.

— Došao mi je kao poručen! — šapnu on podrugljivo preda se. – Sada ću dobiti onu potvrdu s mojim potpisom te ću se tako osloboditi najopasnijeg svjedoka. Bit ću apsolutni pobjednik!

Onda se ponovo vrati, s pismom u ruci.

— Ali ja moram biti siguran da onaj komad papira zaista imate sa

sobom — reče on pogledavši ispitivački razbojnika.

— Ovdje je — reče mu ovaj kucnuvši rukom na svoje grudi.

— Onda pročitajte ovo!

Cortejo pruži capitanu pismo. Ovaj ga otvori i vidje na prvi pogled da je to obično poslovno pismo u kojem nije bilo ništa što se odnosilo na poručnika. Kad je, iznenađen takvom prevarom, podigao pogled, pred očima mu se ukaza cijev uperenog pištolja.

— Šah i mat! Umri, psino! — viknu notar, a zatim se prolomi pucanj, i razbojnik se skljoka na zemlju. Kuršum mu je prosvirao kroz čelo. Notar odmah stavi rezu na vrata i otvori mrtvacu kaput. Džepovi su bili prazni. Od onog papira nigdje nije bilo ni traga.

— Prevaren sam! — promrmlja notar. — Bijedno prevaren! Potvrda je bila sigurno kod njega. Ako je nađu njegovi ljudi, onda sam izgubljen!

Uto se u predvorju začuše koraci. Mnogi su čuli pucanj i pohrlili da vide što se to dogodilo. Grozničavom brzinom advokat dotjera u red razbojnikove haljine, iz pojasa mu istrže pištolj i pusti ga na pod, a zatim otvori vrata.

— Ovamo! — povika on iz sveg grla. — Napali su me!

Posluga upade u njegovu sobu. I Alfonso, Clarissa i Alimpo stigoše.

— Pogledajte ovog briganta — reče Cortejo. — Prijavio se kao moj prijatelj i kad smo bili sami, on mi zaprijeti smrću ako mu ne dam svoj novac. Ja sam se napravio kao da mu ga želim dati, ali sam se latio pištolja i ubio ga.

— O Bože, razbojnik, pravi razbojnik! — viknu Clarissa, sva užasnuta. — Pogledajte ovu periku i lažnu bradu!

— Pretresite ga samo dobro! — zapovijedi Cortejo u nadi da će na taj način možda ipak dobiti potvrdu ako bi je neočekivano pronašli. Ali oni ne otkriše ništa drugo do jedan nabijen novčanik.

— Odnesate ga dolje u jednu od podrumskih prostorija! Ja ću ga sutra prijaviti vlastima. Neka mi soba odmah bude pospremljena!

Posluga izvrši njegovo naređenje. Kad su se razišli, u sobi ostadoše troje urotnika. Alfonso upita:

— Jesi li ga poznavao?

— Ne.

— Hm, možda je to bio tvoj capitano o kome si nam tu i tamo govorio.

Pomislio sam da bi u slučaju da ti dođe, inscenirao napad i tako ga se riješio.

— Ja ga ne poznajem. Ali šta je sa čajem, hoću li ga danas piti sa Rosetom?

— Ne — odgovori Clarissa. — Ona ga pije u svojoj sobi.

Po tonu kojim su ove riječi bile izgovorene i pogledu koji ih je propratio notar shvati da su kapljice dospjele u čaj.

Kad se ovo desilo, Roseta je sjedila sa Elvirom i razgovarala. Kaštelanka je bila upravo donijela iz kuhinje čaj i stavila ga pred groficu. Tada se iznad njih prolomi strašan tresak.

— Šta li je to? — viknu Elvira.

— Pucanj! — odgovori joj Roseta. — Što li se dogodilo? Pogledat ću.

— O ne, ne, moja draga kontesa. Ostanite ovdje! Svakim danom se događaju sve veće nesreće. Ja vas neću pustiti da odete.

— Ali tko bi mi što učinio? Pucanj je pao, kako mi se čini, u Cortejovom stanu. Čuješ li korake i glasove?

— Da, ali ostanimo! Moj Alimpo je veoma hrabar. On će pogledati što se dogodilo pa će nam javiti.

Njena prognoza pokazala se tačnom, jer je kaštelan uskoro došao i javio da je neki razbojnik napao notara i da ga je ovaj ubio. Taj događaj bio je glavna tema razgovora ove večeri. Kad je Roseta zatim ispila svoj čaj, ona reče da će poći na spavanje, jer je od sveg silnog uzbuđenja koje je tog dana preživjela osjećala kako joj glava bolno gori.

Idućeg jutra dođe sva u suzama grofičima sobarica do kaštelanke i zamoli je: — Moja dobra gospođo Elviro, pođite brzo do naše kontese! Njoj se nešto dogodilo. Mora da je bolesna.

— Sveta gospo, je li istina? Sinoć se žalila da je boli glava. — Elvira ostavi sve i pođe odmah za djevojkom. Kod su ušle u Rosetinu spavaću sobu, one vidješe kontesu kako pred krevetom kleči, kao da se moli. Lice joj je bilo bljedožuto, izgledala je kao kip od mramora.

— Draga kontesa, ustanite! — molila ju je djevojka. Roseta se nije micala.

— Vidite — nastavi djevojka tužnim glasom — ovako sam ju zatekla

kad sam došla da je probudim. Podigla sam je i posadila na stolicu, ali je ona ponovo kleknula. Pomozite mi!

Žene uzeše groficu i podigoše je. Tek što su je posadili na divan, ona ponovo sklizmu na pod i prekriži ruke kao da je htjela opet da se moli Bogu.

— Da, ona je bolesna, ona je teško bolesna! — reče Elvira u suzama. — Kad bi samo senjor Sternau bio ovdje! Izgleda da je sasvim izgubila svijest.

— Užasno! Što da radimo, senjora Elvira? — jadala se sobarica u suzama.

— Bože, ne mogu ništa drugo učiniti, nego da pitam moga Alimpa. Otiđite po njega!

Djevojka otrča i dovede prestrašenog kaštelana. Bolesnica je ležala poluzatvorenih očiju i prekrštenih ruku ispred divana, i kad ju je Alimpo ponovo uspravno posadio, ona se odmah spusti na pod i nastavi sa molitvom.

— Položite je u krevet i stavite joj hladne obloge, možda će to pomoći — zapovijedi on ženama, sa suzama u očima, i izađe, duboko utučen. Vani naiđe na Clarissu koja je vrebala u blizini.

— Jeste li bili kod grofice? — zapita ga ona,

— Bolesna je — reče Alimpo grcajući.

— Šta joj je!

— Ne znam.

— Onda je moram posjetiti.

Clarissa uđe u kontesinu sobu, ali već poslije nekoliko sekundi ona ispade iz nje kao iz puške i pohita u notarev stan. Kad ju je ovaj vidio gdje tako žurno ulazi, on je upita:

— No? Uspjelo! Vidim ti na licu!

— Da, ona je poludjela.

— Šta radi?

— Moli se.

— Ah, čudno. Naglas?

— Ne. Kad je dignu na noge, posade ili polože, ona uvijek iznova klekne na pod i prekrži ruke kao da se Bogu moli. Pri tom se ne miče i ne izgovara nijedne riječi. Sigurno je potpuno izgubila razum.

— Ah, ludilo ju je stiglo za vrijeme molitve, te joj tako u sjećanju ostala samo posljednja misao. Ja ću odmah poduzeti potrebne korake. Pođi sa mnom!

Cortejo pođe zatim sa Clarissom u Rosetine odaje i reče sobarici i kaštelanki da će senjora Clarissa preuzeti na sebe njegu bolesne grofice. Otada je Roseta bila potpuno odvojena od ostalih. O njoj se nije moglo ništa više ni čuti ni saznati; ona kao da više nije postojala.

Nakon izvjesnog vremena pošto se Roseta razboljela od strašne bolesti, vratio se Mindrello s puta koji je po Sternauovom nalogu učinio. On potraži kaštelana da se raspita za Sternaua.

Alimpo je sav snužden sjedio sa Elvirom u svojoj sobi.

— Ja ne mogu više izdržati! — uzdisao je on.

— Ni ja! — govorila je ona tužnim glasom.

— Najbolje je da uzmemo ono malo uštеđevine što imamo i da pođemo u daleki svijet. Šta ćemo mi ovdje?

— Zar nisi čuo da će milostivu kontesu skloniti iz dvorca?

— Da.

— Ja je neću nikada napustiti i sa njom ću ići do na sam kraj svijeta.

— Hoće li ti dopustiti?

— O jada! Sigurno neće, kao što naslućujem. Čuj me, moj Alimpo, svuda samo zlo i nevolja!

Tada netko zakuca tiho na vrata i Mindrello uđe.

— Neka ste nam dobro došli! — pozdravi ga Alimpo. — Mi smo shrvani od boli. Na nas se svaljuje nesreća za nesrećom i izgleda kao da im nema kraja. Nemamo nikog živog kome bi se mogli požaliti. Zar ne, Elvira?

— Da, moj Alimpo.

— Ipak imate prijatelje ovdje u dvorcu koji sa vama saosjećaju — reče Mindrello.

— Da, imamo ih — odgovori mu ironično kaštelan, — Ali oni ne govore više sa nama, boje se mladog grofa i senjor Corteja.

— Jesu li im zabranili da se s vama druže?

— Direktno ne. Ali ja sam pao u nemilost, te nas zato ostali izbjegavaju.

— U nemilost? Zašto?

— Zato što ja i moja Elvira nismo htjeli da prepustimo našu milostivu groficu tuđim rukama, već smo željeli da je dvorimo u njenoj bolesti. Kad su nas odbili, mi smo ipak pokušali da dođemo do nje. Zato sam razriješen svoje službe kao kaštelan. Ja nemam ovdje više što da tražim. Moram da napustim dvorac što prije, zato svi oni koje smo držali za naše prijatelje ne žele više ništa da znaju o nama.

— Oni će vas se posve dobro sjetiti kad jednom budu prošli ovi tužni dani. Međutim, u ovom času meni je najvažnije da saznam gdje mogu da nađem senjora Sternaua.

— Na žalost nigdje. I on je nestao.

— Nestao?

— Da, sasvim nenadano. Nitko ne zna kuda. Došao je neki gospodin u kočiji, i on se s njim odvezao.

— Čudno. Ja moram sa njim da govorim i ja ću ga pronaći! Sad idem kako moje prisustvo ne bi drugima palo u oči.

Krijumčar se oprosti i pođe cestom u selo. Uz put je razmišljao što da učini da bi saznao gdje se Sternau nalazi.

Prošlo je prilično vremena dok nije saznao da je neka kočija otišla za Barcelonu sa četiri žandara i da se tamo zaustavila pred zatvorom. On odluči da se upozna sa ključarem i da tako sprovede u djelo svoj plan. To nije bilo nimalo lako, ali nakon teških muka njemu uspije da stekne ključarevo povjerenje i da dođe u njegov stan.

Najzad je doznao da se među zatvorenicima nalazi i izvjesni doktor Sternau. Tada je počeo da misli neposredno na njegovo oslobođenje. Razmislio je dobro o svemu i najzad se sjetio kaštelana Juana Alimpa za koga je u međuvremenu dočuo da je napustio Rodrigandu i da se nastanio u Manresi. On pođe k njima, i oni ga primiše veoma obradovani.

— Nek je Bogu hvala da ste došli! — zaklikta Alimpo. — Već sam bio pomislio da ste na nas zaboravili. To i moja Elvira kaže.

— Ja sam čitavo ovo vrijeme radio na tome da oslobodim senjora Sternaua!

— Ah, saznali ste gdje se nalazi? — usplamtje Alimpo.

— Da, to sam tek nedavno mogao da saznam! Strpali su ga u zatvor u

Barceloni!

— U zatvor? Ih, oh! Čuješ li ovo, moja draga Elviro?

— Da, čujem moj Alimpo — odvrati njegova supruga, — Za to je sigurno Cortejo kriv!

— Nitko drugi! Hoće li još dugo biti u zatvoru, cijenjeni senjor Mindrello?

— On nikad neće iz njega izaći, ako ga mi ne izbavimo.

— Mi? Oh, pomoći ćemo od sveg srca! — viknu Alimpo. — Ali što mi možemo učiniti?

— Hm, mnogo i malo. Imate li novaca, senjer Alimpo?

— Novaca? Koliko?

— Senjor Sternau nema u zatvoru nikakvih sredstava. Ako želi da pobjegne, potreban mu je novac da bi stigao preko granice, a ja — ja sam vam puki siromah.

Tada skoči Alimpo sa stolice na noge, izvadi iz kovčega kasu, zavuče ruku u nju i iznese nekoliko velikih nabijenih kesa i jednu novčarku.

— Evo, evo uzmite! — viknu on sav oduševljen. — Imam dosta novaca! Uzmite sve ovo.

— Koliko para ima tu?

— Četiri ili pet hiljada durosa, sva naša ušteđevina. Od sveg srca dat ćemo je za dobrog senjora Sternaua, zar ne moja dobra Elviro?

— Da — kimnu ona potvrdno glavom. — Samo da ponovo bude slobodan! Onda bi možda mogao da izliječi i našu sirotu kontesu.

— Gdje je ona? — zapita Mindrello. — Sigurno u nekom lječilištu za duševne bolesnike?

— Ne. Ona je u Lorissi, u samostanu Svete Veronike.

— Ali ona nije za samostan, ona je za lječilište!

— Šta je sirota mogla? Doznao sam da ju je senjora Clarissa tamo odvela. Sirota kontesa je posve izgubila volju, ona uopće ne zna više tko je.

Mindrello se zamisli, a onda upita: — I vi vjerujete da će je senjor Sternau izliječiti?

— Sasvim sigurno!

— Dobro, ja ću pogledati taj samostan u Lorissi. Senjor Alimpo,

hoćete li mi povjeriti onoliko novaca koliko mi bude potrebno?

— Uzmite koliko hoćete, uzmite sve, pa ja sam vam to već rekao! Zar ne, moja Elviro?

— Da — potvrdi punašna žena.

— Dobro — reče Mindrello. — Moram da kupim jednog konja za njega, a možda jedinog i za mene. Dajte mi dvije stotine durosa!

— Dvije stotine? Pa to vam je premalo! Uzmite pet stotina.

— Toliko mi nije potrebno, bar sada ne. Ali ja ću ipak uzeti, jer je u ovakvim stvarima bolje da čovjek ima više nego manje.

Mindrello uze novac i izađe. Do samostana u Lorissi bilo je nekih dva sata hoda. Tu je doznao da grofica Roseta nikad nije ni jedne riječi progovorila i da veoma malo jede. Bila je još uvijek lijepa, ali njena ljepota bijaše ljepota bolesnice pred smrt. Ona je stalno odlazila na malo groblje koje je pripadalo samostanu. Već u rano jutro bi izašla i tamo bi čitav dan provela u molitvi da bi je uvečer nježno primorali da se vrati u ćeliju.

Nakon što je sve to saznao, krijumčar se vrati u Barcelonu. Tu kupi konja i mazgu, konja za Sternaua, a mazgu za sebe. Njih ostavi kod trgovca i reče da će doći tek kad mu budu zatrebali.

Tako su ponovo protekli tjedni. Za teške pare Mindrello dobi kod nekog trgovca, koji se bavio svakojakim mutnim poslovima, lažne papire koji su glasili na ime jednog sudskog liječnika. Onda je kupio odijelo koje je odgovaralo jednom liječniku, izmijenio lice i pošao u zatvor. Zatvorski čuvar mu pregleda papire i pusti tobožnjeg liječnika da uđe. On uze veliki svežanj ključeva i zapali fenjer. Blizu vrata visila su dva velika ključa od kapije. Oni su pripadali dvojici činovnika koji su ih tu morali da predaju. Dok je ključar palio fenjer, Mindrellu pođe za rukom da neopaženo skine jedan ključ, onda su pošli u ćelije.

Mi znamo već što se tamo odigralo. Sternau je morao ponijeti leš te je tako pobjegao. U međuvremenu je krijumčar otišao po konja i mazgu i sačekao ga na cesti za Manresu. lako nije sa Sternauom izmijenio nijednu riječ, Mindrello je bio uvjeren da će liječnik pobjeći samo pravcem za Rodrigandu.

Već izdaleka Sternau ugleda konja i mazgu koje je vodio njegov oslobodilac. Ovaj bijaše skinuo sa sebe krinku i doktoru Sternauu bi najednom sve jasno. Pošto mu se od svega srca zahvali, on uzjaha, i oni poletješe što su mogli brže. Liječnik je s milinom udisao čisti zimski zrak.

Nakon izvjesnog vremena on upita krijumčara:

— Da li vas je kontesa Roseta poslala da me oslobodite, Mindrello?

— Ne, već senjor Alimpo.

— Ali po kontesinom nalogu?

— Ne. Kontesa je bolesna, ona više nije u stanju nikome da daje naloge.

Sternau pretrne do dna duše. — Bolesna? — zapita ga on. — Od čega se razboljela?

— Ona je... — Mindrello zape i onda oprezno nastavi: — Boluje od iste bolesti koju je trebalo da izliječite kod njenog oca.

Sternau osjeti kao da ga munja ošinu. — Čujem li dobro? Ona je poludjela?

— Da.

— Poludjela! — viknu on iz sveg glasa u tihu noć. Najednom zaustavi konja i zapita, obuzet dubokim strahom: — Gdje je sada?

— U samostanu Svete Veronike u Lorissi.

— Ah, sad mi je sve jasno! — zaškripa zubima Sternau. — Jesu li pokopali tobožnji leš grofa Manuela?

— Da.

— I grof Alfonso je nasljednik?

— Da.

— I Gasparino Cortejo je kod njega?

— Da.

— A kaštelan?

— On živi u Manresi. Njega su najurili iz dvorca. Dao mi je punu novčarku koju sam vam u zatvoru doturio, a isto tako dao mi je i novac da kupim konja i mazgu. On će vam dati novaca koliko vam bude potrebno za bijeg.

Sternau ne odgovori ništa. Bio je toliko zaokupljen onim što je čuo, da su još dugo šutke jahali. Najzad tu šutnju prekide Mindrello koji je imao još nešto da mu povjeri.

— Senjor, imam jednu dobru vijest za vas.

Sternau se probudi kao iz nekog dubokog sna. Bio je toliko utonuo u misli da je sasvim zaboravio da nije sam.

— Dobru vijest? — zapita on gorko. — Ne mogu gotovo da vjerujem u to, jer je sudbina prema meni bila u posljednje vrijeme nemilosrdna.

— Zar ne želite da saznate, senjor, kako sam izvršio vaš nalog da potražim nestalog don Manuela?

Upitani se naglo okrete prema Mindrellu. — Don Manuel? Zacijelo, imate pravo. Skrhan nesrećom koja je zadesila kontesu nisam na njega ni pomislio. Jeste li saznali što o mjestu njegovog boravka?

— Senjor, ja sam pronašao don Manuela — reče Minđrello bez uvijanja.

— Vi ste... ? — Od silnog iznenađenja Sternau zateže toliko snažno vodice da mu se konj prope uvis.

— Vi ste pronašli don Manuela? — viknu on u tihu zimsku noć.

— Da — kininu Španjolac potvrdno — i to mi nije bilo nimalo teško. Cigani su vam veoma lukavi ljudi, ali ni mi krijumčari nismo sisali vesla. Doduše, oni su to vrlo majstorski izveli, ali ja sam im brzo prozreo sve zamke.

— Ispričajte što ste učinili — zamoli ga Sternau.

— Ja sam, dakle, shodno vašem nalogu pošao za Ciganima. Njihov trag sam vrlo brzo našao, jer jedna tako velika skupina nije mogla tek onako da nestane sa zemljine površine. Ali potrajalo je ipak veoma dugo dok ih nisam sustigao. Zakonačili su kod Barbostra. Odatle su pošli preko Huesca, Murilla i Sanguese. Meni je odmah pala u oči brzina kojom su hitali naprijed: to je naličilo gotovo na bijeg, a to je bio razlog što sam ih tako kasno ugledao.

— Zar se ni na jednom mjestu nisu duže vremena zadržali?

— To im nije padalo ni na kraj pameti. Ali čujte me dalje, senjor! Prvo što sam učinio bilo je da se bezazleno raspitam da li je čitava družina na okupu. Bilo je veoma lako moguće da se neki član te bande od nje odvojio i sklonio s grofom. Ali to se nije desilo. Cigani su bili suviše pametni, a da bi duševnog bolesnika sakrili negdje u blizini njegovog zavičaja, gdje bi ga lako mogli pronaći.

— A kako ste se uvjerili da se grof nalazi kod njih?

— Izdaleka sam mogao uskoro opaziti kako su Cigani naročitu pažnju poklanjali jednima od njihovih kola. Gotovo ih nisu puštali iz oka, i kad bi se uveče ulogorili, ta su kola postavljali u sredinu logorskog prstena. Tko bi drugi mogao biti u kolima ako ne grof, mada ga nikad nisam vidio, jer

su se Cigani dobro čuvali da ne pokažu koga sa sobom vode.

— To ste svakako dobro opazili. Dalje!

— Put, koji su prevaljivali u napornim dnevnim vožnjama, vodio ih je pokraj Pampilone koju su ostavili daleko lijevo, neprekidno uzbrdo. Planinu Pico de Azpiroz prešli su preko jednog prolaza i onda se spustili na more u dolinu Orio, a ja za njima u stopu. Ispred San Sebastijana skrenuli su ulijevo i nedaleko od gradića Oria podigli logor na obali mora.

— Ah! Tu su grofa ukrcali na brod?

— Baš tako kao što kažete, senjor! I ja sam tako mislio te sam dan i noć ležao u zasjedi da ne propustim trenutak ukrcavanja. Jedne mračne noći oni prenesu grofa na neki mali jedrenjak. Srećom, mjesto gdje sam se ukopao u pijesku bilo je tako povoljno da mi ništa nije moglo umaći iz vida.

— Ascuas! A da su vas otkrili!

— Srećom, nisu. A i da jesu — caramba! Za takve slučajeve imam oštar nož, i tek bi se kasnije vidjelo kome bi to otkriće više naškodilo. Opazio sam kako su se dva čovjeka udaljila iz logora i popela u jedrenjak, gdje su se nalazila dva lađara. U trenutku kad se jedan od dvojice bjegunaca ukrcavao, talas podiže brodić tako da se čovjek zateturao i morade čvrsto uhvatiti za klupu. Pri tom on ispusti vapijući krik i ja sasvim jasno čuh njegove riječi: 'Ja sam vjerni Alimpo'. — Senjor, vi ste mi bili rekli da umom poremećeni grof te riječi upotrebljava, te sam tako bio siguran da je to bio on.

— Što je bilo dalje? Pričajte! — salijetao ga je doktor Sternau.

— Tek što je grof izgovorio ove riječi, njegov pratilac uzviknu od bijesa nešto i brzo skoči za njim.

Onda su podigli jedro i posjedali na klupe, pošto su grofa sklonili u neki mali pregradak. Prije nego što su se udaljili od obale, upitao je čovjek koji se posljednji popeo u brodić: 'Koliko vam treba do Saint Nazairea?'

— 'Pri dobrom vjetru dva dana.' – 'A odatle do Avranchesa?' – 'Želite li da sitignete do tamo kopnom ili da zaobiđete morem predgorje St. Mathieu?' – 'Htio bih da me što manje vide.' – 'Onda će nam trebati još dva dana da oplovimo obalu Bretagne. Ali, senjor, jedrenje u tom kraju je veoma opasno zbog mnogih podvodnih hridina.' – 'Ništa se ne brinite. Platit ću vam dobro. Poznajete li svjetioničara kod Avranchesa?'

— 'Ne.' – 'K njemu želim. On je...' Više nisam mogao čuti, jer je vjetar

zahvatio jedro, pa se čamac brzo udaljio od obale. Možete zamisliti, senjor, s kakvom sam napregnutošću slušao ovaj razgovor. Najprije sam otišao u gradić i potražio neku gostionicu da se dobro naspavam, jer posljednjih noći nisam uopće spavao. Sad sam imao vremena da se malo opružim. Znao sam kuda je Ciganin pošao te mu tako više nisam mogao da izgubim trag.

Sternau uze za ruku Mindrella i toplo je stisnu. — Vi ste dobro obavili vaš posao i porodica Rodriganda bit će vam veoma zahvalna. Ja sam, na žalost, u ovome nisam mogao ništa da učinim. Ali pričajte mi dalje!

— U Oriju sam se valjano odmorio i upotpunio svoju garderobu koja se na lošim putevima sva uprljala i poderala. Sa sobom sam imao dovoljno novaca. Budući da nisam imao pasoš krišom sam se prebacio preko granice u Bayonne, a odatle nastavio željeznicom. Dva dana kasnije stigao sam na cilj preko Bordeauxa, Nantesa i Rennesa i nastanio se na obali u jednoj ribarskoj kolibi. Otada više nisam puštao iz vida svjetionik i njegove stanovnike. Prvog i drugog dana nisam još ništa opazio, ali trećeg primijetih da se na svjetioniku pojavio novi žitelj. Kad sam se u deseti sat navečer prikrao svjetioniku, vidio sam gore na balkonu neku mršavu priliku čiji su se obrisi jasno ocrtavali na nebu zastrtom zvijezdama. Zastao sam da bolje pogledam tog čovjeka i čuo glas koji se zaorio u tihoj noći: 'Ja sam vjerni Alimpo!' To mi je bilo dovoljno. Otišao sam u svoju kolibu i legao da spavam. Idući dan sam proveo u šetnji po okolini. Tad sam pokušao da se popnem na svjetionik, ali me je Gabrillon, tako se zvao svjetioničar, grubo odbio. Ja se napravih kao da sam se uplašio i odmah se udaljih. Smatrao sam da sam svoj zadatak izvršio. Tjedan dana kasnije bio sam ponovo u Rodrigandi gdje sam od Alimpa saznao za vaše hapšenje i za kontesinu bolest. Ostalo znate i sami, senjor...

Sternau se dirljivim riječima zahvali Mindrellu za njegovo nesebično i požrtvovno zalaganje, a onda ponovo poletješe brzinom vjetra kroz tihu noć. Još nije bilo prošlo dva sata, kad pred sobom ugledaše Manresu.

— Ostavit ćemo konje ovdje pred gradom u ovoj gostioni — reče Sternau. — Bolje da nas nitko ne primijeti.

Oni sjahaše, privezaše u staji konja i mazgu koji su drhtali i pušili se od silnog naprezanja, i krišom pođoše prema Alimpovom stanu gdje stigoše neopaženi.

Kaštelan je sjedio u svojoj sobici i ponovno razgovarao sa svojom Elvirom o događajima posljednjih tjedana, koji su izazvali jednu tako kobnu promjenu na dvorcu Rodrigande. Tada stupi Sternau, a za njim Mindrello koji za sobom stavi odmah rezu na vrata,

— Senjor Sternau! — zaklikta Alimpo i skoči na noge.

— Senjor Sternau! — viknu i Elvira.

I istog trenutka oboje uzeše Sternaua za ruke.

— Oh sada je sve, sve dobro! — likovala je gospođa Elvira u suzama radosnicama. — Sad će i naša draga kontesa ponovo biti slobodna i zdrava!

— Da, bit će! — reče svečano Sternau. — Slobodna i zdrava! Teško onim trovačima!

Ispijenost i bljedilo Stemauovog lica navedoše čestitu Elviru da gostu odmah spremi dobru večeru i okrepljujući napitak, što Sternau sa zahvalnošću primi.

Odmah potom on nastavi: — Nemamo mnogo vremena, senjor Alimpo, ali ispričajte mi ukratko što se dogodilo!

Alimpo ga posluša i ispriča sve što se zbilo. Kad je završio, Sternau mu reče duboko zamišljen:

— Kontesa se nalazi u rukama ljudi protiv kojih dokle god se budem nalazio u Španjolskoj ne mogu javno istupiti, budući da sam pobjegao iz zatvora. Ja ću zato oteti groficu iz samostana i onda se uputiti u Rodrigandu da uzmem ono što mi je potrebno. Ja sam odsad dvostruki zločinac, pa zato moram još danas da prijeđem sa kontesom preko granice.

— Hoćete osloboditi groficu? — reče Elvira, a oči joj se ozariše. — A kuda ćete onda s njom?

— Preko granice za Francusku, a odatle dalje za Njemačku, u moj zavičaj.

— Senjor, i ja ću poći sa vama! Zar ne, moj dragi Alimpo?

— Da, i mi ćemo poći!

Oni izgovoriše ove riječi sasvim odlučnim glasom. Sternau im odgovori:

— Vaša vjernost me veoma raduje. Našoj bolesnoj kontesi prijeko je

potrebna njega, ali vi ne možete tako brzo da krenete odavde. Imate ovdje imanje i stvari.

— Senjor, mi ćemo ipak poći! — reče Alimpo. — Zaklinjem se da nećemo napustiti vas i našu dragu groficu. Ova kuća u kojoj sada stanujemo pripada mome nećaku; on nas neće izdati makar što da čuje i vidi. On će naše stvari kasnije prodati i novac mi poslati u Njemačku.

— Dobro — reče Sternau. — Onda pođite i vi!

— Hvala, hiljadu puta hvala, senjor! — viknu kaštelan. — Zar ne, Elvira?

— Da, ovo nećemo našem senjoru nikada zaboraviti!

— Dakle i vi želite za Rodrigandu? — zapita Alimpo.

— Da.

— Ja još imam ključ od sporednog ulaza.

— Hvala vam! Ja ću ući u dvorac slobodno i otvoreno — odgovori Sternau ponosno. — Nalaze li se na dvorcu još prijašnje sluge?

— Njih nekoliko.

— Dobro. Ako imate oružje, Alimpo, dajte mi ga!

— Senjor Sternau, neću vas pustiti da sami odete — reče Mindrello. — Pratit ću vas za svaki slučaj.

— Onda pođite! Neka se Alimpo u međuvremenu pripremi za put!

— Treba li da se pobrinem za kola? — zapita ga kaštelan.

— Ne — odgovori Sternau. — Svi putevi su sada prekriveni snijegom. Potrebne su nam sanjke. Ja ću ih uzeti.

— Odakle?

— Iz dvorca Rodrigande,

— Senjor! — viknu Alimpo prestrašenim glasom. — Vi ćete se time odati!

— Ne brinite se, ja ću otvoreno pokazati i zatražiti za kontesu dvoje sanjke za put. Htio bih da vidim da li će se usuditi da mi ih ne daju. Pođite, Mindrello!

Sternau zadjenu za pojas pištolj koji mu je posudio Alimpo, i oni izađoše iz kuće. Uskoro zatim poletjeli su cestom za Lorissu. Nije proteklo više od nekih pola sata kada su stigli u gradić. Mindrello povede Steroaua zaobilaznim putem prema skupini kuća što su se usamljene dizale na snijegom pokrivenom polju.

— Kako da uđemo? — zapita ga Sternau.

— Preko zida kraj groblja — odgovori mu Mindrello.

Zid je ležao pred njima. Bio je visok samo dva metra tako da su mogli sa konja pogledati preko njega. Oni mu sasvim blizu priđoše. Sternau pokaza rukom na neku priliku koja je nepomično klečala između grobova.

Mindrello pogleda i uzvrati sav užasnut: — Pobogu, to je ona!

— Tko? Nije valjda grofica?

— Da, ona je!

— Zar u ovo doba! Po ovom snijegu! Smrznut će se! Upropastit će se! Ali koliko će mi biti lakše da je izbavim!

Sternau se pope sa sedla na zid i skoči preko, a onda pođe prema grofici. Da li ga je vidjela? Da li je čula gdje dolazi? Ne, ona je klečala između grobova u dubokom, smrznutom snijegu i molila se Bogu. Sternau odmah prepozna Rosetu usprkos upalih očiju i obraza i mrtvačkog bljedila koje je pri svijetlom zvijezdainom sjaju mogao uočiti na njenom licu.

— Roseta! — reče on drhtavim glasom.

Ona ga ne ču. On tada kleknu pored nje i uze je u svoj naručaj, poljubi je i oslovi najnježnijim imenima, ali ona nije baš ništa čula i osjećala. Srce mu se grčilo od dubokog bola. Nije smio da oklijeva, te stoga brzo uze Rosetu u ruke i ponese je zidu. Tu je pruži Mindrellu; kad je preskočio zid i uzjahao na konja on je ponovo uze k sebi.

Brzim galopom udariše onda dvojica jahača putem za Rodrigandu i uskoro projahaše kroz selo. U venti ugledaše svjetlo. Sternau pritjera svoga konja malom prozoru kroz koji se probijao slabašni tračak i pokuca. Nedugo, zatim prozorčić se oprezno otvori i u svjetlu lampe ukaza se nečija glava prekrivena velikom noćnom kapom.

— Što je? — zapita gostioničar.

Liječnik se pognu sa konja do prozora i odgovori mu: — Poznajete li me?

— O Bože, senjor Sternau! — viknu vlasnik vente. — Je I moguće, jeste li to zaista vi?

— Da, ja sam. Hoćete li mi učiniti jednu uslugu?

— Rado! Koju?

— Otiđite alcaldu i recite mu neka odmah dođe sa seoskim glavarima u dvorac.

Oni pohitaše dalje, a gostioničar pogleda za njim mašući glavom. — Senjor doktor — mumljao je pospano gostioničar. — Otkuda je došao? Što je ono imao na konju? Izgledalo je kao neka ljudska prilika. A onaj drugi je bio Mindrello koga dugo nisam vidio.

Kad su dvojica jahača stigla u dvorac, oni sjahaše. Ni na jednom prozoru ne bijaše svjetla, samo je iz domaćinovog stana dolazio blijedi tračak. Sternau pokuca i domaćin se odmah zatim pojavi na rešetkama.

— Tko je vani? — zapita on. — Dvorac se noću ne otvara.

— Ipak ćeš ga otvoriti Tadeo! — reče Sternau. — Nadam se da me još poznaješ.

Kad ču Sternauov glas domaćin se prijatno iznenadi i uzvrati: — Senjor Sternau! Da, da otvorit ću vam odmah!

Tadeo se požuri da otvori vrata i Sternau uđe sa bolesnom groficom. Kad je domaćin ugleda i prepozna, zamalo što ne ispusti svjetlo.

— Sveta gospo! — reče on, duboko iznenađen. — Pa to je naša kontesa!

— Naravno. Znaš li možda da li su njene odaje u redu?

— Ništa se nije promijenilo. Ključevi su kod mene, jer više nemamo kaštelana.

— Onda uzmi ključ i osvijetli nam put!

— Ne treba li da probudim grofa!

— Probudit ćemo ga tek kasnije. Hajde!

— Ili Margaritu, kontesinu djevojku?

— Da li je ona još ovdje?

— Da, Margarita mora sada da služi senjoru Clarissu kad ova dođe u posjet Rodrigandi.

— Onda je probudi! Ali sasvim tiho!

Liječniku je bilo sada naročito stalo do toga da vidi kakav će utisak ostaviti na bolesnicu njene odaje. Otvorili su sobe i Sternau unese Rosetu i spusti je na divan. Grofica se odmah spusti na pod i prekriženih ruku poče da se moli. Nije uopće primjećivala da je studen groblja zamijenila s toplinom svojih ranijih odaja. Sternau ne pokaza ničim što je u tom trenutku osjetio. Tada uđe i Margarita. Bila je izvan sebe od radosti što

vidi svoju gospodaricu. Sternau joj naredi da groficu presvuče za jedan dug i naporan put. Potom zapovjedi domaćinu da okupi svu poslugu u blagovaonu, a on sam pođe u Alfonsove sobe. U predsoblju je spavao sluga koji se zapanji i podiže kad prepozna Sternaua. Doktor inu dade znak da se skloni i uđe.

Nitkov je ležao u krevetu i spavao. Jedna svjetiljka na zidu je dovoljno osvjetljavala sobu. Ne oklijevajući ni trenutka, Sternau podiže šaku i udari lažnog grofa po čelu da se ovaj onesvijesti. Onda nađe nekoliko krpa kojima veza lažnog grofa i zapuši mu usta, a zatim izađe iz sobe, zalupi vrata i zaključa ih. Put ga je vodio u advokatov stan, ali tu nađe zaključana vrata, i pokuca.

— Tko je? — zapita Cortejo iznutra nakon izvjesne stanke.

— Ja. Otvori! — odgovori Sternau oponašajući Alfonsov glas.

— Caramba! Šta je? Zar je toliko hitno? — zapita ga advokat zijevajući.

— Da.

— Onda dođi!

Sternau ču kako Cortejo ustade iz kreveta, obuče kućni haljetak i vukući papuče po podu dođe da otvori vrata. U predvorju je bilo mračno tako da nije vidio tko vani stoji.

— Hajde, ulazi, Alfonso! — reče on. — Što ti pada napamet da me ovako kasno ...

Tu advokat najednom zaslade, jer strah mu obuze moć govora. Sternau je ušao, zatvorio vrata za sobom i, kako ga je noćno svjetlo dovoljno obasjavalo, bilježnik ga odmah prepozna i od silnog iznenađenja i utučenosti zaboravi da završi svoj govor.

— Ti kao da si zaboravio moj glas — reče mu Sternau tonom, hladnim kao led i oštrim kao sablja.

— Sternau! — zamuca notar.

Nije bio u stanju da glasno pozove pomoć, ali se ipak usudi da pođe vratima. U istom trenutku liječnik ga udari pesnicom posred lica da se trovač strovali kao vreća na pod. Minutu kasnije bio je i Cortejo vezan a usta mu zapušena, kao prije toga Alfonsu. Sternau ga onda zaključa, a zatim povede kontesu Rosetu u dvoranu gdje su sluge nestrpljivo očekivale što će se desiti. I alcalde je u međuvremenu već bio stigao sa najuglednijim ljudima sela. Svi prisutni se veoma uplašiše kad ugledaše

voljenu gospodaricu i htjedoše prići da joj izraze svoja saosjećanja. Sternau međutim to odbi i reče:

— Senjori, poznajete li ovu djevojku?

— Da — razliježe se unaokrug.

— Možete li se zakleti tko je ona?

Svi se začudiše ovim pitanjem i ponovo odgovoriše sa da.

— Neka i alcalde kaže tko je ona!

— To je kontesa Roseta de Rodriganda y Sevilla — potvrdi upitani.

— Onda sjednite, senjor, i izdajte mi službenu svjedodžbu da je ova dona grofica! Svi prisutni će onda taj dokument potpisati.

— Zašto?

— Neki rade grofici o glavi. Oni su je otrovali i time izazvali ludilo. Ja želim da je spasim pa mi je zbog toga potrebna spomenuta svjedodžba.

Alcalde se htjede još da raspita, jer je vidio da se nalazi pred nekom velikom tajnom koju je želio da otkrije. Ali Stennau ga zamoli da mu što prije izda potvrdu te se ovaj morade da pokori. Nakon toga Sternau pođe u odaje u kojima je ranije boravio. On ih zateče netaknute i spakova u prisustvu alcalda i još nekoliko seljana ono što je htio sa sobom da ponese. Onda ga predstavnici vlasti otpratiše u grofičine sobe gdje ponovo naredi da se sve popiše, što bude uzao sa sobom. Ovim mjerama se htio osigurati protiv kasnijih optužbi. Od najveće vrijednosti bijaše za njega grofičin rodni list. On ga nađe u njenom pisaćem stolu i stavi u džep.

Alcalde ponovo zamoli liječnika da mu pobliže o svemu ispriča, ali ne dobi nikakav odgovor. Sternau naredi tada da se upregnu najbrži konji u dvoje sanjke, zatim se pope u jedne sa groficom, a Mindrello uđe u druge, i oni se odvezoše. Posustalog konja i mazgu na kojima su stigli u Rodrigandu, oni ostaviše u dvorskoj staji.

Svi koji su se našli pred dvorcem gledali su za sanjkama dokle god su ih mogli vidjeti, a onda se zagledaše jedni u druge. Što li je to bilo? Što li je to imalo da znači? Odakle li je nestali Sternau tako iznenada došao i kuda je naumio s groficom? Zašto se lažni grof i odvjetnik nisu pojavljivali? Oni pođoše u Alfonsov stan i nađoše ga zaključana Pokucaše na vrata i kad su dobro osluhnuli, začuše neko prigušeno cviljenje. Onda razvališe vrata i zatekoše grofa gdje u krevetu leži vezan sa zapušenim ustima. Nije imao pojma ni o čemu, ali kad su ga oslobodili i kad je čuo da je tu Sternau bio i da je groficu uzeo sa sobom, on se na brzinu obuče i

pohita k advokatu.

I advokatova vrata bijahu zaključana. I njih su provalili i zatekli Corteja u žalosnom stanju. Obojica narediše da se za bjeguncima odmah krene u potjeru. Alfonso sam uzjaha konja da u Manresi poduzme potrebne korake.

U međuvremenu grofovske sanjke stigle su do Manrese. Teško je opisati radost koju su Alimpo i Elvira osjetili kad su ugledali svoju gospodaricu. Bili su spremni za put te su mogli odmah da krenu.

— Za sada se ne moram ničega bojati — reče Sternau Mindrellu — ali kasnije ...!

— Baš se kasnije nemate čega bojati, senjor — odgovori mu čestiti Mindrello. — Kad jednom budemo stigli u brda, onda ću ja preuzeti brigu na sebe!

— Dokle ćete poći sa nama?

— Dokle god vi želite!

— Onda ćemo kasnije imati vremena za razgovor, sada se moramo požuriti. Ja ću uzeti groficu i Elviru u moje sanjke. Alimpo će poći s vama.

Nakon što se vjerni kaštelan i kaštelanka oprostiše od svoga nećaka, oni krenuše. Dvoje sanjke napustiše sa sjeverne strane grad kad s južne stiže Alfonso.

Konji su bili izvrsni, ali je prema brdima snijeg bivao sve viši a put sve teži te su zbog toga morali sve više da usporavaju brzinu. Predvečer su konji bili toliko umorni da su bili primorani da zanoće u jednoj drumskoj gostionici.

Već u ranu zoru idućeg dana oni ponovo upregoše. Za Sternaua je bila ovo žalosna vožnja, jer ga Roseta nije prepoznavala; ostala je ravnodušna prema svemu, samo je neprestano molila. On se, kao i gospođa Elvira, trudio da privuče pažnju bolesnice na neki predmet, ali uzalud. Bilo je nemoguće da grofica, poremećena uma spozna stvarnost.

Kad se približilo podne, našli su se usred Pirineja. Tu je kraj puta opet stajalo neko usamljeno svratište i kako su konji zbog dubokog snijega bili premoreni, Sternau odluči da se za kratko vrijeme tu zaustave. Putnici siđoše iz saonica i situpiše u tijesnu, sivu prostoriju u kojoj im gostioničar nije mogao ništa drugo da ponudi do golemu peć i komadić suhog kruha. Srećom, gospođa Elvira se prije polaska iz Manrese pobrinula da spakuje

u sanjke dovoljno hrane za put i nekoliko boca vina.

Pokućstvo ove usamljene kuće sastojalo se samo od nekoliko hrapavih drvenih stolica i jednog dugačkog, isto tako hrapavog stola za kojim je, kad su gosti ušli, pored gostioničara sjedio i neki čovjek čiji izgled nije nimalo pobuđivao povjerenje. Na sebi je imao široke kožne hlače, kožne nazuvke, pohabanu bluzu na kojoj su se umjesto dugmadi sjali stari bakreni i jedan sav poderan, izgužvan šešir. Za pojasom su mu bila zadjevena dva velika pištolja i dugački nož, između koljena stajala mu puška, a pokraj nogu ležao na podu jedan od onih velikih, na medvjede nalik, pirinejskih pasa koji su u stanju da se uhvate ukoštac s tri čovjeka. On se pred putnicima povuče u jedan kut, ali začuđen podiže pogled kad ugleda Mindrella koji se nešto duže bio zadržao kod konja. Kad je krijumčar ugledao ovog naoružanog čovjeka on mu dade krišom znak da izađe pred kuću.

— Ascuas, Mindrello, otkud ti sa ovim otmjenim ljudima? — upita ga on.

— Iz Manrese — uzvrati Mindrello.

— Kuda ste pošli?

— Prijeko, za Foix.

— Jesu li to stranci?

— Da. Oni stoje pod mojom zaštitom.

— Onda im sretan put! Nadam se samo da nama neće naškoditi?

— Naškoditi? Kako bi mogli?

— Pa ako nas izdaju. Mi očekujemo ovdje transport robe s one druge strane. Treba ovuda da prođe pred večer. Tridesetero nas se sakrilo tamo gore pod krovom. Ako tvoji pratioci nešto primijete i onda ispričaju Francuzima, propast će nam posao.

— Ne brini! Oni neće ništa primijetiti. Ostat ćemo samo nekih pola sata.

Ove riječi umiriše hajduka. On se vrati u sobu i ponovo uze mjesto u svom kutu. Pravio se kao da ga putnici ni najmanje ne zanimaju, ali je sa zahvalnošću uzeo čašu vina koju mu je pružio Alimpo.

Tako je prošlo možda nekih pola sata kad se vani začu topot konjskih kopita i bučni poklici. Gospođa Elvira koja je stajala pred malim uzanim prozorom i promatrala prirodu preblijedje od straha i sklopi ruke.

— Santa. Madonna, žandari!

Alimpo joj priskoči i pogleda kroz prozor. I njega obuze dubok strah i on reče:

— I coreggidor iz Manrese je sa njima.

— Ah! Taj mi je dobro došao! — reče Sternau.

— Oh, senjor, mi se ne možemo braniti. Ima ih oko dvadesetak!

Sternau se pogledom uvjeri u istinitost ovih riječi i odgovori odlučno: — Ja ću se ipak boriti!

Tada se podiže nepoznati čovjek u kutu i zausti:

— Nemojte se brinuti senjor! Vi stojite pod mojom zaštitom!

Sternau pogleda začuđeno stranca i upita: — Tko ste vi?

— Vaš prijatelj. Zar ne vidite da je Mindrello nestao? Mi se poznajemo. On će dovesti ljude u pomoć. Sjedite samo mirno i prepustite meni da ih ja dočekam!

Alimpo se sa svojom Elvirom povuče u najzabitiji kutak gostione. Sternau ponovo sjede, ali je oružje držao spremno. Vani su se čuli svakojaki povici iz kojih je mogao razaznati šta ga čeka od žandara.

— To su oni! — reče nečiji glas.

— Da, to su sanjke i konji grofa de Rodrigande! — dodade neki drugi.

— Dobit ćemo nagradu — zaklikta treći.

— Sjaši! Ulazi! — zapovijedi četvrti. Bio je to glas corregidora iz Manrese.

Tad se otvoriše vrata i nekoliko žandara uđe sa corregidorom na čelu.

— Ah, senjor Sternau, evo nas ponovo zajedno! — reče corregidor.

— Dakako! — odgovori gorostas mirno.

— Kako izgleda, vama se nije baš dopalo u Barceloni. Pobjegli ste, senjor. Ne piše vam se dobro! Povrh toga, ponovo ste počinili nekoliko zločina!

— A koja to?

— Jednu otmicu i razbojnički napad na mirne žitelje Rodrigande.

— Ovo dakako zvuči opasno! — nasmiješi sa Sternau.

— To i jeste. Vidite li ove lisičine! Moram da vas okujem i sprovedeni u zatvor.

— Pokušajte! — uzvrati Sternau i podiže se spreman na obranu.

Corregidor oprezno ustukne jedan korak.

— Ja vas opominjem, senjor, nemojte se protiviti! Ja sam ovdje sa četvoricom žandara a vani imam još petnaest ljudi. Svaki otpor bi bio nekorišten!

— To vam ne vjerujem!

Ove riječi izgovori stranac u kutu. Corregidor se začuđeno okrenu prema njemu: — Tko ste vi?

— Jedan prijatelj ove gospode — odgovori razbojnik ravnodušno.

— Ah! Jeste li im pomogli?

— Ne, ali ja ću im sada pomoći.

— Onda ću i vas uhapsiti!

— Ili ja vas! — nasmija se stranac.

— Mene? — planu corregidor. — Ne usuđuj se sa mnom tjerati šegu!

— Pogledajte oko sebe!

Corregidor se osvrte i sav prestrašen ustuknu. I njegova četiri žandara nehotice ustuknuše u stranu, jer se kroz širom otvorena vrata ukazaše najmanje deset puščanih cijevi, a pod trijemom kuće nekoliko ljudi koji uperiše svoje puške na žandare što su stajali vani kraj sanjki bez obezbjeđenja.

— No? — zapita stranac. — Kako vam se dopada ovo, moj hrabri senjore corregidore? Kažem vam da mi nije uopće potrebno da upotrijebim puške svojih ljudi da bih vam zapušio gubicu. Pogledajte ovog psa! Na jedan moj znak on će vama i vašoj četvorici žandara iščupati grkljan. Ovdje u brdima mi znamo kako se postupa s ljudima vašeg kova!

— Bože mili, mi smo izgubljeni! — promuca corregidor.

— Da, i jeste! Vaši ljudi vani još nemaju pojma što se ovdje u kući dešava. A radi se o vašem životu. Hoćete li slušati moja naređenja ili ne?

— Šta treba da radim? — zapita ga činovnik tihim glasom.

— Naredite vašim ljudima da polože oružje i da nam predaju svoje konje!

— To – to — ne ide! — viknu corregidor bojažljivim glasom.

— Mora! Moji ljudi tamo čuju svaku riječ koju mi izgovorimo. Brojit ću do tri. Ako dotle ne budete stali kraj prozora i vašim ljudima izdali zapovijed, ja ću vas ucmekati. Nas je tridesetorica, i nitko nam neće umaći. Dakle — jedan — dva — tr...!

Hajduk još nije ni izgovorio riječ tri, a corregidor skoči na prozor otvori ga i viknu ljudima koji su vani stajali: — Odložite oružje!

Žandari čuše naređenje svoga zapovjednika i pogledaše u čudu prema gostionici.

— Zaboga, odložite oružje! — ponovi on. — Položite ga u sanjke.

— Zašto? — zapita netko izvana.

— Zato što smo zarobljeni! — odgovori mu corregidor. — Cijela je kuća puna hajduka koji će vas pobiti ako me ne poslušate.

Žandari kao da nisu htjeli da povjeruju njegovim riječima. Tada se otvoriše vrata kuće s unutrašnje strane i kroz njih ispadoše dvadeset ljudi s uperenim puškama na žandare.

— Predajte se! Predajte se! — molio ih je prestrašeni carregidor.

— Ali da nam dopustite da se vratimo — reče Jadan od žandara oprezno.

— Da.

Žandari bez ijedne riječi prigovora odložiše oružje, predadoše konje i izgubiše se nečujno. Kad se i corregidor htio udaljiti, hajduk ga zadrža.

— Stanite, prijane! — reče on. — Imam još nešto da vam kažem.

— A što to?

— To ćete uskoro čuti. — Obraćajući se Sternauu, on upita; — Kako mi se čini vi baš niste zadovoljni corregidorom?

— Naravno, ne — potvrdi liječnik. — Došao je jednom k meni da me povede do jedne dame, ali me, umjesto do nje, odveo u barcelonski zatvor gdje sam nekoliko mjeseci odsjedio ni kriv ni dužan.

— To treba da plati! Odbrojite mu pedeset po stražnjici!

Corregidora su izvukli van i uskoro se začu činovnikova bučna dreka, koji sigurno nije ni slutio da će umjesto jednog zatvorenika dobiti pedeset batina.

Tek tada se ponovo pojavi Mindrello koji se iz opreza bio sakrio. Sternau htjede nagraditi hajduke ali oni odlučno odbije svaki poklon i svaku zahvalnost.

18. SVJETIONIK MONT ST. MICHEL

Otprilike na tjemenu pravog kuta koji sklapa sjeverna francuska obala istočno i južno oko zaljeva St. Malo, usjeca se u kopno zaton Mont St. Michel. Od obale tog zatona nema ni pola sata hoda do malog grada Avranchesa koji leži malo po strani do mora na jednom brežuljku koji strši iznad morske obale.

Na jednoj uzvišici kraj zatona Mont St. Michel stajao je 1848. godine jedan od onih smjelo podignutih svjetionika koji su kraj opasne obale Normandije služili lađama kao putokaz. Čuvar ovog svjetionika se zvao Gabrillo. Družio se vrlo rijetko s ljudima i važio za osobenjaka. Nije imao ni žene ni djece. S njime je na svjetioniku živjela samo neka stara, gluha žena, koja se sa svjetionika udaljavala samo za kratko vrijeme da podigne mršavu Gabrillonovu plaću i da nabavi ono što je bilo potrebno za vođenje njihovog malog domaćinstva.

Ranije se znalo ponekad dogoditi da su stranci i domaći posjećivali svjetionik da s njegovih visina bace pogled na vječno isti, a ipak uvijek drugačiji ocean. Ali od prije nekog vremena Gabrillon je bio vrlo grub prema takvim posjetiocima tako da su ljudi izgubili volju da posjete svjetionik. Neki su se potrudili da ispitaju uzrok njegovom protivljenju, ali nisu ništa otkrili. Samo je nekoliko ribara tvrdilo da su noću gore na balkonu svjetionika primijetili neku mršavu priliku koja je na španjolskom ili nekom sličnom jeziku puštala neke kratke, žalosne glasove.

Od tog vremena mnogi praznovjerni stanovnici kraj obale mislili su da čuvar Gabrillon ima posla sa đavolom i drugim zlim duhovima koji su ga noću posjećivali, zato su ga sada još više izbjegavali nego što su to činili ranije. Samo je le maire grada mislio drukčije, jer je Gabrillon bio jednom kod njega i javio mu na svoj mrzovoljan način da je primio kod sebe jednog starog rođaka koji nije pri zdravom razumu. Gabrillon nije mogao da to ne učini, a le maire je šutio, jer mu je činilo zadovoljstvo što su ljudi tog poludjelog rođaka preobratili u đavola.

Bilo je to jednog lijepog zimskog popodneva. Prethodnog dana je more malo bjesnilo te su talasi još uvijek bili prilično visoki. Ali zrak je bio čist pa su se mogli daleko na pučkii prepoznati galebovi koji su brisali preko zapjenušalih valova. Krila su im se presijavala na sunčevim zrakama i kad bi nebom prošišao neki albatros njegovo bi bijelo perje zasvjetlucalo između tamnih raširenih krila kao blistavo srebro.

U kolodvor Avranchesa ušao je vlak iz Pariza. Među putnicima se nalazio i jedan visoki gospodin koji se pogledom osvrtao po peronu. Ubrzo mu je prišao neki čovjek koga je po njegovoj nošnji bilo lako prepoznati kao Španjolca. Nakon kratkog pozdrava oni uđoše u čekaonicu.

— Smijem li vas zapitati, senjor, kako je kontesa? — reče čovjek u španjolskoj nošnji.

— Zadovoljan sam! Ona se za nekoliko dana tjelesno dobro oporavila.

— A njen razum? Zar vas još nije prepoznala?

Licem gorostasa minu sjenka: — Ne, još se nisam usudio da primijenim lijek, dokle god se ne bude dovoljno okrijepila. Pričekat ću dok ne stignemo u moj zavičaj. A sad na naš zadatak! Ja sam vas poslao ovamo ranije da dobro motrite na svjetionik. Nalazili se grof još kod Gabrillona?

— Sigurno! Ja ga doduše nisam više vidio, ali to zaključujem po tome što Gabrillon ne dopušta nikome da posjeti svjetionik, što ranije nije činio; to potvrđuje da on nešto skriva.

— Onda znam što moram učiniti! Poći ćemo sada le maire.

— A onda?

— Onda ćemo s njegovom pomoći izbaviti grofa iz svjetionika i odvesti ga u Pariz njegovoj kćeri da ga njeguje.

Zatekli su predsjednika općine u njegovoj kancelariji, i on ih ljubazno primi. Oni se ukratko predstaviše i onda sjedoše.

— Čime mogu da vas uslužim, gospodo? — zapita ih predsjednik.

— Jednim malim obavještenjem, monsieur — reče Sternau. — Tko je zabranio posjete svjetioniku?

— Koliko ja znam, nitko — reče mu predsjednik.

— Koliko vi znate? Mislim, monsieur le maire, da ste vi po vašem

zvanju i položaju u svakom slučaju pozvani da to znate.

— Pa tko je o jednoj takvoj zabrani govorio?

— Svjetioničar! — upade mu u riječ Mindrello.

— Ah, Gabrillon! On vam je neki osobenjak, pravi čovjekomrzac. Voli da ga ljudi ostave na miru i neobično mrzi kad ga netko smeta, gospodine.

— U čemu bi se mogao smetati čovjek — reče Sternau — koji nema nikakvog drugog posla nego da uveče upali svoja svjetla i da ih ujutru ugasi? Uostalom, u svjetioniku boravi neki stariji gospodin koji izgleda da je poremećena uma. Tko je taj čovjek?

— On je Gabrillonov rođak.

— Kako se zove i odakle je?

— Kako se zove? — zapita predsjednik zbunjeno. — Ah! Hm! On se zove — mislim da to i sam ne znam. Gabrillon ga je doduše prijavio, ali nije predočio ništa pismeno.

— Vjerovao sam da je pri svakoj prijavi potrebno pokazati izvjesne dokumente!

— Da, hm, zapravo bi tako trebalo da bude! Morat ću svakako da se pobrinem za to. Čovjek ima toliko posla te nije nikakvo čudo ako previdi jednu takvu malenkost.

— Mi nismo došli samo da vas zamolimo za ovo obavještenje. Naša stvar je daleko ozbiljnijeg karaktera. Mi tražimo od vas službenu pomoć u jednom kriminalnom djelu.

— Kriminalnom? — zapita predsjednik općine i ispitivački pogleda u obojicu. — Radi li se o nekom zločinu?

— Da. Dopustite mi da vam ukratko ispričani ono najvažnije! Španjolski grof Manuel de Rodriganda y Sevilla je iznenada skrenuo s uma, i ja kao liječnik mogao sam samo da ustanovim da je to posljedica otrova pohon upas koji mu je na zločinački način stavljen u jelo. Bilo je zločinaca koji su kanili da grofa ubiju ili da ga bar liše sposobnosti za samoodlučivanje kako bi došli do njegovog nasljedstva. Ja sam počeo da ga liječim i sigurno bih ga izliječio da grof jednog jutra nije nestao. Kasnije su u obližnjem ponoru našli neki leš. Dotični ljudi prepoznali su u njemu grofa, ali ja sam tvrdio da je to tijelo nekog drugog čovjeka. Ličnosti o kojima govorim bile su moćne. Moj iskaz nije uzet u obzir te su tako taj leš sahranili kao grofov leš u porodičnu grobnicu.

— Parbleu! Pa to je pravi kriminalni roman! Ali kakve veze imam ja

kao francuski maire sa zločinom koji je izvršen u Španjolskoj?

— To što sam vam do sada rekao, ne tiče se vas, gospodine, to je bio samo uvod. Bio sam uvjeren da su podmetnuli tuđi leš, a poludjelog grofa uklonili. Sretnim sticajem okolnosti ja sam otkrio njegov trag: luđak je nasilno odveden u Francusku i ovdje zatočen.

— Mon Dieu! To nas se svakako tiče! Ali zašto ste došli k meni?

— Zato što se mjesto gdje je on zatočen nalazi na vašem području.

— Diable! Onda ću odmah poduzeti korake. Gdje se nalazi grof?

— Na svjetioniku.

Predsjednik se trže. — Nemoguće!

— Uistinu! Mogli biste imati velikih neprilika, monsieur! Vi ste primili jednog grofa koga su otrovali ludilom, a da niste pitali za njegove papire. Bolesnik koga je Gabrillon prijavio kao svog rođaka je u stvari grof Manuel de Rodriganda.

Predsjedniku se ukazaše po čelu graške ledenog znoja.

— Vrlo nezgodno! — reče on. — Saslušat ću Gabrillona! Ali, gospodine, možete li dokazati da je taj čovjek zaista grof?

— Da. Kad ga je uhvatilo ludilo, on je sasvim izgubio pamćenje pod djelovanjem onog otrova. Njemu je ostala u mozgu samo jedna uspomena. Kod njega se našao njegov kaštelan Alimpo i to mu se urezalo u sjećanje. On smatra sebe za kaštelana i neprestano govori riječi: 'Ja sam vjerni Alimpo.' Priznat ćete da je gotovo nemoguće da neki drugi duševni bolesnik pati od iste monomanije i da upotrebljava iste ove riječi. One su siguran znak raspoznavanja.

— Vjerojatno. Ali ipak se mora prethodno službeno ustanoviti da se nesretni grof služio tim riječima.

— To nije nimalo teško utvrditi. Pogledajte ove papire! U njima ćete vidjeti da sam ja bio kućni liječnik grofa de Rodrigande.

Predsjednik općine podrobno ispita Sternauove isprave. Onda ustade, pođe sav uzrujan po sobi i zastade pred Sternauom.

— Gospodine, stojim vam na usluzi, ali se nadam da ćete u ovoj neprijatnoj stvari postupiti na način koji mi zbog moje male zaboravnosti neće naškoditi.

— Trudit ću se da vam ispunim želju. Najbolje je da odmah pođemo s potrebnom pomoći svjetioniku. Ostalo ćemo na licu mjesta poduzeti.

— Lijepo! Poslušat ću vaš savjet.

Nakon nekih pola sata pođe le maire u pratnji Sternaua, Mindrella i trojice žandara putem prema morskoj obali. Stigavši u blizinu svjetionika, Sternau reče:

— Nećemo da izazivamo nikakvu senzaciju te ćemo se zbog toga podijeliti. Približit ćemo se svjetioniku kao slučajni prolaznici, a ostalo ćemo onda vidjeti.

Njegov prijedlog bi prihvaćen i oni se razdvojiše. Mindrello i Sternau pođoše s jednim žandarom prema svjetioniku. Kad su stigli do vrata, nađoše ih zaključana, ali Mindrello opazi uzicu za zvono. On pozvoni i vrata se ubrzo otvoriše. Svjetioničar proviri i viknu ljutilo kad je prepoznao Španjolca: — Opet vi? Pa to je previše! Gubite se do đavola!

On htjede da zalupi vratima, ali Mindrello ih čvrsto zadrža.

— Ne zatvarajte ih! — reče on. — Hoću da se popnem na svjetionik!

— Ja sam vam nedavno rekao da je to zabranjeno. Jeste li gluhi?

Gabrilioi htjede silom da zatvori vrata ali se tada pojavi žandar. On je dotle stajao po strani tako da ga svjetioničar nije bio primijetio.

— Što ti pada na pamet, Gabrillone! — reče on. — Tko ti je izdao naređenje da zabraniš ovakve posjete?

Ugledavši žandara svjetioničar brzo ustuknu.

— Treba li da dopustim da me svaka protuha smeta i da mi dosađuje? — zapita on.

— Izgleda li ovaj gospodin kao protuha, grubijane jedan? — viknu žandar. — Imam ti saopćiti naređenje gospodina predsjednika da nije zabranjen posjet svjetioniku. Ako se još jednom tako nešto dogodi, bit ćeš smijenjen! Jesi li me razumio! Ovaj će nam gospodin reći, ako ga ponovo budeš odbio. Pazi se dobro!

Žandar se nakon tih riječi samouvjereno spusti stubama a Mindrello i Sternau uđoše u prvu prostoriju svjetionika. Svjetioničar međutim ne pozdravi došljake ni jednom riječju već se žurno pope drugim stubama kao da ga ovi više nisu zanimali. Sternau i Mindrello su išli lagano za njim. Kad su stigli do druge prostorije oni ugledaše svjetioničarevu staru domaćicu gdje sjedi na stoličici i tupim pogledima jednog opakog krokodila bulji u njih. Oni ne obratiše pažnju na nju i popeše se više. Treće odjeljenje svjetionika bilo je podijeljeno u dvije male prostorije. Jedna je bila zaključana, ali oni jasno čuše tužno izgovorene riječi:

— Ja sam vjerni Alimpo!

Posjetioci su sada znali da se Gabrillon onako brzo popeo samo da zatvori bolesnog grofa kako ga ovi ne bi ugledali. Svjetioničar je stajao u drugoj prostoriji mrka pogleda motrio da li će dvojica došljaka obratiti pažnju na riječi koje budu čuli.

— Zašto ste zaključali bolesnika? — zapita Sternau.

— To se vas ništa ne tiče! — uzvrati Francuz grubo.

— Nemate li možda čistu savjest zbog bolesnika?

— Gospodine — prasnu Gobrillon — što se vi brinete za moju obitelj? Ja sam primoran da vam dopustim da posjetite ovaj svjetionik, ali ako me budete vrijeđali ja ću vas baciti niz stube,

— Vi? Mene? — zapita ga Sternau s omalovažavanjem, — Da mi se ne gadite, ja bih vas bacio u dubinu.

S tim riječima on izvadi maramicu iz džepa i mahnu njom kroz prozorski otvor.

— Kakav je to znak? — zapita Gabrillon bojažljivo. Sternauov golemi rast ostavio je na njega očit dojam.

Liječnik mu ne odgovori, već oslušnu niz stube. Uskoro se začuše brzi koraci. Le maire se ukaza.

— Gdje je luđak? — zapita on.

— Ovdje unutra — reče Gabrillon pokazujući rukom na vrata. On nije bio nimalo zabrinut, jer je vjerovao da ima posla samo sa predsjednikom.

— Dakle, on ti je rođak? — zapita ga ovaj. — Kako se zove?

— Anselmo Marcello.

— A odakle je?

— Iz Navie.

— Imaš li njegove papire u redu?

— Moj rođak mi ga je doveo i obećao da će mi poslati papire, ali je u međuvremenu umro.

— Onda si se za te papire morao preko nekog drugog pobrinuti. Ja ću se raspitati u Navii da li je rođak zaista otputovao da ti dovede ovog čovjeka. Otvaraj vrata!

Svjetioničar ga posluša i otvori. Oni ugledaše pred sobom sobičak, toliko dug i širok da je u njemu jedva bilo mjesta za jednu slamaricu. Na njoj je ležao poludjeli grof. Kad je ugledao prisutne, on se podiže. Pogled

mu je odsutno počivao na njima i on reče tužnim glasom:

— Ja sam vjerni Alimpo.

— Čujete li ovo, monsieur? — reče Sternau predsjedniku.

— Da, zaista su to one riječi koje ste mi spomenuli! – reče ovaj. – Da li je ovo uistinu španjolski grof gospodine doktore?

Sternau priđe bolesniku, uze ga za obje ruke i reče duboko dirnut: — Da, monsieur, to je on! Ja ga poznajem suviše dobro, ovo je grof Manuel de Rodriganda y Sevilla i nitko drugi. Omršavio je, kosa mu je osijedila, ali se inače nije promijenio.

Bolesnik ga je gledao tupim pogledom. Lice mu je bilo blijedo, kao u vosku oblikovano, nepomično bez ijedne crte koja bi pokazivala trag nekog duševnog života. Samo su mu se blijede usne pomicale da bi glasom, koji je naličio na glas iz nekog govornog stroja rekao.

— Ja sam vjerni Alimpo!

Sternau se, duboko tronut, okrete, a isto to učini i Mindrello. Predsjednik se nakašljuca ne bi li suzbio izliv sažaljenja koji je smatrao nespojivim s dostojanstvom njegovog poziva.

Tada istupi Gabrillon i reče: — Ovaj gospodin se vara. Bolesnik je Anselmo Marcello, ja ga poznajem.

— Šuti, varalico! — obrecnu se Sternau na njega — Gospodine predsjedniče, ja vas pozivam da ovog svjetioničara uhapsite.

— Mene? — zapita Gabrillon izvrsno glumeći gnijev. — Što sam učinio? Ovaj poludjeli starac je moj rođak. Da je grof, on nikad ne bi poludio. Nevolja i glad lišili su ga uma, ja sam ga iz sažaljenja uzeo k sebi i kao nagradu za to treba da budem strpan u zatvor? Pa to je smiješno!

Le maire se osjeti uvrijeđenim ovom drskošću.

— Ne govori! — zapovijedi mu on. — Što sud i policija čine to nije nikad smiješno. U ime zakona, ti si uhapšen!

— Uhapšen? Ja? — zapita Gabrillon. — Pokušajte samo ako smijete!

On skoči na predsjednika koji to nije očekivao, gurnu ga u stranu i poletje — ne stepenicama kako je namjeravao, već pravo žandarima u ruke, koji su tu stajali

— Nom d' un chien! — viknu on prestrašenim glasom,

— Drž te ga čvrsto! — zapovijedi le maire. Ovim pokušajem bjekstva on je potvrdio svoju krivicu. Reći će nam kako je grof došao u svjetionik!

Svjetioničara su izgurali kroz vrata i poveli u zatvor. Kad je otišao, predsjednik reče:

— Zbog ovog zločina doći će pred sud. Ja ću sačiniti zapisnik, a onda će mi biti dužnost da javim u Rodrigaridu da je umjesto pravog grofa zakopan leš nekog drugog mrtvaca jer je don Manuel de Rodriganda y Sevilla pronađen kod nas. Ali, gospodo, šta ćete učiniti sa luđakom? Treba li da ga predam vlastima?

— Ne. On će ostati kod nas! — reče Sternau. — Mi ćemo ga povesti sa sobom i ja ću pokušati da ga izliječim.

— Dobro, onda se nemam zašto brinuti — reče le maire. — Sada idem na svoju dužnost. Danas je već kasno da saslušam zatvorenika. To ću učiniti sutra rano, a onda ću vam javiti sat kad će mu se održati suđenje jer sam uvjeren da ćete od sveg srca željeti da budete prisutni.

On se oprosti, a Sternau posla odmah Mindrella u grad da spremi za grofa druge haljine i rublje, jer je grof na sebi imao sasvim dotrajalu i prljavu odjeću. Rezultat površnog liječničkog pregleda ne bijaše, usprkos golemih muka i patnje, nepovoljan.

Dva dana kasnije sjedili su liječnik, Mindrello i bolesnik u vlaku koji ih je preko snijegom prekrivenih brežuljkastih krajolika Normandije vozio za Pariz.

Svršetak